

„Viešpaties Caitanyos mokymas“

Jo Dieviškoji Kilnybė A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada.

AUTORINĖS TEISĖS:

Tai yra elektroninė šios spausdintos knygos versija, skirta susipažinimui, ir neskirta **PERPARDAVIMUI**.

Ši elektroninė knygos versija skirta tikrai asmeniniam nekomerciniam vartojimui, remiantis tarptautiniais „Fair Use“ autorinių teisių principais. Jūs galite naudoti šią elektroninę spausdintos knygos versiją susipažinimui informacijos tikslais: asmeniniam vartojimui, trumpiems citavimams akademinuose darbuose, moksliniuose tyrinėjimuose, studentų darbuose, pristatymuose ir panašiai. Jūs galite platinti šią versiją kitiems internetu nekeisdami autorinių teisių informacijos bei šio dokumento ir jo turinio. Jūs negalite panaudoti daugiau negu dešimt procentų (10%) šios knygos bet kokiose visuomenės informavimo priemonėse be specialaus raštiško autoriaus teisių saugotojų leidimo.

Citatas nurodyti tokiu būdu: „Cituota iš: knygos pavadinimas, autorius, autorinės teisės priklauso Bhaktivedanta Book Trust International, www.krishna.com.“

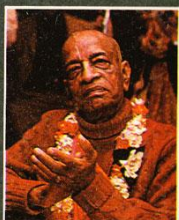
Šios knygos ir elektroninio dokumento autorinės teisės priklauso Bhaktivedanta Book Trust International, 3764 Watseka Avenue, Los Angeles, California 90034, USA. Visos teisės yra saugomos. Jeigu turite klausimų, pastabų, norite susisiekti ar susipažinti su daugybe kitų šios kolekcijos knygų, aplankykite leidėjų interneto svetainę www.krishna.com.

Śrī Śrīmad
A.C. Bhaktivedānta Swami Prabhupāda
Tarptautinės Krišnos Samonės Organizacijos Įkūrėjas, Ačarya

VIEŠPATIES CAITANYOS MOKYMAS

THE BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST

Per amžius daugybė avatārų — Dievo įkvėptų mokytojų ir inkamacijų — atėidavo į šį pasaulį, bet nė vienas jų niekada nedovanojo dvasinės meilės taip dosniai, kaip Viešpats Caitanya Mahāprabhu.

Caitanya Mahāprabhu atėjo į šį pasaulį 1486 metais Bengalijoje (Indija) ir pragyveno tik 48 metus. Ir nors gyvenęs neilgai, Jis įvykdė dvasinę sąmonės revoliuciją, kuri padarė didžiulę įtaką milijonams žmonių.

Dar jaunystėje pagarsėjęs kaip didis šventasis, sulaukęs 24 metų Viešpats Caitanya palieka Savo šeimą bei draugus ir ima skelbti užmirštą senovės Vedų išmintį visoje Indijoje. Nors Pats Caitanya Mahāprabhu buvo visiškai atsižadėjęs pasaulio, Jis mokė kaip išsaugoti dvasinę sąmonę gyvenant šeimoje, dirbant ir dalyvaujant visuomeniniame gyvenime. Jo mokymas, nors ir labai senas, yra kaip niekad aktualūs šiandienos pasauliui. Caitanya Mahāprabhu propagavo praktinį metodą, kurį taikydamas, kiekvienas mūsų gali betarpiškai patirti tyros meilės Dievui džiaugsmą. Knyga pasakoja apie nepaprastą šio didžio šventojo gyvenimą, supažindina su Jo mokymo svarbiausiais teiginiais.

THE BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST

Jo Dieviškosios Malonybės A. C. Bhaktivedantos Swami Prabhupādos knygos

lietuvių kalba:

Bhagavad-gītā, kokia ji yra
Śrīmad-Bhāgavatam, 1 Giesmė (2 tomai)
Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo (2 tomai)
Viešpaties Caitanyos mokymas
Atsidavimo nektaras
Savęs pažinimo mokslas
Śrī Īsopanišada
Anapus laiko ir erdvės
Pamokymų nektaras
Yogos tobulybė
Akistata su mirtimi

anglų kalba:

Bhagavad-gītā As It Is
Śrīmad-Bhāgavatam, 1-10 Giesmės
Śrī Caitanya-caritāmṛta
Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead
Teachings of Lord Caitanya
The Nectar of Devotion
The Nectar of Instruction
Śrī Īsopanisad
Easy Journey to Other Planets
Teachings of Lord Kapila, the Son of Devahūti
Teachings of Queen Kuntī
The Science of Self-Realization
The Path of Perfection
Kṛṣṇa Consciousness: The Topmost Yoga System
Perfect Questions, Perfect Answers
Transcendental Teachings of Prahlāda Mahārāja
Kṛṣṇa, the Reservoir of Pleasure
The Journey of Self-Discovery
Life Comes From Life
The Perfection of Yoga
Beyond Birth and Death
On the Way to Kṛṣṇa
Rāja-vidyā: The King of Knowledge
Elevation to Kṛṣṇa Consciousness
Kṛṣṇa Consciousness: The Matchless Gift
A Second Chance
Message of Godhead
Žurnalas „Back to Godhead“ (ikūrėjas)

Teachings of Lord Caitanya (Lithuanian)

Skaitytojus, susidomėjusius knyga, Tarptautinė Krišnos sąmonės bedrija kviečia rašyti arba apsilankyti centruose:

ISKCON

Raugyklos g. 23-1, 01140, Vilnius

tel. +370-5-2135218

vilnius@pamho.net

www.gauranga.lt

www.krishna.lt

ISKCON

Savanorių pr. 37, 44255, Kaunas

tel. +370-37-222574

krsna.info@gmail.com

www.nitaigauracandra.lt

ISKCON

Kauno Vedų kultūros centras

Panerių g. 187, 48437, Kaunas

tel. +370-37-360710

info@veducentras.lt

www.veducentras.lt

Knygas anglų kalba galima užsisakyti adresu:

Bhaktivedanta Library Services

Petite Somme 2, 6940 Durbuy, Belgium

www.blservices.com

Copyright © 1990 The Bhaktivedanta Book Trust International, Inc.

www.krishna.com

www.bbt.info

ISBN 5-7122-0008-2

Išleidimo metai 1990

ŠLOVĖ ŠRĪ GURU IR GAURĀNGAI

VIEŠPATIES CAITANYOS MOKYMAS

Traktatas apie tikrą dvasinį gyvenimą

Śrī Śrīmad
A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda
Tarptautinės Krišnos Šaṃonės Organizacijos Įkūrėjas-Ācārya

THE BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST

SKIRIU

Šventajai misijai

ŚRĪLOS SACCIDĀNANDOS BHAKTIVINODOS ṬHĀKUROŠ,

kuris 1896-ais —

mano gimimo metais —

supažindino Vakarų pasaulį

(McGill universitetas, Canada)

su Viešpaties Caitanyos mokymu

A.C. BHAKTIVEDANTA SWAMI

Turinys

<i>Pratarmė</i>		<i>ix</i>
<i>Prologas</i>		<i>xiii</i>
<i>Viešpaties Caitanyos misija</i>		<i>xviii</i>
<i>Įvadas</i>		1
1 skyrius	Pamokymai Rūpai Gosvāmī	19
2 skyrius	Sanātana Gosvāmī	35
3 skyrius	Pamokymai Sanātanai Gosvāmī	43
4 skyrius	Išminčius	47
5 skyrius	Kaip priartėti prie Dievo	51
6 skyrius	Visi Jo pavidalai yra viena ir tas pat	57
7 skyrius	Beribiai Viešpaties pavidalai	61
8 skyrius	Avatāros	67
9 skyrius	Kṛṣṇos turtai ir galybė	75
10 skyrius	Kṛṣṇos grožis	83
11 skyrius	Tarnystė Viešpačiui	89
12 skyrius	Bhakta	97
13 skyrius	Atsidavimo tarnyba prisirišimo būsenoje	105
14 skyrius	Viešpaties ir Jo bhaktų ekstazė	113
15 skyrius	Śrīmad-Bhāgavatam Ātmārāmos posmo aiškinimas	121
16 skyrius	Mokymo Sanātanai Gosvāmī pabaiga	131
17 skyrius	Viešpats Caitanya — pirmapradis Dievo Asmuo	145
18 skyrius	Pokalbiai su Prakāśānanda	151
19 skyrius	Pokalbio su Prakāśānanda tęsinys	159
20 skyrius	Vedāntos studijų tikslas	167
21 skyrius	Filosofų māyāvādžių atsivertimas	175
22 skyrius	Śrīmad-Bhāgavatam	181

23 skyrius	Kodėl reikia studijuoti Vedānta-sūtrą?	187
24 skyrius	Pokalbiai su Sārvabhauma Bhaṭṭācārya	201
25 skyrius	Asmeniško ir beasmenio aspektų pažinimas	207
26 skyrius	Bhaṭṭācārya atsiverčia	213
27 skyrius	Viešpats Caitanya ir Rāmānanda Rāya	221
28 skyrius	Ryšys su Aukščiausiuoju	227
29 skyrius	Tyra meilė Kṛṣṇai	233
30 skyrius	Transcendentiniai Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimai	239
31 skyrius	Aukščiausias tobulumas	245
32 skyrius	Pabaigos žodis	259
	<i>Priedas</i>	
	<i>Apie autorių</i>	269
	<i>Japa-meditacija</i>	271
	<i>Mitybos yoga</i>	275
	<i>Cituoti šaltiniai</i>	281
	<i>Žodynėlis</i>	283
	<i>Kaip tarti sanskritą</i>	289
	<i>Cituotų posmų rodyklė</i>	291
	<i>Abėcėlinė-dalykinė rodyklė</i>	293

Pratarmė

Nėra jokio skirtumo tarp Viešpaties Caitanyos mokymo, kuris pateikiamas šioje knygoje, ir Viešpaties Kṛṣṇos mokymo, kuris pateiktas *Bhagavad-gītoje*. Viešpaties Caitanyos mokymas — tai praktinis Viešpaties Kṛṣṇos mokymo pritaikymas. Kiekvienas turi atsiduoti Man, Viešpačiui Kṛṣṇai, — toks galutinis Viešpaties Kṛṣṇos nurodymas *Bhagavad-gītoje*. Kṛṣṇa žada bematant pasirūpinti tokia atsidavusia siela. Savo pilnutinės ekspansijos Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu padedamas, Viešpats, Aukščiausias Dievo Asmuo, jau dabar rūpinasi šios kūrinijos palaikymu, tik Jis daro tai netiesiogiai. Bet kai Viešpats sako pasirūpinsiąs Savo tyru *bhakta*, Jis iš tikrųjų imasi tiesiogiai jį globoti. Tyras *bhakta* — tai siela, kuri visiems laikams atsidavė Viešpačiui. Taip vaikas yra atsidavęs savo tėvams, gyvulys — savo šeimininkui. Atsidavimo procese reikia: 1) naudotis tuo, kas naudinga atsidavimo tarnybai atlikti, 2) vengti to, kas nenaudinga, 3) tvirtai tikėti, kad Viešpats visada apgins, 4) visiškai pasikliauti Viešpaties malone, 5) neturėti interesų, priešingų Viešpaties interesams, 6) visada būti romiam ir kukliam.

Viešpats pageidauja, kad siela Jam atsiduotų ir laikytųsi šių šešių nurodymų, tačiau stokojantys nuovokos šio pasaulio „mokslo žmonės” nesupranta Jo pageidavimų ir skatina žmones juos atmesti. Devintojo *Bhagavad-gītos* skyriaus pabaigoje Viešpats Kṛṣṇa ir sako: „Visas savo mintis nukreipk į Mane, lenkis Man ir garbink Mane. Visiškai paniręs Manyje, tu tikrai ateisi pas Mane” (Bg. 9.34). Tačiau mokyti demonai klaidina žmones, kreipdami juos ne į Dievo Asmenį, o į beasmenę, neišreikštą, bepradę tiesą. Impersonalinės pakraipos filosofai *māyāvādžiai* nesutinka su tuo, kad aukščiausias Absoliučios Tiesos aspektas yra Aukščiausias Dievo Asmuo. Norint pažinti saulę, visų pirma reikia iširti jos šviesą, paskui — saulės rutulį, o patekus į saulės rutulį, akis į akį susitikti su saulėje viešpataujančia dievybe. Dėl menko žinių kraičio filosofai *māyāvādžiai* negali prasiskverbti pro Brahmano švytėjimą, kuris yra tarytum saulės šviesa. *Upaṇiṣados* liudija, kad norint išvysti tikrąjį Dievo Asmens veidą, reikia prasiskverbti pro akinantį Brahmano švytėjimą.

Todėl Viešpats Caitanya moko tiesiogiai garbinti Viešpatį Kṛṣṇą, kuris pasirodė žemėje kaip Vrajos karaliaus išūnis. Taip pat Jis pateikia min-

tį, kad kraštas, vadinamas Vṛndāvana — iš esmės Patsai Viešpats Kṛṣṇa, kadangi Viešpaties Kṛṣṇos vardas, savybės, pavidalas, žaidimai, apsuptis ir daiktiniai atributai niekuo nesiskiria nuo Paties Viešpaties Kṛṣṇos. Tokia absoliuti Absoliučios Tiesos esmė.

Be to, Viešpats Caitanya rekomendavo aukščiausią Viešpaties garbinimo būdą aukščiausioje tobulumo pakopoje — tai metodas, kurį praktiko Vrajos mergelės. Vrajos mergelės (*gopī*, piemenaitės) mylėjo Kṛṣṇą, nelaukdamos iš Jo jokios materialios ar dvasinės naudos. Be to, Caitanya atsiliepė apie *Śrīmad-Bhāgavatam* kaip apie nepriekaištingą kūrinį, perteikiantį transcendentinį žinojimą, ir nurodė, kad aukščiausias žmogaus gyvenimo tikslas — išsiugdyti tyrą meilę Kṛṣṇai, Aukščiausiam Dievo Asmeniui.

Viešpats Caitanya mokė visiškai to paties, kaip ir Viešpats Kapila, *sāṅkhya-yogos* — *sāṅkhyos* filosofinės sistemos — kūrėjas. Ši autorizuota *yogos* sistema rekomenduoja medituoti transcendentinį Viešpaties pavidalą. Apie meditavimą į tuštumą ar kažką beasmenišką negali būti nė kalbos. Transcendentinį Viešpaties Višņu pavidalą galima medituoti net nepraktikuojant statinių pozų. Tokia meditacija vadinasi tobula *samādhi*. Šios *samādhi* tikrumą liudija šešto *Bhagavad-gītos* skyriaus pabaiga, kur Viešpats Kṛṣṇa sako: „O iš visų *yogų* tas, kuris su didžiu tikėjimu visad yra Manyje ir su transcendentine meile tarnaudamas garbina Mane, — yra artimiausiai susijęs su Manimi *yogos* ryšiais ir yra visų aukščiausias” (Bg. 6.47).

Viešpats Caitanya mokė žmones *sāṅkhyos* filosofijos, kuri vadinasi *acintya-bhedābheda-tattva* ir kuri teigia, kad Aukščiausias Viešpats tuo pat metu sudaro vienovę su Savo kūrinija ir yra nuo jos skirtingas. Šios filosofijos Viešpats Caitanya mokė per švento Viešpaties vardo giedojimą. Jis kalbėjo, kad šventas Viešpaties vardas yra Viešpaties garsinė inkarnacija, o kadangi Viešpats — absoliuti visuma, tai Jo šventas vardas nesiskiria nuo Jo transcendentinio pavidalo. Todėl giedant šventą Viešpaties vardą, per garso virpesius galima sueiti į tiesioginį kontaktą su Aukščiausiuoju Viešpačiu. Giedodamas šventus vardus, žmogus praeina tris raidos stadijas: nusižengimų, apsivalymo ir transcendentinę. Nusižengimų stadijoje mes dar siekiame materialios laimės įvairiomis jos formomis, antroje — nusiplauname visus materialius nešvarumus, o pasiekę transcendentinę stadiją gauname tai, ko labiausiai trokštame — meilę Dievui. Viešpats Caitanya mokė, kad tai aukščiausia tobulumo pakopa, kurią gali pasiekti žmogus.

Iš esmės *yogos* praktikos uždavinys — kontroliuoti jusles. Centrinis juslių kontrolės faktorius — protas, todėl visų pirma reikia mokytis kontroliuoti protą, įtraukiant jį į Kṛṣṇos sąmonę. Primityvioji proto veikla gauna išraišką per išorines jusles: arba kaupiant informaciją, arba priverčiant

jusles funkcionuoti pagal mūsų valią. Subtilioji proto veikla — tai mąstymas, jausmas, norėjimas. Ar žmogus yra užterštas ar švarus, priklauso nuo jo sąmonės lygio. Jei mintys sukaptos į Kṛṣṇą (Jo vardą, savybes, pavidalą, žaidimus, apsuptį, daiktinius atributus), tiek subtili, tiek primityvi veikla turi teigiamą poveikį. *Bhagavad-gītos* nusakytas sąmonės išgryninimo procesas — tai minčių sukaupimas į Kṛṣṇą kalbant apie Jo transcendentinius žygius, plaunant ir lankant Jo šventyklą, žvelgiant į dailiai papuoštą, puikų transcendentinį Viešpaties pavidalą, klausantis apie Jo transcendentinę šlovę, ragaujant Jam aukotą maistą, bendraujant su *bhaktomis*, uostant Jam paaukotų gėlių ir *tulasī* lapelių kvapą, atliekant veiklą, tarnaujančią Viešpaties interesams, etc. Proto ir juslių aktyvumo užgniaužti neįmanoma, bet jį galima išgryninti pertvarkius sąmonę. Kaip ją pertvarkyti, nurodo tas *Bhagavad-gītos* epizodas, kur Kṛṣṇa perteikia Arjunai *yogos* žinias, įgalinančias veikti be karminių pasekmių. „O Pṛthos sūnau, veikdamas su tokia sąmone, gali išsivaduoti iš veiklos vergijos“ (Bg. 2.39). Tam tikros aplinkybės, pavyzdžiui, liga, etc., žmogų kartais priverčia susilaikyti nuo juslinio pasitenkinimo, tačiau *Bhagavad-gītā* kalba ne apie tai. Nežinodami tikro metodo protui ir juslėms suvaldyti, menkos nuovokos žmonės arba mėgina jėga juos užgniaužti, arba atleidžia visas vadžias, ir tada tokius žmones nusineša juslinio pasitenkinimo bangos.

Reguliatyvūs *yogos* principai ir taisyklės — įvairios statinės pozos ir kvėpavimo pratimai, atliekami stengiantis atitraukti jusles nuo juslių objektų — skirti tiems, kuriuos pernelyg užvaldė kūniška būties samprata. Protingas žmogus, esantis Kṛṣṇos sąmonėje, nemėgina jėga sulaukyti juslių ir priversti jas nieko neveikti. Priešingai, savo jusles jis pajungia tarnauti Kṛṣṇai. Vaiko nepriversi neišdykauti, palikęs jį dyką. Krėsti išdaigas jis liausis tada, kai duosime jam prasmingesnį užsiėmimą. Juslių veiklos sulaukymas prievarta, aštuonių *yogos* principų pagalba, rekomenduojamas žemesnio lygio žmonėms. Aukštesnio lygio žmonės, išsijungę į aukštesnę — Kṛṣṇos sąmonės veiklą, natūraliai atsisako žemesnės materialios veiklos.

Taip Viešpats Caitanya moko įsisavinti Kṛṣṇos sąmonės mokslą. Kṛṣṇos sąmonės mokslas absoliutus. Sausų spekuliatyvių apmąstymų mėgėjai bando atsikratyti materialių prisirišimų, bet dažniausia jie įsitikina, jog protas yra pernelyg stiprus, kad būtų galima jį suvaldyti, ir jis vėl grąžina juos prie jutiminės veiklos. Žmogui Kṛṣṇos sąmonėje toks pavojus negresia. Protą ir jusles reikia įtraukti į veiklą Kṛṣṇos sąmonėje, ir Viešpats Caitanya moko, kaip tai padaryti praktiškai.

Kai Viešpats Caitanya dar nebuvo davęs *sannyāso* (pasaulio atsižadėjimo) įžadų, Jis vadinosi Viśvambhara. Žodis *viśvambhara* nurodo „tą, kuris palaiko visą visatą ir vadovauja visoms gyvoms esybėms“. Gyvų

esybių palaikytojas ir vadovas pasirodė kaip Viešpats Śrī Kṛṣṇa Caitanya duoti žmonijai iškilnų mokymą, kuris pateikiamas šioje knygoje. Viešpats Caitanya — idealus mokytojas, nurodantis žmogui tai, kas svarbiausia gyvenime. Jis visų dosniausiai dovanoja meilę Kṛṣṇai. Jis — visų malonių ir gėrio versmė. *Śrīmad-Bhāgavatam*, *Bhagavad-gītos*, *Mahābhāratos* ir *Upaniṣadų* liudijimu, Jis — Aukščiausias Dievo Asmuo, Patsai Kṛṣṇa, ir mūsų nesutarimų amžiuje visi turėtume Jam lenktis. Prie Jo *saṅkīrtanos* judėjimo gali prisijungti kiekvienas — tam nereikia jokio išankstinio pasirengimo. Vien tik vadovaudamasis Jo pamokymais, kiekvienas gali tapti tobulu žmogumi. Jei nusišypso laimė ir mus patraukia Jo savybės, galime būti tikri, kad įvykdysime savo gyvenimo misiją. Kitaip sakant, siekiantys dvasinės būties Viešpaties Caitanyos malone lengvai ištrūks iš *māyos* letenų. Mokymas, pateiktas šioje knygoje, nesiskiria nuo Paties Viešpaties.

Įstrigusi materialiam kūne, įvairių materialių veiksmų sąlygota siela kuria vis naujus istorijos puslapius. Viešpaties Caitanyos mokymas gali padėti žmonijai sustabdyti tokią nereikalingą ir laikiną veiklą. Jis gali iškelti žmoniją į aukščiausią dvasinės veiklos lygmenį. Iš tikrųjų dvasinė veikla prasideda išsivadavus iš materijos nelaisvės. Laisva veikla Kṛṣṇos sąmonėje yra žmogaus tobulinimosi tikslas. Netikras prestižas, kuris įgyjamas bandant viešpatauti materialioje gamtoje, yra iliuzinis. Iš Viešpaties Caitanyos mokymo galime pasisemti žinių, kurios spinduliuoja šviesą, ir tos žinios padės daryti pažangą dvasiniame gyvenime.

Veiklos vaisiai visiems mums teikia arba kančią, arba džiaugsmą; niekas negali pasipriešinti materialios gamtos dėsniams, kurie valdo šį procesą. Kol žmogus atlieka karminius veiksmus, tol visos jo pastangos pasiekti galutinį gyvenimo tikslą bus pasmerktos nesėkmei. Aš nuoširdžiai tikiu, kad suvokusiai Viešpaties Caitanyos mokymą žmonijai nušvis nauji dvasinio gyvenimo horizontai, kurie atvers veiklos lauką tyrai sielai.

om tat sat

A.C. Bhaktivedanta Swami

1968 m. kovo 14-oji,

Viešpaties Caitanyos atėjimo diena,

Śrī-Śrī-Rādhā-Kṛṣṇos šventykla

New Yorkas, N.Y.

Prologas

Bhaktivinoda Ṭhākura

[Ši apybraiža pirmąkart buvo paskelbta nedideliame Śrīlos Bhaktivinodos Ṭhākuros kūrinyje „Śrī Caitanya Mahāprabhu: Gyvenimas ir Priesakai“ 1896 m. rugpjūčio 20 dieną.]

Caitanya Mahāprabhu gimė Phālgunos mėnesio 23-ią dieną 1407 metais pagal Śakābdos kalendorių (arba vasario 18-ą dieną 1486 metais nuo Kristaus gimimo), tuoj po saulėlydžio, Māyāpure, Nadijos mieste. Jis atėjo į šį pasaulį per mėnulio užtemimą, ir visi Nadijos žmonės, kaip buvo įprasta tokiomis progomis, maudėsi Bhāgīrathī vandenyse, garsiai šaukdami „*Haribol!*“. Jo tėvai — neturtingas *brāhmaṇa*, *Vedų* tradicijos šventikas Jagannātha Miśra ir pavyzdinio dorumo moteris Śacīdevī — priklausė *brāhmaṇų* giminei, kilusiai nuo Sylheto. Mahāprabhu buvo dailus vaikas, ir viso miesto moterys dažnai su dovanomis jį lankydavo. Jo motinos tėvas, žinomas astrologas Paṇḍita Nīlāmbara Cakravartī, išpranašavo, kad ateis laikas, kai vaikas taps garsi asmenybė, ir davė jam Viśvambharos vardą. Dėl auksinio Mahāprabhu odos atspalvio kaimynystėje gyvenusios moterys praminė jį Gaurahari, o motina vadino Nimāi, nes jis gimė netoli *nimbos* medžio. Vaikas buvo toks dailus, kad žmonės negalėjo į jį atsižiūrėti ir dažnai lankydavo. Mahāprabhu užaugo išdykęs ir labai gyvas berniukas. Sulaukęs penkerių metų, jis buvo priimtas į *pāṭhaśālā*, kur per labai trumpą laiką išmoko bengalų kalbą.

Didžioji dalis jo amžininkų biografų aprašo neįtikėtinas istorijas, susijusias su Caitanya, kurios byloja apie jo pirmuosius stebuklus. Pasakojama, kad kūdikystėje jis be perstojo verkdamas, bet kai kaimynų moterys imdavo šaukti „*Haribol!*“, tuoj pat nurimdavo. Todėl namuose nuolat skambėjo šūksniai „*Haribol!*“, pranašaujantys būsimą mūsų herojaus misiją. Be to, pasakojama, kad syki, kai motina davė jam saldumynų, užuot ragavęs juos, Mahāprabhu ėmė valgyti molį. Kai motina paklausė, kodėl jis valgo molį, jis pareiškė, kad saldumynai yra ne kas kita, kaip pakitęs molis, todėl taip pat sėkmingai galima valgyti ir molį. Mahāprabhu motina — neveltui ji buvo *paṇḍitos* žmona — paaiškino, kad kiekvienas tam tikro būvio daiktas skirtas naudoti tam tikru tikslu. Žemė, kai

jai suteikiamas ašočio pavidalas, gali būti naudojama kaip indas vandeniui, tačiau kai ji turi plytos pavidalą, toks jos panaudojimas neįmanomas. Todėl saldumynų pavidalu molis tinka maistui, bet kito būvio jis maistui netinka. Motinos žodžiai berniuką įtikino; jis pripažino, kad valgyti molį — kvailystė, ir sutiko ateityje šios klaidos nekartoti. Pasakojamas ir kitas stebuklingas įvykis. Kartą jo namuose svečiavosi vienas piligrimas *brāhmaṇa*. Jis išvirė maisto ir ėmė melstis, medituodamas Kṛṣṇą. Tuo momentu pasirodė berniukas ir suvalgė išvirtus ryžius. *Brāhmaṇą* nustebino berniuko elgesys, bet, Jagannāthai Miśrai paprašius, jis dar kartą išvirė ryžių. Kol *brāhmaṇa* susikaupęs aukojo Kṛṣṇai ryžius, berniukas vėl juos suvalgė. *Brāhmaṇą* įkalbėjo išvirti maisto trečią kartą. Tačiau visi namiškiai jau kietai miegojo, ir berniukas pasirodė keliauninkui Kṛṣṇos pavidalu ir palaimino jį. Išvydęs savo garbinimo objektą, *brāhmaṇa* patyrė ekstazę. Pasakojama dar ir tokia istorija. Syki du plėšikai, norėdami pagrobtį berniuko papuošalus, nusinešė jį, kai jis sėdėjo prie savo namų slenksčio. Pakeliui jie maitino vaiką saldumynais. Paskui berniukas paleido į darbą savo iliuzinę energiją, kuri apsuko plėšikams galvas ir grąžino juos atgal prie tėvų durų. Bijodami, kad bus užtikti nusikaltimo vietoje, vagys paliko berniuką ir leidosi bėgti. Pasakojamas dar vienas stebuklingas įvykis, kai berniukas išreikalavo iš Hiranyos ir Jagadīšos visas aukas, kurias jie surinko garbinti Kṛṣṇą Ekādaśī dieną. Kai jam buvo ketveri metai, jis atsisdėjo ant išmestų virtuvinių puodų, kuriuos jo motina laikė nešvariais, ir paaiškino motinai, kad negalima kalbėti apie švarumą ar nešvarumą puodų, kurie išmetami baigus virti. Šie nutikimai būdingi ankstyvai vaikystei, kai jam dar nebuvo nė penkerių metų.

Aštuonerių metų jis priimamas į Gaṅgādāso Paṇḍitos *toḷa* Gaṅgānagaroje, netoli Māyāpuro kaimelio. Per du metus jis gerai įvaldo sanskrito gramatiką ir retoriką. Vėliau jis savarankiškai mokosi namuose. Mahāprabhu tėvas buvo *paṇḍita*, ir jo bibliotekoje buvo galima rasti visas reikalingas knygas. Yra žinoma, kad varžydamasis su savo draugais — garsaus Paṇḍitos Raghunāthos Śīromaṇi mokiniais, jis savarankiškai studijavo *smṛti* ir *nyāya*.

Dešimties metų Caitanya jau neblogoi išmanė gramatiką, retoriką, *smṛti* ir *nyāya*. Kaip tik tada jo vyresnysis brolis Viśvarūpa paliko namus ir pasirinko *sannyāsio* (asketo) *āśrama* (statusą). Caitanya, dar visai vaikas, guodė tėvus ir žadėjo jiems tarnauti, tikėdamasis tuo patenkinti Dievą. Netrukus iš šio pasaulio pasitraukė jo tėvas. Motina neapsakomai liūdėjo, o Mahāprabhu, kaip visuomet ramus, guodė vyro netekusią mamą.

Keturiolikos penkiolikos metų amžiaus Mahāprabhu veda Vallabhācārjos dukrą Lakṣmīdevī, kuri, kaip ir jis pats, buvo kilusi iš Nadijos. Penkiolikmetis jaunuolis jau laikomas vienu geriausių eruditų Nadijoje, pri-

pažintame *nyāyos* filosofijos ir sanskrito mokslų centre. Net patys *naiyāyikos*, jau nekalbant apie *smārta paṇḍitas*, bijosi su juo diskutuoti logikos ir gramatikos klausimais. Šeimos rūpesčiai nuveda jį į Rytų Bengaliją prie Padmos ieškoti uždarbio, ir ten, kadangi buvo išprusęs, jis uždirba nemaža pinigų. Jau tuo metu jis protarpiais propaguoja *vaiṣṇavizmą*. Davęs *vaiṣṇavizmo* pagrindus Tapanamiśrai, Mahāprabhu siunčia jį gyventi į Benaresą. Caitanyai lankantis Rytų Bengalijoje, nuo gyvatės įkandimo miršta jo žmona Lakṣmīdevī. Grįžęs namo, Mahāprabhu randa gedinčią motiną ir ramina ją, kalbėdamas apie žemiškųjų reikalų netikrumą. Motinos prašomas jis veda Rājos Paṇḍitos Sanātanos Miśros dukterį Viṣṇupriyā. Mahāprabhu grįžtant iš *pravāsos*, ar laikinos gyvenamosios vietos, prie jo prisijungia jo draugai. Tuo metu jis jau buvo išsikovojęs didžiulį pripažinimą. Visi jį laiko geriausiu Nadijos *paṇḍita*. Į Nadiją susiremti diskusijose su vietos *paṇḍitom* atvyksta Keśava Miśra iš Kašmiro, kuris vadino save Didžiuoju *Digvijayī*. Nadijos *ṭolos* profesoriai išsigąsta vadinamojo *paṇḍitos* ir dingstimi, kad jie neva kažkur kviečiami, išvyksta iš miesto. Keśava susitinka su Mahāprabhu Māyāpuro *Barokona-ghātoje*. Po neilgos diskusijos jis pralaimi jaunuoliui ir pažemintas bėga. Dabar Nimāi Paṇḍita tampa žymiausiu savo laikų *paṇḍita*.

Šešiolikos septyniolikos metų Mahāprabhu su savo mokinių būriu vyksta į Gayą ir čia gauna *vaiṣṇavų sannyāsio*, garsiojo Mādhavendros Puṛī mokinio Īśvaros Puṛī dvasinę iniciaciją. Į Nadiją Nimāi Paṇḍita sugrįžta religinis pamokslininkas, ir jo religingumas tampa tiek akivaizdus, kad Advaita Prabhu, Śrīvāsa bei kiti, išpažinusieji *vaiṣṇavų* tikėjimą dar prieš gimstant Caitanyai, negali atsistebėti, matydami kaip pasikeitė jaunuolis. Jis jau nėra tas kovingasis *naiyāyika*, prisiekęs ginčų dalyvis *smārta* ir kandus retorikas. Jis alpsta, girdėdamas Kṛṣṇos vardą, ir elgiasi tarytum religinių išgyvenimų apimtas Dievo įkvėptasis. Tų įvykių liudinininkas Murāri Gupta pasakoja, kad Śrīvāsos Paṇḍitos namuose Mahāprabhu apreikšdavo dieviškąsias galias šimtams savo pasekėjų, kurių didžiuma buvo plačios erudicijos *paṇḍitos*. Kaip tik tada drauge su Śrīvāsa Paṇḍita bei ištikimais savo pasekėjais jis atidaro vakarinę *kīrtanos* mokyklą. Mokykloje jis pamokslauja, gieda, šoka ir išgyvena įvairius religinius jausmus. Tuo metu prie jo prisijungia Nityānanda Prabhu, *vaiṣṇavų* pamokslininkas, ką tik grįžęs iš klajonių po Indiją. Didžiuliai būriai *paṇḍitų*, tyros širdies *vaiṣṇavizmo* pamokslautojų traukia iš įvairių Bengalijos sričių ir jungiasi prie jo. Nadija tampa namais daugybei *vaiṣṇavų ācāryū*, kurių misija — sudvasinti žmoniją iškilnaus *vaiṣṇavų* tikėjimo jėga.

Pirmasis Mahāprabhu priesakas Prabhu Nityānandai ir Haridāsai buvo toks: „Eikite, bičiuliai, į miesto gatves, kreipkitės į kiekvieną prie jo durų slenksčio, prašykite giedoti Hari vardą, gyventi šventai, o po to grįž-

kite pas mane ir kas vakarą pasakokite, kaip jums sekėsi pamokslauti”. Gavę tokį nurodymą, abu pamokslautojai išėjo jo vykdyti. Pirmi sutiktieji — Jagāi ir Mādhāi, dvi pasibjaurėjimo vertos asmenybės — išgirde apie Mahāprabhu priesaką, ėmė ižeidinėti pamokslautojus, bet *bhakti* (atsidavimo), kuri jiems įkvėpė Viešpats, paveikti netrukus atsivertė. Tai labai nustebino Nadijos gyvetojus. Jie kalbėjo: „Nimāi Paṇḍita ne šiaip geniali asmenybė, jis neabejotinai Visagalio Dievo siųstasis”. Nuo to laiko, iki Mahāprabhu sukako dvidešimt treji metai, jis skelbia savo mokymą ne tik Nadijoje, bet ir visuose svarbesniuose miestuose bei kaimuose, esančiuose Nadijos apylinkėse. Savo pasekėjų namuose jis rodo stebuklus, moko ezoterinių *bhakti* principų, su kitais *bhaktomis* gieda *saṅkīrtaną*. Jo pasekėjai iš Nadijos ima giedoti šventą Hari vardą gatvėse ir turguose. Tai sukelia sensaciją ir įvairiuose žmonių sluoksniuose iššaukia nevienodus jausmus. *Bhaktos* nepaprastai džiūgauja, o *smārta brāhmaṇos* pavydi Nimāi Paṇḍitai sėkmės ir apskundžia jį Chandui Kazi, kaltindami Caitanyą elgiantis priešingai induizmo normoms. Kazi įsiveržia į Śrīvāsos Paṇḍitos namus, sudaužo *mṛdaṅgą* (*kholos* būgną) ir pareiškia, kad jei Nimāi Paṇḍita nesiliausiąs kelti triukšmo su savo įtartina religija, jis laikys savo pareiga jį ir jo pasekėjus jėga atversti į islamą. Žinia apie šį įvykį pasiekia Mahāprabhu. Sužinojęs, kaip pasielgė Kazi, jis liepia miesto gyventojams susirinkti vakare su fakelais. Jie padaro kaip liepta, ir *saṅkīrtanos* būrys, padalintas į keturiolika grupių, priešakyje su Nimāi patraukia link Kazi namų. Priėjęs Kazi namus, Mahāprabhu pradeda su juo ilgą pokalbį, kuriam baigiantis jis prisiliečia prie Kazi kūno ir tiesiogiai paveikia jo širdį *vaiṣṇavos* jėga. Kazi apsiverkia ir prisipažįsta patyręs gilų dvasinį sukrėtimą, išsklaidžiusį jo abejones ir pažadinusį religinį jausmą, kuris sukėlė jam nepaprastą ekstazę. Kazi prisijungia prie *saṅkīrtanos*. Pasaulį nustebino Didžio Viešpaties dvasinė galybė ir po šio įvykio po Viśvambharos vėliava ėmė burtis tūkstančiai atsivertusių eretikų.

Tada keletas pavydžių bei nedorų Kulijos *brāhmaṇų* ėmė pulti Mahāprabhu ir subūrė jam priešišką grupuotę. Nimāi Paṇḍita buvo minkštos širdies, bet griežtų principų. Jis pareiškia, kad skaldytojiškos nuotaikos ir sektantiškas atsiribojimas — du didžiausi pažangos priešai, ir kol jis bus Nadijos gyventojas, kol priklausys tam tikrai giminei, negalės iki galo įvykdyti savo misijos. Jis nusprendžia tapti pasaulio piliečiu — nutraukti ryšius su šeima, kasta, tikėjimu. Taip nusprendęs, dvidešimt ketvirtaisiais gyvenimo metais jis tampa *sannyāsiu*. Katwoje išventinimo apeigas atlieka šio miesto gyventojas Keśava Bhārātī. Mahāprabhu motina ir žmona skaudžiai pergyvena išsiskyrimą, tačiau mūsų herojus, nors ir švelnios širdies, ištikimas savo principams. Jis atsisako mažo savo namų

pasaulėlio vardan beribio dvasinio Kṛṣṇos pasaulio, kurio gyventojai — visa žmonija.

Tapęs *sannyāsiu*, Nimāi pakviečiamas apsilankyti Advaitos Prabhu namuose Śāntipuroje. Advaita sutvarkė reikalą taip, kad pas jį susirinktų visi Nimāi draugai bei garbintojai iš Nadijos ir kartu atsivestų Śacīdevī, kad ji pasimatytų su sūnumi. Džiaugsmas ir skausmas užliejo motinos širdį, kai ji išvydo sūnų *sannyāsio* rūbais. *Sannyāsis* Kṛṣṇa Caitanya dėvėjo tiktai *kaupīnā* ir *bahirvāsā* (viršutinį drabužį). Jo galva buvo plikai nuskusta, rankose jis laikė *daṇḍā* (lazdą) ir *kamaṇḍalu* (atsiskyrėlio indą vandeniui). Šventasis sūnus krito į mylimos motinos kojas ir prabilo: „Mama! Mano kūnas priklauso tau ir aš privalau klausyti tavęs. Leisk man keliauti į Vṛndāvanā siekti dvasinio tobulumo“. Motina, pasitarusi su Advaita ir kitais, paprašė sūnų apsigyventi Puryje (Jagannāthos mieste), kad nors kartkartėmis gautų iš jo žinutę. Mahāprabhu sutiko su šiuo pasiūlymu ir po keleto dienų iš Śāntipuros leidosi į Orisšą. Kṛṣṇos Caitanyos (tokį vardą jis gavo tapęs *sannyāsiu*) biografai labai smulkiai aprašo jo kelionę iš Śāntipuros į Purį. Jis ėjo Bhāgīrathī pakrante kol nepasiekė Chatrabhogos, kuri dabar yra Thānā Mathurāpuroje (Deimantinė Prieplauka, 24 Parganos). Čia jis sėdo į valtėlę ir nuplaukė ja iki Prayāgaghāṭos, esančios Midnapuros apskrity. Tuomet pėsčias per Balasorę ir Cutacką patraukė į Purį, pakeliui užsukdamas į Bhūvaneśvaros šventyklą. Atvykęs į Purį, šventykloje aplankė Jagannāthą ir Sārvabhaumos kvietimu apsisotojo pas jį. Sārvabhauma buvo vienas didžiausių tų laikų *paṇḍitū*. Jo apsiskaitymui nebuvo ribų. Jis buvo geriausias tų laikų *naiyāyika* ir garsėjo kaip plačiai apsišvietęs mokslo žmogus, *Vedāntos* filosofijos žinovas, atstovavęs Śaṅkarācāryos mokyklai. Jis gimė Nadijoje (Vidyānagara), kur savo *ṭoloje* išmokė *nyāyos* filosofijos didžiulį būrį mokinių. Į Purį jis persikėlė kurį laiką prieš gimstant Nimāi Paṇḍitai. Kai Sārvabhaumos svainis Gopīnātha Mīśra pristatė mūsų naująjį *sannyāsi*, Sārvabhaumą pritrenkė jaunuolio grožis, ir jis ėmė nuogaštauti, kad jaunuoliui bus sunku visą savo gyvenimą likti ištikimam *sannyāsa-dharma*. Gopīnātha, pažinojęs Mahāprabhu dar iš Nadijos laikų, jautė jam šventą pagarbą ir pareiškė, kad šis *sannyāsis* nėra paprastas žmogus. Apie tai Gopīnātha su Sārvabhauma ėmė karštai diskutuoti. Sārvabhauma paprašė Mahāprabhu pasiklausyti jo cituojamų *Vedānta-sūtrū*. Caitanya tylo mis sutiko. Septynias dienas nepratardamas nė žodžio jis klausėsi, ką jam oriai kalbėjo didysis Sārvabhauma. Baigiantis septintajai dienai Sārvabhauma tarė: „Kṛṣṇa Caitanya, man rodos tu nesupranti *Vedāntos*, nes išklauseš mano recituotus tekstus ir jų aiškinimus, nepratarei nė žodžio“. Caitanya atsakė, jog labai gerai supratęs *sūtras*, bet niekaip negalįs suvokti, ką Śaṅkarācārya norėjo pasakyti savo komentaris. Nustebintas to-

kių žodžių, Sārvabhauma tarė: „Kaip tu gali suvokti *sūtrų* prasmę, jei nesupranti komentarų, kurie jas aiškina? Na gerai, jei supranti *sūtras*, pats paaiškink jas”. Ir Mahāprabhu paaiškino visas *sūtras* savaip, nesiremdamas panteistiniu Śaṅkaros komentaru. Aštrus Sārvabhaumos protas Caitanyos aiškinimuose pamatė argumentų teisingumą, grožį bei harmoniją, ir Sārvabhauma buvo priverstas pripažinti, kad pirmąsyk mato *paṇḍitą*, sugebančių taip paprastai ir aiškiai komentuoti *Brahma-sūtras*. Jis taip pat pripažino, kad Śaṅkaros komentarai nepaaiškina *Vedānta-sūtrų* taip natūraliai, kaip tai padarė Mahāprabhu. Galų gale jis prisipažino nugalėtas ir tapo Caitanyos garbintoju bei pasekėju. Per kelias dienas Sārvabhauma virto vienu geriausių to meto *vaiṣṇavų*. Kai apie tai pasklido žinia, visa Orissa ėmė giedoti šlovę Kṛṣṇai Caitanyai; tūkstančiai ėjo pas jį ir tapo jo pasekėjais. Netrukus Mahāprabhu sumanė apsilankyti Pietų Indijoje ir, lydimas tokio Kṛṣṇadāsos Brāhmaṇos, leidosi į kelionę.

Biografai smulkiai aprašo šią kelionę. Pirmiausia jis patraukia į Kūrmakṣetrą, kur parodo stebuklą: išgydo raupsuotąjį vardu Vāsudeva. Godāvarī pakrantėje jis sutinka Rāmānandą Rāyą, Vidyānagaros gubernatorių, ir tarp jų įvyksta filosofinis pokalbis *prema-bhakti* tema. Jis parodo kitą stebuklą: paliečia septynis *tālos* medžius, kur Rāmacandra, Daśarathos sūnus, paleidęs strėlę nukovė didįjį Bali Rāją, ir medžiai išnyksta. Visos kelionės metu jis skelbia *vaiṣṇavizmą* ir *nāma-saṅkīrtaną*. Raṅgakṣetroje, norėdamas sulaukti, kada baigsis liūčių sezonas, jis keturiems mėnesiams apsistoja Veṅkatos Bhaṭṭos namuose. Svečiuodamasis šiuose namuose, iš Rāmānujos *vaiṣṇavizmo* į *Kṛṣṇa-bhakti* jis atverčia visą Veṅkatos šeimą, taip pat ir dešimtmetį Veṅkatos sūnų Gopālą. Šis berniukas vėliau atkeliaus į Vṛndāvaną ir taps vienu iš šešių Gosvāmī — pranašų, kuriems vadovavo Śrī Kṛṣṇa Caitanya. Išmokęs sanskrito iš savo dėdės Prabodhānandos Sarasvatī, Gopāla parašys keletą knygų apie *vaiṣṇavizmą*.

Caitanya aplankė daug Pietų Indijos vietų, buvo pasiekęs net Comorino iškyšulį, ir po dviejų metų Bhīmos upe pro Pandepurą grįžo į Puri. Pandepuroje jis pažadino dvasiniam gyvenimui Tukārāmą, kuris nuo to laiko pats tapo religijos pamokslininkas. Šį faktą Tukārāma pažymi savo *ābhāṅgose*, kurias į vieną knygą surinko Bombėjaus Civilinės tarnybos darbuotojas ponas Satyendra Nāthas Tagore. Keliaudamas Caitanya keliskart dalyvavo diskusijose su budistais, džainiais bei *māyāvādžiais* ir savo oponentus atvertė į *vaiṣṇavizmą*.

Caitanyai Mahāprabhu sugrįžus į Puri, po jo vėliava stoja Rāja Pratāparudra-deva ir keletas *paṇḍita-brāhmaṇų*. Dabar jam dvidešimt septyni metai. Dvidešimt aštuntaisiais savo gyvenimo metais jis iškeliauja į Bengaliją ir pasiekia Gauḍą Maldoje. Ten jis sutinka dvi didžias asmenybes — Rūpą ir Sanātaną. Nors pagal savo giminystės liniją abu bro-

liai buvo Karnātiko *brāhmaṇų* palikuonys, nuolat bendraudami su Gauḍos imperatoriumi Hussainu Shahu, jie tapo beveik musulmonai. Imperatorius davė jiems naujus vardus — Dabiras Khāsas ir Sākara Mallikas. Jis labai mylėjo šiuos du pavaldinius, nes abu broliai gerai mokėjo peršų, arabų, sanskrito kalbas ir ištikimai tarnavo valstybei. Šiems kilniems žmonėms buvo užkirsti visi keliai vėl tapti pilnaverčiais induistais, todėl jie parašė Mahāprabhu į Puri, prašydami dvasinės paramos. Atsakydamas Mahāprabhu žadėjo aplankyti juos ir padėti įveikti dvasinius sunkumus. Ir dabar, kai Mahāprabhu atvyko į Gauḍą, broliai stojo prieš jį ir vėl meldė padėti. Mahāprabhu liepė jiems vykti į Vṛndāvaną ir laukti jo tenai.

Į Puri Caitanya sugrižo per Śāntipurą, kur vėl pasimatė su savo mylima mama. Trumpai pabuvęs Puryje, jis leidžiasi į Vṛndāvaną. Šįsyk jį lydi toks Balabhadra Bhaṭṭācārya. Mahāprabhu apsilanko Vṛndāvanoje ir po to ateina į Prayāgą (Allahabada), kur argumentais iš Korano atverčia į *vaiṣṇavizmą* daugybę musulmonų. Šių konvertitų ainiai dar ir šiandien žinomi Paṭhana *vaiṣṇavų* vardu. Rūpa Gosvāmī pasitiko jį Allahabade. Dešimt dienų Caitanya mokė jį dvasinių dalykų, o vėliau su pavedimais pasiuntė į Vṛndāvaną. Pirmiausia jis buvo įpareigotas parašyti teologinius darbus, mokslškai aiškinančius tyrą *bhakti* ir *premą*. Antra — jis turėjo atrasti vietas, kur Dvāpara-yugos pabaigoje Kṛṣṇacandra parodė Savo dvasines *līlas* (žaidimus) viso religinio pasaulio labui. Rūpa Gosvāmī iš Allahabado iškeliavo į Vṛndāvaną, o Mahāprabhu patraukė į Benaresą. Benarese jis apsisusto Candraśekharos namuose, o Tapana Miśros namuose kasdien pietaudavo (*bhikṣa*). Kaip tik čia prie jo prisijungė Sanātana Gosvāmī ir du mėnesius klausėsi jo dvasinių pamokymų. Biografai, ypač Kṛṣṇadāsa Kavirāja, paliko mums detalų Caitanyos pamokymų Rūpai ir Sanātanai aprašymą. Kṛṣṇadāsa nebuvo biografas amžininkas, medžiaga jis surinko iš tiesioginių Mahāprabhu mokinių — pačių Gosvāmių. Sanātanos ir Rūpos sūnėnas Jīva Gosvāmī, palikęs didžiulės vertės darbą — *Ṣaṭ-sandarbhā*, filosofškai permastė didžiojo vadovo priesakus. Mes surinkome ir apibendrinome Caitanyos priesakus iš šių didžiųjų rašytojų knygų.

Lankydamasis Benarese, Caitanya susitiko su šio miesto mokytais *sannyāsiais*. Susitikimas įvyko Marathos *brāhmaṇos* namuose, kur buvo surengtos vaišės visiems *sannyāsiams*. Jo metu Caitanya parodė stebuklą, sukėlusį *sannyāsijų* simpatijas. Užsimezgė abipusė diskusija. *Sannyāsijų* priešakyje buvo labai išsimokslinęs *sannyāsis* Prakāśānanda Sarasvatī. Po trumpo nuomonių susikirtimo jie prisipažino nugalėti Mahāprabhu ir sutiko su tuo, kad Śaṅkarācāryos komentarai juos klaidino. Net plačiausios erudicijos *paṇḍitos* negalėjo ilgai priešintis Caitanyai, nes jis kažkokia magiška galia užgavo jų dvasios stygas ir privertė su ašaromis aky-

se trokšti dvasinio tobulumo. Neilgai trukus Benareso *sannyāsiai* puolė prie Caitanyos pėdų, prašydami malonės (*kṛpā*). Caitanya ėmė skelbti tyrą *bhakti* ir įkvėpė jų širdyse dvasinę meilę Kṛṣṇai, kuri privertė atsisakyti sektantiškų nuotaikų. Po šio įstabaus *sannyāsių* atsivertimo visi Benareso gyventojai pasidarė *vaiṣṇavomis* ir surengė pirmąją *saṅkīrtaną* su savo naujai atrastu Viešpačiu. Išsiuntęs Sanātaną į Vṛndāvaną, Mahāprabhu per džungles vėl patraukė į Purį, lydimas savo draugo Balabhadros. Balabhadra papasakojo, kad kelyje į Purį Mahāprabhu parodė nemaža stebuklą, pavyzdžiui, giedodamas Kṛṣṇos vardą privertė šokti tigrus ir dramblius.

Nuo to laiko, t.y. nuo trisdešimt vienerių metų, iki pat pasitraukimo iš šio pasaulio (tai įvyko *saṅkīrtanos* metu Toṭa-gopīnāthos šventykloje, keturiasdešimt aštuntaisiais gyvenimo metais), Mahāprabhu visą laiką gyveno Puryje Kāśi Mišros namuose. Tuos aštuoniolika metų jis gyveno ramų, spinduliuojantį meile ir pamaldų gyvenimą. Jį supo didelis būrys pasekėjų — visi jie buvo aukščiausio tobulumo *vaiṣṇavos*. Iš paprastų žmonių jie išsiskyrė kilniu būdu, išprusimu, religinių principų tvirtumu bei dvasine meile Rādhā-Kṛṣṇai. Svarūpa Dāmodara, kuris, Caitanyai Mahāprabhu gyvenant Nadijoje, buvo žinomas Puruṣottamācāryos vardu, atvyko iš Benareso, prisijungė prie jo ir tapo jo asmeninis sekretorius. Nė vienas poeto ar filosofo kūrinys nebuvo pateikiamas Mahāprabhu, jei Svarūpa nepripažindavo jo tyru ir naudingu. Kitas artimas jo draugas buvo Rāya Rāmānanda. Jis drauge su Svarūpa giedodavo, kai Caitanyą užplūsdavo su koku nors garbinimo aspektu susiję jausmai. Paramānanda Purī buvo jo vyriausias patarėjas religijos klausimais. Biografai pasakoja dar šimtus Mahāprabhu gyvenimo epizodų, kurių, manome, čia nėra reikalo perpasakoti. Miegojo Mahāprabhu mažai. Dieną ir naktį jausmai nešė Caitanyą plačiais dvasingumo toliais, ir jo garbintojai bei pasekėjai sergėjo kiekvieną jo žingsnį. Jis meldėsi, palaikė ryšį su savo misionieriais Vṛndāvanoje ir bendravo su pirmąsyk susitikti atėjusiais tikinčiaisiais. Jis giedojo ir šoko, negalvodamas apie save, ir neretai užsimiršdavo, apimtas religinės palaimos. Visi, kas ateidavo pas jį, matė jame visų gražiausią Dievą, nusileidusį žemėn žmonijos labui. Jis visada mylėjo motiną ir dažnai su vykstančiais į Nadiją siųsdavo jai *mahāprasādos*. Jis buvo labai draugiškas, jame išikūnijo pats nuolankumas. Patraukli jo išvaizda džiugino visus, kuriems tekdavo su juo bendrauti. Prabhu Nityānandą jis paskyrė misionieriumi, atsakingu už Bengaliją. Šešis mokinius (Gosvāmius) siuntė skelbti meilės Dievui į šalies gilumą, Vṛndāvaną. Jis baudė visus savo mokinius, kurie nukrypo nuo švento gyvenimo. Tai ryškiai iliustruoja atvejis su Haridāsa jaunesniuoju. Mahāprabhu nešykštėjo pamokymų tiems, kurie jų prašė. Tuo galima įsitikinti iš jo pamokymų Ra-

ghunāthai dāsai Gosvāmī. Jo požiūris į Haridāṣā (vyresnįjį) rodo, kaip jis mylėjo dvasingus žmones ir kaip nepaisė kastinių skirtumų, pirmenybę teikdamas dvasinei brolybei.

Viešpaties Caitanyos misija

Viešpats Caitanya Mahāprabhu nurodė mokiniams rašyti knygas apie Kṛṣṇos mokslą. Šią užduotį Jo pasekėjai tebevykdo ir šiandien. Dėl mokinių sekos literatūra, gvildenanti ir aiškinanti filosofiją, kurios mokė Viešpats Caitanya, iš esmės yra plačiausia, tiksliausia ir nuosekliausia. Nors jaunystėje Viešpats Caitanya plačiai garsėjo kaip mokslininkas teologas, Jis paliko tik aštuonis posmus, vadinamus *Śikṣāṣṭaka*. Tie posmai atskleidžia Jo misiją ir perteikia Jo priesakus. Pateikiame šių nepaprastos vertės maldų vertimą.

1.

Šlovė Śrī Kṛṣṇos *saṅkīrtanai*, kuri nuvalo dulkes, per ilgus metus susikaupusias širdyje, ir užgesina sąlygoto gyvenimo gaisrą — sustabdo besikartojančius gimimą bei mirtį. *Saṅkīrtanos* judėjimas — aukščiausias palaiminimas visai žmonijai, nes jis skleidžia malonių mėnulio spindulius. Tai gyva transcendentinio žinojimo esmė, maitinanti transcendentinį palaimos vandenyną ir leidžianti iki galo pajusti visad mūsų trokštamo nektaro skonį.

2.

O mano Viešpatie, vien Tavo šventas vardas gali suteikti visas malones gyvoms būtybėms, todėl Tu vadinies šimtais ir milijonais vardų, tokių kaip Kṛṣṇa ir Govīnda. Į tuos vardus Tu sudėjai visas Savo transcendentines energijas. Jiems kartoti ir giedoti nėra griežtų ir sunkiai įvykdomų taisyklių. O mano Viešpatie, iš Savo gailestingumo Tu suteikei mums galimybę lengvai Tave pasiekti per Tavo šventus vardus, bet, o varge, manęs nelaimingojo jie nežavi.

3.

Šventą Viešpaties vardą reikia kartoti nuolankioje dvasios būsenoje, laikant save menkesniu už šiaudą gatvėje. Reikia būti pakantesniam už medį, paminti netikro prestižo jausmą ir būti visada pasirengusiam išreikšti pagarbą artimam savo. Tokioje dvasios būsenoje šventą Viešpaties vardą galima giedoti be perstojo.

Viešpaties Caitanyos mokymas

4.

O visagali Viešpatie, aš netrokštu kaupti turtų, nenoriu nei gražuolių moterų, nei pasekėjų būrio. Tenoriu vieno — be jokių išskaičiavimų, su atsidavimu tarnauti Tau gimimas po gimimo.

5.

O Mahārājos Nandos sūnau [Kṛṣṇa], esu amžinas Tavo tarnas, bet taip jau atsitiko, kad aš nupuoliau į gimimo ir mirties vandenyną. Prašau ištraukti mane iš to vandenyno ir padaryti vienu atomų prie Tavo lotoso pėdų.

6.

O mano Viešpatie, ar sulauksiu tos dienos, kai mano akys pasipuoš meilės ašaromis, kurios be paliovos liesis, giedant Tavo šventą vardą? Kada, tariant Tavo vardą, trūkčios mano balsas ir šiaušis plaukai?

7.

O Govinda! Kiekviena išsiskyrimo su Tavimi akimirka prailgsta tarytum dvylika ir net daugiau metų. Iš mano akių upeliais srūva ašaros, ir visas pasaulis tampa tuščias, kai greta nėra Tavęs.

8.

Vienintelis mano Viešpats — Kṛṣṇa, ir toks Jis liks visados — ar šiurkščiai suspaus Savo glėby, ar sudraskys širdį, nepasirodydamas priešais. Jo valioje daryti viską, ko tik Jis užsigeidžia. Kad ir kas atsitiktų, Jis visada bus mano Viešpats, kurį aš garbinu.

Įvadas

[Penkios rytinės „Caitanya-caritāmṛtos“ (autoritetinga Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu biografija, parašyta Kṛṣṇadāso Kavirājos Gosvāmī) paskaitos, pirmąkart perskaitytos Tarptautinės Krišnos Sąmonės Organizacijos nariams New Yorke 1967 metų balandžio 10—14 dienomis.]

Žodis *caitanya* reiškia gyvybės jėgą. Mes, gyvos esybės, judame, bet stalas judėti negali, nes neturi gyvybės jėgos. Gebėjimas judėti ir veikti laikytinas gyvybės požymiu, jos simptomu. Išties galima sakyti, kad be gyvybės jėgos veiksmai negalimas. Nors materialiam būvyje gyvybės jėga egzistuoja, ji nėra *amṛta* — nemirtinga. Taigi žodžius *caitanya-caritāmṛta* galima išversti „gyvybės jėgos pobūdis nemirtingumo sąlygomis“.

Tačiau kaip tas gyvybės jėgos nemirtingumas pasireiškia? Nemirtingumu nepasižymi nei žmogus, nei jokia kita būtybė šioje materialioje vietoje, nes visų mūsų kūnai mirtingi. Mumyse glūdi gyvybės jėga, mes veikiamo, mes esame nemirtingi pagal savo prigimtį ir konstituciją, bet materialios sąlygos, į kurias patekome, neleidžia mūsų nemirtingumui pasireikšti. *Kaṭha Upaniṣad* sako, kad amžinumas ir gyvybės jėga būdinga ir mums, ir Dievui. Nors tai tiesa, kad ir Dievas, ir mes esame nemirtingi, — tarp Jo ir mūsų yra skirtumas. Mes, gyvos esybės, atliekame įvairiausius veiksmus, tačiau turime polinkį nupulti į materialią gamtą. Dievas tokio polinkio neturi. Būdamas visų galingiausias, Jis niekada nepatenka materialios gamtos valdžion. Materiali gamta tėra vienos iš Jo nesuvokiamų energijų pasireiškimas.

Iš žemės danguje matyti tik debesys, bet jei pakiltume virš debesų, pamatytume šviečiant saulę. Iš padebesių dangoraižiai ir miestai atrodo visai menkučiai. Dievo požiūriu tokia pat menka visa materiali kūrinija. Sąlygota gyva esybė linkusi nusileisti iš aukštybių, kur matomas tikrasis vaizdas. Dievas šio polinkio neturi. Pavojus pulti į iliuziją (*māyā*) Aukščiausiam Viešpačiui ne didesnis, kaip saulei kristi žemiau debesų. Aukščiausias Viešpats nepavaldu iliuzijai, todėl Jis nesąlygotas, o mes esame ribotos gyvos esybės, linkusios pulti į iliuziją, todėl ir vadinamės sąlygotos. Filosofai impersonalistai (*māyāvādžiai*) teigia, kad ir gyvoji esybė, ir Patsai Dievas, kai jie nusileidžia į materialų pasaulį, yra *māyos*

valdžioje. Ši mintis teisinga kalbant apie gyvą esybę, bet ne apie Dievą, nes materialinė energija visada veikia Viešpačiui kontroliuojant. Tuos, kurie Aukščiausią Viešpatį laiko priklausomu nuo materialių sąlygų, Patsai Kṛṣṇa *Bhagavad-gītoje* vadina kvailiais:

*avajānanti mām mūdhā
mānuṣīm tanum āśritam
param bhāvam ajānanto
mama bhūta-maheśvaram*

„Kvailiai išjuokia Mane, kai nužengiu žmogaus pavidalu. Jie nesuvalkia Mano transcendentinės, visa ko Aukščiausio Viešpaties prigimties ir nepažįsta Manęs” (Bg. 9.11).

Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu nedera laikyti vienu iš mūsų tarpo. Jis yra Patsai Kṛṣṇa, aukščiausioji gyva esybė, todėl Jo niekada neaptemdo *māyos* debesis. Kṛṣṇa, Jo ekspansijos ir net iškilnūs Jo *bhaktos* niekada nepakliūva į iliuzijos spąstus. Viešpats Caitanya atėjo į žemę, turėdamas vienintelį tikslą — skelbti *Kṛṣṇa-bhakti*, meilę Kṛṣṇai. Kitaip sakant, Jis — Patsai Viešpats Kṛṣṇa, mokantis gyvas esybes, kaip pasiekti Kṛṣṇą. Jis tarytum tas mokytojas, kuris matydamas, kad mokiniui sunkiai sekasi, pats pieštuku vedžioja raides ir sako: „Rašyk taip: A, B, C”. Dėl to nereikia paikai manyti, kad mokytojas pats mokosi abėcėlės. Nors Jis pasirodo *bhaktos* pavidalu, visada turime atminti, kad Viešpats Caitanya — tai Pats Kṛṣṇa (Dievas), kad Jis moko mus, kaip išsiugdyti Kṛṣṇos sąmonę, ir būtent taip turime Jį suvokti.

Bhagavad-gītoje Viešpats Kṛṣṇa taip formuluoja aukščiausią religijos įstatymą:

*sarva-dharmān parityajya
mām ekaṁ śaraṇam vraja
ahaṁ tvām sarva-pāpēbhyo
mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ*

„Atmesk visas religijos atmainas ir tiesiog atsiduok Man. Aš išgelbėsiu tave nuo atoveikio už visas nuodėmes. Nesibaimink” (Bg. 18.66).

Šiam paraginimui, rodos, nesunku būtų paklusti, ir vis dėlto mūsų reakcija į jį visada būna ta pati: „Ak, atsiduoti? Viską atmesti? Bet aš turiu tiek visokių pareigų”. O *māyā*, iliuzija, kalba mums: „Nedaryk to, nes ištrūksi iš mano gniaužtų. Nebandyk ištrūkti iš jų ir tuomet aš tave spardysiu”. Neabejotina tai, kad *māyā* visą laiką mus spardo — taip asilą spardo patelė, kai šis artinasi prie jos, norėdamas patenkinti savo lytinę aistrą. Katės ir šunys sueities metu taip pat visada pešasi ir inkščia. Tai vis gamtos išdaigos. Net drambliai džiuuglėse medžioja, kaip jauką nau-

dodami tam tikslui apmokytą dramblio patekę, kuri įvilioja auką į duobę. *Māyos* arsenale daug priemonių, bet materialiam pasaulyje tvirčiausios grandinės — tai moteris. Žinoma, iš tikrųjų mes nesame nei vyrai, nei moterys. Šie įvardijimai tenurodo išorinį drabužį, kūną. Visi mes — tik Kṛṣṇos tarnai. Tačiau sąlygotame gyvenime esame surakinti geležinėmis grandinėmis, turinčiomis dailios moters išvaizdą. Taigi kiekvieną vyrą pančioja lytinis gyvenimas ir todėl, kai jis stengiasi išsivaduoti iš materijos letenų, pirmiausia turi išmokti kontroliuoti lytinius impulsus. Nežabotas seksas įstumia į visišką iliuzijos nelaisvę. Formaliai Viešpats Caitanya Mahāprabhu išsižadėjo tos iliuzijos būdamas dvidešimt ketverių metų, nors Jo žmonai tuo metu buvo šešiolika, o motinai — septyniasdešimt metų, ir Jis buvo vienintelis vyras šeimoje. Nors Caitanya Mahāprabhu buvo *brāhmaṇa* ir neturėjo didelių turtų, Jis davė *sannyāsio* įžadus, atsižadėjo pasaulio ir taip išsinarpliojo iš šeimos pančių.

Jei norime išsiugdyti visišką Kṛṣṇos sąmonę, turime nusimesti *māyos* pančius, o jei liekame su *māya*, turime gyventi taip, kad nepakliūtume į iliuzijos įtaką. Visai nebūtina palikti šeimą, nes net tarp artimiausių Viešpaties Caitanyos *bhaktų* būta daug šeimos žmonių. Atsižadėti reikia paties polinkio materialiams malonumams. Nors Viešpats Caitanya sankcionavo reglamentuotus lytinius santykius santuokoje, Jis buvo labai griežtas pasaulio atsižadėjusiųjų atžvilgiu ir net išvijo iš savo artimiausių palydovų tarpo Haridāśą jaunesnįjį, nes tasai geidulingai pažvelgė į jauną moterį. Esmė ta, kad pasirinkus kelią, reikia eiti juo, nenukrypstant į šalį, ir laikytis visų tų taisyklių, be kurių sėkmė dvasiniame gyvenime neįmanoma. Viešpaties Caitanyos misija kaip tik ir buvo išmokyti visus žmones Kṛṣṇos sąmonės ir tuo pačiu suteikti jiems galimybę patirti dvasinio gyvenimo nemirtingumą.

Caitanya-caritāmṛta pasakoja, kaip Caitanya mokė žmones tapti nemirtingais, ir todėl šios knygos pavadinimą teisingiausiai būtų versti „nemirtinga gyvybės jėgos esmė“. Aukščiausias Dievo Asmuo yra aukščiausioji gyvybės jėga. Jis yra ir Aukščiausioji Būtybė. Gyvų esybių yra be galo daug, ir visos jos — individualybės. Tai labai lengva suprasti. Visi mes individualūs savo mintimis ir troškimais, lygiai tokia individuali asmenybė yra ir Aukščiausias Viešpats, bet kartu Jis skiriasi nuo likusiųjų tuo, kad yra pirmasis tarp visų, tasai, kurio niekas negali pranokti. Tarp sukurtų gyvų esybių vienu ar kitu sugebėjimu visi mes pralenkiame vienas kitą. Viešpats individualus, lygiai kaip individualios gyvos esybės, bet Jis skiriasi nuo jų tuo, kad yra aukščiausia individualybė. Be to, Dievas yra nepuolantis, ir *Bhagavad-gītoje* į Jį kreipiamasi žodžiu „Acyuta“, kuris reiškia „tasai, kuris niekada nepatiria nuopolio“. *Bhagavad-gītā* pažymi šią aplinkybę todėl, kad Arjuna pasidavė iliuzijai, o Kṛṣṇa ne. Daž-

nai girdime sakant, kad Dievas — nepuolantis, ir *Bhagavad-gītoje* Kṛṣṇa sako:

*nānyam guṇebhyaḥ kartāram
yadā draṣṭānupaśyati
guṇebhyaś ca param vetti
mad-bhāvaṁ so 'dhigacchati*

„Kai suprašai, kad materialioje veikloje nėra nieko, išskyrus gamtos *guṇas*, ir kad Aukščiausias Viešpats transcendentalus tų *guṇų* atžvilgiu, tada pažinsi Mano dvasinę prigimtį” (Bg. 14.19).

Taigi mes neturėtume manyti, kad materialiai galia nugali Kṛṣṇa, kai Jis yra materialiam pasaulyje. Kṛṣṇa ir Jo inkarnacijos nepavaldūs materialiai gamtai. Jie absoliučiai laisvi. Turinčiu dievišką prigimtį *Śrīmad-Bhāgavatam* vadina tą, kurio neveikia materialios gamtos *guṇos* net ir materialiam pasaulyje. Jei net *bhakta* gali pasiekti tokią laisvę, tai ką jau kalbėti apie Aukščiausiąjį?

Realią problemą sudaro tai, kaip gyvenant materialiam pasaulyje nesusitepti materijos nešvarybėmis. Rūpa Gosvāmī paaiškino, kad šiame pasaulyje galime likti švarūs, jei vienintelis mūsų tikslas bus tarnauti Kṛṣṇai. Čia gali kilti teisėtas klausimas: „Kaip man tarnauti?” Akivaizdu, kad kalbama ne tik apie meditaciją, nes meditacija tėra proto veikla, bet ir apie praktinius darbus. Pomėgis tarnauti Kṛṣṇai pasiekiamas tik darbu Kṛṣṇai. Ir tame darbe neturi likti neišnaudotų galimybių. Kas tik yra po ranka, ką tik mes turime — viskas turi būti panaudota tarnaujant Kṛṣṇai. O panaudoti galima viską, kas tik patinka: spausdinimo mašinelės, automobilius, lėktuvus, raketas. Jei mes tiesiog pasakojame žmonėms apie Kṛṣṇos sąmonę — tatau irgi yra tarnavimas. Jei protas, jausmės, kalba, pinigai ir energija panaudojami tarnauti Kṛṣṇai, galima sakyti, kad mes egzistuojame jau ne materialioje gamtoje. Dvasinės sąmonės, Kṛṣṇos sąmonės, dėka mes išskylame aukščiau materialios gamtos lygmens. Kṛṣṇa, Jo ekspansijos ir *bhaktos*, t.y. tie, kurie Jam dirba, egzistuoja ne materialioje gamtoje — nors žmonės su menkomis žiniomis yra būtent tokios nuomonės.

Caitanya-caritāmṛta moko, kad dvasinė siela nemirtinga ir kad nemirtinga mūsų veikla dvasiniame pasaulyje. *Māyāvādžiai*, kurie ištikimai laikosi požiūrio, kad absoliutas — beasmenis ir beformis, tvirtina, esą save realizavusi siela neturi jokio poreikio kalbėti. Tuo tarpu *vaiṣṇavos*, Kṛṣṇos *bhaktos*, teigia, kad tik pasiekęs savęs realizaciją žmogus pradeda iš tiesų kalbėti. „Anksčiau mes tik tauškėme visokius niekus, — sako *vaiṣṇavos*. — Pradėkime kalbėti apie svarbius dalykus, kalbėkime apie Kṛṣṇą”. Taip pat *māyāvādžiai* labai mėgsta ąsočio su vandeniu pavyzdį. Jie sako: skamba tik tuščias ąsotis, pripiltas vandens ąsotis neskamba. Bet argi

mes — ašočiai? Argi mus galima lyginti su jais? Geroje analogijoje panaudojama kuo daugiau dviejų objektų panašumų. Ašotis su vandeniu, skirtingai nuo mūsų, nėra aktyvi gyvybės jėga. Galbūt ašočiu su vandeniu pakanka tylios meditacijos, bet ne mums. Ir iš tiesų, kai žmogus suvokia, kad turi tiek daug pasakyti apie Kṛṣṇą, dvidešimt keturių paros valandų jam bus maža. Kvailys išmintingas, kol tyli. Pakanka jam prasižioti, ir išlenda visas jo kvailumas. *Caitanya-caritāmṛta* rodo, kad šlovinant Aukščiausiąjį padaroma daugybė nuostabių atradimų.

Caitanya-caritāmṛtos pradžioje Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī rašo: „Reiškiu pagarbą savo dvasiniams mokytojams”. Jis vartoja daugiskaitą, nurodydamas mokinių seką. Jis lenkiasi ne vien savo dvasiniam mokytojui, bet visai *paramparai* — mokinių sekai, prasidedančiai nuo Paties Viešpaties Kṛṣṇos. Taigi į *guru* autorius kreipiasi daugiskaita, norėdamas išreikšti didžiulę pagarbą visiems *vaiṣṇavoms*. Nusilenkęs mokinių sekai, jis lenkia galvą prieš visus kitus *bhaktas*, dvasios brolius, Dievo ekspansijas ir pirmąją Kṛṣṇos energijos manifestaciją. Viešpats Caitanya Mahāprabhu (kartais vadinamas Kṛṣṇa Caitanya) įkūnija visus tuos, kam lenkiasi autorius: Jis — Dievas, *guru*, *bhakta* ir Dievo ekspansija. Savo palydovo Nityānandos asmenyje Jis yra pirmoji energijos manifestacija, Advaitos asmenyje Jis — inkarnacija, Gadādharos asmenyje Jis — vidinė galia, o Śrīvāsos asmenyje — ribinė energija, gyvoji esybė. Todėl nereikia manyti, kad Kṛṣṇa egzistuoja vienatvėje. Jį reikia suvokti visada egzistuojant su Savo apraiškomis, kaip mokė Rāmānujācārya. *Viśiṣṭādvaitos* filosofija Dievo energijas, ekspansijas bei inkarnacijas traktuoja kaip vienovę įvairovėje. Kitaip sakant, Dievas neatskiriamas nuo Savo aplinkos, Dievas — tai viskas drauge paėmus.

Caitanya-caritāmṛta faktiškai nėra adresuota naujokui, nes ji — aukščiausio lygio dvasinio mokslo studija. Idealiu atveju studijuoti pradėdama nuo *Bhagavad-gītos*, ilgainiui pereinama prie *Śrīmad-Bhāgavatam* ir pagaliau *Caitanya-caritāmṛtos*. Nors šie didieji šventraščiai yra vienodo — absoliutaus — lygio, norint juos palyginti ir įvertinti sakoma, kad *Caitanya-caritāmṛta* visų iškiliausia. Kiekvienas jos posmas tobulas. Viešpats Caitanya ir Nityānanda lyginami su saule ir mėnuliu todėl, kad Jie gali išsklaidyti materialaus pasaulio tamsą. Šįkart saulė ir mėnuo patekėjo drauge, todėl reikėtų vienu kartu nusilenkti Viešpačiams Caitanyai ir Nityānandai.

Vakarų pasaulyje, kur Viešpaties Caitanyos šlovė mažiau žinoma, galima išgirsti klausiant: „Kas yra Kṛṣṇa Caitanya?” Šventraščių išvada tokia: Jis yra Aukščiausias Dievo Asmuo. *Upaṇiṣados* Aukščiausią Absoliučią Tiesą dažniausia apibūdina impersonaliai, tačiau apie asmenišką Absoliučios Tiesos aspektą kalba *Īsopaniṣad*, kur po visą persmelkiančio aspekto apibūdinimo mes sutinkame tokį posmą:

*hiraṇmayena pātreṇa
satyasyāpihitam mukham
tat tvam pūṣann apāvṛṇu
satya-dharmāya dṛṣṭaye*

„O mano Viešpatie, viso, kas gyva, globėjau, tikrąjį Tavo veidą slepia akinantis švytėjimas. Praskleiski tą uždangą ir pasirodyk Savo tyram *bhaktai*” (*Śrī Īṣopaniṣad*, 15 Mantra).

Impersonalistai negali prasiskverbti pro Dievo spindesį ir išvysti asmenybės, kuri jį skleidžia. Tačiau *Īṣopaniṣad* užbaigia himnas, skirtas Dievo Asmeniui. Tatai nereiškia, kad beasmenis Brahmanas yra paneigiamas — Jis taip pat aprašytas, tačiau beasmenis Brahmanas laikomas akinančiu Caitanyos kūno spindesiu. Kitaip sakant, Kṛṣṇa Caitanya yra beasmenio Brahmano pagrindas. *Bhagavad-gītoje* Kṛṣṇa taip pat teigia, kad Jis yra Brahmano ramstis (*brahmaṇo hi pratiṣṭhāham*, Bg. 14.27). Paramātmā, Supersiela, kuri glūdi visų gyvų esybių širdyse ir visuose visatos atomuose, tėra dalinė Caitanyos reprezentacija. Taigi Kṛṣṇa Caitanya yra Brahmano, o taip pat ir Aukščiausiojo Dievo Asmens pagrindas. Būdamas Aukščiausiasis, Jis kupinas šešių vertenybių: turtų, šlovės, galybės, grožio, žinojimo ir atsižadėjimo. Trumpai sakant, turime žinoti, kad Jis — Kṛṣṇa, Dievas, kad niekas Jam neprilygsta ir nepranoksta Jo. Suvokus Jį, daugiau nėra ką suvokti. Jis — Aukščiausias Asmuo.

Rūpa Gosvāmī, vienas artimiausių Viešpaties Caitanyos *bhaktų*, kurį Viešpats Caitanya mokė daugiau kaip dešimt dienų iš eilės, rašė:

*namo mahā-vadānyāya kṛṣṇa-prema-pradāya te
kṛṣṇāya kṛṣṇa-caitanya-nāmne gaura-tviṣe namaḥ*

„Pagarbiai lenkiuosi Aukščiausiajam Viešpačiui Śrī Kṛṣṇai Caitanyai, maloningiausiam iš visų *avatāru*, maloningesniame net už Patį Kṛṣṇą, kadangi Jis veltui dovanoja tai, ko niekas niekada nėra davęs — tyrą meilę Kṛṣṇai”.

Būtų neteisinga manyti, kad kelias į Dievo pažinimą, kuriuo moko eiti Caitanya — ilgas ir sudėtingas. Jis — absoliučiai dvasinė asmenybė, ir Jo mokymas prasideda nuo to momento, kai žmogus atsiduoda Kṛṣṇai. Jis neina *jñāna-yogos*, *karma-yogos* ar *haṭha-yogos* keliu, o pradeda nuo ten, kur baigiasi materialinė egzistencija — nuo to momento, kai atsisakoma materialių prisirišimų. *Bhagavad-gītoje* Kṛṣṇa pradeda Savo pamokymus, atsiedamas sielą nuo materijos, o aštuonioliktą skyrių užbaigia kalbėdamas apie tai, kad siela su pasiaukojimu atsiduoda Jam. *Māyāvādžiai* čia padėtų tašką, tačiau būtent nuo šio momento ir prasideda tikroji diskusija. Juk *Vedānta-sūtra* prasideda žodžiais: *athāto brahma-jijñāsā* — „O dabar klausime apie Aukščiausią Absoliučią Tiesą”. Rūpa Gosvāmī aukština Caitanya, kaip pačią dosniausią iš visų inkarnacijų, nes Jis atnešė bran-

giausią dovaną — aukščiausią atsidavimo tarnybos formą. Kitaip sakant, Jis atsako į pačius svarbiausius klausimus, kokie tik gali būti iškelti.

Yra įvairios atsidavimo tarnybos ir Dievo patyrimo pakopos. Iš esmės, atsidavimo tarnybą atlieka kiekvienas, kuris pripažįsta egzistuojant Dievą. Pripažinti, kad Dievas didis — jau šis tas, tačiau dar ne tiek daug. Pamokslaudamas *ācāryos* — didžio mokytojo vaidmenyje, Caitanya mokė, kad mes galime užmegzti ryšį su Dievu ir iš tikrųjų tapti Jo draugu. *Bhagavad-gītoje* Kṛṣṇa parodė Arjunai Savo visatos pavidalą, nes Arjuna buvo Jo „labai brangus draugas“. Tačiau išvydęs Kṛṣṇą, kaip visatų Viešpatį, Arjuna meldė Kṛṣṇos atleisti už tai, kad laikydamas Jį draugu, kartais būdavo familiarus. Caitanya eina toliau. Per Viešpatį Caitanya mes galime susidraugauti su Kṛṣṇa ir ta draugystė bus nevaržoma. Mes galime tapti Kṛṣṇos draugais ir jausti Jam ne šventą pagarbą bei baime, o visišką santykių su Juo laisvę. Dievui galime būti net tėvai. Šią idėją kelia ne tik *Caitanya-caritāmṛta*, bet ir *Śrīmad-Bhāgavatam*. Nėra pasaulyje kitos tokios knygos, kur Dievas būtų traktuojamas kaip *bhaktos* vaikas. Paprastai Dievas — tai visagalis Tėvas, tenkinantis Savo sūnų prašymus. Tačiau kartais didūs *bhaktos*, atlikdami atsidavimo tarnybą, suvokia Dievą kaip savo vaiką. Vaikas reikalauja, o tėvas vykdo jo norus. Taip, vykdydamas Kṛṣṇos norus, *bhakta* tampa tarsi Jo tėvu. Užuot ėmę iš Dievo, mes Jam duodame. Būtent tokius santykius su Kṛṣṇa ir turėjo Jo motina Jaśodā, kuri sakė Viešpačiui: „Valgyk, nes numirsi. Valgyk gražiai“. Štai taip Kṛṣṇa, nors yra visa ko savininkas, priklauso nuo Savo *bhaktos* malonės. Tai nepakartojamas ir labai aukštas draugystės lygis, jį pasiekęs *bhakta* iš tikrųjų mano esąs Kṛṣṇos tėvas.

Ir vis dėlto didžiausias Viešpaties Caitanyos dovanojimas — Jo mokymas apie tai, kad Kṛṣṇą galima suvokti kaip Savo mylimąjį. Turėdamas tokius santykius su *bhakta*, Viešpats pergyvena toki stiprų meilės jausmą, kad net sakosi nepajėgiąs už tai atsilyginti. Kṛṣṇa buvo toks dėkingas *gopēms*, Vṛndāvanos piemenaitėms, kad jautėsi negališ atsakyti tokiu pat meilės jausmu. „Aš negaliu atlyginti jūsų meilės, — kalbėjo joms Viešpats. — Neturiu kuo“. Taip vyksta atsidavimo tarnyba šiuo įstabiu lygiu, o žinias apie *bhaktos* santykį su Kṛṣṇa, kaip su savo mylimuoju, mums davė Caitanya Mahāprabhu. Niekada anksčiau jų nebuvo suteikusi nė viena inkarnacija, nė vienas *ācārya*. Todėl Rūpa Gosvāmī rašo apie Caitanya: „Atsidavimo tarnyba, kurią dovanojai mums, pati savaime yra aukščiausias ir šlovingiausias egzistencijos lygmuo. Tu — auksaveidis Kṛṣṇa, Tu — Śacīnandana, motinos Śacī sūnus. Tu visad gyvensi širdyse tų, kurie girdi *Caitanya-caritāmṛta*. Per Tave lengviau bus patiriamas Kṛṣṇa“. Taigi Caitanya Mahāprabhu atėjo dovanoti mums Kṛṣṇą. Jo išsivadavimo metodas — ne meditacija, ne karminė veikla ar šventraščių studijos, o meilė.

Mums dažnai tenka girdėti frazę „meilė Dievui“. Kokią tą meilę galima išsiugdyti, rodo *vaišnavų* filosofija. Teorinių žinių apie meilę Dievui galime pasisemti daugelio tautų šventraščiuose, tačiau kas iš tikrųjų yra meilė Dievui ir kaip ji ugdoma, pasakys *vaišnavų* raštija. Caitanya Mahāprabhu davė mums meilę Dievui, kuri yra unikali ir neturi sau lygių.

Net ir šiame materialiam pasaulyje mes galime patirti šioki tokį meilės jausmą. Kodėl tai įmanoma? Tai įmanoma dėl meilės, kuria spinduliuoja Dievas. Viskas, ką patiriame sąlygotame gyvenime, glūdi Aukščiausiąjame Viešpatyje, kuris yra pirminis visa ko šaltinis. Pirminiems mūsų santykiams su Aukščiausiuoju Viešpačiu būdinga tikroji meilė, tačiau materialios sąlygos suteikia jai iškreiptą išraišką. Mūsų tikroji meilė tvirta ir begalinė, bet materialiam pasaulyje ji gauna iškreiptą išraišką, todėl nėra pastovi ir daro svaiginamą poveikį. Jei trokštame tikros transcendentinės meilės, turime savo meilę nukreipti į aukščiausiąjį meilės objektą — Aukščiausią Dievo Asmenį. Toks pagrindinis Kṛṣṇos sąmonės principas.

Būdami materialios sąmonės, mes mėginame mylėti tai, kas neverta meilės. Savo meilę išdaliname šunims ir katėms, rizikuodami prisiminti juos mirties valandą ir gimti dėl to katės ar šuns šeimynoje. Taigi meilė, kurios objektas nėra Kṛṣṇa, sukelia degradaciją. Kṛṣṇa, ar Dievas, nėra kažkas nesuvokiama ar pasiekiamą tik keletui išrinktųjų. Caitanya Mahāprabhu suteikia mums žinių, kad visi šventraščiai užsimena apie meilę Dievui ir kad apie ją yra girdėjusios visos tautos. Deja, niekas iš tikrųjų nežino, kas yra meilė Dievui. *Vedų* šventraščiai tuo ir išsiskiria, kad gali nukreipti žmogų į tikrąjį kelią, kuris veda į meilę Dievui. Kiti šventraščiai nepasako *kaip* mylėti Dievą, neapibrėžia jie ir *kas* iš tikrųjų yra Dievas. Nors formaliai jie deklaruoja meilę Dievui, jie visiškai nežino, kaip Jį pamilti. Tuo tarpu Caitanya Mahāprabhu praktiškai parodo, kas yra santuokinė meilė Dievui. Ėmėsis Rādhārāṇī vaidmens, Caitanya mėgina mylėti Kṛṣṇą taip, kaip Jį mylėjo Rādhārāṇī. Kṛṣṇa niekaip negalėjo atsistebėti Rādhārāṇī meile. „Kaip Rādhārāṇī sugeba suteikti Man tiek džiaugsmo?“ — klausdavo Savęs Viešpats. Norėdamas iširti Rādhārāṇī, Kṛṣṇa įsigyveno į Jos vaidmenį ir mėgino suvokti Pats Save. Tokia Viešpaties Caitanyos inkarnacijos paslaptis. Caitanya — tai Patsai Kṛṣṇa, tačiau Jis perėmė Rādhārāṇī elgseną ar ėmėsi Jos vaidmens, kad parodytų mums, kaip reikia mylėti Kṛṣṇą. Todėl į Jį kreipiamės žodžiais: „Su didžiausia pagarba lenkiuosi Aukščiausiam Viešpačiui, kuris gyvena Rādhārāṇī mintimis“.

Čia iškyla klausimas, kas yra Rādhārāṇī ir kas yra Rādhā-Kṛṣṇa. Iš tikrųjų Rādhā-Kṛṣṇa — tai abipusė meilė. Meilė, apie kurią kalbama, nėra paprasta. Kṛṣṇa turi nesuskaičiuojamą daugybę galių, kurių trys yra svarbiausios: vidinė, išorinė ir ribinė. Vidinę galią sudaro trys kategorijos: *saṁvit*, *hlādinī* ir *sandhinī*. *Hlādinī* — tai malonumo galia. Visos gyvos

esybės turi tą džiaugsmo siekimo galią, nes visos jos siekia džiaugsmo. Tokia gyvosios esybės giliausioji esmė. Dabartiniu metu mes mėginame realizuoti malonumo galią naudodamiesi kūnu šiomis materialiomis sąlygomis. Mes bandome per kūną gauti malonumą iš materialių jauslių objektų. Tačiau nereikia manyti, kad Kṛṣṇa, kuris visada dvasinis, džiaugsmo siekia, kaip ir mes — materialioje plotmėje. Materialią visatą Kṛṣṇa apibūdina kaip laikiną, kančių perpildytą šalį. Ar verta Jam tuomet siekti džiaugsmo materialia forma? Jis — Supersiela, aukščiausioji dvasia, ir Jo džiaugsmas materialiu protu nesuvokiami.

Jei norime sužinoti, kaip patirti Kṛṣṇos džiaugsmą, turime skaityti *Śrīmad-Bhāgavatam* Dešimtą Giesmę. Joje aprašomuose Kṛṣṇos žaidimuose su Rādhārāṇī ir Vrajos mergelėmis atsiskleidžia Kṛṣṇos malonumo galia. Deja, kvaili žmonės tuoj ima skaityti apie Kṛṣṇos išdaigas, kurias aprašo *Daśama-skandha*, Dešimta Giesmė. Dažniausia eiliniai žmonės nesupranta tų vietų, kur Kṛṣṇa apglėbia Rādhārāṇī ar šoka su piemenaitėmis *rāsa* šoki, nes šiuos žaidimus vertina žemiško geismo požiūriu. Jie klaidingai mano, kad Kṛṣṇa yra toks, kaip jie, ir *gopes* apglėbia lygiai taip, kaip paprastas vyras apglėbia jaunutę merginą. Kai kas dėl to susidomi Kṛṣṇa, nes mano, kad Jo religijoje leidžiamas lytinis palaidumas. Tai ne *Kṛṣṇa-bhakti*, meilė Kṛṣṇai, o *prākṛta-sahajiyā* — materialūs geismai.

Norėdami išvengti tokios klaidos, mes turime suprasti, kas iš tikrųjų yra Rādhā-Kṛṣṇa. Rādhā ir Kṛṣṇa apreiškia Savo žaidimus tarpininkaujant Kṛṣṇos vidinei energijai. Kṛṣṇos vidinės energijos malonumo galią suvokti labai sunku, ir kol žmogus nesupras, kas yra Kṛṣṇa, šios galios jis nesuvoks. Materialus pasaulis Kṛṣṇai neteikia jokio džiaugsmo, tačiau Jis turi Savo malonumo galią. Kadangi mes esame sudėtinės Kṛṣṇos dalelės, mumyse irgi glūdi malonumo galia, tačiau mes mėginame ją realizuoti materijoje. Tuo tarpu Kṛṣṇa nededa tokių tuščių pastangų. Jo malonumo galios objektas — Rādhārāṇī. Jis išlaisvina Savo galią, ar energiją, Rādhārāṇī pavidalu ir vėliau džiaugiasi meilės ryšiais su Ja. Kitaip saktant, Kṛṣṇa negauna malonumo iš išorinės energijos, bet išlaisvina Savo vidinę energiją, malonumo galią, Rādhārāṇī pavidalu. Taigi Kṛṣṇa, norėdamas išlaisvinti Savo vidinę malonumo galią, suteikia Sau Rādhārāṇī išraišką. Iš daugybės Viešpaties išsiskleidimų, ekspansijų bei inkarnacijų malonumo galia yra pati pirmoji ir svarbiausioji.

Nereikia manyti, kad Rādhārāṇī atsieta nuo Kṛṣṇos. Rādhārāṇī — irgi Kṛṣṇa, nes nėra skirtumo tarp energijos ir energijos šaltinio. Be energijos negalima kalbėti apie energijos šaltinį, o be energijos šaltinio negali būti energijos. Taip lygiai be Rādhos nebūtų Kṛṣṇos, o be Kṛṣṇos nebūtų Rādhos. Dėl šios priežasties *vaiṣṇavų* filosofija pirmiausia lenkiasi prieš vidinę Aukščiausiojo Viešpaties malonumo galią ir garbina ją. Taigi apie Viešpatį ir Jo galią visada kalbama kaip apie Rādhā-Kṛṣṇą. Lygiai taip

šlovinantys Nārāyaṇos vardą pirmiausia taria Lakṣmī vardą: Lakṣmī-Nārāyaṇa. Garbinantys Viešpatį Rāma pirmiausia taria Sītos vardą. Nesvarbu, ar tai būtų Sītā-Rāma, Rādhā-Kṛṣṇa, ar Lakṣmī-Nārāyaṇa — vidinė galia visada priešakyje.

Rādhā ir Kṛṣṇa — tai vienovė. Kai Kṛṣṇa nori patirti malonumą, Jis apsiereiškia Rādhārāṇī pavidalu. Dvasiniai meilės mainai tarp Rādhos ir Kṛṣṇos — tikras vidinės malonumo galios atsiskleidimas. Mes sakome: „Kai Kṛṣṇa panori“, tačiau kada Jis panoro, mes negalime pasakyti. Taip kalbame tik todėl, kad sąlygotame gyvenime viskas turi pradžią. Tačiau absoliučiam, ar dvasiniame gyvenime, nėra nei pradžios, nei pabaigos. Ir vis dėlto, mėginant suvokti tai, kad Rādhā ir Kṛṣṇa sudaro vienovę ir kad ta vienovė suskyla, savaime kyla klausimas: „Kada?“ Kai Kṛṣṇa panoro patirti palaimą, kuri teikia malonumo galia, Jis apsiereiškė atskiru Rādhārāṇī pavidalu, o panūdęs per Rādhą suvokti Pats Save, Jis susijungė su Rādhārāṇī; tasai susijungimas — tai Viešpats Caitanya.

Kodėl Kṛṣṇa igavo Caitanyos Mahāprabhu pavidalą? Tai paaiškinama tuo, kad Kṛṣṇa norėjęs suvokti Rādhos meilės didybę. „Kodėl Ji Mane taip myli?“ — klausė Savęs Kṛṣṇa. „Kokia Mano ypatybė Ją taip žavi? Ir kaip Ji tą meilę patiria?“ Gali pasirodyti keista, kad Kṛṣṇa, kaip Aukščiausiasį, sužavėjo kažkieno meilė. Mes ieškome moters ar vyro meilės, nes esame netobuli, mums kažko trūksta. Moters meilė, jos gilumas bei džiaugsmas nepažįstami vyrui, todėl jis siekia moters, tačiau Kṛṣṇai tas nebūdinga, Jis Pats Sau pakankamas. Todėl Kṛṣṇa nustemba: „Kodėl Rādhārāṇī Mane taip traukia? Įdomu, ką Rādhārāṇī jaučia, kai Ją užvaldo meilės jausmas Man?“ Kad išbandytų tų meilės ryšių skonį, Kṛṣṇa tarytum mėnuo pasirodo virš jūros horizonto. Kaip iš šėlstančios jūros išnyra mėnuo, taip iš dvasinės meilės šėlsmo pateka Caitanyos Mahāprabhu mėnuo. Ir iš tikrųjų, Caitanyos veidas spindi auksu tarsi mėnuo. Nors kalbame įvaizdžiais, jie gerai atspindi Caitanyos Mahāprabhu apsiereiškimo prasmę. Iki galo Jo apsiereiškimo svarbą atskleis tolimesni skyriai.

Caitanya-caritāmṛta paaiškina taip pat ir įvairius Aukščiausiojo apsiereiškimus. Išreiškęs pagarbą Viešpačiui Caitanyai, Kṛṣṇadāsa Kavirāja lenkiasi Nityānandai. Jis paaiškina, kad Nityānanda yra Saṅkarṣaṇos manifestacija, o Saṅkarṣaṇa — Mahā-Viṣṇu šaltinis. Pirmoji Kṛṣṇos manifestacija yra Balarāma, tolimesnė — Saṅkarṣaṇa, o po Saṅkarṣaṇos Jis apsiereiškia kaip Pradyumna. Taip randasi didelė daugybė ekspansijų. Nors ekspansijų daug, Viešpats Śrī Kṛṣṇa yra pradžių pradžia, taip liudija *Brahma-saṁhitā*. Jis — tarytum pirmoji žvakė, nuo kurios uždegama tūkstančių tūkstančiai ir milijonai kitų žvakių, bet pirmoji iš jų vis tiek liks pirmoji — visų kitų žvakių pirmasis šaltinis. Taip Kṛṣṇa išsiskleidžia į daugybę šviesulių, ir tos ekspansijos vadinamos *Viṣṇu-tattva*. Viṣṇu —

tai milžiniškas šviesulys, o mes — mažos ugnelės, tačiau ir Višņu, ir mes esame Kṛṣṇos ekspansijos.

Atsiradus būtinumui sukurti materialią visatą, Višņu sukuria Mahā-Višņu ekspansiją. Mahā-Višņu gulasi į Priežasčių Vandenyne ir per Savo šnerves iškvepia visas. Taip iš Mahā-Višņu ir Priežasčių Vandenyne randasi visatos, ir visos jos plauko Priežasčių Vandenyne. Šia proga pasakojama istorija apie Vāmaną, kuris, žengęs tris žingsnius, koja pradūrė visatos apvalkalą. Pro Jo kojos pramintą kiaurymę iš Priežasčių Vandenyne ėmė veržtis vanduo. Pasakyta, kad tas vandens srautas virto Gango upe. Todėl Ganga laikoma pačiais švenčiausiais Višņu vandenimis, ją garbina visi induistai — nuo Himalajų iki Bengalijos įlankos.

Mahā-Višņu, gulintis Priežasčių Vandenyne, iš tikrųjų yra Balarāmos ekspansija, o Balarāma — tai pirmoji Kṛṣṇos ekspansija, kuri Vṛndāvanos žaidimuose yra Kṛṣṇos brolis. *Mahā-mantras* — Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare — žodis „Rāma“ nurodo Balarāmą. Kadangi Nityānanda yra Balarāmos ekspansija, „Rāma“ taip pat nurodo Viešpatį Nityānandą. Tai gi tariant „Hare Kṛṣṇa, Hare Rāma“, kreipiamės ne tiktai į Kṛṣṇą ir Balarāmą, bet ir į Viešpatį Caitanyą bei Nityānandą.

Pagrindinis *Caitanya-caritāmṛtos* objektas — tai, kas plyti anapus materialios kūrinijos. Materiali kosmoso ekspansija vadinasi *māyā*, nes ji egzistuoja neamžinai. Tarpais materiali kūrinija yra išreikšta, o tarpais neišreikšta — šia prasme ji iliuziška. Tačiau anapus šios laikinos reiškinių plyti aukščiausioji gamta, kaip tą nurodo *Bhagavad-gītā*:

*paras tasmāt tu bhāvo 'nyo
'vyakto 'vyaktāt sanātanaḥ
yaḥ sa sarveṣu bhūteṣu
naśyatsu na vinaśyati*

„Bet yra ir kita gamta, ji amžina ir transcendentali šios išreikštos ir neišreikštos materijos atžvilgiu. Ji aukščiausia ir niekad nesunaikinama. Kai šio pasaulio nelieka, toji dalis išlieka kaip buvus“ (Bg. 8.20).

Ta aukščiausia gamta yra anapus išreikštybės (*vyaktaḥ*) ir neišreikštybės (*avyaktaḥ*). Aukščiausioji gamta, kuri anapus tiek kūrimo, tiek naikinimo — tai gyvybės jėga, matoma visų gyvų esybių kūnuose. Kūną sudaro žemesnioji gamta — materija, bet impulsą kūnui judėti duoda aukštesnioji gamta. Tos aukštesniosios gamtos požymis — sąmonė. Taigi dvasiniame pasaulyje, kurį visą sudaro aukštesnioji gamta, viskas sąmoninga. Materialioje gamtoje negyvi objektai nesąmoningi, o dvasiniame pasaulyje viskas kitaip. Jame ir stalas, ir žemė, ir medžiai turi sąmonę — ten viskas sąmoninga.

Neįmanoma įsivaizduoti, kaip plačiai driekiasi ši materialinė reiškinių. Materialiame pasaulyje viskas matuojama vaizduote arba koku kitu netobulu būdu, tuo tarpu *Vedų* raštija pateikia tikslią informaciją apie tai, kas yra anapus materialios visatos. Tie, kurie tiki eksperimentiniu mokslu, gali suabejoti *Vedų* tiesomis, nes jie neįstengia apskaičiuoti, kaip plačiai išsidriekusi ši visata, arba pasiekti tolimesnį jos kampelį. Eksperimentais neįmanoma gauti informacijos apie tai, kas yra anapus materialios gamtos. Tai, kas aukščiau mūsų patyrimo galimybių, vadinasi *acintya*, nesuvokiama. Nėra prasmės ginčytis ar kurti prielaidas apie tai, kas nesuvokiama. Jeigu dalykai, dėl kurių mes ginčijamės ar kuriame prielaidas, iš tiesų nesuvokiami, jie negali būti mūsų spekuliacijos ar eksperimentų objektas. Mūsų jėgos ribotos, ribotos ir jutiminio patyrimo galimybės, todėl dėl nesuvokiamų dalykų turime pasikliauti *Vedų* išvadomis. Žinios apie aukščiausiąją gamtą turi būti išklaustytos, nereikalaujant kažkokių įrodymų. Ar galima ginčytis dėl to, kas mūsų protui nepasiekiamo? Metodą, kaip suvokti transcendentinius dalykus, *Bhagavad-gītoje* siūlo Patsai Viešpats Kṛṣṇa. Ketvirtojo skyriaus pradžioje Jis sako Arjunai:

*imam̐ vivasvate yogam̐
proktavān aham avyayam
vivasvān manave prāha
manur ikṣvākave 'bravīt*

„Aš išdėsčiau šį amžiną *yogos* mokslą Saulės dievui Vivasvānui, Vivasvānas — žmonijos tėvui Manu, o Manu savo ruožtu persakė jį Ikṣvāku” (Bg. 4:1).

Toks *paramparos*, mokinių sekos, metodas. *Śrīmad-Bhāgavatam* taip pat pasakoja, kad Kṛṣṇa įdėjo žinias į pirmosios visatoje sukurtos būtybės — Brahmos širdį. Brahmā Kṛṣṇos pamokas išdėstė savo mokiniui Nārada, o Nārada — savo mokiniui Vyāsadevai. Vyāsadeva atvėrė gautą žinojimą Madhvācāryai, iš Madhvācāryos jis perėjo Mādhavendrai Purī, dar vėliau Īśvarai Purī, o iš pastarojo — Caitanyai Mahāprabhu.

Gali kilti klausimas: jeigu Caitanya Mahāprabhu yra Patsai Kṛṣṇa, kam Jam reikia dvasinio mokytojo? Žinoma, joks dvasinis mokytojas Jam nereikalingas, bet Jis ėmėsi *ācāryos* (tas, kuris moko savo pavyzdžiu) vaidmens, todėl pasirinko dvasinį mokytoją. Net Pats Kṛṣṇa turėjo dvasinį mokytoją, nes tokia yra sistema. Taip Viešpats rodo pavyzdį žmonėms. Tačiau nereikia manyti, jog dvasinį mokytoją Viešpats pasirenka dėl žinių stokos. Pasirinkdamas mokytoją, Jis tiesiog pabrėžia, kaip svarbu įsijungti į mokinių seką. Žinios per mokinių seką iš tikrųjų ateina iš Paties Viešpaties, ir jei žinios perduodamos be iškraipymų, jos yra tobulos. Nebūtina turėti tiesioginį kontaktą su pirmine asmenybe, iš kurios tos žinios kilo, galime gauti jas, perduotas iš mokinio mokiniui. *Śrīmad-*

Bhāgavatam pasakyta, kad Kṛṣṇa, Absoliuti Tiesa, Dievo Asmuo, perdavė transcendentinį žinojimą, idėjęs jį į Brahmos širdį. Vadinasi, vienas iš būdų žinioms gauti — gauti jas per širdį. Taigi egzistuoja du procesai žinioms įgyti: pirmajame daugiausia lemia Aukščiausias Dievo Asmuo, kuris Supersielos pavidalu glūdi visų gyvų esybių širdyse, o antrajame lemiamas vaidmuo tenka *guru*, arba dvasiniam mokytojui — Kṛṣṇos ekspansijai. Taigi Kṛṣṇa perteikia informaciją ir iš vidaus, ir iš išorės. Mums telieka ją pasiimti. Jei žinias gauname vienu iš šių būdų — tada jau nesvarbu, ar jos suvokiamos, ar ne.

Śrīmad-Bhāgavatam gausu informacijos apie Vaikuṅṭhos planetų sistemas, kurios yra anapus materialios visatos. Gausu informacijos apie tai, kas nesuvokiama, ir *Caitanya-caritāmṛtoje*. Bet koks bandymas gauti tą informaciją eksperimentinio mokslo pagalba — iš esmės neįmanomas. Žinojimą paprasčiausiai reikia perimti. Pagal *Vedų* metodą, įrodymu laikomas *śabda*, transcendentinis garsas. Garsas atlieka labai svarbų vaidmenį *Vedų* pažinimo procese, nes garsas — jei jis grynas — laikomas autoritetingu liudijimu. Net ir materialiaame pasaulyje mes gauname didžiulį srautą informacijos, siunčiamos telefonu ar radiju tūkstančių mylių atstumu. Taigi savo kasdieniniame gyvenime garsą mes taip pat laikome įrodymu. Nors mes nematome informacijos siuntėjo, remdamiesi garsu laikome ją patikima. Todėl, perduodant *Vedų* žinojimą, garso virpesiai labai svarbūs.

Vedos suteikia žinių, kad anapus mūsų kosmoso reiškinijos egzistuoja daugybė planetų ir dvasinis dangus. Mūsų materialiai reiškinija — tik labai maža visos kūrinijos dalis. Į materialią reiškiniją įeina ne tik mūsų visata, bet ir nesuskaitoma daugybė kitų visatų, tačiau net ir visos drauge materialios visatos tėra nedidelė visos kūrinijos dalelė. Didžioji kūrinijos dalis tenka dvasiniam dangui. Dvasiniame danguje plauko nesuskaičiuojama daugybė planetų. Jos vadinasi Vaikuṅṭhalokos. Kiekvienoje Vaikuṅṭhalokoje viešpatauja Nārāyaṇa, turintis vienos Savo keturrankių ekspansijų — Saṅkarṣaṇos, Pradyumnos, Aniruddhos ar Vāsudevos — pavidalą.

Kaip jau sakyta, materialios visatos atsiranda iš Viešpaties, įgijusio Mahā-Viṣṇu pavidalą. Kaip vyras susijungia su žmona, kad pradėtų vaiką, taip Mahā-Viṣṇu susijungia su Savo žmona Māyā — materialia gamta. Tą mintį patvirtina *Bhagavad-gītā*, kur Kṛṣṇa sako:

*sarva-yoniṣu kaunteya
mūrtayaḥ sambhavanti yāḥ
tāsām brahma mahad yonir
aham bīja-pradaḥ pitā*

„Reikia suprasti, kad visos gyvybės rūšys, o Kuntī sūnau, todėl ir pradeda egzistuoti, kad gimsta materialioje gamtoje ir kad Aš esu sėklą duodantis tėvas” (Bg. 14.4).

Višņu apvaisino Māyą, arba materialią gamtą, vien tik pažvelgęs į ją. Toks dvasinis metodas. Materialiame pasaulyje esame apriboti; apvaisinimo aktą galime atlikti tikrai vienu kūno organu, tuo tarpu Aukščiausias Viešpats, Kṛṣṇa ar Mahā-Višņu, gali apvaisinti bet kuria kūno dalimi. Pakanka vieno Viešpaties žvilgsnio, ir materialios gamtos iščiose užsimezga begalinė daugybė gyvųjų esybių. *Brahma-saṁhitā* taip pat liudija: Aukščiausiojo Viešpaties dvasinis kūnas toks galingas, kad bet kuri to kūno dalis gali atlikti kitos kūno dalies funkcijas. Mes lytime tikrai rankomis ar oda, o Kṛṣṇa prisiliečia žvilgsniu. Mūsų akys tik mato — jos negali liesti ar uosti. O štai Kṛṣṇa Savo akimis gali uosti ir net valgyti. Kai aukojame Kṛṣṇai maistą, nematome Jo valgant, tačiau Jis valgo — Savo žvilgsniu. Mes negalime įsivaizduoti, kaip sutvarkytas dvasinis pasaulis, kur *viskas* yra dvasinės prigimties. Nereikia manyti, kad iš tikrųjų Kṛṣṇa nevalgo ir mes tik įsivaizduojame Jį valgant, — Jis valgo, tik kitaip negu mes. Kai galutinai pasieksime dvasinį lygmenį, mes valgysime lygiai taip pat. Pasickus tą lygmenį, viena mūsų kūno dalis galės pavaduoti bet kurią kitą.

Kad galėtų kurti, Višņu nereikia pašalinės pagalbos. Jam nereikalinga deivė Lakṣmī, kad pagimdytų Brahmą, nes Brahmā gimsta lotoso žiede, kuris išauga iš Višņu bambos. Deivė Lakṣmī sėdi prie Višņu pėdų ir Jam tarnauja. Materialiame pasaulyje be lytinių santykių vaiko nepagimdysi, o dvasiniame pasaulyje galima turėti kiek nori vaikų ir apsieiti be žmonos pagalbos. Kadangi mes neturėjome progos įsitikinti dvasinės energijos galimybėmis, manome, kad Brahmos gimimas iš Višņu bambos — tiesiog pasakėlė. Mes nesuvokiame, kad dvasinei energijai viskas įmanoma — ji labai galinga. Materialią energiją reguliuoja tam tikri dėsniai, tuo tarpu dvasinė energija yra visiškai nepriklausoma.

Brahmā gimsta iš Garbhodakaśāyī Višņu bambos, o Garbhodakaśāyī Višņu tėra dalinė Mahā-Višņu manifestacija. Mahā-Višņu odos porose tarsi sėklos glūdi nesuskaičiuojama daugybė visatų, ir kai Jis iškvėpia, visos jos įgauna išraišką. Materialiame pasaulyje mes nematėme nieko panašaus, bet mums pažįstamas iškreiptas dvasinės realybės atspindys — prakaitavimo reiškinys. Vis dėlto mes nepajėgūs įsivaizduoti, kiek trunka vienas Mahā-Višņu įkvėpimas ir iškvėpimas, nes per tą laiką sukuriamos ir sunaikinamos visatos. Viešpats Brahmā tegyvena per vieną įkvėpimą ir iškvėpimą. 4 320 000 000 metų pagal mūsų laiko mastelį sudaro dvylika Brahmos valandų. Ir nors Brahmā gyvena šimtą savo metų, visas jo gyvenimas tetrunka vieną Mahā-Višņu atkvėpį. Taigi mums neimanoma įsivaizduoti, kokias galias slepia Aukščiausiojo Viešpaties kvėpavimas. O juk Mahā-Višņu tėra dalinė Kṛṣṇos manifestacija.

Taigi Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī aprašo Viešpatį Caitanyą Mahāprabhu, kaip Patį Śrī Kṛṣṇą, Aukščiausią Dievo Asmenį, o Viešpatį Nityā-

nandą — kaip pirmąją Kṛṣṇos ekspansiją, Balarāma. Advaitācārya, vienas svarbiausių Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu mokinių, laikomas Mahā-Viṣṇu ekspansija. Advaitācārya irgi yra Viešpats, ir jei būsime visiškai tikslūs — Viešpaties ekspansija. Žodis *advaita* reiškia „nedualus“. Šį vardą jis gavo todėl, kad nesiskiria nuo Aukščiausiojo Viešpaties. Dar jį vadina *ācārya*, mokytoju, nes jis skleidė Kṛṣṇos sąmonę. Tuo požiūriu jis yra beveik Caitanya Mahāprabhu. Nors Caitanya — tai Patsai Śrī Kṛṣṇa, Jis atėjo kaip *bhakta* mokyti plačiuosius žmonių sluoksnius meilės Kṛṣṇai. Taip lygiai Advaitācārya apsiereiškė skleisti Kṛṣṇos sąmonės žinias. Vadinasi, jis irgi yra Viešpats, nužengęs *bhaktos* pavidalu. Kṛṣṇa apsiereiškia penkiomis skirtingomis ekspansijomis: Jis ir visi Jo palydovai ateina kaip Aukščiausiojo Viešpaties *bhaktos* — Śrī Kṛṣṇa Caitanya, Nityānanda, Advaitācārya, Gadādhara, Śrīvāsa ir kiti. Tačiau bet kuriuo atveju, Caitanya Mahāprabhu yra visų Savo *bhaktų* energijos šaltinis. Ir kadangi Jis yra šaltinis, jei mes kreipsimės prieglobsčio į Caitanya Mahāprabhu ir prašysime, kad Jis padėtų sėkmingai vykdyti Kṛṣṇos sąmonės praktiką, mes tikrai padarysime pažangą. Vienoje Narottamos dāsos Ṭhākuros religinių giesmių yra tokie žodžiai: „Mano brangus Viešpatie Caitanya, pasigailėk manęs. Nėra už Tave gailestingesnio. Aš kreipiuosi su pačiu atkakliausiu prašymu, nes Tu nužengei išvaduoti puolusių sielų, o aš puolęs žemiausiai. Maldauju sau pirmumo teisės“.

Caitanya-caritāmṛtos autorius Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī buvo Vṛndāvanos gyventojas ir didis *bhakta*. Iki tol jis su savo šeima gyveno Katwoje, mažame Bengalijos miestelyje, Burdwano apskrityje. Jo šeima taip pat buvo Rādhā-Kṛṣṇos garbintojai, tačiau kartą, tarp šeimos narių kilus nedideliame kiviščui dėl atsidavimo tarnybos, sapne Nityānanda Prabhu patarė Kṛṣṇadāsai Kavirājai palikti namus ir eiti į Vṛndāvaną. Kad ir labai senas, Kṛṣṇadāsa Kavirāja tą pačią naktį išsiruošė į kelionę ir patraukė į Vṛndāvaną, ketindamas ten apsigyventi. Gyvendamas Vṛndāvanoje, jis susipažino su keliais Gosvāmiais, svarbiausiais Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu mokiniams. Vṛndāvanos *bhaktos* paprašė jį parašyti *Caitanya-caritāmṛtą*. Ir nors jis pradėjo šį darbą būdamas labai senyvo amžiaus, Viešpaties Caitanyos malone pajėgė jį pabaigti. Dar ir šiandien ši knyga yra pats autoritetingiausias veikalas apie Caitanyos filosofijos idėjas ir Jo gyvenimą.

Tuo laiku, kai Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī gyveno Vṛndāvanoje, šventyklų ten buvo nedaug. Pagrindinėmis buvo laikomos trys: Madana-mohana, Govindajī ir Gopīnātha. Kaip Vṛndāvanos gyventojas, jis reiškė savo nuolankią pagarbą šių šventyklų Dievybėms ir meldė Dievo prielankumo: „Dvasiniame gyvenime aš darau labai lėtą pažangą, todėl prašau Tavo pagalbos“. *Caitanya-caritāmṛtoje* Kṛṣṇadāsa pirmiausia lenkiasi Madana-mohanos *vigrahai* — Dievybei, kuri padeda mums daryti pa-

žangą Kṛṣṇos sąmonėje. Praktikuojant Kṛṣṇos sąmonę, pirmutinis mūsų uždavinys — pažinti Kṛṣṇą ir savo ryšį su Juo. Pažinti Kṛṣṇą — reiškia suvokti savąjį „aš“, o suvokti savąjį „aš“ — tai suvokti savo ryšį su Kṛṣṇa. Kadangi šie savitarpio santykiai gali būti suvokti garbinant Madana-mohanos *vigraha*, Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī pirmiausia užmezga ryšį su šia Dievybe.

Užmezgęs toki ryšį, Kṛṣṇadāsa Kavirāja ima garbinti funkcinę Dievybę — Govindą. Vṛndāvana — anžini Govindos namai. Dvasiniame Vṛndāvanos pasaulyje pastatai sumūryti iš filosofinio akmens, jo karvės vadinasi *surabhi* — gausiai duodančios pieną, o medžiai — „troškimų medžiai“, nes išpildo viską, ko tik geidi. Vṛndāvanoje Kṛṣṇa gano *surabhi* karves. Ten Jį garbina šimtai tūkstančių piemenaičių, *gopių*, ir visos jos yra sėkmės deivės. Kṛṣṇai nužengus į materialų pasaulį, drauge su Juo nusileidžia ir Vṛndāvana — taip paskui svarbų asmenį seka palyda. Kai ateina Kṛṣṇa, su Juo ateina ir Jo šalis, todėl Vṛndāvana nelaikoma materialaus pasaulio dalimi. *Bhaktos* susiranda prieglobstį Vṛndāvanoje (Indija), nes šis kraštas yra laikomas pirmapradės Vṛndāvanos atliepiniu. Galim apgailestauti, kad ten neauga *kalpa-vṛkšos* — troškimus pildantys medžiai, tačiau Gosvāmių laikais *kalpa-vṛkšų* būta. Žinoma, atėjęs stačiai prie troškimų medžio ir ėmęs ko nors jo reikalauti, nieko nepeši — pirma reikia tapti *bhakta*. Gosvāmiai praleisdavo po *kalpa-vṛkšos* medžiu tik tai vieną naktį, ir tie medžiai išpildydavo visus jų troškimus. Paprastam žmogui tai gali atrodyti nepaprasta, tačiau tam, kuris daro pažangą atsidavimo tarnybos kelyje, visa tai tampa pasiekiamu.

Vṛndāvana, kokia ji yra, atsiskleidžia tik tai tiems, kurie nebesiekia gauti malonumų iš materialių pasilinksminimų. „Kada mano protas apsisvalys nuo materialių malonumų troškimo ir kada pagaliau galėsiu išvysti Vṛndāvaną?“ — klausia vienas didis *bhakta*. Kuo labiau mes įsisąmoniname Kṛṣṇą, kuo didesnę darome pažangą, tuo labiau mums atsiskleidžia visa ko dvasinė esmė. Būtent dėl to Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī manė, kad Indijos Vṛndāvana niekuo nenusileidžia Vṛndāvanai dvasiniame danguje, ir *Caitanya-caritāmṛtoje* aprašė Rādhārānī ir Kṛṣṇą, sėdinčius po Vṛndāvanos troškimų medžiu, soste, aptaisytame vertingais brangakmeniais. Artimi Kṛṣṇos draugai, piemenukai ir *gopės* tarnauja ten Rādhai ir Kṛṣṇai, Jų garbei gieda ir šoka, vaišina Juos betelio riešutais bei gaivinamais gėrimais, dabina Jų Šviesybės gėlėmis. Dar ir šiandien, liepos mėnesį Indijos žmonės puošia Dievybių sostus ir atkuria šią sceną. Paprastai tuo laiku vykstama į Vṛndāvaną nusilenkti Dievybėms.

Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī teigia, kad Rādhos ir Kṛṣṇos Dievybės rodo mums, kaip tarnauti Rādhai ir Kṛṣṇai. Madana-mohanos Dievybės padeda tvirtai įsisąmoninti, kad „aš esu amžinas Tavo tarnas“. O garbinant Govindą, prasideda tikroji tarnystė, todėl Govinda vadinamas funk-

cine Dievybe. Gopīnāthos Dievybė — tai Kṛṣṇa, *gopių* globėjas ir valdovas. Jis prisiviliojo *gopes* (piemenaites) Savo fleitos garsais, ir kai *gopės* atėjo, ėmė su jomis šokti. Šiuos žaidimus aprašo *Śrīmad-Bhāgavatam* Dešimta Giesmė. *Gopės* — tai Kṛṣṇos vaikystės draugės. Visos jos buvo ištekėjusios, mat Indijoje mergaitės ištekinamos iki dvylikos metų. Jaunuoliai neveda, kol nesulaukia aštuoniolikos metų, taigi Kṛṣṇa, kuris tuo laiku turėjo penkiolika šešiolika metų, buvo nevedęs. Ir vis dėlto Jis ragino mergaites palikti namus ir kvietė su Juo pašokti. Tas šokis vadinasi *rāsa-līlā* ir yra pats iškilniausias Vṛndāvanos žaidimas. Dėl jo Kṛṣṇa vadinamas Gopīnātha — numylėtuuju *gopių* valdovu.

Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī meldžia Viešpatį Gopīnāthą palaiminimo. „Tegul Gopīnātha, *gopių* valdovas, Kṛṣṇa, palaimina jus. Būkite palaiminti Gopīnāthos“. Kṛṣṇa pavilioja *gopes* svaiginančiais fleitos garsais, todėl *Caitanya-caritāmṛtos* autorius meldžia Kṛṣṇą, kad transcendentiniais pasakojimo garsais Jis paviliotų ir skaitytojo protą. Šia knyga — *Viešpaties Caitanyos mokymas* — stengiamasi perteikti tų garsų esmę lengvai skaitomo ir trumpo atpasakojimo forma.

Pamokymai Rūpai Gosvāmī

Śrīla Rūpa Gosvāmī, jaunesnysis Sanātanos Gosvāmī brolis, nuvyko į Prayāgą (dabar Allahabadas) su jaunėliu Vallabha. Išgirde, kad Viešpats Caitanya Mahāprabhu mieste, jiedu labai nudžiugo ir išsiruošė susitikti su Viešpačiu. O tuo metu Viešpats Savo įprastu keliu ėjo į Bindumādhavos šventyklą. Pakeliui Viešpats giedojo ir šoko, o iš paskos Jam sekė tūkstantinė minia. Kažkas minioje verkė, kažkas juokėsi, šoko, dainavo, o kažkas puolė žemėn, reikšdamas pagarbą Viešpačiui. Ir visi kaip vienas garsiai šaukė Kṛṣṇos vardą. Sako, kad nors Prayāgas dunkso Gangos ir Yamunos santakoje, jo niekada nebuvo užliejęs potvynis, kol nepasirodė Caitanya Mahāprabhu ir neužtvindė miesto meile Kṛṣṇai.

Du broliai, Rūpa Gosvāmī ir Vallabha, stovėjo atokiau, kur rečiau spietėsi žmonės, ir žvelgė į vilnijančias minias, į tą nuotabią sceną. Šokdamas Viešpats kėlė aukštyn rankas ir šaukė: „*Haribol! Haribol!*“ Žmonės, apspitę Jį, buvo priblokšti nuostabių Jo veiksmų. Aplankęs šventyklą, Viešpats pagerbė *prasāda* (Dievybei aukotą maistą) *brāhmaṇos* iš Pietų Deccano (pietinė Indijos dalis) namuose. Lankantis *brāhmaṇos* namuose, pas Viešpatį atėjo Rūpa Gosvāmī ir Vallabha. Laikydami pagarbais atstumo, abu broliai parpuolė žemėn, reikšdami pagarbą, ir progiesmiu sukalbėjo daug sanskrito posmų iš šventraščių. Išvydęs Jam besilenkiantį Rūpą Gosvāmī, Viešpats labai apsidžiaugė ir paprašė jį atsistoti. Rūpai Gosvāmī pakilus, Viešpats pareiškė, kad Kṛṣṇa parodė jam nepriežastinę malonę: prieš akimirką išvadavo iš materialistinio gyvenimo, kuris pagrįstas vien pinigais.

Viešpats priėmė abu brolius kaip Savo *bhaktas* ir pateikė šventraščių posmą, teigiantį, kad *brāhmaṇa*, išnagrinėjęs keturias *Vedas*, gali ir neapti Viešpaties išrinktuoju, o tyras *bhakta*, net ir iš labai žemos šeimos, gali. Viešpats apglėbė brolius ir iš nepriežastinės malonės palytėjo jų galvas Savo lotoso pėdomis. Gavę tokį palaiminimą, broliai ėmė melstis Viešpačiui pačių sudėtomis maldomis. Maldose buvo sakoma, kad Vieš-

pats Śrī Kṛṣṇa Caitanya Mahāprabhu — tai Patsai Kṛṣṇa, igijęs Caitanyos pavidalą bei skaistų veidą ir dėl Savo skaistumo pagarsėjęs Gaurāṅgos (auksinio) vardu, kad Jis — tai pati maloningiausioji Kṛṣṇos inkarnacija, nes skleidžia meilę Kṛṣṇai. Śrīla Rūpa Gosvāmī pateikia vieną tokią posmą, vėliau patekusį į jo knygą *Govinda-līlāmṛta* (1.2):

*yo 'jñāna-mattam bhuvanam dayātur
ullāghayann apy akarot pramattam
svaprema-sampat-sudhayādbhuteham
śrī-kṛṣṇa-caitanyam amuṁ prapadye*

„Tebus man leista pulti prie Śrī Kṛṣṇos Caitanyos Mahāprabhu lotoso pėdų. Tai pats gailestingiausias Dievo Asmuo. Jis išvaduoja paskendusias neišmanyme sielas ir duoda didžiausią dovaną — meilę Kṛṣṇai, ar Kṛṣṇos sąmonę, dėl kurios žmogus pameta protą”.

Po šio įvykio Vallabha Bhaṭṭa pakvietė Viešpatį persikelti į kitą Gangos krantą, ir Viešpats sutiko. Nuo tada, kur tik Viešpats vyko, Rūpa Gosvāmī Jį lydėjo ir visada buvo greta. Didesniuose žmonių sambūriuose Viešpačiui būdavo nejauku, todėl Jis paprašė Rūpą Gosvāmī lydėti Jį prie Gangos upės, į vietovę, kuri vadinasi Daśāśvamedha-ghāṭa. Dešimt dienų Jis aiškino Rūpai Gosvāmī tiesas apie Kṛṣṇą bei atsidavimo tarnybos principus ir transcendentinius savitarpio santykius su Kṛṣṇa. Šie klausimai buvo kuo nuodugniausiai gvildenami, idant vėliau Rūpa Gosvāmī galėtų plačiai skelbti mokslą apie Kṛṣṇą savo knygoje *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*. Śrīla Rūpa Gosvāmī aprašo šį įvykį pirmame *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* posme, pasakojančiame apie nepriežastinę malonę, kurią suteikė jam Viešpats.

Aukščiausias Viešpats yra visa žinantis ir visagalis, ir iš Savo nepriežastinės malonės Jis leidžia gyvajai esybei patirti Savo prielankumą. Sąlygote gyvenimo pakerėti žmonės nelinkę atlikti atsidavimo tarnybos ir praktikuoti Kṛṣṇos sąmonės. Diduma žmonių iš esmės nieko nežino apie svarbiausius Kṛṣṇos sąmonės mokymo teiginius — apie gyvos būtybės amžinus savitarpio santykius su Aukščiausiu Dievo Asmeniu ir galutinį gyvenimo tikslą — grįžti namo, atgal pas Dievą. Žmonės nieko nežino ir apie metodą, kuris veda į dvasinį pasaulį. Kadangi šie svarbūs dalykai sąlygotai sielai nežinomi, Viešpats Caitanya iš Savo nepriežastinės malonės mokė Rūpą Gosvāmī atsidavimo tarnybos pagrindų. Vėliau visų žmonių labai Rūpa Gosvāmī skleidė žinias apie atsidavimo tarnybos mokslą.

Bhakti-rasāmṛta-sindhu (Bh.r.s. 1.1.2) prologe Rūpa Gosvāmī taip rašo:

*hṛdi yasya preraṇayā pravartito 'ham varāka-rūpo 'pi
tasya hareḥ pada-kalam vande caitanyadevasya*

„Pagarbiai lenkiuosi prie lotoso pėdų Aukščiausiam Dievo Asmeniui, kuris garsėja Viešpaties Caitanyadevos vardu, nes Jo įkvėptas širdyje jaučiu norą rašyti apie atsidavimo tarnybą. Todėl ir ėmiausi šios knygos apie atsidavimo mokslą, kuri vadinasi *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*”.

Savo pamokymus Rūpai Gosvāmī Viešpats Caitanya pradėjo šiais žodžiais: „Mano brangus Rūpa, mokslas apie atsidavimo tarnybą — tarytum didžiulis vandenynas, ir parodyti jo gelmes bei platybes neįmanoma. Tačiau Aš pamėginsiu atskleisti jo esmę, paėmęs vieną vienintelį vandenyno lašą. Taip tu galėsi patirti jo skonį ir suvokti, kas iš tikrųjų yra atsidavimo tarnybos vandenynas”.

Toliau Viešpats paaiškino, kad šioje *brahmāṇḍoje*, visatoje, gyvena neaprėpiama daugybė gyvų esybių, kurios, atsižvelgiant į savo karminę veiklą, pereina iš vienos gyvybės rūšies į kitą, iš vienos planetos į kitą. Materialios būties kalėjime jos kali nuo neatmenamų laikų. Įkalintos gyvosios esybės iš tikrųjų yra atomo dydžio sudėtinės aukščiausios dvasios dalelės. *Śrīmad-Bhāgavatam* pasakya, kad individualios sielos apytikris dydis — 1/10 000-oji plauko galiuko dalis, kitaip sakant, siela tokia maža, kad jos neįmanoma pamatyti. Tą liudija ir *Śvetāśvatara Upaniṣad*. *Śrīmad-Bhāgavatam* Dešimtoje Giesmėje vienas iš keturių Kumārų, vardu Sanandana, prieš atnašaudamas didžiulę auką, pasakė tokią kalbą: „O Aukščiausioji Tiesa! Jei gyvosios esybės nebūtų be galo mažos aukščiausios dvasios kibirkštėlės, kiekviena kibirkštelė būtų visa apimanti ir nepavaldi aukščiausiai jėgai. Bet jei suvokiame gyvają esybę kaip mikroskopinę sudėtinę Aukščiausio Viešpaties dalelę, ji neišvengiamai tampa valdoma aukščiausios energijos ar jėgos. Tokia jos prigimtinė padėtis, ir jei gyvoji esybė savo prigimties nepraranda, ji pasiekia visišką laisvę” (*Bhāg.* 10.87.30). Jei žmogus klaidingai mano, kad jo padėtis lygi Aukščiausio Dievo Asmens padėčiai, reiškia, jis yra paveiktas nedualumo doktrinos, ir pastangos, kurias jis deda transcendentinio gyvenimo srityje, neturi jokio efekto.

Viešpats Caitanya išplėtojo šias *Śrīmad-Bhāgavatam* mintis, pažymėdamas, kad egzistuoja dvejų kategorijų gyvosios esybės — amžinai laisvos ir amžinai sąlygotos. Amžinai sąlygotas gyvasias esybes galima skirti į du tipus: judančias ir nejudančias. Būtybės, negalinčios judėti, kaip antai medžiai, yra statiškos ir skiriamos prie nejudančių, o tos, kurios gali judėti, pavyzdžiui, paukščiai ir žvėrys, vadinamos *jaṅgama* (judančiomis būtybėmis) ir savo ruožtu dalijamos į tris kategorijas: skraidančias ore, plaukiančias vandenyje, vaikštančias sausuma. Iš daugelio milijonų ir trilijonų sausumoje gyvenančių būtybių žmonės tesudaro labai mažą dalį. Tačiau net ir iš tų nedaugelio žmonių dauguma visiškai neišmano apie dvasinį gyvenimą, turi žemus polinkius ir netiki Aukščiausio Dievo Asmens buvimu. Trumpai sakant, didžiuma žmonių gyvena kaip

gyvuliai. Ir juos galima išbraukti iš skaičiaus tų, kurie gyvena žmogaus, ar civilizuotą, gyvenimą. Sunku rasti nors keletą žmonių, kurie tikėtų šventraščiais bei Dievo buvimu ir dėl to suprastų prideramo elgesio reikalingumą. Žmonės, kuriems šie dalykai šventi, vadinasi *āryai*. Šis žodis nurodo tuos, kurie tiki pažangos dvasiniame gyvenime galimybe. Tikintieji šventraščių ir civilizacijos dvasinės pažangos svarba, skiriami į dvi kategorijas: teisiuosius ir nedorėlius. Teisieji, tikėdamiesi gerų rezultatų juslėms patenkinti, dažniausia užsiima karmine veikla. Iš daugybės tų, kurie dėl juslinio pasitenkinimo veikia dorovingai, vos keletui pavyksta pažinti Absoliučią Tiesą. Jie vadinasi *jñānīai*, filosofai empirikai. Iš daugelio šimtų ir tūkstančių filosofų empirikų tik saujelė iš tiesų pasiekia išsivadavimą. Išsivadavus teoriškai suvokiama, kad gyvoji esybė sudaryta ne iš materijos pradmenų ir yra dvasinė siela, kuri skirtinga nuo materijos. Išsivadavusiu galima vadinti tą, kuris teoriškai suvokė šią tiesą, tačiau tikrasis *mukta*, išsivadavusi siela, supranta, kad jo konstitucinė padėtis — būti amžinu Viešpaties tarnu. Tokios išsivadavusios sielos su tikėjimu bei atsidavimu ima tarnauti Viešpačiui ir vadinamos *kṛṣṇa-bhaktomis*, arba išsąmoninusiems Kṛṣṇą žmonėms.

Kṛṣṇa-bhaktos neturi jokių materialių norų. Tie, kurie išsivadavo teoriškai, tiesiog sužinoję, kad gyva esybė nėra materialinė, nors formaliai ir skiriami prie išsivadavusių sielų, vis dar nelaisvi nuo troškimų. Didžiausias jų noras — susivienyti su Aukščiausiu Dievo Asmeniu. Dažniausia tokie žmonės turi didelį potraukį *Vedų* ritualams ir teisiems darbams, kurie atliekami dėl materialios gerovės. Jei kuris jų ir pakyla aukščiau materialių džiaugsmų, jis vis tiek neišsivaduoja mėginimų patirti pasitenkinimą dvasiniame pasaulyje, įsiliejus į Aukščiausiojo Viešpaties egzistenciją. Kai kurie jų taip pat trokšta igyti mistinių jėgų *yogōs* praktika. Kol širdyje glūdi tokie norai, žmogus tyros atsidavimo tarnybos esmės nesupras. Nuolat apimtas materialių norų, jis niekada neturės ramybės. Išties, kol žmogus turi nors mažiausią norą siekti kurio nors materialaus tobulumo, ramybės jis nepatirs. Kadangi Viešpaties Kṛṣṇos *bhaktos* netrokšta nieko materialaus, jie vieninteliai materialiam pasaulyje pasiekė ramybę. Šią mintį patvirtina *Śrīmad-Bhāgavatam*:

*muktānām api siddhānām
nārāyaṇa-parāyaṇaḥ
sudurlabhaḥ praśāntātmā
koṭīṣv api mahāmune*

„O didis išminčiau, tarp daugelio milijonų išsivadavusių žmonių ir tų, kurie sėkmingai praktikuoja mistinę *yogā*, labai sunku rasti tokį, kuris būtų visiškai atsidavęs Aukščiausiam Dievo Asmeniui ir spinduliuotų ramybę” (*Bhāg.* 6.14.5).

Taip Viešpats Caitanya paaiškino, kad iš daugelio tūkstančių ir milijonų gyvųjų esybių, klajojančių po materialųjį pasaulį, labai reta laimingoji, kuri Viešpaties Kṛṣṇos ir dvasinio mokytojo malone gauna atsidavimo tarnybos sėklą. Dorovingas ar religingas žmogus dažniausia linkęs garbinti dievybes įvairiose šventyklose, tačiau jei visai atsitiktinai, net nesažiningai, jis nusilenkia Viešpačiui Višnu ar užsitarnauja *vaišnavos*, Viešpaties *bhaktos*, prielankumą, tą pačią akimirką susikuria visos reikalingos prielaidos priartėti prie Aukščiausio Dievo Asmens. Tai gerai iliustruoja didžiojo išminčiaus Nārados gyvenimo istorija, kuri papasakota *Śrīmad-Bhāgavatam*. Nārada užsitarnavo Viešpaties *bhaktų* prielankumą ir tapo didžiu išminčiumi todėl, kad ankstesniame gyvenime patarnavo *vaišnavoms*. Tiesą sakant, Nārada Muni laikomas didžiausiu iš išminčių.

Vaišnavos, arba *bhaktos*, paprastai visa širdimi užjaučia sąlygotas sielas. Net niekieno nekviestas *bhakta* beldžia į kiekvienas duris, šviečia žmones ir traukia juos iš neišmanymo patamsių, teikdamas jiems žinių apie tai, kad konstitucinė gyvosios esybės padėtis — būti Viešpaties Kṛṣṇos tarnu. Tokius *bhaktas* Viešpats įgalioja skleisti žmonėms atsidavimo Dievui, ar Kṛṣṇos, sąmonę. Jie vadinami įgaliotais dvasiniais mokytojais, ir tai, kad sąlygotos sielos gauna atsidavimo tarnybos sėklą, yra jų nuopelnas. Nepriežastinė Aukščiausio Dievo Asmens malonė pirmąkart patiriama, susidūrus su *bona fide* dvasiniu mokytoju, kuris gali padėti sąlygotai sielai iškilti iki aukščiausio religinio gyvenimo lygmens. Todėl Viešpats Caitanya sakė, kad dvasinio mokytojo malone galima patirti nepriežastinę Viešpaties malonę, o Aukščiausio Dievo Asmens malone — *bona fide* dvasinio mokytojo malonę.

Taip dvasinio mokytojo ir Kṛṣṇos malone gaunama atsidavimo tarnybos sėkla. Belineka pasėti ją širdies lauke, panašiai kaip sodininkas sodina vertingos rūšies medį. Pasėjus sėklą, ją būtina „laistyti“ — giedoti šventą Aukščiausio Viešpaties vardą ir klausytis jo garsų ar drauge su tyrais *bhaktomis* aptarti atsidavimo tarnybos mokslą. Atsidavimo sėklai sudygus, atsidavimo tarnybos daigas ima nevaržomai augti. Išaugęs jis išsi-veržia už šios visatos ribų ir patenka į transcendentinę aplinką, kur viskas skendi *brahmajyoti* spindėjime. Po to atsidavimo augalas prasiskverbia pro *brahmajyoti* ir palengva pasiekia planetą, vadinamą Goloka Vṛndāvana. Pasiekęs Goloka Vṛndāvaną, jis gauna prieglobstį prie Kṛṣṇos lotoso pėdų. Toks yra galutinis atsidavimo tarnybos tikslas. Pasiekęs šią padėtį, augalas subrandina vaisių, kuris vadinamas meile Dievui. Tačiau transcendentinis sodininkas, *bhakta*, turi kasdien „laistyti“ augalą — giedoti šventą vardą ir klausytis jo garsų. Nelaistomas augalas gali nudžiūti.

Viešpats Caitanya nurodė Rūpai Gosvāmī, kad, laistant atsidavimo augalo šaknis, galimi tam tikri pavojai. Paūgėjusį augalą gali sutrypti ar suėsti užklydęs gyvulys. Kai kas nors nuskabo augalo lapus, augalas daž-

niausia žūna. Pavojingiausiu gyvuliu laikomas pasiutęs dramblys. Įsiveržęs į sodą, jis negailestingai sužaloja augalus ir medžius. Tyro Viešpaties *bhaktos* įžeidimas vadinasi *vaiṣṇavāparādha* — pasiutusio dramblio įžeidimu. Nusizengimas prieš jo lotoso pėdas gali sukelti chaosą mūsų atsidavimo tarnyboje. Taigi reikia saugoti *bhakti* augalą, tinkamai jį prižiūrint ir vengiant nusizengimų. Jei žmogus atsargus, augalas vešliai sužaliuoja.

Yra dešimt svarbiausių nusizengimų, kuriuos galima padaryti prieš šventąjį vardą. Pirmasis — piktžodžiauti prieš didžius *bhaktas*, kurie stengiasi skleisti švento vardo šlovę visame pasaulyje. Šventas Kṛṣṇos vardas nesiskiria nuo Kṛṣṇos, ir tas, kuris stengiasi šventus vardus paskelbti visam pasauliui, yra Kṛṣṇos numylėtinis. Pats Kṛṣṇa nepakenčia, kai įžeidinėjami Jo tyri *bhaktos*. Antrasis nusizengimas — neigti, kad Viṣṇu yra Absoliuti Tiesa. Nėra skirtumo tarp Jo vardo, kokybių, pavidalo, žaidimų bei darbų, ir tas, kuris išvelgia tarp jų skirtumus, laikomas nusizengusiu. Viešpats yra Pats Aukščiausias, niekas negali Jam prilygti ar Jį pranokti. Taigi, jei kas nors mano, kad Viešpaties vardai niekuo nesiskiria nuo pusdievių vardų, jis nusizengia. Aukščiausio Viešpaties negalima statyti greta pusdievių.

Trečias nusizengimas — laikyti *bona fide* dvasinį mokytoją paprastu žmogumi. Ketvirtasis nusizengimas — piktžodžiauti prieš *Vedų* raštus ir autorizuotus šventraščius, pavyzdžiui, *Purāṇas*. Penktasis nusizengimas — laikyti perdėta šventų vardų šlovę. Šeštasis nusizengimas — kurti klaidingas teorijas apie šventąjį vardą. Septintas nusizengimas — nusidėti, pasikliaujant švento vardo kartojimo galia. Žmogus, kartojantis šventus vardus, atleidžiamas nuo nuodėmių atoveikio, tačiau tai nereiškia, kad galima nusidėti ir tikėtis, jog kartojimas atsvers nuodėmių naštą. Tai labai didelis nusizengimas. Aštuntas nusizengimas — laikyti religinius ritualus, askezę, aukas ir kitas atsižadėjimo formas lygiavertėmis švento vardo kartojimui. Kartoti šventą vardą tolygu bendrauti su Aukščiausiu Dievo Asmenu. Doringa veikla tėra priemonė priartėti prie Aukščiausio Dievo Asmens, tačiau ji gali būti atliekama ir dėl materialių priežasčių. Devintas nusizengimas — kalbėti apie Dievo vardo šlovę bedieviui, kurio tai visai nedomina. Dešimtas ir paskutinis nusizengimas — giedoti šventus Dievo vardus bei jų klausytis ir vis dėlto neatsisakyti materialių prisirišimų. Mat, kartojant šventą vardą be nusizengimų, galima iškilti iki išsivadavimo lygmens. Egzistuojantis išsivadavimo lygmeniu neturi jokių materialių prisirišimų. Taigi, jei kartojant šventus vardus materialūs prisirišimai neišnyksta, tai reiškia, kad kažkuo nusizengiamo.

Esama ir kitokių faktorių, kurie trukdo atsidavimo tarnybos augalui augti. Drauge su atsidavimo tarnybos augalu stiebiasi į viršų ir materialių troškimų piktžolės. Kai žmoguje vystosi *bhakti*, natūralu, kad į ji

kreipiasi daug norinčių tapti mokiniais ir aukoja jam materialias gėrybes. Ir jei žmogui patinka turėti daug mokinių, patinka materialūs patogumai, kuriuos mokiniai jam suteikia, ir dėl to jis užmiršta savo, kaip *bona fide* dvasinio mokytojo, pareigą, tada *bhakti* augalas nustoja augęs. Tereikia pasinaudoti materialiais patogumais ir tuoj pat gali atsirasti polinkis jais mėgautis.

Noras išsivaduoti irgi laikomas nepalankiu veiksniu. Mes turėtume tetrokšti vieno — tarnauti. Ignoruoti draudimus bei apribojimus taip pat nepalanku. Autorizuoti šventraščiai nurodo šiuos draudimus: negyventi draudžiamo lytinio gyvenimo, nevirtoti intoksikatų, nevalgyti mėsos ir nežaisti azartinių lošimų. Tie dalykai mėginančiam praktikuoti atsidavimo tarnybą draudžiami. Griežtai nesilaikant šių principų, atsidavimo tarnybos procese gali iškilti didelių sunkumų.

Jei nebus laikomasi ypatingų atsargumo priemonių, net ir tuo atveju, kai atsidavimo tarnybos augalas yra laistomas, ims dygti piktžolės ir tai stabdys pažangą. Mat laistant daržą sparčiau auga ne tik geidžiami, bet ir nepageidaujami augalai. Jei sodininkas laiku nepastebi želmenų kenkėjų ir jų neišrauna, jie pranoksta atsidavimo augalą ir jį užgožia. Tačiau jei su nepageidaujamais augalais rūpestingai kovojame, atsidavimo tarnybos augalas suveši ir pasiekia galutinį tikslą — Goloka Vṛndāvaną. Kai gyvoji esybė, atliekanti atsidavimo tarnybą, paragauja meilės Dievui vaisiaus, ji pamiršta apie bet kokius religinius ritualus ir savo ekonominės padėties gerinimą. Ji nebenori tenkinti savo juslių ir jau netrokšta susivienyti su Aukščiausiu Viešpačiu, įsiliedama į Jo švytėjimą.

Yra daug dvasinio žinojimo ir transcendentinės palaimos pakopų. Pirmosios jų — tai *Vedų* rekomenduojamos ritualinės aukos, asketiški ir doringi darbai bei mistinės *yogos* praktika. Šių veiksmų rezultatai kiekvienam skirtingi. Tačiau tas atlygis tik tol atrodo viliojantis, kol nepakylama iki transcendentinės tarnystės Viešpačiui lygio. Meilė Dievui glūdi kiekviename mūsų, o ją atgaivina tyra atsidavimo tarnyba, — panašiai kaip amoniako kvapas atgaivina sąmonės netekusį žmogų, kurį įkando gyvatė.

Bendrais bruožais nupasakojęs atsidavimo tarnybą, Viešpats Caitanya Rūpai Gosvāmī smulkiau apibūdina, kas yra atsidavimo tarnyba ir kokie jos požymiai. Jis paaiškina, kad tyrai atsidavimo tarnybai svetimas bet koks troškimas, išskyrus norą pažengti Kṛṣṇos sąmonėje. Kṛṣṇos sąmonėje nėra vietos nei jokių pusdievių ar kitų Kṛṣṇos pavidalų garbinimui, nei polinkiui į spekuliatyvią empirinę filosofiją ar karminę veiklą. Reikia nesusitepti šiomis nešvarybėmis. *Bhakta* turi imti tik tai, kas reikalinga gyvybei palaikyti, ir atmesti viską, kas didina kūno poreikius. Reikia imti tik tai, kas būtinausia kūnui palaikyti. Sumažinus iki minimumo visus kūno poreikius, galima daugiau laiko skirti Kṛṣṇos sąmonės praktikai —

giedoti šventus Dievo vardus. Tyra atsidavimo tarnyba reiškia, kad visi jutimo organai įtraukti į tarnystę Viešpačiui. Šiuo metu visos mūsų juslės yra neteisingai įvardintos, nes neteisingai įvardintas ir kūnas. Todėl mes manome, kad kūnas priklauso tam tikrai visuomenei, tam tikrai šaliai ar šeimai. Taip kūnas yra susaistomas daugybės įvardijimų. O kadangi juslės priklauso kūnui, tai įvardijimai sąlygoja ir jusles. Taip juslės veikia šeimos, visuomenės, tautos, etc., naudai. Įsitraukusios į šią veiklą, jos negali ugdyti Krišnos sąmonės. Jusles reikia apvalyti, o tai įmanoma tik iki galo suvokus, kad ir mes patys, ir mūsų gyvenimas priklauso Krišnai. *Bhakta* turi suprasti, kad savo esme jis yra amžinas Krišnos tarnas. Taip jis gali pajungti jusles tarnauti Viešpačiui. Tokia veikla vadinasi tyra atsidavimo tarnyba.

Tyras *bhakta* pripažįsta transcendentinę meilės tarnybą Viešpačiui, tačiau atmata visų rūšių išsivadavimą asmeniniam jusliniam pasitenkinimui patirti. *Śrīmad-Bhāgavatam* (3.29.11–13) Viešpats Kapila aiškina, kad vos tik tyras *bhakta* išgirsta apie Aukščiausio Dievo Asmens, glūdinčio kiekvieno širdyje, šlovę ir transcendentines savybes, jo mintys tuoj pat nukrypsta į Viešpatį, tarsi Gangos vandenys veržtūsi į vandenyną. Spontaniškas noras tarnauti Aukščiausiam Dievo Asmeniui — svarbiausias tyros atsidavimo tarnybos veiksnys. Atsidavimo tarnyba tyra tada, kai Aukščiausiam Dievo Asmeniui tarnaujama be jokių išskaičiavimų, nepaisant jokių materialių kliūčių. Tyras *bhakta* netrokšta gyventi vienoje planetoje su Aukščiausiu Viešpačiu, nesvajoja apie Viešpaties turtus, nesiveržia įgyti Viešpaties pavidalo, nesiekia šalia Jo gyventi, nenori įsilieti į Jo būtį, etc. *Bhakta* atsisakytų šių apdovanojimų, net jei juos Pats Viešpats pasiūlytų. *Bhakta* taip pasinėręs į transcendentinę meilės tarnybą Viešpačiui, kad galvoti apie kažkokią naudą sau neturi laiko — jo mintys sukasi apie tai, kuo jis betarpiškai užsiima. Kaip materialistiškam verslo žmogui, išskyrus jo verslą, niekas daugiau nerūpi, taip niekas, išskyrus jo užsiėmimą, nerūpi ir tyram *bhaktai*, tarnaujančiam Viešpačiui.

Tas, kuris taip pasinėrė į tarnystę, galima sakyti, jau pasikėlė į aukščiausią *bhakti* pakopą. Tokios transcendentinės meilės tarnystės visiškai pakanka *māyos* įtakai nugalėti ir tyros meilės Dievui skoniui patirti. Kol siekiame materialios naudos ar išsivadavimo — šių dviejų raganų burtininkų, tol nepajusime transcendentinės meilės tarnybos Aukščiausiam Viešpačiui skonio.

Yra trys atsidavimo tarnybos stadijos: pirmoji — atsidavimo tarnybos pradžia, antroji — praktiškai realizuota tarnystė, ir trečioji, aukščiausioji stadija — meilė Dievui. Yra devyni atsidavimo tarnybos praktikos būdai: klausymasis, giedojimas, atminimas, etc. — ir visi jie taikomi pirmoje pakopoje. Kai žmogus gieda ir klausosi su atsidavimu ir tikėjimu, visos

jo materialios abejonės palengva išnyksta. Kai su atsidavimu tarnaujant jo tikėjimas laipsniškai tvirtėja, jis jau pradeda neabejoti tuo, kad aukščiausia tobulumo pakopa egzistuoja. Taip *bhaktos* atsidavimas sutvirtėja, tarnystės skonis jam tampa vis malonesnis, atsiranda prisirišimas, ekstazės pojūtis. Ekstazė pasireiškia preliminarioje meilės Dievui pakopoje. Ji pasiekama atliekant atsidavimo tarnybą. Žmogui toliau klausantis ir giedant, potraukis tam sustiprėja ir gauna meilės Dievui vardą.

Pasiekus trečią stadiją — transcendentinę meilę Dievui, prasideda tolesnis jos vystymasis etapais. Tai transcendentinis išsimylėjimas, jaudulys, ekstazė bei stiprus prisirišimas. Šios būsenos turi specialius pavadinimus: *rāga*, *anurāga*, *bhāva* ir *mahābhāva*. Perėjimą iš vienos stadijos į kitą galima palyginti su cukraus sirupo tirštėjimu. Pirmoje stadijoje cukraus sirupas panašus į skystą tirpalą. Garinamas jis vis tirštėja, tirštėja ir virsta tikru sirupu. Galiausiai sirupas kristalizuojasi ir virsta cukrumi, ledinukais ir t.t. Kaip skystas cukraus tirpalas pereina įvairias stadijas, taip lygiai stadijomis tobulėja ir transcendentinė meilė Aukščiausiam Viešpačiui.

Kai žmogus išties pasiekia transcendentinį lygmenį, jis tampa nesužadinas. Kol jis tokios padėties nepasiekė, jam gali trūkti tvirtumo ir jis gali patirti nuopolį. Kai transcendentinis lygis iš tikrųjų pasiektas, nuopolis negresia. Tokia susivokimo pakopa pažymėta specialiu terminu *sthāyi-bhāva*. Tačiau yra pakopos dar aukštesnės, jos vadinasi: *vibhāva*, *anubhāva*, *sāttvika* ir *vyabhicārī*. Ir tik šiose pakopose išties prasideda *rasų* mainai, ar transcendentinis bendravimas su Aukščiausiuoju Viešpačiu. Abipusiškos meilės santykiai tarp mylimųjų paprastai vadinasi *Kṛṣṇa-bhakti-rasa*. Būtina pažymėti, kad transcendentiniai meilės mainai, kaip jau pasakyta, remiasi į tvirtą *sthāyi-bhāvos* pagrindą. *Sthāyi-bhāva* — tai fundamentalusis *vibhāvos* pradai, o visa kita veikla, ugdant transcendentinę meilę, atlieka tik pagalbinę funkciją.

Transcendentinės meilės ekstazė susideda iš dviejų dalių: aplinkybių ir susijaudinimą keliančios priežasties. Aplinkybės taip pat iš dviejų dalių: subjekto ir objekto. Subjektas yra atsidavimo tarnybos mainai, o objektas — Kṛṣṇa. Susijaudinimo priežastis — transcendentinės savybės. Tai reiškia, kad transcendentinės Kṛṣṇos savybės skatina *bhaktą* tarnauti Jam. Filosofai impersonalistai (*māyāvādžiai*) sako, kad Absoliuti Tiesa nepasižymi Jai būdingomis savybėmis. Tačiau *vaiṣṇavos* filosofai teigia, kad Absoliuti Tiesa vadinama *nirguṇa* (neturiančia savybių) todėl, kad Ji neturi materialių savybių. O tai netolygu teigti, kad Ji nepasižymi dvasinėmis savybėmis. Iš tikrųjų Viešpaties dvasinės savybės yra tokios didingos ir nepaprastos, kad jos sužavi net išsivadavusią asmenybę. Tai paaiškina *ātmārāmos* posmas iš *Śrīmad-Bhāgavatam*, kuriame pasakyta,

kad asmenybes, jau pasiekusias savirealizacijos lygmenį, žavi transcendentinės Kṛṣṇos savybės. Tai reiškia, kad Kṛṣṇos savybės ne materialios, o grynos ir transcendentinės.

Aukščiausią ekstazės stadiją charakterizuoja šie trylika transcendentinių simptomų: 1) šokis, 2) voliojimas ant grindų, 3) dainavimas, 4) plojimas, 5) kūno plaukų šiaušimasis, 6) šūkavimas, 7) žiovavimas, 8) sunkus kvėpavimas, 9) visiškas socialinių susitarimų nepaisymas, 10) seilių skyrimasis, 11) kvatojimas, 12) maudžiančio skausmo jutimas, 13) kosėjimas. Šie simptomai pasireiškia ne vienu metu. Juos nulemia transcendentinių santykių pobūdis. Kartais išryškėja vienas simptomas, o kartais — kitas.

Transcendentines *rasas*, ar savitarpio santykius, galima skirti į penkias rūšis. Pradinė stadija vadinasi *śānta-rati*. Šioje stadijoje, nusivalęs materijos nešvarybes, žmogus patiria Aukščiausio Dievo Asmens didybę. Pasiekus ją, transcendentinei meilės tarnybai dar iš esmės neatsidedama, nes ši stadija neutrali. Antroje stadijoje, kuri vadinama *dāśya-rati*, žmogus suvokia, kad savo padėtimi jis yra visada pavaldus Aukščiausiam Viešpačiui ir amžinai priklauso nuo nepriežastinės Aukščiausio Asmens malonės. Tuo pačiu nubunda jo natūralus prisirišimas, toks, kokį jaučia augantis sūnus, kai jis suvokia, kiek tėvas padarė jo labui. Šioje stadijoje gyva esybė, užuot paklususi *māyai*, iliuzijai, nori tarnauti Aukščiausiam Viešpačiui. Trečioje stadijoje, kuri vadinasi *sakhya-rati*, gimsta transcendentinė meilė, ir su Aukščiausiuoju bendraujama vienodai Jį mylint ir gerbiant. Ilgainiui pasiekama ir tokia stadija, kai tampa įmanomi pokštai ir santykiai įgauna tokią nevaržomą formą, kaip juokas ir t.t. Tai broliškų santykių su Aukščiausiuoju Asmeniu lygis, kai gyva esybė pasijunta visiškai laisva ir niekieno nevaržoma. Ji iš esmės užmiršta, kad, kaip gyvos esybės, jos padėtis žemesnė, tačiau tuo pačiu metu Aukščiausiai Asmenybei ji jaučia didžiausią pagarbą.

Ketvirtoje stadijoje, kuri vadinasi *vātsalya-rati*, ankstesnėje stadijoje patirta broliška meilė perauga į tėvišką meilę. Gyva esybė stengiasi būti tėvu ar motina Dievui ir dabar jau ne ji garbina Viešpatį, o Viešpats garbina gyvąją esybę, kaip Savo tėvą ar motiną. Šioje stadijoje Viešpats priklauso nuo Savo tyro *bhaktos* malonės, Jis atsiduoda *bhaktos* globai, kad *bhakta* Jį augintų. *Bhaktos*, pasiekusio šią stadiją, padėtis leidžia jam apglėbti Aukščiausią Viešpatį ir netgi bučiuoti Jo galvą. Penktoje stadijoje, kuri vadinasi *madhura-rati*, tarp dviejų mylimųjų užsimezga tikri santuokinės meilės ryšiai. Tai šioje stadijoje Kṛṣṇa ir Vrajos mergelės negalėjo atplėšti vienas nuo kito akių, nes tai lygmuo, kai keičiamasi kupiniais meilės žvilgsniais, įvairiais akių judesiais, meiliais žodžiais, žavio mis šypsenomis, etc.

Be šių penkių svarbiausių *rasų*, ar savitarpio santykių, yra dar septynios antraeilės *rasos*: juoko, nuostabių reginių, riterišku santykių, gailėsčio, pykčio, siaubo, visiško žlugimo. Antai, Bhīṣmą ir Kṛṣṇą — du karis — siejo riteriška *rasa*, o Hiraṇyakaśipu patyrė siaubo ir žlugimo *rasas*. Penkios svarbiausios *rasos* visada glūdi tyro *bhaktos* širdy, o septynios antraeilės tai atsiranda, tai išnyksta, praturtindamos svarbiausių *rasų* skonį bei aromata. Praturtinusios svarbiausias *rasas*, jos išnyksta.

Śānta-bhaktų, ar *bhaktų*, esančių neutralioje stadijoje, pavyzdys — devyni *yogai*, kurių vardai: Kavi, Havi, Antarīkṣa, Prabuddha, Pippalāyana, Āvirhotra, Draviḍa ar Drumila, Camasa ir Karabhājana. Keturi Kumāros (Sanaka, Sanandana, Sanatkumāra ir Sanātana) — taip pat šios stadijos pavyzdys. Antrosios stadijos — *dāsyos*, ar tarnystės stadijos, *bhaktų* pavyzdys — Raktaka, Citraka ir Patraka, priklausantys Gokulos *rasai*. Visi jie atlieka Kṛṣṇos tarnų funkcijas. Dvārakoje jas atlieka Dāruka, o Vaikuṅthos planetose — Hanumānas ir kiti. *Bhaktos*, esantys trečioje, draugystės, stadijoje — tai Śrīdāmā Vṛndāvanoje, Bhīma su Arjuna Dvārakoje bei Kurukṣetros mūšio lauke, ir daugelis daugelis kitų. Iš tų *bhaktų*, kuriuos su Kṛṣṇa sieja tėviška meilė, paminėtini Yaśodā ir Mahārāja Nanda — Kṛṣṇos motina ir tėvas, taip pat dėdė, kai kurie kiti gimnainičiai. Santuokinės meilės ryšiai su Kṛṣṇa sieja Vrajos, ar Vṛndāvanos, mergeles, Dvārakos karalienes bei sėkmės deives. Niekas nesuskaičius daugybės *bhaktų*, kuriuos su Kṛṣṇa sieja ši *rasa*.

Prisirišimą prie Kṛṣṇos taip pat galima išskirti į dvi kategorijas. Vieno lygio prisirišimas — tai baiminga pagarba. Šiam prisirišimo tipui būdinga didesnė ar mažesnė laisvumo stoka, jis pasireiškia Mathuroje ir Vaikuṅthos planetose. Šiose Viešpaties buveinėse transcendentinės meilės tarnystės dvasia kiek suvaržyta. Tuo tarpu Gokula Vṛndāvanoje meilės santykiai nepatiria jokių suvaržymų, ir nors Vṛndāvanos piemenukai ir mergelės žino, kad Kṛṣṇa — Aukščiausias Dievo Asmuo, jie nejaučia pagarbios baimės Kṛṣṇai, nes jų santykiai su Juo labai artimi. Penkiuose svarbiausiuose transcendentiniuose santykiuose baiminga pagarba kartais yra kliuvinys, kuris užgožia tikrąją Viešpaties didybę ir išties trukdo tarnauti Viešpačiui. Tačiau draugystė su Kṛṣṇa, tėviškas prisirišimas bei santuokinė meilė Jam susilpnina baimingą pagarbą. Pavyzdžiui, kai Kṛṣṇa atėjo Vasudevos ir Devakī sūnumi, Jo tėvai meldėsi Viešpačiui su baiminga pagarba, nes suprato, kad Pats Aukščiausias Viešpats Kṛṣṇa, ar Viṣṇu, apsireiškė jiems kaip jų kūdikis. Taip liudija *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.44.51). Nors Aukščiausias Viešpats Devakī ir Vasudevai buvo vaikas, Devakī ir Vasudeva ėmė melstis Jam. Tas pats nutiko ir Arjunai, kai jis išvydo Viešpaties visatos pavidalą: Arjuna taip nusigando, kad ėmė melsti Kṛṣṇos atleidimo už tai, kad elgėsi su Juo kaip artimiausias draugas.

Arjuna buvo Viešpaties draugas ir dažnai elgdavosi su Juo familiariai, tad išvydęs bauginantį visatos pavidalą, Arjuna tarė:

*sakheti matvā prasabham yad uktam
he kṛṣṇa he yādava he sakheti
ajānatā mahimānam tavedam
mayā pramādāt praṇayena vāpi*

*yac cāvahāsārtham asatkṛto 'si
vihāra-śayyāsana-bhojaneṣu
eko 'thavāpy acyuta tat-samakṣam
tat kṣāmaya tvām aham aprameyam*

„Matydamas Tavyje savo draugą ir Tavo šlovės nepažinęs, aš drąsiai sakydavau Tau: „O Kṛṣṇa”, „O Yādava”, „O mano bičiuli”. Prašau atleisti visa tai, ką netekęs proto ar iš meilės padariau. Daugybę kartų ižeidžiau Tave juokaudamas, kai ilsėjomės ar tuo pačiu guoliu dalijomės, sėdėjome kartu ar valgėme, kartais dviese, o kartais ir tarp daugelio draugų. O Nepuolantysis, prašau atleisti visus mano ižeidimus” (Bg. 11.41–42).

Panašiai nutiko Rukmiṇī, Kṛṣṇai pajuokavus, — ji išsigando, kad Kṛṣṇa gali ją palikti, ir taip susijaudino, kad iš rankų paleido vėduoklę, kuria vėdavo Kṛṣṇą, ir netekusi sąmonės krito ant žemės. O apie Yaśodą, Kṛṣṇos mamą Vṛndāvanoje, *Śrīmad-Bhāgavatam* štai ką teigia (*Bhāg.* 10.8.45):

*trayyā copaniṣadbhiś ca
sāṅkhya-yogaiś ca sātvataiḥ
upagīyamāna-māhātmyam
harim sāmānyatātmajam*

Sakoma, kad Dievo Asmuo, kuri garbina visos *Vedos* ir *Upaniṣados*, o taip pat *sāṅkhyos* filosofijos sistema bei visi autorizuoti šventraščiai, gimė iš jos iščių. Teigiama (*Bhāg.* 10.9.12) ir kad mama Yaśodā pririšo mažylį Kṛṣṇą virvele, tarsi Jis būtų paprasčiausias vaikas, gimęs iš jos kūno. Yra ir daugiau pavyzdžių, kai su Kṛṣṇa elgiamasi kaip su paprasčiausiu žmogumi (*Bhāg.* 10.18.24). Kai Kṛṣṇa pralaimėdavo, žaisdamas su Savo draugais piemenukais, Jis nešiodavo juos — dažniausiai Śrīdāmą — ant Savo pečių.

Dėl *gopių* santykių su Kṛṣṇa Vṛndāvanoje, tai *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.30.36–40) aprašo, kaip Śrī Kṛṣṇai išsivedus Śrīmatī Rādhiką iš *rāsos* šokio, Ji pamanė, kad Kṛṣṇa paliko visas kitas *gopes*. Nors grožiu jos nenusileido Śrīmatī Rādhikai, taip pasielgęs Jis labai nudžiugino Rādhiką, ir Ji išdidžiai pamanė: „Mano brangus Viešpats Kṛṣṇa paliko gražią-

sias *gopes* ir be Manęs Jam nieko daugiau nebereikia”. Miške Ji pasakė Kṛṣṇai: „Brangus Mano Kṛṣṇa, aš nebegaliu paeiti. Jei nori, vesk Mane, kur tik Tavo širdis geidžia”. Kṛṣṇa atsakė: „Eikš, atsiremki į Mano petį”. Taip taręs, Jis išnyko, palikdamas Śrīmatī Rādhiką didžiai sielvartauti.

Kai Kṛṣṇa dingo iš *rāsos* šokio vietos, *gopės* pradėjo sielotis, kalbėdamos: „Brangus Kṛṣṇa! Mes palikome vyrus, sūnus, giminaičius, brolius bei draugus ir atėjome čia! Nepaisydamos jų nuomonės, mes atėjome pas Tave, ir Tu geriau už mus žinai, kodėl mes taip pasielgėme. Tu žinai, kad mus pakerėjo ir atvedė čia švelnūs Tavo fleitos garsai. Bet Tu esi toks klatingas, kad palikai mus, merginas ir moteris, vienas tamsią naktį! Netinka Tau šitaip elgtis”.

Žodis *śama* reiškia valdyti protą ir sutelkti jį į Aukščiausią Dievo Asmenį, jokiais būdais neleidžiant jam nuklysti į šali. Laikoma, kad žmogus, sutelkęs protą į Aukščiausią Viešpatį, pasiekė *śamos* lygį. Pasiekęs tokį lygį, *bhakta* suvokia, kad Kṛṣṇa yra fundamentalus principas, kuris slypi už viso to, kas prieinama mūsų patirčiai. Tai paaiškina ir *Bhagavad-gītā* (Bg. 7.19). Toks žmogus gali suprasti, kad Kṛṣṇa esti visur ir kad Jis yra išsiskleidęs po visą kosmoso reiškiniją. Nors viskas yra Aukščiausiojo Viešpaties valioje ir glūdi Jo energijoje, vis dėlto viskas skirtinga nuo Kṛṣṇos Jo asmenišku pavidalu. *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* taip pat teigia, kad tas, kuris tai suvokia ir kurio intelektas sutelktas į Kṛṣṇą, jau pasiekė *śamos* lygį. Maža to, Aukščiausias Dievo Asmuo sako: *śamo manniṣṭhatā buddheḥ* — nepasiekęs *sānta-rati* lygmens žmogus negali išties išsąmoninti Kṛṣṇos didybės arba to, kaip plačiai pasklidusios įvairios Jo energijos — visų manifestacijų priežastis. Tą pačią mintį teigia *Śrīmad-Bhāgavatam* (*Bhāg.* 11.19.36):

*śamo manniṣṭhatā buddher
dama indriya-saṁyamah
titikṣā duḥkha-samarṣo
jihvopastha-jayo dhṛtiḥ*

Proto stabilumą pasiekia tas, kuris prieina išvadą, kad Aukščiausias Dievo Asmuo yra pirminis visa ko šaltinis. Sugebėjimas valdyti jusles vadinasi *śama*. O kai žmogus pasiryžta išverti bet kokias kančias, kad suvaldytų jusles ir išlaikytų stabilų protą, tai vadinasi *titikṣā*, arba pakantumumas. Sugebėjimas kontroliuoti liežuvio ir lytinių organų impulsus vadinamas *dhṛtiḥ*. Per *dhṛtiḥ* tampama *dhīra*, nurimusiu. Nurimusojo ramybės niekada nebesudrumsčia liežuvio ir lytinių organų impulsai.

Kas sugeba mintis sutelkti į Kṛṣṇą ir neleidžia joms nukrypti niekur kitur, tas pasiekia stabilų Kṛṣṇos sąmonės būvį — *sānta-rasā*. Pasiekus

śānta-rasā, atsiranda tvirtas tikėjimas Kṛṣṇa, išnyksta visi materialūs troškimai. Šie charakteringi *śānta-rasos* bruožai — tvirtas tikėjimas Kṛṣṇa ir visų troškimų, kurie nesisieja su Kṛṣṇa, išnykimas — būdingi visoms *rasoms*, panašiai kaip garsas būdingas visiems pradmenims (orui, ugniai, vandeniui ir žemei), nes jis kilo iš erdvės. Lygiai taip tos dvi *śānta-rasos* ypatybės būdingos ir kitiems transcendentiniams santykiams: *dāsyai* (tarnystei), *sakhyai* (brolystei), *vātsalyai* (tėviškai meilei) ir *madhura-rasai* (santuokinei meilei).

Kai mes kalbame apie ne-Kṛṣṇą, t.y. apie troškimus, kurie su Kṛṣṇa nesusiję, tai nereiškia, kad kažkas egzistuoja be Kṛṣṇos. Nėra nieko, kas būtų „ne-Kṛṣṇa“, nes viskas yra Kṛṣṇos energijos padarinys. O kadangi Kṛṣṇa ir Jo energijos yra identiškai, netiesiogiai viskas yra Kṛṣṇa. Pavyzdžiui, visoms gyvoms esybėms būdinga sąmonė, ir jei ji koncentruojama vien tik į Kṛṣṇą (Kṛṣṇos sąmonė), ji esti gryna, o tada, kai ji koncentruojama į ką nors kitą — ne į Kṛṣṇą, arba krcipiama į juslinį pasitenkinimą, ją galima būtų pavadinti „ne-Kṛṣṇos sąmonė“. Ne-Kṛṣṇos sąmonės samp-rata gimsta esant užterštame būvyje. Tuo tarpu gryname būvyje niekas kitas, išskyrus Kṛṣṇos sąmonę, neegzistuoja.

Aktyvus domėjimasis Kṛṣṇa, t.y. suvokimas, kad Kṛṣṇa priklauso man arba aš priklausau Kṛṣṇai, ir todėl mano pareiga yra patenkinti Kṛṣṇos jausmus, būdingas stadijoms, aukštesnėms, negu *śānta-rasos* neutralumas. Tereikia suvokti Kṛṣṇos didybę, ir pasiekiamas *śānta-rasos* lygis, kuriame garbinimo objektu gali būti beasmenis Brahmanas arba Paramātmā. Beasmenį Brahmaną ar Paramātmą garbina žmonės, užsiimantys empiriniais filosofiniais samprotavimais ar mistine *yoga*. Tačiau Kṛṣṇos sąmonei, ar dvasiniam suvokimui, plėtojantis, žmogus suvokia, kad Paramātmā, Supersiela, yra amžinas garbinimo objektas, ir atsiduoda Jai. *Bahū-nām janmanām ante jñānavān mām prapadyate* (Bg. 7.19): „Kai žmogus, daugybę daugybę gyvenimų garbinęs Brahmaną ar Paramātmą, atsiduoda Vāsudevai — aukščiausiam valdovui ir suvokia save, kaip amžiną Vāsudevos tarną, jis tampa didžia, transcendenciją pasiekusia siela“. Tada dėl ištikimybės Aukščiausiai Absoliučiai Tiesai jis ima atlikti vienokios ar kitokios rūšies transcendentinę meilės tarnybą Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Taip neutralūs santykiai, vadinami *śānta-rasa*, perauga į *dāsyā-rasos* tarnystę.

Dāsyā-rasos pakopoje labai išryškėja baiminga pagarba Aukščiausiajam Viešpačiui, tai yra, *dāsyā-rasoje* išisąmoninama Aukščiausio Viešpaties didybė. Pažymėtina, kad *śānta-rasos* pakopoje dvasinė veikla dar nevyksta, tuo tarpu *dāsyā-rasos* pakopoje prasideda tarnystė. Taigi *dāsyā-rasoje* išryškėja *śānta-rasos* ypatybės, o taip pat pajuntamas transcendentinis tarnystės skonis.

Be abejonės, ir *śānta-rasai*, ir *dāsyā-rasai* būdingos transcendentinės savybės, tačiau aukščiau jų iškyla dar viena savybė — intymus prisirišimas, arba tyra transcendentinė meilė. Toks intymus tikėjimas Aukščiausiam Asmenybe vadinamas specialiu terminu — *viśrambha*. *Viśrambhos*, brolybės, pakopoje baimingos pagarbos jausmas Aukščiausiam Dievo Asmeniui išnyksta. Transcendentiniai broliški santykiai, vadinami *sakhya-rasa*, pasižymi trimis transcendentinėmis ypatybėmis: didybės, tarnystės ir artumo be baimingos pagarbos suvokimu. Taigi *sakhya-rasoje*, brolybės santykiuose, transcendentinių savybių dar pagausėja.

Tėviškos meilės (*vātsalya-rasos*) stadijai būdingos keturios savybės. Prie trijų anksčiau minėtų savybių prisideda ir jausmas, kad Aukščiausias Viešpats priklauso nuo *bhaktos* malonės. Kaip Aukščiausio Dievo Asmens tėvas, *bhakta* kartais baudžia Viešpatį ir laiko save Viešpaties globėju. Transcendentinis jausmas — būti aukščiausiojo globėjo globėju — teikia didžiulį malonumą ir *bhaktai*, ir Aukščiausiam Viešpačiui.

Viešpats nurodė Śrīlai Rūpai Gosvāmī parašyti transcendentinę knygą — *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*, kurios tema būtų atsidavimo tarnybos mokslas ir kuri aprašytų tų penkių transcendentinių santykių esmę. Šiame didžiame kūrinyje aiškinama, kaip transcendentiniai *śānta-rasos* santykiai, turėdami tvirto tikėjimo Kṛṣṇa formą, perauga į *dāsyā-rasą*, kuriai būdinga tarnystės dvasia, vėliau į *sakhya-rasą*, ar niekieno nevaržomą brolybę, o ilgainiui ir į transcendentinę tėvišką meilę, kurioje *bhakta* pasijunta globojamas Viešpatį. Visus šiuos santykius vainikuoja aukščiausia santuokinės meilės pakopa (*madhura-rasa*), kurioje visi tie transcendentiniai santykiai pasireiškia vienu metu.

Sanātana Gosvāmī

*vande 'nantādbhutaiśvaryaṁ
śrī-caitanya-mahāprabhum
nīco 'pi yat-prasādāt syād
bhakti-śāstra-pravartakaḥ*

Su pagarba lenkiuosi Viešpačiui Caitanyai Mahāprabhu, kurio malone net žemiausios formos gyvos būtybės sužino transcendentinės atsidavimo tarnystės Viešpačiui kelią.

Davęs atsižadėjimo (*sannyāso*) įžadus, Viešpats Caitanya apkeliavo visą Indiją. Nuvyko Jis ir į Maldahą (Bengalijos apskritis). Šioje apskrityje buvo kaimelis, kuris vadinosi Rāmakeli. Jame gyveno Nawabo Hus-saino Shaho vyriausybės ministrai Dabiras Khāsas ir Sākara Mallikas, kurie vėliau gavo Sanātanos Gosvāmī ir Rūpos Gosvāmī vardus. Viešpaties Caitanyos įkvėpti, jie nutarė mesti valstybės tarnybą ir prisijungti prie Caitanyos *saṅkīrtanos* judėjimo.

Taip nusprendę, broliai tuojau ėmėsi žygių palikti savo materialius užsiėmimus. Jie pasikvietė du mokytus *brāhmaṇas* atlikti kai kuriuos *Vedų* ritualus, kurie leistų jiems nekliudomai pasišvęsti atsidavimo tarnybai Kṛṣṇai. Šie pasirengimo veiksmai vadinasi *puraścaryā*. *Puraścaryos* ritualiniai veiksmai reikalauja tris kartus per dieną lenktis ir reikšti pagarbą protėviams, atnašauti ugnyje ir pagarbiai vaišinti mokytus *brāhmaṇas*. Taigi *puraścaryā* sudaro penki komponentai: laikas, garbinimas, pagarbos reiškimas, atnašavimas ugnyje ir *brāhmaṇų* vaišinimas. Šie bei kiti ritualai minimi autoritetingame vadove *Hari-bhakti-vilāsoje*.

Atlikus minėtus religinius ritualus, jaunesnysis brolis Sākara Mallikas (Rūpa Gosvāmī) grįžo namo su daugybe pinigų, kuriuos jis uždirbo valstybinėje tarnyboje. Jo parsigabentos sidabro bei aukso monetos vos tilpo į didžiulę valtį. Grįžęs namo, sukauptą turtą jis padalijo pusiau ir pusę atidavė *brāhmaṇoms* bei *vaiṣṇavoms*. Norėdamas patenkinti Aukščiausią Dievo Asmenį, penkiasdešimt procentų sukaupto turto jis išdalino žmo-

nėms, atliekantiems transcendentinę meilės tarnystę Aukščiausiam Viešpačiui. *Brāhmaṇu* uždavinys — suvokti Absoliučią Tiesą, o kai jie suvokia tiesą ir išties pradeda su meile ir atsidavimu tarnauti Viešpačiui, juos galima vadinti *vaiṣṇavomis*. *Brāhmaṇos* ir *vaiṣṇavos* privalo visiškai atsidėti transcendentinei tarnystei, todėl, įvertinęs jų transcendentinės padėties svarbą, Rūpa Gosvāmī pusę savo turto atidavė jiems. Likusią dalį jis padalino dar pusiau: vieną pusę išdalino giminėms ir išlaikomiems šeimynykščiams, o kitą pusę pasiliko sau — juodai dienai.

Toks asmeninio turto paskirstymas labai pamokantis tiems, kurie trokšta siekti dvasinio žinojimo aukštumų. Žmogus dažniausia visą sukauptą turtą testamentu palieka šeimai ir tada pasitraukia nuo šeimos reikalų, kad galėtų tobulintis dvasiškai. Tačiau čia Rūpa Gosvāmī parodo sektiną pavyzdį: pusę turto jis paskyrė dvasiniams tikslams. Tai turėtų būti mums pavyzdys. Ketvirtadalis turto, kurį jis pasiliko sau, buvo investuotas į garsius prekybos namus, nes bankų tais laikais nebuvo. Dešimt tūkstančių monetų buvo atidėta jo vyresnio brolio Sanātanos Gosvāmī išlaidoms.

Tuo metu Rūpa Gosvāmī pasiekė žinia, kad Viešpats Caitanya Mahāprabhu ruošiasi iš Jagannātha Purio keliauti į Vṛndāvaną. Rūpa Gosvāmī išsiuntė du pasiuntinius, kurie turėjo sužinoti tikslią informaciją apie Viešpaties kelionę, ir susiruošė vykti į Mathurą susitikti su Viešpačiu. Rūpai Gosvāmī buvo leista prisijungti prie Viešpaties Caitanyos, o Sanātanai Gosvāmī tai daryti neleido. Todėl Sanātana Gosvāmī visas tarnybos pareigas perdavė pirmajam savo pavaduotojui, o pats niekur nėjo iš namų ir studijavo *Śrīmad-Bhāgavatam*. Jis net pasikvietė apie dešimt ar dvidešimt mokytojų *brāhmaṇu* ir drauge su jais ėmė atsidėjęs studijuoti *Śrīmad-Bhāgavatam*, o savo darbdaviui Nawabui siuntė pranešimus, esą jis dėl ligos negali eiti į darbą. Tačiau valdovui taip trūko Sanātanos Gosvāmī patarimų kaip valdyti valstybę, kad pats nelauktai užsuko į Sanātanos Gosvāmī namus. Nawabui ten įžengus, Sanātana Gosvāmī ir *brāhmaṇos*, kurie buvo pas jį susirinę, pakilo iš savo vietų išreikšti pagarbos ir pasiūlė jam sėstis.

„Tu sakeisi sergas, — tarė Nawabas Sanātanai Gosvāmī. — Bet kai aš siunčiau savo gydytoją apžiūrėti tave, jis pasakė, kad esi visiškai sveikas. Aš nesuprantu, kodėl tu siunti pranešimus apie savo ligą ir nesirodai tarnyboje, todėl atvykau pas tave pats. Atvirai kalbant, esu labai sunerimęs dėl tavo elgesio. Juk žinai, kad aš visiškai priklausau nuo tavęs ir tavo darbo vyriausybėje. Aš buvau visiškai laisvas ir galėjau užsiimti kitais reikalais, nes visą darbą atlikai tu, bet jei negrįši pas mane, tavo ankstesnis uolumas bus nieko vertas. Ką gi tu ketini daryti? Malonėki pasakyti”.

Išklausęs šiuos žodžius, Sanātana Gosvāmī atsakė negališs toliau darbuotis ir todėl būtų labai gerai, jei Nawabas jo pareigas patikėtų kam

nors kitam. Tai išgirdęs Nawabas užsirūstino ir tarė: „Tavo vyresnysis brolis gyvena lyg medžiotojas, o jei ir tu pasitrauksi nuo valdymo, viskam ateis galas“. Pasakojama, kad Nawabas elgėsi su Sanātana Gosvāmī kaip su savo jaunesniuoju broliu. Svarbiausias Nawabo užsiėmimas buvo grobikiški žygiai prieš kitas šalies sritis ir medžioklė, todėl valstybės valdymas didžia dalimi gulė ant Sanātanos Gosvāmī pečių. Štai kodėl Nawabas ėmė prašyti: „Jei ir tu nusišalinsi nuo valstybės valdymo, kas gi rūpinsis valstybe?“

„Tu esi Gauḍos valdovas, — labai rimtai atsakinėjo Sanātana Gosvāmī. — Ir skiri bausmes nusikaltusiems. Taigi tavo valioje bausti kiekvieną pagal jo darbus“. Valdovas medžiojo žvėris ir, norėdamas plėsti savo valdas, žudė žmones, tai tegul dabar jiedu atkentės už tai, ką padarė, — tokia mintis slypėjo Sanātanos Gosvāmī atsakyme.

Nawabas buvo protingas žmogus ir suprato, ką turi galvoje Sanātana Gosvāmī. Iš Sanātanos namų jis išėjo piktas ir neilgai trukus išsirengė į karo žygį prieš Orisšą. O Sanātana Gosvāmī įsakė suimti ir laikyti uždarytą tol, kol jis nesugriš. Sužinojęs, kad Nawabas suėmė vyresnįjį brolių, Rūpa Gosvāmī pranešė jam, kad bakalėjininkui iš Gauḍos (Bengalija) jis palikęs saugoti dešimt tūkstančių monetų ir šiuos pinigus jis duodas kaip išpirką už brolių. Sanātana pasiūlė penkis tūkstančius monetų kalėjimo, kuriame buvo uždarytas, sargui. Jis prašė kalėjimo sargą ilgai negalvojęs imti penkis tūkstančius monetų ir išleisti jį, nes paėmęs pinigus ir išleidęs į laisvę norintį dvasiškai tobulintis Sanātana, sargas turėsiąs ne tik materialios naudos, bet ir atliksiąs didžiai doringą darbą.

„Žinoma, aš galiu tave paleisti, — tarė kalėjimo prižiūrėtojas, — nes tu ne syki darei man paslaugas, o be to esi valstybės tarnautojas. Tačiau aš bijausi Nawabo. Kas bus, kai jis sužinos, kad tu laisvėje. Man teks viską pasakyti. Kaip galiu sutikti su tokiu pasiūlymu?“ Tuomet Sanātana sugalvojo pabėgimo istoriją, kurią kalėjimo sargas galėsiąs papasakoti Nawabui, ir padidino sumą iki dešimties tūkstančių monetų. Godus pinigams kalėjimo sargas sutiko su pasiūlymu ir išleido jį. O tuo metu Rūpa Gosvāmī su jaunėliu Śrī Vallabha jau buvo pakely į Vṛndāvaną, kur turėjo susitikti su Caitanya Mahāprabhu.

Sanātana taip pat leidosi į kelią, rengdamasis pamatyti Viešpatį. Jis keliavo ne vieškeliomis, o skynėsi kelią per džiungles, kol priėjo vietovę Bihare, vadinamą Pātaḍa. Čia jis apsistojo viešbutyje pailsėti. Viešbučio šeimininkas, sužinojęs iš pas jį tarnaujančio astrologo, kad Sanātana Gosvāmī turi aukso monetų, ir jomis susigundęs, su apsimestine pagarba kreipėsi į Sanātana: „Pasilikite šią naktį, — kalbėjo jis, — o rytą aš viską sutvarkysiu, kad galėtumėte išrūkti iš šių džiunglių spąstų“. Viešbučio šeimininko elgesys Sanātanai pasirodė įtartinas, ir jis paklausė savo tarną Īśānā, ar šis kartais neturi pinigų. Īśānā pasisakė turįs septynias aukso

monetas. Sanātana nepatiko, kad tarnas su savimi turi tiek pinigų, ir jis užsirūstinęs tarė: „Kam tu pasiėmei į kelią tuos mirties pranašus?“ Sanātana tuojau atidavė auksinius viešbučio šeimininkui ir paprašė padėti prasibrauti per džiungles. Jis sakėsi vykdamas ypatingą valstybinį įpareigojimą ir negalįs eiti atviraus keliais, todėl viešbučio šeimininkas padarytų tikrai didžiulę paslaugą, jeigu padėtų jam pereiti džiungles ir kalnus.

„Aš sužinojau, kad tu turi aštuonis auksinius, ir norėdamas juos gauti ketinau tave nužudyti, — prisipažino viešbučio šeimininkas. — Bet matau, kad tu doras žmogus. Gali nesiūlyti man savo pinigų”.

„Jei nepaimsi tu, paims kitas, — atsakė Sanātana Gosvāmī. — Dėl jų mane kas nors nužudys, taigi bus geriau, jeigu paimsi tu. Aš atiduodu juos tau”. Viešbučio šeimininkas suteikė jam visokeriopą pagalbą ir tą pačią naktį padėjo persikelti per kalnus.

Nusileidęs nuo kalnų, Sanātana paprašė tarną grįžti namo ir pasiimti su savimi vienintelę likusią monetą, nes toliau jis buvo nutaręs eiti vienas. Kai tarnas išėjo, Sanātana pasijuto visiškai laisvas. Apiplyšusiais drabužiais ir su puodeliu vandeniui rankoje, jis iškeliauvo pas Viešpatį Caitanyą Mahāprabhu. Pakeliui jis sutiko savo turtingą svainį, kuris taip pat buvo valstybės tarnautojas. Svainis pasiūlė jam puikią vilnonę skraistę, kurią Sanātana primygtinai prašomas paėmė. Tuomet jie išsiskyrė, ir Sanātana vienas patraukė į Benaresą susitikti su Caitanya Mahāprabhu.

Pasiekęs Benaresą, jis sužinojo, kad Viešpats mieste, ir ši naujiena jį labai nudžiugino. Žmonės pasakė, kad Viešpats apsistojęs Candrašekharos Ācāryos namuose, ir Sanātana nuėjo tenai. Caitanya Mahāprabhu buvo viduje, tačiau Jis suprato, kad prie durų stovi Sanātana, ir paprašė Candrašekharą pakviesti žmogų, esantį už durų. „Tai *vaiṣṇava*, didis Viešpaties *bhakta*”, — pasakė Caitanya Mahāprabhu. Candrašekhara nuėjo pakviesti atvykėlio, tačiau už durų jis nerado jokio *vaiṣṇavos*. Jis pastebėjo tik kažkokį žmogų, kuris iš pažiūros buvo panašus į elgetą. Tuomet Viešpats pasakė norįs pamatyti elgetą, ir kai Sanātana įėjo į vidinį kiemelį, Viešpats Caitanya pasiskubino jį pasitikti ir priėjęs apkabino. Kai Viešpats apkabino Sanātana, jį apėmė dvasinė ekstazė ir jis tarė: „Brangus mano Viešpatie, prašau neliesti manęs”. Bet jie vėl apglėbė vienas kitą ir pravrško. Žvelgdamas į apsikabinusius Sanātana ir Viešpatį Caitanyą, Candrašekhara sustingo iš nuostabos. Pagaliau Caitanya Mahāprabhu pakvietė Sanātana sėstis šalia Savęs ant suoloelio. Ranka Jis palietė Sanātanos kūną, ir Sanātana vėl paprašė: „Mano brangus Viešpatie, prašau neliesti manęs”.

„Aš liečiu tave tik tam, kad apšivalyčiau, — atsakė Viešpats. — Tu esi didis *bhakta*. Savo atsidavimo tarnyba tu gali išvaduoti visą visatą ir visiems suteikti galimybę grįžti pas Dievą”.

Viešpats pacitavo posmą iš *Śrīmad-Bhāgavatam* apie tai, kad žmogus, kuris yra Viešpaties Kṛṣṇos *bhakta* ir visas aukojasi atsidavimo tarnybai, kur kas kilnesnis už *brāhmaṇą*, išmanantį visus *Vedų* raštus, bet pasiaukojamai netarnaujantį Viešpačiui. *Bhakta* gali apvalyti visus ir viską, nes savo širdyje visada turi Aukščiausią Viešpatį.

Be to, *Vedų* raštija sako, kad Aukščiausias Dievo Asmuo teikia pirmenybę ne tam, kuris gerai išmano visus *Vedų* skyrius, o *bhaktai*, nors jis ir žemos kilmės. Jei auka skiriama *brāhmaṇai*, kuris nėra *bhakta*, tokios aukos Viešpats nepriima. Viešpats priima tai, kas aukojama *bhaktai*. Žodžiu, jei norime ką nors paaukoti Viešpačiui, galime atiduoti tai Jo *bhaktai*. Caitanya Mahāprabhu taip pat cituoja *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą, kuris byloja apie tai, kad jei *brāhmaṇa* nėra Aukščiausiojo Viešpaties *bhakta*, toks *brāhmaṇa* menkesnis už menkiausią iš menkiausiųjų, tegu jis ir pasižymi dvylika *brāhmaṇos* savybių ir yra gimęs kilmingoje šeimoje. *Bhakta*, nors būtų gimęs ir *caṇḍālos* (šunėdžio) šeimoje, per atsidavimo tarnybą gali apvalyti šimtą praėjusių ir ateinančių savo giminės kartų, tuo tarpu pasipūtęs *brāhmaṇa* negali apsivalyti net pats. *Hari-bhakti-sudhodaja* (13.2) sako:

*akṣnoḥ phalaṁ tvādr̥śa-darśanaṁ hi
tanoḥ phalaṁ tvādr̥śa-gātrasaṅgaḥ
jihvā-phalaṁ tvādr̥śa-kīrtanaṁ hi
sudurlabhā bhāgavatā hi loke*

„O Viešpaties *bhakta*, regėti tave — akių tobulumas, lytėti tave — kūno veiklos tobulumas, o aukštinti tavo savybes — liežuvio tobulumas, nes tokį tyrą *bhaktą*, kaip tu, labai retai sutiksi”.

Tada Viešpats pasakė Sanātanai, kad Kṛṣṇa labai gailestingas ir kad Jis išvaduoja visas puolusias sielas. „Jis išgelbėjo tave nuo Mahāraurovos”, — tarė Viešpats. Mahārauravą, arba pragarą, *Śrīmad-Bhāgavatam* aprašo kaip vietą, skirtą žudantiems gyvulius žmonėms. Ten pasakyta, kad skerdikai ir mėšedžiai garma į šį pragarą.

„Aš nepatyrčiau Kṛṣṇos gailestingumo, — atsakė Sanātana, — bet žinau, kad Tavo gailestingumas man beatodairiškas. Tu išvadavai mane iš materialaus gyvenimo pinklių”.

Tada Viešpats paklausė: „Kaip tau pavyko ištrūkti iš kalėjimo? Aš žinau, kad tu buvai suimtas”. Ir Sanātana papasakojo visą savo išsigelbėjimo istoriją. „Aš buvau susitikęs su abiem tavo broliais, — tarė jam Viešpats, — ir patariau jiems keliauti į *Vṛndāvaną*”.

Tuomet Viešpats Caitanya pristatė Sanātanai Candraśekharą bei Tapanamiśrą. Tapanamiśra maloniai pakvietė Sanātaną pietų į savo namus. Viešpats paprašė Candraśekharos nuvesti Sanātaną pas kirpėją, kad šis

padarytų iš jo „žmogų“. Sanātana buvo apžėlęs ilga barzda, kuri Caitanyai Mahāprabhu nepatiko. Caitanya paprašė Candrasekharos pasirūpinti ne tik tuo, kad Sanātana išsimaudytų ir švariai nusiskustų, bet ir gautų geresnius drabužius.

Kai Sanātana išsimaudė, Candrasekhara atnešė jam naujus drabužius. Sužinojęs, kad Sanātana naujų drabužių atsisakė ir tik vėliau sutiko paimiti padėvėtus Tapanamišros drabužius, Caitanya buvo labai patenkintas. Viešpats nuėjo į Tapanamišros namus priešpiečių ir paprašė palikti maisto Sanātanai. Tačiau Tapanamišra Sanātanos tuoj pat nekviatė valgyti. Tik vėliau, kai Viešpats baigė pietauti ir ilsėjosi, jis pasiūlė Sanātanai Viešpaties maisto likučių.

Pailsėjęs, Viešpats Caitanya supažindino Sanātaną su vienu *brāhmaṇa* iš Mahārāṣṭrīyos, Savo *bhakta*, kuris pakvietė Sanātaną, kol jis bus Benarese, kiekvieną dieną pietauti jo namuose.

„Kol būsiu Benarese, aš belsiuosi į kiekvienas duris išmaldos, — pasakė Sanātana. — Tačiau Viešpats bus toks maloningas ir Pats priims kvietimą kasdien pietauti tavo namuose“.

Viešpačiui Caitanyai labai patiko toks Sanātanos elgesys, bet Caitanyos žvilgsnis užkliuvo už brangios vilnonės skraistės, kurią pakeliui į Benaresą dovanojo jam svainis. Nors Viešpats Caitanya tik prabėgomis žvilgtelėjo į skraistę, Sanātana suprato, kad Jis nenorėjo matyti tokio brangaus daikto ant jo kūno, ir todėl nutarė ja atsikratyti. Jis tuoj pat nuėjo prie Gangos kranto ir pamatė ten elgetą, kuris skalbė seną vatinę skraistę. Kai Sanātana paprašė iškeisti seną vatinę į brangią vilnonę skraistę, elgeta pamanė, kad Sanātana iš jo juokiasi. „Ar gali taip būti? — priekaištaudamas prabilo elgeta. — Iš pažiūros esi labai padorus žmogus, o taip išūliai iš manęs tyčiojiesi“.

„Aš nesityčioju iš tavęs, — tarė jam Sanātana, — aš kalbu rimtai. Ar nebūsi toks maloningas ir neiškeisi senos vatinės skraistės į šią vilnonę?“ Pagaliau elgeta sutiko iškeisti savo seną skraistę į vilnonę, ir Sanātana grįžo pas Viešpatį.

„Kur tavo brangi vilnonė skraistė?“ — tuojau paklausė Viešpats, ir Sanātana papasakojo Jam apie mainus. Viešpačiui labai patiko Sanātanos poelgis ir Caitanya padėkojo jam. „Tu pasirodei esąs tikrai protingas ir dabar atsikratei visko, kas sietų tave su materialiu turtu“. Taigi Viešpats leidžia su atsidavimu tarnauti Jam tik tam, kuris nebeturi jokių materialių turtų. Viešpats tada tarė Sanātanai: „Elgetai, kuris beldžiasi į kiekvienas duris ir prašo išmaldos, nepadoru nešioti tokią brangią vilnonę skraistę. Tai nesuderinami dalykai, ir žmonės žiūrėtų į tave su pasibjaurėjimu“.

„Ką darau, siekdamas atsikratyti materialių prisirišimų, visa tai tėra Tavo malonė“, — atsakė Sanātana. Viešpats buvo labai patenkintas Sanātana ir jiedu pradėjo kalbėtis apie dvasinį tobulėjimą.

Prieš susitikdamas su Sanātana, Viešpats Caitanya matėsi su Rāmānanda Rāya — *bhakta*, kuris buvo šeimos žmogus. To susitikimo metu — apie jį kalba vienas tolesnių skyrių — Viešpats Caitanya kėlė klausimus Rāmānandai Rāyai, o Rāmānanda į juos atsakinėjo, tarytum jis būtų buvęs Viešpaties mokytojas. Tačiau šiuo atveju klausinėjo Sanātana, o Viešpats atsakinėjo.

Viešpaties Caitanos nurodymai ir pamokymai labai svarbūs žmonėms. Metodas, kurio Jis moko — tai atsidavimo tarnyba, kuri yra prigimtinis kiekvienos gyvos esybės užsiėmimas, nes daryti pažangą dvasinio mokslo srityje — kiekvieno žmogaus priedermė. Sanātanos Gosvāmī ir Viešpaties Caitanos pokalbių metu buvo nuodugniai aptarta daugybė klausimų. Viešpaties Caitanos malone Sanātana galėjo pateikti Jam svarbius klausimus ir gauti į juos išsamius atsakymus.

Iš Sanātanos ir Viešpaties Caitanos susitikimo mes galime daryti išvadą, kad norint suprasti dvasios dalykus, būtina kreiptis į dvasinį mokytoją, tokį, koks buvo Viešpats Caitanya Mahāprabhu, ir nuolankiai jį klausinėti. *Bhagavad-gītā* (Bg. 4.34) taip pat patvirtina tą mintį, kad reikia kreiptis į turintį autoritetą žmogų ir jo padedamam suprasti dvasinio gyvenimo mokslą.

Pamokymai Sanātanai Gosvāmī

Iš Viešpaties Caitanyos pamokymų Sanātanai Gosvāmī galime suprasti Dievo mokslą, kaip jis susijęs su transcendentiniu Dievo pavidalu, Jo turtais ir galybe bei atsidavimo tarnyba Jam. Ir iš tikrųjų, visa tai Sanātanai Gosvāmī paaiškino Patsai Viešpats. Tada Sanātana puolė Viešpačiui į kojas ir kuo nuolankiausiai ėmė klausinėti apie tikrąją savo esmę. „Aš esu žemos kilmės, — tarė Sanātana. — Aš bendrauju su niekšingais žmonėmis, pats esu puolęs, niekingiausias iš žmonių. Aš kentėjau tamsiausiame materialių malonumų šulinyje ir nieko nežinojau apie tikrąjį savo gyvenimo tikslą. Iš tiesų aš net nežinau, kas man naudinga. Nors priklausau tiems, kuriuos pasaulis laiko didžiais mokytais žmonėmis, iš tiesų esu toks kvailys, kad net pats pradėjau galvoti esąs mokytas. Tu paėmei mane į Savo tarnus ir išlaisvinai iš materialaus gyvenimo pinklių. Prašau dabar pasakyti man, ką privalau veikti, pasiekęs šį išsivadavimo būvį”.

Ši malda rodo, kad išsivadavimas dar nėra tobulumo viršūnė. Net ir tada būtina kokia nors veikla. Sanātana aiškiai sako: „Tu išgelbėjai mane nuo materialaus gyvenimo. *Ką privalau veikti* dabar, išsivadavęs?” Sanātana klausė toliau: „Kas aš? Kodėl trejopos kančios nuolat persekioja mane? Ir pagaliau, sakyki, kaip galiu išsivaduoti iš materijos pinklių? Aš nežinau, kaip teirautis Tave apie dvasinį tobulėjimą, bet meldžiu būti gailestingam ir papasakoti tai, ką man privalu žinoti”.

Taip yra pasirenkamas dvasinis mokytojas. Reikia kreiptis į dvasinį mokytoją, nuolankiai paklusti jam ir klausti apie savo dvasinės pažangos galimybę.

Viešpats buvo labai patenkintas nuolankiu Sanātanos elgesiu ir atsakė: „Tu jau gavai Viešpaties Kṛṣṇos palaiminimą, todėl žinai viską ir esi laisvas nuo visų materialios būties kančių”. Toliau Viešpats nurodė, jog Kṛṣṇos malone Sanātana jau ir taip viską žino, nes yra Kṛṣṇos sąmonėje. „Esi nuolankus *bhakta*, — tęsė Viešpats, — todėl prašai Manęs patvirtinti tai, ką ir taip žinai. Tai labai gerai”. Tokia yra išskirtinė tyro *bhaktos*

ypatybė. *Nārada-bhakti-sūtra* sako, kad žmogaus, labai rimtai galvojančio, kaip išsiugdyti Kṛṣṇos sąmonę, noras suvokti Kṛṣṇą Viešpaties malone labai greitai išsipildo.

„Tu esi būtent tas žmogus, kuris gali apginti atsidavimo tarnybą Viešpačiui, — toliau kalbėjo Caitanya Mahāprabhu. — Todėl Mano pareiga — išmokyti tave Dievo mokslo, ir Aš nuosekliai viską išaiškinsiu“.

Mokinio, kuris kreipėsi į dvasinį mokytoją, pareiga — teirautis apie savo konstitucinę padėtį. „Kas aš? Kodėl kenčiu trejopas kančias?“ — klausė Sanātana, kaip to reikalauja šis dvasinis metodas. Trijų rūšių kančios vadinamos *adhyātmika*, *adhibhautika* ir *adhidaivika*. Žodis *adhyātmika* nurodo kančias, kurias sukelia kūnas ir protas. Kartais gyva esybė kenčia fiziškai, o kartais jos kančios priežastis — protas. Abiejų rūšių kančios vadinasi *adhyātmika*. Mes patyrėme jas dar motinos iščiose. Visi mes gerai žinome, kad egzistuoja daug įvairiausių negandų, kurios, naudodamosi gležnu žmogaus kūnu, sukelia mums skausmą. Kančios, kurias sukelia kitos gyvos esybės, vadinasi *adhibhautika*. Tos gyvos esybės gali būti ir ne labai didelės — yra galybė būtybių, pavyzdžiui, blakės, kurios verčia mus kentėti net ir tada, kai miegame lovoje. Kančias mums kelia daugybė visiškai mažų gyvų būtybių, pavyzdžiui, tarakonai. Verčia mus kentėti ir gyvos esybės, kurios gimė kitose planetose. *Adhidaivikos* kančios — tai stichinės nelaimės, kurias siunčia aukštesniųjų planetų pusdieviai. Pavyzdžiui, kartais mes kenčiame dėl žiauraus šalčio ar karščio, žaibų ir perkūnų, žemės drebėjimų, uraganų, sausros ir daugybės kitų stichinių nelaimių. Bet kuriuo atveju mes nuolat kenčiame tas trejopas kančias: ar kurią nors vieną iš jų, ar kelias iškart.

Taigi Sanātana pateikė keletą labai protingų klausimų: „Kokia yra gyvos esybės padėtis? Kodėl ji visada kenčia trijų rūšių kančias?“ Sanātana pripažino visišką savo bejėgiškumą. Nors žmonėse jis garsėjo didžiai mokytu žmogumi (jis iš tikrųjų gerai išmanė sanskritą), o ir pats apie save taip manė, iš tikrųjų jis nežinojo savo tikrosios konstitucinės padėties ir trejų kančių priežasties.

Kreiptis į dvasinį mokytoją yra ne mados dalykas, o būtinybė, ir ypač to reikia tam, kuris aiškiai suvokia, kad kenčia materialias kančias, ir nori iš jų išsivaduoti. Toks žmogus privalo kreiptis į dvasinį mokytoją. Čia verta prisiminti analogišką situaciją, kurią nusako *Bhagavad-gītā*. Kai Arjuną užklupo sunkus klausimas — kovoti jam ar ne, jis pasirinko savo dvasiniu mokytoju Viešpatį Kṛṣṇą. Tai irgi buvo tas atvejis, kai aukščiausias dvasinis mokytojas, apibrėždamas gyvos esybės konstitucinę padėtį, pamokė Arjuną.

Bhagavad-gītā pasakoja, kad pagal savo konstituciją individualioji esybė yra dvasinė siela. Ji nėra materija. Kadangi ji dvasinė siela, ji — sudėtinė aukščiausios sielos, Absoliučios Tiesos, Dievo Asmens, dalelė. Taip

pat mes sužinome, kad dvasinės sielos priedermė — atsiduoti, nes tik tuomet ji gali tapti laiminga. Paskutinis *Bhagavad-gītos* pamokymas sako, kad dvasinė siela turi visiškai atsiduoti aukščiausiai sielai — Kṛṣṇai ir taip atrasti laimę.

Šiame epizode Viešpats Caitanya, atsakinėdamas į Sanātanos klausimus, kartoja tą pačią tiesą. Tačiau vis dėlto tam tikras skirtumas yra. Viešpats Caitanya nepateikia žinių apie dvasinę sielą, jų esama jau *Bhagavad-gītoje*. Jis tęsia pamokymus nuo ten, kur baigė kalbėti Kṛṣṇa. Dieji *bhaktos* Viešpatį Caitanya laiko Pačiu Kṛṣṇa, ir šiuo požiūriu Jis tęsia Savo pamokymus Sanātanai nuo tos vietos, kur sustojo mokydamas Arjuną *Bhagavad-gītoje*.

„Pagal savo konstitucinę padėtį tu esi tyra gyva siela“, — tarė Viešpats Sanātanai. „Šio materialaus kūno negalima tapatinti su tikroju „aš“; su juo negalima tapatinti nei proto, nei intelekto, nei netikro ego. Savo esme tu esi amžinas Aukščiausio Viešpaties Kṛṣṇos tarnas. Tavo tikroji būklė — transcendentinė. Aukštesnioji Kṛṣṇos energija yra dvasinės prigimties, o žemesnioji, išorinė energija — materiali. Kadangi tu esi tarp materialios bei dvasinės energijų, tu užimi ribinę padėtį. Priklausydamas ribinei Kṛṣṇos galiai, tu esi ir tapatus Kṛṣṇai, ir tuo pat metu skiriesi nuo Jo. Tu esi dvasia, todėl nesiskiri nuo Kṛṣṇos, tačiau tu esi tik mažytė Kṛṣṇos dalelė, todėl esi nuo Jo skirtingas“.

Tokia vienovė ir skirtybė tuo pat metu visados būdinga gyvos esybės santykiams su Aukščiausiu Viešpačiu. Iš savo ribinės padėties gyvos esybės gali suvokti šią „vienovės ir skirtybės tuo pat metu“ sampratą. Gyva esybė yra tarsi molekulinė saulės šviesos dalelė, o Kṛṣṇą galėtume palyginti su liepsnojančia ir spindinčia saule. Viešpats Caitanya lygina gyvas esybes su žiežirbomis, išlėkusiomis iš ugnies, o Aukščiausią Viešpatį — su liepsnojančiu saulės kamuoliu. Šia proga Viešpats cituoja *Viṣṇu Purānos* (V.P. 1.22.52) posmą:

*eka-deśa-sthitasyāgner
jyotsnā vistāriṇī yathā
parasya brahmaṇaḥ śaktis
tathedam akhilaṁ jagat*

„Visa, kas gavo išraišką šiame kosminiame pasaulyje, tėra Aukščiausio Viešpaties energija. Kaip ugnis dega ir tuo pat metu skleidžia aplink šviesą bei šilumą, taip ir Viešpats, būdamas vienoje vietoje, dvasiniame pasaulyje, tuo pat metu skleidžia aplink įvairias Savo energijas. Visą kosmoso kūriniją sudaro įvairiausios Jo energijos apraiškos“.

Aukščiausio Viešpaties energija — transcendentinė ir dvasinė, o gyva esybė yra sudėtinė tos energijos dalelė. Tačiau egzistuoja ir kita, materiali energija, kurią aptraukęs neišmanymo debesis. Toji energija — ma-

teriali gamta — skirstoma į tris modusus, ar *guṇas* (dorybę, aistrą ir neišmanymą). Viešpats Caitanya cituoja *Viṣṇu Purāṇa* (V.P. 1.3.2) apie tai, kad visos nesuvokiamos energijos glūdi Aukščiausio Viešpaties Asmenyje ir kad visa kosmoso reiškinią veikia dėl nesuvokiamos Viešpaties energijos.

Viešpaties taip pat pasakyta, kad gyvosios esybės vadinasi *kṣetrajña* — „veiklos lauką pažįstantys subjektai“. Tryliktas *Bhagavad-gīto*s skyrius kūną apibūdina kaip veiklos lauką, o gyvą esybę — kaip *kṣetrajña*, tą lauką pažįstantį subjektą. Nors iš prigimties gyva esybė suvokia dvasinę energiją, ar, kitaip sakant, turi sugebėjimą ją suvokti, ją gaubia materialinė energija, ir todėl ji tapatina save su kūnu. Toks klaidingas tapatinimas vadinasi „netikras ego“. Suklaidintos netikro ego ir išmuštos iš vėžių, gyvos esybės materialiam būvyje keičia įvairius kūnus ir patiria įvairiausių rūšių kančias. Savo tikrą padėtį įvairios gyvos esybės suvokia nevienodai.

Žodžiu, reikia suprasti, kad gyva esybė yra sudėtinė Aukščiausio Viešpaties dvasinės energijos dalelė. Kadangi materialinė energija žemesnė, žmogus gali nusimesti materialios energijos apvalkalą ir panaudoti dvasinę energiją. *Bhagavad-gītā* sako, kad aukštesniąją energiją gaubia žemesnioji energija. Šis apvalkalas verčia gyvą esybę patirti materialaus pasaulio kančias, o jas nulemia aistros ir neišmanymo dydis. Labiau prašviesėjusieji kenčia mažiau, tačiau apskritai materialias kančias tenka patirti kiekvienam, nes materialinė energija gaubia visus.

Caitanya Mahāprabhu priminė ir septinto *Bhagavad-gīto*s skyriaus posmą, kuris teigia, kad žemė, vanduo, ugnis, oras, eteris, protas, intelektas ir ego drauge sudaro žemesniąją Aukščiausio Viešpaties energiją. Tačiau gyvos būtybės savo tikrąją esmę yra aukštesnioji energija ir būtent dėl šios energijos visas materialusis pasaulis funkcionuoja. Iš materialių pradmenų sukurta kosmoso reiškinią tol nepajėgi veikti, kol jos neišjudina aukštesnė energija — gyva esybė. Taigi galima sakyti, kad gyva esybė sąlygotą gyvenimą gyvena dėl to, kad užmiršo savo ir Aukščiausio Viešpaties savitarpio santykius, egzistuojančius aukštesnėje energijoje. Sąlygotas gyvenimas prasideda, kai tuos santykius užmirštame. Tiksliai atkūrę savo tikrąją identiškumą — užėmę amžino Viešpaties tarno padėtį, mes galime pasiekti išsivadavimą.

KETVIRTAS SKYRIUS

Išminčius

Niekas negali paaiškinti, kaip ir kada gyva esybė pakliuvo į materialios energijos pinkles, tad Viešpats ir sako, kad sąlygota gyvos esybės būtis neturi pradžios. „Neturi pradžios“ reiškia, kad sąlygota būtis — tai realybė, kuri egzistavo dar prieš pasaulio kūrimą, o kūrimo metu ir po kūrimo ji teįgauna išraišką. Gyva esybė, nors yra dvasia, užmiršo savo prigimtį ir todėl kenčia įvairiausias materialios egzistencijos kančias. Tačiau būtina suprasti, kad yra gyvų esybių, kurios nepateko į materialios energijos pinkles ir gyvena dvasiniame pasaulyje. Jos vadinamos išsivadavusiom sielom ir visada yra Krišnos sąmonėje — atlieka atsidavimo tarnybą.

Materialios gamtos sąlygojamų žmonių veikla palieka pėdsaką, ir kitą gyvenimą, atsižvelgiant į šią veiklą, gaunamas vienokio ar kitokio pobūdžio kūnas. Materialiame pasaulyje sąlygota dvasinė siela yra tai atlyginama, tai baudžiama. Atlyginta už doringą veiklą, ji pasikelia į aukštesnes planetas, kur tampa vienu iš daugybės pusdievių, o nubausta už nedorus darbus, garma į pragaro planetas, kur kenčia dar didesnes materialios egzistencijos kančias. Tokią bausmę Caitanya Mahāprabhu iliustruoja puikiu pavyzdžiu. Kitados karaliai taip bausdavę nusikaltėlių: panardindavę jį į upę, leisdavę įkvėpti oro ir vėl nardindavę vandenin. Lygiai taip individualią esybę baudžia ir atlygina materiali gamta. Bausdama nardina ją į materialių kančių vandenį, o atlygindama trumpam iš jų ištraukia. Pasikėlimas į aukštesnes planetas arba aukštesnę būties situaciją nėra amžinas — mums vėl teks panirti į kančių vandenį. Materialioje būtyje viskas be atvangos kartojasi: tai kylame į aukštesnes planetų sistemas, tai esame nubloškiami į pragariškas materialios būties aplinkybes.

Šia proga Caitanya Mahāprabhu cituoja *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą iš Nārados Muni pamokymų Vasudevai, Krišnos tėvui:

*bhayam dvitīyābhīniveśataḥ syād
īśād apētasya viparyayo 'smṛtiḥ
tan-māyayāto budha ābhajet taṁ
bhaktyaikayeśaṁ guru-devatātmā
(Bhāg. 11.2.37)*

Ši citata — tai devynių išminčių, mokačių Mahārāją Nimi, žodžiai, kurie apibrėžia *māyā*, kaip ryšio su Kṛṣṇa užmiršimą. Iš tikrųjų *māyā* reiškia „tai, ko nėra“. Tai, kas neegzistuoja. Taigi klaidinga manyti, kad gyva esybė neturi ryšio su Aukščiausiu Viešpačiu. Ji gali netikėti Dievo buvimu, gali manyti, kad yra nesusijusi su Dievu, tačiau visa tai „iliuzija“, arba *māyā*. Dėl šios klaidingos būties sampratos žmogų nuolat kankina baimė ir nerimas. Žodžiu, *māyā* yra būties samprata, kurioje nelieka vietos Dievui. Kas išties išmano *Vedų* raštus, tas su didžiu pasišventimu atsiduoda Aukščiausiojo Viešpaties valiai ir laiko Jį kilniausiu tikslu. Gyvą esybę, užmiršusią savo prigimtinių ryši su Dievu, tučtuojau užvaldo išorinė energija. Dėl to susidaro jos netikras ego, ir savąjį „aš“ ji ima klaidingai tapatinti su kūnu. Iš esmės, visą jos požiūrį į materialią visatą ir gimdo tas klaidingas savęs tapatinimas su kūnu, nes ji prisiriša prie kūno ir šalutinių jo veiklos produktų. Jeigu ji nori ištrūkti iš šių spąstų, jai tereikia atlikti savo pareigas ir su išmanymu bei pasišventimu nuoširdžioje Kṛṣṇos sąmonėje atsiduoti Aukščiausiam Viešpačiui.

Sąlygota siela klysta, manydama, kad materialiam pasaulyje ji yra laiminga, tačiau jei ji gauna malonę išklausti tyro *bhaktos* pamokymų, materialių džiaugsmų ji nebetrokšta ir nušvinta Kṛṣṇos sąmone. Kai tik sąlygota siela patenka į Kṛṣṇos sąmonę, tuojau išnyksta jos noras ieškoti materialių džiaugsmų, ir ji palengva išsivaduoja iš materijos pinklių. Kur šviesa, nėra vietos tamsai, o Kṛṣṇos sąmonė — tai šviesa, kuri išsklaido materialių juslinių malonumų tamsą.

Kṛṣṇą įsisąmoninusio žmogaus niekada neužvaldo klaidinga idėja, esą jis sudaro vienovę su Dievu. Žinodamas, kad nesuras laimės, dirbdamas tik sau, visas savo jėgas jis skiria tarnauti Aukščiausiam Viešpačiui ir taip ištrūksta iš iliuzinės materialios energijos letenų. Ta proga Caitanya Mahāprabhu cituoja *Bhagavad-gītos* posmą:

*daivī hy eṣā guṇamayī
mama māyā duratyayā
mām eva ye prapadyante
māyām etām taranti te*

„Sunku nugalėti šią dievišką Mano energiją, kurią sudaro trys materialios gamtos *guṇos*, bet ją lengvai įveikia tie, kurie atsidavė Man“ (Bg. 7.14).

Caitanya Mahāprabhu tęsė Savo pamokymus. Jis kalbėjo, kad tą akimirką, kai sąlygota siela atlieka karminį veiksmą, ji užmiršta apie savo tikrojo „aš“ esmę. Kartais materialios veiklos nukamuota, išvargusi, ji nori išsivaduoti ir trokšta susivienyti su Aukščiausiu Viešpačiu, tačiau kitąsyk ji tariasi atrasianti laimę, sunkiai dirbdama dėl juslinio pasitenkinimo.

Ir vienu, ir kitu atveju ji yra apakinta materialios energijos. Norėdamas šioms paklydusioms sieloms apšviesti protus, Aukščiausias Viešpats dovanuoja joms gausią *Vedų* raštiją: *Vedas*, *Purānas* ir *Vedānta-sūtra*. *Vedų* raštijos uždavinys — parodyti žmogui kelią atgal pas Dievą. Toliau Caitanya Mahāprabhu moko, kad, gavusi dvasinio mokytojo malonę ir Supersielos bei *Vedų* raštų vadovaujama, sąlygota siela prašviesėja ir padaro pažangą dvasiškai realizuodamasi. Kadangi Viešpats Kṛṣṇa maloningas Savo *bhaktoms*, Jis pateikė jiems *Vedų* raštiją, kuria vadovaudamiesi jie gali suprasti savo santykius su Viešpačiu ir atsižvelgdami į juos veikti. Taip žmogus gauna didžiulę dovaną — sužino aukščiausią gyvenimo tikslą.

Iš tikrųjų kiekvienai gyvai esybei skirta pasiekti Aukščiausią Viešpatį. Savo ryšį su Aukščiausiuoju gali suprasti kiekvienas. Pareigų vykdymas siekiant tobulumo vadinamas atsidavimo tarnyba, kuri, pasiekusi brandą, virsta meile Dievui. Meilė Dievui yra tikrasis visų gyvų būtybių gyvenimo tikslas. Gyva esybė egzistuoja iš esmės ne tam, kad siektų sėkmės, atlikdama religinius ritualus, plėtodama ekonomiką ar tenkindama jusles. Ji netgi neturėtų trokšti išsivadavimo, jau nekalbant apie religiją, ekonomiką ir juslinį pasitenkinimą. Žmogus turėtų tenorėti vieno — pasiekti transcendentinės meilės tarnystės Viešpačiui lygmenį. Visų patraukliausio Viešpaties Kṛṣṇos bruožai padeda pasiekti transcendentinę meilės tarnystę, ir tiktai šios tarnystės Kṛṣṇos sąmonėje dėka galima suvokti santykius su Kṛṣṇa.

Kalbėdamas apie žmogaus aukščiausio gyvenimo tikslo ieškojimus, Caitanya Mahāprabhu papasakojo istoriją iš *Śrīmad-Bhāgavatam* Penktos Giesmės Madhvos komentaro (*Madhva-bhāṣya*, 5.5.10–13). Tai istorija, kaip astrologas Sarvajña pamokė vargingą žmogų, kuris kreipėsi į jį, prašydamas išpranašauti ateitį. Pažiūrėjęs į vargetos horoskopą, Sarvajña labai nustebė, kad jis toks neturtingas, ir tarė jam: „Kodėl tu taip sielvartauji? Horoskopas rodo, kad tavo tėvas paliko tau lobį, bet negalėjo atskleisti, kur tas lobis paslėptas, nes mirė svetimame krašte. Tačiau dabar tu gali surasti lobį ir būti laimingas“. Šia istorija norima pasakyti, kad gyva esybė kenčia, nes nieko nežino apie Aukščiausio Tėvo, Kṛṣṇos, paslėptą lobį — meilę Dievui. Ir visi *Vedų* raštai pataria jos ieškoti. *Bhagavad-gītā* teigia, kad sąlygota siela yra turtingiausios asmenybės — Dievo Asmens sūnus, bet, deja, to nesuvokia. Todėl jai duota *Vedų* raštija, kuri padeda surasti tėvą ir tėvo turtus.

Po to astrologas Sarvajña patarė vargšui: „Ieškodamas lobio, nekask pietinėje savo namo pusėje, nes įgels nuodingą vapsva, ir tavo viltys neišsipildys. Lobio ieškok rytuose — ten, kur sklinda tikroji šviesa, vadinama atsidavimo tarnyba, arba Kṛṣṇos sąmone. Pietuose — *Vedų* ritua-

lai, vakaruose — spekuliatyvūs samprotavimai, o šiaurėje — meditacinė *yoga*”.

Kiekvienam reikėtų gerai išsiklausyti į Sarvajños patarimą. Jei žmogus ieško galutinio tikslo, atlikdamas ritualus, jo laukia nesėkmė. Šis metodas numato ritualų atlikimą vadovaujant šventikui, kuris už paslaugas ima pinigus. Žmogus gali manyti, kad atlikdamas ritualus ras laimę, bet iš tikrųjų, jei jis ir pasiekia šioki toki rezultatą, tas rezultatas laikinas. Materialios kančios niekur neišnyksta. Ritualinis metodas niekada nepadarys žmogaus išties laimingo. Priešingai, materialūs skausmai tik dar labiau paaštrės. Tai galima pasakyti ir apie lobbio ieškojimą šiaurėje, arba meditacinės *yogos* metodą. Besinaudojantis šiuo metodu žmogus stengiasi susivienyti su Aukščiausiu Viešpačiu, bet taip įsilieti į Aukščiausiąjį yra tas pat, kaip pakliūti į didžiulės gyvatės pilvą. Kartais didelė gyvatė praryja mažesnę — įsiliejimas į Aukščiausiojo dvasinę egzistenciją yra lygiai tas pat. Kol maža gyvatė ieško tobulumo, ji praryjama. Žinoma, tai nėra problemos sprendimas. Vakarų pusėje taip pat laukia kliūtytys: čia kelią pastoja *yakša* — piktoji dvasia, sauganti lobį. Dalykas tas, kad neįmanoma surasti lobbio, jei ieškodami prašysime *yakšos* malonės. Mes būsime nužudyti ir tiek. *Yakša* šiuo atveju — tai linkęs spekuliuoti protas, o spekuliatyvus savęs pažinimo metodas, arba *jñānos* kelias, taip pat yra savižudybė.

Taigi vienintelė galimybė rasti paslėptą lobį — ieškoti jo rytuose, ar stoti į atsidavimo tarnybos visišką Kṛṣṇos sąmonėje kelią. Atsidavimo tarnybos metodas — tai neišsenkantis lobbis, ir tas, kuris jį randa, tampa pasakiškai turtingas. Kas neturi atsidavimo Kṛṣṇai, tas visada ieško materialios naudos. Kartais jis kenčia nuo nuodingų gyvių įkandimų, o kartais jis pergyvena visų savo vilčių žlugimą, kartais jis laikosi monizmo filosofijos ir dėl to praranda savo tikrąjį identitetą, o kartais jį praryja didelė gyvatė. Tik atmetus visus šiuos metodus ir įsitvirtinus Kṛṣṇos sąmonėje — atsidavimo tarnyboje Viešpačiui, galima iš tiesų pasiekti gyvenimo tobulumą.

Kaip priartėti prie Dievo

Visi *Vedų* raštai rodo žmogui kelią į tobulą atsidavimo pakopą. Karminės veiklos, spekuliatyvaus pažinimo ir meditacijos kelias neatveda į tobulumą, tuo tarpu atsidavimo tarnybos metodu galima iš tikrųjų priartėti prie Viešpaties. Todėl ji rekomenduoja visi *Vedų* raštai. Ta proga Caitanya Mahāprabhu priminė Viešpaties pamokymus Uddhavai iš *Śrīmad-Bhāgavatam*:

*na sādhayati mām yogo
na sāṅkhyam dharma uddhava
na svādhyāyas tapas tyāgo
yathā bhaktir mamorjitā*

„Brangus Mano Uddhava, nei filosofinė spekuliacija, nei meditacinė *yoga*, nei askezės neteikia Man tiek malonumo, kiek atsidavimo tarnyba, kurią praktikuoja gyvos esybės” (*Bhāg.* 11.14.20). Kṛṣṇa brangus tiktai *bhaktoms*, ir Jis pasiekiamas vien per atsidavimo tarnybą. Jei žemos kilmės žmogus tampa *bhakta*, jis savaime nusiplauna visus nešvarumus. Atsidavimo tarnyba — vienintelis kelias Aukščiausiajam Asmeniui pasiekti. Tai vienintelis tobulumas, kurį pripažįsta visi *Vedų* raštai. Kaip vargšas tampa laimingas, gavęs brangenybę, taip tas, kuris pradeda atsidavimo tarnybą, savaime nugali materialius skausmus. Darant pažangą atsidavimo tarnyboje, pelnoma meilė Dievui, o puoselėjant tą meilę, išsivaduoja iš materialios vergijos. Tačiau nereikia manyti, kad skurdo išnykimas ir išsivadavimas iš materijos nelaisvės — galutinis meilės Kṛṣṇai rezultatas. Mūsų meilė Kṛṣṇai gyva tik todėl, kad Jam tarnaujant patiriamas abipusės meilės džiaugsmas. Visuose *Vedų* raštuose mes skaitome, kad atsidavimo tarnybos paskirtis — padėti gyvai esybei užmegzti meilės ryšius su Aukščiausiu Viešpačiu. Tikroji mūsų misija — atsidavimo tarnyba, o aukščiausias tikslas — meilė Dievui. *Vedų* raštija byloja, kad Kṛṣṇa yra visa ko centras, nes Kṛṣṇos pažinimas padeda išspręsti visas gyvenimo problemas.

Caitanya Mahāprabhu nurodė, kad nors (pasak *Padma Purānos*) įvairiuose šventraščiuose mokoma garbinti įvairius pusdievius, tie nurodymai tik supainioja žmones: jie nusprendžia, kad pusdieviai yra aukščiausios būtybės. Tačiau vis dėlto, nuodugniai patyrinėję ir išgvildinę *Purānas*, prieisime prie išvados, kad Kṛṣṇa, Aukščiausias Dievo Asmuo, yra vienintelis garbinimo objektas. Antai *Mārkaṇḍeya Purāna* mini Devī kultą — deivės Durgos ar Kālī garbinimą. Tačiau ta pati *caṇḍikā* teigia, kad visi pusdieviai — net pasirciškiantys Durgos ar Kālī pavidalu — tėra įvairios Aukščiausiojo Višņu energijos. Taigi *Purāṇų* studijos parodo, kad Višņu, Aukščiausias Dievo Asmuo, yra vienintelis garbinimo objektas. Iš to galima daryti išvadą, kad tiesiogiai ar netiesiogiai visų tipų garbinimai daugiau ar mažiau skirti Aukščiausiam Dievo Asmeniui, Kṛṣṇai. *Bhagavad-gītā* liudija, kad garbinant pusdievius, iš tikrųjų garbinamas Kṛṣṇa, nes pusdieviai tėra įvairios Višņu, ar Kṛṣṇos, kūno dalys. *Bhagavad-gītā* (Bg. 7.20–23, 9.23) taip pat teigia, kad garbinti pusdievius neteisinga. *Śrīmad-Bhāgavatam* pripažįsta tai, klausdama: „Koks tikslas garbinti įvairius pusdievius?“ *Vedų* raštuose yra keletas ritualinės veiklos skyrių. Vienas jų — *karma-kāṇḍa*, arba grynai ritualinė veikla, kitas — *jñāna-kāṇḍa*, ar samprotavimai apie Aukščiausią Absoliučią Tiesą. Tad kokį tikslą sau kelia ritualiniai *Vedų* raštijos skyriai, kam skirtos įvairios *mantras* ar himnai, nurodantys garbinti įvairius pusdievius? Ir koks filosofinės spekuliacijos, kurios objektas — Absoliuti Tiesa, tikslas? *Śrīmad-Bhāgavatam* atsako, kad visi tie *Vedose* aprašyti metodai iš tikrųjų nurodo į Aukščiausio Viešpaties Višņu garbinimą. Kitaip sakant, tai aplinkiniai Aukščiausio Dievo Asmens garbinimo būdai. Aukos, aprašytos *Vedų* raštijos ritualiniuose skyriuose, skirtos Aukščiausiam Viešpačiui Višņu užganėdinti. O kadangi *yajña*, auka, skirta patenkinti būtent Višņu, vienas iš Višņu vardų yra Yajñešvara, arba aukų Viešpats.

Ne visi neofitai yra pasiekę vienodą transcendentinį lygį, todėl jiems patariama garbinti įvairių tipų pusdievius, atsižvelgiant į jų padėtį, kurią lemia materialios gamtos *guṇos*. Čia turima galvoje, kad neofitai ilgainiui gali pasiekti transcendentinį lygį ir atlikti tarnybą Višņu, Aukščiausiam Dievo Asmeniui. Kai kuriems neofitams, pavyzdžiui, tiems, kurie jaučia potraukį mėšai, *Purānos* pataria valgyti ją paaukojus deivei Kālī.

Filosofinių *Vedų* himnų skyrių tikslas — suteikti žmogui galimybę Aukščiausią Viešpatį atskirti nuo *māyos*. Sužinojus *māyos* poziciją, per tyrą atsidavimo tarnybą galima priartėti prie Aukščiausio Viešpaties. Būtent toks yra tikrasis filosofinių apmąstymų tikslas, ir tą mintį patvirtina *Bhagavad-gītā*:

*bahūnām janmanām ante
jñānavān mām prapadyate*

*vāsudevaḥ sarvam iti
sa mahātmā sudurlabhaḥ*

„Po daugybės gimimų ir mirčių tas, kuris iš tikrųjų žino, atsiduoda Man, nes suvokia, kad Aš — būties ir visų priešasčių priešastis. Bet tokių didžiųjų sielų labai reta” (Bg. 7.19).

Taigi matome, kad visų *Vedų* ritualų, įvairių tipų kultų ir filosofinės spekuliacijos galutinis tikslas yra Kṛṣṇa.

Caitanya Mahāprabhu toliau kalbėjo Sanātanai Gosvāmī apie Kṛṣṇos formų įvairovę ir beribį Jo turtingumą. Jis dar papasakojo apie dvasinės ir materialios reiškinių prigimtį bei gyvos esybės pasireiškimo esmę. Jis taip pat papasakojo Sanātanai Gosvāmī, kad dvasinio dangaus planetos, vadinamos Vaikuṅṭhomis, ir materialios reiškinių visatos iš tikrųjų yra skirtingų tipų manifestacijos, nes jas sukūrė dvi skirtingos energijos — materialios ir dvasinės. O dėl Paties Kṛṣṇos, tai Jis tiesiogiai egzistuoja Savo dvasinėje energijoje arba, tiksliau, Savo vidinėje galioje. Kad geriau suprastume dvasinės ir materialios energijos skirtumą, *Śrīmad-Bhāgavatam* Antra Giesmė nuodugnai analizuoja šias dvi energijas. Jų aiškia analizę taip pat pateikia Śrīdhara Svāmī savo Dešimtos *Śrīmad-Bhāgavatam* Giesmės pirmojo posmo komentaruose. Viešpats Caitanya laikė Śrīdharą Svāmī autorizuotu *Śrīmad-Bhāgavatam* komentatoriumi. Caitanya Mahāprabhu citavo jo raštus ir aiškino, kad Kṛṣṇos gyvenimą ir žygius aprašo Dešimta *Bhāgavatam* Giesmė, nes Kṛṣṇa yra visų manifestacijų priglombtis. Tai žinodamas, Śrīdhara Svāmī garbino ir lenkėsi Kṛṣṇai, kaip visa ko priglombsčiui.

Šiame pasaulyje veikia du pradai. Vienas pradas yra visa ko pradžia arba priglombtis, o kitas pradas — pirminio prado išvestinė. Aukščiausia Tiesa, visų manifestacijų priglombtis, vadinasi *āśraya*. Visi kiti pradai, kuriuos valdo *āśraya-tattva*, arba Absoliuti Tiesa, vadinasi *āśrita*, arba subordinuotos išvestinės ir atoveikiai. Materialios reiškinių egzistavimo prasmė — suteikti sąlygotai sielai galimybę išsivaduoti ir sugrįžti pas *āśraya-tattva*, arba Absoliučią Tiesą. Kadangi kosmoso kūrinijoje viskas pavaldus *āśraya-tattvai* — kūrybinei manifestacijai ar Višnu manifestacijai, tai įvairūs pusdieviai ir energijos apraiškos, gyvos esybės ir visi materijos pradmenys priklauso nuo Kṛṣṇos, nes Kṛṣṇa — Aukščiausia Tiesa. Taigi *Śrīmad-Bhāgavatam* parodo, kad Kṛṣṇa tiesiogiai ar netiesiogiai yra visa ko ramstis. Vadinasi, pasiekti tobulą žinojimą tegalima analitiškai tyrinėjant Kṛṣṇą, kaip tai liudija *Bhagavad-gītā*.

Viešpats Caitanya toliau apibūdino įvairius Kṛṣṇos bruožus ir prašė Sanātanos Gosvāmī įdėmiai paklaudyti. Viešpats Caitanya pasakė, kad Kṛṣṇa, Nandos Mahārājos sūnus, yra Absoliuti Aukščiausia Tiesa, visų priešasčių priešastis, visų emanacijų ir inkarnacijų pradžia. Bet nepaisant

viso to, Vrajoje, arba Goloka Vṛndāvanoje, Jis — jaunuolis, Nandos Mahārājos sūnus. Šis Jo pavidalas amžinas, kupinas palaimos ir absoliutaus žinojimo. Jis — visa ko prieglobstis ir savininkas.

Caitanya Mahāprabhu pasitelkia liudijimų iš *Brahma-saṁhitos*, kuri pasakoja apie įstabias transcendentines Viešpaties Kṛṣṇos kūno savybes:

*īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ
 sac-cid-ānanda-vigrahaḥ
 anādir ādir govindaḥ
 sarva-kāraṇa-kāraṇam*

„Kṛṣṇa, kuris žinomas Govindos vardu, yra Aukščiausias Dievas. Jo kūnas dvasinis, amžinas ir palaimingas. Jis — visa ko pradžia, Jis neturi pradžios ir yra pirminė visų priešasčių priežastis” (*Brahma-saṁhitā*, 5.1). Taip Caitanya Mahāprabhu įrodo, kad Kṛṣṇa yra pirmapradis Dievo Asmuo, valdantis visas šešias vertenybes. Goloka Vṛndāvana, aukščiausia dvasinio dangaus planetų sistema — tai Jo, Śrī Kṛṣṇos, buveinė.

Be to, Viešpats Caitanya cituoja *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (*Bhāg.* 1.3.28):

*ete cāmśa-kalāḥ puṁsaḥ
 kṛṣṇas tu bhagavān svayam
 indrāri-vyākulaṁ lokam
 mṛḍayanti yuge yuge*

Visos Kṛṣṇos inkarnacijos yra arba tiesioginės Kṛṣṇos ekspansijos, arba netiesiogiai — Kṛṣṇos ekspansijų ekspansijos. Tačiau vardas „Kṛṣṇa” nurodo pirmapradį Dievo Asmenį. Tai Jis pasirodo šioje žemėje ir šioje visatoje ar nužengia į bet kurią kitą visatą, kai demonai, kurie visada stengiasi nuversti pusdievių valdžią, sukelia suirutę.

Suvokti Kṛṣṇą galima trim skirtingais metodais: empirine filosofine spekuliacija, meditacija pagal mistinės *yogos* sistemą ir Kṛṣṇos sąmone, arba atsidavimo tarnyba. Filosofinės spekuliacijos metodas leidžia suvokti Brahmaną, beasmenį Kṛṣṇos aspektą. Pasirinkus meditacijos metodą, arba mistinę *yogą*, pažįstama Supersiela — visa persmelkianti Kṛṣṇos ekspansija. O per atsidavimo tarnybą visiškoje Kṛṣṇos sąmonėje pažįstamas pirmapradis Dievo Asmuo. Viešpats Caitanya pateikia tokį *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (*Bhāg.* 1.2.11):

*vadanti tat tattva-vidas
 tattvaṁ yaj jñānam advayam*

*brahmeti paramātmeti
bhagavān iti śabdyate*

„Pažinusieji Absoliučią Tiesą aprašo Ją trimis aspektais: kaip beasmeni Brahmaną, lokalizuotą visa persmelkiančią Supersielą ir Aukščiausią Dievo Asmenį, Kṛṣṇą”. Kitaip sakant, Brahmanas (beasmenė manifestacija), Paramātmā (lokalizuota manifestacija) ir Bhagavānas (Aukščiausias Dievo Asmuo), yra viena ir tas pat. Tačiau, atsižvelgiant į pasirinktą metodą, Kṛṣṇa yra patiriamas arba kaip Brahmanas, arba kaip Paramātmā, arba kaip Bhagavānas.

Pažinus beasmenį Brahmaną, pažįstamas tik spindesys, kuris sklinda iš transcendentinio Kṛṣṇos kūno. Tą spindesį galėtume palyginti su saulės šviesa. Egzistuoja saulės dievas, pati saulė ir saulės šviesa, kuri yra pirmapradžio saulės dievo akinantis spindesys. Taip ir dvasinis spindesys (*brahmajyoti*), beasmenis Brahmanas, yra ne kas kita, kaip Kṛṣṇos asmenišką spindesys. Norėdamas paremti šią analizę, Viešpats Caitanya cituoja svarbų *Brahma-saṁhitos* posmą, kuriame Viešpats Brahmā sako:

*yasya prabhā prabhavato jagadaṅḍa-koṭi-
koṭiṣv aśeṣa-vasudhādi-vibhūti-bhinnam
tad-brahma niṣkalam anantam aśeṣa-bhūtaṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi*

„Garbinu Aukščiausią Dievo Asmenį, kurio asmenišką spindesys suteikia išraišką beribiam *brahmajyoti*. *Brahmajyoti* plauko nesuskaičiuojama daugybė visatų, o kiekvienoje jų — nesuskaičiuojama daugybė planetų” (Bs. 5.40).

Toliau Viešpats Caitanya nurodo, kad visa persmelkiantis Dievo Asmens aspektas — Paramātmā, glūdinti visuose kūnuose, tėra dalinė Kṛṣṇos manifestacija arba Kṛṣṇos ekspansija, bet kadangi Kṛṣṇa yra visų sielų siela, Jis vadinasi Paramātmā, Aukščiausiasis „Aš”. Ta proga Caitanya pateikė kitą *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą iš Mahārājos Parīkṣito ir Śukadevos Gosvāmī pokalbio. Klausydamasis pasakojimų apie transcendentinius Kṛṣṇos žaidimus Vṛndāvanoje, Mahārāja Parīkṣitas pasiteiravo savo dvasinio mokytojo Śukadevos Gosvāmī, kodėl Vṛndāvanos gyventojai taip stipriai mylėjo Kṛṣṇą. Į klausimą Śukadeva Gosvāmī atsakė:

*kṛṣṇam enam avehi tvam
ātmānam akhilātmanām
jagaddhitāya so 'py atra*

dehīvābhāti māyayā
(*Bhāg.* 10.14.55)

„Kṛṣṇą reikia suvokti kaip sielų sielą, nes Jis yra visų individualių sielų, o taip pat lokalizuotos Paramātmos, siela. Vṛndāvanoje Jis elgėsi tarsi žmogus, nes norėjo patraukti žmonių dėmesį ir parodyti, kad Jis nėra beformis”.

Aukščiausias Viešpats individualus, kaip ir kitos gyvos būtybės, tačiau nuo jų skiriasi tuo, kad Jis yra Aukščiausiasis, o kitos gyvos būtybės — Jam pavaldžios. Bendraudamos su Juo, gyvos būtybės, kaip ir Viešpats, gyvena amžiną ir kupiną dvasinės palaimos bei visiško žinojimo gyvenimą. Viešpats Caitanya cituoja *Bhagavad-gītos* posmą, kuriame Kṛṣṇa pasakoja Arjunai apie Savo įvairius turtus bei galybę ir pažymi, kad Jis Pats viena Savo plenarinių dalių, kaip Garbhodakaśāyī Viṣṇu, įeina į šią visatą, o kaip Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu — ir į visas kitas visatas. Po to Jis sukuria Supersielos ekspansiją ir įsikuria visų širdyse. Tiems, kurie nori tobulai suprasti Aukščiausią Absoliučią Tiesą, Pats Viešpats Kṛṣṇa nurodo, kad reikia įsijungti į atsidavimo tarnybos visiškoje Kṛṣṇos sąmonėje procesą. Ir tik tada jie galės suprasti aukščiausią Absoliučios Tiesos aspektą.

Visi jo pavidalai yra viena ir tas pat

Per atsidavimo tarnybą suvokiame, kad Kṛṣṇa pirmiausia pasireiškia *svayam-rūpa*, Savo asmenišku pavidalu, po to *tadekātma-rūpa* ir pagaliau *āveśa-rūpa*. Savo transcendentiniame pavidale Jis įgauna būtent šiuos tris aspektus. *Svayam-rūpa* — tai pavidalas, kuris padeda suvokti Kṛṣṇą net tam, kuris nesuvokia kitų Jo aspektų. Žodžiu, pavidalas, per kurį Kṛṣṇa suvokiamas tiesiogiai, vadinasi *svayam-rūpa*, arba Jo asmeniškas pavidalas. *Tadekātma-rūpa* — tai pavidalas, labiausiai panašus į *svayam-rūpą*, tačiau jis skiriasi nuo *svayam-rūpos* keliais kūno ypatumais. *Tadekātma-rūpa* skiriama į du pasireiškimus — asmenišką ekspansiją (*svām-śa*) ir žaidimų ekspansiją (*vilāsa*). O dėl *āveśa-rūpos*, tai kai Kṛṣṇa įgalina tam tikrą gyvą esybę atstovauti Jam, toji esybė vadinasi *āveśa-rūpa*, arba *śaktyāveśa-avatāra*.

Asmeniškas Kṛṣṇos pavidalas skiriamas į *svayam-rūpą* ir *svayam-prakāśą*. Jo *svayam-rūpa* (ar žaidimų pavidalas) — tai pavidalas, kuriuo Kṛṣṇa visada gyvena Vṛndāvanoje drauge su jos gyventojais. Šis asmeniškas pavidalas (*svayam-rūpa*) dar skiriamas į *prābhava* ir *vaibhava* pavidalus. Pavyzdžiui, per *rāsos* šoki, kad galėtų šokti su visomis susirinkusiomis *gopėmis*, Kṛṣṇa sukūrė daugybę Savo pavidalų. Analogiškai, Dvārakoje Jis sukūrė 16 108 formų ekspansijas ir taip suteikė prieglobstį 16 108 Savo žmonoms. Yra žinoma keletas pavyzdžių, kaip didieji mistikai įvairiais būdais sukurdavo savo kūno ekspansijas, tačiau Kṛṣṇa jas kurdamas nesinaudojo jokių *yogos* metodu. Visos Kṛṣṇos ekspansijos — skirtingos individualybės. *Vedų* istorija mena, kaip išminčius Saubhary Rṣi, taikydamas *yogos* metodą, sukūrė aštuonias savo kūno ekspansijas, tačiau jis vis tiek liko vienas asmuo. O štai Kṛṣṇai apsireiškus įvairiais pavidalais, kiekvienas jų buvo skirtinga individualybė. Lankydamas Kṛṣṇą įvairiuose Jo rūmuose Dvārakoje, Nārada Muni buvo priblokštas, o matydamas *yogo* sukurtas kūno ekspansijas jis nė kiek nesistebėjo — tas gudrybes išmanė jis pats. Vis dėlto *Śrīmad-Bhāgavatam* sakoma, kad regėdamas Kṛṣṇos ekspansijas, Nārada iš tikrųjų apstulbo. Jis stebėjosi,

kaip Viešpats su Savo karalienėmis gali gyventi visuose 16 108 rūmuose. Su kiekviena karaliene Jis buvo vis kitoks — ir Savo išvaizda, ir elgesiu. Vienoks Jis žaidė su Savo vaikais, kitoks tvarkė namų reikalus. Tokią įvairių formų veiklą Viešpats atlieka Savo „emocinėmis“ formomis, kurios vadinasi *vaibhava-prakāśa* ekspansijos. Egzistuoja galybė ir kitų Kṛṣṇos pavidalų ekspansijų, tačiau net ir tada, kai Kṛṣṇos pavidalai be galo dalijasi ar vyksta begalinis jų plėtimasis, jie lieka vienas ir tas pats Dievo Asmuo. Vienas Jo pavidalas nė kiek nesiskiria nuo kito — tokia yra Aukščiausio Dievo Asmens absoliuti prigimtis.

Śrīmad-Bhāgavatam pasakoja, kaip lydėdamas Kṛṣṇą ir Balarāmą iš Gokulos į Mathurą, Akrūrą įbrido į Yamunos upę ir jos vandenyse išvydo visas dvasinio dangaus planetas. Ten jis regėjo Višņu pavidalo Viešpatį, o taip pat Nāradaį bei keturis Kumāras, kurie Jam lenkėsi. Kaip teigia *Bhāgavata Purāna*:

*anye ca saṁskṛtātmāno
vidhinābhīhitena te
yajanti tvan-mayās tvām vai
bahumūrty-ekamūrtikam
(Bhāg. 10.40.7)*

Egzistuoja daugybė garbintojų, kurie apsisvalė įvairiais garbinimo metodais — tokie, kaip *vaiṣṇavos* arba *āryai* — taip pat garbinantys Aukščiausią Viešpatį, remdamiesi savais įsitikinimais ar dvasine samprata. Kiekvienas garbinimo metodas leidžia suvokti įvairius Viešpaties pavidalus, kaip apie tai kalba šventraščiai, tačiau galutinis tikslas — garbinti Patį Aukščiausiąjį Viešpatį.

Vaibhava-prakāśos aspektu Viešpats suteikia Sau Balarāmos išraišką. Balarāmos aspektas prilygsta Pačiam Kṛṣṇai; juos teskiria tai, kad Kṛṣṇos kūnas tamsus, o Balarāmos šviesus. *Vaibhava-prakāśos* forma buvo apreiškta, kai Kṛṣṇa pasirodė Savo motinai Devakī keturrankiu Nārāyaṇos pavidalu, vos išengęs pasaulin. Tačiau Jo tėvams paprašius, Jis atsimainė į dvirankį. Taigi kartais Jis turi keturias rankas, o kartais — dvi. Dvirankis pavidalas iš tikrųjų yra *vaibhava-prakāśa*, o keturrankis — *prābhava-prakāśa*. Savo asmenišku pavidalu Kṛṣṇa — tai paprasčiausias piemenukas, ir Jis Pats laiko Save piemenuku. Tačiau turėdamas Vāsudevos pavidalą, Jis laiko Save *kṣatriyos* sūnumi ir elgiasi kaip karališkos kilmės valdytojas.

Dvirankiu pavidalu — kaip piemenukas ir Nandos Mahārājos sūnus — Kṛṣṇa visiškai įkūnija Savo galybę, pavidalą, grožį, turtą, patrauklumą ir žaidimus. Išties, kai kur *vaiṣṇavų* raštuose esama aprašymų, kaip Jis Vāsudevos pavidalu kartais susižavi Govindos pavidalu Vṛndāvanoje. Tai-

gi, kaip Vāsudeva, Jis kartais trokšta to džiaugsmo, kurį patiria piemenukas Govinda, nors Govindos ir Vāsudevos pavidalai yra viena ir tas pat. Ta proga ketvirtame *Lalita-mādhavos* skyriuje pateikiamas fragmentas (4.19), kur Kṛṣṇa kreipiasi į Uddhava: „Mano brangus drauge, Mane žavi piemenuko Govindos pavidalas. Išties Aš norėčiau būti Vrajos mergelių vietoje, kurias irgi žavi Govindos pavidalas“. Analogiškai Kṛṣṇa kalba ir aštuntame skyriuje: „O, kaip tai nuostabu! Kas Jis? Jį išvydęs, buvau taip sužavėtas, kad trokštu Jį apkabinti, kaip Rādhikā“.

Kai kurie Kṛṣṇos pavidalai šiek tiek skiriasi. Jie vadinasi *tadekātma-rūpa* pavidalai ir toliau skiriami į *vilāsa* ir *svāmśa* pavidalus, kuriems jau būdinga didelė bruožų įvairovė. *Vilāsa* ir *svāmśa* pavidalai dalijasi į *prābhava* ir *vaibhava* pavidalus. Kalbant apie *vilāsa* pavidalus, galima pasakyti, kad egzistuoja nesuskaičiuojama daugybė *prābhava-vilāsu*, kurių dėka Kṛṣṇa sukuria Savo Vāsudevos, Saṅkaršaṇos, Pradyumnos ir Aniruddhos ekspansijas. Viešpats laiko Save tai piemenuku, tai karalaičiu *ḷṣatriya*, Vasudevos sūnumi, ir toks Kṛṣṇos „mąstymas“ yra vadinamas Jo „žaidimais“. Iš tikrųjų *vaibhava-prakāśa* ir *prābhava-vilāsa* yra tas pats Jo pavidalas, ir nors pavidalas tas pats, atrodo Jis skirtingai: kaip Balarāma ir kaip Kṛṣṇa. Jo Vāsudevos, Saṅkaršaṇos, Pradyumnos ir Aniruddhos ekspansijos — priklauso pirmapradei *catur-vyūhos*, ar keturrančių pavidalų kategorijai.

Įvairiose planetose ir įvairiose jų vietose egzistuoja nesuskaičiuojama daugybė keturrančių manifestacijų, ir jos amžinai gyvena Dvārakoje bei Mathuroje. Keturi svarbiausieji keturrankiai pavidalai (Vāsudeva, Saṅkaršaṇa, Pradyumna ir Aniruddha) suteikia išraišką dar dvidešimt keturiems svarbiausiems pavidalams, kurie vadinami *vaibhava-vilāsa*. Jie vadinami skirtingai pagal tai, kokia tvarka rankose išsidėstę keturi simboliai (kriauklė, vėzdas, lotosas ir diskas). Keturiuos svarbiausios Kṛṣṇos manifestacijos sutinkamos visose dvasinio dangaus planetose, kurios vadinasi Nārāyaṇaloka ar Vaikuṅṭhaloka. Vaikuṅṭhaloke Jis egzistuoja keturrančiu Nārāyaṇos pavidalu. Iš kiekvieno Nārāyaṇos atsiranda Vāsudevos, Saṅkaršaṇos, Pradyumnos ir Aniruddhos pavidalai. Taigi Nārāyaṇa — centrinis pavidalas, kurį supa keturi kiti pavidalai — Vāsudeva, Saṅkaršaṇa, Pradyumna ir Aniruddha. Kiekvienas iš šių keturių pavidalų savo ruožtu vėl sukuria po tris ekspansijas, kurios turi skirtingus vardus, pirmoji jų — Keśava. Iš viso šių ekspansijų yra dvylika, ir jas vadina skirtingais vardais pagal tai, kokius simbolius laiko rankose.

O dėl Vāsudevos pavidalo, tai iš Jo išeina trys ekspansijos: Keśava, Nārāyaṇa ir Mādhava. Trys Saṅkaršaṇos pavidalai žinomi kaip Govinda, Viṣṇu ir Śrī Madhusūdana (tačiau reikia pažymėti, kad šis Govindos pavidalas nėra tasai pavidalas, kuris gauna išraišką Vṛndāvanoje kaip Nan-

dos Mahārājos sūnus). Pradyumna taip pat pasidalija į tris pavidalus: Tri-
vikramą, Vāmaną ir Śrīdharą, o Aniruddha — į Hṛṣīkešą, Padmanābhą ir
Dāmodarą.

Beribiai Dievo pavidalai

Pagal *vaišnavų* almanachą, dvylika metų mėnesių yra vadinami vardais dvylikos Viešpaties Kṛṣṇos Vaikuṅṭhos pavidalų, kurie žinomi kaip dvylikos mėnesių Dievybės globėjos. Šis kalendorius prasideda Mārga-śīrṣos mėnesiu, atitinkančiu spalio pabaigą — lapkričio pradžia. Lapkričio mėnesio pabaiga pagal *vaišnavų* kalendorių vadinasi Keśava. Gruodis — Nārāyaṇa, sausis — Mādhava, vasaris — Govinda, kovas — Viṣṇu, balandis — Śrī Madhusūdana, gegužė — Trivikrama, birželis — Vāmana, liepa — Śrīdhara, rugpjūtis — Hṛṣīkeśa, rugsėjis — Padmanābha, o spalio pradžia pavadinta Dāmodaros vardu. (Dāmodaros vardą Kṛṣṇa gavo po to, kai mama surišo Jį virvėmis, tačiau spalio mėnesio Dāmodaros pavidalas yra visiškai kita manifestacija). Metų mėnesiai pavadinti pagal atitinkamus dvylika Aukščiausio Viešpaties vardų. Šiais vardais *vaišnavų* bendruomenės nariai žymi ir dvylika kūno dalių. Pavyzdžiui, *tilakos* ženklas ant kaktos vadinasi Keśava. *Tilakos* ženklai ant pilvo, krūtinės ir rankų atitinkamai turi kitus vardus. Tai tie patys vardai, kuriais vadinami mėnesiai.

Keturi pavidalai (Vāsudeva, Saṅkarṣaṇa, Pradyumna ir Aniruddha) sukuria dar *vilāsa-mūrti* ekspansijas. Jų yra aštuonios: Puruṣottama, Acyuta, Nṛsīṁha, Janārdana, Hari, Kṛṣṇa, Adhokṣaja ir Upendra. Iš šių aštuonių ekspansijų Adhokṣaja ir Puruṣottama yra Vāsudevos *vilāsa* pavidalai. Analogiškai, Upendra ir Acyuta — tai Saṅkarṣaṇos pavidalai, Nṛsīṁha ir Janārdana — Pradyumnos pavidalai, o Hari ir Kṛṣṇa — Aniruddhos *vilāsa* pavidalai. (Minėtasis Kṛṣṇa nėra pirmapradis Kṛṣṇa.)

Dvidešimt keturi minėti pavidalai yra *prābhava* (keturrankio) pavidalo *vilāsa* manifestacija ir jie vadinami skirtingais vardais pagal simbolių (vėzdo, disko, lotoso žiedo ir kriauklės) padėtį. Iš tų dvidešimt keturių formų vienos formos yra *vilāsa*, o kitos *vaibhava*. Minėtus vardus turinčios formos — Pradyumna, Trivikrama, Vāmana, Hari ir Kṛṣṇa — skiriasi ir Savo išvaizda. O sugrįžtant prie Kṛṣṇos *prābhava-vilāsos*, tai iš viso (įskaitant Vāsudevą, Saṅkarṣaṇą, Pradyumną bei Aniruddhą) egzistuo-

ja dvidešimt kitų jų pavidalų variantų. Visi šie pavidalai valdo dvasinio dangaus Vaikunthos planetas ir išsidėstę aštuoniomis kryptimis. Nors visi jie amžinai egzistuoja dvasiniame danguje, kai kurie jų yra apreikšti ir materialiam pasaulyje.

Visos dvasinio dangaus planetos, kuriose viešpatauja Nārāyaṇos pavidalas, yra amžinos. Aukščiausia dvasinio dangaus planeta vadinasi Kṛṣṇaloka. Ji dalijama į tris dalis: Gokulą, Mathurą ir Dvāraką. Mathuros dalyje visuomet viešpatauja Kešavos pavidalas. Jis yra ir žemėje. Mathuroje (Indija) garbinama Kešavos *mūrti*, Orissoje, Jagannātha Puryje — Puruṣottamos pavidalas. Ānandāraṇyoye yra Viṣṇu pavidalas, o Māyāpuroje, Viešpaties Caitanyos gimtinėje — Hari pavidalas. Įvairiose žemės vietose esama daugybės kitų pavidalų. Kṛṣṇos pavidalai išplitę ne tik šioje visatoje, bet ir visose kitose visatose. *Vedos* nurodo, kad mūsų žemė dalijama į septynias salas — septynis kontinentus, ir kiekvienoje saloje egzistuoja analogiškos formos, tačiau dabartiniu metu jos yra apreikštos tiktai Indijoje. Nors iš *Vedų* raštijos sužinome, kad tos formos egzistuoja ir kitose pasaulio dalyse, šiuo metu informacijos apie jų buvimo vietą neturime.

Įvairūs Kṛṣṇos pavidalai išsiskleidę po visą visatą, kad teiktų džiaugsmo *bhaktoms*. Netiesa, kad *bhaktos* gimsta tik Indijoje. *Bhaktų* esama visose pasaulio dalyse, tik jie yra užmiršę savo tikrąją prigimtį. Tie pavidalai apreiškiami ne vien *bhaktos* džiaugsmui, bet ir atsidavimo tarnybai atgaivinti bei kitiems žygiams, kurie gyvybiškai svarbūs Aukščiausiam Dievo Asmeniui, atlikti. Kai kurie tų pavidalų yra inkarnacijos, kurias mini šventraščiai. Tai Viṣṇu, Trivikramos, Nṛsiṁhos bei Vāmanos inkarnacijos.

Siddhārta-saṁhitā aprašo dvidešimt keturis Viṣṇu pavidalus. Jie pavadinti pagal simbolių išsidėstymo keturiose rankose tvarką. Viṣṇu *mūrti* rankose laikomų simbolių išsidėstymo tvarka pradedama apibūdinti nuo dešinės apatinės rankos, toliau pereinama prie dešinės viršutinės, kairės viršutinės ir pagaliau kairės apatinės rankos. Laikantis tokios apibūdinimo tvarkos, Vāsudevai atstovauja vėzdas, kriauklė, diskas ir lotoso žiedas. Saṅkarṣaṇai atstovauja vėzdas, kriauklė, lotoso žiedas ir diskas. Analogiškai, Pradyumnai atstovauja diskas, kriauklė, vėzdas ir lotoso žiedas. Aniruddhai — diskas, vėzdas, kriauklė ir lotoso žiedas. Dvasiniame danguje yra dvidešimt Nārāyaṇos reprezentacijų, kurios apibūdinamos taip: Śrī Keśava (žiedas, kriauklė, diskas, vėzdas), Nārāyaṇa (kriauklė, žiedas, vėzdas, diskas), Śrī Mādhava (vėzdas, diskas, kriauklė, žiedas), Śrī Govinda (diskas, vėzdas, žiedas, kriauklė), Viṣṇu-mūrti (vėzdas, žiedas, kriauklė, diskas), Madhusūdana (diskas, kriauklė, žiedas, vėzdas), Trivikrama (žiedas, vėzdas, diskas, kriauklė), Śrī Vāmana (kriauklė, diskas, vėzdas, žiedas), Śrīdhara (žiedas, diskas, vėzdas, kriauklė), Hṛṣīkeśa (vėz-

das, diskas, žiedas, kriauklė), Padmanābha (kriauklė, žiedas, diskas, vėzdas), Dāmodara (žiedas, diskas, vėzdas, kriauklė), Puruṣottama (diskas, žiedas, kriauklė, vėzdas), Acyuta (vėzdas, žiedas, diskas, kriauklė), Nṛsimha (diskas, žiedas, vėzdas, kriauklė), Janārdana (žiedas, diskas, kriauklė, vėzdas), Śrī Hari (kriauklė, diskas, žiedas, vėzdas), Śrī Kṛṣṇa (kriauklė, vėzdas, žiedas, diskas), Adhokṣaja (žiedas, vėzdas, kriauklė, diskas), Upendra (kriauklė, vėzdas, diskas, žiedas).

Pasak *Hayaśirṣa-pañcarātros*, egzistuoja šešiolika pavidalų. Jiems duodami skirtingi vardai, atsižvelgiant į diską ir vėzdo padėtį. Išvada: Aukščiausias Pirmapradis Dievo Asmuo yra Kṛṣṇa. Jis vadinamas *lilā-puruṣottama* ir, iš esmės, daugiausia gyvena Vṛndāvanoje kaip Nandos sūnus. *Hayaśirṣa-pañcarātra* taip pat suteikia žinių apie tai, kad egzistuoja devyni pavidalai, saugantys abu Purius: Mathurā Purį ir Dvārakā Purį. Pirmąjį saugo Vāsudeva, Saṅkarṣaṇa, Pradyumna ir Aniruddha, o antrąjį — Nārāyaṇa, Nṛsimha, Hayagrīva, Varāha ir Brahmā. Tai vis įvairios Viešpaties Kṛṣṇos *prakāśa* ir *vilāsa* pavidalų manifestacijos.

Viešpats Caitanya taip pat informavo Sanātaną Gosvāmī apie tai, kad egzistuoja ir įvairūs *svāmśa* pavidalai. Jie skirstomi į du tipus: Saṅkarṣaṇos ir inkarnacijos. Pirmajam tipui priklausantys pavidalai kuria tris *puruṣa-avatāras*: Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu, Garbhodakaśāyī Viṣṇu ir Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, o antrajam tipui priklausantys pavidalai kuria *lilā-avatāras*: Viešpaties žuvis, vėžlio, etc. inkarnacijas.

Yra šešių rūšių inkarnacijos: 1) *puruṣa-avatāros*, 2) *lilā-avatāros*, 3) *guṇa-avatāros*, 4) *manvantara-avatāros*, 5) *yuga-avatāros* ir 6) *śaktyāveśa-avatāros*. Šešios Kṛṣṇos *vilāsa* manifestacijos skiriamos į du tipus pagal Jo amžių. Jie vadinasi *bālya* ir *pauganḍa*. Savo pirmapradžiu pavidalu, kaip Nandos Mahārājos sūnus, Kṛṣṇa patiria džiaugsmą abiem vaikystės aspektais: *bālya* ir *pauganḍa*.

Taigi galima daryti išvadą, kad Kṛṣṇos ekspansijoms ir inkarnacijoms nėra pabaigos. Keletą jų Viešpats Caitanya aiškina Sanātanai, kad suteiktų jam žinių, kaip Viešpats kuria ekspansijas ir semiasi džiaugsmo. Tas pačias išvadas patvirtina ir *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.3.26). Ji sako, kad Aukščiausio Viešpaties inkarnacijoms nėra galo, kaip nėra galo vandėnyno bangoms.

Pirmiausia Kṛṣṇa įsikūnija trimis *puruṣa-avatāromis*: kaip Mahā-Viṣṇu ar Kāraṇodakaśāyī *avatāra*, Garbhodakaśāyī *avatāra* ir Kṣīrodakaśāyī *avatāra*. Taip liudija *Sātvata-tantra*. Kṛṣṇos energijos taip pat yra trejopo pobūdžio: mąstymo, jutimo ir veiksmo energijos. Kai Jis išlaisvina mąstymo energiją, Jis yra Aukščiausias Viešpats. Išlaisvinęs Savo jutimo energiją, Jis — Viešpats Vāsudeva, o išlaisvinęs veiksmo energiją, Jis — Saṅkarṣaṇa Balarāma. Jei Jis nemąstyty, nejausty ir neveiktų, nebūtų atsidrūsi kūrinija. Nors dvasiniame pasaulyje kūrimas nevyksta — juk pla-

netos jame neturi pradžios — jis vyksta materialiam pasaulyje. Tačiau ir vienu, ir kitu atveju tiek dvasinis, tiek materialus pasauliai yra veiksmo energijos manifestacija. Toje energijoje Kṛṣṇa veikia Saṅkarṣaṇos ir Balarāmos pavidalu.

Dvasinis pasaulis, kur yra Vaikuṅṭhos planetos ir aukščiausioji planeta — Kṛṣṇaloka, glūdi Jo mąstymo energijoje. Nors dvasiniame amžiname pasaulyje kūrimas nevyksta, vis dėlto derėtų žinoti, kad Vaikuṅṭhos planetos yra priklausomos nuo Aukščiausio Viešpaties mąstymo energijos. Mąstymo energiją apibūdina *Brahma-saṁhitā* (5.2), teigianti, kad aukščiausioji buveinė Goloka yra tarsi lotoso žiedas su šimtais vainiklapių. Golokoje viskam suteikia išraišką Anantos, Balarāmos ar Saṅkarṣaṇos pavidalas. Materiali kosmoso reiškinija ir jos įvairios visatos įgauna išraišką per *māyā*, arba materialią energiją. Tačiau nereikia manyti, jog materiali gamta, ar materiali energija, yra kosmoso reiškinijos priežastis. Priešingai, impulsą reikštis jai duoda Aukščiausias Viešpats, pasitelkęs Savo įvairias ekspansijas, kurios veikia per materialią gamtą. Žodžiu, nieko neįmanoma sukurti be Aukščiausio Viešpaties priežiūros. Materialios gamtos energijai impulsą veikti duoda Saṅkarṣaṇos pavidalas. Tai reiškia, kad kosmoso reiškinija sukuriama vadovaujant Aukščiausiam Viešpačiui.

Śrīmad-Bhāgavatam (10.46.31) sako, jog Balarāma ir Kṛṣṇa yra visų gyvų esybių šaltinis ir kad šios dvi asmenybės yra visame, kas tik egzistuoja. *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.3) pateikia tokių inkarnacijų sąrašą: 1) Kumāros, 2) Nārada, 3) Varāha, 4) Matsya, 5) Yajña, 6) Nara-nārāyaṇa, 7) Kārdami Kapila, 8) Dattātreyā, 9) Hayaśirṣa, 10) Haṁsa, 11) Dhruvapriya ar Pṛṣṇigarbha, 12) Rṣabha, 13) Pṛthu, 14) Nṛsimha, 15) Kūrma, 16) Dhanvantari, 17) Mohinī, 18) Vāmana, 19) Bhārgava (Paraśurāma), 20) Rāghavendra, 21) Vyāsa, 22) Pralambāri Balarāma, 23) Kṛṣṇa, 24) Buddha, 25) Kalkī. Beveik visi išvardinti dvidešimt penki *līlā-avatāros* ateina per vieną Brahmos dieną — laikotarpį, kuris vadinasi *kalpa*, todėl kartais jie vadinami *kalpa-avatāromis*. Iš jų, Haṁsos ir Mohinī inkarnacijos nėra amžinos, tuo tarpu Kapila, Dattātreyā, Rṣabha, Dhanvantari ir Vyāsa — tai penki amžini pavidalai, ir jie yra žymiausi. Vėžlio Kūrmos, žuvies Matsyos, Nara-nārāyaṇos, Varāhos, Hayaśirṣos, Pṛṣṇigarbhos bei Balarāmos inkarnacijos laikomos *vaibhava* inkarnacijomis. Taip pat egzistuoja trys *guṇa-avatāros*, arba gamtos kokybių, *guṇų*, inkarnacijos: Brahmā, Viṣṇu ir Śiva.

Manvantara-avatāru yra keturiolika: 1) Yajña, 2) Vibhu, 3) Satyasena, 4) Hari, 5) Vaikuṅṭha, 6) Ajita, 7) Vāmana, 8) Sārvabhauma, 9) Rṣabha, 10) Viṣvaksena, 11) Dharmasetu, 12) Sudhāmā, 13) Yogeśvara, 14) Brhadbhānu. Iš šių keturiolikos *manvantara-avatāru*, Yajña ir Vāmana yra dar ir *līlā-avatāros*, o likusieji — *manvantara-avatāros*. Minėtieji keturiolika *manvantara-avatāru* vadinami dar ir *vaibhava-avatāromis*.

Śrīmad-Bhāgavatam taip pat aprašo keturis *yuga-avatāras*. Satya-yugos Dievo inkarnacija balta, Tretā-yugos — raudona, Dvāpara-yugos — juosva. Kali-yugoje Jis taip pat juosvas, tačiau kartais, ypatingoje Kali-yugoje, Jo spalva gelsva (Caitanyos Mahāprabhu atvejis). O dėl *śaktyā-veśa-avatāru*, tai prie jų priskiriami Kapila ir Rṣabha, Ananta, Brahmā (kartais Pats Viešpats tampa Brahma), Catuṣsana (žinojimo inkarnacija), Nārada (atsidavimo tarnybos inkarnacija), karalius Pṛthu (vykdomosios valdžios inkarnacija) bei Paraśurāma (inkarnacija, nugalinti blogio pradus).

AŠTUNTAS SKYRIUS

Avatāros

Viešpats Caitanya toliau aiškino Sanātanai Gosvāmī, kad Viešpaties Kṛṣṇos ekspansijos ateinančios į materialią kūriniją, vadinasi *avatāros*, arba inkarnacijos. Žodis *avatāra* reiškia „nužengiantis”, o mūsų atveju šis žodis nurodo nužengiantį iš dvasinio dangaus. Dvasiniame danguje plauko nesuskaičiuojama daugybė Vaikuṅthos planetų, iš kurių Aukščiausio Dievo Asmens ekspansijos ateina į šią visatą.

Pirmasis Aukščiausio Dievo Asmens *avatāra*, kuris atsiranda iš Saṅkaršanos ekspansijos, yra *puruša* inkarnacija, Mahā-Viṣṇu. *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.3.1) liudija, kad Aukščiausias Dievo Asmuo, vos tik Jis nužengia kaip pirmoji materialios kūrinijos *puruša* inkarnacija, tuojau pat suteikia išraišką šešiolikai pradinių energijų. Jis vadinasi Mahā-Viṣṇu ir guli Priežasčių Vandenyne. Jis ir yra pirmoji inkarnacija materialiam pasaulyje. Jis — laiko, gamtos, priežasties ir pasekmės, proto, ego, penkių pradmenų, trijų gamtos *guṇų*, juslių ir visatos pavidalo Viešpats. Jis — visų judančių ir nejudančių materialaus pasaulio objektų šeimininkas, tačiau Pats yra visiškai nepriklausomas.

Kaip liudija *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.9.10), materialios gamtos įtaka nesiekia toliau Virajos, arba Priežasčių Vandenyne. Materialios gamtos *guṇos* (dorybė, aistra ir neišmanymas) bei materialus laikas nedaro jokios įtakos Vaikuṅthos planetoms. Jose amžiną gyvenimą gyvena išsivadavę Kṛṣṇos palydovai, garbinami tiek pusdievių, tiek demonų.

Materialios gamtos vyksmas turi du aspektus — *māyā* ir *pradhānā*. *Māyā* — tai tiesioginė priežastis, o *pradhāna* nurodo materialios reiškinijos pradmenis. Pirmojo *puruša-avatāros*, Mahā-Viṣṇu, žvilgsnis sužadina materialią gamtą. Taip *puruša-avatāra* apvaisina materiją gyvomis esybėmis. Mahā-Viṣṇu žvilgsnis sukuria sąmonę, kuri vadinasi *mahat-tattva*. Viešpataujanti *mahat-tattvos* Dievybė — Vāsudeva. Sukurtoji sąmonė po to skyla į tris išskirtines valdomąsias funkcijas pagal tris *guṇas*, ar materialios gamtos modusus. *Śrīmad-Bhāgavatam* Vienuolikta Giesmė aprašo dorybės *guṇos* sąmonę. Viešpataujanti dorybės *guṇos* Dievybė vadinasi

Aniruddha. Materialios aistros *guṇos* sąmonė pagimdo intelektą, ir šiuo atveju viešpataujanti Dievybė yra Pradyumna. Pradyumna — juslių šeimininkas. Neišmanymo *guṇos* sąmonė sukuria eterį, dangų ir klausos jūtimą. Kosmoso reiškiniya yra šių *guṇų* kombinacija. Taip sukuriama nesuskaičiuojama daugybė visatų. Niekas negali pasakyti, kiek jų yra.

Mahā-Viṣṇu kūno poros išskiria nesuskaičiuojamą daugybę visatų. Tos visatos išeina iš Mahā-Viṣṇu kūno porų, tarytum milijardai dulkių byrėtų pro mažytes rėčio kiaurymes. Jam iškvepiant, sukuriama nesuskaičiuojama daugybė visatų, o įkvepiant jos sunaikinamos. Visos Mahā-Viṣṇu energijos yra dvasinės ir su materialia energija neturi nieko bendra. *Brahma-saṁhitā* (5.48) teigia, kad kiekvienoje visatoje viešpataujanti dievybė Brahmā gyvena tol, kol Mahā-Viṣṇu iškvepia ir įkvepia. Tai gi Mahā-Viṣṇu yra pirmapradė visų visatų Supersiela, o taip pat visų jų šeimininkas.

Antroji Viṣṇu inkarnacija, Garbhodakaśāyī Viṣṇu, įeina į kiekvieną visatą, išskiria iš Savo kūno vandenį ir atsigula ant jų. Iš Jo bambos išauga lotoso stiebas, o lotoso žiede gimsta pirmoji būtybė — Brahmā. Lotoso stiebe Brahmā sukuria keturiolika planetų sistemų lygių. Kiekvienoje visatoje gyvena Viešpats kaip Garbhodakaśāyī Viṣṇu. Jis palaiko visas ir rūpinasi jos reikmių tenkinimu. Nors Jis glūdi kiekvienoje materialioje visatoje, materialios energijos įtaka Jo neliečia. Prireikus, tas pats Viṣṇu įgauna Viešpaties Śivos pavidalą ir sunaikina kosmoso kūriniją. Trys antrinės inkarnacijos — Brahmā, Viṣṇu ir Śiva — tai trys materialios gamtos *guṇas* valdančios dievybės. Tačiau tikrasis visatos šeimininkas yra Garbhodakaśāyī Viṣṇu. Jis garbinamas kaip Supersiela Hiranyagarbha. *Vedų* himnuose Jis vaizduojamas su tūkstančiais galvų. Nors Jis yra materialioje gamtoje, materialioji gamta Jo neveikia.

Trečia Viṣṇu inkarnacija — Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu — taip pat yra dorybės *guṇos* inkarnacija. Be to, Ji — visų gyvų esybių Supersiela ir gyvena pieno vandenyne, kuris plyti šioje visatoje. Taip Caitanya Mahāprabhu apibūdino *puruṣa-avatāras*.

Toliau apibūdinamas *līlā-avatāras*, arba „žaidimų“ *avatāras*, Viešpats Caitanya pažymėjo, kad jų skaičius neribotas. Tačiau keletą jų Caitanya vis dėlto paminėjo. Tai Matsya, Kūrma, Raghunātha, Nṛsimha, Vāmana ir Varāha.

O *guṇa-avatāros*, arba Viṣṇu kokybinės inkarnacijos, yra trys — Brahmā, Viṣṇu ir Śiva. Brahmā — viena gyvų esybių, tačiau dėl savo atsidaavimo tarnybos jis labai galingas. Garbhodakaśāyī Viṣṇu tiesiogiai įgalino jį, pirmąją gyvą esybę ir materialios aistros *guṇos* valdovą, kurti nesuskaičiuojamą daugybę gyvų esybių. *Brahma-saṁhitā* (5.49) lygina Brahmą su brangakmenu, atspindinčiu saulės spindulius, o saulę lyginama su Aukščiausiu Viešpačiu Garbhodakaśāyī Viṣṇu. Jeigu kažkurioje *kalpoje*

nėra gyvos esybės, kuri tiktų Brahmos vaidmeniui, tuomet Pats Garbhodakaśāyī Višņu tampa Brahma ir atlieka jo funkcijas.

Kai reikia sunaikinti visatą, lygiai taip pat Aukščiausias Viešpats sukuria kitą ekspansiją — tampa Viešpačiu Šiva. Viešpats Šiva, sąveikaudamas su *māya*, įgauna daug pavidalų; paprastai jų nurodoma vienuolika. Viešpats Šiva nėra gyva esybė, jis — beveik Patsai Kṛṣṇa. Šiuo atveju dažnai pateikiamas pieno ir jogurto pavyzdys: jogurtas yra pieno produktas, bet pieno jis negali atstoti. Taip ir Viešpats Šiva yra Kṛṣṇos ekspansija, bet jis negali veikti kaip Kṛṣṇa ir negali suteikti mums to dvasinio atsinaujinimo, kurį suteikia Kṛṣṇa. Esminis skirtumas tarp Viešpaties Kṛṣṇos ir Viešpaties Šivos tas, jog Viešpats Šiva yra susijęs su materialia gamta, o Višņu arba Viešpats Kṛṣṇa su ja nieko bendra neturi. *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.88.3) sako, kad Viešpats Šiva — tai trijų rūšių transformotos sąmonės (*vaikārika*, *taijasa* ir *tāmasa*) derinys.

Nors Višņu inkarnacija valdo dorybės *guṇa* visose visatose, materialio gamta jokia būdu Jo neveikia. Višņu lygus Kṛṣṇai, tačiau Kṛṣṇa yra pirmutinis šaltinis. Višņu — dalis, o Kṛṣṇa — visuma. Taip ši klausimą traktuoja *Vedų* raštija. *Brahma-saṁhitā* pateikia pavyzdį apie žvakę, nuo kurios uždegama kita žvakė. Nors abiejų žvakių šviesa vienoda, viena iš jų laikoma pirmąja, o apie kitą sakoma, kad ji uždegta nuo pirmosios. Višņu ekspansija tarsi ta antroji žvakė. Ji tokia pat galinga, kaip Kṛṣṇa, tačiau pirmapradis Višņu vis dėlto yra Kṛṣṇa. Brahmā ir Viešpats Šiva — nuolankūs Aukščiausiojo Viešpaties tarnai, o Višņu pavidalo Aukščiausiasis Viešpats yra Kṛṣṇos ekspansija.

Apibūdinęs *lilā* ir *guṇa-avatāras*, Viešpats Caitanya aiškino Sanātānai Gosvāmī apie *manvantara-avatāras*. Pirmiausia Jis teigė, kad *manvantara-avatārū* neįmanoma suskaičiuoti. Per vieną *kalpa*, arba per vieną Brahmos dieną, ateina keturiolika Manu. Viena Brahmos diena trunka 4 320 milijonų metų; pagal šį laiko mastelį, jis gyvena šimtą metų. Jei per vieną Brahmos dieną ateina keturiolika Manu, tai per Brahmos mėnesį jų ateina 420, o per Brahmos metus — 5 040. Brahmā gyvena šimtą metų, todėl per visą jo gyvenimą ateina 504 000 Manu. Visatų yra neskaičiuojama daugybė, tad niekas negali net įsivaizduoti *manvantara* inkarnacijų skaičiaus. O kadangi visos visatos sukuriamos vienu metu — per Mahā-Višņu iškvėpimą, — niekas net apytikriai negali pasakyti, kiek Manu ateina vienu metu. Vis dėlto, visi Manu turi savo vardus. Pirmasis Manu vadinasi Svāyambhuva; jis — Brahmos sūnus. Antrasis Manu — Svārociša, viešpataujančios ugnies dievybės sūnus. Trečiasis Manu — Uttama, karaliaus Priyavratos sūnus. Ketvirtasis Manu — Uttamos brolis Tāmasa. Penktasis Manu vardu Raivata, o šeštasis Manu — Cākṣuša. Jiedu Tāmasos broliai, bet Cākṣuša yra Cākṣu sūnus. Septintasis Manu vadinasi Vaivasvata, jis saulės dievo sūnus. Aštuntasis Manu vadinamas

Sāvarni ir taip pat yra saulės dievo sūnus, kuri saulės dievui pagimdė jo žmona vardu Chāyā. Devintasis Manu — Dakṣasāvarni, Varuṇos sūnus. Dešimtasis Manu — Brahmasāvarni, Upaślokos sūnus. Keturi likusieji Manu vadinasi Rudrasāvarni, Dharmasāvarni, Devasāvarni ir Indrasāvarni.

Apsakęs Manu inkarnacijos, Viešpats Caitanya apibūdino Sanātanai Gosvāmī *yuga-avatāras*. Yra keturios *yugos*, arba epochos: Satya, Tretā, Dvāpara ir Kali. Aukščiausias Viešpats nužengia kiekvieną epochą, ir visos Jo inkarnacijos, atsižvelgiant į *yugą*, yra skirtingos spalvos. Satya-yugoje pagrindinė inkarnacija balta. Tretā-yugoje ji raudona. Dvāpara-yugoje juosva (Kṛṣṇa), o Kali-yugoje pagrindinė inkarnacija yra geltona (Caitanya Mahāprabhu). Taip *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.8.13) liudija astrologas Gargamuni — tas pats, kuris Nandos Mahārājos namuose sudarė Kṛṣṇos horoskopą.

Satya-yugoje savęs realizavimo būdas buvo meditacija. Medituoti mokė baltoji Dievo inkarnacija. Ji palaimino išminčių Kardamą, kad šis susilauktų sūnaus — Dievo Asmens inkarnacijos. Satya-yugoje visi meditavo Kṛṣṇą, ir visos gyvos esybės buvo visa žinančios. Šiame amžiuje, Kali-yugoje, žmonės, neturėdami visiško žinojimo, vis dar stengiasi taikyti meditacijos metodą, kuris rekomenduojamas praėjusiai epochai. Savęs realizavimo metodas, rekomenduojamas Tretos epochoje — tai aukų atnašavimas. Atnašauti aukas mokė raudona Dievo inkarnacija. Dvāparos epochoje Kṛṣṇa buvo atėjęs Pats, ir visi Jį garbino tokia *mantra*:

*namas te vāsudevāya
namaḥ saṅkarṣaṇāya
pradyumnāyāniruddhāya
tubhyaṁ bhagavate namaḥ*

„Su pagarba lenkiuosi Aukščiausiam Dievo Asmeniui, Vāsudevai, Saṅkarṣaṇai, Pradyumnai ir Aniruddhai“. Toks savęs realizavimo metodas ti-ko Dvāparos amžiui. Kitoje epochoje (dabartiniame amžiuje, Kali-yugoje) Viešpats nužengia mokyti giedoti šventą Kṛṣṇos vardą. Šiame amžiuje Viešpats yra gelsvas (Caitanya Mahāprabhu) ir per Kṛṣṇos vardų giedojimą Jis moko žmones mylėti Dievą. Pats Kṛṣṇa seka tuo mokymu, o meilę Dievui Jis rodo, giedodamas, dainuodamas ir šokdamas su tūkstančiais Savo pasekėjų. Šią ypatingą Aukščiausio Dievo Asmens inkarnaciją išpranašavo *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.5.32):

*kṛṣṇa-varṇaṁ tviṣākṛṣṇaṁ
sāṅgopāṅgāstra-pārṣadam
yajñaiḥ saṅkīrtana-prāyair
yajanti hi sumedhasaḥ*

„Kali amžiuje Viešpats nužengia kaip *bhakta*. Jis gelsvos spalvos ir visada gieda: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Nors Jis yra Patsai Kṛṣṇa, Jis ne tamsus, kaip Dvāpara-yugos Kṛṣṇa, bet aukso gymio. Kali-yugoje Viešpats per *saṅkīrtanos* judėjimą skelbia meilę Dievui, ir pakankamai išminties turinčios gyvos esybės taiko šį savęs realizavimo metodą”. *Śrīmad-Bhāgavatam* (12.3.52) taip pat teigia:

*kṛte yad dhyāyato viṣṇuṁ
tretāyāṁ yajato makhaiḥ
dvāpare paricaryāyāṁ
kalau taddhari-kīrtanāt*

„Jei Satyos epochoje siekti savęs realizacijos buvo galima per meditaciją, Tretos epochoje — įvairiomis aukomis, o Dvāparos epochoje — Viešpaties Kṛṣṇos garbinimu, tai Kali amžiuje, norint realizuoti save, reikia kartoti šventus vardus, Hare Kṛṣṇa”. Taip liudija ir *Viṣṇu Purāṇa* (6.2.17), kuri sako:

*dhyāyan kṛte yajan yajñais
tretāyāṁ dvāpare 'rcayan
yad āpnoti tad āpnoti
kalau saṅkīrtya keśavam*

„Dabartiniame amžiuje meditacija, aukos ir garbinimas šventykloje jau neduoda naudos. Norint visiškai realizuoti save, pakanka kartoti šventą Kṛṣṇos vardą: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare”.

Viešpačiui Caitanyai charakterizuojant Kali amžiaus inkarnaciją, Sanātana Gosvāmī, kuris anksčiau buvo vyriausybės ministras ir mokėjo užčiuopti dalyko esmę, tiesiai paklausė Viešpaties: „Iš ko pažinti inkarnacijos atėjimą?” Pagal Kali epochos inkarnacijos apibūdinimą Sanātana Gosvāmī suprato, kad Viešpats Caitanya išties yra Kṛṣṇos inkarnacija, jis suprato ir tai, kad ateityje daug žmonių bandys pamėgdžioti Viešpatį Caitanya, nes Viešpats, nepaisant to, kad Jo *bhaktos* pripažino Jį esant inkarnacija, ėmėsi paprasto *brāhmaṇos* vaidmens. Sanātana žinojo, kad ateityje bus daug apsišaukėlių, todėl jis paklausė Viešpaties: „Iš kokių požymių galima atpažinti inkarnaciją?”

„Dievo inkarnaciją šiame Kali amžiuje galima pažinti taip pat, kaip pažįstamos įvairios kitų epochų inkarnacijos — remiantis *Vedų* raštija”, — atsakė Viešpats. Šiais žodžiais Viešpats pabrėžė, kaip svarbu remtis autoritetingais šventraščiais. Kitaip sakant, negalima žmogaus laikyti inkarnacija, vadovaujantis vien savo nuomone, reikia stengtis išsiaiškinti in-

karnacijai būdingus ypatumus remiantis šventraščiais. Aukščiausio Viešpaties inkarnacija niekada nesiskelbia esanti inkarnacija. Kas yra inkarnacija, o kas apsišaukėlis, remdamiesi autoritetingais šventraščiais privalo nustatyti Jos pasekėjai.

Bet kuris protingas žmogus gali atpažinti *avatārą*, žinodamas du ypatumus: pagrindinį ypatumą, t.y. pačią asmenybę, ir antrinius skiriamuosius ypatumus. Šventraščiai aprašo inkarnacijos darbus ir būdingus kūno ypatumus. Inkarnacijos kūno aprašymas — pagrindinis ypatumas, pagal kurį galima atpažinti inkarnaciją. Inkarnacijos darbai — antriniai skiriamieji ypatumai. Apie tai liudija *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.1.1) pradžia, kur puikiai nupasakoti *avatāros* skiriamieji ypatumai. Tame posme vartojami du terminai — *param* ir *satyam*, ir Viešpats Caitanya pažymi, kad šie žodžiai atskleidžia svarbiausiąjį Kṛṣṇos ypatumą. Antriniai skiriamieji ypatumai yra tai, kad Jis mokė Brahma *Vedų* žinojimo ir nužengė kaip *puruṣa-avatāra* sukurti kosmoso reiškinių. Tai atsitiktiniai skiriamieji ypatumai, kurie pasireiškia siekiant tam tikrų ypatingų tikslų. Reikia mokėti pažinti ir skirti vieną nuo kito svarbiausius ir mažiau svarbius *avatāros* ypatumus. Niekas negali pasiskelbti Dievo inkarnacija, jei jis neturi tų dviejų ypatumų. Protingas žmogus nieko nepavadins *avatāra*, neištyręs jos svarbiausių ir mažiau svarbių skiriamųjų bruožų. Kai Sanātana Gosvāmī buvo besakas, kad Viešpaties Caitanyos asmenybės bruožai atitinka šio amžiaus inkarnacijos bruožus, Pats Viešpats Caitanya netiesiogiai tai patvirtino, atsakydamas: „Palikime šią temą ir kalbėkime toliau apie *śaktyāveśa-avatāras*”.

Tada Viešpats pažymėjo, kad *śaktyāveśa-avatārų* be galo daug ir jų neįmanoma suskaičiuoti. Vis dėlto, kaip pavyzdį, keletą jų galima paminėti. *Śaktyāveśa* inkarnacijos skirstomos į du tipus: tiesiogines ir netiesiogines. Kai Viešpats ateina Pats, Jis vadinamas *sākṣāt*, arba tiesioginiu *śaktyāveśa-avatāra*, o kai Jis įgalioja kurią nors gyvą esybę atstovauti Jam, ta gyva esybė vadinasi netiesiogine, arba *āveśa*, inkarnacija. Netiesioginių *avatārų* pavyzdys: keturi Kumāros, Nārada, Pṛthu ir Paraśurāma. Iš tikrųjų, tai gyvos esybės, bet Aukščiausias Dievo Asmuo dovanuoja joms kurią nors specifinę jėgą. Gyvos esybės, kurias Aukščiausias Viešpats apdalina specifiniais turtais ir galiomis, vadinamos *āveśa-avatāromis*. Keturi Kumāros atstovauja vienam iš Aukščiausio Viešpaties turtingumo aspektų — žinojimui. Nārada atstovauja Aukščiausio Viešpaties atsidavimo tarnybai. Atsidavimo tarnybai atstovauja taip pat Viešpats Caitanya, kuris laikomas visišku atsidavimo tarnybos įsikūnijimu. Brahmai dovanotas kitas turtas — kūrimo galia, o karaliui Pṛthu — galia palaikyti gyvas esybes. Analogiškai, Paraśurāmai dovanota galia naikinti piktadarius. O dėl *vibhūti*, arba ypatingo Aukščiausio Dievo Asmens

prielankumo, tai dešimtas *Bhagavad-gītos* skyrius teigia, kad jeigu gyva esybė atrodo ypač galinga ar graži, vadinasi, ji patyrė ypatingą Aukščiausio Viešpaties prielankumą.

Tiesioginių, arba *sākṣād-avatāru*, pavyzdžiai yra Šešos ir Anantos inkarnacijos. Ananta apdovanotas galia palaikyti visas planetas, o Šešos inkarnacija — tarnauti Aukščiausiam Viešpačiui.

Aptaręs *śaktyāveśa* inkarnacijas, Caitanyā Mahāprabhu ėmė kalbėti apie Aukščiausio Viešpaties amžių. Jis pasakė, kad Aukščiausias Viešpats Kṛṣṇa visada atrodo kaip šešiolikos metų vaikas. Kai Kṛṣṇa nori nužengti į šią visatą, Jis pirmiausia atsiunčia Savo tėvą ir motiną, kurie yra Jo *bhaktos*, ir po to nužengia kaip inkarnacija arba ateina Pats. Visus Savo žygius, pradėdant demonės Pūtanos nužudymu, Jis apreiškia nesuskaičiuojamoje daugybėje visatų, ir jiems nėra galo. Kiekvieną minutę, kiekvieną akimirką įvairiose visatose (*brahmāṇḍose*) galima stebėti Jo manifestacijas ir įvairiausių žaidimus. Tad Jo darbai tarsi Gangos upės bangos. Kaip nenurimsta Gangos vandenių bangavimas, taip nėra galo ir Viešpaties Kṛṣṇos inkarnacijoms įvairiose visatose. Nuo pat vaikystės Jis demonstruoja daugybę Savo žaidimų, kol galiausiai apreiškia *rāsos* šokį.

Sakoma, kad Kṛṣṇos žaidimai yra amžini, ir tai minčiai pritaria visi šventraščiai. Dažniausia žmonės nesupranta, kaip Kṛṣṇa atlieka Savo žaidimus, tačiau šitai išaiškino Viešpats Caitanya, palyginęs Kṛṣṇos žaidimus su žemės sukimusi aplink saulę. Pagal *Vedų* astrologinius skaičiavimus, dvidešimt keturios paros valandos dalinamos į šešiasdešimt *daṇḍū*. Para dar dalinama į 3600 *palū*. Saulės diskas yra matomas kas šešiasdešimt *palū*, tai laikas, kuris sudaro vieną *daṇḍā*. Aštuonios *daṇḍos* sudaro vieną *praharā*, o nuo saulės patekėjimo iki laidos prabėga keturios *praharos*. Naktis taip pat trunka keturias *praharas*, o pasibaigus naktčiai pateka saulė. Kaip saulės judėjimas matomas per visus 3 600 *palū*, taip ir kiekvienoje visatoje galima matyti visus Kṛṣṇos žaidimus.

Viešpats Kṛṣṇa šioje visatoje gyvena tik 125 metus. Tačiau visi Jo žaidimai, kuriuos Jis atlieka tuo metu, vyksta kiekvienoje visatoje. Tie žaidimai — tai Jo atėjimas, vaikystės nuotykių, jaunystės metų ir vėlesni žygiai, įskaitant ir Dvārakos žygius. Kadangi visi šie žaidimai nuolat vyksta vienoje kurioje iš miriadų visatų, jie vadinami amžiniais. Saulė šviečia amžinai, nors mums, priklausomai nuo to, kurioje žemės vietoje esame, atrodo, kad ji teka arba leidžiasi, pasirodo arba išnyksta. Taip ir Viešpaties žaidimai vyksta nuolat, nors matome juos šioje konkrečioje visatoje tik tam tikrais periodais. Viešpaties buveinė, aukščiausia planeta, vadinasi Goloka Vṛndāvana, kuri Jo valia yra matoma tiek mūsų, tiek kitose visatose. Taigi Viešpats niekada nepalieka Savo aukščiausios buveinės, Goloka Vṛndāvanos, ir Savo aukščiausiaja valia apreiškia ten

vykstančius žaidimus nesuskaičiuojamoje daugybėje visatų. Kai Viešpats ateina, Jis ateina į tas konkrečias vietas, ir kiekvieną kartą apsireikšdamas Pats, Jis apreiškia ir Savo šešias vertenybes.

Kr̥ṣṇos turtai ir galybė

Viešpats Caitanya itin maloningas nekaltiems, atviros širdies žmonėms, todėl Jis vadinamas dar ir Patitapāvana, žemiausiai puolusių sąlygotų sielų gelbėtoju. Tegu sąlygota siela yra žemiausiai puolusi, tačiau jeigu ji nekalta, ji gali daryti pažangą dvasinio mokslo srityje. Induizmo socialinės sistemos požiūriu Sanātana Gosvāmī buvo puolęs žmogus, nes tarnavo musulmonų vyriausybėje. Dėl šios tarnybos jį net pašalino iš *brāhmaṇų* luomo. Tačiau Sanātana Gosvāmī buvo tyra siela, todėl Viešpats Caitanya suteikė jam ypatingą malonę, apdovanodamas jį dvasinių žinių turtais.

Toliau Viešpats papasakojo apie įvairias dvasinio dangaus planetas. Dvasinės planetos vadinamos dar ir Vaikuṇṭhos planetomis. Materialios kūrinijos visatos turi pradžią ir pabaigą, o Vaikuṇṭhos planetos — beribės, nes jos yra dvasinės. Iš Viešpaties Caitanyos Sanātana Gosvāmī sužinojo, kad kiekvienos Vaikuṇṭhos planetos ilgis ir plotis — milijonai milijardų mylių. Tos planetos pasklidę be galo, be krašto, ir jų gyventojai apdovanojami visomis šešiomis vertenybėmis: turtais, jėga, žinojimu, grožiu, šlove ir atsižadėjimu. Visos Vaikuṇṭhos planetos — amžinos Kr̥ṣṇos ekspansijų buveinės, o Paties Kr̥ṣṇos pirminė amžina buveinė vadinama Kr̥ṣṇaloka, ar Goloka Vṛndāvana.

Netgi didžiausia mūsų visatos planeta tūno kosminės erdvės kamputyje. Saulė, dydžiu pranokstanti žemę tūkstančius kartų, ir ta užima neką daugiau vietos. Taip lygiai begalės planetų, nors visos jos bekraštės, yra susispietusios dvasinio dangaus — *brahmajyoti* — kamputyje. *Brahmajyoti* apibūdintas *Brahma-saṁhitoje*: *niṣkalam anantam aśeṣa-bhūtam*, arba nedalomas, bekraštis, be materialios gamtos *guṇų* žymės. Vaikuṇṭhos planetos tarytum lotoso žiedo vainiklapiai, o pagrindinė to lotoso žiedo dalis, vadinama Kr̥ṣṇaloka, ar Goloka Vṛndāvana, — visų Vaikuṇṭhų centras. Taigi čia aprašytos įvairių Kr̥ṣṇos pavidalų ekspansijos bei įvairios Jo buveinės dvasinio dangaus dvasinėse planetose neturi nei galo, nei krašto. Netgi pusdieviai Brahmā ir Śiva nesugeba matyti, juolab įvertinti, kiek plačiai išsidriekusios Vaikuṇṭhos planetos. Apie tai liudija

Śrīmad-Bhāgavatam (10.14.21): „Niekas negali protu aprėpti, kaip plačiai išsidriekusios Vaikuṅṭhos planetos”. Taip pat ten pasakyta, kad ne tik pusdieviai Brahmā bei Śiva, bet ir Ananta — pati Viešpaties galybės inkarnacija, negali tiksliai nustatyti Viešpaties galios ribų arba pasakyti, kokį plotą užima įvairios Vaikuṅṭhos planetos.

Šiuo atveju labai įtikinamai skamba *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.14.21) pateiktos Brahmos maldos, kuriose Viešpats Brahmā sako:

*ko vetti bhūman bhagavan parātman
yogeśvarotīr bhavatas tri-lokyām
kva vā katham vā kati vā kadeti
vistārayan krīḍasi yoga-māyām*

„O mano brangus Viešpatie, o Aukščiausia Dievo Asmenybe, o Supersiela, o visų mistinių jėgų valdove, niekas nepažįsta ir negali paaiškinti Tavo ekspansijų, kurias Tu apreiški per Savo *yogamāyos* energiją. Tos ekspansijos pasklidusios visuose trijuose pasauliuose”. Brahmā savo maldoje taip pat sako:

*guṇātmanas te 'pi guṇān vimāturṃ
hitāvatīrṇasya ka īśire 'sya
kālena yair vā vimitāḥ sukalpair
bhū-pāmsavaḥ khe mihikā dyubhāsaḥ
(Bhāg. 10.14.7)*

„Mokslininkai ir išsimokslinę žmonės nepajėgia nustatyti vienos videntelės planetos atominės struktūros. Bet jeigu jiems ir pavyktų suskaičiuoti sniego molekules danguje ar žvaigždes kosmose, jie vis tiek negali spręsti apie tai, kaip Tu nužengi į šią žemę ar visatą, lydymas Savo nesuskaičiuojamų transcendentinių galių, energijų ir savybių”. Viešpats Brahmā pasakė Nārada, kad nė vienas didis išminčius, o taip pat ir jis pats, negali nei aprėpti, nei įvertinti Aukščiausiojo Viešpaties galybės ir energijų. Jis pripažino, kad jei net Ananta Savo tūkstančiais liežuvių pamėgintų apsaityti Viešpaties energijas, Jis patirtų nesėkmę. Todėl personifikuotos *Vedos* meldėsi:

*dyupataya eva te na yayur antam anantatayā
tvam api yad antarāṇḍa-nicayā nanu sāvaraṇāḥ
kha iva rajāmsi vānti vayasā saha yac chrutayas
tvayi hi phalanty atannirasanena bhavan-nidhanāḥ
(Bhāg. 10.87.41)*

„Mano Viešpatie, Tu beribis, ir niekas dar neaprėpė Tavo galių ribų. Aš manau, jog ir Tu Pats nežinai, koks Tavų potencinių energijų veikimo diapazonas. Beribės planetos plauko danguje tarsi atomai, ir ieškan-

tys Taveš didieji *vedāntistai* patiria, jog Tu skiriesi nuo visos esamybės. Taip galų gale jie įsitikina, kad Tu esi viskas”.

Kai Viešpats Kṛṣṇa buvo nužengęs į šią visatą, Brahmā iškrėtė Jam pokštą, norėdamas įsitikinti ar tikrai tas Vṛndāvanos piemenukas buvo Patsai Kṛṣṇa. Paleidęs į darbą savo mistinę jėgą, Brahmā pavogė visas Kṛṣṇos karves, veršelius bei Jo draugus piemenukus ir paslėpė juos. Ir kai Brahmā grįžo pažiūrėti, ką veikia likęs vienas Kṛṣṇa, išvydo, kad Kṛṣṇa tebežaidžia su karvėmis, veršeliais ir piemenukais. Žodžiu, Savo Vaikuṅthos galia Viešpats Kṛṣṇa sukūrė visų pavogtų karvių, veršelių ir draugų ekspansijas. Brahmā išvydo milijonus milijardų karvių bei piemenukų, milijonus milijardų tonų cukrašvendrių ir vaisių, lotoso žiedų ir ragų. Piemenukai buvo apsirėdę įvairiausiais rūbais, pasidabinę papuošalais, ir niekas negalėjo suprasti, kiek jų ten buvo. Paskui Brahmā matė, kaip kiekvienas piemenukas tapo keturrankiu Nārāyaṇa, analogišku viešpataujančiam *brahmāṇḍu* Dievybei, ir dar jis pamatė neaprėpiamą daugybę Brahmų, kurie pagarbiai lenkėsi Viešpačiui. Jis matė, kaip visi jie išeina iš Kṛṣṇos kūno ir po akimirkos vėl į Jį grįžta. Viešpats Brahmā apstulbo iš nuostabos ir melddamasis pripažino: tegu kiekvienas teigia pažįstą Kṛṣṇą, jis gi, Brahmā, apie Kṛṣṇą nežino nieko. „Mano brangus Viešpatie, — tarė Brahmā, — galios ir turtai, kuriuos ką tik atskleidei, aukščiau mano sugebėjimo juos suvokti”.

Toliau Viešpats Caitanya aiškina, kad protu neįmanoma aprėpti ne tik Kṛṣṇalokos, bet ir Vṛndāvanos, Viešpaties Kṛṣṇos buveinės šioje planetoje, galių. Vṛndāvana užima trisdešimt dviejų kvadratinių mylių plotą, ir vis dėlto vienoje šios Vṛndāvanos dalyje telpa visos Vaikuṅthos. Šiandieninėje Vṛndāvanos teritorijoje — dvylika giraičių; ji driekiasi aštuoniasdešimt keturias *krošas*, arba 168 mylias, o Vṛndāvanos miestas šioje teritorijoje teuzima vos šešiolika *krošų*, arba trisdešimt dvi mylias. Materialiais skaičiavimais neįmanoma suvokti, kaip joje išsitenka visos Vaikuṅthos. Todėl Caitanya Mahāprabhu ir skelbė, kad Kṛṣṇos galia bei turtai beribiai. Visa, ką Jis bylojo Sanātanai Gosvāmī, tėra maža dalis to, ką galima buvo pasakyti, tačiau iš to dalinio vaizdo jau galima mėginti įsivaizduoti visumą.

Viešpats Caitanya, pasakodamas Sanātanai Gosvāmī apie Kṛṣṇos turtus ir galybę, buvo pasinėręs į gilią ekstazę ir, būdamas toje transcendentinėje būsenoje, Jis pacitavo *Śrīmad-Bhāgavatam* (3.2.21) posmą, kur Uddhava, Kṛṣṇai išėjus iš šio pasaulio, sakė Vidurai:

*svayaṁ tv asāmyātiśayas tryadhīśaḥ
svārājya-lakṣmyāpta-samasta-kāmaḥ
balim haradbhīś cira-lokapālaiḥ
kirīṭa-kotyēḍita-pādapīṭhaḥ*

„Kṛṣṇa — visų pusdievių, tarp jų Viešpaties Brahmos, Viešpaties Šivos ir Višņu ekspansijos šioje visatoje, valdovas. Todėl niekas Jam neprilygsta ir Jo nepranoksta. Jis kupinas šešių vertenybių. Visi pusdieviai, dalyvaujantys visatų [*brahmāṇḍu*] valdyme, su pagarba Jam lenkiasi. Šalmai ant jų galvų tviska nepaprastu grožiu, nes jie paženklinti Aukščiausio Viešpaties lotoso pėdų išpaudais”. *Brahma-saṁhitoje* (5.1) taip pat yra analogiška mintis, kad Kṛṣṇa — tai Aukščiausias Dievo Asmuo, ir niekas negali Jam prilygti ar Jį pranokti. Nors Brahmā, Šiva ir Višņu — visų visatų valdovai, jie irgi yra Aukščiausio Viešpaties Kṛṣṇos tarnai. Tokia išvada. Visų priešasčių priešastis, Viešpats Kṛṣṇa, yra pirmosios inkarnacijos, šios materialios kūrinijos valdovo — Mahā-Višņu, sukūrimo priešastis. Mahā-Višņu pradeda Garbhodakaśāyī Višņu ir Kṣīrodakaśāyī Višņu, todėl Kṛṣṇa yra Garbhodakaśāyī Višņu ir Kṣīrodakaśāyī Višņu valdovas. Jis taip pat yra Supersiela, kuri glūdi visų visatos gyvų esybių širdyse. *Brahma-saṁhitā* (5.48) teigia, kad kvėpuodamas Mahā-Višņu sukuria neaprėpiamą daugybę visatų, ir kiekvienoje visatoje yra aibės *Višņu-tattvū*, tačiau žinotina, jog Viešpats Kṛṣṇa — visų jų valdovas, ir jos — tik dalis pilnutinių Kṛṣṇos ekspansijų.

Apreikštieji šventraščiai rodo, jog Kṛṣṇa gyvena trijose transcendentinėse vietose. Slaptingiausioji Kṛṣṇos buveinė — Goloka Vṛndāvana. Būtent Vṛndāvanoje Kṛṣṇa gyvena su tėvu, mama ir draugais, apreiškia Savo transcendentinius santykius, malonėmis apiberia visus, kurie amžinai būna drauge su Juo. Ten *yogamāyā* imasi Kṛṣṇos tarnaitės vaidmens *rāsā-līlos* šokio metu. „Viešpats šlovingas Savo transcendentinės malonės ir meilės dalelėmis, ir mes, Vṛndāvanos gyventojai, nepažįstame jokių rūpesčių todėl, kad Jis teikiasi čia būti”, — manė Vrajabhūmi gyventojai. *Brahma-saṁhitā* (5.43) teigia, kad visos Vaikuṅṭhos planetos, esančios dvasiniame danguje (kuris vadinamas Višṇuloka), telkiasi planetoje, kuri vadinasi Kṛṣṇaloka, Goloka Vṛndāvana. Aukščiausioje planetoje Viešpats patiria Savo transcendentinę palaimą daugybe formų. Vienoje šioje planetoje sukaupti visi Vaikuṅṭhų turtai. Kṛṣṇos palydovai irgi apdovanojami visomis šešiomis vertenybėmis. *Pādmottara-khaṇḍa* (225.57) sako, kad materialią ir dvasinę energijas vieną nuo kitos skiria Virajos upės vandenys. Šią upę maitina pirmos *puruṣa* inkarnacijos prakaitas. Viena Virajos krante plyti amžinoji neribota ir palaimos kupina būtis, vadinama dvasiniu dangumi, — tai dvasinė, arba Dievo karalystė. Dvasinės planetos vadinasi Vaikuṅṭhos, nes jose nėra sielvarto ir baimės; ten viskas amžina. Nustatyta, kad dvasinis pasaulis sudaro tris ketvirtadalius Aukščiausio Viešpaties energijų, o materialus pasaulis — vieną ketvirtadalį, tačiau niekas nesuvokia, ką reiškia trys ketvirtadaliai, nes niekas negali

pasakyti, kas yra materialiai visata, kuri tesudaro vos vieną ketvirtadalį Jo energijos. Norėdamas padėti Sanātanai Gosvāmī išivaizduoti tos vienos ketvirtosios Krišnos energijos dalį, Caitanya Mahāprabhu papasakojo nutikimą, kurį pateikia *Śrīmad-Bhāgavatam*, apie tai, kaip šios visatos valdovas Brahmā nuvyko į Dvāraką susitikti su Krišna. Kai Brahmā atvyko pas Krišną, durininkas nuėjo pranešti apie jį Krišnai. Išgirdęs naujieną, Krišna pasiteiravo, *kuris* būtent Brahmā atvyko. Sugrižęs durininkas pakartojo Brahmai Krišnos žodžius: „Krišna klausia, kuris tu Brahmā?”

Brahmā apstulbo iš nuostabos. Kodėl Krišna taip klausia? Jis tarė durininkui: „Prašau pasakyti Krišnai, kad pas Jį atvyko keturių Kumārų tėvas, keturgalvis Brahmā”.

Durininkas perdavė Krišnai Brahmos žodžius ir paprašė Brahmą užėiti vidun. Brahmā pagarbiai nusilenkė prie Krišnos lotoso pėdų, ir Krišna, kuo pagarbiausiai jį sutikęs, pasiteiravo apie apsilankymo tikslą.

„Aš pasakysiu, ko atvykau pas Tave, — prašneko Viešpats Brahmā, — tačiau pirmiausia norėčiau paprašyti, kad išsklaidytum mano abejonę. Durininkas sakė man, kad Tu teiravaisi, kuris būtent Brahmā atvyko pas Tave. Ar galiu paklausti: neįau be manęs yra dar ir kitų Brahmų?”

Tai išgirdęs Krišna nusišypsojo ir pasišaukė daugybę Brahmų iš begalės visatų. Keturgalvis Brahmā išvydo daugybę kitų Brahmų, kurie atvyko išreikšti Krišnai savo pagarbos. Vieni jų turėjo dešimt galvų, kiti — dvidešimt, dar kiti — šimtą, o buvo ir tokių, kurie turėjo milijoną galvų. Keturgalvis Brahmā netgi neįstengė suskaičiuoti visų Brahmų, atvykusių nusilenkti Krišnai. Tuomet Krišna pasišaukė pulkus kitų pusdievių iš įvairių visatų, ir visi jie atvyko išreikšti savo pagarbą Viešpačiui. Regėdamas tą nepaprastą vaizdą, keturgalvis Brahmā sunerimo, jis pasijuto menkesnis už moskitą tarp daugybės dramblių. Prie Krišnos lotoso pėdų lenkėsi tiek pusdievių, kad Brahmā nusprendė, jog niekas negali išmatuoti beribės Krišnos galios. Šalmai, puošiantys daugybės pusdievių ir Brahmų galvas, skaisčiai tviskėjo tame didingame susirinkime, ir pusdievių sakomos maldos susiliejo į galingą gausmą.

„Brangus Viešpatie, — kalbėjo pusdieviai, — Tu parodei didelę malonę, pasišaukdamas mus pas Save. Tu turi mums kokį nors ypatingą paliepinimą? Jei taip, mes tučtuojau jį įvykdysime”.

„Man nereikia iš jūsų nieko ypatinga, — atsakė Viešpats Krišna, — Aš tik panorau išvysti jus sykiu. Laiminu jus. Nebijokite demonų”.

„Tavo malone viskas sekasi kuo puikliausiai, — tarė pusdieviai. — Dabar mums niekas nebedrumsčia ramybės, nes Tu nužengei ir nugalėjai visas negandas”.

Visi Brahmos regėjo Krišną, ir kiekvienas manė, kad Krišna yra tiktai

jo visatoje. Po to atsitikimo Kṛṣṇa palinkėjo Brahmoms geros kloties, ir šie, Jam nusilenkę, grįžo į savo visas. Visa tai išvydęs, keturgalvis Brahmā tuojau pat puolė prie Kṛṣṇos pėdų ir prabilo: „Tai, ką apie Tave maniau anksčiau — visiška kvailystė. Tegu kas nori teigia pažinęs Tave iki galo, tačiau aš toli gražu negaliu net įsivaizduoti Tavo didybės. Tu už mano supratimo ribų”.

„Ši visata, — prakalbo Kṛṣṇa, — driekiasi keturis tūkstančius milijonų mylių, tačiau be to egzistuoja dar milijonai milijardų nepalyginamai didesnių visatų. Kai kurios jų išsiskleidusios į plotį daugybę trilijonų mylių, ir joms valdyti reikia galingų Brahmų — ne šiaip keturgalvių”. Kṛṣṇa toliau kalbėjo Brahmāi: „Materiali kūrinija — tai tik ketvirtoji dalis to, ką gali Mano kūrimo galia. Trys ketvirtadaliai Mano kūrimo galios — dvasinėje karalystėje”.

Pagarbiai nusilenkęs, keturgalvis Brahmā atsisveikino su Kṛṣṇā. Dabar jis suprato, ką reiškia „trys ketvirtadaliai Viešpaties energijos”.

Todėl vienas Viešpaties vardų — Tryadhīśvara. Šis vardas nurodo Jo svarbiausias buveines: Gokulą, Mathurą ir Dvāraką. Jos kupinos turtų bei galybės, o Viešpats Kṛṣṇa yra tų turtų ir galybės šeimininkas. Viešpats Kṛṣṇa yra visų transcendentinių energijų valdovas, nes egzistuoja Savo transcendentine galia. Jis kupinas šešių vertenybių. Kadangi Kṛṣṇa — visų turtų savininkas, *Vedų* raštija skelbia Jį esant Aukščiausiu Dievo Asmeniui.

Tada Viešpats Caitanya sugiedojo nuostabią giesmę apie Kṛṣṇos turtus, o Sanātana Gosvāmī Jo klausėsi. „Kṛṣṇos žaidimai niekuo nesiskiria nuo žmogaus veiksmų, — giedojo Viešpats. — Todėl Savo išvaizda Jis panašus į žmogų. Tiesą sakant, žmogus yra ne kas kita, kaip Jo pavidalo imitacija. Kṛṣṇa dėvi piemenuko drabužius. Rankoje Jis laiko fleitą ir atrodo panašus į ką tik jaunuoliu tapusį berniuką. Jis visada linksmas ir žaismingas ir šėlsta lyg paprastas paauglys”. Po to Viešpats Caitanya pasakojo Sanātanai Gosvāmī, kuo gražus Kṛṣṇa. Jis sakė, kad tą, kuris suvokia ištabiliausias Kṛṣṇos savybes, užlieja nektaro vandenynas. Kṛṣṇos galia, *yogamāyā* — transcendentali ir niekaip nesusijusi su materialia energija, tačiau stengdamasis patenkinti Savo artimus *bhaktas*, Viešpats rodo Savo transcendentinę galią net ir materialiam pasaulyje. Kṛṣṇa apsiereiškia materialiam pasaulyje, norėdamas patenkinti Savo *bhaktas*, ir Jo savybės tokios patrauklios, kad Kṛṣṇa Pats pajunta didelį norą suvokti Save. Kai Kṛṣṇa, visas išsidabinęs, stovi triskart išlenkęs Savo kūną, kai Jo antakiai be paliovos virpa, o akys tokios žavios, — *gopės* sustingsta kaip apkerėtos. Jo dvasinė buveinė — pačiose dvasinio dangaus aukštybėse, ir ten Jis gyvena kartu su Savo palyda: piemenukais, *gopėmis* ir visomis sėkmės deivėmis. Tai vieta, kur Jį vadina Madana-mohana.

Kṛṣṇa apreiškė daugybę pačių įvairiausių žaidimų, pavyzdžiui, žaidimus Vāsudevos bei Saṅkarṣaṇos pavidalais. Materialiame danguje Jo žaidimus tęsia pirmoji *puruṣa* inkarnacija, materialaus pasaulio kūrėjas. Jis žaidžia, sukurdamas žuvies arba vėžlio inkarnacijas, ar išgalvoja žaidimus, kurių metu įgauna materialių kokybių inkarnacijų — Viešpaties Brahmos ir Viešpaties Śivos pavidalus. Žaidimuose, kuriuose Jis apsireiškia įgalios inkarnacijos vaidmenyje, Jis įgyja karaliaus Pṛthu pavidalą. Be to, Jis žaidžia, tapdamas Supersiela, kuri glūdi visų širdyse, ir beasmeniu Brahmanu. Nors Jis apreiškė neapėriamą daugybę žaidimų, svarbiausi jų — tai Kṛṣṇos, turinčio žmogaus pavidalą, žaidimai, kurių metu Jis išdaigauja Vṛndāvanoje, šoka su *gopėmis*, drauge su Pāṇḍavomis išeina į Kurukṣetros mūšio lauką, lankosi Mathuroje ir Dvārakoje. Iš svarbiausių Jo žaidimų žmogaus pavidalu patys svarbiausi tie, kuriuose Jis tampa piemenuku, ką tik išaugusiu į jaunuolį ir grojančiu fleita. Svarbu suprasti, kad net dalinė Jo žaidimų manifestacija Golokoje, Mathuroje ir Dvārāvātī, ar Dvārakoje, gali užlieti visą visatą meile Dievui. Įstabios Kṛṣṇos savybės sužavi bet kurią gyvą esybę.

Net Dievo karalystėje ar Vaikuṅṭhos planetose Kṛṣṇa nesuteikė išraiškos Savo vidinei galiai, tačiau iš Savo nepriežastinės malonės Jis apreiškė ją šioje visatoje, nužengdamas iš Savo asmeninės buveinės. Kṛṣṇa toks puikus ir patrauklus, kad Pats susižavi Savo grožiu, ir tai įrodo, kad Jis kupinas visokiausių nesuvokiamų galių. Beje, dėl Kṛṣṇos papuošalų, tai kai jais išdabintas Kṛṣṇos kūnas, regis, ne Kṛṣṇa tampa gražesnis, o patys papuošalai sutviska grožiu vien todėl, kad guli ant Jo kūno. Kai Kṛṣṇa stovi, triskart išlenkęs kūną, Jis pakeri visas gyvas esybes, tarp jų ir pusdievius. Juo žavisi net Patsai Nārāyaṇa, kuris valdo visas Vaikuṅṭhos planetas.

DEŠIMTAS SKYRIUS

Kṛṣṇos grožis

Kṛṣṇa vadinamas Madana-mohana, nes Jis pavergia Kupidono protą. Madana-mohanos vardu Jis garsus dar ir todėl, kad priima Vrajos mergelių atsidavimo tarnybą ir rodo joms Savo palankumą. Nugalėjęs Kupidono puikybę, Viešpats pradeda *rāsos* šoki kaip naujas Kupidonas. Jis garsėja Madana-mohanos vardu ir dėl Savo sugebėjimo pavergti moterų protus penkiomis strėlėmis: pavidalu, skoniu, kvapu, garsu ir lytėjimu. Vėrinio, kuris puošia Kṛṣṇos kaklą, perlai balti lyg antys, dabinantį Jo galvą povo plunksna žėri visomis vaivorykštės spalvomis. Geltonas Jo rūbas lyg žaibo tvyksnis danguje, o Patsai Kṛṣṇa panašus į ką tik susitelkusius debesis. *Gopės* — tarytum varpeliai ant Kṛṣṇos kojų. Kai debesis pratrūksta liūtimi ant vilnijančių javų laukų, atrodo, lyg Kṛṣṇa Savo žaidimų malonės lietumi gaivintų *gopių* širdis. Ir iš tiesų, liūčių sezono metu į dangų pakyla antys, ir jis sutviska vaivorykšte. Vėndāvanoje Kṛṣṇa laisvai vaikštinėja tarp Savo draugų lyg piemenukas, o kai Jis ima groti fleita, visus gyvus kūrinčius — judančius ir nejudančius — apima ekstazė. Jie virpa, ir iš akių jiems plūsta ašaros. Iš Kṛṣṇos vertenybių visų didžiausia — santuokinė meilė. Kṛṣṇa yra visų turtų, visos galios, visos šlovės, viso grožio, viso žinojimo ir viso atsižadėjimo valdovas; Jo grožis užbaigtu pavidalu — tai santuokinis žavesys. Kṛṣṇos pavidalas — santuokinis grožis — amžinai būdingas tiktai Kṛṣṇai, kai kitomis Jo vertenybėmis pasižymi ir Nārāyaṇos pavidalas.

Kai Viešpats Caitanya pasakojo apie Kṛṣṇos santuokinio žavesio ypatingą puikumą, Jį pagavo ekstazė, ir, griebęs už rankų Sanātanaṁ Gosvāmī, Jis ėmė aukštinti Vrajos mergelių laimę, kalbėdamas *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (10.44.14):

*gopyas tapaḥ kim acarān yad aṁṣya rūpaṁ
lāvaṇya-sāram asamordhvam ananya-siddham
dṛgbhiḥ pibanty anusavābhinavaṁ durāpam
ekānta-dhāma yaśasaḥ śriya aiśvarasya*

„Kokią didžiulę askezę atliko Vṛndāvanos mergelės, jei dabar jos gali gerti nektarą Kṛṣṇos, kuris yra visas grožis, visa galia, visi turtai, visa šlovė ir kurio kūno spindesys — tai viso grožio versmė”.

Kṛṣṇos kūnas, amžinos jaunystės grožio vandenynas, tarytum maudosi savo grožio bangose. Nuo tų bangų ir nuo to sūkurio, kurį sukelia Kṛṣṇos fleitos garsai, *gopių* širdys suvirpa tarsi išdžiūvę lapai ant šakelių, ir kai tie lapai nukrinta prie Kṛṣṇos lotoso pėdų, pakilti jie nebegali. Joks grožis negali lygintis su Kṛṣṇos grožiu, nes grožiu niekas Jam neprilygsta ir Jo nepranoksta. Kadangi Jis visų inkarnacijų šaltinis (taip pat ir Nārāyaṇos pavidalo), sėkmės deivė, amžinai lydinti Nārāyaṇą, palieka Nārāyaṇos draugiją ir ima atgailauti, kad laimėtų Kṛṣṇos draugystę. Tokia yra Kṛṣṇos neprilygstamo grožio didybė, neišsenkamas viso grožio lobynas. Tai Kṛṣṇos grožis gimdo visa, kas puiku.

Gopių nuotaikos tarsi veidrodis, kuriame kas akimirką galima išvysti naują Kṛṣṇos grožio atspalvį. Kas akimirką Kṛṣṇa ir *gopės* sušvyti vis didesniu transcendentiniu žavesiu, ir tarp jų nuolatos vyksta transcendentinės varžybos. Niekas negali deramai įvertinti Kṛṣṇos grožio — nei tinkamai atlikdamas savo pareigas pagal veiklos pobūdį, nei mistinės *yog*os askežėmis, nei gilindamas žinias, nei malda. Transcendentinį Kṛṣṇos grožį regi tik tie, kurie pasiekė transcendentinės meilės Dievui lygį ir kurie iš meilės su atsidavimu Jam tarnauja. Tas grožis yra visų vertenybių kvintesencija — deramai įvertinamas jis tik Goloka Vṛndāvanoje ir niekur kitur. Gailestingumą, šlovę ir kitas grožio savybes Kṛṣṇa įkūnija Nārāyaṇos pavidale, tačiau Nārāyaṇa neturi Kṛṣṇos švelnumo ir didžia-dvasiškumo. Šiomis savybėmis pasižymi tik Kṛṣṇa.

Viešpats Caitanya, įkvėptas *Śrīmad-Bhāgavatam* posmų, kuriuos aiškino Sanātanai, pacitavo dar vieną jų (*Bhāg.* 9.24.65):

*yasyānanam makara-kunḍala-cāru-karṇa-
bhrājat-kapola-subhagam savilāsa-hāsam
nityotsavam na tatṛpur drśibhiḥ pibantyo
nāryo narāś ca muditāḥ kupitā nimeś ca*

„Gėrėjimasis Kṛṣṇos grožiu *gopėms* tapo tarsi nuolatinio džiaugsmo ceremonija. Jas džiugina nuostabus Kṛṣṇos veidas, nuostabios Jo ausys su auskarais, aukšta Jo kakta bei šypsena, ir gėrėdamosi Kṛṣṇos grožiu, jos ima priekaištauti kūrėjui Brahmai, kad Kṛṣṇos paveikslas kas akimirką pasislėpia, mirksint jų akims”.

Vedų himnai, kurie vadinasi *kāma-gāyatrī*, apdainuoja Kṛṣṇos veidą kaip visų mėnulių valdovą. Kalbant metaforomis, egzistuoja daugybė įvairių mėnulių, bet visi jie susijungia Kṛṣṇoje. Vienas mėnulis — tai Jo burna, kitas — Jo skruostai, mėnuliai — Jo rankų bei kojų pirštų galiukai, o sandalmedžio pasta ant Jo kūno — tai mėnulio dėmės. Taigi viso

yra dvidešimt keturi su puse mėnulio, o Krišna — jų centras.

Krišnos auskarų, akių ir antakių judesiai panašūs į šokių ir nepaprastai žavi Vrajos mergeles. Atsidavimo tarnybos veiksmai sustiprina šios tarnybos jausmą. Ir į ką dar norėtumėte žvelgti, jei ne į Krišnos veidą? O kadangi dviejų akių matyti Krišnai nepakanka, mes jaučiamės bejėgiai ir todėl sielvartaujame. Truputį palengvėja, kai imame kaltinti kuriamąsias kūrėjo galias. Kas negali atsižiūrėti į Krišnos veidą, sielojasi: „Turiu ne tūkstantį, o tik dvi akis, bet ir joms žvelgti trukdo vokų mirksėjimas. Matyt, šio kūno kūrėjas ne itin protingas. Jam nežinoma ekstazės poezija — jis viso labo nuobodus kūrėjas, prozininkas. Jis nežino, kaip sutvarkyti daiktus taip, kad žmogus tematytu Krišną”.

Gopių širdys visada sąla nuo Krišnos kūno grožio. Jis — grožio vandenynas, ir nuostabus Jo veidas, šypsena bei kūno spindesys labiau už viską vilioja *gopių* mintis. *Krišna-karnāmṛta* Krišnos veidą, šypseną ir Jo kūno spindesį apibūdina kaip patrauklų, patrauklesnį ir patraukliausią. Krišnos kūno spindesys, Jo veidas ir šypsena savo grožiu sukrečia tobulą *bhakta*, ir jis panyra į transcendentinių konvulsijų vandenyną. Regint Krišnos grožį, žmogų ištinka konvulsijos, ir jų nereikia gydyti. Taip ir paprastų traukulių gydytojas nebando sustabdyti ir neduoda net gurkštelėti vandens, kad žmogui palengvėtų.

Bhakta vis labiau ir labiau ilgisi Krišnos, nes, Krišnai nesant, jis negali gerti Jo grožio nektaro. Išgirdęs transcendentinį Krišnos fleitos garsą, *bhakta* taip įsigeidžia klausytis jo, kad tas troškimas padeda jam prasiškerbti pro materialaus pasaulio apvalkalą ir išžengti į dvasinį dangų, kur transcendentinis fleitos garsas išskverbęs į *gopių* pasekėjų ausis. Krišnos fleitos garsai visada skamba *gopių* ausyse ir žadina jų ekstazę. Juos išgirdusios, ausys nebegirdi jokių kitų garsų. Ko nors savo šeimos narių paklaustos, *gopės* nebesugeba dorai atsakyti į klausimus, nes jų ausyse teskamba tie nuostabūs Krišnos fleitos garsai.

Taip Viešpats Caitanya paaiškino transcendentinę Krišnos esmę, Jo ekspansijas, Jo kūno spindesį ir visa, kas susiję su Juo. Žodžiu, Viešpats Caitanya nusakė esant Krišną toki, koks Jis išties yra. Be to, Jis nurodė būdą, kuris padeda priartėti prie Krišnos. Ta proga Caitanya Mahāprabhu pabrėžė, kad vienintelis būdas, kuris padeda prie Jo priartėti — tai atsidavimo tarnyba Krišnai. Tokia yra *Vedų* raštų išvada. Išminčiai skelbia: „Kas, norėdamas išsiaiškinti transcendentinės realizacijos būdą, kreipsis į *Vedų* raštus ar ieškos patarimo *Purānose* (jos laikomos gimininga šventraščiams raštija), tas patirs, kad visų *Vedų* raštų išvada viena: Aukščiausias Dievo Asmuo Krišna yra vienintelis garbinimo objektas”.

Krišna yra Absoliuti Tiesa, Aukščiausias Dievo Asmuo, ir Jis egzistuoja vidinėje Savo galioje, kuri, kaip nurodo *Bhagavad-gītā*, vadinasi *svarūpa-śakti*, ar *ātma-śakti*. Jis sukuria daugybę įvairiausių Savo pavi-

dalų, dalis jų vadinasi asmeniškai pavidalai, o dalis — atskirti pavidalai. Taip Jis gyvena visose dvasinėse planetose ir materialiose visatose. Jo atskirtų pavidalų ekspansijos vadinamos gyvomis esybėmis, o šios klasifikuojamos pagal Viešpaties energijas. Jos skirstomos į dvi kategorijas: amžinai išvaduotas ir amžinai sąlygotas. Amžinai išvaduotos gyvos esybės niekada nesusiliečia su materialia gamta, todėl joms netenka patirti materialaus gyvenimo. Jos amžinai yra Kṛṣṇos sąmonėje, atlieka atsidavimo tarnybą Viešpačiui ir priskiriamos prie Kṛṣṇos palydovų. Vienintelis jų malonumas ir vienintelis gyvenimo džiaugsmas — transcendentinė meilės tarnystė Kṛṣṇai. Kita vertus, amžinai sąlygotos esybės yra amžinai atskirtos nuo transcendentinės meilės tarnybos Kṛṣṇai ir todėl pasmerktos trejopoms materialios būties kančioms. Už amžiną sąlygotos sielos nusiteikimą gyventi atskirai nuo Kṛṣṇos materialios energijos kerai atlygina jai dvejopomis kūniškos egzistencijos formomis: egzistencija grubiu kūnu, kuri sudaro penki pradmenys, ir subtiliu kūnu, susidedančiu iš proto, intelekto ir ego. Dviejų kūnų kevale sąlygota siela amžinai kenčia materialios būties kančias, kurios vadinasi trejopos kančios. Maža to, ji yra šešių priešų (aistros, pykčio, etc.) valdžioje. Tokia liga nuolatos serga sąlygota siela.

Serganti ir sąlygota gyva esybė klajoja po visatą. Kartais ji patenka į aukštesnę planetų sistemą, kartais — į žemesnę. Taip sirgdama ji stumia savo dienas. Išsigydyti sąlygota siela tegali sutikusi patyrusį gydytoją — *bona fide* dvasinį mokytoją. Ištikimai laikydamasi *bona fide* dvasinio mokytojo nurodymų, sąlygota siela pagyja nuo materialios ligos, pasikelia į išsivadavimo pakopą, vėl gauna galimybę su atsidavimu tarnauti Kṛṣṇai ir grįžta namo, atgal pas Kṛṣṇą. Sąlygota gyva esybė turi suvokti savo tikrąją padėtį ir melsti Viešpaties: „Ar dar ilgai būsiu aistros, pykčio ir kitų kūno funkcijų valdžioje?“ Aistra ir pyktis — sąlygotos sielos valdovai — yra negailestingi. O sąlygota siela niekada nepaliuma tarnavusi šiems negailestingiems šeimnininkams. Tačiau atgavusi savo tikrąją — Kṛṣṇos — sąmonę, ji palieka piktuosius šeimnininkus ir su tyra, atvira širdimi priartėja prie Kṛṣṇos, siekdama Jo prieglobsčio. Tada ji meldžia, kad Kṛṣṇa leistų transcendentaliai su meile Jam tarnauti.

Kartais *Vedų* raštija išaukština karminę veiklą, mistinę *yogą* ir spekuliatyvių žinių paieškas, vadindama jas įvairiais savęs realizacijos keliais. Nepaisant tokio šlovinimo, visi *Vedų* raštai prieina išvadą, kad aukščiausias kelias — atsidavimo tarnyba. Kitaip sakant, atsidavimo tarnyba Viešpačiui Kṛṣṇai — tai aukščiausias ir tobuliausias kelias į savęs pažinimą, todėl būtent jį ir patariama praktikuoti. Karminė veikla, mistinė meditacija bei filosofinė spekuliacija nėra tiesioginiai savęs realizavimo metodai. Šie metodai netiesioginiai, nes be atsidavimo tarnybos jie neatves

į aukščiausią savęs pažinimo tobulumą. Visų savęs realizacijos metodų pagrindas iš esmės yra atsidavimo tarnyba.

Tarnystė Viešpačiui

Kai parašęs daugybę *Vedų* mokslo knygų Vyāsadeva vis dėlto buvo nepatenkintas, Nārada Muni, Vyāsadevos dvasinis mokytojas, paaiškino jam, kad nė vienas savęs realizacijos kelias nėra sėkmingas, jei jis nesusietas su atsidavimo tarnyba. Vyāsadeva sėdėjo ant Sarasvatī upės kranto ir buvo labai nusimineš, kai pasirodė Nārada Muni. Išvydęs tokį Vyāsā, Nārada išdėstė, koks jo parašytų knygų trūkumas.

„Net ir grynasis žinojimas nepakankamas, jeigu lygia greta su juo neatliekama transcendentinė atsidavimo tarnyba, — pasakė Nārada. — Tad ką ir kalbėti apie karminę veiklą, kai ji nederinama su atsidavimo tarnyba. Argi gali ji duoti naudos tam, kuris ją atlieka?“

Daugel yra išminčių, kurie gerai išmano, kaip atlikti askezes, ir žmonių, kurie negaili lėšų labdarai, daugel garsenybių, mokslininkų bei mąstytojų ir tų, kurie puikiai išmoko progiesmiu sakyti *Vedų* himnus. Ir nors visa tai labai gerai veikia žmogų, jis nepasieks trokštamų rezultatų, jeigu neišnaudos savo rezervų ir nedės visokeriopų pastangų Viešpaties atsidavimo tarnybai pasiekti. Todėl *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.4.17) Śukadeva Gosvāmī pagarbiai lenkiasi Aukščiausiam Viešpačiui, kaip vienintelei asmenybei, galinčiai dovanoti sėkmę.

Stokojantis žinių negali išsivaduoti iš materijos pančių — tai pripažįsta visų kryptčių filosofai bei transcendentalistai. Vis dėlto žinios be atsidavimo tarnybos negali suteikti išsivadavimo. Kitaip sakant, *jñāna*, arba žinojimo gilinimas, tik tada teiks išsivadavimą, kai jis ves į atsidavimo tarnybos kelią. Tą patį sako ir Brahmā *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.14.4):

*śreyaḥ-srutim bhaktim udasya te vibho
kliśyanti ye kevala-bodha-labdhave
teṣām asau kleśala eva śiṣyate
nānyad yathā sthūla-tuṣāvaghātinām*

„Brangus mano Viešpatie, atsidavimo tarnyba Tau — geriausias savęs realizavimo būdas. Kas jo atsisako ir tegilina žinias arba spekuliatyviai

samprotauja, tas paprasčiausiai pasirenka sudėtingą kelią ir trokštamų rezultatų nepasieikia. Iš pelų nebus grūdų. Kas pasirenka spekuliatyvųjį pažinimą, tas trokštamų savęs realizavimo rezultatų neturės. Šiame kelyje jis tepatirs nesėkmes”.

Bhagavad-gītā teigia (Bg. 7.14): materiali gamta tokia stipri, kad paprasta gyva esybė negali jos įveikti. Materialios būties vandenyną gali perplaukti tik tie, kurie atsiduoda Kṛṣṇos lotoso pėdoms. Gyva esybė užmiršta, kad ji amžinas Kṛṣṇos tarnas; tai užmiršusi ji tampa sąlygoto gyvenimo verge ir susižavi materialia energija. Materialios energijos žavesys ir yra jos grandinės. Kol žmogus trokšta viešpatauti materialioje gamtoje, jam labai sunku išsivaduoti, todėl patariama kreiptis į dvasinį mokytoją, kuris mokytų jį atsidavimo tarnybos, padėtų ištrūkti iš materialios gamtos letenų ir pasiekti Kṛṣṇos lotoso pėdas.

Žmonių visuomenė suskirstyta į aštuonis skyrius, kurie sukurti tam, kad palengvintų žmonėms atlikti savo pareigą (tai *brāhmaṇos*, arba inteligentija, *kṣatriyos*, arba valdytojai, *vaiśyos*, arba komersantai bei ūkininkai, ir *śūdro*, arba darbininkai; o taip pat keturi *āśramos*: *brahmacāriai*, ar mokiniai, *gṛhasthos*, ar šeimos žmonės, *vānaprasthos*, ar atsiskyrėliai, ir *sannyāsiai*, ar atsižadėjusieji pasaulio), tačiau jei žmogus neturi atsidavimo ar Kṛṣṇos sąmonės, jis negali išsilaisvinti iš materijos vergijos net jei ir atlieka visas nurodytas pareigas. Priešingai, net atlikdamas nurodytas pareigas, jis nusiris į pragarą, nes jo sąmonė materialinė. Todėl kiekvienas, kuris atlieka savo pareigas pagal veiklos pobūdį, — jeigu jis nori išsivaduoti iš materijos letenų — drauge turi praktikuoti ir Kṛṣṇos sąmonę atsidavimo tarnybos būdu.

Ta proga Viešpats Caitanya pacitavo *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą, kurią pateikė Nārada Muni, nurodydamas *bhāgavatos* plėtotės kelią. Nārada Muni pažymėjo, kad keturis visuomenės sluoksnius bei keturis dvasinio gyvenimo skyrius pagimdo milžiniškas Viešpaties pavidalas. *Brāhmaṇos* gimsta iš Viešpaties visatos pavidalo burnos, *kṣatriyos* — iš rankų, *vaiśyos* — iš liemens, o *śūdro* — iš kojų. Ir čia jų savybės nulemia skirtingos materialios gamtos *guṇos*, veikiančios *virāṭa-puruṣos* pavidale. Jei žmogus su atsidavimu netarnauja Viešpačiui, jis smunka iš savo lygio, neatsižvelgiant į tai, ar atlieka savo pareigas pagal veiklos pobūdį, ar ne.

Toliau Viešpats Caitanya nurodo, kad visi, priklausantys *māyāvādī*, ar impersonalistų, mokyklai, laiko save susivienijusiais su Dievu, išsivadavusiais, tačiau, pasak Paties Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu ir *Śrīmad-Bhāgavatam*, iš tikrųjų jie nėra išsivadavę. Ta proga Caitanya Mahāprabhu vėl cituoja *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.2.32):

ye 'nye 'ravindākṣa vimukta-māninas
tvayy asta-bhāvād aviśuddha-buddhayaḥ

*āruhya kṛcchreṇa param̐ padaṁ tataḥ
patanty adho 'nāḍṛta-yuṣmad-aṅghrayaḥ*

„Kas, remdamasis *māyāvādī* filosofija, mano esąs išsivadavęs, bet su atsidavimu netarnauja Viešpačiui, tas patiria nuopolį dėl atsidavimo tarnybos nebuvimo, net jeigu jis atliko pačias rūščiausias askezes ir jam pavyko priartėti prie aukščiausio būvio”.

Caitanya Mahāprabhu aiškina, jog Kṛṣṇa — tarsi saulė, o *māyā*, iliuzinė materialinė energija — kaip tamsa. Kas nuolat nušviestas Kṛṣṇos saulės, to negali suklaidinti materialios energijos tamsa. Apie tai labai aiškiai kalba keturi pagrindiniai *Śrīmad-Bhāgavatam* posmai, ir patvirtina vienas *Śrīmad-Bhāgavatam* fragmentas (*Bhāg.* 2.5.13), kur sakoma: „Iliuzinė energija, ar *māyā*, gėdijasi stoti Viešpaties akivaizdon”. Ir vis dėlto iliuzinė energija nuolatos klaidina gyvas esybes. Būdama sąlygota, gyvoji esybė griebiasi įvairiausių žodinės ekvilibristikos formų, stengdamasi pasiekti tariamąjį išsivadavimą iš *māyos* letenų, tačiau jeigu ji nuoširdžiai atsiduoda Kṛṣṇai, kartą paprasčiausiai tarusi: „Brangus mano Viešpatie Kṛṣṇa, nuo šiol aš — Tavo”, ji iš karto išsivaduoja iš materialios energijos letenų. Šiai minčiai pritaria ir *Rāmāyaṇa*, *Laṅkā-kāṇḍa* (18.33), kur Viešpats sako:

*sakṛdeva prapanno yas
tavāsmīti ca yācate
abhayaṁ sarvadā tasmai
dadāmy etad vratam̐ mama*

„Aš pažadu ir įsipareigoju visokeriopai saugoti tą, kuris besąlygiškai Man atsiduoda”. Žmogus gali eiti karminės veiklos, išsivadavimo ar *jñānos* keliais arba siekti tobulumo, praktikuodamas *yogos* sistemą, bet kai jis tampa išties protingas, jis visų šių kelių atsisako ir ima nuoširdžiai su atsidavimu tarnauti Viešpačiui. *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.3.10) taip pat liudija, kad žmogus turi atlikti atsidavimo tarnybą net ir tada, kai trokšta materialių džiaugsmų ar išsivadavimo. Kas iš atsidavimo tarnybos trokšta gauti materialios naudos, tas nėra tyras *bhakta*, bet kadangi su atsidavimu tarnauja, jis laikomas laimingu žmogumi. Šie žmonės nežino, kad atsidavimo tarnybos rezultatas nėra materialios malonės, tačiau jie su pasiaukojimu tarnauja Viešpačiui, todėl galų gale suvokia, kad materialūs džiaugsmai nėra atsidavimo tarnybos tikslas. Patsai Kṛṣṇa sako, kad žmonės, mainais už atsidavimo tarnybą trokštantys kažkokios materialios naudos, yra tikri kvailiai, nes nori to, kas jiems žalinga. Tikrasis atsidavimo tarnybos tikslas — meilė Dievui, ir nors žmogus trokšta iš Kṛṣṇos materialių gėrybių, visagalis Viešpats įvertina būklę, kurioje jis yra, pamažu išvaduoja jį iš gyvenimo, pagrįsto materialiais siekiais, ir vis la-

biau įtraukia į atsidavimo tarnybą. O kai žmogus išties užsiima atsidavimo tarnyba, savo materialius siekius ir troškimus jis užmiršta. Taip liudija ir *Śrīmad-Bhāgavatam* (5.19.27):

*satyam̐ diśaty arthitam arthito nṛṇām
naivārthado yat punar arthitā yataḥ
svayam̐ vidhatte bhajatām anicchatām
icchā-pidhānam̐ nija-pāda-pallavam*

„Viešpats Kṛṣṇa, žinoma, išpildo Savo *bhaktų*, kurie ateina pas Jį per atsidavimo tarnybą, troškimus, tačiau Jis nepildo tų troškimų, kurie vėl kelia kančias. Nors tokie *bhaktos* turi materialių siekių, atlikdami transcendentinę tarnybą, jie palaiapsniui apsivalo nuo materialaus džiaugsmo troškimų ir ima geisti džiaugsmo, kurį teikia atsidavimo tarnyba”.

Dažniausia žmonės pradeda bendrauti su *bhaktomis*, siekdami patenkinti kai kurias savo materialias reikmes, tačiau tyro *bhaktos* įtaka išvaduoja juos nuo materialių troškimų, ir jie galų gale pasiekia tą stadiją, kai ima justis atsidavimo tarnybos skonį. Atsidavimo tarnyba tokia puiki ir tyra, kad apvalo *bhaktą*, ir kai tik jis visiškai atsideda transcendentinei meilės tarnybai Kṛṣṇai, užmiršta visus materialius siekius. Akivaizdus to pavyzdys — Dhruva Mahārāja. Su atsidavimu tarnauti Kṛṣṇai jis pradėjo skatinamas materialaus noro. Tačiau kai Viešpats pasirodė Dhruvai keturankiu Višņu pavidalu, Dhruva pasakė: „Brangus mano Viešpatie, aš su atsidavimu tarnavau Tau ir atlikau dideles askezes, todėl dabar regiu Tave, nors išvysti Tave nelengva net didiesiems pusdieviams ir išminčiams. Dabar esu visiškai patenkintas, visi mano troškimai išsipildė. Daugiau aš nieko nenoriu. Aš ieškojau stiklo šukių, o radau didžiulį brangakmenį”. Taip Dhruva Mahārāja atrado visišką pasitenkinimą ir atsisakė ko nors prašyti iš Viešpaties.

Gyva esybė, transmigrudama per 8 400 000 gyvybės rūšių, kartais lyginama su upe plaukiančiu rąstu. Kartais atsitiktinumo dėka srovė išmeta rąstą į krantą, ir tada jam nebereikia plaukti pasroviui. Vienas *Śrīmad-Bhāgavatam* posmas (*Bhāg.* 10.38.5) taip pakelia sąlygotos sielos dvasią: „Nereikia pulti į nevilį ir manyti, kad niekada neištrūksi iš materijos letenų, nes kiekvieną akimirką yra galimybė būti išgelbėtam, — kaip upės nešamam rąstui visada yra galimybė būti išmestam į krantą”. Apie tą laimingą galimybę kalbėjo ir Viešpats Caitanya. Tokie laimingi atsitikimai liudija apie sąlygoto gyvenimo pabaigos pradžią, o įvyksta jie bendraujant su tyrais Viešpaties *bhaktomis*. Tyrų *bhaktų* draugijoje žmogus išsiugdo potraukį Kṛṣṇai. Egzistuoja įvairių tipų ritualai ir įvairios veiklos formos. Vieni jų veda į materialų džiaugsmą, kiti — į materialų išsivadimą, bet jei gyva esybė įsijungia į tą ritualinę veiklą, kuri skatina tyros atsidavimo tarnybos Viešpačiui plėtrą tyrų *bhaktų* draugijoje, atside-

vimo tarnyba savaime tampa patraukli jos širdžiai. *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.51.54) Mucukunda sako:

*bhavāpavargo bhramato yadā bhavej
janasya tarhy acyuta sat-samāgamah
sat-saṅgamo yarhi tadaiva sad-gatau
parāvareṣe tvayi jāyate matiḥ*

„Brangus mano Viešpatie, klajodama po ši materialųjį pasaulį per įvairiausias gyvybės rūšis, gyvoji esybė gali artėti link išsivadavimo. Tačiau atsitiktinai susidūrusi su tyru *bhakta*, ji iš tikrųjų išsivaduoja iš materialios energijos letenų ir tampa Tavo, Dievo Asmens, *bhakta*”.

Kai sąlygota siela tampa Kṛṣṇos *bhakta*, Viešpats iš nepriežastinės malonės moko ją dvejopai. Iš išorės, pasitelkęs dvasinį mokytoją, ir iš vidaus — per Supersielą. *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.29.6) sako: „Brangus mano Viešpatie, jei kas užsitarnaus tokį ilgą kaip Brahmos gyvenimą, jis vis tiek nepajėgs išreikšti dėkingumo už tą naudą, kurią gauna, atmindamas Tave. Iš nepriežastinės Savo malonės Tu pašalini visa tai, kas nepalanku, pasireikšdamas iš išorės kaip dvasinis mokytojas, o iš vidaus — kaip Supersiela”.

Šiaip ar taip, jeigu žmogus užmezga ryšius su tyru *bhakta* ir bendraudamas su juo išsiugdo norą su atsidavimu tarnauti Kṛṣṇai, jis pamažu pakyla iki meilės Dievui lygio ir taip išsivaduoja iš materialios energijos gniaužtų. Apie tai liudija ir *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.20.8), kur Pats Viešpats sako: „Kas savaime susižavi Mano žygiais, kam materialie veikla nėra nei viliojanti, nei atstumianti, tam atsiveria atsidavimo tarnybos kelias į tobulą meilę Dievui”. Tačiau pasiekti tobulumo stadiją be tyro *bhaktos*, t.y. *mahātmos* — didžios sielos, malonės neįmanoma. Be didžios sielos malonės neįmanoma ištrūkti net iš materijos gniaužtų, ką jau kalbėti apie galimybę pakilti iki meilės Dievui lygio. Ta pati mintis patvirtinama *Śrīmad-Bhāgavatam* (5.12.12), pokalbyje tarp Sibiro Sindo provincijos karaliaus Rahūgaṇos ir karaliaus Bharatos. Kai karalius Rahūgaṇa išreiškė nuostabą karaliaus Bharatos dvasiniais pasiekimais, Bharata atsakė:

*rahūgaṇaitat tapasā na yāti
na cejyayā nirvapaṇād gṛhād vā
na cchandasā naiva jalāgni-sūryair
vinā mahat-pāda-rajo 'bhiṣekam*

„Brangus Rahūgaṇa, niekas negali pasiekti tobulos atsidavimo tarnybos stadijos be didžios sielos ar tyro *bhaktos* palaiminimo. Niekas nepasieks tobulumo stadijos vien tik laikydamasis reguliatyvių šventraščių principų, davęs atsižadėjimo įžadus, atlikdamas nurodytas šeimos žmogaus pa-

reigas, tapęs rimtu dvasinio mokslo tyrinėtoju ar atlikdamas rūščią askezę vardan realizacijos”. Kai ateistas Hiranyakašipu paklausė savo sūnaus Prahlados Mahārājos, kaip jis pajuto potraukį atsidavimo tarnybai, berniukas atsakė: „Kol žmogaus nepalaimina dulkės nuo tyro *bhaktos* pėdų, jam net iš tolo yra neprieinamas atsidavimo tarnybos procesas, kuris išsprendžia visas materialaus gyvenimo problemas” (*Bhāg.* 7.5.32).

Taigi Viešpats Caitanya pasakė Sanātanai Gosvāmī, kad visi šventraščiai pabrėžia bendravimo su tyrais Dievo *bhaktomis* būtinybę. Galimybė bendrauti su tyru Aukščiausio Viešpaties *bhakta* — tai pirmasis žingsnis kelyje į tobulumą. Taip liudija ir *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.18.13), kur pasakyta, kad galimybės ir malonės, atsiveriančios bendraujant su tyru *bhakta* — neprilygstamos. Su jomis nieko nepalyginsi — nei pasikėlimo į dangaus karalystę, nei išsivadavimo nuo materialios energijos. Viešpats byloja apie tai ir pačiuose slaptiausiųose *Bhagavad-gītos* pamokymuose, sakydamas Arjunai:

*manmanā bhava mad-bhakto
mad-yājī mām namaskuru
mām evaiṣyasi satyaṁ te
pratijāne priyo 'si me*

„Visada galvok apie Mane ir tapk Mano *bhakta*. Garbink Mane ir reišk Man savo pagarbą. Aš pažadu — tu tikrai ateisi pas Mane, nes esi Mano labai brangus draugas” (Bg. 18.65).

Toks Paties Kṛṣṇos nurodymas yra svarbesnis už bet kokį *Vedų* nurodymą ar net reguliuojamą tarnystę. Be abejo, žinojimui siekti *Vedos* mums nurodo daugybę ritualinių bei aukojimo apeigų, reguliuojamų pareigų, meditacijos metodų ir spekuliatyvaus samprotavimo būdų, tačiau tiesioginį Kṛṣṇos įsakymą: „Visada galvok apie Mane ir tapk Mano *bhakta*” — reikia laikyti svarbiausiu Viešpaties įsakymu ir jį vykdyti. Kas tik šiuo įsakymu ir pradeda su atsidavimu Jam tarnauti, atsisakydamas bet kurios kitos veiklos, tam neabejotinai nusišypsos sėkmė. Pritardama šiam teiginiui, *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.20.9) sako, kad kitais savęs realizacijos keliais reikia eiti tik tol, kol netiki Viešpaties Śrī Kṛṣṇos įsakymu, išėjusiu iš Jo Paties lūpų. Ir *Śrīmad-Bhāgavatam*, ir *Bhagavad-gītā* prieina išvadą, kad tiesioginis Viešpaties įsakymas — viską atmesti ir su atsidavimu tarnauti Jam.

Tvirtas apsisprendimas vykdyti Viešpaties įsakymą yra tikėjimas. Tikintis žmogus tvirtai įsitikinęs, kad tiesiog atlikdamas atsidavimo tarnybą Viešpačiui Kṛṣṇai, jis savaime atlieka ir visą kitą veiklą, įskaitant ritualines pareigas, aukas, *yogą* bei žinių ieškojimą apmąstymų keliu. Jei žmogus įsitikinęs, kad atsidavimo tarnyba Viešpačiui aprėpia viską, jam nebūtina dar ką nors veikti. *Śrīmad-Bhāgavatam* (4.31.14) sako:

*yathā taror mūla-niṣecanena
 tṛpyanti tat-skandha-bhujopaśākhāḥ
 prāṇopahārāc ca yathendriyānām
 tathaiva sarvārhaṇam acyutejyā*

„Laistydami medžio šaknis, mes pamaitiname ir šakas, šakeles bei vaisius, o pripildydami maistu skrandį, patenkiname visas jusles. Taip lygiai ir atliekant atsidavimo tarnybą Kṛṣṇai savaiame patenkinamas poreikis visoms kitoms garbinimo formoms”. Kas šventai tuo tiki — vertas pakilti iki tyro *bhaktos* lygio.

Egzistuoja trys *bhaktų* kategorijos pagal jų įsitikinimo laipsnį. Pirmos kategorijos *bhakta* gerai išmano visus *Vedų* raštus ir yra tvirto tikėjimo, apie kurį buvo kalbėta anksčiau. Jis gali visus išvaduoti nuo skausmų, kuriuos kelia materialios kančios. Antros kategorijos *bhakta* turi nepalaužiamą tikėjimą, bet nepajėgia remtis apreikštų šventraščių įrodymais. Trečios kategorijos *bhakta* — tas, kurio tikėjimas nėra stiprus, tačiau palapsniui tobulindamas atsidavimo tarnybą jis gali pasiekti antros ar pirmos kategorijos *bhaktų* lygį. *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.2.45–47) sako, kad pirmosios kategorijos *bhakta* visada regi Aukščiausią Viešpatį kaip visų gyvų esybių sielą. Žvelgdamas į gyvas esybes jis mato tik Kṛṣṇą ir nieko daugiau, išskyrus Kṛṣṇą. Antros kategorijos *bhakta* visą tikėjimą skiria Aukščiausiam Dievo Asmeniui, draugauja su tyrais *bhaktomis*, rodo palankumą nekaltiems ir vengia ateistų bei atsidavimo tarnybai priešiškų žmonių. Trečios kategorijos *bhakta* atlieka atsidavimo tarnybą sekdamas šeimos tradicija arba pagal dvasinio mokytojo nurodymus, ir garbina Viešpaties Dievybę, bet jo žinios apie atsidavimo tarnybą menkos, ir jis neskiria *bhaktos* nuo *abhaktos*. Šio trečios kategorijos *bhaktos* negalima laikyti tyru *bhakta*: jis tarsi eina atsidavimo keliu, tačiau jo padėtis netvirta.

Taigi galima daryti išvadą, kad jei žmogus rodo meilę Dievui, draugauja su *bhaktomis*, yra gailėstingas nekaltiems ir nemėgsta bendrauti su *abhaktomis*, jis yra tyras *bhakta*. Tobulindamas savo atsidavimo tarnybą, toks žmogus suvokia, kad kiekviena gyva esybė yra sudėtinė Aukščiausiojo dalelė. Kiekvienoje gyvoje esybėje jis regi Aukščiausią Asmenį ir pasiekia Kṛṣṇos sąmonės aukštumas. Šioje stadijoje jis nedaro skirtumo tarp *bhaktos* ir *abhaktos*, nes mato, kad kiekvienas tarnauja Viešpačiui. Pasinėręs į Kṛṣṇos sąmonę ir atsidavimo tarnybą, jis toliau ugdo visas taurias savybes. Kaip *Śrīmad-Bhāgavatam* (5.18.12) sako:

*yasyāsti bhaktir bhagavaty akiñcanā
 sarvair guṇais tatra samāsate surāḥ
 harāv abhaktasya kuto mahad-guṇā
 mano-rathenāsati dhāvato bahiḥ*

„Kas pasiekia tyrą, besąlyginę atsidavimo tarnybą Aukščiausiam Viešpačiui, tas įgyja visas tauriausias pusdievių savybes, tuo tarpu tas, kuris šios tarnybos nepraktikuoja, nepaisant visų savo materialių ypatybių, neabejotinai nuklys iš tiesaus kelio, nes jis svyruoja mentaliniame lygyje”. Taigi materialios ypatybės be atsidavimo tarnybos yra nieko vertos.

DVYLIKTAS SKYRIUS

Bhakta

Žmogus Kṛṣṇos sąmonėje, visiškai atsidėjęs transcendentinei meilės tarnybai Viešpačiui, išsiugdo visas dieviškas pusdievių savybes. Šių savybių yra daug, tačiau Viešpats Caitanya apibūdino Sanātanai Gosvāmī tik kelias jų. Viešpaties *bhakta* visiems geras ir neieško progos susikivirčyti. Jam rūpi gyvenimo esmė, dvasios dalykai. Jis vienodas visiems ir niekas neranda jame ydų. Prakilnus jo protas visada žvalus ir tyras, jo nekankina įkyrios materialios idėjos. Jis skleidžia gėrį visoms gyvoms esybėms, visada ramus ir atsidavęs Kṛṣṇai. Jis neturi materialių troškimų. Jis labai kuklus ir tvirtai siekia tikslo. Jis nugalėjo šešias materialias savybes — aistrą, pyktį, etc. ir valgo tik tiek, kiek jam būtina. Jis niekada nepraranda blaivaus proto, yra pagarbus kitiems, tačiau niekada nereikalauja pagarbos sau. Jis — rimtas, gailestingas, draugiškas, poetiškas, sumanus ir tylus.

Viešpaties *bhaktos* apibūdinimas pateikiamas ir *Śrīmad-Bhāgavatam* (3.25.21). Ji sako, kad *bhakta* visada pakantus ir gailestingas. Jis — visų gyvų esybių draugas, todėl neturi priešų. Jis ramus ir pasižymi visomis kilniausiomis savybėmis. Tai tik kelios žmogaus Kṛṣṇos sąmonėje ypatybės.

Śrīmad-Bhāgavatam taip pat sako, kad gavus galimybę tarnauti didžiai sielai — *mahātmāi*, atsiveria kelias išsivaduoti. Bet tie, kuriuos traukia materialistiški žmonės, eina tamsos keliu. Kas turi tikro šventumo, tas pasiekė transcendentinį būvį; jis santūrus, ramus, draugiškas visoms gyvoms esybėms ir nepasiduoda pykčiui. Kṛṣṇą išsąmoninusių *bhakta* galima tapti vien bendraujant su tokiu šventu žmogumi. Taigi, norint išsiugdyti meilę Dievui, reikia bendrauti su šventais *bhaktomis*. Kiekvienam, kas bendravo su šventu žmogumi, atsiveria tobulėjimo dvasiniame gyvenime kelias. Eidamas *bhaktos* pramintu keliu ir visiškai skyręs save atsidavimo tarnybai, žmogus neabejotinai išsiugdo Kṛṣṇos sąmonę.

Śrīmad-Bhāgavatam (11.2.28) Vasudeva, Kṛṣṇos tėvas, klausia Nārados Muni apie visų gyvų esybių gerovę, ir Nārada Muni atsakydamas patei-

kia Mahārājos Nimi ir devynių išminčių pokalbio fragmentą. „O šventieji išminčiai, — sako karalius Nimi, — aš ieškau tokio kelio, kuris žada gerovę visoms gyvoms esybėms. Susitikti su šventu žmogumi nors akimirkai — vertingiausia, kas gali būti gyvenime, nes tas akimirksnis atveria tobulėjimo dvasiniame gyvenime galimybę“. Tą mintį patvirtina ir kitas *Śrīmad-Bhāgavatam* fragmentas (3.25.25). Bendraudami su šventais žmonėmis ir aptardami su jais transcendentinius dalykus, įsitikiname dvasinio gyvenimo vertingumu. Neilgai trukus pasakojimai apie Kṛṣṇą tampa malonūs ausiai ir mieli širdžiai. Jei išgirdęs dvasinę žinią iš šventos asmenybės, žmogus mėgina ją pritaikyti savo gyvenime, Kṛṣṇos sąmonės kelias natūraliai išsirutulioja į tikėjimą, prisirišimą ir atsidavimo tarnybą.

Paskui Viešpats papasakojo Sanātanai Gosvāmī, kaip turi elgtis *bhaktā*. Svarbiausia — visuomet vengti nedorų žmonių draugijos. Toks *bhaktos* elgesio pagrindas. Kas yra nedori ryšiai? Tai bendravimas su tais, kurie pernelyg prisirišę prie moterų, ir tais, kurie nėra Viešpaties Kṛṣṇos *bhaktos*. Tai negeri žmonės. Bendrauti rekomenduojama su šventais Viešpaties *bhaktom* ir kiek įmanoma vengti bendravimo su nedorais, Dievu nesidominčiais žmonėmis. Tyri Kṛṣṇos *bhaktos* labai rūpestingai šalinasi šių dviejų kategorijų *abhaktų*. *Śrīmad-Bhāgavatam* (3.31.33–35) sako, kad reikia atsisakyti bet kokio bendravimo su tuo, kuris nevaržomai bendrauja su moterimis, nes bendraujant su tokiu negeru žmogumi, prarandamos visos geros savybės: teisingumas, švara, gailestingumas, rimtumas, supratingumas, drovumas, grožis, šlovingumas, atlaidumas, sugebėjimas valdyti protą ir jusles bei visos kitos kilniosios savybės, kurias *bhaktā* įgyja savaime. Niekas nedegraduoja taip, kaip tas, kuris bendrauja su žmonėmis, pernelyg prisirišusiais prie moterų.

Ta proga Viešpats Caitanya taip pat pateikia posmą iš *Kātyāyana-samhitos*: „Geriau kęsti kančias uždarytam degančiame narve, negu bendrauti su tais, kurie nėra atsidavę Viešpačiui“. Patariama netgi nežiūrėti į bedievio ar neatsidavusio Aukščiausiam Viešpačiui žmogaus veidą. Viešpats Caitanya pataria rūpestingai vengti bendravimo su nepageidaujamais žmonėmis ir visiškai pasikliauti Aukščiausio Viešpaties Kṛṣṇos globa. Tokį nurodymą gauna Arjuna paskutiniuose *Bhagavad-gīto*s posmuose, kur Kṛṣṇa sako: „Atidėk viską į šalį ir atsiduok Man. Aš pasirūpinsiu tavimi ir apsaugosiu nuo atoveikio už visas nuodėmes“ (Bg. 18.66). Viešpats labai geras Savo *bhaktoms*, Jis labai dėkingas, galingas ir kilniadvasis. Tikėti Jo žodžiais — mūsų pareiga, ir jei mes esame pakankamai protingi ir išsilavinę, nedvejodami vadovausimės Jo nurodymais. *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.48.26) Akrūra sako Kṛṣṇai:

*kaḥ paṇḍitas tvad aparām śaraṇam samīyād
bhakta-priyād rta-giraḥ suhrdaḥ kṛta-jñāt*

*sarvān dadāti suhṛdo bhajato 'bhikāmān
ātmānam apy upacayāpacayau na yasya*

„Kam kitam dar galima atsiduoti, jei ne Tau? Kas dar yra toks mielas, teisingas, draugiškas ir dėkingas, kaip Tu? Tu toks tobulas ir išbaigtas, kad net atidavęs Save Savo *bhaktoms*, vis tiek neprarandi pilnatvės ir tobulumo. Tu gali išpildyti visus Savo *bhaktos* troškimus ir, maža to, dovanoti jam Save“. Protingas ir gebantis suvokti Kṛṣṇos sąmonės filosofiją žmogus savaimė visko atsisako ir randa prieglobstį Kṛṣṇoje. Ta proga Viešpats Caitanya pateikia *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (3.2.23), kurį pasakė Uddhava: „Ar galima ieškoti prieglobsčio kitur, ne Kṛṣṇoje? Jis toks geras. Nors Bakāsuros sesuo sumanė nužudyti Kṛṣṇą, kai Jis buvo dar kūdikis, duodama Jam žįsti pateptą nuodais savo krūtį, net ir ši baises moteris buvo išvaduota ir pakylėta iki tikros Kṛṣṇos motinos lygio“. Šis posmas pasakoja istoriją, kaip Pūtanā sumanė nužudyti Kṛṣṇą. Kṛṣṇa ėmė žįsti šios demoniškos moters užnuodytą krūtį, tačiau kartu su pienu Jis iščiulpė ir jos gyvybę. Ir vis dėlto Pūtanā buvo pakylėta į tą pačią padėtį, kaip ir tikroji Kṛṣṇos mama.

Tarp visiškai atsidavusios sielos ir žmogaus, atsižadėjusio pasaulio, nėra esminio skirtumo. Skiriasi jie tik tuo, kad visiškai atsidavusi siela absoliučiai priklauso nuo Kṛṣṇos. Yra šešios svarbiausios rekomendacijos, kaip atsiduoti Viešpačiui. Pirma, panaudoti viską, kas naudinga atsidavimo tarnybai atlikti, ir būti pasiryžusiam stoti į šį kelią. Antra, atmesti viską, kas nenaudinga atsidavimo tarnybai, ir būti pasiryžusiam tai padaryti. Trečia, būti įsitikinusiam, kad mus tegali apginti Kṛṣṇa, ir šventai tikėti, kad Viešpats suteiks šią apsaugą. Impersonalistai mano, kad tikrasis mūsų identitetas — vienovė su Kṛṣṇa, tačiau *bhakta* savo „aš“ taip negriauna. Jis gyvena šventai tikėdamas, kad Kṛṣṇa maloningai apsaugos jį visais atžvilgiais. Ketvirta, *bhakta* visada turi laikyti Kṛṣṇą savo globėju. Tie, kam rūpi veiklos vaisiai, dažniausia tikisi pusdievių užtarimo, bet Kṛṣṇos *bhakta* nesižvalgo į pusdievius. Jis visiškai įsitikinęs, kad Kṛṣṇa apsaugos jį nuo visų nepalankių aplinkybių. Penkta, *bhakta* visada suvokia, kad jo troškimai nėra lemtingi; be Kṛṣṇos valios jie neišsipildo. Ir pagaliau reikia laikyti save žemiausiai puolusia siela ir viltis, kad galbūt Kṛṣṇa ja pasirūpins.

Tokia atsidavusi siela turi apsigyventi šventose vietose, tokiose kaip Vṛndāvana, Mathurā, Dvārakā, Māyāpura, etc. Ji turi atsiduoti Viešpačiui sakydama: „Mano Viešpatie, nuo šiol aš — Tavo. Tu gali apginti mane arba pražudyti — elkis kaip Tau patinka“. Taip tyras *bhakta* atsiduoda Kṛṣṇos globai, o Kṛṣṇa yra toks malonus, kad priglaudžia jį ir visiškai apsaugo. Apie tai liudija *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.29.34), kur pasakyta, kad jei žmogus, stovintis ant mirties slenksčio, visiškai atsiremia į Aukš-

čiausią Viešpatį ir patiki Jam visus savo rūpesčius, jis, be abejonės, pasiekia nemirtingumą ir gauna teisę bendrauti su Aukščiausiu Viešpačiu bei patirti transcendentinę palaimą.

Paskui Viešpats apibūdino Sanātanai Gosvāmī įvairias praktinės atsidavimo tarnybos rūšis ir nusakė jos požymius. Kai atsidavimo tarnyba vykdoma, remiantis mūsų dabartiniais jutimo organais, ji vadinasi praktine atsidavimo tarnyba. Iš tiesų atsidavimo tarnyba — tai amžinas gyvos esybės gyvenimas, ir ji snaudžia visų širdyse. Praktika, kuri žadina atsidavimo tarnybą, vadinasi praktine atsidavimo tarnyba. Mat gyva esybė pagal savo konstituciją yra sudėtinė Aukščiausio Viešpaties dalelė. Viešpatį galime palyginti su saule, o gyvas esybes — su saulės šviesos dalelėmis. Apkerėta iliuzinės energijos, dvasinė kibirkštis beveik užgeso, bet praktinė atsidavimo tarnyba gali grąžinti ją į jos natūralią konstitucinę padėtį. Praktikuoti atsidavimo tarnybą — tai grįžti į savo pirminį ir natūralų išsivadavimo būvį. Atsidavimo tarnybą galima praktikuoti su esmais jutimo organais, *bona fide* dvasiniam mokytojui vadovaujant.

Dvasinė veikla siekiant tobulėti Kṛṣṇos sąmonėje prasideda klausantis. Klausymasis — svarbiausias tobulėjimo būdas, todėl žmogus turi labai norėti išgirsti pasakojimą apie Kṛṣṇą. Atmetus spekuliatyvius samprotavimus ir karminę veiklą, tereikia garbinti Viešpatį ir trokšti meilės Dievui. Meilė Dievui amžinai glūdi kiekviename mūsų, ją tereikia pažadinti klausantis. Klausymasis ir kartojimas — svarbiausieji atsidavimo tarnybos būdai.

Atsidavimo tarnyba gali būti dvejopa: reguliatyvi arba atliekama iš meilės. Kas neišsiugdė transcendentinės meilės Kṛṣṇai, tas savo gyvenimą turi tvarkyti, vadovaudamasis šventraščių ir dvasinio mokytojo nurodymais bei regulomis. *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.1.5) Śukadeva Gosvāmī pataria Mahārājai Parīkṣitui:

*tasmād bhārata sarvātmā
bhagavān īśvaro hariḥ
śrotavyaḥ kīrtitavyaś ca
smartavyaś cechatābhayam*

„O geriausias iš Bhāratų, pirmutinė pareiga tų, kurie nori tapti bebaimiai — klausytis pasakojimų apie Aukščiausią Dievo Asmenį, Hari, giedoti apie Jį ir visada Jį atminti. Mes visada turime atminti Viešpatį Viṣṇu. Iš tikrųjų Jo nederėtų užmiršti nė akimirkai. Jis yra visų reguliatyviųjų principų esmė”. Apibendrinant galima pasakyti, kad susumavus visas apreiškusių šventraščių taisykles, regulas, rekomendacijas ir jų draudžiamą veiklą, prieinama išvada: svarbiausia atminti Aukščiausią Viešpatį. Atsidavimo tarnybos tikslas — nuolat širdy atminti Aukščiausią Dievo As-

menį. Kai atsidavimo tarnyba atliekama tyrai ir su meile, nėra nė kalbos apie reguliatyvius principus. Tada nėra jokių „reikia“ ir „negalima“.

Tačiau apskritai, stengiantis, kad atsidavimo tarnyba būtų atliekama deramai, reikia vadovautis šiomis taisyklėmis: 1) rasti *bona fide* dvasinio mokytojo prieglobstį; 2) gauti dvasinio mokytojo iniciaciją; 3) tarnauti dvasiniam mokytojui; 4) klausinėti dvasinį mokytoją ir išmokti iš jo meilės; 5) sekti pėdomis šventų asmenybių, pasišventusių transcendentinei meilės tarnybai Viešpačiui; 6) būti pasirėngus vardan Kṛṣṇos paaukoti bet kokius džiaugsmus ir kančias; 7) gyventi Kṛṣṇos žaidimų vietoje; 8) pasitenkinti tuo, ką siunčia Kṛṣṇa kūnui palaikyti, ir netrokšti daugiau; 9) pasninkauti Ekādaśī dieną (vienuoliktą dieną po mėnulio pilnaties ir vienuoliktą dieną po jaunaties. Tomis dienomis maistui nevarojami grūdai, duonos gaminiai ir pupos, o tik saikingai valgomos daržovės ir geriamas pienas; daugiau nei paprastai kartojama Hare Kṛṣṇa ir skaitomi šventraščiai); 10) rodyti pagarbą *bhaktoms*, karvėms ir šventiesiems medžiams, pavyzdžiui, banjano medžiui.

Bhaktai neofitui, žengiančiam pirmuosius žingsnius atsidavimo tarnybos keliu, būtina laikytis šių dešimties taisyklių, o taip pat vengti nusižengimų tarnaujant Viešpačiui ir kartojant šventus Jo vardus. Kartojant šventą vardą, galimi dešimt nusižengimų, kurių būtina vengti: 1) piktžodžiauti prieš Viešpaties *bhaktas*; 2) laikyti Viešpatį lygiu pusdieviams ar manyti, kad yra daug dievų; 3) nepaisyti dvasinio mokytojo nurodymų; 4) menkinti šventraščių (*Vedų*) autoritetą; 5) savaip interpretuoti šventus Dievo vardus; 6) nusidėti ir tikėtis, kad švento vardo kartojimas panaikins nuodėmių poveikį; 7) pasakoti apie Viešpaties vardų šlovę netikinčiam; 8) sulyginti švento vardo kartojimą su dorovinga materialia veikla; 9) būti neatidžiam kartojant šventą vardą; 10) kartoti šventus vardus ir laikytis potraukio materialiams dalykams. Yra ir dešimt papildomų rekomendacijų: 1) vengti nusižengimų tarnaujant Viešpačiui bei giedant šventus Viešpaties vardus; 2) vengti bendravimo su nedorais, Viešpačiui neatsidavusiais žmonėmis; 3) nesistengti turėti daug mokinių; 4) nevarginti savęs mėginimais suprasti daugybę knygų arba kokią nors knygą palikti ne iki galo suprastą, taip pat vengti aptarinėti įvairias doktrinas; 5) išlikti ramiam tiek gavus, tiek praradus; 6) niekada dėl nieko nesigriaužti; 7) nerodyti nepagarbos pusdieviams ir kitiems šventraščiams; 8) nepakešti piktžodžiavimo prieš Aukščiausią Viešpatį ir Jo *bhaktas*; 9) vengti įprastų temų iš romanų ir beletristikos, tačiau nedraudžiama klausytis kasdieninių žinių; 10) nekelti rūpesčių jokiai gyvai būtybei, net ir pačiam mažiausiam vabzdžiui.

Bhakti-rasāmṛta-sindhu, kurią sudarė Śrī Rūpa Gosvāmī, sako, kad reikia būti labai kilniam savo darbais ir vengti visokių nepageidautinų po-

elgių. Patys svarbiausi rekomenduojami punktai — rasti *bona fide* dvasiinio mokytojo prieglobstį, gauti jo iniciaciją ir tarnauti jam.

Yra dar trisdešimt penki papildomi atsidavimo tarnybos punktai, kuriuos galima išdėstyti taip: 1) klausytis, 2) giedoti arba kartoti, 3) atminti, 4) garbinti, 5) melstis, 6) tarnauti, 7) atlikti tarno vaidmenį, 8) būti draugiškam, 9) viską paaukoti, 10) šokti prieš Dievybę, 11) dainuoti, 12) perteikti žinias, 13) lenktis, 14) atsistoti rodant pagarbą *bhaktoms*, 15) palydėti *bhaktą*, kai jis pakyla eiti prie durų, 16) lankytis Viešpaties šventykloje, 17) apeiti aplink Viešpaties šventyklą, 18) kalbėti maldas, 19) giedoti himnus, 20) rengti *sankirtaną*, ar grupinius giedojimus, 21) uostyti smilkalus ir gėles, aukotus Dievybei, 22) ragauti *prasādą* (maistą, aukotą Kṛṣṇai), 23) lankyti *ārātrika* ceremonijas, 24) žvelgti į Dievybę, 25) aukoti skanius valgius Viešpačiui, 26) medituoti, 27) aukoti vandenį *tulasī* medeliui, 28) rodyti pagarbą *vaiṣṇavoms* ar pažengusiems *bhaktoms*, 29) gyventi Mathuroje ar Vṛndāvanoje, 30) studijuoti *Śrīmad-Bhāgavatam*, 31) visomis išgalėmis siekti Kṛṣṇos, 32) tikėtis Kṛṣṇos malonės, 33) atlikti apeigines ceremonijas drauge su Kṛṣṇos *bhaktom*, 34) visiškai atsiduoti Viešpačiui, 35) atlikti įvairius apeiginius veiksmus. Prie šių trisdešimt penkių punktų galima pridėti dar keturis: 1) žymėti kūną sandalmedžio pastos ženklais, tuo parodant savo priklausomybę *vaiṣṇavoms*, 2) rašyti ant kūno šventus Viešpaties vardus, 3) nešioti drabužius iš Dievybės apdarų atraižų, 4) šlakstyti *caraṇāmṛta* — vandeniu, kuriuo buvo maudytos Dievybės. Kartu su šiais keturiais punktais iš viso yra trisdešimt devyni atsidavimo tarnybos punktai, ir iš jų svarbiausi penki: 1) bendrauti su *bhaktom*, 2) kartoti šventą Viešpaties vardą, 3) klausytis *Śrīmad-Bhāgavatam*, 4) gyventi šventoje vietoje, pavyzdžiui, Mathuroje ar Vṛndāvanoje, ir 5) tarnauti Dievybei su didžiu atsidavimu. Šiuos punktus Rūpa Gosvāmī ypač pabrėžia savo knygoje *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*. Trisdešimt devyni aukščiau minėti ir penki dabar išvardinti punktai iš viso sudaro keturiasdešimt keturis. Prie jų pridėjus dar dvidešimt parengiamosios veiklos tipų, iš viso bus šešiasdešimt keturi įvairūs atsidavimo tarnybos komponentai. Šiuos šešiasdešimt keturis punktus galima įgyvendinti pasitelkus kūną, protą bei jutimo organus ir palengva padaryti taip, kad mūsų atsidavimo tarnyba taptų tyra. Vieni punktai visiškai skiriasi vienas nuo kito, kiti sutampa, o dar kiti sudaro savotišką jų junginį.

Śrīla Rūpa Gosvāmī rekomendavo gyventi bendraujant su panašios mąstysenos žmonėmis. Todėl būtina suburti bendruomenę žmonių, kurie stengiasi įsisąmoninti Kṛṣṇą, drauge gyventi gilinant žinias apie Kṛṣṇą ir praktikuojant atsidavimo tarnybą. Gyvenant bendruomenėje, svarbiausia bendrai studijuoti *Bhagavad-gītā* ir *Śrīmad-Bhāgavatam*. Išsiugdžius tikėjimą ir atsidavimą, jie perauga į Dievybės garbinimą, giedamas šventas

vardas ir apsigyvenama šventoje vietoje, pavyzdžiui, Mathuroje ar Vṛndāvanoje.

Paskutiniai penki punktai, išvardinti po pirmųjų trisdešimt devynių, labai svarbūs ir esminiai. Jeigu žmogus laikosi jų, netgi ne iki galo, jis pakyla į aukščiausią tobulumo pakopą. Vieni įstengia laikytis tik vieno punkto, kiti — daugiau, kiekvienas — tiek, kiek leidžia jo galimybės. Tačiau svarbiausia žengiant šiuo keliu — absoliutus prisirišimas prie atsidavimo tarnybos. Istorija žino daugybę *bhaktų*, kurie pasiekė atsidavimo tarnybos tobulumą, tesilaikydami vieno punkto, o taip pat buvę *bhaktų*, kaip antai Mahārāja Ambarīša, kurie realizavo visus punktus. Štai keletas *bhaktų*, kurie pasiekė atsidavimo tarnybos tobulumą, laikydamiesi tik vieno punkto: Mahārāja Parīkṣitas išsivadavo ir pasiekė visišką tobulumą vien tik klausydamasis; Śukadeva Gosvāmī išsivadavo ir pasiekė visišką tobulumą kartodamas; Prahlāda Mahārāja tobulumą pasiekė atmindamas; Lakṣmī tobulumą pasiekė tarnaudama Viešpaties lotoso pėdoms; karalius Pṛthu tobulumą pasiekė tik garbindamas Viešpatį; Akrūra tobulumą pasiekė vien tik melddamasis; Hanumānas — tapęs Viešpaties Rāmos tarnu; Arjuna — būdamas Kṛṣṇos draugu; Bali Mahārāja — aukodamas viską, ką turėjo. O štai Mahārāja Ambarīša realizavo visus atsidavimo tarnybos punktus. Pirmiausia jis nukreipė mintis į Kṛṣṇos lotoso pėdas. Kalbos dovaną jis paskyrė transcendentinėms Aukščiausio Dievo Asmens savybėms apibūdinti, rankas — Dievybių šventyklai plauti, ausis — klausytis Kṛṣṇos žodžių, o akis — žiūrėti į Dievybę. Lytėjimo juslę jis paaukojo tarnauti *bhaktoms*, uoslę — mėgautis Kṛṣṇai aukotų gėlių aromatu, liežuvį — ragauti Kṛṣṇos lotoso pėdoms aukotus *tulasī* lapelius, kojas — eiti į Kṛṣṇos šventyklą, o galvą — lenktis Kṛṣṇos Dievybei. Visi jo troškimai ir ambicijos buvo panaudoti Viešpaties atsidavimo tarnybai, todėl Mahārāja Ambarīša yra geriausias pavyzdys, kaip su atsidavimu tarnauti visais galimais būdais.

Kiekvienas, kuris su atsidavimu tarnauja Viešpačiui visiškoje Kṛṣṇos sąmonėje, išperka visas skolas išminčiams, pusdieviams ir protėviams, kuriems, iš esmės, mes esame skolingi. Taip liudija *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.5.41):

*devarṣi-bhūtāpta-nṛṇāṃ pitṛṇāṃ
na kiṅkaro nāyam ṛṇī ca rājan
sarvātmanā yaḥ śaraṇaṃ śaraṇyaṃ
gato mukundaṃ parihṛtya kartam*

„Kiekvienas, kas visiškai atsideda tarnauti Viešpačiui, o valdove, nieko daugiau neskolingas pusdieviams, išminčiams, kitoms gyvoms esybėms, savo giminaičiams, protėviams ir visiems kitiems”. Vos gimęs, žmogus

tuoj pat išiskolina daugybei žmonių, ir tos skolos verčia atlikti daugybę įvairių ritualinių veiksmų. Tačiau kas visiškai atsiduoda Kṛṣṇai, tas daugiau neturi jokių pareigų. Jis atleidžiamas nuo visų skolų.

Tačiau reikia gerai išsidėmėti, kad žmogus, atmetęs visas kitas pareigas ir stojęs į transcendentinę tarnybą Kṛṣṇai, neturi nei noro, nei poreikio nusidėti, ir labai mažai tikėtina, kad jis taip elgtųsi. Bet jeigu jis nusideda (ne sąmoningai, o atsitiktinai), Kṛṣṇa apsaugo jį. Jam nebūtina valytis jokia kitu būdu, — taip liudija *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.5.42): „*Bhakta*, visiškai atsidėjusį transcendentinei meilės tarnybai Viešpačiui, globoja Aukščiausias Asmuo, bet jei netyčia ar aplinkybių verčiamas jis nusideda, Dievas, glūdintis širdyje, visiškai apsaugo jį”.

Spekulytyvaus pažinimo ir atsižadėjimo metodai iš tikrųjų nėra svarbiausi siekiant pažangos atsidavimo tarnybos kelyje. Nebūtina laikytis neprievartos ir juslių valdymo principų, nors kiti metodai turi specialias taisykles, būtinas šioms savybėms įgyti. Netgi nepraktikuodamas tų metodų, o vien tik su atsidavimu tarnaudamas Viešpačiui, *bhakta* išsiugdo visas kilniausias savybes. *Śrīmad-Bhāgavatam* Vienuoliktoje Giesmėje (11.20.31) Patsai Viešpats sako, kad nėra jokio būtino reikalo praktikuoti spekuliatyvų pažinimą ar atsižadėjimą, jeigu žmogus iš tiesų skiria save atsidavimo tarnybai Viešpačiui.

Atsidavimo tarnyba prisirišimo būsenoje

Kai kurie transcendentalistai mano, kad norint pakilti iki atsidavimo tarnybos lygio, būtini žinios ir atsižadėjimas, tačiau tai gryniausias nesusipratimas. Gilinti žinias ir atsižadėti karminės veiklos reikia, kai stengiamasi suprasti savo dvasinę egzistenciją, jos ryšį su materialia būties samprata, tačiau žinojimas ir atsižadėjimas nėra sudėtinė atsidavimo tarnybos dalis. Žinojimo ir karminės veiklos rezultatai — tai atitinkamai išsivadavimas ir materialūs malonumai. Taigi, jie negali būti sudėtinė atsidavimo tarnybos dalis, veikiau priešingai, galėtume teigti, kad žinojimas ir atsižadėjimas atliekant atsidavimo tarnybą yra neesminiai. Atsidavimo tarnyba tegalima išsivadavus nuo prisirišimo prie žinojimo ir karminės veiklos rezultatų. Viešpaties Kṛṣṇos *bhakta* iš prigimties nelinkęs griebtis prievartos ir yra suvaldęs protą bei jusles, tad be jokių papildomų pastangų jis įgyja gerąsias savybes, kurias teikia žinių gilinimas ir karminė veikla.

Teiraudamasis Kṛṣṇos apie *Vedų* nurodymus, Uddhava paklausė: „Kaip gali būti, kad *Vedų* himnai skatina ieškoti materialių malonumų, ir tuo pat metu *Vedų* pamokymai išvaduoja iš iliuzijos ir skatina siekti išsivadavimo?“ Iš visko sprendžiant, *Vedų* taisykles nustatė Aukščiausias Dievo Asmuo, bet jose yra akivaizdžių prieštaravimų, ir Uddhavai rūpėjo sužinoti, kaip tuos prieštaravimus įveikti. Atsakydamas jam, Viešpats Kṛṣṇa papasakojo, kad atsidavimo tarnyba yra visų nuostabiliausia.

„Kas su atsidavimu tarnauja Man ir kieno protas sutelktas į Mane, tam nėra nei būtinybės, nei reikalo dėti pastangas gilinant žinias ar praktikuojant atsižadėjimą“. Taigi Viešpats daro išvadą, kad atsidavimo tarnyba yra nepriklausoma nuo visų kitų procesų. Žinių gilinimas, atsižadėjimas ar meditacija gali būti šiek tiek naudingi žengiant pirmuosius žingsnius, bet jie nėra būtini atliekant atsidavimo tarnybą. Kitaip sakant, atsidavimo tarnybą galima vykdyti, neatsižvelgiant į žinių gilinimą ir atsižadėjimo praktiką. Ta proga galima pateikti *Skanda Purāṇos* posmą, kur Parvata Muni medžiotojų genties žmogui sako: „O medžiotojau, savybės, kurias

tu ką tik įgijai — prievartos atsisakymas ir kitos, nekelia nuostabos, nes kas su atsidavimu tarnauja Aukščiausiam Viešpačiui, tas niekam nekels rūpesčių, kad ir kokios būtų aplinkybės”.

Aptaręs šiuos klausimus, Viešpats Caitanya taip prabilo į Sanātaną Gosvāmī: „Iki šiol aiškinau tau atsidavimo tarnybą, kuri remiasi reguliatyviais principais, o dabar nušviesiu atsidavimo tarnybą, atliekamą transcendentinio prisirišimo būsenoje”.

Vṛndāvanos gyventojai, *vrajavāsiai* — gyvas atsidavimo tarnybos pavyzdys. Jie atlieka idealią atsidavimo tarnybą prisirišimo būsenoje. Tokį atsidavimą galima matyti tik Vrajabhūmi, Vṛndāvanoje. Jeigu žmogus praktikuoja atsidavimo tarnybą ir ugdo savyje prisirišimą prie Viešpaties, vadovaudamasis *vrajavāsijų* pavyzdžiu, jis pasiekia *rāga-mārga-bhakti*, arba atsidavimo tarnybą prisirišimo prie Viešpaties būsenoje. Pasak *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* (1.2.270): „Atsidavimo tarnyba ekstatiškai prisirišus prie pačios tarnybos, kai *bhaktai* toks prisirišimas tampa natūralus, vadinasi *rāga*, arba transcendentinis prisirišimas”. Atsidavimo tarnyba, kuri atliekama su tokiu prisirišimu, vadinasi *rāgātmikā*; *rāgātmikā* vadinasi ir stiprus prisirišimas prie meilės objekto, gilus susikoncentravimas į jį. *Rāgātmikos* pavyzdys — Vrajabhūmi gyventojų veiksmai. Laimingas tas, kuris išgirdęs apie tokį prisirišimą susižavi Kṛṣṇa. Kai žmogų iki sielos gelmių sujaudina Vrajabhūmi gyventojų atsidavimas ir jis stengiasi sekti jų pėdomis, jam jau nerūpi apreikštųjų raštų apribojimai ir regulos. Tokia žmogaus, atliekančio *rāga-bhakti*, ypatybė.

Atsidavimo tarnyba prisirišimo būsenoje natūrali, ir kai tokia tarnyba patraukia žmogų, jis nebesivelia į ginčus su tais, kurie jam prieštarauja, netgi tada, kai oponentas įrodymui pasitelkia šventraščių nurodymus. Natūralus polinkis atsidavimui irgi remiasi šventraščių nurodymais, ir tam, kuris jaučia tokį polinkį, nėra jokio reikalo nutraukti atsidavimo tarnybą, paklusus svariems šventraščių argumentams. Šiuo atveju reikėtų pažymėti, kad tam tikra tariamųjų *bhaktų* (žinomų *prākṛta-sahajiyā* vardu) kategorija elgiasi, vadovaudamiesi savo pačių prasimanymais. Dėdamiesi Kṛṣṇa ir Rādhā, jie ištvirkauja. Jų atsidavimo tarnyba ir prisirišimas netikri. Iš tiesų, užsiimdami tokia veikla, jie ritasi žemyn į pragarą. Jų elgesys neatitinka *rāgātmikos*, ar atsidavimo, normų. *Prākṛta-sahajiyā* bendruomenės nariai yra apgauti ir labai nelaimingi.

Atsidavimo tarnyba prisirišimo būsenoje atliekama dviem būdais — išoriškai ir vidujai. Išoriškai *bhakta* griežtai laikosi reguliatyviųjų principų, kurių pirmieji — giedojimas ir klausymasis, o vidujai jis galvoja apie prisirišimą, kuris skatina jį tarnauti Aukščiausiam Viešpačiui. Iš tiesų *bhakta* visada galvoja apie savo nepaprastą atsidavimo tarnybą ir prisirišimą. Toks prisirišimas neverčia pažeisti atsidavimo tarnybos regulia-

tyviųjų principų, ir tikras *bhakta* griežtai jų laikosi. Jis stengiasi nuolatos prisiminti vien tik savo meilę ir prisirišimą.

Visi Vrajabhūmi, Vṛndāvanos, gyventojai yra labai brangūs Kṛṣṇai, todėl *bhakta*, kuris nori sėkmingai atlikti atsidavimo tarnybą, pasirenka, pavyzdžiui, vieną iš Vṛndāvanos gyventojų ir juo seka. Tyras, prie Viešpaties prisirišęs *bhakta* visuomet seka kurio nors Vrajabhūmi gyventojų pėdomis. *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* (1.2.294) pataria, kad tyras *bhakta*, pasišventęs atsidavimo tarnybai, turėtų nuolatos prisiminti kurio nors Vrajabhūmi gyventojų darbus, netgi jei jis neturi galimybės gyventi Vrajabhūmi ar Vṛndāvanoje. Taip *bhakta* gali visada galvoti apie Vrajabhūmi ir Vṛndāvaną.

Artimi Viešpaties *bhaktos*, prisirišę prie tarnystės Jam, skirstomi į kelias kategorijas. Vieni jų yra tarnai, kiti — draugai, treči — tėvai, ketvirti — sutuoktiniai. Atlikdami atsidavimo tarnybą prisirišimo būsenoje, turėtume sekti vienos šių kategorijų Vrajabhūmi *bhaktos* pavyzdžiu. *Śrīmad-Bhāgavatam* (3.25.38) Viešpats sako:

*na karhicin mat-parāḥ śānta-rūpe
nañkṣyanti no me 'nimiṣo leḍhi hetih
yeṣām ahaṁ priya ātmā sutaś ca
sakhā guruḥ suhrdo daivam iṣtam*

„Žodis *mat-para* vartojamas nurodyti tik tuos, kuriems vien mintis, kad jie tapo Mano pasekėjais, kelia pasitenkinimą. Jiems Aš esu jų siela, jų draugas, sūnus, šeimininkas, linkintis jiems gera, jų Dievas ir aukščiausias tikslas. Brangi Mano mama, laikas tokių *bhaktų* neveikia“. *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* (1.2.308) Rūpa Gosvāmī su pagarba lenkiasi tiems, kurie nuolatos galvoja apie Kṛṣṇą toki, koks Jis yra, ir mąsto apie Jį kaip sūnų, tą, kuris linki jiems gera, brolių, tėvą, draugą, etc. Kas laikosi atsidavimo tarnybos prisirišimo būsenoje principų bei seka konkretaus Vrajabhūmi *bhaktos* pavyzdžiu, tas tikrai pasieks aukščiausią meilės Dievui tobulumą tarnystės dvasioje.

Meilės Dievui sėklai dygti padeda dvi savybės: *rati*, arba prisirišimas, ir *bhāva* — būvis prieš pasireiškiant meilei Dievui. Tiktai prisirišimu ir *bhāva bhaktos* pavergia Aukščiausią Viešpatį Śrī Kṛṣṇą. Tos dvi savybės egzistuoja dar prieš pasireiškiant meilės Dievui požymiams. Visa tai Sannātanai Gosvāmī išaiškino Viešpats Caitanya. Viešpats Caitanya pasakė, kad iš tikrųjų neįmanoma iki galo aprašyti atsidavimo tarnybos prisirišimo būsenoje sistemos. Jis tebandęs pateikti kai kuriuos pavyzdžius. Viešpats Caitanya toliau pasakojo apie atsidavimo tarnybos galutinį tikslą, skirtą norinčiam siekti tobulumo. Kai žmogaus prisirišimas prie Kṛṣṇos labai sutvirtėja, jis pasiekia būvį, kuris vadinasi meilė Dievui. Sakoma, kad tai

nuolatinė *bhaktos* būties situacija. Šia proga Kavirāja Gosvāmī pagarbiai lenkiasi Viešpačiui Caitanyai, dėkodamas už Jo išaukštintą meilės Dievui mokymą. *Caitanya-caritāmṛta* (*Madhya*, 23.1) sako: „O Aukščiausias Dievo Asmuo, kas kitas, išskyrus Tave, galėjo dovanoti šią tyrą atsidavimo tarnybą? O kilniadvasiškiausioji Dievo Asmens inkarnacija, su pagarba lenkiuosi Tau — inkarnacijai, kuri vadinasi Gaurakṛṣṇa”.

Bhakti-rasāmṛta-sindhu (1.3.1) meilės Dievui būvį lygina su saulės šviesa. Toji šviesa, užliedama *bhaktos* širdį, verčia ją vis stipriau mylėti Dievą. *Bhaktos* širdis egzistuoja transcendentinėje plotmėje, aukščiau net už dorybės *guṇā*. Meilės šviesa vis labiau apvalo *bhaktos* širdį; šis procesas vadinasi *bhāva*. *Bhāvā* aprašo Rūpa Gosvāmī. *Bhāva* — tai nuolatinė gyvos esybės ypatybė, o kritinis *bhāvos* vystymosi taškas vadinasi marginalinė meilės Dievui būseną. Nepaprastai suintensyvėjusią *bhāvā* nusimanantys *bhaktos* vadina meile Dievui. *Nārada-pañcarātra* sako:

ananya-mamatā viṣṇau
mamatā prema-saṅgatā
bhaktir ity ucyate bhīṣma-
prahlādoddhava-nāradaih

„Kas tvirtai įsitikinęs, kad nėra kito meilės ir garbinimo objekto, išskyrus Višņu, ir kad niekas kitas, net pusdieviai, nėra vertas atsidavimo tarnybos — tas jaučia savo meilės ryšių su Dievu intymumą, ir šitai pripažįsta tokios asmenybės, kaip Bhīṣma, Prahlāda, Uddhava ir Nārada”.

Jei dėl tam tikrų dorovingų poelgių, kurie skatina atsidavimo tarnybą, tarnystės nuostata žmogui tampa dominuojanti, ir jis randa prieglobstį išganingame bendravime su tyrais *bhaktom*, jis išsiugdo polinkį klausytis ir kartoti. Tobulinant kartojimą ir klausymąsi, galima daryti vis didesnę pažangą reguliatyvios tarnybos Aukščiausiam Viešpačiui srityje. Darant pažangą, pamažu išsisklaido visi būkštavimai dėl atsidavimo tarnybos, ir silpnėja potraukis materialiam pasauliui. Tobuliau kartojant ir klausantis, *bhaktos* tikėjimas sutvirtėja, ir pamažu jo pradinis tikėjimas virsta polinkiu atsidavimo tarnybai, kuris palengva perauga į prisirišimą. Kai prisirišimas tampa grynas, atsiskleidžia dvi jo savybės — *bhāva* ir *rati*. Su stiprėjusi *rati* vadinama meile Dievui, o mylėti Dievą — galutinis žmogaus gyvenimo tikslas.

Atsidavimo tarnybos procesą Rūpa Gosvāmī reziumuoja *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* (1.4.15–16): „Pirmasis reikalavimas — tikėti; tik dėl tikėjimo žmogus bendrauja su tyrais *bhaktom*, o tas bendravimas padeda tobulinti atsidavimo tarnybą. Tobulėjant atsidavimo tarnybai, išsisklaido abejonės, atsiranda tvirtas įsitikinimas, o jis pagimdo polinkį atsidavimo tarnybai. Tada pasiekiami tokia prisirišimo stadija, kai laikomasi reguliatyvių atsidavimo tarnybos principų. Tolesnė pažanga veda į *bhāvos* būseną, ku-

ri yra amžina. Taip meilė Dievui stiprėja, kol pasiekia aukščiausią savo pakopą”.

Sanskrite aukščiausia meilės Dievui pakopa vadinasi *premā*. *Premā* galima apibūdinti kaip meilę Dievui, nesitikint už ją nei atpildo, nei atsako. Iš tiesų žodžiai *premā* ir *meilė* nėra sinonimai, tačiau galima pasakyti, kad *premā* — tai aukščiausia meilės pakopa. Kas pasiekė *prema* — tas tobuliausias žmogus. Ši teiginį patvirtina ir *Śrīmad-Bhāgavatam* (3.25.25): Tik bendraujant su tyrais *bhaktom* pajuntamas Kṛṣṇos sąmonės skonis, o stengiantis Kṛṣṇos sąmonę taikyti kasdieniniame gyvenime, galima pasiekti viską — net *bhāvōs* ir *premos* pakopą.

Apibūdinamas požymius žmogaus, kurio tikėjimas peraugo į *bhāvā*, Viešpats Caitanya teigia, kad toks žmogus, net ir provokuojamas, lieka nesujaudinamas. Jis nėra akimirkos nepraleidžia tuščiai. Jis visada trokšta ką nors daryti Kṛṣṇai. Net ir neturėdamas jokių reikalų, jis randa darbo, kuriuo suteikia džiaugsmo Kṛṣṇai. Tokiam žmogui miela tik tai, kas susiję su Kṛṣṇa. Nors jo padėtis būtų geriausia, jis nesivaiko sau nei šlovės, nei pagarbos. Jis tiki tuo, ką daro, ir niekada neabejoja, jog žengia į priekį, į aukščiausią gyvenimo tikslą — grįžti atgal pas Dievą. Kadangi jis tvirtai įsitikinęs einąs pažangos keliu, visada tiki pasirinkto kelio teisingumu ir užsiima tokia veikla, kuri veda į aukščiausią tikslą. Jis labai stengiasi patenkinti Viešpatį, stengiasi giedoti ir klausytis apie Viešpatį bei nuolatos kalbėti apie transcendentines Viešpaties savybes. Jis mieliau gyvena šventose vietose, pavyzdžiui, Mathuroje, Vṛndāvanoje ar Dvārakoje. Tokios būdingiausios savybės to, kas praėjo visą tobulėjimo kelią iki *bhāvōs* pakopos.

Bhāvā gerai iliustruoja karaliaus Parikṣito pavyzdys. Sėdėdamas Ganges pakrantėje ir laukdamas besiantinančios mirties, jis sakė: „Tebūnie žinoma visiems čia susirinkusiems *brāhmaṇoms*, o taip pat ir motinai Gangei, kad aš esu visiškai atsidavusi Kṛṣṇai siela. Ir neprieštarėsiu, kad mane tuoj pat įgeltų berniuko *brāhmaṇos* prakeiksmu pasiūsta gyvatė. Tegu gelia sau sveika. Būsiu patenkintas, jei jūs, visi čia susirinkę, ir toliau balsiai skelbsite Kṛṣṇos žinią”. Toks *bhakta* visada nori būti tikras, kad jo laikas nėra švaistomas tam, kas nesusiję su Kṛṣṇa. Todėl jo nedomina karminės veiklos, *yogos* meditacijos ar žinių gilinimo teikiama nauda. Jis jaučia potraukį pokalbiams, kurie ištis siejasi su Kṛṣṇa. Tyri Viešpaties *bhaktos* visada su ašaromis akyse meldžiasi Aukščiausiam Viešpačiui; jie mintyse mena Viešpaties žygius, o jų kūnai lenkiasi prieš Viešpatį. Tai teikia jiems pasitenkinimą. Visi *bhaktos*, kurie atlieka atsidavimo tarnybą, skiria savo gyvenimą ir kūną Viešpaties reikalui.

Karalius Bharata, iš kurio Indija gavo Bhārata-varšos vardą, taip pat buvo tyras *bhakta*. Dar jaunas jis paliko šeimyninį gyvenimą, dailią ir ištikimą žmoną, sūnų, draugus ir savo karalystę, tarsi visa tai būtų krūva

išmatų. Tai tipingas pavyzdys žmogaus, kuris per atsidavimo tarnybą išsiugdė *bhāvā*. Save jis laiko menkiausiu ir žemiausiu ir tesiguodžia viltim, kad vieną gražią dieną Kṛṣṇa Savo malone užims jį atsidavimo tarnybą. *Padma Purāṇoje* randame dar vieną tyro atsidavimo pavyzdį. Joje rašoma apie karalių, kuris, nors buvo kilniausias iš visų žmonių, beldėsi į kiekvienas duris, neaplenkdamas net *caṇḍālu* — žmonių, kurių padėtis visuomenėje pati žemiausia, ir prašė išmaldos.

O šį posmą vėliau sueiliavo pats Sanātana Gosvāmī:

*na premā śravaṇādi-bhaktir api vā yogo 'thavā vaiṣṇavo
jñānaṁ vā śubha-karma vā kiyad aho saj-jātir apy asti vā
hīnārthādhika-sādhake tvayi tathāpy acchedya-mūlā satī
he gopījanavallabha vyathayate hā hā madāśaiva mām*

„Skurdi mano meilė Dievui, ir aš niekuo nenusipelniau, kad galėčiau klausytis apie atsidavimo tarnybą. Neišmanau nei mokslo apie atsidavimo tarnybą, nei galiu pasigirti giliomis žiniomis ar teisuoliškais darbais, kurie teiktų man garbę. Aš netgi nesu gimęs kilmingoje šeimoje. Ir vis dėlto, o Vrajos mergelių numylėtini, aš tebepuoselėju viltį pasiekti Tave. Ta viltis niekad nepalieka manęs ramybėje”. *Bhakta*, pagautas tokių stiprių troškimų, visada kartoja Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

Kṛṣṇa-karṇāmṛtoje (32) randame toki, su šia tema susijusį Bilvamaṅgalos posmą:

*tvac chaiśavaṁ tri-bhuvanādbhutam ity avehi
mac cāpalaṁ ca tava vā mama vādhigamyam
tat kiṁ karomi viralaṁ muralīvilāsi
mugdhaḥ mukhāmbujam udīkṣitum iḥṣaṇābhyām*

„O Kṛṣṇa, o nuostabūs fleitininke, kokie puikūs ir žavingi Tavo vaikystės žaidimai šiame pasaulyje. Tu žinai, kaip sunerimeš mano protas, o aš žinau, kas Tu. Niekas nežino, kokie mes artimi. Nors akys trokšta regėti Tave, Tavo veidą, Tu man nematomas. Duok žinią, prašau, ką man daryti”. Panašų fragmentą randame *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*, kur Rūpa Gosvāmī sako:

*rodana-bindu-maranda-syandi-
dṛgindīvarādyā govinda
tava madhura-svara-kaṇṭhī
gāyati nāmāvalīm bālā*

„O Govinda! Tos merginos akyse — ašaros. Ji rauda, švelniu balsu apdainuodama Tavo šlovę”. Tyri *bhaktos* visada trokšta kalbėti apie Kṛṣṇos šlovę ir gyventi ten, kur Kṛṣṇa apreiškė Savo žaidimus. *Kṛṣṇa-karṇāmṛtoje*

(92) randame dar vieną panašų posmą: „Koks nuostabus Kṛṣṇos kūnas ir koks gražus Jo veidas! Kaip malonu ir kokius puikius kvapus skleidžia viskas aplink Jį”. Ir *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* (1.2.156): „O lotosaaki, kada gi pagaliau aš galėsiu nuolatos kartoti šventą Tavo vardą ir, jo įkvėptas, šokti Yamunos pakrantėje?”

Visus šiuos *bhāvos* apibūdinimus Viešpats Caitanya pateikė Sanātana Gosvāmī. Paskui Viešpats Caitanya prabilo apie tikros meilės Kṛṣṇai požymius. Sanātana Gosvāmī iš Jo sužinojo, kad niekas negali suprasti žmogaus, kuris išsiugdė meilę Kṛṣṇai. Niekas nesupras jo žodžių, darbų, niekas nesupras to, kas jį išstinka. Net ir labai išsilavinusiam žmogui be galo sunku suvokti tyrą, Viešpatį mylintį *bhaktą*. Tai liudija ir *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*.

Žmogui, atliekančiam atsidavimo tarnybą, susopa širdi, kai jis giesmėmis šlovina Aukščiausią Viešpatį. Viešpats jam be galo brangus, todėl šlovindamas Viešpaties vardą, šlovę ir t.t. jis darosi panašus į pamišėlį ir tokioje būsenoje jis ima staiga juoktis, verkti ir šokti. Ir nesiliauna, nekreipdamas dėmesio, kur jis yra ir kas aplink vyksta. Pamažu tvirtėjant jo meilei Dievui, šis jo jausmas gilėja, stiprėja emocijos ir ekstazė. Toks prisirišimas, *mahābhāva* — tai aukščiausia meilės Dievui stadija. Ją galima palyginti su ledinuku, kuris yra labiausiai koncentruota cukraus forma. Palengva meilė Dievui taip išauga, kad tikras *bhakta* pajunta tobuliausią transcendentinę palaimą.

Viešpaties ir Jo bhaktų ekstazė

Kartais tyro atsidavimo Viešpačiui neturintys žmonės imituoja aukštą raidos lygį pasiekusios atsidavimo tarnybos požymius, kurie būdingi tyriems *bhaktoms*. Apie tai pasakoja *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*. Žmogus, kuris su atsidavimu netarnauja Kṛṣṇai, gali turėti tam tikrų motyvų demonstruoti šiuos požymius, tačiau reikia žinoti, kad tai imitacija. Kartais žmonės, neišmanantys atsidavimo tarnybos mokslo, susižavi ekstazės požymių demonstravimu, tačiau tą mokslą išmanantys *bhaktos* ekstatinių požymių nelaiko savitiksliais. Ekstatiniai požymiai ženklina tik atsidavimo tarnybos pradžia. Tai pripažįsta apsišvietę *bhaktos*.

Pagal įvairius *bhaktų* tipus ir tobulumo laipsnį, nuolatinio atsidavimo būvius galima suskirstyti į penkias kategorijas: 1) ramybės, 2) tarnystės Kṛṣṇai, 3) draugystės su Kṛṣṇa, 4) tėviškos meilės Kṛṣṇai, 5) santuokinės meilės Kṛṣṇai. Kiekvienai kategorijai būdingas savitas skonis ir žavesys, ir *bhakta*, priklausydamas konkrečiai kategorijai, džiaugiasi padėtimi, kurią jis užima. Būdingi požymiai, kuriuos demonstruoja tyri *bhaktos*, dažniausia yra juokas ir verksmas. Kai emocijos teigiamos, tyras *bhakta* juokiasi, o kai neigiamos — verkia.

Aukščiau šių dviejų emocijų tipų yra amžinoji meilė, kuri vadinasi *sthāyibhāva*. Kitaip sakant, prisirišimas prie Kṛṣṇos yra amžinas. Kartais į amžinos meilės būvį įsiterpia įvairūs skoniai, kurie vadinami *vibhāva*, *anubhāva* ir *vyabhicārī*. *Vibhāva* — ypatingas prisirišimo prie Kṛṣṇos skonis. Jį galima dalinti į dvi kategorijas — *ālambana* ir *uddīpana*. *Agni Purāṇa* ir kiti autoritetingi šventraščiai byloja, kad tai, kas stiprina meilę Kṛṣṇai, yra vadinama *vibhāva*, o kai Kṛṣṇa tampa tikslu, *vibhāva* perauga į *ālambana*. *Uddīpana* sužadina transcendentinės Kṛṣṇos savybės, Jo žygiai, gražus besišypsantis veidas ir kūno aromatas, Jo fleitos garsai, kriauklės gausmas, ženklai ant Jo padų, Jo gyvenamoji vieta ir visa, kas susiję su atsidavimo tarnyba (*tulasī* lapeliai, *bhaktos*, ritualinės ceremonijos ir Ekādaśī). *Anubhāva* pasireiškia tada, kai viduje išgyvenami

jausmai ir emocijos išsiveržia į išorę. *Anubhāvōs* pagautas žmogus ima šokti, tarpais parpuldamas žemėn, garsiai dainuoja, konvulsiškai virpa, žiovauja, sunkiai kvėpuoja ir visiškai nekreipia dėmesio į tai, kas vyksta aplink.

Išoriniai simptomai, pasireiškiantys *bhaktos* kūne, vadinasi *udbhāsvara*. Viso yra trisdešimt tryš *vyabhicārī* požymiai, ir pirmiausia jiems priskiriami žodžiai, kuriuos kalba *bhakta*, bei įvairūs kūno simptomai. Šie kūno simptomai — šokis, drebulys ir juokas — sumišę su *vyabhicārī* požymiais vadinasi *sañcārī*. Kai *bhāvōs*, *anubhāvōs* ir *vyabhicārī* požymiai susimaišo tarpusavyje, *bhakta* panyra į nemirtingumo vandenyną. Tas vandenynas vadinasi *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* — atsidavimo tarnybos tyro nektaro vandenynas. Tas, kurį pasiglemžė atsidavimo tarnybos tyro nektaro vandenynas, maudosi jo bangose ir klausosi jo garsų, kupinas transcendentinio džiaugsmo. Konkrečios *rasos* (aromatai arba skonieniai), patiriamos *bhaktū*, kuriuos pasiglemžė *bhakti-rasāmṛtos* vandenynas, vadinasi neutralumas, tarnystė, draugystė, tėvystė ir santuokinė meilė. Ryškiausia yra santuokinės meilės *rasa*. Jai charakteringa tai, kad *bhakta*, norėdamas patraukti Kṛṣṇą, puošia savo kūną. Plėtodamasis tarnystės skonis apima simpatiją, pyktį, brolystės jausmą ir prisirišimą. Plėtodamasis draugystės skonis apima simpatiją, pyktį, brolystės jausmą, prisirišimą ir atsidavimą, o tėvystės būvyje potraukis išauga ir išsilieja simpatija, pykčiu, brolystės jausmu, prisirišimu ir atsidavimu. Draugystės su Aukščiausiu Viešpačiu būvyje patiriami ir specifiniai skonieniai, jie būdingi tokiems Viešpaties draugams, kaip Subala, kurių atsidavimas pasiekia *bhāvą*. Įvairios *rasos* dar skirstomos į dvejų tipų ekstazes: *yogą* ir *vīyogą* — susitikimą ir išsiskyrimą. Draugystės ir tėvystės būviams būdingi įvairūs susitikimo ir išsiskyrimo jausmai.

Rūḍhos ir *adhirūḍhos* būsenos galimos tik santuokinės meilės ryšių atveju. Santuokinė meilė, kurią demonstravo Dvārakos karalienės, vadinasi *rūḍha*, o Vṛndāvanoje Vrajos mergelių parodyta santuokinė meilė — *adhirūḍha*. Aukščiausias *adhirūḍhos* meilės tobulumas santuokinėje meilėje apima susitikimo (*mādana*) ir išsiskyrimo (*mohana*) ekstazes. *Mādanos*, susitikimo, ekstazę lydi bučiniai, o išsiskyrimo, *mohanos*, ekstazei būdinga *udghūrṇā* ir *citrajalpa*. Dėl *citrajalpos*, tai *Śrīmad-Bhāgavatam* dalis, kuri vadinasi *Bhramara-gītā*, mini įvairius *citrajalpos* tipus. *Udghūrṇā* — išsiskyrimo požymis, be to, dar egzistuoja požymis, kuris vadinasi transcendentinė beprotystė. Transcendentinės beprotystės būsenoje žmogus mano, kad tapo Aukščiausiu Dievo Asmeniu. Tokios ekstazės pagautas, jis visai imituoja Kṛṣṇos išorinius bruožus.

Drabužiai, kurie dėvimi esant santuokinės meilės santykiams, skirstomi į du tipus: *sambhoga* ir *vīpralambha*. *Sambhogos* lygmeniu drabužių yra nesuskaičiuojama daugybė, o *vīpralambhos* — keturi. Ekstazė, kuri

apima prieš išimylėjėliams susitinkant, ekstazė, kuri ištinka juos po susitikimo, dvasios būseną, patiriama nesusitikus, ir dvasios būseną, patiriama po susitikimo ir baiminantis išsiskyrimo, vadinasi *vipralambha*. *Vipralambha* — tai savotiškas penas būsimiems pasimatymams. Kai išimylėjėliai staiga susitinka ir puola vienas kitam į glėbį, jie jaučia laimės ekstazę, ir jų patiriama dvasios būseną vadinasi *sambhoga*. Pagal situaciją *sambhogos* ekstazė vadinama keturiais vardais: 1) *saṅkṣipta*, 2) *saṅkīrṇa*, 3) *sampanna*, 4) *saṃṛddhimān*. Šie požymiai regimi ir sapne.

Dvasios būseną prieš pasimatymą vadinasi *pūrvarāga*. Kliūtys, kurios kartais trukdo susitikti išimylėjėliams, vadinasi *māna* — pyktis. Kai išimylėjėliai išsiskiria, jie pergyvena dvasios būseną *pravāsa*. Išsiskyrimo jausmas, kuris išlieka tam tikromis aplinkybėmis, net ir susitikus išimylėjėliams, vadinamas meilės nerimu (*prema-vaicittya*). Meilės nerimą aprašo *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.90.15): karalaitės naktimis nesumerkdavo akių ir stebėdavo miegantį Kṛṣṇą, jos baimindavosi, kad tik netektų išsiskirti su Kṛṣṇą, ir nuolat kalbėdavosi apie tai, kaip jas žavi nuostabios Kṛṣṇos akys ir Jo šypseną.

Iš visų išimylėjėlių aukščiausias — Kṛṣṇa. Jis gyvena Vṛndāvanoje, o Jo aukščiausioji mylimoji — Rādhārāṇī. Kṛṣṇa turi šešiasdešimt keturias svarbiausias savybes, ir Jo *bhaktos*, klausydami apie jas, patiria transcendentinį pasitenkinimą. Kaip teigia *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*, Kṛṣṇos bruožai tokie: 1) Jo kūnas gerai sudėtas, 2) Jo kūnas pažymėtas visais palankiais ženklais, 3) Jo kūnas dailus, 4) Jo kūnas nuostabus, 5) Jo kūnas labai stiprus, 6) Jis visada atrodo lyg šešiolikmetis, 7) Jis puikiai moka įvairias kalbas, 8) Jis teisingas, 9) Jis kalba maloniais žodžiais, 10) Jis geras oratorius, 11) Jis labai išsilavinęs, 12) Jis labai protingas, 13) Jis įtakingas, 14) Jis džiaugsmingas, 15) Jis apsukrus, 16) Jis gerai viską išmano, 17) Jis dėkingas, 18) Jis turi tvirtus įsitikinimus, 19) Jis žino, kaip elgtis įvairiomis aplinkybėmis, 20) Jis gerai žino, ką nurodo šventraščiai bet kokiomis aplinkybėmis, 21) Jis švarus, 22) Jis paklūsta Savo *bhaktom*, 23) Jis tvirtas, 24) Jis susitvardęs, 25) Jis atlaidus, 26) Jis rimtas, 27) Jis linkęs į apmąstymus, 28) Jo poelgiai dori, 29) Jis kilniaširdis, 30) Jis religingas, 31) Jis garsus didvyris, 32) Jis gailėstingas, 33) Jis pagarbus, 34) Jis kompetentingas, 35) Jis švelnus, 36) Jis santūrus, 37) Jis globoja Jam atsidavusias sielas, 38) Jis gelbėtojas, 39) Jis yra *bhaktų* draugas, 40) Jis pasiduoda prieš meilę, 41) Jis neša tik gėrį, 42) Jis pats galingiausias, 43) Jis garsus, 44) Jis pasiaukojęs visoms gyvoms esybėms, 45) Jis visų garbinamas, 46) Jis labai patrauklus visoms moterims, 47) Jis šališkas Savo *bhaktom*, 48) Jis kupinas visų turtų ir galybės, 49) Jis aukščiausias valdovas, 50) Jis visų žymiausias.

Mažą dalelę šių penkiasdešimties savybių turi visos gyvos esybės. Kai jos dvasiškai absoliučiai laisvos ir egzistuoja savo pirminiu būviu, visos

šios savybės — nors ir nedideliais kiekiais — atsiskleidžia žmogaus gyvenime. Tačiau Kṛṣṇai būdinga visų jų pilnatvė. Kitos penkios transcendentinės savybės (jos bus minimos toliau) būdingos Višņu, Aukščiausiam Viešpačiui, o taip pat iš dalies ir Viešpačiui Šivai, bet ne paprastoms gyvoms esybėms. Štai tos savybės: 1) Viešpats visada egzistuoja Savo pirminiu būviu, 2) Jis visa žinantis, 3) Jis visad jaunas ir žvalus, 4) Jis kupinas amžinos palaimos, 5) Jis viską gerai išmano ir yra visų tobulumą meistras. Be šių penkių transcendentinių bruožų yra dar penki, kuriuos galima aptikti dvasiniame danguje, ypač Vaikuṅthos planetose, kur viešpatauja Nārāyaṅos Dievybė. Štai jie: 1) Viešpats pasižymi nesuvokiamomis savybėmis, 2) Jis pajėgia palaikyti nesuskaičiuojamą daugybę visatų, 3) Jis — visų inkarnacijų užuomazga, 4) Jis dovanoja aukščiausią tobulumą tiems priešams, kuriuos Pats nužudo, 5) Jis visų patraukliausias iš save pažinusių asmenybių.

Minėtos savybės ir bruožai, kurių iš viso yra šešiasdešimt, regimos iki pat Nārāyaṅos lygmens. Tačiau Kṛṣṇa turi keturias išskirtines savybes: 1) Jis geba apreikšti nuostabius žaidimus, 2) puikiai groja transcendentine fleita, 3) Jis apsuptas mylinčių *bhaktų*, 4) Jis nepranokstamai gražus.

Taigi Kṛṣṇa turi šešiasdešimt keturias transcendentines savybes. Śrī-mātī Rādhārāṇī turi dvidešimt penkias transcendentines savybes, tačiau jų pakanka pavergti Kṛṣṇos širdį. Jos transcendentinės savybės šios: 1) Ji — įsmedenintas meilumas, 2) Ji — jaunutė mergina, 3) Jos akys labai gyvos, 4) Jos veide visad spindi šypsena, 5) Jos kūnas pažymėtas visais palankiais ženklais, 6) Ji gali sujaudinti Kṛṣṇą Savo asmenybės savitumu, 7) Ji nuostabiai dainuoja, 8) Jos kalba grakšti ir maloni, 9) Ji moka pabrėžti Savo moterišką patrauklumą, 10) Ji kukli ir gera, 11) Ji visada labai gailestinga, 12) Ji turi transcendentinės klastos, 13) Ji moka gražiai pasipuošti, 14) Ji visada drovi, 15) Ji visada pagarbi, 16) Ji visada kantri, 17) Ji labai rimta, 18) Ji teikia džiaugsmą Kṛṣṇai, 19) Jos atsidavimas visada aukščiausio lygio, 20) Ji — Gokulos gyventojų meilės centras, 21) Ji suteikia prieglobstį visiems *bhaktom*, 22) Ji visada palanki ir aukštesniems, ir žemesniems, 23) Ji visada dėkinga už Savo palydovų paslaugas, 24) Ji pranašiausia iš visų Kṛṣṇos draugių, 25) Ji visad valdo Kṛṣṇą.

Taigi ir Kṛṣṇa, ir Rādhārāṇī apdovanoti transcendentinėm savybėm ir traukia vienas kitą. Vis dėlto transcendentinis Rādhārāṇī patrauklumas didesnis, negu Kṛṣṇos, nes jos patrauklumo esmę sudaro santuokinės meilės transcendentinis skonis. Transcendentiniais skoniais nuspalvinti ir tarnystės, draugystės bei kiti santykiai su Kṛṣṇa. Juos galima aprašyti, remiantis *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* turiniu.

Žmonės, kurie visiškai apsilavė per atsidavimo tarnybą ir yra visada kupini džiaugsmo ir su iškilia sąmone, kurie jaučia didelį potraukį studi-

juoti *Śrīmad-Bhāgavatam*, kurie visada su džiaugsmu bendrauja su *bhaktom*, kuriems Kṛṣṇos lotoso pėdos yra galutinis prieglobstis ir kuriems maloni kiekviena atsidavimo tarnybos smulkmena, tų žmonių tyrose širdyse liepsnoja transcendentinio prisirišimo ekstazė. Kai šis ekstatinis būties būvis praturtėja meile Kṛṣṇai ir transcendentine patirtimi, pamažu pasiekiami brandi dvasinio gyvenimo harmonijos būseną. Dvasinis gyvenimas nepasiekiamas tiems, kas nėra Kṛṣṇos sąmonės ir neatlieka atsidavimo tarnybos. Tą tiesą patvirtina *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*, kuri sako: „*Abhaktai* patirti atsidavimo tarnybos skonį be galo sunku. Tik tas, kuris rado visišką prieglobstį prie Kṛṣṇos lotoso pėdų ir kurio gyvenimas išiliejo į atsidavimo tarnybos vandenyną, gali patirti šį transcendentinį malonumą”.

Taip Viešpats Caitanya glaustai paaiškino transcendentinį būvį ir dvasinį gyvenimo džiaugsmą. Jis mokė, kad pirmoji tobulumo pakopa — tapti religingu žmogumi įprastine, materialiam pasaulyje paplitusia prasme. Antroji tobulumo pakopa — materialiai praturtėti. Trečioji materialaus tobulumo pakopa — gauti visišką juslinį pasitenkinimą, o ketvirtoji — įgyti žinių apie išsivadavimą. Viršum šio lygio, penktojoje pakopoje, yra tie, kurie išsivadavo ir pasiekė Kṛṣṇos sąmonę, ar atsidavimo tarnybą Viešpačiui. Pasiekus atsidavimo tarnybos Kṛṣṇos sąmonėje aukščiausią tobulumą, patiriamas dvasinio pasitenkinimo ekstazės skonis.

Po to Viešpats pasakė Sanātanai Gosvāmī, kad anksčiau Prayāge (Alahabade) Jis mokė jo jausnesnįjį brolių Rūpą Gosvāmī. Viešpats patvirtino Sanātanai Gosvāmī, jog davęs įgaliojimus Rūpai Gosvāmī skleisti jam suteiktas žinias. Analogišką nurodymą Viešpats davė ir Sanātanai Gosvāmī: paliepė rašyti knygas apie transcendentinę meilės tarnybą Viešpačiui ir įgaliojo jį atrasti įvairias Kṛṣṇos žaidimų vietas Mathuros apylinkėse. Taip pat Jis Sanātanai Gosvāmī patarė statyti šventyklas Vṛndāvanoje ir rašyti knygas, aiškinančias *vaiṣṇavizmo* pagrindus, kuriuos jis perėmė iš Viešpaties Caitanyos. Sanātana Gosvāmī išpildė visus Viešpaties norus: Vṛndāvanoje jis pastatė Madana-mohanos šventyklą, parašė knygas apie atsidavimo tarnybos pagrindus, kaip antai *Hari-bhakti-vilāsa*. Viešpats Caitanya toliau mokė Sanātaną Gosvāmī, kaip gyventi materialiam pasaulyje, palaikant nuolatinius ir nenutrūkstančius santykius su Kṛṣṇa, taip pat mokė, kad negyvas atsižadėjimas nėra būtinas. Viešpaties pamokymų prasmė ta, kad dabartiniame amžiuje žmonės neretai atsižada pasaulio, nebūdami dvasiškai tobuli. Viešpats Caitanya nepatarė tapti *sannyāsiu*, neturint išsamių Kṛṣṇos sąmonės mokslo žinių. Ir išties, dažnai galima pastebėti, kad daugelis tariamųjų *sannyāsių* elgiasi blogiau už paprastus žmones, nors jie ir dedasi atsižadėję pasaulio. Viešpats Caitanya Mahāprabhu nepritaria tokiai veidmainystei. Jis nurodė Sanātanai Gosvāmī kuo smulkiausiai išgvildinti atsidavimo tarnybą savo knygoje.

Dvasinio gyvenimo tobulumo pakopą galima pasiekti dar esant materialiam pasaulyje. Apie tai kalba dvyliktas *Bhagavad-gīto*s skyrius: „Kas niekam nepavydi ir yra tikras visų gyvų esybių draugas, kas nemano, kad jam kas nors priklauso, neturi netikro ego ir yra vienodas ir laimėje, ir kančioje, kas visada patenkintas ryžtingai atlieka atsidavimo tarnybą ir protą bei intelektą sutelkia į Mane, toks *bhakta* labai brangus Man. Kas niekam netrukdo ir kam niekas netrukdo, kas vienodai sutinka laimę ir kančią, tas labai brangus Man. *Bhakta*, kurio nenusineša kasdieninių darbų tėkmė, kuris yra tyras, išmaningas, nepriklausomas nuo rūpesčių ir skausmų ir nesiekia veiklos rezultatų, labai brangus Man. Kas nei džiūgauja, nei liūdi, kas nesisieloja ir neturi norų, kas atsižada ir palankių, ir nepalankių dalykų, yra labai brangus Man. Kas vienodas draugams ir priešams, kas vienodai sutinka garbę ir negarbę, karštį ir šaltį, laimę ir kančią, šlovę ir panieką, kas niekad nesusiteršia, tylus ir viskuo patenkintas, kas nesirūpina pastoge, kurio žinios tvirtos ir kuris atlieka atsidavimo tarnybą, tas labai brangus Man. Kas tikėdamas eina šiuo amžinu atsidavimo tarnybos keliu ir tam skiria visas savo jėgas, kas mato Manyje aukščiausią tikslą, tas labai labai brangus Man” (Bg. 12.13–20).

Net jei žmogus ir nėra tokioje transcendentinėje padėtyje, bet pasisako už transcendentinį gyvenimą, jis irgi tampa labai brangus Kṛṣṇai. *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.2.5) byloja, kad *bhakta* turi visada pasikliauti Aukščiausio Viešpaties malone, o tenkinant materialias reikmes, tai jam turėtų pakakti to, kas gaunama be didelių pastangų. Šiuo atveju Śukadeva Gosvāmī pataria *bhaktai* niekada nesikreipti į materialistą pagalbos. O dėl kūno poreikių, tai gatvėje visada galima rasti besimėtančių padėvėtų drabužių, pasirinkti nuo medžių vaisių, atsigerti upės vandens ir gyventi oloje, kurią sukūrė pati gamta. Net jeigu žmogus ir nesugeba taip gyventi, vis tiek reikia visiškai pasikliauti Aukščiausiuoju Viešpačiu, suprantant, kad Jis visus aprūpina maistu ir pastoge. Reikia žinoti, kad Viešpats niekada nepaliks likimo valiai Savo *bhaktų*, kurie visiškai Jam atsidavė. Bet kuriuo atveju *bhakta* visada yra apsaugotas, todėl jam nėra jokio reikalo baimintis dėl to, kaip išlaikyti save.

Taigi Sanātana Gosvāmī teiravosi apie visas atsidavimo tarnybos stadijas, o Viešpats Caitanya mokė jį pačių slaptiausių tiesų, pasisemtų iš autoritetingų šventraščių, kaip antai *Śrīmad-Bhāgavatam*. Viešpats taip pat citavo *Vedų* šventraščių, kuris vadinasi *Harivaṁśa*. Jame sukaupta žinių apie transcendentinę Kṛṣṇos buveinę. Tas tiesas gavo Indra, kai meldėsi Kṛṣṇai, kurio galioms jis buvo metęs iššūkį ir pralaimėjo. *Harivaṁśa* byloja, kad aukštesnės planetų sistemos nepasiekiamos nei paukščiams, nei lėktuvams, nors šie ir gali skraidyti. Aukštesnės planetų sistemos prasideda Saulės planeta, kuri yra visatos centre. Viršum Saulės rikiuojasi kitos planetų sistemos, kuriose gyvena būtybės, pasiekusios šią

padėtį didžiulėmis askezėmis. Visa materiali visata vadinasi Devīdhāma, o virš jos plyti Śivadhāma, kur amžinai gyvena Viešpats Śiva su savo žmona Pārvatī. Už šios planetų sistemos ribų driekiasi dvasinis dangus su nesuskaičiuojama daugybe dvasinių planetų Vaikuṅṭhū. Aukščiau Vaikuṅṭhos planetų švyti Kṛṣṇos planeta, kuri vadinasi Goloka Vṛndāvana. Žodis *goloka* reiškia „karvių planeta“. Kṛṣṇa labai myli karves, todėl Jo buveinė garsėja Golokos vardu. Goloka Vṛndāvana didesnė už visas materialias ir dvasines planetas sudėjus kartu. *Harivaṁśos* maldoje Indra pripažįsta, kad jis nepajėgus suprasti, kur yra Goloka, nors ir klausinėjo Brahmos apie ją. Nārāyaṇos, Kṛṣṇos ekspansijos, *bhaktos* pasiekia Vaikuṅṭhos planetas, tačiau pasiekti Goloka Vṛndāvaną yra be galo sunku. Ši planeta pasiekama tiktai Viešpaties Caitanyos arba Viešpaties Śrī Kṛṣṇos *bhaktoms*. Indra Viešpačiui Kṛṣṇai prisipažino: „Tu nužengei iš dvasinio pasaulio Golokos planetos, o visus nemalonumus sukėliau per savo kvailumą“. Todėl Indra meldė Viešpatį Kṛṣṇą atleisti jam.

Paskutinis Viešpaties Kṛṣṇos žaidimų etapas, *mauṣala-līlā*, aprašytas *Śrīmad-Bhāgavatam*. *Mauṣala-līloje* atsiskleidžia Kṛṣṇos išėjimo iš šio materialaus pasaulio paslaptis. Tai žaidimas, kur Viešpats apsimetė žūstančiu nuo medžiotojo rankos. Gausu neteisingų paskutinės Viešpaties Kṛṣṇos žaidimų dalies aiškinimų (štai kad ir pasakojimai apie Kṛṣṇos plaukų inkarnaciją), tačiau Viešpats Caitanya deramai juos aprašė ir teisingai nušvietė. O Kṛṣṇos plaukų inkarnaciją mini *Śrīmad-Bhāgavatam*, *Viṣṇu Purāṇa* ir *Mahābhārata*. Jos liudija, kad Viešpats iš Savo galvos išrovė vieną žilą ir vieną juodą plauką, kurie įėję į dviejų Yadu dinastijos karalienių — Rohiṇī ir Devakī — iščias. Be to pasakyta, kad Viešpats Kṛṣṇa į materialų pasaulį nužengia tam, kad nugalėtų visus demonus, tačiau kai kas sako, Kṛṣṇa yra mūsų visatos pieno vandenyne gulintčio Viṣṇu inkarnacija. Šiuos klausimus smulkiai išgvildeno Śrīla Rūpa Gosvāmī savo veikale *Laghu-bhāgavatāmṛta* bei šio veikalo komentatorius Śrī Baladeva Vidyābhūṣaṇa. Jie nustatė tikrąją tiesą. Śrī Jīva Gosvāmī tuos klausimus dar aptarė ir *Kṛṣṇa-sāndarbhoje*.

Viešpačiui Caitanyai baigus Savo pamokymus Sanātana Gosvāmī, Sanātana, gavęs įgaliojimus ir apšviestas, pajuto tokį transcendentinį džiaugsmą, kad tučtuojau puolė Viešpačiui Caitanyai į kojas ir prabilo: „Aš gimiau tokioje nekilmingoje šeimoje ir visada bendravau su žemo elgesio žmonėmis, tad esu žemiausiai puolęs nusidėjėlis. Ir vis dėlto Tu esi man be galo geras, nes dėstai pamokas, kurių nesupranta net Viešpats Brahmā, aukščiausia visatos būtybė. Tavo malone aš įvertinau tiesas, kurių mane mokei, bet esu toks žemas, kad net iš tolo nesu vertas mažiausio lašelio iš Tavo pamokymų vandenyno. Todėl, jei nori, kad aš, luošys, imčiau šokti, prašau palaiminti mane, Savo pėda paliesdamas mano galvą“.

Taip Sanātana Gosvāmī meldė Viešpatį paliudyti, kad Viešpaties mokymas atsiskleis širdyje per Jo malonę. Sanātana suprato, kad priešingu atveju jis nesugebės užrašyti Viešpaties mokymo. Čia norima pasakyti, kad *ācāryos* (dvasiniai mokytojai) gauna aukštesnių autoritetų įgaliojimus. Vien pamokymai nepadarys žmogaus geru dalyko žinovu. Be dvasinio mokytojo, arba *ācāryos*, palaiminimo, mokymas neatsiskleidžia iki galo. Todėl norėdami, kad dvasinio mokytojo pamokymai atsiskleistų širdyje, turime siekti jo prielankumo. Išklausęs Sanātanos Gosvāmī malda, Viešpats Caitanya padėjo pėdą ant Sanātanos galvos ir palaimino, kad visi Viešpaties pamokymai atsiskleistų jam iki galo.

Taigi Viešpats papasakojo apie aukščiausią meilės Dievui lygį. Dalyko, apie kurį kalbėjo Viešpats Caitanya, neįmanoma pateikti su visomis smulkmenomis; Jis papasakojo Sanātanai tiek, kiek buvo įmanoma. Išvada tokia: visi, kas įdėmiai klausosi Viešpaties Caitanyos pokalbių ir pamokymų Sanātanai Gosvāmī, labai greitai įgyja Kṛṣṇos sąmonę ir pradeda su atsidavimu tarnauti Viešpačiui.

Śrīmad-Bhāgavatam

Ātmārāmos posmo aiškinimas

Vėliau Viešpatis Caitanya aiškino garsųjį *Ātmārāmos* posmą, kuris pateikiamas *Śrīmad-Bhāgavatam*:

*ātmārāmāś ca munayo
nirgranthā apy urukrame
kurvanty ahaitukīm bhaktim
itthambhūta-guṇo hariḥ*

Posmas nurodo, kad išsivadavusios, atradusios savyje visišką pasitenkinimą sielos galų gale tampa Viešpaties *bhaktom*. Ši mintis visų pirma liečia impersonalistus, nes jie neturi žinių apie Aukščiausią Dievo Asmenį. Impersonalistai stengiasi apsiriboti beasmenio Brahmano aspektu, tačiau Kṛṣṇa toks patrauklus ir stiprus, kad užvaldo visas jų mintis. Tokia šio posmo prasmė.

Anksčiau šį posmą Caitanya Mahāprabhu išaiškino žymiam vedantistui Sārvabhaumai Bhaṭṭācāryai. Išklausęs Viešpaties Caitanyos pamokymus, Sanātana Gosvāmī priminė šį įvykį ir meldė Viešpaties dar kartą paaiškinti *Ātmārāmos* posmą. Kavirāja Gosvāmī, *Caitanya-caritāmṛtos* autorius, labai vertinęs Viešpaties *Ātmārāmos* posmo aiškinimą, savo maldose irgi šlovino Viešpatį Caitanyą. Puolęs prie Viešpaties Caitanyos pėdų, Sanātana Gosvāmī meldė Jį aiškinti posmą taip, kaip anksčiau tai darė Sārvabhaumai Bhaṭṭācāryai. Savo norą išgirsti tą aiškinimą Sanātana grindė tuo, kad jis tikisi patirsiąs prašviesėjimą. Į tokį Sanātanos prašymą Viešpatis atsakė: „Nesuprantu, kodėl Sārvabhauma Bhaṭṭācārya taip labai vertino Mano komentarus. Aš net neatsimenu, ką jam sakiau. Tačiau kadangi tu Manęs prašai, pasistengsiu išdėstyti viską, ką atsiminsiu. Juolab, kad būdamas drauge tu palengvini Man šią užduotį“. Taigi kalbėtojas ir klausytojai tarpusavy yra glaudžiai susiję. Klausytojas iškvepia kalbėtoją. Imliai auditorijai kalbėtojas, arba mokytojas, gali gerai išdėstyti trans-

cententinius dalykus. Todėl Viešpats Caitanya sakė nežinaš, kaip aiškinti sanskrito posmą, tačiau Jis yra Sanātanos draugijoje, todėl pasistengsias tai padaryti.

Pradėjęs kalbėti apie dalyko esmę, Viešpats pažymėjo, kad *Ātmārāmos* posmas turi vienuolika komponentų: 1) *ātmārāmāḥ*, 2) *ca*, 3) *munayaḥ*, 4) *nirgranthāḥ*, 5) *api*, 6) *urukrame*, 7) *kurvanti*, 8) *ahaitukīm*, 9) *bhaktim*, 10) *itthambhūta-guṇaḥ*, 11) *hariḥ*. Viešpats ėmė komentuoti kiekvieną komponentą paeiliui. Kalbėdamas apie žodį *ātmārāma* Viešpats nurodė, kad žodis *ātmā* vartojamas pažymėti: 1) Aukščiausią Absoliučią Tiesą, 2) kūną, 3) protą, 4) pastangas, 5) įsitikinimą, 6) intelektą ir 7) gamtą. Žodis *ārāma* reiškia „besimėgaujantis subjektas“, todėl kiekvienas, kuris jaučia malonumą vis giliau pažinti minėtus septynis komponentus, vadinamas *ātmārāma*. Po to Viešpats apibūdino įvairių tipų *ātmārāmas*, arba transcendentalistus. O dėl žodžio *munayaḥ*, arba *muni*, Jis nurodė, kad *muniais* vadinami didieji mąstytojai. Kartais žodis *muni* vartojamas norint įvardinti labai rimtą žmogų. Didieji išminčiai, asketai, mistikai bei dideli eruditai taip pat vadinami *muniais*.

Kitas žodis, *nirgrantha*, nurodo išsivadavimą iš iliuzijos nelaisvės. *Nirgrantha* taip pat reiškia „neturintis ryšio su dvasiniais paliejimais“. *Grantha* reiškia apreikštuosius raštus, o *nir* — tai priešdėlis, kuris vartojamas reikšme „ryšio nebuvimas“, „sukūrimas“, taip pat „draudimas“. Šventraščiai pateikia daugybę nurodymų, skirtų dvasinei realizacijai, ir tie žmonės, kuriems šie nurodymai neegzistuoja, taip pat vadinami *nirgrantha*. *Nirgrantha* vadinami ir kvaili, žemos kilmės bei nedoro elgesio žmonės, kuriems nesuvokiami apreikštieji šventraščiai ir jų nurodymai. Kadangi žodis *grantha* vartojamas turtų kaupimui žymėti, žodiu *nirgrantha* vadinamas taip pat varguolis, kuris neturi nė grašio, tačiau stengiasi pralobti.

Žodis *urukrama* vartojamas pažymint labai galingą asmenybę. Žodis *krama* vartojamas, norint įvardinti žingsniavimą, o *urukrama* — žengiantį labai plačiu žingsniu. Plačiausiai žengė į priekį Viešpats Vāmanadeva: dviem žingsniais Jis aprėpė visą visatą. Taigi žodis *urukrama* nurodo Aukščiausią Viešpatį Vāmanadevą. Šį nepaprastą Viešpaties Vāmanadevos gebėjimą taip aiškina *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.7.40):

*viṣṇor nu vīrya-gaṇanām katamo 'rhatiha
yaḥ pārthivāny api kavir vimame rajāmsi
caskambha yaḥ sva-ramhasāskhalatā tri-prṣṭham
yasmāt tri-sāmya-sadanād uru-kampayānam*

„Niekas nepajėgs protu aprėpti nesuvokiamų Viešpaties Višņu galių. Net jeigu kam ir pavyktų suskaičiuoti, kiek atomų kombinacijų yra materialiam pasaulyje, jis vis tiek negalės suskaičiuoti, kiek Aukščiausias

Viešpats turi įvairiausių energijų. Viešpats Vāmanadevos pavidalu buvo toks galingas, kad vos dusyk žengęs, Jis aprėpė visą visatą nuo Brahma-
lokos iki Pātālalokos”.

Nesuvokiamos Viešpaties energijos pasklidusios visoje kūrinijoje. Nors Viešpats — visa persmelkiantis ir Savo energija palaiko visas planetų sistemas, malonumo galios dėka Jis visad esti Savo Paties buveinėje — Golo-
lokoje. Per Savo turtų ir galybės ekspansiją Nārāyaṇos pavidalu Jis egzis-
tuoja visose Vaikuṇṭhos planetose. Išskleisdamas Savo materialią energi-
ją, Jis sukuria nesuskaičiuojamą daugybę visatų ir begales planetų jose. Niekas negali protu aprėpti stebuklingų Aukščiausio Viešpaties žygių, to-
dėl Jis vadinamas *urukrama* — stebukladariu. *Višvaprakāśos* žodynas žo-
dį *krama* aiškina kaip „meistrišką mokėjimą atskleisti energijas”, o taip pat „greitą žingsniavimą į priekį”.

Žodis *kurvanti* vartojamas reikšme „darbas dėl kitų”. Yra kitas panašus žodis, kuris vartojamas tada, kai veikiame dėl asmeninio juslinio pasiten-
kinimo, tačiau žodis *kurvanti* nurodo veiklą, kurios tikslas — patenkinti Aukščiausiąjį. Todėl *Ātmārāmos* posme šis žodis tegali reikšti transcen-
dentinę tarnystę Viešpačiui.

Žodis *hetu* vartojamas pažymėti motyvą arba priežastį. Dažniausiai transcendentinę veiklą žmonės atlieka dėl trijų priežasčių: vieni trokšta materialios laimės, kiti nori mistinių tobulumų, treči — išsivaduoti iš ma-
terialios nelaisvės. Materialių džiaugsmų tiek daug, kad visų neįmanoma net išvardinti. Mistinių tobulumų žinoma aštuoniolika, o išsivadavimo iš materialios nelaisvės tipų — penki. Būties būvis, kai yra akivaizdus visų šių pasitenkinimo rūšių nebuvimas, vadinasi *ahaitukī*. *Ahaitukī* kokybė čia išskirta, nes *ahaitukī* tarnystė Viešpačiui leidžia pasiekti Jo prielan-
kumą.

Žodis *bhakti* gali būti vartojamas dešimt skirtingų reikšmių. Viena jų — *sādhana-bhakti*, atsidavimo tarnyba vadovaujantis taisyklėmis ir nurody-
mais. Kitos devynios vadinasi *prema-bhakti*, meilė Dievui. Aukščiausia tobulumo pakopa, kurią pasiekia turintys neutralius ryšius su Dievu — tai meilė Jam. Šeiminingo ir tarno santykiams aukščiausia įmanoma pako-
pa — meilės Dievui prisirišimo stadija. Tie, kurie susiję su Dievu draugystės saitais, pasikelia iki meilės Dievui brolystės lygmens. O pajutus Dievui tėvišką meilę — iki transcendentinių emocijų lygmens. Tačiau pa-
čią aukščiausią ekstazę tegali patirti tie, kurie susiję su Aukščiausiuoju santuokinės meilės ryšiais. Taigi žodis *bhakti* turi skirtingas reikšmes.

Po to Viešpats išaiškino įvairias žodžio *itthambhūta-guṇa* reikšmes. *Ittham bhūta* nurodo absoliutų transcendentinį pasitenkinimą, prieš ku-
rį transcendentinis *brahmānandos* džiaugsmas atrodo nieko vertas. *Hari-
bhakti-sudhodayoje* (14.36) vienas *bhaktā* sako:

*tvat-sākṣāt-karaṇāhlāda-
viśuddhābdhithitasya me
sukhāni goṣpadāyante
brāhmāny api jagad guro*

„O mano Viešpatie, o Aukščiausiasis, vien pažindami ar regėdami Tave, mes patiriame toki malonumą, kad *brahmānandos* malonumas prieš jį visiškai nublanksta”. Kitaip sakant, malonumas, kuris patiriamas pažįstant Kṛṣṇą toki, koks Jis yra (visų patraukliausias, visų malonumų ir malonumą teikiančių skonių šaltinis, apdovanotas visomis transcendentinėmis savybėmis), pažadina norą tapti Jo *bhakta*. Skatinamas šio noro, žmogus nustoja karmiškai veikęs, atsisako pastangų išsivaduoti ir atmeta net sickimą praktikuoti mistinę *yogą* ir įgyti mistinių jėgų. Kṛṣṇa toks patrauklus, kad žmogus gali prarasti pagarbą visoms kitoms savęs realizacijos priemonėms ir paprasčiausiai atsiduoti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.

Viešpats paaiškino ir įvairias žodio *guṇa* reikšmes. *Guṇa* nurodo begalines transcendentines Kṛṣṇos savybes, ir visų pirma — Jo *sac-cid-ānanda* pavidalą. Jis yra absoliučiai tobulas Savo transcendentiniame palaimingame žinojime ir amžinybėje, ir tas tobulumas dar labiau išauga, kai Jis atsiduoda Savo *bhaktos* globai. Dievas yra toks maloningas ir gailestingas, kad mainais už *bhaktos* atsidavimo tarnybą gali dovanoti Save. Jo transcendentinės savybės pasižymi tuo, kad Jo absoliutus grožis, idealūs abipusiški meilės santykiai su *bhaktomis* ir pats Jo transcendentinių savybių ypatingumas žavi įvairių tipų transcendentalistus ir išsivadavusias sielas. Pavyzdžiui, Sanaką Kumārą Jis sužavėjo Jam aukotų gėlių aromatu. Śukadevą Gosvāmī Viešpats Kṛṣṇa patraukė Savo transcendentiniais žaidimais, o Vṛndāvanos mergeles Jis paviliojo Savo grožiu. Rukmiṇī dėmesį Jis patraukė Savo kūno bruožais ir transcendentinėmis savybėmis, o sėkmės deivę sužavėjo fleitos garsais ir kitomis transcendentinėmis savybėmis. Elgdamasis kaip vaikas, Viešpats Kṛṣṇa žavi visų jaunų mergelių ir vyresnių moterų širdis. Jo draugus žavi Jo draugiški žaidimai. Atėjęs į Vṛndāvaną, Kṛṣṇa sužavėjo net paukščius, žvėris, medžius ir augalus. Visus užliejo meilė Kṛṣṇai ir susižavėjimas Juo.

Žodis *hari* turi įvairias reikšmes, iš kurių svarbiausios dvi. *Hari* reiškia, kad Viešpats pašalina iš *bhaktos* gyvenimo viską, kas yra bloga, ir sužavi jo sielą, dovanodamas jam transcendentinę meilę Dievui. Kṛṣṇa labai patrauklus, ir visi, kas vienaip ar kitaip Jį atmena, išsivaduoja iš keturių rūšių materialių kančių. *Bhaktai* Jis rodo ypatingą dėmesį ir išlaisvina jį nuo įvairiausių nuodėmingų veiksmų, kurie kliudo jo pažangai atsidavimo tarnybos srityje. Tatai vadinasi išsklaidyti neišmanymo įtaką. Meilė Kṛṣṇai suklesti vien tik klausantis apie Jį. Tai Viešpaties dovana.

Viena vertus, Jis pašalina visus nepalankius dalykus, o kita vertus, suteikia visa, kas geriausia. Tokia žodžio *hari* reikšmė. Kai žmogus pasiekia aukštą meilės Dievui pakopą, jo kūną, protą — visą jį ima žavėti transcendentinės Viešpaties savybės. Tokia Kṛṣṇos gailestingų darbų ir transcendentinių savybių galia. Kṛṣṇa toks žavus, kad dėl transcendentinio prisirišimo Jam *bhakta* atmeta keturis dvasinio gyvenimo pagrindus: religingumą, ekonomikos vystymą, reguliuojamą juslinį pasitenkinimą ir išsivadavimą.

Žodžiai *api* ir *ca* — prieveiksmiai, ir iš esmės gali būti taikomi kiekvienu atveju. Žodis *ca* („ir“) visai konstrukcijai gali suteikti septynias skirtingas prasmes.

Taip Viešpats pagrindė vienuolikos *Ātmārāmos* posmo žodžių svarbą ir pradėjo aiškinti kiekvieną komponentą. Žodis *brahman* nurodo visais atžvilgiais nepranokstamą. Viešpats — visų didžiausias. Niekas negali pranešti Jo turtais, galia, šlove, grožiu, žinojimu ir atsižadėjimu. Taigi žodis *brahman* nurodo Aukščiausią Dievo Asmenį, Kṛṣṇą. *Viṣṇu Purāṇoje* (1.12.57) žodis *brahman* pateikiamas nurodant tą, kuris yra visų didžiausias. Didžiausias yra Aukščiausias Viešpats, ir Jo didybės augimui nėra ribų. Mes galime įsivaizduoti Brahmano didybę, tačiau ta didybė taip auga, kad niekas nepajėgia suvokti, koks iš tikrųjų didis Jis yra.

Aukščiausias Dievo Asmuo patiriamas trimis aspektais, tačiau visi jie yra viena ir tas pat. Absoliuti Tiesa, Aukščiausias Asmuo, Kṛṣṇa, yra amžinas. *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.9.33) sako, kad Jis egzistavo prieš šio kosminio pasaulio apreiškimą, egzistuoja jam gyvuojant ir egzistuos jį sunaikinus. Todėl Jis — siela viso to, kas didinga. Jis apima viską ir viską mato, Jis — aukščiausioji būties forma.

Vedų raštai mini trijų rūšių transcendentinius procesus, kurių dėka galima suprasti ir pasiekti aukščiausią tobulumą — Absoliučią Tiesą: pažinimo, mistinės *yogos* ir atsidavimo tarnybos procesus. Einantys šiais trimis keliais patiria Absoliučią Tiesą trimis skirtingais aspektais. Kas eina pažinimo keliu, patiria Absoliučią Tiesą kaip beasmenį Brahmaną; einantys *yogos* keliu patiria Ją kaip lokalizuotą Supersielą, o tie, kas stoja į atsidavimo tarnybos kelią, patiria Ją kaip Aukščiausią Dievo Asmenį, Śrī Kṛṣṇą. Kitaip sakant, nors žodis „Brahman“ nurodo tikrai Kṛṣṇą, vis dėlto, atsižvelgiant į pasirinktąjį kelią, Viešpats patiriamas trimis skirtingais aspektais.

Kalbant apie atsidavimo tarnybą, reikia pridurti, kad ji turi du etapus. Iš pradžių atliekama *vidhi-bhakti*, arba atsidavimo tarnyba laikantis reguliatyviųjų principų. Aukštesnėje stadijoje atliekama *rāga-bhakti* — atsidavimo tarnyba tyros meilės būsenoje.

Aukščiausias Dievo Asmuo yra Absoliuti Tiesa, bet Jis pasireiškia ir

įvairių Savo energijų ekspansijomis. Tas, kuris laikosi reguliatyvių atsidavimo tarnybos principų, galiausiai pasiekia Vaikuṅṭhos planetas dvasi-niame danguje, o tas, kuris atsidavimo tarnybą grindžia meile, pasiekia aukščiausią buveinę — aukščiausią dvasinio pasaulio planetą, vadinamą Kṛṣṇaloka, arba Goloka Vṛndāvana.

Transcendentalistai taip pat skirstomi į tris kategorijas. Žodis *akāma* pažymi tą, kuris neturi jokių materialių troškimų. *Mokṣa-kāma* nurodo trokštanti išsivaduoti iš materialių kančių, o *sarva-kāma* — tą, kuris geidžia materialių džiaugsmų. Pats sumaniausias transcendentalistas, netgi jei gausūs jo troškimai, atsisako visų kitų procesų ir su atsidavimu ima tarnauti Viešpačiui. Jokios kitos rūšies transcendentinė veikla — ar tai būtų karminis veiksmas, žinių gilinimas ar mistinės *yogos* praktika — nepadės žmogui pasiekti aukščiausio tobulumo, jeigu jai nebus suteiktas atsidavimo tarnybos pobūdis. Išskyrus atsidavimo tarnybą, visi kiti transcendentiniai procesai panašūs į spenius ant ožkos kaklo: melžk nemelžęs — pieno negausi. Jeigu žmogus siekia tobulumo savo kelyje, jis turi pasirinkti atsidavimo tarnybą Kṛṣṇai. *Bhagavad-gītā* sako:

*catur-vidhā bhajante mām
janāḥ sukṛtino 'rjuna
ārto jijñāsur arthārthī
jñānī ca bharatarṣabha*

„O geriausias iš Bhāratų [Arjuna], su atsidavimu Man ima tarnauti keturių rūšių dori žmonės: kenčiantys, geidžiantys turtu, smalsieji ir siekiantys pažinti Absoliutą” (Bg. 7.16).

Sukaupę dorovingos veiklos rezultatus, šių keturių tipų žmonės pradeda ištikimai tarnauti Viešpačiui. Iš šių keturių tipų žmonių kenčiantys ir geidžiantys turtu vadinami *bhaktomis*, turinčiais troškimų, o kitų dviejų tipų žmonės — smalsieji ir ieškantys išminties — yra išsivadavimo ieško-tojai. Jie garbina Kṛṣṇą, todėl laikomi labai laimingais. Jei ilgainiui jie atsisako visų savo troškimų ir tampa tyri Aukščiausio Viešpaties *bhak-tos*, galime sakyti, kad jie — visų laimingiausi žmonės. Tokie laimingieji neofitai tegali tobulėti bendraudami su tyrais Viešpaties Kṛṣṇos *bhak-tom*. Bendraudamas su tyrais *bhaktom*, pats tampa tyru *bhakta*. Apie tai liudija *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.10.11):

*sat-saṅgān mukta-duḥsaṅgo
hātuṁ notsahate budhaḥ
kīrtyamānaṁ yaśo yasya
sakṛd ākarṇya rocanam*

„Bendraudamas su tyrais *bhaktom*, išties protingas žmogus yra pajėgus klausytis apie Viešpatį Kṛṣṇą ir Jo žygius”. Viešpaties Kṛṣṇos žygiai to-

kie patrauklūs, kad kartą apie juos išgirdęs, žmogus jau neišsižada bendravimo su Viešpačiu.

Visos draugystės, išskyrus bendravimą su tyrais *bhaktom*, yra *kaitava* — apgaulė. Apie tai liudija *Śrīmad-Bhāgavatam* Pirmoji Giesmė, kur pasakyta, kad visus apgavikiškus metodus, kurie trukdo transcendentinei realizacijai, reikia atmesti. *Śrīmad-Bhāgavatam* leis pažinti tikrovę tokią, kokia ji yra, o pažinus tikrovę iškylama virš trijų rūšių materialių kančių. *Śrīmad-Bhāgavatam* sudarė didis išminčius Vyāsadeva. Šį veikalą pagimdė jo brandi patirtis. Studijuodami *Śrīmad-Bhāgavatam* ir atlikdami atsidavimo tarnybą, tučiuojau pajusime širdyje esant Aukščiausią Viešpatį.

Paskui Viešpats Caitanya paaiškino, kad žodis *projhita* reiškia „troškimas išsivaduoti“. Vienas didis komentatorius teigia, kad troškimas išsivaduoti yra pati didžiausia kliūtis kelyje į Dievo pažinimą. Šiaip ar taip, žmogui, kuris ateina pas Kṛṣṇą ir pradeda klausytis apie Jį, Kṛṣṇa yra toks maloningas, kad dovanoja Savo lotoso pėdas, kurios jam tampa visa ko centru. Sutelkęs į jas savo dėmesį, *bhakta* ar transcendentalistas užmiršta viską ir ima ištikimai tarnauti Viešpačiui. Kai žmogus ateina pas Viešpatį atsidavimo tarnyboje, arba visiškoje Kṛṣṇos sąmonėje, atpildu jam tampa Patsai Aukščiausiasis. Ėmęs tarnauti Aukščiausiajam, jis daugiau nieko neprašo, kaip tai daro patyrę nelaimę ar trokštantys materialių gėrybių. Atsidavimo tarnybos metodas, pati tarnystė, bendravimas su tyrais *bhaktomis* ir nepriežastinė Viešpaties malonė turi tokį stebuklingą poveikį, kad žmogus gali atsižadėti visų rūšių veiklos ir pasinerti į Kṛṣṇą, kad ir kas jis būtų — patyręs nelaimę ar trokštąs materialių gėrybių, smalsuolis ar tikras išminčius, gilinąs žinias.

Reziumuojant galima pasakyti, kad už kiekvieno *Ātmārāmos* posmo žodžio slypi Kṛṣṇa. Iki šiol viskas, ką kalbėjo Viešpats Caitanya, tebuvo supažindinimas su *Ātmārāmos* posmu. Dabar Jis aiškina, ką posmas iš tiesų reiškia.

Yra dviejų tipų transcendentalistai, gilinantys žinojimą. Vieni jų garbina beasmenį Brahmaną, kiti trokšta išsivaduoti. Monistai garbina beasmenį Brahmaną, todėl jie vadinami Brahmano garbintojais. Brahmano garbintojus vėlgi galima suskirstyti į tris kategorijas: neofitus, tuos, kurie įniko į Brahmano pažinimą ir tuos, kurie jau pažino save kaip Brahmaną. Jei Brahmaną pažinusi dar ir su atsidavimu tarnauja Viešpačiui, jis tampa išsivadavusiu — kitaip išsivadavimas negalimas. Sakoma, kad kiekvienas, kas atsidėjo atsidavimo tarnybai Kṛṣṇos sąmonėje, jau pažino Brahmaną. Atsidavimo tarnyba turi tiek galios, kad patraukia prie Kṛṣṇos net tuos, kurie pasiekė Brahmano garbinimo lygį. Viešpats apdovanoja *bhaktą* tobulumu turėti dvasinį kūną, su kuriuo jis amžinai transcendentiška tarnauja Kṛṣṇai. Kai *bhakta* suvokia transcendentines Kṛṣṇos savybes ir jomis susižavi, jis visa savo esybe pasišvenčia atsidavimo tarnybai.

Antai keturi Kumāros ir Śukadeva Gosvāmī nuo pat pradžių buvo išsivadavę, tačiau vėliau jie susižavėjo Kṛṣṇos žaidimais ir tapo *bhaktom*. Sanaką Kumārą sužavėjo Kṛṣṇai aukotų gėlių aromatas, o kiti Kumāros susižavėjo transcendentinėm Viešpaties savybėm ir ėmė ištikimai Jam tarnauti. Devyni mistikai, kurie minimi *Śrīmad-Bhāgavatam* Vienuoliktoje Giesmėje, laikomi transcendentalistais nuo pat gimimo dėl to, kad apie transcendentines Kṛṣṇos savybes jie išgirdo iš Brahmos, Viešpaties Śivos ir Nārados.

Kartais žmogui pakanka pažvelgti į nuostabius transcendentinio Kṛṣṇos kūno bruožus, ir jis susižavi Kṛṣṇa bei Jo transcendentinėm savybėm. Tada išnyksta noras išsivaduoti, ir jis ima su atsidavimu tarnauti Kṛṣṇai. *Bhakta* gaili laiko, kurį jis prarado gilindamas tariamąjį žinojimą, ir tampa tyru Viešpaties pasekėju.

Yra dviejų kategorijų išsivadavusios sielos, kurios turi materialius kūnus. Tai sielos, išsivadavusios per atsidavimo tarnybą, ir sielos, išsivadavusios gilindamos žinias. Sielos, kurios išsivadavo su atsidavimu tarnaudamos Viešpačiui ir susižavėjusios transcendentinėm Kṛṣṇos savybėm, kyla vis aukštyr, tuo tarpu tie, kas užsiima sausa spekuliacija ir gilina žinias, neturėdami jokio atsidavimo, — patiria nuopolį dėl daugybės nusizengimų. Tai liudija *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.2.32), kur pasakyta:

*ye 'nye 'ravindākṣa vimukta-māninaḥ
tvayy astabhāvād aviśuddha-buddhayaḥ
āruhya kṛcchreṇa param padam tataḥ
patanty adho 'nādrta-yuṣmad-aṅghrayaḥ*

„O Viešpatie, ne tyras intelektas tu, kurie laiko save išsivadavusiais, bet neturi atsidavimo. Net jeigu rūščiomis askezėmis jie ir pasiekė aukščiausią išsivadavimo lygį, jie vėl puls į materialią būtį, nes nerado prieglobsčio prie Tavo lotoso pėdų“. *Bhagavad-gītā* taip pat liudija:

*brahma-bhūtaḥ prasannātmā
na śocati na kāṅkṣati
samaḥ sarveṣu bhūteṣu
mad-bhaktim labhate parām*

„Kas pasiekia transcendentinę padėtį, tas išsyk patiria Aukščiausią Brahmaną. Jis niekada nesisieloja, nieko netrokšta, yra vienodas visoms gyvoms esybėms. Tokiame būvyje jis gauna teisę atsidavęs tyrai tarnauti Man“ (Bg. 18.54).

Taigi išties pasiekęs Brahmano pažinimo lygį neturi dėl ko sielotis ar ko trokšti. Jis vienodai žvelgia į visus ir todėl gali atlikti atsidavimo tarnybą. Šią mintį pripažino ir Bilvamaṅgala Ṭhākura, kuris gyvenimo pabaigoje sielvartavo: „Aš laikiausi monizmo požiūrio, nes troškau susivienyti su

Aukščiausiuoju, tačiau atsitiko taip, kad aš sutikau padykusį berniuką ir tapau amžinas Jo tarnas”. Žodžiu, tie, kurie realizavo save atlikdami atsidavimo tarnybą, įgyja transcendentinį kūną ir, susižavėję transcendentinėm Kṛṣṇos savybėm, visiškai pasišvenčia tyrai atsidavimo tarnybai.

Kas nejaučia potraukio Kṛṣṇai, yra apkerėtas iliuzinės energijos (*māyos*), o tas, kuris stengiasi išsivaduoti taikydamas atsidavimo tarnybos metodą, iš tiesų išsivadavo iš jos kerų. *Śrīmad-Bhāgavatam* Vienuoliktoje Giesmėje yra daug pavyzdžių, kai *bhaktos* išsivadavo tą patį gyvenimą, nes su atsidavimu tarnavo Viešpačiui.

ŠEŠIOLIKTAS SKYRIUS

Mokymo Sanātanai Gosvāmī pabaiga

Egzistuoja kategorija žmonių, kurie dar tik nori išsivaduoti, yra tokių, kurie jau išsivadavo, nors yra materialiam pasaulyje, ir yra tokių, kurie išties realizavo save. Daugelis šiame pasaulyje trokšta išsivaduoti, ir to siekdami jie pradeda su atsidavimu tarnauti. Viešpats *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.2.26) liudija, kad išties trokštantys išsivaduoti liaujasi garbinę pusdievius ir nusikratę pavydo sutelkia protą garbinti Nārāyaṇą, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Susitikę su tyru *bhakta*, jie pradeda su atsidavimu tarnauti Kṛṣṇai ir atsisako išsivadavimo idėjos. *Hari-bhakti-sudhodayoje* pasakyta:

*aho mahātman bahu-doṣa-duṣṭo
'py ekena bhāty eṣa bhavo guṇena
sat-saṅgam ākhyena sukhābahena
kṛtādyā no yena kṛsā mumukṣā*

„O didi siela, nors šiame kupinam kančių gyvenime yra daug trūkumų, turi jis ir vieną privalumą — tai bendravimas su tyrais *bhaktomis*. Kuo daugiau bendraukime su tyrais *bhaktomis*. Bendraujant susilpnės mūsų noras išsivaduoti”.

Śrīmad-Bhāgavatam (11.2.37) teigia, kad baimė žmogų kankina todėl, kad jis materialiai suvokia gyvenimą ir yra užmiršęs savo amžiną ryšį su Aukščiausiu Viešpačiu. Dėl šios priežasties jo atmintis saugo tik iškreiptus atsiminimus, ir taip atsitinka veikiant materialios energijos kerams. Kas yra pakankamai protingas, tas visiškai pasišvenčia atsidavimo tarnybai ir Aukščiausią Viešpatį laiko dvasiniu mokytoju bei Dievu, savo garbinimo objektu. Iš to išplaukia išvada, kad sąmonės revoliucija neįmanoma be atsidavimo tarnybos Viešpačiui. Kai žmogus išties nusiplauna materijos nešvarybes, jis gali visiškai atsidėti veiklai Kṛṣṇos sąmonėje.

Śrīmad-Bhāgavatam (10.14.4) dar kartą pabrėžia, kad žmogus, pasirinkęs dvasinio gyvenimo kelią ir norintis suvokti tikrąją daiktų esmę, bet neketinantis veikti su Kṛṣṇos sąmone, savo kelyje patirs vien sunkumus.

Jo gyvenime nėra to, kas svarbiausia. Kiekviena gyva esybė — sudėtinė Aukščiausio Viešpaties dalelė, todėl kiekvienos gyvos esybės pareiga — tarnauti aukščiausiajai visumai. Netarnaudama gyva esybė puola į materijos purvyną.

Viešpats Caitanya baigia mokymą Sanātanai Gosvāmī, atkreipdamas jo dėmesį į tai, kad visų šešių rūšių *ātmārāmos* užsiima vienokia ar kitokia atsidavimo tarnyba Kṛṣṇai. Taigi, anksčiau ar vėliau visi transcendentalistai supranta atsidavimo tarnybos Kṛṣṇai būtinybę ir visiškai įsisąmonina Kṛṣṇą. Net jeigu žmogus yra labai mokytas arba tikras keistuolis, jis vis tiek gali su atsidavimu tarnauti Viešpačiui.

Transcendentalistus galima suskirstyti į šešias pagrindines kategorijas: transcendentalistai neofitai, pažengusieji transcendentalistai, pasiekę transcendenciją, trokštantys išsivaduoti, išties išsivadavę ir objektyviai veikiantys pagal savo konstitucinę padėtį. Visi jie vadinasi *ātmārāmos*. Kai žmogus tampa *ātmārāma*, ar didžiu mąstytoju Kṛṣṇos sąmonėje, jis visiškai pasišvenčia atsidavimo tarnybai. Pagal gramatikos taisyklės gali būti daug *ātmārāmū*, bet pakanka žinoti vieną šio žodžio reikšmę, kad susidarytum vaizdą apie visas kitas. Apskritai kalbant, visi *ātmārāmos* turi polinkį garbinti Aukščiausią Viešpatį Kṛṣṇą.

Mistikas, garbinantis Supersielą, kuri glūdi jo širdyje, taip pat vadinasi *ātmārāma*. Yra dviejų rūšių *ātmārāma yogai*: *sagarbha* ir *nigarbha*. *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.2.8) teigia: „Kai kurie *yogai* medituoja širdyje lokalizuotą keturrankį Višņu, laikantį keturis simbolius: kriauklę, diską, vėzdą ir lotosą”. *Yogas*, galvojantis apie keturrankį Višņu, panyra į dvasinę ekstazę, ir jo kūne išryškėja jos simptomai. Kartais jis verkia, o kartais išgyvena išsiskyrimo jausmą. Taip jis panyra į transcendentinę palaimą, ir tarsi žuvis įstringa jos tinkle.

Sagarbha ir *nigarbha yogai* dar skiriami į tris kategorijas: pradedančius, padariusius ryškesnę pažangą ir jau pasiekusius tobulumą. Šiuos *yogus* apibūdina šeštas *Bhagavad-gītos* skyrius. Mėginantys stoti į mistinės *yogos* kelią vadinami *ārurukṣu*. *Ārurukṣu yoga* — tai įvairios statinės pozos ir proto koncentravimo praktika. Bet tam, kuris jau eina *yogos* keliu, tikslu tampa meditacija ir atsižadėjimas. Prarasdamas polinkį veikti dėl juslinio pasitenkinimo, jis tolydžio laisvėja. Tada jis pasiekia ekstazės būseną, vadinamą *yoga ārūḍha*. Jei *yogas* mistikas susitinka su šventu žmogumi, jis tampa Kṛṣṇos *bhakta*. Žodis *urukrama* nurodo Aukščiausią Viešpatį. Visi *ātmārāmos* su atsidavimu tarnauja Urukramai. Transcendentalistai, dar nepradėję atsidavimo tarnybos, vadinami *śāntomis* — ramybę įgyjusiais *bhaktomis*. Žodis *ātmā*, arba savasis „aš”, kartais verčiamas kaip „protas”. Spekuliatyvūs mąstytojai kuria įvairias filosofines teorijas, tačiau pradėję bendrauti su šventais, atliekančiais atsidavimo tarnybą žmonėmis, jie taip pat tampa *bhaktom*.

Śrīmad-Bhāgavatam (10.87.18) taip aprašo dviejų kategorijų *yogus* (*sagarbha* ir *nigarbha*): „*Yogas* pradeda *yogus* praktiką skrandžio garbinimu ir stengiasi sutelkti dėmesį į žarnyną. Palengva meditacija pasiekia širdį ir sustoja ties protu bei širdimi. Toliau savo dėmesį jis perkelia į viršugalvį. Ir kam pavyksta tai padaryti, tas laikomas pasiekusiu tobulumą, jam daugiau nebereikia gimti ir mirti“. Tačiau net ir tokie *yogai*, jeigu jie susiduria su tyrais *bhaktom*, ima su atsidavimu tarnauti Viešpačiui, nebeturėdami jokių motyvų.

Žodis *ātmā* dar reiškia „stengtis“. Bet kuri praktikos rūšis reikalauja pastangų, o didžiausios pastangos — tai pastangos pasiekti aukščiausią atsidavimo tarnybos tobulumo pakopą. *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.5.18) sako, kad reikia stengtis pasiekti aukščiausią tikslą, kuris nepasiekiamas nei aukštesnėse, nei žemesnėse planetų sistemose. Mat materialūs džiaugsmai bei vargai savo ruožtu patiriami visose planetų sistemose, bet aukščiausio laimėjimo — atsidavimo tarnybos — neišmanoma pasiekti be pastangų. Todėl *Bṛhan-nāradīya Purāṇa* teigia, kad žmogus, kuris iš tiesų suinteresuotas patirti aukščiausią atsidavimo tarnybos tobulumą, susilauks visų savo darbų sėkmės. Aukščiausios atsidavimo tarnybos tobulumo pakopos neišmanoma pasiekti be asmeninių pastangų. *Bhagavad-gītoje* Kṛṣṇa sako:

*teṣāṁ satata-yuktānāṁ
bhajatāṁ prīti-pūrvakam
dadāmi buddhi-yogaṁ taṁ
yena mām upayānti te*

„Tiems, kurie su atsidavimu ir meile visada Man tarnauja, Aš suteikiu supratimą, kuris atveda juos pas Mane“ (Bg. 10.10).

Žodis „*ātmā*“ dar reiškia kantrybę bei ištvermę. Kantrybė ir ištvermė padeda pasiekti aukščiausią atsidavimo tarnybos pakopą.

Žodis *muni* turi ir papildomų reikšmių. Šis žodis gali nurodyti ir paukštį bei didelę juodą bitę. Kita žodžio *nirgrantha* reikšmė — „kvailas žmogus“. Taigi Aukščiausiam Viešpačiui tarnauja netgi paukščiai, bitės ir kvailiai, jeigu tyras *bhakta* parodo jiems savo prielankumą. *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.21.14) teigia, kad paukščiai uoliai tarnauja Aukščiausiam Viešpačiui. Ten (10.15.6) taip pat sakoma, kad juodosios bitės visada dūzgia apie Kṛṣṇą ir Balarāmą. Śrī Kṛṣṇa netgi papasakojo, kaip bitės ir vapsvos su atsidavimu tarnavo Aukščiausiam Dievo Asmeniui. Viešpats Kṛṣṇa kalbėjo:

*ete 'linas tava yaśo 'khila-loka-tīrtham
gāyanta ādipuruṣānupadam bhajante
prāyo amī muni-gaṇā bhavadīya-mukhyā
gūḍham vane 'pi na jahaty anaghātma-daivam*

„O visų dorybių įsikūnijime, o Dievo Asmenybe [Balarāma], pažvelki kaip paskui Tave skuba bitės ir vapsvos, skelbdamos Tavo transcendentinę šlovę ir garbindamos Tave. Iš tikrųjų, tai visai ne bitės ir ne vapsvos, o didieji išminčiai, kurie naudojasi proga garbinti Aukščiausiąją Sielą. Nors paprastiesiems žmonėms Tu nežinomas, šios bitės ir vapsvos pažįsta Tave, todėl jos skuba paskui Tave ir Tave šlovina”. *Śrīmad-Bhāgavatam* yra dar vienas analogiškas posmas (10.15.7), kuris pasakoja, kaip Vṛndāvanos povai pasitinka Kṛṣṇą ir Balarāmą: „O vertas garbinimo, pažvelki, kaip džiaugsmingai Tave sutinka povai, grįžtantys į savo lizdus. Jie — visai kaip Vrajos mergeles. Gegutės irgi savaip sveikina Tave nuo medžio šakos. Kokie iškilnūs Vṛndāvanos gyventojai — visi jie pasirengę su atsidavimu patarnauti Viešpačiui”. Kitas *Śrīmad-Bhāgavatam* posmas (10.35.11) teigia: „Pažvelki, kaip Viešpaties šlovę gieda gervės ir gulbės! Jos stovi vandeny, medituodamos ir garbindamos Jį”. Kitame *Śrīmad-Bhāgavatam* fragmente (2.4.18) rašoma: „Net laukiniai, necivilizuoti žmonės — Kirātos, Hūṅos, Andhra, Pulinda, Pulkaša, Ābhīra, Śumbha, Yavana ir Khasa, bei kiti žemiausių rūšių žmonės, gali visiškai apsisvalyti kreipdamiesi į tyrus *bhaktas* prieglobsčio”. Todėl Śukadeva Gosvāmī pagarbiai lenkiasi Viešpačiui Viṣṇu, kurio *bhaktos* daro tokius stebuklus.

Kita žodžio *dhṛti* reikšmė — „suvokti save kaip iškilnų”. Suvokęs savo iškilnią padėtį, žmogus pajunta, kad yra laisvas nuo visų kančių ir pasikėlė į aukščiausių gyvenimo lygmenį. Kṛṣṇos *bhaktoms* visiškoje Kṛṣṇos sąmonėje neegzistuoja jokie materialūs malonumai ar kančios. Jie visiškai pasinėrę į tarnystę Viešpačiui ir dėl šios tarnystės visada yra giedros nuotaikos. Jie labai gerai žino, kas yra laimė. Jie tokie laimingi, kad net netrokšta pasikelti į dvasines planetas. Jie laimingi visomis gyvenimo aplinkybėmis. Transcendentinė tarnyba Viešpačiui jiems suteikia visišką pilnatvę, todėl jie netrokšta nei materialių daiktų, nei materialių juslinių malonumų. Kaip teigia Gosvāmīai: „Žmonės, kurių juslės visada įtrauktos į tarnystę Aukščiausiam Viešpačiui, gali vadintis pasiekusiais ramybę”.

Taigi žodis *ātmārāma* nurodo, kad susižavėti transcendentinėmis Kṛṣṇos savybėmis, Jam tarnauti ir išsivaduoti gali net paukščiai, žvėrys ir kvailiai, žodžiu, — visi iki vieno.

Dar viena žodžio *ātmā* reikšmė — „intelektas”. Ypatingo intelekto žmonės taip pat vadinami *ātmārāmomis*. Ypatingo intelekto *ātmārāmos* yra dviejų rūšių: plačiai apsišvietę išminčiai ir neturintys jokių žinių kvailiai. Ir vieniems, ir kitiems gali pasitaikyti galimybė bendrauti su tyru *bhakta*. Net *ātmārāmos* kvailiai gali visko atsisakyti, įsijungti į Kṛṣṇos sąmonę ir užsiimti tyra atsidavimo tarnyba. *Śrīmad-Bhāgavatam* teigiama, kad Viešpats yra visa ko pradžia, kad viskas atsiranda iš Jo. Protingas žmogus supranta, kad Aukščiausias Viešpats Kṛṣṇa — visa ko šaltinis, ir

ima Jam tarnauti. *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.7.45) sako: „Ką jau kalbėti apie tuos, kurie apdovanoti pakankamu protu, kad galėtų studijuoti *Vedas*, jei net menkesnės nuovokos būtybės — moterys, darbininkai, *Hūṇa*, *Śabara* ir net paukščiai bei žvėrys gali pasiekti aukščiausią būties tobulumo pakopą”. Jau buvo pateiktas *Bhagavad-gītos* (10.10) posmas, nurodantis, kad žmogų, kuris iš tikrųjų igyja proto ir išijungia į Kṛṣṇos sąmonę, Kṛṣṇa apdovanoja supratimu, kurio dėka jis gali pakilti į Aukščiausio Viešpaties buveinę.

Po to Viešpats pasakė Sanātanai Gosvāmī, kad norint pasikelti į transcendentinį lygmenį, labai svarbu bendrauti su dorovingais *bhaktom*, atlikti transcendentinę tarnybą Viešpačiui, studijuoti *Śrīmad-Bhāgavatam*, giedoti šventą Viešpaties vardą ir gyventi šventose vietose, pavyzdžiui, Vṛndāvanoje ar Mathuroje. Nebūtina vykdyti visus penkis reikalavimus. Kas be priekaištų vykdys bent vieną jų, tas, be abejonės, pasieks meilės Dievui pakopą. Išties protingas žmogus atsisako visų materialių troškimų ir pradeda transcendentiskai tarnauti Kṛṣṇai. Atsidavimo tarnyba taip veikia žmogų, kad ją pradėjęs jis užmiršta visus materialius troškimus ir, transcendentinių Viešpaties savybių įkvėptas, beatodairiskai pamilsta Kṛṣṇą. Toks nuostabus Viešpats Jo *bhaktos* akimis.

Kita žodžio *ātmā* reikšmė — „prigimtis”. Šiuo atveju *ātmārāma* nurodo, kad kiekviena būtybė turi tokią prigimtį, kokios ji nusipelnė. Tačiau pirminė, ar amžina gyvos esybės prigimtis — tarnavimas Aukščiausiam Viešpačiui. Kas iki galo suvokia savo esmę, suvokia esąs amžinas Viešpaties tarnas — tas atsikrato designatyvios (materialios, ar kūniškos) būties sampratos. Tatai yra tikrasis žinojimas. Kas ieško žinių ir gauna galimybę bendrauti su tyru *bhakta*, tas taip pat išijungia į atsidavimo tarnybą Viešpačiui. Transcendentiskai tarnauti Viešpačiui gali ir išminčiai, kaip antai keturi Kumāros, ir kvailiai, ir net paukščiai. Kiekvienas, kuris gauna nepriežastinę Kṛṣṇos malonę, gali pasikelti į Kṛṣṇos sąmonės lygį.

Kai gyvai būtybei pradeda patikti transcendentinės Kṛṣṇos savybės, ji ima su atsidavimu tarnauti. Štai kaip *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.15.8) šloviną Vṛndāvanos žemę:

*dhanyeyam adya dharaṇī tṛṇa-vīrudhas tvat-
pāda-spr̥śo druma-latāḥ karajābhimṛṣṭāḥ
nadyo 'drayaḥ khaga-mṛgāḥ sadayāvalokair
gopyo 'ntareṇa bhujayor api yat-spr̥hā śrīḥ*

„Pašlovinta Vrajabhūmi žemė, kurią lytėjo Tavo pėdos. Pašlovinta žolė, kurią lietė Tavo pirštai, pašlovintos kalvos, upės ir žemesnieji gyvūnai, į kuriuos žvelgė Tavo akys. Šlovė gaubia ir *gopes*, kurias spaudėi Savo transcendentiniame glėbyje”. *Gopės* (piemenaitės) tokiais žodžiais šloviną Vṛndāvaną: „Mielosios draugės, pašlovinti visi Vrajabhūmi gyven-

tojai — net paukščiai, žvėrys ir medžiai — kai jie regi Viešpatį Kṛṣṇą, traukiantį su Savo draugais ir Balarāma į ganyklas”.

Žodis *ātmā* dar turi „kūno” reikšmę. *Yogai*, kurie atlieka fizinius pratimus ir tapatina savąjį „aš” su kūnu, taip pat pasikelia iki transcendentinės tarnybos Viešpačiui lygmenis, jei bendrauja su tyrais *bhaktom*. Daugybė žmonių įsitikinę, kad kūnas yra jų tikrasis „aš”, ir atlieka įvairiausia karminę veiklą, prie kurios priskiriami ir ritualinis maudymasis bei įprastinė materiali veikla. Tačiau susidūrę su tyrais *bhaktom*, jie išsijungia į transcendentinę tarnybą Viešpačiui.

Śrīmad-Bhāgavatam (1.18.12) teigia: „Brangus mano Sūta Gosvāmī, nors mūsų protas aptermo nuo karminės veiklos aukuro dūmų, tu vis dėlto dovanojai mums Kṛṣṇos lotoso pėdų nektarą”. *Śrīmad-Bhāgavatam* (4.21.31) taip pat sako: „Gangos vandenys išteka iš Kṛṣṇos lotoso pėdų pirštų. Nusimaudę jos vandenyse, visi — ir žmonės, pasinėrę į karminę veiklą, ir išminčiai — nusiplauna visas susikaupusias prote nešvarybes”.

Tam tikra prasme *ātmārāmos* yra net ir tie, kurie įsitikinę, kad kūnas — tai jų tikrasis „aš”, t.y. žmonės, kupini materialių troškimų. Bendraudami su tyrais Viešpaties *bhaktomis*, jie atsisako savo materialių troškimų ir pasiekia tarnystės Viešpačiui aukštumą. Geriausią pavyzdį ta proga pateikia *Hari-bhakti-sudhodaya* (7.28), kur Dhruva Mahārāja sako:

*sthānābhilāṣī tapasi sthito 'haṁ
tvām prāptavān deva-munīndra-guhyam
kācaṁ vicīnvann api divya-ratnaṁ
svāmin kṛtārtho 'smi varāṁ na yāce*

„Brangus mano Viešpatie, aš atėjau garbinti Tave, nes norėjau gauti šioje planetoje žemės, bet, laimė, radau Tave — tą, kurio nesuvokia net didūs išminčiai ir šventieji. Aš ieškojau spalvoto stiklo šukių, o radau neįkainuojamos vertės brangakmenį — Tave. Aš viskuo patenkintas ir nenoriu Tavęs nieko prašyti”.

Kitą reikšmę turi ir žodis *nirgrantha*. Jis gali reikšti „kvailas medžiotojas” ar „pasigailėjimo verta menkysta”. Pasakojama, kad vienas medžiotojas gavo išsivadavimą ir ėmė su atsidavimu tarnauti Viešpačiui vien tepabendraves su tyru *bhakta* Nārada. Šią istoriją apie tai, kaip medžiotojas sutiko Nārada, Viešpats Caitanya pasakoja Sanātana Gosvāmī.

Kitados Prayāgo miške gyveno medžiotojas, kuriam nusišypojo didžiulė laimė sutikti didį išminčių Nārada Muni, grįžtantį iš Vaikuṅṭhos — ten jis lankėsi pas Viešpatį Nārāyaṇą. Nārada traukė į Prayāgą, ketindamas išsimaudyti Gangos ir Yamunos upių santakoje. Eidamas mišku, Jis pamatė pašautą strėlę ir gulintį ant žemės paukštį. Paukštis buvo dar gyvas ir gailiai čirpė. Kiek toliau jis aptiko elnią, kuris blaškėsi agonijoje. Žengęs toliau, pamatė besigalaujantį šerną, o paėjęs dar keletą žingsnių — triu-

ši, kurio kūnas trūkčiojo iš skausmo. Tas reginys Nārada sukėlė didelę užuojautą, ir jis pagalvojo: „Koks kvailys padarė tiek nuodėmių?“ Viešpaties *bhaktos* visuomet jautrūs gyvų būtybių kančioms, o ką jau kalbėti apie didįjį išminčių Nāradą. Šiurpus vaizdas labai prislėgė Nāradą. Žengęs dar keletą žingsnių, jis išvydo žmogų, kuris laikė rankose lanką ir strėles. Medžiotojo oda buvo labai tamsi, o akys pasruvusios krauju. Rodės, vien pažvelgti į jį, apsiginklavusį lanku ir strėlėmis, buvo pavojinga. Jis buvo panašus į Yamarājos — pačios mirties — palydovą. Neišleisdamas iš akių medžiotojo, Nārada Muni žengė gilyn į mišką, norėdamas prieiti prie jo arčiau. Nārada Muni einant mišku, visi žvėrys, įkliuvę į medžiotojo spąstus, išsilakstė į šalis. Tatai labai supykė medžiotoją, ir jis buvo bepradedęs plūstis, tačiau pakerėtas šventojo Nārados, medžiotojas negalėjo pratarti piktų žodžių ir, užuot keiksnojęs, mandagiai paklausė: „Mielas pone, ko tu vaikštinėjai, kai aš medžioju? Gal išklydai iš tiesaus kelio? Kai tu pasirodei, iš mano spąstų paspruko visi žvėrys“.

„Atleisk man, — tarė Nārada, — aš atėjau paklausti, kaip rasti kelią, ir sužinoti vieno dalyko. Pakeliui mačiau pusgyvius šernus, elnią ir triušius, tampomus priešmirtinių traukulių. Kieno šis nuodėmingas darbas?“

„Tai, apie ką kalbi, padariau aš, — atsakė medžiotojas. — Ir kas čia bloga?“

„Jei tu medžioji tuos nelaimingus žvėris, kodėl neužmuši jų vietoje? — paklausė Nārada. — Tu palieki juos pusgyvius kęsti priešmirtinių kančių. Tai didelė nuodėmė. Jei nori užmušti žvėrį, turi iškart jį nudobti. Kodėl palieki jį pusgyvį, besiblaškantį agonijoje?“

„Brangus mano valdove, — tarė medžiotojas, — mano vardas Mṛgārī — žvėrių priešas. Aš darau taip, kaip to mokė tėvas. Jis sužeisdavo žvėris ir palikdavo juos, besiblaškančius agonijoje. Mirtimi besivaduojančių žvėrių kančios teikia man didžiulį malonumą“.

„Aš paprašysiu sau vienos paslaugos, — maldaujamai prakalbo Nārada. — Prašau neatsisakyti padėti“.

„O valdove, aš duosiu tau viską, ko tik panorėsi, — tarė medžiotojas. — Jei nori žvėrių kailių, eime pas mane namo. Aš turiu visokiausių žvėrių kailių — yra net tigrų ir elnių. Duosiu, ko tik panorėsi“.

„Ne, tokių dovanų aš nenoriu, — atsakė Nārada, — aš noriu ko kito. Jei pažadi išpildyti mano norą, aš pasakysiu jį. Prašau nuo rytojaus, kai tik žudysi žvėris, visada pribaugti juos vietoje. Dar sykį prašau nepalikti jų pusgyvių“.

„Brangus valdove, ko tu manęs prašai? Argi taip svarbu, palieku žvėris pusgyvius ar visiškai juos užmušu?“

„Jei nenudobi žvėries iki galo, jis kenčia baisius skausmus, — ėmė aiškinti Nārada, — o suteikdamas kitai gyvai esybei daug skausmo, tu didžiai nusidedi. Užmušti žvėrį — didelė nuodėmė, bet kur kas didesnė nuodė-

mė — palikti jį pusiau gyvą. Skausmą, kuri suteiki pusgyviems žvėrimis, kitą gyvenimą teks išgyventi pačiam”.

Nors medžiotojas buvo bailsus nusidėjėlis, jo širdis, bendraujant su didžiu *bhakta* Nārada, suminkštėjo, ir jis nusigando padaręs tiek daug nuodėmių. Užkietėję nusidėjėliai nė kiek nebijo daryti nuodėmes, bet šiuo atveju matome, kad, bendraudamas su didžiu *bhakta* Nārada, medžiotojas pradėjo valytis ir dėl to išsigando savo nuodėmingų darbų. Persigandęs medžiotojas prakalbo: „Brangus mano pone, nuo vaikystės buvau mokomas taip žudyti žvėris. Meldžiu pasakyti man, kaip atpirkti visus nuskaltimus ir nuodėmingus darbus, kurių tiek pridariau? Aš atsiduodu tavo pėdoms. Meldžiu apsaugoti mane nuo atoveikio už praeities nuodėmes ir nurodyti man teisingą kelią, kuriuo eidamas galėčiau išsivaduoti”.

„Jei tu išties nori sekti mano pamokymais, aš nurodysiu tau tikrąjį kelią, kuriuo eidamas išsivaduosai nuo atoveikio už nuodėmes”.

„Aš nedvejodamas vykdysiu viską, ką pasakysi”, — tarė medžiotojas.

Nārada visų pirma liepė sulaužyti lanką, — tik tada jis atskleisias kelią į išsivadavimą.

„Tu prašai sulaužyti lanką, — paprieštaravo medžiotojas, — bet sulaužęs lanką, iš ko aš gyvensiu?”

„Dėl pragyvenimo šaltinio nesirūpink, — pasakė Nārada. — Aš siūsiu tau iki soties grūdų. Tikrai turėsi iš ko gyventi”.

Medžiotojas sulaužė savo lanką ir nusilenkė prie Nārados pėdų. Liepęs jam atsistoti, Nārada ėmė mokyti: „Tučtuojau eik namo ir išdalink visus, kiek turi, pinigus ir visas vertybes *bhaktoms* bei *brāhmaṇoms*. Tada palik namus ir kaip stovi, su vienu tik drabužiu, sek paskui mane. Upės pakrantėje iš šiaudų susirėšk namuką ir šalia jo pasodink *tulasī* medelį. Vaikščiok aplink jį ratu ir kiekvieną dieną ragauk po vieną nukritusį jo lapelį. Bet svarbiausia, nuolat kartok: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. O dėl pragyvenimo šaltinio nesirūpink — aš siūsiu tau grūdų, tačiau turėsi teimti tiek, kiek reikia tau ir tavo žmonai.

Tada Nārada atgaivino leisgyvius žvėris, ir jie, išvaduoti nuo baisių kančių, spruko šalin. Pamatęs tokį stebuklą, medžiotojas nebeteko žado. Jis atvedė Nārada į savo namus ir vėl puolė jam į kojas.

Nārada grįžo savo buveinèn, o medžiotojas ėmė vykdyti Nārados nurodymus. Tuo metu po visus kaimus pasklido žinia, kad medžiotojas tapo *bhakta*, ir kaimų gyventojai ėmė vis dažniau lankytis pas naujai atsivertusį *vaiṣṇavą*. Pagal *Vedų* paprotį, einant pas šventą žmogų, nešamasi grūdų ir vaisių. Matydami, kad medžiotojas virto didžiu *bhakta*, kaimų gyventojai ėmė nešti jam maisto. Kasdien jam buvo aukojama tiek grūdų ir vaisių, kad jo namuose būtų galėję pasisotinti ne mažiau kaip

dešimt ar dvidešimt žmonių. Bet jis laikėsi Nārados nurodymo ir neėmė daugiau, negu jam ir jo žmonai reikėjo.

Praėjo keletas dienų. Nārada savo draugui Parvatai Muni tarė: „Turiu mokinį. Aplankykim jį ir pažiūrėkim, kaip jam sekasi”.

Kai du išminčiai — Nārada ir Parvata — artinosi prie medžiotojo trobelės, jis dar iš tolo pamatė ateinant savo dvasinį mokytoją ir su didžiule pagarba pakilo jo pasitikti. Eidamas sutikti didžiųjų išminčių, medžiotojas sau po kojų pastebėjo skruzdės, kurios trukdė praeiti. Prisiartinęs prie išminčių, jis mėgino nusilenkti, tačiau ant tako buvo tiek skruzdžių, kad nusilenkti, jų nesutraiškius, buvo neįmanoma. Tada rūbo kraštu jis atsargiai nušlavė skruzdės. Matydamas, kaip medžiotojas stengiasi išsaugoti skruzdžių gyvybę, Nārada prisiminė vieną *Skanda Purāṇos* posmą: „Argi nenuostabu, kad Viešpaties *bhakta* niekam nenori suteikti skausmo, netgi skruzdei?”

Anksčiau medžiotojas su didžiausiu pasimėgavimu medžiojo žvėris ir palikdavo juos pusgyvius kankintis, o štai dabar, tapęs didžiu Viešpaties *bhakta*, jis nenorėjo suteikti skausmo net skruzdei. Medžiotojas pakvietė didžiuosius išminčius į savo namus ir pasiūlė jiems vietą atsisėsti, atnešė vandens, nuplovė jų kojas, davė vandens atsigerti, o paskui su žmona apsišlakstė tuo vandeniui galvas. Apsišlakstę vandeniui, jie pajuto ekstazę ir ėmė šokti bei dainuoti: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Šokdami medžiotojas su žmona kėlė aukštyn rankas, o jų rūbai plaikstėsi į visas šalis. Kai didieji išminčiai išvydo meilės Dievui ekstazę, kuri apėmė medžiotoją, Parvata Muni tarė Nārada: „Tu tikras filosofinis akmuo, nes, bendraudamas su tavimi, net užkietėjęs medžiotojas virto didžiu *bhakta*”.

Skanda Purāṇoje yra posmas, kuris sako: „Brangus mano Devarši [Nārada], šlovė tau! Tavo malone net pati žemiausia būtybė — žvėrių medžiotojas — išaugo tiek, kad tapo vertas atsidavimo kelio ir igijo transcendentinį potraukį Kṛṣṇai”.

Pagaliau Nārada paklausė ištikimo Viešpačiui medžiotojo: „Ar visad gauni maisto?”

„Tu siunti pas mane daugybės žmonių, — atsakė medžiotojas, — ir jie atneša tiek daug maisto, kad mes stačiai nepajėgiam jo suvalgyti”.

„Tai puiku, — tarė Nārada. — Tau pakanka to, ką gauni. Ir toliau ištikimai tarnauk, kaip darei lig šiolei”.

Taip taręs, Nārada su Parvata Muni dingo iš medžiotojo namų. Šią istoriją Viešpats Caitanya papasakojo, norėdamas parodyti, kad tyro *bhaktos* įtakoje net ir medžiotojas gali pradėti su atsidavimu tarnauti Kṛṣṇai.

Toliau aiškindamas *Ātmārāmos* posmą, Viešpats Caitanya pažymėjo, kad žodis *ātmā* nurodo Dievo Asmens pavidalų įvairovę. Dažniausia Die-

vo Asmeniu vadinamas Pats Dievo Asmuo Kṛṣṇa ir įvairios Jo ekspansijos.

Kiekvienas, kas su atsidavimu tarnauja kuriam nors Aukščiausio Dievo Asmens pavidalui ar Jo ekspansijai, taip pat yra *ātmārāma*. Visi *ātmārāma bhaktos* atlieka atsidavimo tarnybą arba pagal reguliatyviuosius principus, arba transcendentinės meilės būsenoje. Jie skiriami dar į tris kategorijas: Viešpaties palydovai, tie, kurie padarė ryškesnę pažangą atsidavimo tarnybos srityje, ir naujai atsivertusieji į atsidavimo tarnybą. *Bhaktos*, naujai atsivertę tarnauti, skiriami į dvi grupes: tie, kurie jau prisirišo prie Viešpaties, ir tie, kurie tokio prisirišimo dar neturi. Atsižvelgiant į du atsidavimo tarnybos tipus (pagrįstą regulių vykdymu ir pagrįstą transcendentiniu meilės jausmu), iš viso susidaro aštuonios *bhaktų* kategorijos. Pagal tai, kaip tobuli Viešpaties palydovai laikosi reguliatyviųjų atsidavimo principų, jie skiriami į keturias grupes: tarnus, draugus, tėvus ir sutuoktinius.

Vieni *bhaktos* tobulėja su atsidavimu tarnaudami, o kiti yra amžinai tobuli. Iš tų, kurie laikosi reguliatyvių atsidavimo tarnybos principų, galime išskirti dviejų tipų *bhaktas*: jau pažengusius ir pradedančiuosius; o tarnaujantys su transcendentine meile Viešpačiui skiriami į šešiolika grupių. Taigi galima sakyti, kad egzistuoja trisdešimt dvi *ātmārāmų* kategorijos. Jei žodžius *muni*, *nirgrantha*, *ca* ir *api* taikysime šioms trisdešimt dviems kategorijoms, tuomet egzistuoja penkiasdešimt aštuoni skirtingi *bhaktų* tipai. Tačiau visus šiuos *bhaktas* galima apibūdinti vienu žodžiu: *ātmārāma*. Miške auga daugybė įvairiausių medžių, tačiau žodis „medis“ tinka visiems jiems pažymėti.

Taigi Viešpats pateikė šešiasdešimt skirtingų žodžio *ātmārāma* reikšmių. Be to, Jis pasakė, kad *ātmā* — tai „visos gyvos esybės, nuo pirmo gyvo kūrinio Brahmos iki skruzdės“. Jis pacitavo posmą iš šešto *Viṣṇu Purāṇos* skyriaus, kuris teigia, kad visos Viešpaties energijos yra dvasinės. Nors taip ir yra, energija, kuri duoda pradžią visoms gyvoms esybėms, vadinama dvasine, o energija, kurią gaubia neišmanymas ir kuri reiškiasi materialioje veikloje, vadinama materialia gamta. Gyvų esybių yra nesuskaičiuojama daugybė netgi materialioje gamtoje. Jei per atsitiktinumą gyvai esybei materialiam pasaulyje nusišypso laimė sutikti tyrą Viešpaties *bhaktą*, ji gali pradėti tyrai ir su atsidavimu tarnauti Kṛṣṇai. „Anksčiau Aš buvau radęs šešiasdešimt skirtingų žodžio *ātmārāma* reikšmių, — tarė Viešpats Sanātana Gosvāmī, — bet bendraujant su tavimi, mintyse man kilo dar viena jo reikšmė“.

Išklausęs įvairius žodžio *ātmārāma* aiškinimo variantus, Sanātana Gosvāmī buvo apstulbintas ir pagautas atsidavimo ekstazės puolė į Viešpaties Caitanyos pėdas. „Aš suprantu, kad Tu — Patsai Aukščiausias Dievo Asmuo, Kṛṣṇa, — prabilo Sanātana, — ir kad kvėpuodamas Tu kuri *Vedų*

raštus. Tu esi *Śrīmad-Bhāgavatam* mokytojas ir geriausiai žinai *Śrīmad-Bhāgavatam* posmų prasmę. Be Tavo malonės neįmanoma suvokti slėpiningos *Śrīmad-Bhāgavatam* prasmės”.

„Neliaupsink Manęs, — atsakė Viešpats Sanātanai, — tiesiog pasistenk suvokti tikrąją *Śrīmad-Bhāgavatam* esmę. *Śrīmad-Bhāgavatam* yra Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos garsinė reprezentacija, todėl *Śrīmad-Bhāgavatam* niekuo nesiskiria nuo Kṛṣṇos. Kṛṣṇa beribis, todėl ir kiekvienas *Śrīmad-Bhāgavatam* žodis, kiekviena jos raidė turi begalybę reikšmių. Jas galima perprasti bendraujant su *bhaktomis*. Todėl nesakyk, kad *Śrīmad-Bhāgavatam* — tai tik klausimų ir atsakymų rinkinys”.

Naimiṣāraṇyos išminčiai iškėlė Sūtai Gosvāmī šešis klausimus, ir Sūta Gosvāmī *Śrīmad-Bhāgavatam* pateikia šešis atsakymus, arba paaiškinimus. Viename *Vedų* raštų posme Viešpats Śiva sako: „Galbūt aš suprantu *Bhāgavatam*. Galbūt ją supranta ir Śukadeva ar Vyāsadeva, o galbūt ne, tačiau viena aišku — *Bhāgavatam* perprantama atsidavimo tarnybos ir *bhaktos* pagalba, o ne pasitelkus savo išmanymą ar akademinčius komentarus”. *Śrīmad-Bhāgavatam* pradžioje (1.1.23) Naimiṣāraṇyos išminčiai klausė:

*brūhi yogeśvare kṛṣṇe
brahmaṇye dharma-varmaṇi
svām kāṣṭhām adhunopete
dharmaḥ kaṁ śaraṇaṁ gataḥ*

„Brangus valdove. būk maloningas, pasakyk, ar išnyko religijos įstatymai, Viešpačiui išėjus į Savo buveinę? Kaip rasti tuos įstatymus, Jam išėjus?”

Atsakymas buvo toks (1.3.43):

*kṛṣṇe svadhāmopagate
dharma-jñānādibhiḥ saha
kalau naṣṭa-drśām eṣa
purāṇārko 'dhunoditaḥ*

„Kai Kṛṣṇa drauge su visais religijos įstatymais iškeliavo į Savo buveinę, Jam atstovauti liko *Śrīmad-Bhāgavatam*, *Mahā-purāṇa*, tarsi spindulingoji, visa nušviečianti saulė”.

Tada Viešpats Caitanya tarė Sanātanai Gosvāmī: „Pateikdamas tiek daug *Ātmārāmos* posmo aiškinimų, Aš atrodžiau lyg pamišėlis. Nekreipk dėmesio, jei pasakiau kokią beprotystę. Bet jei kas nors taps tokiu pamišėliu, kaip Aš, tas įstengs suvokti tikrąją *Śrīmad-Bhāgavatam* prasmę, kaip Aš ją paaiškinau”.

Sudėjęs rankas Sanātana Gosvāmī puolė prie Viešpaties Caitanyos pėdų ir ėmė melstis. „Brangus mano Viešpatie, — tarė jis, — Tu prašei manęs

parengti reguliatyvius atsidavimo tarnybos nurodymus, bet aš priklausau žemiausiai kastai. Aš neturiu žinių. Aš neišsivaizduoju, kaip įvykdyti tokią svarbią užduotį. Jei Tu būtum toks maloningas ir bendrais bruožais papasakotumei, kaip sudaryti tokią knygą apie atsidavimo tarnybą, galbūt ir sugebėčiau ją parašyti”.

Tada Viešpats palaimino jį, sakydamas: „Viskas, ką tik tu parašysi, Kṛṣṇos malone plauks iš tavo širdies ir bus pripažinta taip, kaip tu to prašei. Aš tepaminėsiu kelis dalykus, į kuriuos galėsi atsižvelgti. Pirmiausia ir svarbiausia, kas būtina pažymėti — tai būtinybė kreiptis į *bona fide* dvasinį mokytoją. Tai dvasinio gyvenimo pradžia”. Po to Viešpats Caitanya paprašė Sanātanos Gosvāmī surašyti tikro *guru* ir tikro *bhaktos* požymius. *Bhaktos* požymiai apibūdinami *Padma Purāṇoje*. Kompetentingas *brāhmaṇa*, pasižymintis visais *bhaktos* požymiais, gali būti dvasiniu mokytoju visų klasių žmonėms. Tokį *bhaktą* ir dvasinį mokytoją reikia gerbti kaip Patį Dievą. Bet jei žmogus nėra Viešpaties *bhakta*, tegu jis gimė ir labai gerbiamoje *brāhmaṇų* šeimoje, jis negali būti *bona fide* dvasinis mokytojas. Neteisinga manyti, kad *bona fide* dvasinis mokytojas būtinai turi būti kilęs iš vadinamosios *brāhmaṇų* šeimos. Esmė ta, kad dvasinis mokytojas turi pasižymėti *brāhmaṇos* savybėmis, t.y. apie jį reikia spręsti pagal jo veiksmus.

Tą mintį patvirtina *Śrīmad-Bhāgavatam* epizodas, kur Nārada vardina įvairius požymius, charakterizuojančius keturis socialinio gyvenimo skyrius. Reziumuodamas Nārada teigia, kad tai, ar žmogus priklauso *brāhmaṇoms*, *kṣatrijoms*, *vaiśyoms* ar *sūdroms*, reikėtų spręsti atsižvelgiant į jo individualias savybes. Savo komentare Śrīdhara Svāmī pažymi, kad gimti *brāhmaṇų* šeimoje nebūtinai reiškia, kad esi *brāhmaṇa*. *Brāhmaṇa* turi pasižymėti visomis *brāhmaṇos* savybėmis, kurios aprašytos *śāstre*. Gauḍīya Vaiṣṇava *sampradāyos* mokinių sekai priklauso du didieji *ācāryos* (Ṭhākura Narottama ir Śyāmānanda Gosvāmī), kurie nėra gimę *brāhmaṇų* šeimose, bet juos pripažino dvasiniais mokytojais daug garsių *brāhmaṇų*, tarp jų Gaṅgānārāyaṇa, Rāmakṛṣṇa, etc.

Taigi egzistuoja požymiai, pagal kuriuos galima pažinti tikrą *bhaktą*. Ir dvasinis mokytojas, ir mokinys turi išsiaiškinti, ar jiedu verti būti *bona fide* dvasiniu mokytoju ir *bona fide* mokiniu. Be to būtina įsisąmoninti, kad vienintelis garbinimo objektas yra Aukščiausias Dievo Asmuo, minčiai išmokti įvairias *mantras* ir šventas giesmes.

Tada Viešpats liepė Sanātanai aprašyti požymius žmonių, kurie verti gauti *mantras*, ir paaiškinti, kaip tas *mantras* reikėtų suprasti bei praktiškai pritaikyti tam tikrų ritualų metu. Po to Viešpats papasakojo apie iniciaciją, ryto apeigas ir higienos taisykles (prausti veidą, valyti dantis), apie darbą ir ryto bei vakaro malda. Viešpats taip pat aprašė, kaip garbinti dvasinį mokytoją ir žymėtis kūną *gopī-candana*. Jis pasakė, kaip

rinkti *tulasī* lapelius ir plauti Viešpaties kambarį bei šventyklą, o taip pat — kaip žadinti iš miegų Kṛṣṇą. Viešpats Caitanya apibūdino ir įvairius Viešpaties garbinimo metodus: garbinimą penkiais apeigų elementais ir penkiasdešimčia apeigų elementų. Jis apibūdino Viešpaties garbinimo, atliekant Jam per dieną penkias *ārati*, būdą, papasakojo, kaip aukoti Kṛṣṇai maistą ir kaip Jį migdyti. Viešpats Caitanya taip pat pažymėjo, kokia nauda lankyti šventas vietas, kuriose daug Viešpaties šventyklų, ir kaip žvelgti į Dievo pavidalą šventykloje. Jis kalbėjo ir apie transcendentinio Viešpaties vardo garbinimą bei nusižengimus, kurie galimi Jį garbinant. Garbinant Viešpatį naudojami tam tikri apeigų elementai: kriauklė, vanduo, kvapnios gėlės, maldos bei himnai. Garbinama ir einant aplinkui bei nusilenkiant. Būtina laikytis *puraścaraṇos* regulų ir valgyti Kṛṣṇos *prasāda*, atsisakant Kṛṣṇai neaukoto maisto. Dar Viešpats Caitanya išpėjo, kad negalima juodinti *bhaktos*, kuriam būdingi tikro *bhaktos* požymiai.

Viešpats Caitanya taip pat nupasakojo švento žmogaus požymius ir būdą, kaip patenkinti išminčių ir išvengti nepageidaujamų asmenų draugijos. Viešpats dar patarė nuolatos klausytis *Śrīmad-Bhāgavatam*. Be to, būtina atlikti kasdienines pareigas bei pareigas, nustatytas dviejų savaitių laikotarpiui, pasninkauti Ekādaśī dieną. Reikia laikytis pareigų, nustatytų mėnesio laikotarpiui, švęsti šventes, pavyzdžiui, Viešpaties gimimo dieną, tris ypatingas pasninko dienas, Ekādaśī, Janmāṣṭamī, Vāmanadvādaśī, Śrī Rāmaṇavamī ir Nṛsimhacaturdaśī. Kai pasninko dienos sutampa su kitomis švenčių dienomis (*viddhā*), jos yra itin naudingos tobulėti atsidavimo tarnybos srityje. Toliau Viešpats Caitanya prisakė Sanātanai Gosvāmī visais gyvenimo atvejais remtis *Purāṇų* liudijimais. Užsiminė Jis ir apie tai, kaip įkurti Viešpaties šventyklą, aprašė *vaiṣṇavos* elgesį, jo požymius, pareigas ir užsiėmimą. Taip Viešpats glaustai nusakė visus momentus, kuriuos būtina žinoti, rašant knygą apie reguliatyvius *vaiṣṇavų* principus.

Sanātana Gosvāmī buvo didis Viešpaties *bhakta*, ir Viešpats jam tiesiogiai nurodė parašyti daug knygų ir taip skleisti *bhakti* kultą. *Caitanya-candrodaya* aprašo Sanātanos gyvenimą, ir ten paminėta, kad Nawabo Hussaino vyriausybėje Sanātana Gosvāmī buvo vienas įtakingiausių asmenybių. Ministro pareigas toje vyriausybėje ėjo ir jo brolis, Rūpa Gosvāmī, bet abu jie paliko savo pelningas valstybines vietas, kad taptų elgetomis ir tarnautų Aukščiausiam Viešpačiui. Iš pažiūros broliai atrodė paprasčiausi elgetos, tačiau jų širdys buvo sklidinios transcendentinės pasišventimo tarnystės ir didelės meilės Vṛndāvanos piemenukui. Sanātaną Gosvāmī nepaprastai vertino visi tyri tų laikų *bhaktos*.

Viešpats Caitanya — pirmapradis Dievo Asmuo

Sekdami Kavirājos Kṛṣṇadāso Gosvāmī pavyzdžiu, mes su pagarba lenkiamės prie Viešpaties Caitanyos lotoso pėdų.

Štai kaip apibūdinamas Viešpats Caitanya: Jis — vienintelis nelaimingųjų ir žemiausiai puolusiųjų ramstis. Jis — vienintelė viltis tų, kurie visiškai neturi dvasinio žinojimo. Pamėginkime įvertinti Jo didžiulį indėlį į atsidavimo tarnybą.

Visagalis Viešpats Kṛṣṇa reiškiasi penkiomis skirtingomis galiomis. Nors Jis — vienintelis ir nepakartojamas, siekdamas įgyvendinti penkis specialius tikslus, Jis suteikia Sau penkias išraiškas. Toks daugialypiškumas, priešingai monotoninės vienovės idėjai, yra amžinas ir kupinas palaimos. *Vedų* raštija rodo, kad Absoliuti Tiesa, Aukščiausias Dievo Asmuo, amžinai egzistuoja kartu su Savo įvairiomis energijomis. Viešpats Caitanya apsiereiškė drauge su pilnutinėmis skirtingomis energijomis, kurių yra penkios. Todėl sakoma, kad Viešpats Caitanya — tai Kṛṣṇa ir Jo skirtingos energijos.

Jei kalbėti apie Viešpaties apsiereiškimą Śrī Caitanyos Mahāprabhu ir Jo keturių palydovų (Nityānandos Prabhu, Advaitos Prabhu, Gadādharos ir Śrīvāso) pavidalu, tai šiuo atveju nėra jokio skirtumo tarp energijos ir energijos šaltinio. Šios penkios skirtingos Aukščiausio Viešpaties apraiškos (kaip ir Patsai Viešpats bei Jo inkarnacijos, ekspansijos ir energijos) dvasine prasme niekuo nesiskiria. Jos glūdi penkios vienoje Absoliučioje Tiesoje. Transcendentiniams Absoliučios Tiesos skonio atspalviams pajusti egzistuoja penkios skirtingos manifestacijos: *bhaktos* pavidalas, *bhaktos* prigimtis, *bhaktos* inkarnacija, tyras *bhakta* ir atsidavimo energija.

Viena iš šių penkių skirtingų Absoliučios Tiesos apraiškų — Viešpaties Caitanyos pavidalas — tai Patsai pirmapradis Dievo Asmuo, Kṛṣṇa. Viešpats Nityānanda yra pirmosios Aukščiausio Viešpaties ekspansijos apraiška, Advaita Prabhu — Aukščiausio Viešpaties inkarnacija. Ši triada: Cai-

tanya, Nityānanda ir Advaita — priskiriama *Viṣṇu-tattvos*, ar Aukščiausios Absoliučios Tiesos, kategorijai. Śrīvāsa įkūnija tyrą *bhaktą*, o Gadādhara — vidinę Viešpaties energiją, ugdančią tyrą atsidavimą. Todėl Gadādhara ir Śrīvāsa, nors ir įeina į *Viṣṇu-tattvą*, yra priklausomos ir skirtingos Aukščiausio Viešpaties energijos. Kitaip sakant, jos nesiskiria nuo energijos šaltinio, tačiau skirtingai reiškiasi, atskleidžiamos transcendentinių santykių skonį. Viso atsidavimo tarnybos proceso esmė — abipusiški transcendentiniai santykiai tarp garbintojo ir garbinimo objekto. Be šių įvairaus skonio transcendentinių santykių mainų atsidavimo tarnyba neturi prasmės.

Vedų raštai (*Kaṭha Upaniṣad*) teigia, kad Aukščiausias Viešpats — tai aukščiausia gyva esybė. Gyvų esybių yra nesuskaičiuojama daugybė, bet tik viena jų yra Aukščiausias Absolutus Dievas. Skirtumas tarp tos vicintelės gyvos esybės ir daugybės kitų gyvų esybių tas, kad toji gyva esybė — visa ko Viešpats. Toji aukščiausia gyva esybė yra Viešpats Caitanya, ir Jis nužengė į žemę išgelbėti nesuskaičiuojamos daugybės puolusių gyvų esybių. Kitaip sakant, ypatingas Viešpaties Caitanyos atėjimo tikslas — praktiškai įrodyti *Vedų* tiesą, kad egzistuoja vienas Aukščiausias Dievo Asmuo, kuris valdo ir palaiko daugybę kitų asmenybių, individualių gyvų būtybių. Filosofai impersonalistai (*māyāvādī*) niekaip šito nesupranta, todėl Viešpats Caitanya nužengė Patsai, kad apšviestų žmonėms protus — atskleistų tikrąją Aukščiausiojo ir daugybės esybių savitarpio santykių esmę.

Paskutinis Kṛṣṇos nurodymas *Bhagavad-gītoje* toks: atmesk visus kitus užsiėmimus ir atsidavus tarnauk Man. Tačiau Kṛṣṇai išėjus iš šio pasaulio, menkos nuovokos žmonės ėmė neteisingai Jį suprasti. Juos praigaištingai paveikė *māyāvādī* filosofija, kuri pagimdė tiek spekuliatyvių mąstytojų, jog žmonės užmiršo, kas iš tikrųjų yra Absoluti Tiesa ir kas yra gyvoji esybė. Todėl Viešpats Śrī Kṛṣṇa vėl atėjo, tik šįkart — Caitanyos Mahāprabhu pavidalu, kad puolusioms materialaus pasaulio sieloms nurodytų kelią į Viešpatį Kṛṣṇą. *Bhagavad-gītā* moko, kad reikia viską atmesti ir nutraukti ryšius su šiuo materialiu prisirišimų pasauliu. Tyras Viešpaties Kṛṣṇos *bhaktas* ir Viešpaties Caitanyos filosofijos pasekėjas iš esmės yra viena ir tas pat. Svarbiausią Caitanyos idėją galima suformuluoti taip: viską atidėk šalin ir garbink Dievą, Kṛṣṇą. Tai sakė ir Kṛṣṇa, Aukščiausias Viešpats, Dievo Asmuo, nurodęs, kad Jis yra Aukščiausias Viešpats. Tačiau filosofai *māyāvādžiai* neteisingai Jį suprato. Todėl norėdamas atskleisti tikrąją dalykų esmę, Viešpats Caitanya pakartojo Viešpaties Kṛṣṇos žinią: nesiskelbk Kṛṣṇa, o garbink Kṛṣṇą kaip Aukščiausią Viešpatį.

Mes labai klystame, jei manome, kad Viešpats Caitanya — sąlygota siela. Reikia suprasti, kad Jis — Aukščiausia Absoluti Tiesa, Dievo As-

muo, Patsai Śrī Kṛṣṇa. Todėl *Caitanya-caritāmṛta* kalba apie Viešpatį Caitanya: „Kṛṣṇai dabar atstovauja penkios Jo skirtingos apraiškos”. Labai sunku suvokti Viešpatį Caitanya kaip Patį Aukščiausią Dievo Asmenį, nepasiekus grynios dorybės lygmens. Todėl norėdami perprasti Viešpatį Caitanya, turime eiti keliu, kurį nurodė tiesioginiai Jo mokiniai — šeši Gosvāmiai, ir pirmiausia — Śrīla Jīva Gosvāmī.

Nuostabiausia, kad Viešpats Caitanya, nors Jis yra Aukščiausias Dievo Asmuo, Kṛṣṇa, niekuomet to nerodė. Priešingai, kai tik nuovokesni *bhaktos* išaiškino Jo tapatumą su Viešpačiu Kṛṣṇa ir kreipdavosi į Jį, kaip į Viešpatį Kṛṣṇą, Jis neigdavo esąs Kṛṣṇa. Kartais Jis net užsikimšdavo ausis, priešindamasis tam, kad į Jį kreipiamasi, kaip į Aukščiausią Viešpatį. Tuo pačiu Jis netiesiogiai mokė filosofus *māyāvādžius*, kad nevalia dėtis Aukščiausiu Viešpačiu ir taip klaidinti žmones. Jiš taip pat davė suprasti Savo pasekėjams, kad jie nebūtų tokie kvaili ir nelaikytų Aukščiausiu Dievo Asmeniu pirmo pasitaikiusio. Tą būtina patikrinti pasitelkus šventraščius ir stebint ginčų objekto veiksmus. Tačiau mes neturime Viešpaties Caitanos ir penkių skirtingų Jo apraiškų laikyti paprasčiausiais žmonėmis. Viešpats Caitanya yra Aukščiausias Dievo Asmuo, Patsai Kṛṣṇa. Viešpats Caitanya nuostabus tuo, kad būdamas Aukščiausias Viešpats, Jis nužengė kaip didis *bhakta* mokyti sąlygotas sielas atsidaavimo tarnybos. Norėdamos suprasti, kaip pasiekti Kṛṣṇą per atsidaavimo tarnybą, tos sąlygotos sielos, kurias ši tarnyba traukia, turi eiti Viešpaties Caitanos pėdomis. Taigi Patsai Aukščiausias Viešpats moko sąlygotas sielas, kaip priartėti prie Jo ištikimai tarnaujant.

Analitiškai nagrinėdami penkias skirtingas Aukščiausio Viešpaties apraiškas, mes galime suprasti, kad Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu yra Aukščiausias Absoliutas, o Viešpats Nityānanda — tiesioginė Aukščiausios Absoliučios Tiesos ekspansija. Mes taip pat suprasime, kad Advaita Prabhu irgi priklauso Aukščiausio Dievo Asmens kategorijai, bet yra pavaldus Viešpačiui Caitanyai ir Nityānandai Prabhu. Aukščiausią Dievo Asmenį ir Jo pavaldžias tiesiogines ekspansijas garbina vidinės galios reprezentacija ir ribinės galios reprezentacija. Vidinės galios reprezentacija Gadādhara ikūnija artimą *bhaktą*, o ribinės galios reprezentacija — tai tyras *bhakta*. Abu jie garbina kitas tris kategorijas, bet visi drauge atlieka transcendentinę tarnybą Aukščiausiam Dievo Asmeniui, Śrī Caitanyai Mahāprabhu.

Tarp tyro *bhaktos* ir artimo *bhaktos* egzistuoja specifinis skirtumas. Skirtingos Viešpaties energijos tarnauja Aukščiausiam Viešpačiui, susietos su Juo skirtingų transcendentinių santykių. Viešpaties ir Jo energijų savitarpio santykiai gali būti: santuokinė meilė, tėvų meilė, draugystė ir tarnystė. Nešališkai vertindami patirsime, kad vidinės Aukščiausio Viešpaties galios, kurias su Viešpačiu sieja santuokinė meilė, yra geriausi iš

bhaktų. Taigi ir vidinius, ir artimus *bhaktas* traukia santuokinės meilės ryšiai su Aukščiausiu Absoliučia Tiesa. Tai patys artimiausi Viešpaties Caitanyos *bhaktos*. Kitiems tyriems *bhaktoms*, kuriems daugiau ar mažiau patinka Śrī Nityānanda Prabhu bei Advaita Prabhu, imponuoja kitokie transcendentiniai santykiai — tėvų meilė, draugystė ir tarnystė. Kai tokie *bhaktos* susižavi Viešpaties Caitanyos veikla, jie išsyk tampa artimais *bhaktom*, turinčiais su Aukščiausiu Viešpačiu santuokinės meilės ryšį.

Śrī Narottama dāsa Ṭhākura, didis *bhakta* ir *ācārya*, priklausantis Viešpaties Caitanyos mokinių sekai, sukūrė nuostabią giesmę. Narottama dāsa gieda: „Kada ateis tas laikas, kai išgirdus Gaurāngos vardą mano kūnu perbėgs transcendentinis virpulis? Kada, vien tariant Viešpaties vardus, iš akių liesis neišsenkantys upeliai ašarų? Kada Viešpats Nityānanda suteiks man Savo malonę, ir visi materialūs troškimai nurims tiek, kad jų nepastebėsiu? Kada gi pagaliau aš apsivalysiu, nusimetęs visų nešvarių materialių džiaugsmų našta? Kada man bus leista išvysti transcendentinę buveinę — Vṛndāvaną? Kada šešis Gosvāmius pripažinsiu savo aukščiausiais vadovais? Ir kada suprasiu, kas yra santuokinė meilė Kṛṣṇai?“ Nederėtų stengtis suprasti santuokinę meilę Kṛṣṇai, tam nepasiruošus pas šešis Vṛndāvanos Gosvāmius.

Viešpaties Caitanyos pradėtas *saṅkīrtanos* judėjimas — tai transcendentinis Viešpaties žaidimas. „Tam Aš ir gyvenu, kad pamokslaučiau ir kartu populiarinčiau šį judėjimą materialiam pasaulyje“. Nityānanda ir Advaita Viešpaties Caitanyos *saṅkīrtanos* judėjime — tai Jo ekspansijos, o Gadādhara ir Śrīvāsa — Jo vidinė ir ribinė galios. Gyvos esybės taip pat vadinamos ribine galia, nes potencialiai jos gali turėti dvi nuostatas: atsiduoti Kṛṣṇai ir tapti nepriklausomomis nuo Jo. Dėl savo polinkio materialiams džiaugsmams gyvoji esybė patenka į teršiančią materialaus pasaulio įtaką. Kai gyvą esybę užvaldo materialių džiaugsmų troškimas ir ji patenka į materialaus gyvenimo pinkles, ji tampa trejopų materialios būties kančių auka. Gyva būtybė lyg sėkla, pasėta į dirvą. Jei per gausiai laistysime sėklą vandeniui, ji niekada nesudygs. Lygiai taip, jei žmogus yra pakerėtas materialių džiaugsmų ir jei tos sąlygotos sielos širdy glūdi materialių džiaugsmų sėkla, ją galima užlieti srautu transcendentinės veiklos, atliekamos su meile Viešpačiui. Tada nesudygusi sėkla nesunokins sąlygoto materialaus gyvenimo vaisiaus. Į sąlygotas gyvas esybes materialiam pasaulyje, ypač šiame Kali amžiuje, srūva meilė Dievui. Ši meilės Dievui potvynį sukėlė Viešpats Caitanya ir Jo palydovai.

Šiuo atveju galima pateikti vieną posmą iš Jo Šventenybės Prabodhānandos Sarasvatī knygos *Śrī Caitanya-candrāmṛta*. Posmas sako, kad materialistai su didžiu įkvėpimu stengiasi aprūpinti viskuo savo šeimos narius, žmoną bei vaikus ir kad daugybė mistinės pakraipos spekuliatyvių

mąstytojų mąsto apie išsivadavimą iš materialios būties kančių ir tam atlieka įvairias askezes. Tačiau tiems, kurie pajunta tobuliausią transcendentinį Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu judėjimo skonį, tokia veikla nebetenka žavesio.

Tie, kurie mano, kad Aukščiausio Dievo Asmens pavidalas ir atsidavimo tarnyba Jam yra suteršti materijos, vadinami *māyāvādžiais*. Pagal netobulus jų samprotavimus, vienintelis realus dalykas kosmoso reiškinyje — beasmenis Brahmanas. Kai tik kalba nukrypsta į Aukščiausią Dievo Asmenį, jie tuoj pat ima teigti, kad Jo Asmenybė yra *māyos*, t.y. išorinės materialios energijos, produktas. *Māyāvādžiai* mano, kad Aukščiausio Viešpaties inkarnacijos yra patyrusios teršiantį materialios gamtos poveikį. Pasak jų, materialus kūnas ir materijos judėjimas, kurie atskiria vieną gyvą esybę nuo kitos, tėra materijos apraiškos. Jų teigimu, išsivadavimas — tai individualaus „aš“, ar visiškai apsisivaliusios gyvosios esybės, pabaiga. Kitaip sakant, *māyāvādžiai* tvirtina, kad išsivadavusi gyva esybė susivienija su aukščiausiu beasmeniu Brahmanu. Pasak *māyāvādī* filosofijos, Dievo Asmuo, Jo buveinė, atsidavimo tarnyba Jam ir Jo egzaltuoti *bhaktos* yra valdomi *māyos* ir todėl juos sąlygoja materija. Tie, kurie užmiršo apie Aukščiausio Viešpaties, Jo buveinės, atsidavimo tarnybos Jam ir Jo *bhaktų* transcendentinę esmę, telaiiko juos materialios veiklos apraiškomis. Žmogus, kuris mano, kad dėl transcendencijos galima ginčytis, yra agnostikas, o kuris mano, kad transcendenciją galima kritikuoti, — ateistas. Viešpats Caitanya norėjo paimti į Savo globą visokio plauko agnostikus, ateistus, skeptikus ir bedievius ir užlieti juos meile Dievui. Todėl siekdamas patraukti Savo pusėn visas šias jėgas, Jis davė pasaulio atsižadėjimo įžadus.

Viešpats Caitanya iki dvidešimt keturių metų gyveno šeimos žmogaus gyvenimą, o dvidešimt penktaisiais gyvenimo metais atsižadėjo pasaulio. Davęs atsižadėjimo įžadus (*sannyāsa*), Jis Savo pusėn patraukė daug kitų *sannyāsijų*. Kai Viešpats Caitanya propagavo *saṅkīrtanos* judėjimą, dar būdamas šeimos žmogus, daugelis *sannyāsijų māyāvādžių* į Jo judėjimą rimtai nežiūrėjo, bet, tapęs *sannyāsiju*, Jis tuoj pat išvadavo į spekuliatyvius samprotavimus linkusius tyrinėtojus, ateistus ir tuos žmones, kurie turi potraukį karminei veiklai bei bevaisei kritikai. Viešpats buvo toks maloningas, kad paėmė visus tuos žmones į Savo globą ir dovanavo jiems tai, už ką gyvenime nėra nieko svarbiau — meilę Dievui.

Trokšdamas įgyvendinti Savo misiją — dovanoti sąlygotoms sieloms meilę Dievui, Viešpats Caitanya sugalvojo daugybę būdų, kaip patraukti žmones, kuriems nerūpi meilė Dievui. Kai Jis atsižadėjo pasaulio, visi agnostikai, kritikai, ateistai ir spekuliatyvūs mąstytojai tapo Jo mokiniais bei pasekėjais. Aukščiausiuoju mokytoju Jį pripažino net ir daugelis tų, kurie neišpažino induizmo ir nesivadovavo *Vedų* principais. Śrī Caitan-

jos Mahāprabhu malonės vengė tik *sannyāsiai*, garsėję Benareso filosofų *māyāvādžių* vardu. Śrī Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī taip nuskė jų nepavydėtiną padėtį: „Benareso filosofai *māyāvādžiai* nebuvo didelio proto žmonės, nes viską norėjo įvertinti tiesioginiu patyrimu. Tačiau visa tai, ką mes patiriame, yra patiriama materialiais jutimais. Absoliuti Tiesa — transcendentinė, bet, pasak jų, transcendencijoje nėra įvairovės, nes visa, kas pasižymi įvairove, yra *māyā*”.

Caitanyos Mahāprabhu laikais buvo ir kitų impersonalistinės pakraipos filosofų. Tai Saranāthos filosofai *māyāvādžiai*. Saranātha — vietovė netoli Benareso, kurioje dažniausia gyveno budizmo filosofijos pasekėjai. Ir šiandien ten galima pamatyti daug budistų *māyāvādžių stūpų*. *Māyāvādī* mokyklos filosofai iš Saranāthos skiriasi nuo impersonalistų, kurie tiki beasmene Brahmano apraiška. Pasak filosofų iš Saranāthos, dvasinės būties apskritai nėra. Faktiškai ir Benareso filosofai *māyāvādžiai*, ir filosofai iš Saranāthos pateko į materialios gamtos spąstus. Nei vieni, nei kiti nepažįsta Absoliučios Transcendencijos esmės. Nors iš pažiūros Benareso filosofai ir pripažįsta *Vedų* principus ir laiko save transcendentalistais, jie neigia dvasinę įvairovę. Jie neturi žinių apie atsidavimo tarnybą, todėl juos vadina *abhaktom*, t.y. žmonėmis, priešiškais atsidavimo tarnybai Viešpačiui Kṛṣṇai.

Impersonalistai samprotauja apie Aukščiausią Dievo Asmenį bei Jo *bhaktas* ir tyrinėja juos tiesioginio patyrimo būdu. Tačiau Viešpats, Jo *bhakta* ir atsidavimo tarnyba Jam nėra tiesioginio patyrimo objektas. Kitaip sakant, *māyāvādī* mokyklos filosofams nesuprantama dvasinė įvairovė, todėl visi filosofai *māyāvādžiai* ir *sannyāsiai* kritikavo Viešpatį Caitanyą ir *saṅkīrtanos* judėjimą, kuriam Jis vadovavo. Jie labai stebėjosi, kad Viešpatį Caitanyą į *sannyāsiaus* išventino Keśava Bhāratī, kuris priklausė *māyāvādī* mokyklai. O kadangi gavęs išventinimą Viešpats Caitanya ėmė priklausyti *māyāvādī* srovės *sannyāsiams*, *māyāvādžiai* negalėjo atsistebėti, kodėl Jis, užuot klausėsis *Vedāntos* arba ją skaitęs, kaip buvo įprasta, giedojo ir šoko. Filosofams *māyāvādžiams* labai patinka *Vedānta*, ir jie savaip ją interpretuoja. Užuot susivokę, kokia jų padėtis, jie kritikavo Viešpatį Caitanyą, vadindami netikru *sannyāsium*, ir įrodinėjo, kad Jis sentimentalistas, todėl negalįs būti tikras *sannyāsīs*.

Šie kaltinimai pasiekė Viešpatį Caitanyą, Jam lankantis Benarese, ir visiškai Jo nenustebino. Maža to, Jis šypsojosi, kai Jam pranešdavo šią žinią. Viešpats Caitanya nebendravo su *sannyāsiais māyāvādžiais*, Jis laikėsi nuošaly ir vykdė Savo Paties misiją. Pabuvęs keletą dienų Benarese, Jis išvyko į Mathurą.

Pokalbiai su Prakāśānanda

Māyāvādžių sannyāsių principai griežtai draudžia dainuoti, šokti ir groti muzikos instrumentais, nes šie veiksmai laikomi nuodėmingais. Vienintelis *māyāvādžio sannyāsio* užsiėmimas turėtų būti *Vedāntos* studijos. Todėl pamatę Viešpatį Caitanya dainuojant, šokant, grojant muzikos instrumentais ir be atvangos giedant Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, Benareso *māyāvādžiai sannyāsiai* nusprendė, kad Jis visiškai neišsilavinęs ir per Savo jausmingumą klaidina pasekėjus. Śaṅkarācārya mokė, kad *sannyāsīs* turi atsidėjęs studijuoti *Vedāntą*, tenkintis vienu vieninteliu rūbu ir neturėti nieko daugiau. O Viešpats Caitanya nei studijavo dėl akių *Vedāntą*, nei liovėsi gicdojęs ir šokęs, ir todėl visi Benareso *sannyāsiai* kartu su savo pasekėjais, gyvenančiais šeimyninį gyvenimą, Jį kritikavo.

Išgirdęs iš Savo mokinių ir pasekėjų apie kritinį jų požiūrį, Viešpats Caitanya tik nusišypsojo ir išsiruošė į Mathurą bei Vṛndāvaną. Kai vykdamas iš Mathuros į Jagannātha Purį, Viešpats Caitanya vėl užsuko į Benaresą, Jis apsistojo pas Candraśekhara, kuris tarnavo pas pirklių ir todėl buvo laikomas *śūdra*. Viešpats Caitanya Mahāprabhu šito nepaisė ir apsigyveno jo namuose. Viešpats Caitanya nedarė skirtumo tarp *brāhmaṇų* ir *śūdrų*. Jis bendravo su kiekvienu, jei tik tas buvo pamaldus. Paprotys sako, kad *sannyāsiai* turi glaustis ir valgyti *brāhmaṇos* namuose, tačiau Caitanya Mahāprabhu — visiškai nepriklausomas Aukščiausias Dievo Asmuo — rėmėsi Savo teise laisvai spręsti ir nutarė apsistoti Candraśekharos namuose.

Tais laikais, piktnaudžiaudami brahmaniškąja tradicija, *brāhmaṇos* išleido įstatymą, kuris skelbė, kad kiekvienas, gimęs ne *brāhmaṇos* šeimoje, yra *śūdra*. Taigi *śūdromis* buvo laikomi net *kṣatriyos* ir *vaidyos*. *Vaidyos* yra *brāhmaṇos* tėvo ir *śūdros* motinos palikuonys, todėl jie kartais vadinami *śūdromis*. Todėl Candraśekhara Ācārya, nors ir gimė *vaidyų* šeimoje, buvo vadinamas *śūdra*. Benarose Viešpats Caitanya visą laiką gyveno Candraśekharos namuose, o valgė pas Tapanamiśrą.

Benarese Sanātana Gosvāmī sutiko Viešpatį Caitanya ir du mėnesius be pertraukos mokėsi pas Jį atsidavimo tarnybos praktikos ir jos pagrindų. Viešpaties Caitanyos nurodymai Sanātanai Gosvāmī jau buvo perteikti pirmoje šios knygos dalyje. Išklausęs Caitanyos pamokymus, Sanātana Gosvāmī buvo įgaliotas propaguoti atsidavimo tarnybos pagrindus bei *Śrīmad-Bhāgavatam*. Kaip tik tada Tapanamiśra ir Candraśekhara Ācārya, labai susikrimtę dėl smarkios kritikos prieš Viešpatį Caitanya Mahāprabhu, atėjo pas Viešpatį ir ėmė maldauti, kad Jis susitiktų su *māyāvādžiais sannyāsiais*.

„Mums labai skaudu girdėti nepalankius *māyāvādžių sannyāsijų* atsiliepimus apie Tave, — tarė jie Viešpačiui Caitanyai, — mes stačiai negalime to daugiau pakęsti“. Jie ėmė prašyti Viešpatį ką nors daryti, kad tie išpuoliai liautųsi. Taip jiems kalbant, pas Viešpatį Caitanya atėjo vienas *brāhmaṇų* ir pakvietė Jį į savo namus. Visi *sannyāsiai*, išskyrus Caitanya Mahāprabhu, jau buvo pakviesti, ir dabar *brāhmaṇa* atėjo pakviesti Jo. Gerai žinodamas, kad Viešpats nebendrauja su *māyāvādžiais sannyāsiais*, *brāhmaṇa* puolė prie Caitanyos Mahāprabhu pėdų ir ėmė maldauti: „Aš žinau, kad Tu nepriimi kvietimų, ir vis dėlto labai prašau Tavęs ateiti į mano namus ir drauge su kitais *sannyāsiais* paragauti *prasādos*. Jei Tu priimsi mano kvietimą, laikysiu tai ypatingo prielankumo man gestu“.

Viešpats pasinaudojo proga ir priėmė *brāhmaṇos* kvietimą, kad galėtų susitikti su *māyāvādžiais sannyāsiais*. Tačiau iš tikrųjų taip atsitiko Paties Viešpaties valia. Nors *brāhmaṇa*, atėjęs Jo kviesti, gerai žinojo, kad Viešpats nepriima jokių kvietimų, vis dėlto jis karštai prašė ateiti.

Kai kitą dieną Viešpats Caitanya nuėjo į *brāhmaṇos* namus, čia jau sėdėjo visi *māyāvādžiai sannyāsiai*. Kaip liepia paprotys, Jis išreiškė jiems Savo pagarbą ir nuėjo nusiplauti pėdų. Po apsiplovimo Jis atsisėdo šalia dubens plauti kojoms, kiek atokiau kitų *sannyāsijų*. Taip Jam besėdint, *sannyāsiai* išvydo iš Jo kūno sklindant akinantį švytėjimą. Akinančio švytėjimo pakerėti, visi *māyāvādžiai sannyāsiai* pakilo iš savo vietų ir išreiškė Jam savo pagarbą. Tarp jų buvo *sannyāsis* vardu Prakāśānanda Sarasvatī, visų *sannyāsijų* impersonalistų vyriausiasis. Jis labai nuolankiai kreipėsi į Viešpatį Caitanya ir pakvietė Jį ateiti ir atsisėsti šalia jų.

„Mano brangus pone, kodėl Tu sėdi toje nešvarioje vietoje? — paklausė jis. — Prašau ateiti ir sėstis šalia mūsų“.

„O, ką jūs! Aš priklausau žemiausiai *sannyāsijų* kategorijai, — atsakė Viešpats Caitanya, — todėl negaliu sėdėti su jumis. Leisk man pasilikti čia“.

Prakāśānanda labai nustebo, išgirdęs šiuos žodžius iš tokio mokyto žmogaus. Jis paėmė Viešpatį už rankos ir paprašė eiti ir sėsti greta. Kai pagaliau Viešpats Caitanya atsisėdo tarp susirinkusiųjų, Prakāśānanda Sarasvatī tarė: „Tavo vardas, rodos, Śrī Kṛṣṇa Caitanya, ir kiek žinau, Tu

priklausai mūšų, *māyāvādžiu*, kryptčiai, nes *sannyāsio* išventinimą gavai iš Kešavos Bhārati, kuris priklauso Śaṅkarācāryos *sampradāyai*”.

Śaṅkaros krypties *sannyāsiams* suteikiama dešimt vardų. Iš jų trys — Tūrta, Āśrama ir Sarasvatī — suteikiami labiausiai prašviesėjusiems ir mokyčiausiems *sannyāsiams*. Viešpats Caitanya buvo *vaiṣṇava*, todėl natūralu, kad jis buvo romus bei nuolankus ir geresnę vietą norėjo užleisti Prakāśānandai, kuris priklausė Sarasvatī *sampradāyai*. Pagal Śaṅkaros principus, Bhārati mokyklos *brahmacāris* vadinamas Caitanya. Ir nors Śrī Kṛṣṇa Caitanya Mahāprabhu tapo *sannyāsiau*, Jis nepaėmė Sau Bhārati titulo, o pasiliko *brahmacārio* vardą.

„Tai šit, pone, — tęsė Prakāśānanda Sarasvatī, — Tu priklausai mūšų, Śaṅkaros, kryptčiai ir gyveni Benarese, tad kodėl šaliniesi mūšų? Kuo tai paaiškinti? Ir dar: Tu *sannyāsīs* ir privalai studijuoti *Vedāntą*, bet mes matome, kad užuot tai daręs, tu giedi, šoki ir groji muzikos instrumentais. Kodėl taip elgiesi? Toks elgesys būdingas tik jausmingiems ir sentimentaliems žmonėms, o Tu — kompetentingas *sannyāsīs*. Kodėl Tau nestudijavus *Vedāntos*? Tu švyti tarsi Aukščiausiasis Nārāyaṇa, Dievo Asmuo, bet Tavo elgesys byloja ką kitą. Mums įdomu sužinoti, kodėl taip elgiesi”.

„Mano brangus pone, Mano dvasinis mokytojas laikė Mane didžiausiu kvailiu, — atsakė Viešpats Caitanya, — ir jis Mane savaip nubaudė, sakydamas, kad tokiam kvailiui, kaip Aš, netinka studijuoti *Vedāntos*. Todėl jis liepė Man giedoti Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Dvasinis mokytojas pasakė Man: „Nenustodamas giedok Hare Kṛṣṇa *mantrą*. Taip Tu tapsi visiškai tobulas”.

Iš tiesų Viešpats Caitanya nebuvo joks kvailys ir puikiai išmanė *Vedāntos* filosofiją. Jis stengėsi parodyti šiuolaikinei visuomenei, kad askezės neragavę kvailiai neturi studijuoti *Vedāntos* dėl pramogos. Savo *Śikṣā-ṭakoje* Viešpats Caitanya sako, kad reikia būti nuolankios dvasios būsenos, laikyti save žemesniu už žolę, augančią pakelėj, būti kantresniu už medį, vengti bet kokio garbės troškimo ir būti pasiryžusiam parodyti didžiausią pagarbą artimam savo. Tik tokioje dvasios būsenoje galima nuolat deklamuoti *Vedāntos* filosofijos tekstus ar giedoti šventą Dievo vardą. Taip pat Viešpats norėjo parodyti, kad žmogus, rimtai studijuojantis transcendentinį mokslą, turi vykdyti visus savo dvasinio mokytojo nurodymus. Dvasinio mokytojo akimis Viešpats Caitanya buvo kvailys, todėl Jis patarė Caitanyai perdaug nesižavėti *Vedāntos* studijomis ir liepė nuolat giedoti Hare Kṛṣṇa *mantrą*. Viešpats Caitanya griežtai vykdė šį įsakymą. Kitaip sakant, Viešpats Caitanya privertė *māyāvādžius* suvokti tai, kad *bona fide* dvasinio mokytojo nurodymai turi būti griežtai vykdomi. Jais vadovaudamasis, žmogus tampa visais atžvilgiais tobulas.

Vedānta nurodo, kad aukščiausia *Vedų* žinojimo viršūnė — Kṛṣṇos pažinimas. *Vedaiś ca sarvair aham eva vedyo vedānta-kṛd veda-vid eva cāham*: „Aš esu visų *Vedų* pažinimo objektas, nes iš tikrųjų Aš — *Vedāntos* sudarytojas ir *Vedų* žinovas” (Bg. 15.15). Kai žmogus išties pradeda suvokti *Vedāntą*, jis pažįsta Kṛṣṇą ir savo santykius su Juo. Kas pažįsta Kṛṣṇą — tas pažįsta viską. Pažinęs Kṛṣṇą visada tarnauja Jam su transcendentine meile. Šią mintį *Bhagavad-gītoje* patvirtina Patsai Viešpats:

*aham sarvasya prabhavo
mattaḥ sarvaṁ pravartate
iti matvā bhajante mām
budhā bhāva-samanvitāḥ*

„Aš — dvasinių ir materialių pasaulių pradžia. Viskas kyla iš Manęs. Išmintingieji, kurie gerai tai supranta, su atsidavimu Man tarnauja ir garbina Mane iš visos širdies” (Bg. 10.8).

Gyvoji esybė su Kṛṣṇa amžinai susieta tarno ir šeimininko ryšiais. Reikia suprasti, kad netarnaudami Kṛṣṇai, t.y. nebūdami Kṛṣṇos sąmonės, vien *Vedāntos* tyrinėjimais neišsiversime. Jei nepažįstame Kṛṣṇos ar neatliekame Jam transcendentinės meilės tarnybos, reiškia esame priešiški *Vedāntos* studijoms ir Aukščiausio Dievo Asmens pažinimui. Kaip studijuoti *Vedāntą*, parodė Viešpats Caitanya, ir visi turi eiti Jo nurodytu keliu. Žmogus, besididžiuojantis savo tariamu išsilavinimu ir nenuolankus, neieško *bona fide* dvasinio mokytojo užtarimo. Jis mano, kad dvasinis mokytojas jam nebūtinai, kad aukščiausią tobulumą jis pasieks savo jėgomis. Toks žmogus dar nesubrendęs studijuoti *Vedānta-sūtrą*. Apžavėti materialios energijos žmonės nesivadovauja mokinių sekos nurodymais, ir mėgindami patys kažką išgalvoti, iškrypsta iš *Vedāntos* studijų vagos. *Bona fide* dvasinis mokytojas tokius nepriklausomai nusiteikusius spekuliatyvius mąstytojus turi visada smerkti. Ir kai *bona fide* dvasinis mokytojas atvirai pasako apie mokinio kvailumą, nereikia manyti, kad jis sako netiesą.

Žmogus, visiškai neišmanantis Dievo mokslo, nelaikytinas mokytu. Kiekvienas, kuris nėra Kṛṣṇos sąmonėje, daugiau ar mažiau skęsta kvailybėje. Kartais, kai dvasiniu mokytoju imame laikyti šiek tiek teišsilavinusį žmogų, tas kvailumas iškyla į viršų. Pažinti Aukščiausią Dievo Asmenį, kurio lotoso pėdas garbina visos *Vedos* — mūsų pareiga. Jo nepažinęs, tačiau besipuikuojantis, neva jis suprato *Vedāntą*, yra tikrų tikriausias kvailys. Materialios pastangos pasiekti aukštumų akademinio mokslo srityje tėra kita kvailystės atmaina. Kol nesuvokiame, kad kosmoso reiškinių — tai trijų materialios gamtos *guṇų* pasireiškimas, mes esame apsvaiginti tamsybės ir supainioti šio materialaus pasaulio dualizmo. Kas gerai išmano *Vedāntą*, tas tampa Aukščiausio Viešpaties — visos kosmo-

so reiškinijos rūpintojo ir saugotojo, tarnas. Kol nepakilsime aukščiau tarnystės laikiniems dalykams, tol negalėsime išmanyti *Vedāntos*.

Kol mes esame ribotoje karminės veiklos sferoje ar išitraukę į spekuliatyvius samprotavimus, galimas daiktas, sugebėsime įsisavinti teorines *Vedānta-sūtros* žinias bei perteikti jas kitiems, tačiau nepajėgsime perprasti aukščiausių, amžinų, transcendentinių, suteikiančių visišką išsivadimą garso virpesių: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Kas gerai taria transcendentinius Hare Kṛṣṇa garsus, tam dar studijuoti *Vedānta-sūtros* filosofijos nereikia. Pagal *bona fide* dvasinio mokytojo Caitanyos Mahāprabhu mokymą, visi, kurie nesupranta, kad transcendentiniai virpesiai niekuo nesiskiria nuo Aukščiausiojo, ir kurie mėgina tapti filosofais *māyāvādžiais* ar *Vedānta-sūtros* žinovais, yra kvailiai. Imtis studijuoti *Vedānta-sūtrą* savo jėgomis (aukštyneigis pažinimo metodas) — dar vienas kvailybės požymis. Kas patyrė transcendentinių garsų tarimo skonį, išties pasiekė *Vedāntos* tikslą. Šiuo atžvilgiu *Śrīmad-Bhāgavatam* yra du labai pamokantys posmai. Pirmo posmo esmė ta, kad žmogus, giedantis transcendentinius garsus, net jei jis žemesnės kastos, jau atliko visas askezes ir visas aukas ir įgyvendino visas galimas atsižadėjimo formas, išstudijavo visas *Brahma-sūtras*. Todėl jis gali giedoti: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Antro posmo esmė ta, kad tas, kas taria du skiemenis „Hari“, išstudijavo visas *Vedas*: *Rg Veda*, *Atharva Veda*, *Yajur Veda* ir *Sāma Veda*.

Beje yra nemažai tariamųjų *bhaktų*, kurie mano, jog *Vedānta* neskirta *bhaktoms*. Jie nežino to fakto, kad tyri *bhaktos* tesiremia vien tik *Vedānta*. Visi didieji keturių *vaiṣṇavų sampradāyū ācāryos* pateikė *Vedānta-sūtros* komentarus, tačiau tariamieji *bhaktos* — garsėjantys *prākṛta-sahajiyā* vardu — visaip vengia studijuoti *Vedānta-sūtrą* ir tyrus *bhaktas* bei *vaiṣṇavų ācāryas* klaidingai laiko spekuliatyviais mąstytojais arba užimtais karmine veikla. Dėl to jie patys tampa *māyāvādžiais* ir nustoja tarnavę Aukščiausiam Viešpačiui.

Vedānta-sūtros studijavimas akademinio mokslo metodais nepadės suvokti transcendentinių virpesių reikšmės. Žmonės, paveikti akademinio mokslo — tai visiškai paklydusios sąlygotos sielos, nesuprantančios tikrosios žodžių „aš“, „man“, „mano“ prasmės. Todėl jos nesugeba atplėšti savo proto nuo išorinės energijos. Kai žmogus išties įgyja transcendentinį žinojimą, jis išsilaisvina nuo dualizmo ir ima su transcendentine meile tarnauti Aukščiausiam Viešpačiui. Tarnystė Viešpačiui — tai vienintelė priemonė, kuri padeda nusikratyti materialios veiklos potraukio. Žmogus, kurį pagal visas taisykles išventino *bona fide* dvasinis mokytojas ir kuris kartoja: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare

Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, — palengva išsivaduoja nuo „aš“ bei „mano“ idėjų ir pajunta norą atlikti transcendentinę meilės tarnybą Viešpačiui vienu iš penkių transcendentinių santykių su Juo. Tokia transcendentinė tarnystė neturi nieko bendra su grubiu ir subtiliu kūnais. Pasiiekti Kṛṣṇos sąmonę galima tik supratus, kad tarp Aukščiausiojo ir Jo vardo nėra skirtumo. Tada gramatinė ekvilibristika tampa nebereikalinga. Mat didesnę prasmę žmogus mato maldoje Viešpačiui: „Hare Kṛṣṇa — o mano Viešpatie, o Viešpaties energija, meldžiu užimti mane tarnystė Tau!”

Visa tai Viešpats Caitanya paaiškino Prakāśānandai Sarasvatī ir pasakė, kad apie tai Jis girdėjęs iš Savo dvasinio mokytojo. Jis dar pridūrė Prakāśānandai Sarasvatī, kad Jo dvasinis mokytojas mokęs Jį, jog *Śrīmad-Bhāgavatam* yra tikrasis *Vedānta-sūtros* komentaras, kaip tai teigia patsai Vyāsadeva — *Vedānta-sūtros* autorius.

Galima sakyti, kad einantis pažinimo keliu tobulumą pasiekia tada, kai suvokia švento vardo ir Aukščiausio Viešpaties identiškumą. Be realizuoto dvasinio mokytojo globos, tokio žmogaus supratimas apie Aukščiausiąjį yra gryna nesąmonė. Tačiau transcendentinį Viešpatį galima visiškai pažinti per tarnystę ir atsidavimą. Be nusižengimų giedodamas Hare Kṛṣṇa *mantra*, Viešpats Caitanya skelbė, kad *mantra* gali sąlygotą sielą iškart apvalyti nuo materijos nešvarybių. Šiame Kali amžiuje niekas kitas nepadės to pasiekti, išskyrus *mahā-mantras* giedojimą. Pasakyta, kad visų *Vedų* raštų esmė — kartoti šventą Kṛṣṇos vardą: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Viešpats Caitanya dar pasakė Prakāśānandai Sarasvatī: „Norėdamas įtikinti Mane, kad *mahā-mantras* giedojimas yra *Vedų* žinojimo esmė, Mano dvasinis mokytojas išmokė Mane vieno *Bṛhan-nārādīya Purāṇos* [38.126] posmo. *Harer nāma harer nāma harer nāmaiva kevalam / Kalau nāsty eva nāsty eva nāsty eva gatir anyathā*: Šiame vaidų ir veidmainystės amžiuje vienintelė priemonė išsivaduoti — tai švento Viešpaties vardo giedojimas. Kito kelio nėra. Kito kelio nėra. Kito kelio nėra.”

Trijose iš keturių epochų (Satya-yuga, Tretā-yuga ir Dvāpara-yuga) gyveno žmonės, kurių garbei reikia pasakyti, kad jie sugebėjo pažinti transcendenciją per mokinių seką. Tačiau šiame amžiuje žmonės nerodo jokio susidomėjimo mokinių seka. Vietoj to jie išgalvojo daugybę loginio įrodymo ir argumentacijos būdų. *Vedos* nepritaria individualioms pastangoms pažinti aukščiausią transcendenciją (aukštyneigis pažinimo procesas). Absoliuti Tiesa turi nusileisti iš absoliutaus lygmens. Aukštyneigiu būdu Jos nepažinsime. Šventas Viešpaties vardas: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare — tai transcendentiniai virpesiai, kadangi jie sklinda iš transcendentinio lygmens — aukščiausios Kṛṣṇos buveinės. Tarp Kṛṣṇos ir Jo

vardo nėra jokio skirtumo. Šventas Kṛṣṇos vardas toks pat tyras, tobulas ir nuo nieko nepriklausomas, kaip ir Pats Kṛṣṇa. Logiką ir argumentus tepripažįstantiems akademiniams mokslininkams kelio į transcendentinės švento Dievo vardo esmės suvokimą nėra. Vienintelis būdas suprasti transcendentinę Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare esmę — su tikėjimu ir atsidavimu kartoti šiuos vardus. Kartojimas su tikėjimu ir atsidavimu išvaduos mus iš klaidingo savęs įvardijimo, kurio priežastis — grubus ir subtilus kūnai.

Šiame logikos, įrodinėjimų ir kivirčių amžiuje giedoti Hare Kṛṣṇa — vienintelė savęs realizacijos priemonė. Kadangi išvaduoti sąlygotą sielą tegali transcendentiniai Hare Kṛṣṇa virpesiai, jie laikomi *Vedānta-sūtros* esme. Materialiu supratimu tarp pačios asmenybės ir jos vardo, pavidalo, savybių, pojūčių bei veiksmų pasireiškia dualizmas, tuo tarpu transcendentiniai virpesiai taip neapriboti, nes sklinda iš dvasinio pasaulio. Dvasiniame pasaulyje nėra skirtumo tarp asmenybės vardo ir jos savybių. Materialiame pasaulyje toks skirtumas, aišku, egzistuoja. Kadangi filosofai *māyāvādžiai* to nesupranta, jie negali ištarti transcendentinių garsų.

Paskui Viešpats Caitanya pasakė Prakāśānandai Sarasvatī, kad Savo dvasinio mokytojo lieptas, Jis pradėjo nepaliamajam kartoti Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. „Dėl to, kad be paliovos kartoju Hare Kṛṣṇa, — kalbėjo Viešpats, — kartais nebegaliu nurimti ir Mane pagauna nenumaldomas noras tai šokti ir juoktis, tai gailiai verkti ir giedoti. Aš tampu tarsi beprotis. Kartą paklausiau Savęs — ar tik nebūsiu išprotėjęs giedodamas Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, ir kreipiausi į Savo dvasinį mokytoją. Pasakiau jam, kad giedodamas Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, einu iš proto ir prašiau paaiškinti, kas Man atsitinka”.

Nārada-pañcarātra teigia:

*eṣo vedāḥ ṣaḍ-aṅgāni
chandāmsi vividhāḥ surāḥ
sarvam aṣṭākṣarāntaḥstham
yac cānyad api vānmayam
sarva-vedānta-sārārthaḥ
samsārāṇava-tāraṇaḥ*

„Aštuoni žodžiai: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Har sukaupia savyje visus *Vedų* ritualus, *mantras* ir visą žinojimą”. Jai an rina *Kalisantarāṇa Upaniṣad*:

hare kṛṣṇa hare kṛṣṇa
kṛṣṇa kṛṣṇa hare hare
hare rāma hare rāma
rāma rāma hare hare
iti ṣoḍaśakam nāmnām
kali-kalmaṣa-nāśanam
nātaḥ parataropāyaḥ
sarva-vedeṣu dr̥ṣyate

„Šešiolika žodžių — Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare — specialiai skirti Kali amžiaus teršiamam poveikiui panaikinti. Norint apsisaugoti nuo teršiamo Kali poveikio, nėra kitos išeities, kaip kartoti šiuos šešiolika žodžių”.

Viešpats Caitanya papasakojo Prakāśānandai Sarasvatī, kad Jo dvasiniam mokytojui supratus, ko klausiamo, jis pasakė: „Tokia jau transcendentinė šventų vardų — Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare esmė: ištumti žmogų į dvasinį pamišimą. Kiekvienas, nuoširdžiai giedantis šį šventą vardą, labai greitai pakyla į meilės Dievui lygmenį ir beprotiškai Jį pamilsta. Meilės Dievui beprotybė — tai aukščiausioji žmogaus būties tobulumo pakopa”.

Dažniausia žmones domina religija, ekonomikos vystymas, juslių tenkinimas ir išsivadavimas, tačiau meilė Dievui — virš viso to. *Bona fide* dvasinis mokytojas gieda šventus vardus: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, transcendentiniai garso virpesiai įeina į mokinio ausį, ir jei mokinys seka dvasinio mokytojo pavyzdžiu ir gieda šventą vardą taip pat pagarbiai, jis pradeda išties garbinti transcendentinį vardą. Kai *bhakta* garbina transcendentinį vardą, *bhaktos* širdy vardas Pats spinduliuoja Savo šlovę. Kai *bhakta* pasiekia šventojo vardo transcendentinių garsų kartojimo tobulumą, jis vertas tapti dvasiniu mokytoju ir išvaduoti visus pasaulio žmones. Šventojo vardo giedojimas slepia savyje tokią galią, kad pamažu jis įrodo savo viršenybę prieš viską pasaulyje. *Bhakta*, kuris kartoja šventą vardą, patenka į transcendentinę ekstazės būseną, ir joje jis tai juokiasi, tai verkia ir šoka. Kartais neaukšto intelekto žmonės kliudo laisvai giedoti *mahā-mantra*, bet *bhakta*, pasiekęs meilės Dievui lygmenį, garsiai gieda šventą vardą visiems, kas tik tuo susidomi. Taip visi gauna išventinimą giedoti šventus vardus: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Giedodamas šventus Kṛṣṇos vardus ir jų klausydamasis, žmogus lengvai atmena Kṛṣṇos pavaldus bei savybes.

Pokalbio su Prakāśānanda tēsinys

Transcendentinis ekstatinis prisirišimas prie Kṛṣṇos, kuris atsiranda iki galo suvokus, kad Kṛṣṇos asmenybė ir Jo vardas — tapatūs, vadinasi *bhāva*. Pasiekusio *bhāvos* būseną materiali gamta jau nebeteršia. *Bhāvos* būseną teikia tikrą transcendentinį malonumą, o suintensyvėjusi *bhāva* vadinama meile Dievui. Viešpats Caitanya pasakė Prakāśānandai Sarasvatī, kad šventas Kṛṣṇos vardas, vadinamas *mahā-mantra* (didžiąja giesme), leidžia visiems jį giedantiems pasiekti meilės Dievui, ar suintensyvėjusios *bhāvos*, pakopą. Meilė Dievui — pirmutinis žmonijos poreikis; visi kiti vadinamieji poreikiai (religija, ekonomikos vystymas, juslių tenkinimas ir išsivadavimas), palyginus su ja, atrodo menki ir niekingi. Kai žmogus paskendęs laikinoje būtyje, kurios pagrindas — materialūs įvardijimai, jis trokšta tenkinti jusles ir išsivaduoti. Tačiau amžinoji sielos esmė — meilė Dievui. Ji nekintama, neturi nei pradžios, nei pabaigos. Todėl laikino juslinio pasitenkinimo ar troškimo išsivaduoti negalima net iš tolo lyginti su transcendentine meilės Dievui esme. Meilė Dievui — tai penktas žmogaus siekių matavimas. Palyginus su transcendentinių malonumų meilės vandenynu, beasmenio Brahmano idėja — ne daugiau kaip lašas vandens.

Paskui Viešpats Caitanya pasakė, kad Jo dvasinis mokytojas patvirtino, jog ekstazė, apėmusi Jį, giedant šventą Dievo vardą, buvo tikra, ir paliudijo, kad visų *Vedų* raštų esmė — pasiekti meilę Dievui. Viešpaties Caitanyos dvasinis mokytojas pasakė, jog Viešpats yra labai laimingas, nes pasiekė meilę Dievui. Kai žmogus pasiekia tą transcendentinę meilę, jo širdy gimsta noras užmegzti tiesioginį ryšį su Dievu. Išgyvendamas tokį transcendentinį jausmą, žmogus tai juokiasi ir verkia, tai dainuoja ir šoka lyg pamišėlis, tai blaškosi nerasdamas vietos. Taip jame išryškėja įvairūs ekstazės simptomai: verksmas, kūno spalvos mainymasis, pamišimas, praradimo jausmo išgyvenimas, nešnekumas, arogancija, beatodairiškas džiūgavimas ir romumas. Dažnai, meilės Dievui pagautas, žmogus pradeda šokti ir pasineria į meilės Kṛṣṇai nektaro vandenyną.

Viešpats Caitanya persakė Savo dvasinio mokytojo žodžius: „Nuostabu, kad Tu pasiekei tokią aukštą meilės Dievui pakopą. Už tai esu labai dėkingas Tau”. Tėvas nepaprastai džiūgauja, kai sūnus kuo nors jį pranoksta. Taip ir dvasiniam mokytojui: mokinio tobulėjimas teikia didesnę malonumą negu jo paties tobulėjimas. Todėl Viešpaties Caitanyos dvasinis mokytojas palaimino Jį, sakydamas: „Šok, dainuok, skleisk šį *saṅkīrtanos* judėjimą ir stenkis ištraukti žmones iš neišmanymo, mokydamas juos apie Kṛṣṇą”. Taip pat Viešpaties Caitanyos mokytojas išmokė Jį tokio *Śrīmad-Bhāgavatam* posmo (11.2.40):

*evaṁvrataḥ svapriya-nāma-kīrtiyā
jātānurāgo druta-citta uccaiḥ
hasaty atho roditi rauti gāyaty
unmādavan nṛtyati loka-bāhyaḥ*

„Žmogus, kuris visada su atsidavimu tarnauja Kṛṣṇai ir gieda šventą Jo vardą, pajunta tokį transcendentinį norą giedoti Viešpaties vardą, kad jo širdis suminkštėja be didelių pastangų. Kai šitai įvyksta, jame išryškėja transcendentinės ekstazės požymiai: jis tai juokiasi, tai verkia, tai dainuoja ir šoka, bet ne kaip artistas, o kaip beprotis”.

Tada Viešpats Caitanya tarė Prakāśānandai Sarasvatī: „Aš šventai tikiu Savo dvasinio mokytojo žodžiais, todėl visada giedu: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Negaliu pasakyti, kaip tapau panašus į pamišėlį, bet esu įsitikinęs, kad prie to Mane pastūmėjo Kṛṣṇos vardas. Aš supratau, kad transcendentinė palaima, patiriama giedant Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare — tarsi vandenynas. Visi kiti malonumai, o taip pat ir malonumas, kurį teikia beasmenio Absoliučios Tiesos aspekto patyrimas, yra lyg vanduo, telkšantis griovio dugne”.

Viešpaties Caitanyos žodžiai rodo, kad netikinčiam dvasinio mokytojo žodžiais ir nepriklausomai veikiančiam žmogui Hare Kṛṣṇa kartojimas nebus toks sėkmingas, kaip jis to norėtų. *Vedų* raštija teigia, kad visų transcendentinių raštų esmė atsiveria tik tam, kuris beatodairiškai tiki Aukščiausią Viešpatį ir savo dvasinį mokytoją. Viešpats Caitanya šventai tikėjo Savo dvasinio mokytojo žodžiais; Jis niekada nenusižengė jo nurodymams, nes nenustodamas plėtojo *saṅkīrtanos* judėjimą. Todėl transcendentinė švento vardo galia įkvėpė Jį dar daugiau giedoti Hare Kṛṣṇa, *mahā-mantra*.

Viešpats Caitanya atvirai kalbėjo Prakāśānandai, kad dauguma dabartinio amžiaus žmonių nepasižymi dvasiniu intelektu. Vieniems ši yda labiau būdinga, kitiems mažiau. Tų, kurie nepradėję studijuoti slaptųjų *Vedānta-sūtrų*, patenka Śaṅkarācāryos *māyāvādžiu* (impersonalistų) filo-

sofijos įtakon, įgimtas polinkis paklusti Aukščiausiam užgniauziamas. Visi turi įgimtą polinkį gerbti aukščiausią visa ko šaltinį, tačiau perėmus impersonalistines Śaṅkaros idėjas, šiam polinkiui pasireikšti sutrukdoma. Todėl Viešpaties Caitanyos dvasinis mokytojas patarė verčiau nestudijuoti Śaṅkarācāryos *Śārīraka-bhāṣyos*, nes dažniausia ji pražūtingai veikia žmones. Paprastas žmogus tiesiog pritrūksta nuovokos perprasti visas jos žodines gudrybes. Jam labiau patariama giedoti *mahā-mantra*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Šiame vaidų ir nesutarimų amžiuje, kuris vadinasi Kali, nėra kito kelio savęs realizacijai pasiekti.

Caitanyos Mahāprabhu argumentai patiko visiems susirinkime dalyvaujantiems *māyāvādžiams sannyāsiams* ir jie maloniai prabilo: „Brangus pone, viskas, ką Tu pasakei, gryniausia tiesa. Kas pasiekia meilę Dievui, tam tikrai nusišypsojo laimė. Tu ją pasiekei, taigi, be abejonės, esi laimingas. Tačiau kuo bloga *Vedānta*? Skaityti ir aiškintis *Vedāntą* — *sannyāsio* pareiga. Kodėl Tu jos nestudijuoji?”

Filosofų *māyāvādžių* nuomone, *Vedānta* — tai Śaṅkarācāryos *Śārīraka* komentarai. Kai filosofai impersonalistai kalba apie *Vedāntą* ir *Upaniṣadas*, jie turi galvoje Śaṅkarācāryos — didžiojo *māyāvādī* filosofijos mokytojo — komentarus. Śaṅkarācāryą pakeitė Sadānanda-yogī, skelbęs, kad *Vedāntą* ir *Upaniṣadas* reikia suprasti tik vadovaujantis Śaṅkarācāryos komentarais. Tačiau jis buvo neteisis. Daug *Vedāntos* ir *Upaniṣadų* komentarų pateikė *vaiṣṇavų ācāryos*, ir pirmenybę derėtų teikti jiems. Tačiau Śaṅkarācāryos įtaką patyrę filosofai *māyāvādžiai vaiṣṇavų* traktotėms neteikia jokios reikšmės.

Yra keturios *vaiṣṇavų ācāryų* kryptys: *suddhādvaita*, *viśiṣṭādvaita*, *dvaitādvaita* ir *acintya-bhedābheda*. Visų šių mokyklų *vaiṣṇavų ācāryos* pateikė *Vedānta-sūtros* komentarus, tačiau filosofai *māyāvādžiai* jų nepripažįsta. *Māyāvādžiai* daro skirtumą tarp Paties Kṛṣṇos ir Jo kūno, taigi ir nepripažįsta, jog *vaiṣṇavų* filosofų šventas požiūris į Kṛṣṇą yra teisingas. Todėl kai *māyāvādžiai sannyāsiai* paklausė, kodėl Jis nestudijuojas *Vedānta-sūtros*, Viešpats Caitanya atsakė: „Brangūs ponai, jūs klausiate, kodėl nestudijuoju *Vedāntos*. Aš galėčiau jums atsakyti, bet bijau jus nuliūdinti”.

„Mes klausome Tavęs su didžiausiu dėmesiu, — atsakė *sannyāsiai*. — Tu labai panašus į Nārāyaṇą ir taip puikiai kalbi, kad mes su didžiausiu malonumu Tavęs klausysimės. Esame labai dėkingi Tau už tai, kad galime Tave matyti ir girdėti Tavo balsą. Todėl mes su džiaugsmu ir kuo kantriau išklausysime Tavęs ir sutiksime su viskuo, ką Tu pasakysi”.

Tada Viešpats taip ėmė kalbėti apie *Vedāntos* filosofiją: *Vedānta-sūtra* išsakė Patsai Aukščiausias Viešpats. Šį didįjį filosofijos traktatą Aukščiausias Viešpats sudarė, nužengęs Vyāsadevos pavidalu. Kadangi Vyāsadeva

yra Aukščiausio Viešpaties inkarnacija, jo negalima gretinti su paprastu žmogumi, kuriam dėl sąlyčio su materialia būtimi būdingi keturi trūkumai. Sąlygota siela pasižymi šiais trūkumais: 1) ji neišvengiamai klysta, 2) neišvengiamai yra iliuzijos įtakoje, 3) turi neišvengiamą polinkį apgauti kitus ir 4) visi jos jautimai netobuli. Būtina suprasti, kad Dievo inkarnacija visų šių trūkumų atžvilgiu transcendentali. Todėl viską, ką parašė ir kalbėjo Vyāsadeva, laikoma tobula. *Upaniṣadų* ir *Vedānta-sūtros* tikslas tas pat — Aukščiausia Absoliuti Tiesa. Pašlovintas tas, kuris *Vedānta-sūtrą* ir *Upaniṣadas* traktuoja tiesiogiai ir supranta jas taip, kaip jos pateiktos. O štai Śaṅkarācāryos komentarai yra netiesioginiai, ir skaityti juos paprastam žmogui — labai pavojinga, nes suvokdamas *Upaniṣadų* teiginius netiesiogiai (galima sakyti, pragaištingai), iš esmės jis užkerta sau kelią į dvasinę realizaciją.

Pasak *Skanda* ir *Vāyu Purāṇų*, žodis *sūtra* nurodo kūrinius, kurie prasnę ir turinį perteikia labai glaustai, su neįtikima jėga ir be jokių klaidų bei trūkumų. Žodis *Vedānta* reiškia „*Vedų* žinojimo pabaiga“. Kitaip saktant, kiekviena knyga, nagrinėjanti dalyką, kuriuo remiasi visos *Vedos*, yra *Vedānta*. Pavyzdžiui, *Bhagavad-gītā* — tai *Vedānta*, nes *Bhagavad-gītoje* Viešpats sako, kad galutinis visų *Vedų* ieškojimo tikslas — Kṛṣṇa. Taigi *Bhagavad-gītā* ir *Śrīmad-Bhāgavatam*, kurių vienintelis tikslas — Kṛṣṇa, reikia laikyti *Vedānta*.

Transcendentinė realizacija turi tris žinojimo skyrius, kurie vadinasi *prasthāna-traya*. Žinojimo sritis, kuri pagrįsta įrodymais iš *Vedų* mokymo (pavyzdžiui, *Upaniṣados*), vadinama *śruti-prasthāna*. Autoritetingos knygos, nurodančios galutinį tikslą, kurių autoriai yra išsivadavusios sielos, pavyzdžiui, Vyāsadeva, (prie jų priskiriamos: *Bhagavad-gītā*, *Mahābhārata* ir *Purāṇos*, o ypač *Śrīmad-Bhāgavatam*, arba *Mahā-purāṇa*), vadinamos *smṛti-prasthāna*. *Vedų* raštija pasakoja, kad *Vedos* atsirado iš Nārāyaṇos kvėpavimo. *Vedānta-sūtrą* (*nyāya-prasthāna*) sudarė Vyāsadeva, Nārāyaṇos galios inkarnacija, tačiau Śaṅkaros komentarai *Vedānta-sūtros* aforizmų sudarymą priskiria ir Apāntaratamai Rṣi. Pasak Viešpaties Caitanyos, *Pañcarātros* ir *Vedāntos* aforizmai — tai viena ir tas pat. Kadangi *Vedānta-sūtrą* sudarė Vyāsadeva, ją reikia laikyti Paties Nārāyaṇos žodžiais. Visa aprašomoji literatūra, susijusi su *Vedānta-sūtra*, parodo, kad *Vedānta-sūtrą* aptarinėjo ir daugybė kitų *ṛṣiū*, Vyāsadevos amžininkų. Tai išminčiai Ātreya, Āśmarathya, Auḍulomi, Kārṣṇājini, Kāśakṛtsna, Jaimini, Bādari bei Pārāśari ir Karmandī.

Pirmieji du *Vedānta-sūtros* skyriai iš esmės aiškina gyvų esybių ir Aukščiausio Viešpaties savitarpio santykius, trečias skyrius dėsto, kaip atlikti atsidavimo tarnybą, o ketvirtas skyrius nagrinėja savitarpio santykius, kuriuos nulemia atsidavimo tarnyba. Natūralus *Vedānta-sūtros* komentaras yra *Śrīmad-Bhāgavatam*. Visi didieji keturių *vaiṣṇavų* bendruomenių

(*sampradāyū*) *ācāryos* — Rāmānujācārya, Madhvācārya, Viṣṇusvāmī ir Nimbārka — taip pat parašė *Vedānta-sūtros* komentarus, vadovaudamiesi *Śrīmad-Bhāgavatam* principais. Šiandien gausu knygu, kurias visų šių *ācāryū* pasekėjai parašė, vadovaudamiesi *Śrīmad-Bhāgavatam*, kaip *Vedāntos* komentaro, principais. Mokslininkai impersonalistai labai vertina *Vedānta-sūtros* Śaṅkaros komentarus — *Śārīraka-bhāṣya*, tačiau *Vedāntos* komentarai, parašyti iš materialistinių pozicijų — visiškai priešiški transcendentinei tarnybai Viešpačiui. Todėl Viešpats Caitanya mokė, kad tiesioginiai *Upaṇiṣadū* ir *Vedānta-sūtros* komentarai verti didžiausių pagyrimų, o kas eina netiesioginiu keliu, kurį nubrėžė Śaṅkarācāryos *Śārīraka-bhāṣya*, tas pasmerktas.

Viešpats Caitanya pripažino, kad Śaṅkarācārya — tai Viešpaties Śivos inkarnacija. Yra žinoma, kad Viešpats Śiva — vienas didžiausių *Bhāgavata* mokyklos *bhaktū* (*mahājana*). Viso yra dvylika didžiųjų atsidavimo tarnybos autoritetų, ir vienas jų — Viešpats Śiva. Kodėl gi jis pasirinko *māyāvādī* filosofijos kelią? Atsakymą į šį klausimą randame *Padma Purāṇoje*, kur Viešpats Śiva sako:

*māyāvādām asac-chāstram
pracchannaṁ buddham ucyate
mayaiva kalpitam devi
kalau brāhmaṇa-rūpiṇā*

„*Māyāvādī* filosofija — tai užslėptas budizmas“. Kitaip sakant, nors impersonalistinė *māyāvādī* filosofija deklaruoja ištikimybę *Vedū* išvadsoms, ji daugiau ar mažiau atkartoja Buddhos propaguotą tuštumos filosofiją. Tuo tarpu Viešpats Śiva pripažįsta, kad šią filosofiją Kali amžiuje jis sukūręs suklaidinti ateistus. „Iš tikrųjų Aukščiausias Dievo Asmuo turi transcendentinį kūną, — teigia Viešpats Śiva. — Bet aš aprašau Aukščiausiajį esant beasmeni. Pagal tuos *māyāvādī* filosofijos principus aiškinu ir *Vedānta-sūtra*“.

Śiva *Purāṇoje* Aukščiausias Viešpats sako:

*dvāparādau yuge bhūtvā
kalayā mānuṣādiṣu
svāgamaiḥ kalpitais tvarṇ ca
janān mad-vimukhān kuru*

„Dvāpara-yugos pradžioje daugel išminčių, vadovaudamiesi Mano liepimais, suklaidins žmones *māyāvādī* filosofija“.

Padma Purāṇoje Viešpats Śiva kalba Bhāgavatīdevi:

*śṛṇu devi parakṣyāmi
tāmasāni yathā-kramam*

*yeṣām śravaṇa-mātreṇa
 pātityaṃ jñāninām api
 apārthaṃ śruti-vākyānām
 darśayaḥ loka-garhitam
 karma-svarūpa-tyājyatvam
 atra ca pratipādyate
 sarva-karma-paribhramśān
 naiṣkarmaṃ tatra cocyate
 parātma-jīvayor aikyaṃ
 mayātra pratipādyate*

„Mano miela Devī, kartais aš mokau *māyāvādī* filosofijos tuos, kurie paskendę neišmanymo *guṇoje*. Bet jei nutinka, kad *māyāvādī* filosofija išgirsta žmogus, valdomas dorybės *guṇos*, jis puola, nes mokydamas *māyāvādī* filosofijos, aš teigiu, jog gyva esybė ir Aukščiausias Viešpats — tai viena ir tas pat”.

Sadānanda-yogī, vienas didžiausių *māyāvādžių ācāryu*, savo knygoje *Vedānta-sāra* rašė: „Absoliuti amžinybės, žinojimo ir palaimos Tiesa — tai Brahmanas. Neišmanymas ir visi jo padariniai yra ne-Brahmanas. Visa, ką gimdo trys materialios gamtos *guṇos*, gaubia neišmanymas ir yra skirtinga aukščiausiai priezasčiai ir pasekmei. Šis neišmanymas reiškiasi ir kolektyviai, ir individualiai. Kolektyvus neišmanymas vadinasi *viśuddha-sattva-pradhāna*. Kai *viśuddha-sattva-pradhāna* reiškiasi materialios gamtos neišmanymo ribose, ji vadinama Viešpačiu, ir Viešpats parodo visas neišmanymo rūšis. Todėl Jis vadinamas *sarvajña*”. Taigi, pasak *māyāvādī* filosofijos, Viešpats — šios materialios gamtos produkta, o gyva esybė yra žemiausioje neišmanymo stadijoje. Tokia yra *māyāvādī* filosofijos esmė.

Tačiau jeigu mes tiesiogiai traktuosime *Upaniṣadų* žodžių prasmę, taps aišku, kad Aukščiausias Dievo Asmuo — tai neribotos galios asmenybė. Antai *Śvetāśvatara Upaniṣad* teigia, kad Aukščiausias Dievo Asmuo — visa ko pradžia ir kad Jis valdo daugybę galių. Aukščiausias Dievo Asmuo yra transcendentalus kosmoso reiškinijai. Jis — visų religijų kildintojas, aukščiausias išvaduotojas ir visų turtų valdovas. Aukščiausias Dievo Asmuo lyg saulė dosniai skleidžia Savo energijas, būdamas anapus šios materialios kosmoso reiškinijos debesies. Jis yra visų valdovų valdovas ir visų aukščiausių Aukščiausiasis. Jis garsėja kaip visų didžiausias Viešpats, Dievo Asmuo. Jo energijos ir galios begalinės, jos visur pasklidusios. Taip pat teigiama, kad Višņu yra Aukščiausiasis, ir šventieji visada trokšta regėti Jo lotoso pėdas (*Rg Veda* 1.22.20). *Aitareya Upaniṣad* taip pat sako, kad kosmoso reiškinija ima kurtis, kai Viešpats nužvelgia materialią gamtą (1.1.1–2). Tai liudija ir *Praśna Upaniṣad* (6.3).

Neigiamuose Viešpaties aprašymuose, kurių pasitaiko *Vedų* raštuose (pavyzdžiui, *apāṇi-pādaḥ*), yra nuorodų, kad Viešpats neturi materialaus kūno ir materialaus pavidalo. Tačiau Jis turi dvasinį transcendentinį kūną ir transcendentinį pavidalą. Kadangi filosofai *māyāvādžiai* neteisingai suvokia Jo transcendentinę prigimtį, jie skelbia Jį esant beasmenį. Viešpaties vardas, pavidalas, savybės, apsuptis ir buveinė yra transcendentiniame pasaulyje. Kaip gali Jis būti kažkokia transformuota material gamta? Visa, kas susiję su Aukščiausiu Viešpačiu, yra amžina, palaiminga ir sklidina žinojimo.

Faktiškai *māyāvādī* filosofiją Śaṅkarācārya propagavo, siekdamas suklaidinti tam tikros pakraipos ateistus. Iš tiesų Aukščiausio Viešpaties, Dievo Asmens, jis niekada nelaikė beasmeniu, bekūniu ar beformiu. Todėl protingiems žmonėms geriau vengti *māyāvādī* filosofijos paskaitų. Mes turime suprasti, kad Aukščiausias Dievo Asmuo Višņu nėra beasmenis. Jis — transcendentinė asmenybė, o Jo energija yra kosmoso reiškinijos fundamentalusis principas. *Māyāvādī* filosofija nepajėgia aprėpti Aukščiausio Viešpaties energijos, tačiau visi *Vedų* raštai liudija apie įvairiausias Aukščiausio Viešpaties energijos apraiškas. Ne Višņu yra materialios gamtos produktas, o material gamta yra Višņu galios produktas. Filosofai *māyāvādžiai* laiko Višņu materialios gamtos produktu, bet jeigu taip yra, Jį tegalima priskirti prie pusdievių. Kas Višņu laiko pusdieviu, tas, be abejonės, labai klysta. Kodėl klysta, paaiškina *Bhagavad-gītā*: „Pasaulis, suklaidintas trijų *guṇų*, nepažįsta Manęs — To, kuris būdamas neišsenkamas, yra aukščiau tų *guṇų*. Sunku nugalėti šią dievišką Mano energiją, kurią sudaro trys materialios gamtos *guṇos*, bet lengvai ją įveikia tie, kurie atsidavė Man” (Bg. 7.13–14).

Vedāntos studijų tikslas

Viešpats Kṛṣṇa, arba Viṣṇu — ne iš šio materialaus pasaulio. Jis priklauso dvasiniam pasauliui. Kas Dievą laiko materialaus pasaulio pusdėviu, tas didžiai Jį įžeidžia ir paniekina. Viešpaties Viṣṇu neįmanoma suvokti materialiomis joslėmis arba pažinti spekuliatyviais samprotavimais. Aukščiausio Viešpaties Viṣṇu kūnas nesiskiria nuo sielos, tuo tarpu materialiaame pasaulyje kūnas ir siela visad skirtingi.

Gyvos esybės naudojasi materialiais daiktais, nes jos yra aukštesnės kokybės energija, o materialiai gamta — žemesnės. Taigi aukštesnės kokybės energija, gyvos esybės, naudojasi žemesnės kokybės energija, materija. Kadangi Viešpats Viṣṇu visiškai nesusiliečia su materija, Jis nesinaudoja materialia gamta Savo malonumui, kaip tą daro gyvosios esybės. Neatsisakiusios įpročio spekuliatyviai samprotauti, gyvosios esybės negali pažinti Viṣṇu. Ne Viṣṇu egzistuoja, kad džiugintų gyvas esybes, o gyvosios esybės egzistuoja tam, kad teiktų džiaugsmą Viṣṇu. Tik didžiausias šventvagis Viṣṇu laiko pasitenkinimo objektu. Manyti, kad Viṣṇu ir gyva esybė yra to paties lygio — didžiausia šventvagystė.

Aukščiausia Absoliuti Tiesa, Dievo Asmuo, lyginama su liepsna, o nesusikaičiuojamos gyvos esybės — su kibirkštimis, kylančiomis iš tos liepsnos. Nors ir Aukščiausias Viešpats, ir gyvos esybės pagal kokybę yra ta pati liepsna, vis dėlto jie skiriasi. Viṣṇu, Aukščiausiasis, be galo didelis, tuo tarpu gyvos esybės, kurios tėra kibirkštys, — be galo mažos. Mikroskopinės gyvos esybės — tai emanacijos, kylančios iš begalinės pirmapradės dvasios. Pagal savo konstitucinę padėtį, t.y. kaip be galo mažos dvasinės kibirkštys, gyvos esybės neturi nė mažiausios žymės materijos.

Gyvos esybės nėra tokios didelės kaip Nārāyaṇa, Viṣṇu, esantis anapus materialios kūrinijos. Śaṅkarācārya, ir tas, pripažįsta, kad Nārāyaṇa egzistuoja anapus materialios kūrinijos. Kadangi nei Viṣṇu, nei gyva esybė nepriklauso materialiai kūrinijai, gali kilti klausimas: „Kam apskritai sukurtos mikroskopinės dvasios dalelės?“ Atsakyti reikėtų taip: Aukščiausia Absoliuti Tiesa tik tada yra visiškai tobula, kai Ji yra ir be galo di-

delė, ir be galo maža. Jeigu Ji būtų tik be galo didelė, bet ne be galo maža, Ji nebūtų tobula. Be galo didelė dvasios dalis — tai *Višnu-tattva*, arba Aukščiausias Dievo Asmuo, o be galo maža dalis — tai gyvoji esybė.

Dėl begalinių Aukščiausio Dievo Asmens norų egzistuoja dvasinis pasaulis, o dėl menkučių gyvos esybės norų — materialus pasaulis. Kai be galo mažos gyvos esybės tenkina savo menkus materialius norus, jos vadinasi *jīva-śakti*, bet kai jos derinasi prie begalinio Viešpaties, jos vadinasi išsivadavusios sielos. Todėl nereikia klausti, kodėl Dievas sukūrė be galo mažas daleles; jos yra tiesiog viena iš sudėtinių Aukščiausiojo dalių. Neabejotina, kad be galo dideliame būtina turėti be galo mažų dalelių, kurios yra neatsiejamoms sudėtinėms aukščiausios sielos dalelės. Gyvos esybės — tai be galo mažos sudėtinės Aukščiausiojo dalelės, todėl be galo didelis ir be galo mažas atsiliepia į vienas kito jausmus. Jei neegzistuantų be galo mažos gyvos esybės, tai Aukščiausias Viešpats būtų neveiklus ir dvasiniame gyvenime nebūtų įvairovės. Be pavaldinių karalius nebūtų karalius, o be mikroskopinių gyvų esybių Aukščiausias Dievas nebūtų Aukščiausias Dievas. Kokia žodžio „viešpats“ prasmė, jei nėra viešpatavimo objekto? Apibendrinant galima pasakyti, kad gyvos esybės — tai Aukščiausio Viešpaties energijos ekspansijos, o Aukščiausias Viešpats, Dievo Asmuo, Kṛṣṇa — energijos šaltinis.

Visoje *Vedų* raštijoje, įskaitant *Bhagavad-gītā* ir *Višnu Purāṇā*, pateikiama daugybė liudijimų atskirti energiją ir energijos šaltinį. *Bhagavad-gītā* (Bg. 7.4) aiškiai sako, kad žemė, vanduo, ugnis, oras ir eteris yra penki svarbiausi, grubūs materialaus pasaulio pradmenys, o protas, intelektas ir netikras ego — trys subtilūs pradmenys. Į tuos aštuonis pradmenis, kurie drauge sudaro žemesniąją Viešpaties gamtą, ar energiją, dalijama visa materiali gamta. Žemesnioji gamta dar vadinasi *māyā*, arba iliuzija. Be aštuonių žemesnių pradmenų egzistuoja aukštesnė energija, kuri vadinasi *parā-prakṛti*. *Parā-prakṛti* — tai gyvosios esybės. Jų materialiaame pasaulyje nepaprastai daug. Gyva esybė *Bhagavad-gītoje* (Bg. 7.5) apibūdinama kaip *jīva-bhūtam*. Esmė ta, kad Aukščiausias Viešpats yra Absoliuti Tiesa, energijos šaltinis, todėl Jis turi energijų. Kai Jo energija pasireiškia ne taip, kaip turėtų, arba kai ją apgaubia tamsa, ji vadinasi *māyā-śakti*. Materiali kosmoso reiškinija — tai *māyā-śakti* produktas.

Iš esmės gyvosios esybės yra už žemesnės, tamsos apgaubtos energijos ribų. Joms būdingi gryna dvasinė būtis ir grynas identitetas, o taip pat gryna protinė veikla. Jos — anapus materialaus kosmoso reiškinijos. Nors gyvos esybės protas, intelektas ir identitetas yra už materialaus pasaulio ribų, išsigeidusi valdyti materiją ji patenka į materialųjį pasaulį, ir pirminį jos protą, intelektą bei kūną apgaubia materiali energija. Kai ji nusimeta ją gaubiančią dangą, sudarytą iš materialių žemesniųjų energijų,

ją vadina išsivadavusia. Išsivadavusi gyva esybė atsikrato netikro ego ir atgaivina tikrąjį. Kvaili spekuliatyvūs mąstytojai mano, kad išsivadavusi gyva esybė praranda savo identitetą, tačiau taip nėra. Kadangi gyva esybė yra amžina sudėtinė Dievo dalelė, išsivadavusi ji atgaivina savo pirminę amžiną sudėtinės dalelės esmę. Suvokti, kad *aham brahmāsmi* („aš nesu šis kūnas“), visiškai nereiškia prarasti savo identitetą. Dabar žmogus gali laikyti save materija, tačiau išsivadavimo būvyje jis suvoks, kad jis yra ne materija, o dvasinė siela, begalinės visumos dalis. Krišnos išsąmoninimas, ar dvasinės sąmonės išsiugdymas, ir transcendentinė meilės tarnystė Krišnai — tai išsivadavimo stadijos požymiai. *Viṣṇu Purāṇa* (6.7.61) aiškiai sako:

*viṣṇu-śaktiḥ parā proktā
kṣetra-jñākhyā tathāparā
avidyā-karma-samjñānyā
ṭṭīyā śaktir iṣyate*

„Aukščiausio Viešpaties energija skiriama į tris kategorijas: *parā*, *kṣetrajñā* ir *avidyā*“. *Parā* energija iš tiesų yra Paties Aukščiausio Viešpaties energija, *kṣetrajñā* energija — tai gyvoji esybė, o *avidyā* energija — materialus pasaulis, arba *māyā*. *Avidyā*, arba neišmanymu, ji vadinama dėl to, kad apkerėta materialios energijos gyva esybė užmiršta savo tikrąją padėtį ir savitarpio santykius su Aukščiausiu Viešpačiu. Apibendrinant galima pasakyti, kad gyvosios esybės atstovauja vienai Aukščiausio Viešpaties energijų, ir, kaip be galo mažos sudėtinės Aukščiausiojo dalelės, jos vadinasi *jīvos*. Jeigu *jīvas* dirbtinai kelsime Aukščiausiojo vieton, vadovaudamiesi tuo, kad esą tiek *jīvos*, tiek Aukščiausiasis yra Brahmanas, ar dvasia, be abejonės, susipainiosime.

Dažniausia mokyti *vaiṣṇavos* priremia filosofus *māyāvādžius* prie sienos, nes *māyāvādžiai* nesugeba paaiškinti gyvų esybių nelaisvės priežasties. Jie pasako: „Tai įvyksta dėl neišmanymo“, bet nesugeba paaiškinti, kaip gyvosios esybės gali skendėti neišmanyme, jeigu jos yra aukščiausios. Tikroji priežastis ta, kad gyvos esybės, nors savo kokybe ir prilygsta Aukščiausiajam, yra ne be galo didelės, o be galo mažos. Jeigu jos būtų be galo didelės, neišmanymas jų negalėtų pasiglemžti. Gyva esybė be galo maža, todėl ją ir gaubia žemesnioji energija. Kai *māyāvādžiai* mėgina aiškinti, kaip begalinę visumą apėmė neišmanymas, štai tada ir iškyla jų pačių kvailumas bei neišmanymas. Pastangos įrodyti, kad begalinę visumą yra užbūrę neišmanymo kerai — tai nusikaltimas.

Nors Śaṅkara stengėsi paslėpti Aukščiausią Viešpatį savo *māyāvādī* filosofija, iš tiesų jis tik vykdė Aukščiausio Viešpaties liepimą. Reikia suprasti, kad jo mokymas buvo laiko nulemta būtinybė, o ne amžina tiesa. *Vedānta-sūtra* jau nuo pat pradžių pripažįsta skirtumą tarp energijos ir

jos šaltinio. Pirmasis *Vedānta-sūtros* aforizmas (*janmādy asya*) kuo aiškiausiai teigia, kad Aukščiausia Absoliuti Tiesa yra visų ekspansijų pradžia, arba šaltinis. Taigi emanacijos yra Aukščiausiojo energija, o Pats Aukščiausiasis — energijos šaltinis. Šaṅkara neteisingai įrodinėjo, esą jei pripažįstame, kad energijos transformuojasi, Aukščiausia Absoliuti Tiesa negali likti nepakitus. Deja, ši teorija neteisinga. Nors Aukščiausia Absoliuti Tiesa nuolatos skleidžia neišsenkamas energijas, Ji visad išlieka ta pati. Ir tai, kad Aukščiausia Absoliuti Tiesa skleidžia neišsenkamas energijas, neturi Jai jokios įtakos. Taigi Šaṅkarācārya, kurdamas iliuzijos teoriją, pagrindė ją neteisingomis prielaidomis.

Ši klausimą puikiai išnagrinėjo Rāmānujācārya: „Jei įrodinėjate, kad prieš sukuriant materialų pasaulį egzistavo tiktai viena Absoliuti Tiesa, kaip iš Jos galėjo atsirasti gyvos esybės? Jei Absoliuti Tiesa buvo viena, kaip Ji galėjo pagimdyti ar paskleisti be galo mažas gyvas esybes?“ Atsakydamos į šį klausimą, *Vedos* teigia, kad viskas kyla iš Absoliučios Tiesos, viskas palaikoma Absoliučios Tiesos ir po sunaikinimo viskas į Ją sugrįžta. Šis teiginys rodo, kad išsivadavusios gyvosios esybės įžengia į aukščiausiąją būtį, ir jų pirminė konstitucinė padėtis nepakinta.

Visada reikia atminti, kad ir Aukščiausias Viešpats, ir be galo mažos gyvos esybės turi kuriamąją galią. Šios galios gyva esybė nepraranda net ir tada, kai mirus materialiam jos kūnui, ji išsivaduoja ir įeina į Aukščiausiąjį. Pasiekus išsivadavimo pakopą, kuriamoji galia ir pradeda normaliai reikštis. Jei gyva esybė veikia net sąlygota materijos, kaip ji gali liautis veikti išsivadavusi? Į išsivadavimo būvį gyva esybė pereina tarsi įskrendantis į medį paukštis, įžengiantis į mišką žvėris ar pakylantis į dangų lėktuvas. Nė vienu šių atvejų identitetas neprarandamas.

Aiškindamas pirmąjį *Vedānta-sūtros* aforizmą, Šaṅkara išžiliai mėgino įrodyti, kad Brahmanas, arba Aukščiausia Absoliuti Tiesa — beasmenis. Griebdamasis gudrybių, teoriją apie antrinį produktą jis stengiasi pakeisti transformacijos teorija. Aukščiausia Absoliuti Tiesa nekintama. Tiesiog Jos nesuvokiamų galių veikimas lemia antrinių produktų atsiradimą. Kitaip sakant, Aukščiausia Tiesa sukuria reliatyvias tiesas. Kai iš rąsto padaroma kėdė, sakoma, kad buvo pagamintas antrinis produktas. Aukščiausia Absoliuti Tiesa, Brahmanas, nekinta, o antriniai produktai, su kuriais mes susiduriame — gyvos esybės ar kosmoso reiškinija jau yra transformacija, arba Aukščiausiojo sukurti produktai. Taip pienas virsta jogurtu. Taigi, paanalizavus gyvas esybes kosmoso reiškinijoje, paaiškėja, kad jos nesiskiria nuo pirmąją Absoliučios Tiesos, tačiau *Vedų* raštija suteikia žinių, kad Absoliuti Tiesa turi daugybę energijų ir kad gyvosios esybės bei kosmoso reiškinija tėra Jo energijų demonstracija. Energijos neatsiejamos nuo energijos šaltinio, todėl gyva esybė ir kosmoso reiškinija

yra neatsiejamos tiėsos — Absoliučios Tiesos dalis. Šią išvadą apie Absoliučios Tiesos ir reliatyvių tiesų ryšį turėtų pripažinti kiekvienas sveiko proto žmogus.

Aukščiausia Absoliuti Tiesa turi nesuvokiamą galią, kuri suteikė išraišką kosmosui. Kitaip sakant, Aukščiausia Absoliuti Tiesa — pirminė medžiaga, o gyva esybė ir kosmoso reiškinija — antriniai produktai. *Taittirīya Upaniṣad* aiškiai sako: *yato vā imāni bhūtāni jāyante* — „Absoliuti Tiesa — pirmapradis visų sudėtinių dalių šaltinis, o šis materialus pasaulis ir gyvos esybės — tų sudėtinių dalių kūriniai”.

Nenuovokūs žmonės, kurie nepajėgia perprasti antrinių produktų doktrinos, nesuvokia, kaip kosmoso reiškinija ir gyva esybė sudaro su Absoliučia Tiesa vienovę ir tuo pat metu skirtybę. To nesuvokiant, iš baimės daroma išvada, kad kosmoso reiškinija ir gyva esybė nerealūs. Šankarācārya pateikia virvės, klaidingai palaikytos gyvate, o kartais ir austrės kiaukuto, klaidingai palaikomo aukso, pavyzdžius, tačiau tie argumentai, be abejonės, yra tik būdas apgauti. Kaip užsimena *Māṇḍūkya Upaniṣad*, virvės ir gyvatės, austrės ir aukso pavyzdžiai turi savo taikymo atvejus, ir juos reikia suprasti taip. Pagal savo pirminę konstitucinę padėtį gyva esybė yra gryna dvasia. Kai žmogus sutapatina save su materialiu kūnu, galima sakyti, jis virvę klaidingai laiko gyvate, o austrės kiaukutą — aukso. Transformacijos doktrina priimtina tik tuo atveju, kai vienas daiktas klaidingai laikomas kitu. Iš tiesų kūnas nėra gyva esybė, tačiau transformacijos doktrina laiko kūną gyva esybe. Iš tikrųjų visos sąlygotos sielos šia transformacijos idėja yra užsikrėtusios.

Sąlygotos gyvos esybės būvis yra jos liga. Gyva esybė ir pirminė kosmoso reiškinijos priežastis jau iš pat pradžių egzistuoja už transformacijos būvio ribų. Tačiau kai žmogus užmiršta apie nesuvokiamų Aukščiausio Viešpaties energijų egzistavimą, jį apninka klaidingos mintys ir argumentai. Daug tai patvirtinančių pavyzdžių rasime net materialiam pasaulyje. Saulė nuo neatmenamų laikų išspinduliavo galybę energijos ir sukūrė daugybę antrinių produktų, tačiau jos temperatūra nepakito. Jei net materialus produktas — saulė — gali išlaikyti pirminę temperatūrą ir tuo pat metu sukurti tokią daugybę antrinių produktų, nejaugi Aukščiausiai Absoliučiai Tiesai sunku išlikti nepakitusiai ir tuo pat metu Savo nesuvokiama energija sukurti daugybę antrinių produktų? Todėl Aukščiausios Absoliučios Tiesos atveju apie transformaciją negali būti nė kalbos.

Vedų raštijoje minimas materialus produktas, vadinamas „filosofiniu akmenu”, kuriuo pakanka paliesti geležį, ir ji virsta aukso. Filosofinis akmuo gali sukurti neribotą kiekį aukso, pats išlikdamas koks buvęs. Tik tai apimtas neišmanymo žmogus gali sutikti su *māyāvādžių* išvada, kad kosmoso reiškinija ir gyvosios esybės nerealios arba iliuzinės. Nė vienas

sveiko proto žmogus nesakys, kad Aukščiausiai Absoliučiai Tiesai, kuri absoliuti visais atžvilgiais, būdingas neišmanymas ir iliuzija. Ji nepatiria transformacijos, nėra apimta nei neišmanymo, nei iliuzijos. Aukščiausias Brahmanas — transcendentinis ir visiškai skirtingas nuo to, ką mes galime materialiai įsivaizduoti. Aukščiausia Absoliuti Tiesa pasižymi visomis, kokios tik gali būti, nesuvokiamomis energijomis. *Śvetāśvatara Upaniṣad* teigia, kad Aukščiausias Dievo Asmuo kupinas nesuvokiamų energijų, kurių be Jo neturi niekas kitas.

Neteisingai supratus nesuvokiamas Aukščiausiojo energijas, daroma klaidinga išvada, kad Aukščiausia Absoliuti Tiesa yra beasmenė. Prie tos klaidingos išvados gyva būtybė prieina paūmėjus jos ligai. *Śrīmad-Bhāgavatam* taip pat kalba apie tai, kad aukščiausioji *ātmā*, Viešpats, turi nesuskaičiuojamą daugybę nesuvokiamų galių (*Bhāg.* 3.33.3). Tai, kad aukščiausioji dvasia pasižymi didele nesuvokiamų energijų įvairove, teigia ir *Brahma-sūtra*. Nereikėtų manyti, kad Absoliuti Tiesa turi nors menkiausią neišmanymo žymę. Neišmanymas ir žinojimas — tai šio dualizmo pasaulio kategorijos, tuo tarpu Absoliutui dualizmas svetimas. Manyti, kad Absoliutą gaubia neišmanymas — visiška kvailystė. Jei Absoliučią Tiesą vienaip ar kitaip gaubia neišmanymas, argi galima Ją vadinti Absoliutu? Vienintelis teisingas būdas išspręsti dualizmo klausimą — suvokti, kad Absoliutas nesuvokiamas, nes dualizmą gimdo nesuvokiamos Absoliuto energijos. Dėl Savo nesuvokiamų energijų, Aukščiausia Absoliuti Tiesa nekisdama sukuria šią kosmoso reiškinių ir visas jos gyvas esybes, taip kaip filosofinis akmuo sukuria neribotą kiekį aukso, pats likdamas nepakitęs. Absoliuti Tiesa valdo nesuvokiamas energijas, todėl su materialia neišmanymo kokybe Ji negali turėti nieko bendra. Reali įvairovė, kuri egzistuoja Absoliučioje Tiesoje, yra Jo nesuvokiamų energijų padarinys. Galime drąsiai daryti išvadą, kad kosmoso reiškinija yra ne kas kita, kaip antrinis Jo nesuvokiamų energijų produktas. Pripažinę Aukščiausio Viešpaties nesuvokiamų energijų egzistavimą, įsitikinsime, kad dualizmas apskritai neegzistuoja. Aukščiausio Viešpaties energijos ekspansija tikra, kaip ir Pats Aukščiausias Viešpats. O dėl aukščiausios energijos manifestacijos, tai apie jos transformavimąsi negali būti nė kalbos. Šiuo atveju tinka toks pavyzdys: nors filosofinis akmuo duoda neribotą kiekį aukso, jis išlieka toks, kaip buvęs. Todėl mums ir tenka išgirsti kai kuriuos išminčius sakant, kad Aukščiausiasis yra kosmoso reiškinijos pirminė medžiaga arba priežastis.

Virvės ir gyvatės pavyzdys nėra jau toks nevykęs. Jei virvę palaikome gyvate, vadinasi, mums jau teko matyti gyvatę. Antraip, kaipgi galėtume ją palaikyti gyvate? Taigi gyvatės idėja nėra klaidinga ar nereali. Neteisingas ar nerealus yra vieno objekto pakeitimas kitu. Esame neišmanėliai, jei virvę klaidingai laikome gyvate. Tačiau pati gyvatės idėja nėra

kažkoks neišmanymas. Kai miražą dykumoje palaikome vandeniu, tai nereiškia, kad vanduo — nereali savoka. Vanduo — realija, tačiau klaidinga būtų manyti, kad dykumoje yra vandens.

Taigi, priešingai Śaṅkarācāryos tvirtinimams, kosmoso reiškinią nėra iliuzinė. Iš tiesų joje nėra nieko iliuzinio. Tik per savo neišmanymą *māyāvādžiai* teigia, kad šis pasaulis iliuzinis. Pasak *vaiṣṇavų* filosofijos, kosmoso reiškinią yra Aukščiausio Viešpaties nesuvokiamų energijų antirinis produktas.

Svarbiausias *Vedų* žodis, *praṇava omkāra* — tai Aukščiausio Viešpaties garsinė reprezentacija. Todėl *omkāra* laikytinas aukščiausiu garsu. Tačiau Śaṅkarācārya neteisingai skelbė, kad aukščiausi garsai — tai žodžiai *tat tvam asi*. *Omkāra* — visų Aukščiausio Viešpaties energijų sandauga. Śaṅkara klysta, teigdamas, esą žodžiai *tat tvam asi* — tai aukščiausi *Vedų* garsai, nes *tat tvam asi* tėra antraeilės reikšmės žodžiai. Jie tik iš dalies atstovauja Absoliučiai Tiesai. Apie *omkāros* svarbą Viešpats kalba daugelyje *Bhagavad-gītos* vietų (Bg. 8.13, 9.17, 17.24). Apie *omkāros* svarbą kalba ir *Atharva Veda* bei *Māṇḍūkya Upaniṣad*. Savo kūrinyje *Bhagavat-sandarbhā* Śrīla Jīva Gosvāmī sako: „*Omkāra* — pati slaptiausia Aukščiausio Viešpaties garsinė reprezentacija”. Garsinė reprezentacija ar Aukščiausio Viešpaties vardas yra tas pat, kas ir Patsai Aukščiausias Viešpats. Tariant *omkāra* ar Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, galima atsikratyti materialaus pasaulio nešvarybių. Šie transcendentiniai garso virpesiai išvaduoja sąlygotą sielą, todėl jie vadinasi *tāra*, išvaduojujai.

Aukščiausio Viešpaties garso virpesiai tapatūs Pačiam Aukščiausiam Viešpačiui. Tai faktas. *Nārada-pañcarātra* liudija:

*vyaktam hi bhagavān eva
sākṣān-nārāyaṇaḥ svayam
aṣṭākṣara-svarūpeṇa
mukheṣu parivartate*

„Kai sąlygota siela taria transcendentinius garsus, Aukščiausias Viešpats esti ant jos liežuvio”. *Māṇḍūkya Upaniṣad* sako, kad kartojant *omkāra*, visa tai, kas atrodo materialu, tampa visiškai dvasiška. Dvasiniame pasaulyje arba dvasiniame matyme nėra nieko, išskyrus *omkāra*, t.y. ten egzistuoja tik *om* ir nieko daugiau. Deja, Śaṅkara, vadovaudamasis savo užgaidomis, atmetė svarbiausią žodį — *omkāra*, ir *Vedų* aukščiausiais garsais pripažino žodžius *tat tvam asi*. Teikdamas pirmenybę šiems antraeiliams žodžiams, ir nustumdamas į šalį svarbiausius garso virpesius, jis atsisakė tiesioginės šventraščių traktuotės savo netiesioginės interpretacijos naudai.

Išgalvojęs netiesioginę interpretaciją ir atmetęs tiesioginę, Śrīpāda Śaṅkarācārya išūliai užtemdė *Puruṣa-vedānta-sūtroje* aprašytą Kṛṣṇos sąmonę. Kol *Vedānta-sūtros* teiginių nepripažinsime nereikalaujančiais įrodymų, studijuoti *Vedānta-sūtra* nėra jokios prasmės. Interpretuodami *Vedānta-sūtros* posmus taip, kaip mums šauna į galvą, darome didžiulę žalą įrodymų nereikalingoms *Vedom*s.

O dėl *omkāra praṇavos*, tai šie žodžiai laikomi Aukščiausio Dievo Asmens garso inkarnacija. Ta prasme, *omkāra* yra amžinas, ribų neturintis, transcendentinis, aukščiausias ir nesunaikinamas garsas. Jis (*omkāra*) — pradžia, vidurys ir pabaiga, ir tuo pat metu bepradis. Taip suvokdami *omkāra*, tapsime nemirtingi. Todėl būtina žinoti, kad *omkāra* yra reprezentacija Aukščiausiojo, kuris glūdi visų širdyse. Kas suvokė, jog *omkāra* ir Višņu — viena ir tas pat, kad *omkāra* apima viską, tas niekad nesielvartauja materialiam pasaulyje ir nustoja buvęs *sūdra*.

Jis (*omkāra*) neturi materialaus pavidalo. Jis pasklidęs be galo ir Jo pavidalui nėra ribų. Pažinę *omkāra*, mes išsivaduojuame iš materialaus pasaulio dualizmo ir įgyjame absoliutų žinojimą. Todėl *omkāra* — palankiausia Aukščiausio Viešpaties reprezentacija. Taip *omkāra* aprašo *Māṅḍūkya Upaniṣad*. Nevalia kvailai interpretuoti *Upaniṣadų* aprašymų, teigiant, neva Aukščiausias Dievo Asmuo „negali“ ateiti į šį materialų pasaulį Savo asmenišku pavidalu ir todėl siunčia Savo garsinę reprezentaciją (*omkāra*). Tokios klaidingos interpretacijos pagimdo nuomones, kad ir *omkāra* imamas laikyti kažkuo materialiu, taigi neteisingai suprantamas ir garbinamas tiesiog kaip Viešpaties ženklas ar simbolis. Bet iš tikrųjų *omkāra* niekuo nenusileidžia jokiai kitai Aukščiausio Viešpaties inkarnacijai.

Viešpats turi nesuskaičiuojamą daugybę inkarnacijų, ir *omkāra* — viena jų. *Bhagavad-gītoje* Kṛṣṇa sako: „Iš garsų Aṣ — garsas *om*“ (Bg. 9.17). Tai reiškia, kad *omkāra* nesiskiria nuo Kṛṣṇos. Tačiau impersonalistai daugiau reikšmės teikia *omkārai*, o ne Dievo Asmeniui, Kṛṣṇai, nors, iš esmės, bet kuri inkarnacija atstovauja Aukščiausiam Viešpačiui ir nuo Jo Paties nesiskiria. Tokia inkarnacija ar reprezentacija dvasine prasme prilygsta Aukščiausiam Viešpačiui. Todėl *omkāra* yra pirminė visų *Vedų* reprezentacija. *Vedų mantros* ir himnai transcendentinę prasmę įgauna dėl to, kad prasideda skiemeniu *om*. *Vaiṣṇavos omkāra* aiškina taip: raidė *O* nurodo Aukščiausią Dievo Asmenį, Kṛṣṇą, *U* — amžinąją Kṛṣṇos sutuoktinę Śrīmatī Rādhārāṇī, o raidė *M* — amžinąjį Aukščiausio Viešpaties tarną, gyvąją esybę. Śaṅkara *omkārai* neteikė tokios svarbos. Tačiau apie Jo svarbą daugelyje vietų kalba *Vedos*, *Rāmāyaṇa*, *Purāṇos* ir *Mahābhārata*. Šitai pat skelbiama Aukščiausiojo Viešpaties, Aukščiausio Dievo Asmens, šlovė.

Filosofų māvādžių atsivertimas

Šitaip Viešpats Caitanya pasmerkė bandymus netiesiogiai aiškinti *Vedānta-sūtrą*, ir Jo žodžiai didžiai nustebino visus ten buvusius *sannyāsius*. Išklausęs tiesioginį aiškinimą, vienas *sannyāsijų* tuojau pareiškė: „Šrīpāda Caitanya, mums buvo labai naudinga išgirsti viską, ką Tu pasakei, smerkdamas netiesioginius *omkāros* aiškinimus. Tik laimingasis Tavo paaiškinimą gali pripažinti teisingu. Dabar mes supratome, kad visi Šaṅkaros aiškinimai dirbtini ir išgalvoti, bet mes priklausome Šaṅkarācāryos kryptčiai, todėl savaime suprantamu dalyku laikome tai, kad jo aiškinimai teisingi. Mums labai norėtusi, kad Tu ir toliau tiesiogiai aiškintum mums *Vedānta-sūtrą*”.

Taip prašomas, Viešpats Caitanya aiškino kiekvieną *Vedānta-sūtros* posmą, vadovaudamasis tiesioginio aiškinimo principu. Jis išaiškino ir žodį „Brahmanas”, pažymėdamas, kad „Brahmanas” reiškia „didžiausias”, ar Aukščiausias Dievo Asmuo. Žodis „Brahmanas” nurodo, kad didžiausias turi visas šešias vertenybes; Aukščiausias Dievo Asmuo yra sukaupęs Savyje visą turta, šlovę, jėgą, grožį, žinojimą ir atsižadėjimą. Gyvendamas šioje žemėje, Viešpats Kṛṣṇa iki galo pademonstravo visas šias vertenybes. Niekas nebuvo už Jį turtingesnis, mokytesnis, gražesnis, stipresnis, garsesnis ar labiau atsižadėjęs. Todėl Aukščiausioji Kṛṣṇos Asmenybė yra Aukščiausias Brahmanas. Tai pripažino Ardžuna *Bhagavad-gītoje* (Bg. 10.12). *Param brahma param dhāma*: „Tu esi Aukščiausias Brahmanas, galutinė, aukščiausia buveinė”. Todėl „Brahmanas” nurodo visų didžiausią, o visų didžiausias yra Aukščiausias Dievo Asmuo, Kṛṣṇa. Jis yra Absoliučios Tiesos (*para-tattvos*) ramstis, nes Jis — *param brahma*. Jo vertenybės ir turtingumo, šlovės, jėgos, grožio, žinojimo bei atsižadėjimo pasireiškimai neturi nieko materialaus. *Vedų* posmai ir himnai nurodo, kad visa, kas su Juo susiję, yra dvasiška ir transcendentiška. *Vedose* visur, kur tik aptinkamas žodis „Brahmanas”, kalbama apie Kṛṣṇą — Aukščiausią Dievo Asmenį. Protingas žmogus išsyk vietoj „Brahmanas” skaito „Kṛṣṇa”.

Aukščiausias Dievo Asmuo yra transcendentalus materialių gamtos *gunų* atžvilgiu, tačiau turi visus transcendentinius atributus. Pripažinti, kad Aukščiausiasis yra beasmenis — tai neigti Jo dvasinių energijų pasireiškimą. Jei kas pripažįsta tik beasmenį dvasinės energijos pasireiškimą ir neigia Aukščiausią Dievo Asmenį, tas ne visiškai pripažįsta Absoliučią Tiesą. Visiškai pripažinti Aukščiausiąjį — tai pripažinti dvasinę įvairovę, kuri yra transcendentali materialių gamtos *gunų* atžvilgiu. Impersonalistai, nesugebėdami įvardinti Aukščiausio Dievo Asmens, taip ir pasilieka nieko nepešę su savo netobulomis idėjomis.

Pripažintas metodas suprasti Aukščiausią Dievo Asmenį, Kṛṣṇą, yra atsidavimo tarnyba, ir tai patvirtina visi *Vedų* raštai. Atsidavimo tarnyba Viešpačiui prasideda tada, kai mes imame klausytis apie Jį. Yra devyni atsidavimo tarnybos būdai, ir klausymasis — svarbiausias jų. Klausytis, giedoti, atminti, garbinti — visa tai reikalinga siekiant aukščiausio tobulumo, stengiantis pažinti Aukščiausią Dievo Asmenį. Šis metodas, padedantis patirti Aukščiausią Dievo Asmenį, vadinamas *abhidheya* — atsidavimo tarnybos praktika sąlygotame gyvenime.

Praktika rodo, kad žmogaus, įsijungusio į Kṛṣṇos sąmonę, kitos sąmonės formos nebevilioja. Kṛṣṇos sąmonė — tai meilės Kṛṣṇai, Aukščiausiam Dievo Asmeniui, ugdymas, ir ši veikla — penktasis žmogaus siekių matavimas. Rimtai išitraukęs į transcendentinę tarnystę, jis betarpiškai džiaugiasi savo santykiais su Kṛṣṇa. Kai transcendentiniai santykiai su Kṛṣṇa tampa abipusiai, Kṛṣṇa tolydžio artėja prie *bhaktos* ir tampa artimu jo palydovu. Tada *bhaktos* gyvenimas prisipildo amžinos palaimos. Dėl to *Vedānta-sūtra* ir siekia atkurti nutrūkusius gyvos esybės santykius su Aukščiausiu Viešpačiu Kṛṣṇa, suteikti jai galimybę su atsidavimu tarnauti ir galiausiai atvesti ją į aukščiausią gyvenimo tikslą — meilę Dievui. Štai tikroji *Vedānta-sūtros* paskirtis.

Kai Viešpats Caitanya išaiškino *Vedānta-sūtra* tiesiogiai, svarbiausias Prakāśānandos Sarasvatī mokinys atsistojo ir pradėjo šlovinti Viešpatį Caitanya, kaip Aukščiausią Dievo Asmenį, Nārāyaṇą. Jis ne tik labai aukštai įvertino Viešpaties Caitanyos pateiktus *Vedānta-sūtros* aiškinimus, bet ir viešai pripažino: „Tiesioginis *Upaniṣadų* ir *Vedānta-sūtros* aiškinimas suteikė mums tiek malonumo, kad užmiršome save ir tai, kad priklausome *māyāvādī* kryptčiai“. Šiuo pasisakymu buvo pripažinta, kad Śaṅkarācāryos *Upaniṣadų* ir *Vedānta-sūtros* aiškinimai — išgalvoti. Kartais, išliepsnojus sektantiškai nesantaikai, mes galime pasinaudoti tokiais išgalvotais aiškinimais, tačiau išties patenkinti mus jie negali. Duoti *sannyāsio* įžadus — tai dar nereiškia nusikratyti materijos pančių. Tiktai tada, kai iš tikrųjų suprasime Viešpaties Caitanyos aiškinimus, mes būsime išgelbėti. Pavyzdžiui, kai Viešpats Caitanya aiškina žodžių *harer nāma harer nāma harer nāmaiva kevalam* reikšmę, visi būna patenkinti, kadangi žino,

jog nėra kito kelio, išskyrus atsidavimo tarnybą. Jos neatliekant, neįmanoma išsivaduoti iš materijos letenų. Išsivadavimas pasiekiamas tiesiog kartojant Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, ir ypač tai aktualu šiame amžiuje. *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.14.4) sako, kad žmogus, kuris neina atsidavimo tarnybos keliu ir tesiekia gauti žinių, nelaimi nieko, išskyrus vargą mėginant suprasti, kuo skiriasi materija ir dvasia. Iš pelų nebus grūdų. Todėl *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.2.32) teigia, kad žmogus, apleidęs transcendentinę meilės tarnystę Aukščiausiam Viešpačiui ir lengvabūdiškai laikantis save išsivadavusiu, niekada nepasiekia išsivadavimo. Labai stengdamasis, atlikdamas rūščias askezes, jis gali pakilti iki išsivadavimo lygio, tačiau neieškodamas prieglobsčio prie Aukščiausiojo Viešpaties lotoso pėdų, jis vėl puls į materijos purvyną.

Aukščiausiojo Brahmano negalima laikyti beasmeniu, nes tuomet šešios vertenybės, priklausančios Aukščiausiam Dievo Asmeniui, negali būti priskirtos Brahmanui. *Vedos* ir *Purāṇos* pripažįsta, kad Aukščiausias Dievo Asmuo kupinas dvasinės energijos, tačiau kvailiai šitai atmeta ir išjuokia Jo darbus. Jie klaidingai mano, kad transcendentinis Kṛṣṇos kūnas — materialios gamtos kūrinys, o juk taip manyti — didžiausias įžaidimas ir didžiausia nuodėmė. Reikia tiesiog pripažinti Viešpaties Caitanyos žodžius, ištartus Prakāśānandai Sarasvatī ir *māvādžiams sannyāsiam*s.

Aukščiausios Absoliučios Tiesos asmeniškios savybės apibūdinamos *Śrīmad-Bhāgavatam* (3.9.3–4): „O Aukščiausias Viešpatie, Tavo transcendentinis pavidalas, kurį aš regiu — transcendentinių malonumų išikūnijimas. Jis amžinas ir nesuterštas materijos *guṇų*. Jis — didžiausia Absoliučios Tiesos apraiška, sklidina spindesio. O visų siela, Tu esi šios kosmoso reiškinių ir visų materijos pradmenų kūrėjas. Aš atsiduodu Tau, kurs esi apsireiškęs Savo transcendentiniu pavidalu, o Kṛṣṇa! O visų palankiausias pasauli! Tu apsireiški pirmąpradžiu Savo pavidalu, kad mes garbintume Tave. Mes patiriame Tave per meditaciją arba tiesiogiai Tave garbindami. Kvaili žmonės, kuriuos yra užteršusi materiali gamta, neteikia svarbos Tavo transcendentiniam pavidalui ir todėl garma į pragarą”.

Apie tai liudija ir *Bhagavad-gītā*:

*avajānanti mām mūḍhā
mānuṣīm tanum āśritam
param bhāvam ajānanto
mama bhūta-maheśvaram*

„Kvailiai išjuokia Mane, kai nužengiu žmogaus pavidalu. Jie nesuokia Mano transcendentinės, visa ko Aukščiausio Viešpaties prigimties ir nepažįsta Manęs” (Bg. 9.11).

Bhagavad-gītoje taip pat sakoma, kad tokie kvailiai ir demonai pakliūva į pragaro planetas:

*tān ahaṁ dviṣataḥ krūrān
saṁsāreṣu narādhamān
kṣipāmy ajasram aśubhān
āsurīṣv eva yoniṣu*

„Pavyduolius ir piktavalius, žemiausius iš žmonių, Aš kaskart nubloškiu į materialios egzistencijos vandenyną, į įvairiausias demoniškas gyvybės rūšis” (Bg. 16.19).

Antrinių produktų teoriją, *pariṇāma-vādaḥ*, formuluoja jau patys pirmieji *Vedānta-sūtros* aforizmai, tačiau Śaṅkarācārya paviršutiniškai mėgino tai nuslėpti ir įtvirtinti transformacijos teoriją, *vivarta-vādaḥ*. Jam dargi pakako išūlumo pareikšti, kad Vyāsa klysta. *Vedų* raštai, tarp jų ir *Purāṇos*, pripažįsta, kad Aukščiausias Viešpats yra visos dvasinės energijos ir įvairovės centras. Pasipūtę ir nekompetentingi filosofai *māyāvādžiai* negali suvokti dvasinės energijos įvairovės. Todėl jie klaidingai mano, kad dvasinė įvairovė nesiskiria nuo materialios. Tokios pažiūros suklaidinti, *māyāvādžiai* išjuokia Aukščiausio Dievo Asmens žaidimus. Kvailiai, nesugebantys suvokti Aukščiausio Viešpaties dvasinių darbų, Kṛṣṇą laiko materialios gamtos produktu. Didesnio nusižengimo žmogus negali padaryti. Todėl Viešpats Caitanya pabrėžia, kad Kṛṣṇa yra *sac-cid-ānanda-vigraha* — amžinybės, žinojimo ir palaimos pavidalas, ir kad Jis visuomet atlieka Savo transcendentinius žaidimus, kurie aprėpia visą dvasinę įvairovę.

Prakāśānandos mokinys apibendrina Viešpaties Caitanyos paaiškinimus ir padarė išvadą: „Iš tikrųjų mes išklydome iš dvasinės realizacijos kelio. Mes tik tuščiai plepame. Filosofai *māyāvādžiai*, kurie rimtai siekia Viešpaties malonės, turėtų su atsidavimu tarnauti Kṛṣṇai, užuot mėgavęsi nieko vertomis diskusijomis. Tuo mes pripažįstame, kad Śaṅkarācāryos aiškinimas nuslepia tikrąją *Vedų* raštų esmę. Priimtinas tėra Caitanyos aiškinimas. Visos kitos interpretacijos beprasmsės”.

Išdėstęs tokį savo požiūrį, svarbiausias Prakāśānandos Sarasvatī mokinys ėmė progiesmiu kartoti: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Tai matydamos, Prakāśānanda Sarasvatī taip pat pripažino Śaṅkarācāryos klaidas ir tarė: „Śaṅkarācārya norėjo įtvirtinti monizmo doktriną, todėl jis turėjo iškreipti *Vedānta-sūtros* prasmę — kito pasirinkimo jam nebuvo. Pripažinus Aukščiausią Dievo Asmenį, nebeįmanoma įtikinamai pagrįsti monizmo doktrinos. Todėl remdamasis materialia erudicija jis bandė aptemdyti tikrąją *Vedānta-sūtros* prasmę. Taip pasielgė ne tik Śaṅkarācārya, bet ir kiti autoriai, norėdami įrodyti *Vedānta-sūtros* iškraipymų reikalingumą”.

Taigi Viešpats Caitanya atskleidė tikrąją *Vedānta-sūtros* prasmę. Jokių *Vedų* raštų nevalia naudoti netiesioginiams išvedžiojimams. Be Šaṅkarācāryos, buvo ir kitų materialistų filosofų, tokių, kaip Kapila, Gautama, Aṣṭāvakra ir Patañjali, kurie kėlė visokiausias filosofines spekuliacijas. Antai filosofas Jaimini ir jo pasekėjai (šiaip ar taip juos galima vadinti logikais), nukrypo nuo tikrosios *Vedų* prasmės (atsidavimo tarnybos) ir įrodinėjo, kad Absoliuti Tiesa yra materialaus pasaulio subordinacija. Tai jie teigė, esą Dievas, jei Jis yra, bus patenkintas žmogumi ir duos jam visko, ko tik tas trokšta, vien už tai, kad jis gerai atliks savo materialias pareigas. Ateistas Kapila mėgino įrodyti, kad Dievo, kuris sukūrė materialųjį pasaulį, nėra. Kapila piršo mintį, kad kūrinija — materijos pradmenų sąveikos rezultatas. Gautama ir Kaṇāda taip pat palaikė teoriją, teigiančią, neva kūrinija atsiradusi dėl sėkmingos materijos pradmenų sąveikos, ir teigė, kad kūrinijos šaltinis yra atominė energija. Analogiškas pastangas dėjo impersonalistai ir monistai, tokie, kaip Aṣṭāvakra, kurie įrodinėjo, esą Aukščiausiasis — tai impersonalus spindėjimas (*brahmajyoti*). O Patañjali, vienas didžiausių *yogos* sistemos autoritetų, mėgino patirti išsivaizduojamą Aukščiausio Viešpaties pavidalą.

Žodžiu, reikėtų suprasti, kad visi šie filosofai materialistai mėgino apeiti Aukščiausią Dievo Asmenį, keldami į pirmą vietą savo išgalvotas filosofijas. Bet Vyāsadeva, didis išminčius ir Dievo inkarnacija, kruopščiai išstudijavo visus tuos filosofinius samprotavimus ir, tarsi į juos atsakydamas, sudarė *Vedānta-sūtra*, kuri nusako santykius tarp gyvos esybės bei Aukščiausio Dievo Asmens ir pabrėžia atsidavimo tarnybos svarbą siekiant meilės Dievui. Po smą *janmādy asya yataḥ*, kuris yra pačioje *Vedānta-sūtros* pradžioje, Vyāsadeva išaiškina *Śrīmad-Bhāgavatam*. Nuo pat *Śrīmad-Bhāgavatam* pradžios Vyāsadeva pabrėžia, kad visa ko aukščiausias šaltinis — tai visa žinanti transcendentinė asmenybė.

Impersonalistai mėgina teigti, kad beasmenis Aukščiausio Viešpaties spindėjimas (*brahmajyoti*) egzistuoja anapus materialių gamtos *guṇų*, ir kartu nori įteigti mintį, esą jos suteršia Aukščiausią Dievo Asmenį. Tačiau *Vedānta-sūtra* moko, kad Aukščiausias Dievo Asmuo ne tik transcendentalus materialių gamtos *guṇų* atžvilgiu, bet turi daugybę transcendentinių savybių bei energijų. Visus šiuos įvairiausių pakraipų spekuliatyvius filosofus vienija tai, kad jie neigia Aukščiausio Viešpaties Višņu buvimą. Jie su dideliu įkvėpimu skelbia savo teorijas ir džiaugiasi, kai žmonės juos pripažįsta. Ateistų filosofų apmulkinti, nelaimingi žmonės nesugeba suvokti tikrosios Absoliučios Tiesos esmės. Kur kas geriau eiti didžiųjų sielų (*mahājanų*) pėdomis. Pasak *Śrīmad-Bhāgavatam*, yra dvylika *mahājanų*, arba didžiųjų sielų: 1) Brahmā, 2) Viešpats Śiva, 3) Nārada, 4) Vaivasvata Manu, 5) Kapila (ne ateistas, o tikrasis Kapila), 6) Kumāros, 7) Prahlāda, 8) Bhīṣma, 9) Janaka, 10) Bali, 11) Śukadeva Gosvāmī

ir 12) Yamarāja. Pasak *Mahābhāratos*, ginčytis dėl Absoliučios Tiesos neverta, nes yra tiek daug įvairių *Vedų* raštų ir filosofijos sistemų, kad nė vienas filosofas niekad nesutiks su kitu. Kiekvienas stengiasi pateikti savo požiūrį ir atmesti kitus, todėl suprasti religijos principų būtinumą labai sunku. Geriau eiti didžiųjų *mahājanų* — didžiųjų sielų pėdomis, ir tada susilauksime taip trokštamos sėkmės. Viešpaties Caitanyos mokymas — lyg nektaras, jis talpina viską, kas reikalinga. Todėl geriausia stoti į šį kelią ir eiti juo.

Śrīmad-Bhāgavatam

Kai *māyāvādžiai sannyāsiai* atsivertė ir pasirinko Viešpaties Caitanyos nubrėžtą kelią, pas Viešpatį Benarese ėmė lankytis daugybė mokslo žmonių ir šiaip smalsuolių. Ne kiekvienas galėjo patekti į Caitanyos Mahāprabhu namus, todėl žmonės eilėmis stovėdavo abipus kelio, kuriuo Jis eidavo į Viśvanāthos ir Bindumādhavos šventyklą. Kartą, eidamas į šventyklą kartu su Savo palydovais — Candraśekhara Ācārya, Paramānanda, Tapanamiśra, Sanātana Gosvāmī ir kitais, Jis giedojo:

*haraye namaḥ kṛṣṇa yādavāya namaḥ
gopāla govinda rāma śrī-madhusūdana*

Taip Viešpačiui giedant ir šokant, aplink Jį susispietė tūkstančiai žmonių, kurie garsiai Jam pritarė. Giesmės garsai buvo tokie stiprūs, kad netoliese sėdėjęs Prakāśānanda Sarasvatī su savo mokiniiais tuojau pat prisijungė prie minios. Vos tik išvydęs Viešpatį Caitanya, šokantį su Savo palydovais, nuostabų Jo kūną, Prakāśānanda Sarasvatī drauge su visais ėmė giedoti: „Hari! Hari!” Regėdami ekstatišką Viešpaties Caitanyos šokį, visi Benareso gyventojai neteko žado iš nuostabos. Tačiau Viešpats Caitanya, pamatęs *māyāvādžius sannyāsius*, užgniaužė Savo gilią ekstazę ir nustojo šokęs. Kai tik Viešpats nustojo giedoti ir šokti, Prakāśānanda Sarasvatī puolė Jam į kojas. Bandydamas jį sulaikyti, Viešpats Caitanya tarė: „Tu — viso pasaulio dvasinis mokytojas, *jagad-guru*, o Aš žemesnis net už tavo mokinius. Tau nedera garbinti tokį menkystą, kaip Aš. Tu — visai kaip Aukščiausias Brahmanas, ir Aš didžiai prasikalsiu, jei leisiu kristi tau prie Mano pėdų. Nors tu matai pasaulį be dualizmo, vis dėlto nesielk šitaip ir nerodyk kitiems blogo pavyzdžio”.

„Daug kartų esu apie Tave blogai kalbėjęs, — atsakė Prakāśānanda Sarasvatī. — Bet dabar puolu prie Tavo pėdų, nes noriu išsivaduoti nuo mano padarytų įžeidimų pasekmių”. Ir jis priminė *Vedų* raštų posmą, kuris skelbia, kad net išsivadavusi siela tampa teršiamo materijos poveikio auka, jei tik įžeidžia Aukščiausiąjį Viešpatį. Prakāśānanda Sarasvatī patei-

kė dar ir kitą *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (10.34.9) apie tai, kaip Nanda Mahārājā užpuolė gyvatė, kuri anksčiau buvo Vidyādharcita. Vos tik gyvatę palietė Kṛṣṇos lotoso pėdos, ji atgavo savo pirmykštį kūną ir išsivadavo nuo atoveikio už savo nuodėmingus darbus. Išgirdęs, kad Jį lygina su Kṛṣṇa, Viešpats Caitanya švelniai paprieštaravo. Jis norėjo išpėti žmones, kad jie niekad nelygintų Aukščiausio Viešpaties su jokia gyva esybe. Norėdamas mus pamokyti, Jis prieštaravo tokiam palyginimui, nors Pats buvo Aukščiausias Dievas. Todėl sakė, kad lyginti ką nors su Aukščiausiuoju Viešpačiu Kṛṣṇa yra didžiausias nusižengimas. Viešpats Caitanya dažnai sakydavo, kad Aukščiausias Dievo Asmuo, Višņu, yra didis, ir, lyginant su Juo, pati didžiausia gyvoji esybė — be galo maža. Savo žodžiams patvirtinti Jis pateikdavo *Padma Purāṇos* posmą, kurį galima aptikti *vaiṣṇavų tantrroje (Hari-bhakti-vilāsa 1.73)*: „Tą, kuris lygina Aukščiausią Viešpatį su pusdieviais, netgi pačiais galingiausiais — Brahma ar Śiva, reikia laikyti didžiausiu ateistu”.

„Aš suprantu, kad Tu — Aukščiausias Dievo Asmuo, Kṛṣṇa, — tęsė Prakāśānanda Sarasvatī. — Nors Tu apsireiškei *bhaktos* pavidalu, vis tiek Tave reikia garbinti, nes Savo išsilavinimu ir realizacijos lygiu Tu pranoksti visus mus. Todėl piktžodžiaudami prieš Tave, mes didžiai nusižengėme. Prašau atleisk mums”.

Śrīmad-Bhāgavatam (6.14.5) pasakoja, kaip *bhakta* tampa didžiausiu iš visų transcendentalistų:

*muktānām api siddhānām
nārāyaṇa-parāyaṇaḥ
sudurlabhaḥ praśāntātmā
koṭīṣv api mahāmune*

„Yra daug išsivadavusių ir tobulumą pasiekusių sielų, bet iš visų jų geriausias yra Aukščiausio Dievo Asmens *bhakta*. Aukščiausio Viešpaties *bhaktos* visuomet ramūs ir nesutrikdomi, ir tobulumas, kurį jie pasiekė, labai retai pasitaiko net tarp milijonų žmonių”. Prakāśānanda pateikė ir kitą posmą (*Bhāg.* 10.4.46), kuris sako: kas ižeidžia *bhakta*, tas praranda viską — ilgaamžiškumą, gerovę, šlovę, religiją bei aukštesniųjų autoritetų palaiminimus. Prakāśānanda priminė dar vieną *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (7.5.32), teigiantį, kad užtenka sąlygotai sielai paliesti Aukščiausio Dievo Asmens lotoso pėdas, ir visi jos nuogastavimai išnyksta. Tačiau niekam nevalia liestis prie Aukščiausio Viešpaties pėdų, negavus palaiminimo — nenubraukus dulkių nuo tyro Viešpaties *bhaktos* lotoso pėdų. Žodžiu, tol netapsi tyru Aukščiausio Dievo Asmens *bhakta*, kol neužsitarnausi kito tyro Viešpaties *bhaktos* malonės.

„Dabar aš meldžiu prieglobsčio prie Tavo lotoso pėdų, — tarė Prakā-

śānanda Sarasvatī, — nes noriu būti pakylėtas į Aukščiausio Viešpaties *bhaktos* lygį”.

Po šio pokalbio Prakāśhānanda Sarasvatī ir Viešpats Caitanya susėdo kartu. „Visa, ką Tu kalbėjai apie *māyāvādī* filosofijos prieštaravimus, mums irgi žinoma, — tarė Prakāśhānanda. — Mes žinome, kad visi filosofų *māyāvādžiū*, o ypač Śaṅkarācāryos, *Vedų* raštų komentarai klaidingi. Śaṅkarācāryos sukurti *Vedānta-sūtros* aiškinimai — gryniausias jo vaizduotės padarinys. Tuo tarpu Tu aiškinai *Vedānta-sūtros* ir *Upaniṣadų* aforizmus, vadovaudamasis ne Savo vaizduote, bet pateikei juos tokius, kokie jie yra. Todėl visi mes laimingi, išgirdę Tavo aiškinimą. Šitaip išaiškinti *Vedānta-sūtros* bei *Upaniṣadų* aforizmus gali tik Pats Aukščiausias Dievo Asmuo ir niekas kitas. Tu turi visas Aukščiausiojo Viešpaties galias, todėl prašau ir toliau aiškinti *Vedānta-sūtrą*, kad patirčiau jos išganingą poveikį”.

Viešpats Caitanya nesutiko, kad Jį vadintų Aukščiausiuoju Viešpačiu. Jis pasakė: „Brangus Mano pone, aš esu paprasta gyva esybė. Aš negaliu žinoti tikrosios *Vedānta-sūtros* prasmės. Ją težino Vyāsadeva, Nārāyaṇos inkarnacija. Nė viena paprasta gyva esybė neturi teisės aiškinti *Vedānta-sūtros*, remdamasi savo žemišku išmanymu. Norėdamas užkirsti kelią *Vedānta-sūtros* komentarams, kuriuos kurpia nesąžiningi žmonės, ją pakomentavo pats autorius — Vyāsadeva, parašydamas *Śrīmad-Bhāgavatam*”. Kitaip sakant, knygą geriausiai paaiškina pats jos autorius. Niekas ne-supras autoriaus minties, jei jis pats neatskleis savo sumanymo, slypinčio tarp eilučių. Todėl *Vedānta-sūtrą* reikia aiškintis pasitelkus *Śrīmad-Bhāgavatam* — komentarą, parašytą *Vedānta-sūtros* autoriaus.

Praṇava, ar *omkāra* — tai dieviškoji visų *Vedų* esmė. Smulčiau apie *omkāra* kalba *gāyatrī mantra*, kuri aiškina Jį lygiai taip pat, kaip ir *Śrīmad-Bhāgavatam*. Ta proga parašyti keturi posmai, kuriuos Brahmai aiškina Patsai Viešpats Kṛṣṇa. Brahmā, savo ruožtu, aiškina juos Nārada, o Nārada — Vyāsadevai. Taip *Śrīmad-Bhāgavatam* posmų prasmė pasiekia mus per mokinių seką. Nereikia manyti, kad kiekvienas, kas tik užsimanys, gali savo kvaila galva komentuoti *Vedānta-sūtrą* ir klaidinti skaitytojus. Visi, kas nori suprasti *Vedānta-sūtrą*, turi atidžiai perskaityti *Śrīmad-Bhāgavatam*. Vykdydamas Nārados Muni nurodymus, Vyāsadeva parašė *Śrīmad-Bhāgavatam*, kuria siekė paaiškinti *Vedānta-sūtrą*. Rašydamas *Śrīmad-Bhāgavatam*, Vyāsadeva į ją sudėjo visą *Upaniṣadų* esmę, kuri jau buvo išdėstyta *Vedānta-sūtroje*. Taigi *Śrīmad-Bhāgavatam* — tai visos *Vedų* išminties esmė. Visa tai, ką teigia *Upaniṣados* ir patvirtina *Vedānta-sūtra*, puikiai išaiškina *Śrīmad-Bhāgavatam*.

Īsopaniṣad yra fragmentas, analogiškas *Śrīmad-Bhāgavatam* posmui (8.1.10), kuris sako, kad visa, ką tik matome kosmoso reiškiniuose, tėra

Aukščiausio Viešpaties energija, kuri niekuo nesiskiria nuo Jo Paties. Jis yra visų gyvų esybių valdovas, draugas ir palaikytojas. Mes turime gyventi iš Dievo malonės ir imti tik tuos daiktus, kurie skirti mums. Taip, nesikėsindami į svetimą nuosavybę, galime ramiai gyventi.

Kitaip sakant, *Upaniṣados*, *Vedānta-sūtra* ir *Śrīmad-Bhāgavatam* siekia vieno ir to paties tikslo. Kruopščiai studijuodami *Śrīmad-Bhāgavatam*, įsitikinsime, kad ji puikiai išaiškina visas *Upaniṣadas* ir *Vedānta-sūtra*. *Śrīmad-Bhāgavatam* moko, kaip atkurti savo amžiną ryšį su Aukščiausiu Viešpačiu, kaip elgtis jį atkūrus ir, pagaliau, kaip gauti iš jo didžiausią gėrį.

Keturi posmai, prasidedantys žodžiais *aham eva* — tai visos *Bhāgavatam* esmė. Štai jie: „Aš esu aukščiausias visų gyvų esybių savitarpio santykių centras, ir Manęs pažinimas yra aukščiausias žinojimas. Metodas, leidžiantis gyvai esybei pasiekti Mane, vadinamas *abhidheya*. Jis padeda pasiekti aukščiausią būties tobulumą — meilę Dievui. Kai pasiekiamą meilę Dievui, gyvenimas tampa tobulas”. Šių keturių posmų aiškinimą pateikia *Śrīmad-Bhāgavatam*, ir Viešpats Caitanya trumpai išdėstė jų prasmę. Jis pasakė, kad niekas negali suvokti konstitucinės Aukščiausio Viešpaties padėties — Jo buveinės, Jo transcendentinių kokybių, Jo transcendentinių darbų ir šešių vertenybių. Jų pažinti nepadės nei spekuliatyvūs samprotavimai, nei akademinis išsilavinimas, jie tepažįstami per Viešpaties malonę. *Bhagavad-gītā* sako, kad tas, kam nusišypso laimė patirti Viešpaties prielankumą, Jo malone gali suvokti visus šiuos aiškinimus.

Viešpats egzistavo prieš sukuriant materialųjį pasaulį, todėl sudėtinės materijos dalys, gamta ir gyvos esybės išėjo iš Jo ir pasaulį sunaikinus sugriš į Jį. Kai kūrinija gauna išraišką, Jis ją palaiko. Iš tikrųjų visos apraiškos, kurias mes matome, tėra Jo išorinės energijos transformacija. Kai Aukščiausias Viešpats įtraukia į Save išorinę energiją, viskas sueina į Jį. Pirmajame iš keturių posmų, žodis *aham* kartojamas tris kartus; tuo norima pabrėžti, kad Aukščiausias Dievo Asmuo kupinas visų turtų ir galybės. Triskart pakartojant *aham*, griežtai išpėjami tie, kurie negali suprasti ar patikėti transcendentine Aukščiausio Viešpaties prigimtimi ir pavidalu.

Viešpats valdo Savo vidinę, išorinę, ribinę ir santykinę energijas, kosminio pasaulio manifestaciją ir gyvasias esybes. Išorinė energija pasireiškia kokybiniais materialios gamtos modusais (*guṇomis*). Kas sugeba suprasti gyvos esybės prigimtį dvasiniame pasaulyje, tas supras ir *vedyam* — tobulą žinojimą. Neįmanoma suprasti Aukščiausio Viešpaties vien tik stebint materialią energiją bei sąlygotą sielą; tik įgijus tobulą žinojimą išsivaduojama iš išorinės energijos įtakos. Mėnulis atspindi saulės šviesą, ir jei nebūtų saulės, mėnulis visai nešviestų. Taip lygiai ir materialios kosmoso reiškiniui tėra dvasinio pasaulio atspindys. Tuomet, kai išties išsivadu-

sime nuo išorinės energijos apžavų, suvoksime konstitucinę Aukščiausio Viešpaties prigimtį. Atsidavimo tarnyba — vienintelė priemonė pasiekti Dievą ir ją gali praktikuoti kiekvienas, bet kurioje šalyje ir visomis aplinkybėmis. Atsidavimo tarnyba — aukščiau keturių religijos principų ir aukščiau žinojimo, kuri atneša išsivadavimas. Net pradinės atsidavimo tarnybos stadijos yra transcendentalios aukščiausiam žinojimui, įgyjamam išsivadavus ar praktikuojant kurią įprastinę religiją.

Todėl nepriklausomai nuo kastos, įsitikinimų, odos spalvos, gyvenamos vietos, etc., reikia kreiptis į *bona fide* dvasinį mokytoją ir sužinoti iš jo viską apie atsidavimo tarnybą. Tikrasis gyvenimo tikslas — pažadinti mūsų meilę Dievui. Tai yra mūsų svarbiausias poreikis. Kaip pasiekti meilę Dievui, paaiškinta *Śrīmad-Bhāgavatam*. Žinojimas yra teorinis ir ypatingas, arba realizuotas, o tobulą realizuotą žinojimą įgysime tada, kai įgyvendinsime dvasinio mokytojo duotus nurodymus.

Kodėl reikia studijuoti Vedānta-sūtrą?

Žinios — tai informacija, pasemta iš šventraščių, o mokslas — tai praktinis šių žinių pritaikymas. Žinios yra mokslinės, kai jas iš šventraščių gauname per *bona fide* dvasinį mokytoją, tačiau kai jos interpretuojamos spekuliatyviais samprotavimais, tai tėra tušti prasimanymai. Mokslškai suprasdami šventraščių tiesas padedant *bona fide* dvasiniam mokytojui, iš esmės patirsime tikrąją Aukščiausio Dievo Asmens padėtį. Transcendentinis Aukščiausio Dievo Asmens pavidalas skiriasi nuo materijos apraiškų ir nepasiekiamas materijos reakcijoms. Jei žmogus neturi mokslinio supratimo apie dvasinį Dievo Asmens pavidalą, jis tampa impersonalistu. Saulės spinduliai savaime yra šviesa, bet toji šviesa skirtinga nuo saulės. Ir vis dėlto saulė ir saulės šviesa nėra kažkas viena nuo kito atsieta, nes be saulės nebūtų šviesos, o be šviesos žodis „saulė“ prarastų savo prasmę.

Neišsivadavus iš materialios energijos įtakos, neišmanoma pažinti Aukščiausio Viešpaties ir Jo įvairių energijų. Tas, kurį užbūrė materialios energijos kerai, nepažįsta dvasinio Aukščiausio Viešpaties pavidalo. Nepažinūs transcendentinio Aukščiausio Dievo Asmens pavidalo, negali būti net kalbos apie meilę Dievui. Kol nepatiriame transcendentinio Aukščiausio Viešpaties pavidalo, tol nepasieksime meilės Dievui, o be meilės Dievui žmogaus gyvenimas negali būti tobulas. Kaip penki grubieji gamtos pradmenys — žemė, vanduo, ugnis, oras ir eteris — yra visų šio pasaulio gyvų esybių viduje ir išorėje, taip ir Aukščiausias Viešpats yra ir šios reiškinių viduje, ir už jos ribų. Viešpaties *bhaktos* pajėgūs tai suvokti.

Tyri *bhaktos* žino, kad jie pašaukti tarnauti Aukščiausiam Dievo Asmeniui, ir kad visi egzistuojantys daiktai gali būti panaudoti kaip priemonė tarnauti Aukščiausiajam. *Bhaktą* palaimino Aukščiausiasis, esantis jo širdyje, todėl *bhakta* sugeba matyti Aukščiausią Viešpatį visur. Ir iš tikrųjų, tik Jį *bhakta* ir temato. Štai kaip *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.2.55) kalba apie santykius tarp *bhaktos* ir Aukščiausio Viešpaties:

*visṛjati hṛdayaṁ na yasya sākṣād
dharir avasābhīhito 'py aghaughā-nāśaḥ
praṇaya-raśanayā dhṛtāṅghri-padmaḥ
sa bhavati bhāgavata-pradhāna uktaḥ*

„Jei žmogaus širdis visad susieta meilės saitais su Aukščiausio Viešpaties lotoso pėdom, Viešpats jo neapleidžia. Net jei jis ir ne visai tobulai atmena Viešpatį, vis tiek jį reikia laikyti aukščiausio lygio *bhakta*“. Štai koks pavyzdys pateikiamas *Śrīmad-Bhāgavatam*, *Daśa-skandhoje* (10.30.4). *Gopēms* susirinkus šokti su Kṛṣṇa *rāsos* šoki, Kṛṣṇa jas paliko. Tada *gopēs* ėmė giedoti šventą Kṛṣṇos vardą ir, pamišimo pagautos, klausinėjo miško gėles ir vijoklius apie Kṛṣṇą. Kṛṣṇa lyg dangus, Jis — visur.

Studijuodami *Śrīmad-Bhāgavatam*, galime sužinoti apie mūsų amžinų santykius su Aukščiausiu Viešpačiu, suprasti, koku būdu ateisime pas Viešpatį ir pasieksime aukščiausią realizaciją — meilę Dievui. Aiškindamas Prakāśānandai Sarasvatī, kaip per atsidavimo tarnybą pasiekti Aukščiausią Dievo Asmenį, Viešpats Caitanya pateikė *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (11.14.21), kur Viešpats sako, kad Jį pažinti galima tik per atsidavimo tarnybą, atliekamą su tikėjimu ir meile. Ir tikrai, tik atsidavimo tarnyba apvalo *bhaktos* širdį ir pakelia ją į aukščiausią realizacijos lygį, kuriame jis tvirtai tikėdamas tarnauja Aukščiausiam Viešpačiui. Net jei žmogus yra žemos kilmės, pavyzdžiui, gimęs *caṇḍālų* (šunėdžių) šeimoje, kai jis pasiekia aukščiausią meilės Dievui lygį, jame išryškėja daugybė transcendentinių bruožų. Šie transcendentiniai požymiai aprašyti *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.3.31):

*smarantaḥ smārayantaś ca
mitho 'ghaughā-haraṁ harim
bhaktyā saṁjātayā bhaktyā
bibhraty utpulaakām tanum*

„Kai *bhaktos* kalbasi apie dalykus, susijusius su Aukščiausiu Viešpačiu ir apvalančius jų širdis nuo atoveikio už visas jų nuodėmes, juos pagau-na ekstazė, ir atsidavimo tarnybos dėka jie rodo įvairius ekstazės požy-mius“. Ir dar *Śrīmad-Bhāgavatam* sako: „*Bhaktos* jaučia spontanišką po-traukį Viešpačiui, todėl giedodami šventus Jo vardus, jie tai verkia, tai juokiasi, šoka ar dainuoja, etc., nepaisydami jokių socialinių susitarimų“ (*Bhāg.* 11.2.40).

Turime suprasti, kad *Śrīmad-Bhāgavatam* — tai tikrasis *Brahma-sūtros* aiškinimas, kurį sudarė pats Vyāsadeva. *Garuḍa Purāṇa* sako:

*artha 'yam brahma-sūtrāṇām
bhāratārtha-vinirṇayaḥ*

*gāyatrī-bhāṣya-rūpo 'sau
vedārtha-paribr̥mhitāḥ*

*grantho 'ṣṭādaśa-sāhasraḥ
śrīmad-bhāgavatābhidhaḥ*

„*Śrīmad-Bhāgavatam* — tai autorizuotas *Brahma-sūtros* aiškinimas ir *Mahābhāratos* aiškinimo tęsinys. Tai *gāyatrī mantros* ekspansija ir viso *Vedų* žinojimo esmė. *Śrīmad-Bhāgavatam*, sudaryta iš aštuoniolikos tūkstančių posmų, vadinama visų *Vedų* raštų aiškinimu”. Jau *Śrīmad-Bhāgavatam* Pirmoje Giesmėje Naimiṣāraṇyos išminčiai paklausė Sūtos Gosvāmī, kaip sužinoti *Vedų* raštų esmę. Atsakydamas, Sūta Gosvāmī pateikė *Śrīmad-Bhāgavatam*, kaip visų *Vedų*, istorijų ir kitos *Vedų* raštijos esmę. Kitoje *Śrīmad-Bhāgavatam* vietoje (12.13.15) aiškiai pasakyta, kad *Śrīmad-Bhāgavatam* — viso *Vedāntos* žinojimo esmė ir kad tas, kas pajuto *Śrīmad-Bhāgavatam* žinių skonį, nebenori studijuoti jokių kitų raštų. Jau iš pat pradžių *Śrīmad-Bhāgavatam* nusako ir *gāyatrī mantros* prasmę bei tikslą: „Lenkiuosi Aukščiausiajai Tiesai”. Tai pirmasis įvadinis posmas, kalbantis apie Aukščiausiąją Tiesą, kurią *Śrīmad-Bhāgavatam* aprašo kaip kosmoso reiškinijos kūrimo, palaikymo ir naikinimo šaltinį. Nusišalinti Dievo Asmeniui, Vāsudevai (*om namo bhagavate vāsudevāya*), nurodo tiesiai į Viešpatį Śrī Kṛṣṇą, dieviškąjį Vasudevą ir Devakī sūnų. Apie šį faktą *Śrīmad-Bhāgavatam* toliau kalbama dar smulkiau. Vyāsadeva teigia, kad Śrī Kṛṣṇa yra pirmapradis Dievo Asmuo, o visi kiti — tai tiesioginės ar netiesioginės plenarinės dalys arba tų dalių dalys. Vėliau šią temą išplėtojo Śrīla Jīva Gosvāmī savo kūrinyje *Kṛṣṇa-sandarbha*, o pirmapradė gyva būtybė Brahmā iš esmės apibūdino Kṛṣṇą savo traktate *Brahma-saṁhitā*. *Sāma Veda* taip pat patvirtina, kad Viešpats Śrī Kṛṣṇa yra dieviškasis Devakī sūnus.

Śrīmad-Bhāgavatam autorius savo maldoje visų pirma iškelia mintį, kad Viešpats Śrī Kṛṣṇa yra pirmapradis Viešpats, ir jei Absoliutų Dievo Asmenį reikia kaip nors transcendentistiškai įvardinti, tas įvardijimas turi būti „Kṛṣṇa” — „visų patraukliausias”. Daugelyje *Bhagavad-gītos* vietų Viešpats pareiškia, kad Jis — pirmapradis Dievo Asmuo; tai patvirtina ir Arjuna, cituodamas didžius išminčius: Nārada, Vyāsa ir daugelį kitų. *Padma Purāna* irgi teigia, kad iš nesuskaičiuojamos daugybės Viešpaties vardų „Kṛṣṇa” yra pats svarbiausias. Nors vardas „Vāsudeva” nurodo plenarinę Dievo Asmens dalį ir nors visi kuo įvairiausi Viešpaties pavidalai tapatūs Vāsudevai, šiame tekste Vāsudeva — tai, visų pirma, dieviškasis Vasudevą ir Devakī sūnus. Śrī Kṛṣṇą nuolat medituoja *paramahamsos* — tie, kurie pasiekė pasaulio atsižadėjimo aukštumas. Vāsudeva, arba Viešpats Śrī Kṛṣṇa — tai visų priešasčių priešastis, o visa, kas egzistuoja — tai Jo emanacija. Kaip tai vyksta, aiškina tolesni *Śrīmad-Bhāgavatam* skyriai.

Caitanya Mahāprabhu *Śrīmad-Bhāgavatam* vadina nepriekaištinga *purāṇa*, nes ji pasakoja apie transcendentinius Aukščiausio Dievo Asmens, Śrī Kṛṣṇos, žaidimus. *Śrīmad-Bhāgavatam* sukūrimo istorija irgi šlovinga. Ją sudarė Vyāsadeva, remdamasis savo brandžia patirtimi transcendentinio žinojimo srityje ir savo dvasinio mokytojo Śrī Nārados Muni nurodymais. Vyāsadeva sudarė visą *Vedų* raštiją: keturias *Vedas*, *Vedānta-sūtra* (arba *Brahma-sūtras*), *Purāṇas* ir *Mahābhārata*. Ir vis dėlto jis nepajuto pasitenkinimo tol, kol neparašė *Śrīmad-Bhāgavatam*. Tą nepasitenkinimą pastebėjo jo dvasinis mokytojas Nārada ir patarė jam parašyti apie transcendentinius Viešpaties Śrī Kṛṣṇos žygius. Transcendentiniai Śrī Kṛṣṇos žygiai atskirai aprašyti *Śrīmad-Bhāgavatam* Dešimtoje Giesmėje, kurioje, sakoma, glūdi viso kūrinio esmė. Nevalia išsyk imtis Dešimtos Giesmės — prie jos reikia priartėti nuosekliai, stengiantis suprasti tuos dalykus, kurie yra pateikiami pirmiau.

Filosofinį protą domina visų kūrinių kilmė. Kai filosofiškai nusiteikęs žmogus žvelgia į nakties dangų, jam savaime kyla klausimas, kas yra žvaigždės, kaip jos išsidėsčiusios, kas jose gyvena, etc. Šie klausimai visiškai natūralūs žmogui, nes jo sąmonė labiau išsivysčiusi, negu gyvūnų. Atsakydamas į tokius klausimus, *Śrīmad-Bhāgavatam* autorius sako, kad Viešpats — visų kūrinių šaltinis. Jis ne tik kūrėjas, bet ir palaikytojas bei naikintojas. Apreišktoji kosmoso kūrinija yra tam tikru metu Viešpaties valia sukuriama, kuri laiką palaikoma ir galiausiai Jo valia sunaikinama. Taigi Jis yra aukščiausioji valia, lemianti kiekvieną veiksmą.

Žinoma, yra visokių ateistų, kurie netiki kūrėju, bet tai tik jų menkų žinių pasekmė. Šiuolaikiniai mokslininkai sukuria raketas ir specialiais įtaisais paleidžia jas į kosmoso platybes, ten jos kuri laiką skrieja kontroliuojamos mokslininkų, kurie yra labai toli nuo jų. Visi pasauliai su jų nesuskaičiuojamom planetom panašūs į tas raketas, ir visus juos kontroliuoja Dievo Asmuo.

Vedų raštija sako, kad Absoliuti Tiesa, Dievo Asmuo — svarbiausia iš visų gyvųjų asmenybių. Visos gyvos būtybės, nuo pirma sukurtos būtybės Brahmos iki menkiausios skruzdės, yra individualios gyvos esybės. Yra daugybė kitų gyvų būtybių, kurios aukštesnės net už Brahma, ir visos jos pasižymi individualiais bruožais. Dievo Asmuo irgi yra gyva būtybė, ne mažiau individuali už bet kurią kitą. Tačiau Aukščiausias Viešpats — aukščiausioji gyva būtybė, turinti didžiausią protą ir valdanti daugybę įvairiausių nesuvokiamų energijų. Jeigu žmogaus protas sugeba sukurti raketas ir kosmoso laivus, tai nesunku suprasti, kad dar galingesnis protas sugeba sukurti kur kas sudėtingesnius dalykus. Išmintingas žmogus sutiks su šiuo argumentu, bet kietakaktis užsispyrėlis — niekada.

Śrīla Vyāsadeva iš karto pripažįsta, kad aukščiausias protas yra *paramēśvara* — aukščiausias valdovas. *Bhagavad-gītā* ir visi šventraščiai, pa-

rašyti Śrīlos Vyāsadevos, sako, kad *parameśvara* — tai Pats Śrī Kṛṣṇa. Tą tiesą ypač kruopščiai pagrindžia *Śrīmad-Bhāgavatam*. Ir *Bhagavad-gītoje* Pats Viešpats sako, kad nėra *paratattvos* (*summum bonum*), kuri būtų aukštesnė už Jį. Todėl autorius nedelsdamas ima šlovinti *paratattvą* Śrī Kṛṣṇą, kurio transcendentinius žygius aprašo Dešimtoji Giesmė.

Nedori žmonės puola tiesiog prie Dešimtosios Giesmės, ypač tų penkių jos skyrių, kur vaizduojamas Viešpaties *rāsos* šokis. Tačiau tai pati slaptiniausioji šio didžio kūrinio *Śrīmad-Bhāgavatam* dalis. Ir nėra abejonės, kad neišsavinę tobulų transcendentinių žinių apie Viešpatį, klaidingai suprasime šventus, transcendentinius Viešpaties žaidimus šokant *rāsos* šoki ir Jo meilės santykius su *gopėmis*. Tai specialus ir grynai dvasinis dalykas, ir tik išsivadavusios asmenybės, palaiptui pasiekusios *paramahamsos* lygį, sugeba pajusti transcendentinį, švento *rāsos* šokio skonį.

Todėl Śrīla Vyāsadeva suteikia skaitytojui galimybę palengva plėtoti savo dvasinę realizaciją ir tik po to tiesiogiai džiaugtis svarbiausiais Viešpaties žaidimais. Jis sąmoningai pasitelkia *gāyatrī mantra*: *dhīmahī*. Ši *gāyatrī mantra* specialiai skirta dvasiškai pažengusiems žmonėms. Sėkmingas *gāyatrī mantros* kartojimas padeda suvokti transcendentinę Viešpaties padėtį. Tačiau pirmiausia reikia įgyti *brāhmaṇos* savybių ir pasiekti stabilų dorybės *guṇos* lygį. Tada *gāyatrī mantros* kartojimas bus sėkmingas. Ir tik po to prasideda transcendentinis Viešpaties, Jo vardo, Jo šlovės, Jo savybių, etc. pažinimas. *Śrīmad-Bhāgavatam* — tai pasakojimas apie Viešpaties *svarūpą* (pavidalą), apreikštą Jo vidinės galios. Ši galia skiriasi nuo išorinės galios, suteikusios išraišką patyrimui prieinamam kosminiam pasauliui. Jau pačiame pirmajame pirmo *Śrīmad-Bhāgavatam* skyriaus posme Śrīla Vyāsadeva labai ryškiai skiria vidinę ir išorinę galias. Šiame posme jis sako, kad vidinė galia — tai tikroji realybė, tuo tarpu išorinė energija, apreikšta materialios egzistencijos pavidalu — laikina ir iliuzinė, ne tikresnė už mirazą dykumoje. Miraže galima išvystyti vandenį, tačiau tikro vandens rasime kitur. Taip ir apreikštoji kosmoso kūrinių atrodo tarsi realybė, bet iš tikrųjų ji tėra tikrosios realybės, esančios dvasiniame pasaulyje, atspindys. Dvasiniame pasaulyje mirazų nėra. Absoliuti Tiesa yra ten, o ne čia, materialiam pasaulyje. Materialiam pasaulyje viskas tik sąlyginė tiesa, ir viena tiesa yra priklausoma nuo kitos. Ši kosmoso kūrinių — trijų materialios gamtos *guṇų* sąveikos rezultatas. Laikinos apraiškos sukurtos taip, kad suglumusiam sąlygotos sielos protui iliuziją pavaizduotų esant tikrove. Todėl atrodo, kad gyvybės rūšių yra labai daug, tarp jų ir didieji pusdieviai — Brahmā, Indra, Candra, etc. Iš tikrųjų apreikštasis pasaulis nėra realybė, tačiau atrodo esąs tikras, kadangi tikroji realybė yra dvasiniame danguje, kur amžinai gyvena Dievo Asmuo kartu su Savo transcendentiniais atributais.

Didžiulės statybos vyriausias inžinierius pats nestato, tačiau jis vienas težino visus statybos kampelius, nes viskas daroma tik jam nurodžius. Žodžiu, jis tiesiogiai ir netiesiogiai žino viską apie šią statybą. Taip ir Dievo Asmuo — aukščiausias šios kosmoso kūrinijos inžinierius — labai gerai žino, kas vyksta kiekviename kosmoso kūrinijos kampelyje, nors atrodo, kad veiksmus atlieka kažkas kitas. Iš tiesų materialioje kūrinijoje niekas nėra nepriklausomas; visur jaučiama Aukščiausio Viešpaties ranka. Visi materijos pradmenys, o taip pat ir dvasinės kibirkštys tėra Jo emanacijos. Visi materialaus pasaulio kūriniai buvo sukurti sąveikaujant tarpusavyje dviem energijoms — materialiai ir dvasinei. Materiali ir dvasinė energijos yra Absoliučios Tiesos, Dievo Asmens, Śrī Kṛṣṇos.

Laboratorijoje chemikas gali sumaišyti vandenilį bei deguonį ir taip pagaminti vandenį, vis dėlto tikrovėje gyva esybė veikia tik Aukščiausio Viešpaties vadovaujama. Juk visas medžiagas, kurias naudoja chemikas, suteikia Viešpats. Viešpats tiesiogiai ar netiesiogiai žino viską iki mažiausios smulkmenos. Be to, Jis yra visiškai nepriklausomas. Jį galima palyginti su aukso kasykla, o kosmoso kūrinius — su papuošalais, kurie pagaminti iš kasykloje gauto aukso: žiedais, karoliais, etc. Kokybe aukso žiedas ir karoliai tapatūs kasyklos auksui, tačiau kiekybiškai auksas iš kasyklos ir auskarų bei vėrinių auksas skiriasi. Svarbiausia vieta Viešpaties Caitanyos filosofijoje apie Absoliučią Tiesą tenka minčiai, kad Aukščiausias Viešpats su Savo kūrinija sudaro vienovę ir skirtybę tuo pat metu. Niekas nėra visiškai lygus Absoliučiai Tiesai, bet niekas nėra ir nepriklausomas nuo Jos.

Visos sąlygotos sielos — nuo Brahmos, kuri galima vadinti mūsų visatos inžinieriumi, iki mažiausios skruzdės — kažką kuria, tačiau nė viena jų nėra nepriklausoma nuo Aukščiausio Viešpaties. Materialistas klaidingai mano, kad be tokio šaunuolio, kaip jis, nėra kito kūrėjo, bet tai vadinasi *māyā*, arba iliuzija. Menkos žinios neleidžia materialistui pažvelgti toliau, negu leidžia jo netobulos joslės; todėl jis mano, kad materija pati savaimė įgauna formą, ir tai nepriklauso nuo sąmonės, kuri už jos slypi. Śrīla Vyāsadeva tą mintį paneigia dar pirmame *Śrīmad-Bhāgavatam* posme. Jau buvo kalbėta, kad Vyāsadeva — išsivadavusi siela, ir šią autoritetinę knygą jis sudarė po to, kai pasiekė dvasinį tobulumą. Išbaigtoji visuma, arba Absoliuti Tiesa — visa ko šaltinis, todėl viskas priklauso nuo Jos. Viskas egzistuoja Absoliučios Tiesos kūne. Bet kuri atskiros kūno dalies veiksmą ar to veiksmo atoveikį realiai suvokia ikūnytoji višybė. Jei kūrinija glūdi Absoliučios Tiesos kūne, tai Absoliutas tiesiogiai ar netiesiogiai žino viską.

Śruti-mantra sako, kad absoliuti visuma, arba Brahmanas — tai pirmutinis visa ko šaltinis. Viskas iš Jo atsiranda, Jis viską palaiko ir galų gale

viskas į Jį vėl sueina. Toks yra gamtos dėsnis. Taip teigia ir *smṛti-mantra*. Ji sako, kad Brahmos epochos pradžioje Absoliuti Tiesa, ar Brahmanas, yra šaltinis, iš kurio viskas atsiranda, ir ta pati Absoliuti Tiesa yra toji talpykla, į kurią viskas sueina pasibaigus Brahmos epochai. Mokslininkai materialistai visai nepagrįstai įsitikinę, kad mūsų planetų sistema kilo iš Saulės, tačiau paaiškinti iš kur atsirado Saulė, jie nesugeba. *Vedų* raštinija paaiškina, kas yra pirmutinis visa ko šaltinis. Brahmā yra šios visatos kūrėjas, bet šis kūrėjas nėra pirmąpradis, nes įkvėpimą kurti jis gavo medituodamas. Kaip teigia pirmasis *Śrīmad-Bhāgavatam* posmas, *Vedų* žinojimo Brahmą mokė Dievo Asmuo. Posmas sako, kad Aukščiausias Viešpats įkvėpė antrinį kūrėją Brahmą ir įgalino jį atlikti kūrėjo funkcijas. Taigi Aukščiausiasis — vyriausias inžinierius; visiems kūrėjams tarpininkams vadovauja tikrasis protas — Absoliutus Dievo Asmuo, Śrī Kṛṣṇa. *Bhagavad-gītoje* Śrī Kṛṣṇa Pats pareiškia, kad Jis vienas valdo kuriamąją energiją (*prakṛti*), materijos visumą. Todėl Śrī Vyāsadeva garbina ne Brahmą ir ne Saulę, o Aukščiausią Viešpatį, kuris vadovauja ir Brahmos, ir Saulės kūrybinei veiklai.

Sanskrito žodžiai *abhijñā* ir *svarāt*, kurie yra pirmame *Śrīmad-Bhāgavatam* posme, turi gilią prasmę. Šie du žodžiai išskiria Viešpatį iš visų kitų gyvų esybių. Jokia gyva esybė, išskyrus aukščiausiąją būtybę — Absoliutų Dievo Asmenį, negali būti nei *abhijñā*, nei *svarāt*, t.y. nė viena jų nėra nei visa žinanti, nei visiškai nepriklausoma. Visi semiasi žinių iš to, kuris pirmesnis ir daugiau žino. Net Brahmā, pirmoji šio materialaus pasaulio gyva būtybė, tam, kad galėtų kurti, turėjo medituoti Aukščiausią Viešpatį ir remtis Jo pagalba. Jei pats Brahmā ir Saulė negali nieko sukurti, negavę žinių iš tų, kurie yra aukščiau jų, tai ką ir kalbėti apie mokslininkus materialistus, kurie yra visiškai priklausomi nuo daugybės dalykų? Tokie šių laikų mokslininkai, kaip Jagadisha Chandra Bose, Isaacas Newtonas, Albertas Einsteinas, etc., galėjo labai aukštai vertinti savo kūrybines galias, tačiau dėl daugelio priežasčių visi jie priklausė nuo Aukščiausio Viešpaties. Be to, ir labai tobulos šių ponų smegenys, aišku, nėra žmogaus rankų darbas. Smegenis sukuria kažkas kitas. Jei žmogus sugebėtų kurti tokias smegenis, kokias turėjo Einsteinas ar Newtonas, žmonija būtų sukūrusi daugybę tokių smegenų, užuot jas garbinusi po mirties. Jei net tokie mokslininkai nesugeba sukurti tobulų smegenų, ką ir kalbėti apie kvailus ateistus, metančius iššūkį Viešpaties valdžiai?

Net impersonalistai *māyāvādžiai*, kurie patys sau pataikauja, manydami, kad prilygo Viešpačiui, nėra nei *abhijñāḥ*, nei *svarāt* — nei visa žinantys, nei visiškai nepriklausomi. Trokšdami žinojimo, kuris suvienytų juos su Viešpačiu, *māyāvādžiai* monistai atlieka rūsčias askezes, bet galų gale jie tampa priklausomi nuo kokio nors turtingo pasekėjo, teikiančio

jiems lėšų didžiulių vienuolynų ar šventyklų statybai. Ateistai Rāvaṇa ir Hiranyakašipu turėjo atlikti rūščias askezes, kad galėtų ignoruoti Viešpaties valdžią, bet galų gale ir jie buvo tokie bejėgiai, kad nebegalėjo išsigelbėti, kai Viešpats stėjo prieš juos žiaurios mirties pavidalu. Toks pat likimas laukia ir šių dienų ateistų, drįstančių nekreipti jokio dėmesio į Viešpaties valdžią. Šių dienų ateistams bus atlyginta taip pat, kaip ir didiesiems senovės ateistams Rāvaṇai ir Hiranyakašipu. Istorija kartojasi, ir tai, kas įvyko praetyje, jei reikės vėl pasikartos. Visad, kai nepaisome Viešpaties valdžios, gamtos dėsniai tuoj pat už tai deramai atlygina.

Visos *śruti-mantros* liudija, kad Aukščiausias Viešpats, Dievo Asmuo — visų tobuliausias. *Śruti-mantros* sako, kad visų tobuliausias Viešpats nužvelgė materiją ir taip sukūrė visas gyvas būtybes. Gyvos būtybės — tai sudėtinės Viešpaties dalelės, ir Viešpats apvaisina plačiai išsidriekusią materialią gamtą, pasėdamas joje dvasinių kibirkščių sėklas. Taip Jo išjudintos kuriamosios energijos kuria daugybę nuostabių kūrinų. Kartą vienas ateistas ginčė teigė, kad Dievas nė kiek ne sumanesnis mechanikas už sudėtingo laikrodžio, sudaryto iš daugybės smulkesnių detalių, kūrėją. Mes jam atsakėme: Dievas didesnis mechanikas už laikrodžių meistrą, Jis paprasčiausiai sukuria vieną vyriškos ir moteriškos lyties mechanizmą, ir toliau jis pats kuria daugybę analogiškų mechanizmų be tolimesnio Dievo kišimosi. Jei žmogus galėtų sukurti mechanizmus, galinčius gaminti kitus mechanizmus, pačiam žmogui nedalyvaujant, tuomet galima būtų sakyti, kad jis savo protu prilygo Dievui. Aišku, kad tai neįmanoma. Visi netobuli mechanizmai, kuriuos sukūrė žmogus, reikalauja mechaniko priežiūros. Kadangi niekas negali protu prilygti Dievui, kitas Dievo vardas yra *asamaurtha*, kuris ir pažymi, kad niekas negali prilygti Jam arba Jį pranokti. Kiekvienas turime sau lygų ar pranašesnę intelekto požiūriu žmogų, ir niekas negali to paneigti. Tačiau Viešpats — visai kas kita. *Śruti-mantros* nurodo, kad Viešpats buvo prieš sukuriant materialią visatą ir kad Jis — visų valdovas. Tai Viešpats išmokė Brahmą *Vedų* žinojimo. Mes turime visais klausimais paklusti Dievo Asmeniui. Kiekvienas žmogus, norintis išsivaduoti iš materijos pinklių, turi atsiduoti Jam. Taip teigia *Bhagavad-gītā*.

Kol žmogus neatsiduoda Dievo Asmens lotoso pėdoms, jį neišvengiamai persekios klaidos, net jei jis ir didelio proto žmogus. Tik tada, kai didis protas atsiduos Vāsudevos lotoso pėdoms ir galutinai įsisąmonins, kad Vāsudeva — visų priešasčių priežastis, tik tada, — teigia *Bhagavad-gītā* (7.19), — jis galės tapti *mahātma*, arba plačių pažiūrų žmogumi. Tačiau *mahātmu* — plačių pažiūrų žmonių — labai reta, ir tik tai jie gali suvokti Aukščiausią Viešpatį, kaip Absoliutų Dievo Asmenį, pirmąpradį visų kūrinų šaltinį. Jis — *parama*, galutinė tiesa, nes visos kitos tiesos yra

priklausomos nuo Jo. Jis — visų žinių šaltinis, todėl Jis — visa žinantis; Jam neegzistuoja iliuzija, kaip žmogui, kurio žinios reliatyvios.

Kai kurie mokslininkai *māyāvādžiai* nenori sutikti, kad *Śrīmad-Bhāgavatam* sudarė Śrīla Vyāsadeva, o dar kiti perša mintį, kad ši knyga — mūsų laikų kūrinys, parašytas kažkokio Vopadevos. Norėdamas paneigti šiuos nepagrįstus kaltinimus, Śrīla Śrīdhara Svāmī primena, kad nuorodų į *Śrīmad-Bhāgavatam* yra jau daugelyje seniausių *purāṇū*. Pirmoji *Śrīmad-Bhāgavatam* *śloka*, arba posmas, prasideda *gāyatrī mantra*, ir apie tai užsimenama *Mātsya Purāṇoje* (seniausioje iš *purāṇū*). Šioje *purāṇoje* su nuoroda į *gāyatrī mantros* kontekstą *Śrīmad-Bhāgavatam* sakoma: „Kūrinys, kuriame gausu dvasinių pamokančių pasakojimų, kuris prasideda *gāyatrī mantra* ir pasakoja Vṛtrāsuros istoriją, vadinasi *Śrīmad-Bhāgavatam*. Kas padovanoja šį didelį kūrinį mėnulio pilnatis dieną, pasiekia aukščiausią gyvenimo tobulumą ir sugrįžta atgal pas Dievą“. Apie *Śrīmad-Bhāgavatam* mini ir kitos *purāṇos*, kurios netgi nurodo, kad šį kūrinį sudaro Dvylika Giesmių ir aštuoniolika tūkstančių *śloku*. *Padma Purāṇoje*, pokalbyje tarp Gautamos ir Mahārājos Ambariṣos, irgi užsimenama apie *Śrīmad-Bhāgavatam*. Mahārājai Ambariṣai buvo patarta reguliariai skaityti *Śrīmad-Bhāgavatam*, jei jis nori išsivaduoti iš materijos nelaisvės. Taigi dėl *Śrīmad-Bhāgavatam* autoritetingumo negali būti jokių abejonių. Per pastaruosius penkis šimtus metų daugybė mokslo žmonių sudarė išsamius *Śrīmad-Bhāgavatam* komentarus ir parodė neprilygtamą mokytumą. Todėl būtų geriau, jei rimtas mokinys pamėgintų juos perskaityti, idant su dar didesniu pakilimu galėtų išklausti transcendentinę *Bhāgavatam* žinią.

Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura labiausia nagrinėja dalykus, susijusius su pirmine ir grynąja sekso psichologija (*ādi-rasa*), kurioje nėra vietos žemiškam svaiguliui. Lytinis gyvenimas — tai tas fundamentalus principas, kuris verčia judėti materialų pasaulį. Seksas šiuolaikinėje žmonių civilizacijoje — tai visos veiklos apskritai ašis. Iš tikro, kur pažvelgsi, visur pamatysi dominuojant lytinį gyvenimą. Taigi lytinis gyvenimas nėra kažkas nerealaus. Tačiau patirti realų lytinį gyvenimą tegalima dvasiniame pasaulyje. Materialusis seksas — tai viso labo iškreiptas tikrovės atspindys. Tikrovė yra Absoliuti Tiesa. Tai dar kartą patvirtina faktą, kad Absoliuti Tiesa — asmenybė, nes neįmanoma, kad Absoliuti Tiesa būtų beasmėnė ir kartu galėtų gyventi gryną lytinį gyvenimą. Impersonali monistų filosofija netiesiogiai skatina bjaurų kūnišką seksą, nes ji perdėm akcentuoja galutinės tiesos impersonalumą. Dėl to nežinantys žmonės mano, kad iškrypėliškas materialus lytinis gyvenimas — tai visa ko viršūnė, kadangi jie nieko nežino apie tikrąją dvasinę sekso formą. Seksas nesveikomis materialios egzistencijos sąlygomis skiriasi nuo dva-

sinės būties sekso. Skaitydamas *Śrīmad-Bhāgavatam*, nešališkas žmogus palengva pasiekia aukščiausią transcendentinio tobulumo lygį, išskyla viršum trijų materialios veiklos *guṇų*, virš karminės veiklos, spekuliatyvios filosofijos ir funkcinių dievybių, apie kurias kalba *Vedos*, garbinimo. *Śrīmad-Bhāgavatam* — tai atsidavimo tarnybos Aukščiausiam Dievo Asmeniui Kṛṣṇai įsikūnijimas, todėl ji yra virš visų kitų *Vedų* raštų.

Religiją sudaro keturi svarbiausieji faktoriai: 1) dorovinga veikla, 2) ekonomikos vystymas, 3) juslių tenkinimas ir 4) išsivadavimas iš materijos nelaisvės. Religinis gyvenimas skiriasi nuo barbariškos bedieviškos būties. Galima tvirtinti, kad žmogaus gyvenimas ir prasideda nuo religijos. Keturi gyvuliško gyvenimo principai — valgymas, miegojimas, savignyva ir poravimasis — bendri ir gyvuliams, ir žmonėms, tačiau religija — išskirtinė žmogaus privilegija. Be religijos žmogaus gyvenimas ne geresnis už gyvulio, todėl tikra žmonių visuomenė išpažįsta kurią nors religiją, kuri kreipia ją į savęs realizaciją ir kalba apie žmogaus amžiną santykius su Dievu. Žemesniuose žmonių civilizacijos raidos etapuose žmonės visą laiką lenktyniauja, kas labiau užvaldys materialią gamtą. Kitaip sakant, vyksta nuolatinės varžybos, stengiantis patenkinti jusles. Taip, skatinami minties apie juslinį pasitenkinimą, žmonės ima atlikinėti religinius ritualus. Dorovinga veikla ir religinės apeigos atliekamos dėl materialios naudos, ir jei materialiai nauda gaunama kitokiu būdu, tariamoji religija užmirštama. Ši reiškinį mes galime stebėti šiuolaikinėje žmonių civilizacijoje. Kadangi ekonominiai žmonių troškimai tariamai realizuojami kitokiu keliu, religija dabar niekas nesidomi. Bažnyčios, mėsėtės ir šventyklos iš esmės nebelankomos, nes žmonės labiau domina gamyklos, parduotuvės ir kino teatrai, o senolių rankomis pastatyti Dievo namai stovi apleisti. Tai įrodo, kad religija dažniausia praktikuojama ekonomikos vystymo labui, o šios reikia dėl juslinio pasitenkinimo. Kai žmogaus pastangos patenkinti jusles žlunga, jis stoja į išsigelbėjimo kelią, norėdamas susivienyti su aukščiausiąja visuma. Visų šių veiksmų tikslas vienas — juslinis pasitenkinimas.

Keturi svarbiausi jau minėti religijos faktoriai, kuriuos nurodo *Vedos*, taip sureguliuoja žmonių veiklą, kad būtų išvengta nepageidautinų varžybų dėl juslinio pasitenkinimo. Tačiau *Śrīmad-Bhāgavatam* yra transcendentali visai materialaus pasaulio veiklai, kuri atliekama norint patenkinti jusles. Tai grynai transcendentinis kūrinys, suprantamas tik Viešpaties *bhaktoms*, kurie yra aukščiau varžybų juslėms patenkinti. Materialiame pasaulyje gyvuliai, žmonės, bendruomenės ir net tautos nuožmiai kovoja, trokšdami patenkinti jusles, tačiau Viešpaties *bhaktų* visa tai nedomina. *Bhaktoms* nereikia lenktyniauti su materialistais, nes jie eina kitu keliu — atgal pas Dievą. Jie grįžta namo — ten, kur viskas amžina, tobula

ir palaiminga. Šie transcendentalistai visiškai nejaučia pavydo, ir todėl jų širdys tyros. Materialiame pasaulyje visi dega pavydu, ir todėl vyksta konkurencinė kova. Viešpaties *bhaktos* ne tik nejaučia jokio materialaus pavydo, bet ir visus užjaučia: jie siekia sukurti tokią dievacentrinę visuomenę, kurioje nebūtų konkurencijos.

Socialistų idėja apie visuomenę be konkurencijos dirbtina, kadangi net ir socialistinėse valstybėse vyksta kova dėl valdžios. Niekas neužginčys, kad svarbiausias materialistinio gyvenimo principas — juslių tenkinimas. Tai suvokti galima arba skaitant *Vedas*, arba tiesiog stebint kasdieninę žmogaus veiklą. *Vedos* rekomenduoja tokią karminę veiklą, kuri leidžia žmogui pakilti į aukštesnes planetas. Jos taip pat rekomenduoja garbinti įvairius pusdievius, kai norima pasiekti jų planetas. Ir galiausiai *Vedos* rekomenduoja tokią veiklą, kuri leistų pasiekti Absoliučią Tiesą, pažinti Jos beasmenį aspektą ir susivienyti su Ja. Tačiau beasmenis Absoliučios Tiesos aspektas — ne viskas. Aukščiau už beasmenį aspektą yra Paramātmā, arba Supersiela, o aukščiau už Ją — Aukščiausias Asmuo. *Śrīmad-Bhāgavatam* suteikia žinių apie asmenišką Absoliučios Tiesos savybes, kurios išeina už beasmenio aspekto ribų. Šių savybių aprašymas — daug didingesnė tema, negu impersonali filosofinė spekuliacija, taigi *Śrīmad-Bhāgavatam* didingesnė, negu *Vedų jñāna-kāṇḍos* skyriai. *Śrīmad-Bhāgavatam* aukščiau ir už *Vedų karma-kāṇḍos* bei *upāsanā-kāṇḍos* skyrius, kadangi ji rekomenduoja garbinti Aukščiausią Dievo Asmenį, Śrī Kṛṣṇā, dieviškąjį Vasudevą sūnų. *Vedų karma-kāṇḍos* skyrius, persunktas konkurencijos dvasios, padeda pasiekti dangaus planetas ir tenai toliau tenkinti jusles. Ši konkurencijos dvasia jaučiama ir *jñāna-kāṇḍos* bei *upāsanā-kāṇḍos* skyriuose. *Śrīmad-Bhāgavatam* to nerasime, nes jos tikslas — vien Aukščiausioji Tiesa, visų kategorijų esmė ir šaltinis.

Žodžiu, *Śrīmad-Bhāgavatam* mums papasakos apie substanciją ir santykinę tiesą, jų tikrąją prasmę bei perspektyvas. Substancija — tai Absoliuti Tiesa, Aukščiausias Dievo Asmuo, o santykinės tiesos — įvairiausių pavidalų energijos, kurias Jis išspinduliuoja. Gyvos esybės taip pat susijusios su Jo energijomis, todėl niekas iš esmės nesiskiria nuo substancijos. Ir tuo pat metu energijos nuo substancijos skiriasi. Materialia prasme ši idėja vidujai prieštaringa, tačiau *Śrīmad-Bhāgavatam* labai aiškiai nurodo vienovės ir skirtybės tuo pat metu aspektą. Ši filosofinė idėja yra ir *Vedānta-sūtroje*, pradedant *janmādy asya sūtra*. Žinios apie būdingą Absoliučiai Tiesai vienovę ir skirtybę tuo pat metu, perteikiamos visų mūsų gerovės labui. Spekuliatyvūs mąstytojai klaidina žmones, teigdami, kad Viešpaties energija yra absoliuti, tačiau suvokus tiesą apie vienovę ir skirtybę tuo pat metu, netobulos monizmo ir dualizmo sampratos neteiks mums jokio pasitenkinimo. Supratus, kad Viešpats ir Jo kūrinija

sudaro tuo pat metu ir vienoje, ir skirtybė, galima nedelsiant išsivaduoti iš trejų kančių, kurias sukelia kūnas bei protas, kitos gyvos esybės ir gamtos gaivalai.

Śrīmad-Bhāgavatam prasideda tuo, kad gyva esybė atsiduoda Absoliučiam Asmeniui. Gyva esybė atsiduoda, būdama tyros sąmonės bei suvokdama savo, kaip *bhaktos*, vienoje su Absoliutu ir kartu savo amžiną tarno padėtį. Vadovaudamasi materialiomis sampratomis, gyva esybė laiko save viso to, kas ją supa, viešpačiu, todėl ji nuolatos kenčia trejopas būties kančias. Kai tik ji suvokia savo tikrąją vietą transcendentinėje tarnystėje, ji tuoj pat išsivaduoja iš visų kančių. Materiali būties samprata paverčia niekais tarno poziciją. Norėdama valdyti materialią gamtą, gyva esybė priversta tarnauti santykinai materialiai energijai. Tačiau kai gyva esybė, suvokusi savo dvasinį identiškumą, ima su tyra sąmone tarnauti Viešpačiui, ji išsyk nusimeta materialių potraukių našta.

Be to (ir tai svarbiausia), *Śrīmad-Bhāgavatam* yra autorinis *Vedānta-sūtros* komentaras, kurį Vyāsadeva parašė jau pasiekęs dvasinės realizacijos brandą. Jis parašė šį komentarą iš Nārados malonės. Vyāsadeva — Nārāyaṇos, Dievo Asmens, inkarnacija, todėl jo autoritetas neabejotinas. Nors Vyāsadeva — visų *Vedų* raštų autorius, jis ypač rekomenduoja studijuoti *Śrīmad-Bhāgavatam*. Kitos *purāṇos* pasakoja apie įvairius pusdievių garbinimo metodus, tačiau *Śrīmad-Bhāgavatam* kalba tik apie Aukščiausią Dievo Asmenį. Aukščiausias Viešpats — visas kūnas, o pusdieviai — to kūno dalys. Todėl jei žmogus garbina Aukščiausią Viešpatį, jam nereikia garbinti pusdievių, mat Aukščiausias Viešpats glūdi visų pusdievių širdyse. Viešpats Caitanya Mahāprabhu išskyrė *Śrīmad-Bhāgavatam* iš kitų *purāṇų*, pavadinęs ją nepriekaištinga *purāṇa*.

Transcendentinė žinia pasiekia žmogų tik tada, kai jis pasiruošęs nuolankiai ją išklaudyti. Abejonės, nepatiklus požiūris nepadės jos suvokti ir patirti. Štai kodėl antrame *Śrīmad-Bhāgavatam* posme pavartotas žodis *śuśrūṣu*, kuriuo norima pasakyti, kad transcendentinę žinią reikia stengtis išgirsti. Noras susidomėjus klausytis — būtiniausia savybė, įgyjant transcendentinį žinojimą. Deja, daugeliui žmonių neįdomu kantriai klausytis *Śrīmad-Bhāgavatam* raštų. Pats metodas paprastas, tačiau praktiškai jį įgyvendinti nelengva. Žmonės, kuriuos aplenkė sėkmė, visada atras laiko klausytis kasdieninių pokalbių socialinėmis ar politinėmis temomis, tačiau kai kviečiami į sueigą pasiklausyti *Śrīmad-Bhāgavatam*, jie nepareiškia jokio noro joje dalyvauti. Kartais žmonės klausosi tų *Śrīmad-Bhāgavatam* skyrių, kurių klausytis jie dar nepasiruošę. Profesionalūs *Śrīmad-Bhāgavatam* skaitovai mėgsta skaityti pačius intymiausius jos skyrius, kur vaizduojami Aukščiausiojo Viešpaties žaidimai. Iš pažiūros šie skyriai panašūs į erotinį kūrinių. Tačiau *Śrīmad-Bhāgavatam* reikia skaityti nuo pra-

džios. *Śrīmad-Bhāgavatam* pradžioje nurodoma, kokių savybių žmogui reikia, kad jis galėtų teisingai suprasti šį kūrinį (*Bhāg.* 1.1.2). *Śrīmad-Bhāgavatam* išgirsti yra pasiruošę tik tie, kurie atliko daugybę dorovingų darbų. Protingas žmogus tiki didžiojo išminčiaus Vyāsadevos žodžiais ir kantriai klausosi *Śrīmad-Bhāgavatam* žinios, idant galėtų tiesiogiai pažinti Aukščiausią Dievo Asmenį. Visai nebūtina jėga veržtis per įvairius *Vedų* realizacijos lygius, nes iki *paramahamsos* lygio galima pakilti tiesiog sutikus kantriai išklausti žinią, kurią skelbia *Śrīmad-Bhāgavatam*. Naimišaranyos išminčiai pasakė Sūtai Gosvāmī, kad jie labai trokšta suprasti *Śrīmad-Bhāgavatam*. Jie klausėsi Sūtos Gosvāmī pasakojimų apie Kṛṣṇą, Aukščiausią Dievo Asmenį, ir jiems vis buvo maža. Jei žmogus tikrai myli Kṛṣṇą, jam niekada nepabosta klausytis apie Jį.

Todėl Viešpats Caitanya patarė Prakāśānandai Sarasvatī: „Nuolat skaityk *Śrīmad-Bhāgavatam* ir stenkis suprasti kiekvieną jos posmą. Tik ilgainiui tikrai galėsi suprasti *Brahma-sūtrą*. Sakai, kad labai trokšti studijuoti *Vedānta-sūtrą*, tačiau neperpratęs *Śrīmad-Bhāgavatam*, nesuprasi ir *Vedānta-sūtros*“. Dar Jis patarė Prakāśānandai Sarasvatī nuolat kartoti Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. „Taip elgdamasis, lengvai gausi išsivadavimą. Kai išsivaduos, tu jau būsi pakankamai subrendęs, kad pasiektum aukščiausią gyvenimo tikslą — meilę Dievui“.

Paskui Viešpats pateikė daug posmų iš tokių autoritetinių šventraščių, kaip *Śrīmad-Bhāgavatam*, *Bhagavad-gītā* ir *Nṛsimha-tāpanī*. Beje, Jis paccitavo ir tokį *Bhagavad-gītos* posmą:

brahma-bhūtaḥ prasannātmā
na śocati na kāṅkṣati
samaḥ sarveṣu bhūteṣu
mad-bhaktiṁ labhate parām

„Kas pasiekia transcendentinę padėtį, tas išsyk patiria Aukščiausią Brahmaną. Jis niekada nesisieloja, nieko netrokšta, yra vienodas visoms gyvoms esybėms. Tokiame būvyje jis gauna teisę atsidavęs tyrai tarnauti Man“ (Bg. 18.54).

Pasiekęs *brahma-bhūtos* lygį, žmogus vienodai žvelgia į visas gyvas esybes ir tampa tyras Aukščiausio Viešpaties *bhakta*. *Nṛsimha-tāpanī* (2.5.16) sako, kad tiktai išsivadavęs žmogus sugeba suprasti transcendentinius Aukščiausio Viešpaties žaidimus ir pradeda su atsidavimu Jam tarnauti. Viešpats Caitanya pateikė ir *Śrīmad-Bhāgavatam* Antrosios Giesmės posmą (2.1.9), kur Śukadeva Gosvāmī patvirtina, kad pasiekęs išsivadavimo lygį ir ištrūkęs iš *māyos* gniaužtų, jis vis tiek žavėjosi trans-

cendentiniais Krišnos žaidimais, todėl studijavo *Śrīmad-Bhāgavatam* pas savo didį tėvą Vyāsadevą.

Viešpats Caitanya pacitavo dar vieną *Śrīmad-Bhāgavatam* *śloka* (3.15.43), kurioje kalbama apie Kumāras. Kai Kumāros įžengė į Viešpaties šventyklą, juos patraukė gėlių ir Viešpaties lotoso pėdoms paaukotų *tulasī* lapelių su sandalmedžio pasta aromatas. Užteko Kumāroms įkvėpti to aromato, ir jų mintys nukrypo į tarnystę Aukščiausiam Viešpačiui, nors tuomet jie jau buvo išsivadavusios sielos. Kitame *Śrīmad-Bhāgavatam* fragmente (1.7.10) sakoma, kad net išsivadavusi ir nuo materijos nešvarybių apsivaliusi siela be jokios priežasties gali susižavėti atsidavimo tarnyba Aukščiausiam Viešpačiui. Taigi Viešpats be galo patrauklus, ir todėl Jį vadina Krišna.

Šitaip Viešpats Caitanya aptarinėjo su Prakāśānanda Sarasvatī *Śrīmad-Bhāgavatam Ātmārāmos* posmą. Viešpaties Caitanyos gerbėjas, Mahārāṣṭrījos *brāhmaṇa* pasakoja, kad Viešpats pateikė šešiasdešimt vieną šio posmo aiškinimo variantą. Visi susirinkusieji trokšte troško išgirsti įvairias *Ātmārāmos* *ślokos* traktuotes. Norėdamas patenkinti jų prašymą, Viešpats Caitanya dar syki išaiškino šią *śloka* taip, kaip jau buvo aiškinęs Sanātanai Gosvāmī. Visi girdėjusieji *Ātmārāmos* *ślokos* aiškinimus buvo apstulbę. Ir visi Viešpatį Caitanyą ėmė laikyti ne kuo kitu, o Pačiu Śrī Krišna.

Pokalbiai su Sārvabhauma Bhaṭṭācārya

Jagannātha Puryje Viešpats Caitanya susitiko su Sārvabhauma Bhaṭṭācārya. Bhaṭṭācārya, didžiausias to meto logikos žinovas, norėjo išmokyti Viešpatį *Vedāntos*. Kadangi Bhaṭṭācārya buvo jau pagyvenęs žmogus ir amžiumi tiko Viešpačiui Caitanyai į tėvus, jam pagailo jauno *sannyāsio*, ir jis pasiūlė mokytis pas jį *Vedānta-sūtros*. Bhaṭṭācārya teigė, kad kitaip Viešpačiui Caitanyai bus nelengva išlikti *sannyāsiau*. Kai Viešpats pagaliau sutiko, Bhaṭṭācārya Jagannāthos šventykloje pradėjo mokytį. Septynias dienas Bhaṭṭācārya aiškino *Vedānta-sūtrą*, o Viešpats klausėsi jo, nepratardamas nė žodžio. Aštuntą dieną Bhaṭṭācārya Jam pasakė: „Jau visą savaitę Tu manęs klausaisi, bet lig šiol nieko nepaklausei ir niekuo neparodei, kad Tau patinka mano aiškinimai. Taip ir nežinau, ar supratai mane”.

„Aš esu kvailys, — atsakė Viešpats, — ir nesugebu studijuoti *Vedānta-sūtros*. Tačiau Tu prašei, kad išklausyčiau tave, todėl bandau klausytis. Aš klausau, nes sakei, kad išklaudyti *Vedānta-sūtrą* — kiekvieno *sannyāsio* pareiga. Bet tavo žodžių prasmė Man neaiški”. Taip Viešpats davė suprasti, kad *māyāvādī sampradāyoje* nemaža vadinamųjų *sannyāsijų*, kuriems stinga išprusimo bei nuovokos. Jie klausosi *Vedānta-sūtros* iš savo dvasinio mokytojo, bet tas klausymasis yra gryniausias formalumas. Jie klausosi, tačiau nieko nesupranta. O Viešpats Caitanya teigė nesuprantąs Bhaṭṭācāryos aiškinimų ne todėl, kad nepajėgtų jų suprasti, o todėl, kad nepritarė *māyāvādžių* interpretacijai.

Kai Viešpats pasakė, kad Jis — nemokša ir kvailys, kad yra nepagalus, Bhaṭṭācārya atsakė: „Jei nesupranti, ką aš sakau, ko nieko nepaklausai? Ko sėdi ir tyli? Vis dėlto man atrodo, kad Tu turėtumei kažką pasakyti apie mano aiškinimus”.

„Mano brangus pone, — tarė Viešpats, — *Vedānta-sūtrą* ar *Vedāntos* aforizmus Aš kuo puikiausiai suprantu. Bet Man neįkandami tavo aiškinimai. Pačios *Vedānta-sūtros* prasmė visai nesudėtinga, bet tavo aiškini-

mai, atrodo, užtemdo tikrąją jos prasmę. Užtuot atskleidęs tiesioginę prasmę, tu kažką išgalvoji ir savo išsigalvojimais užtemdai tai, kas pasakyta. Manau, kad tu turi savo paties doktriną, kurią nori perteikti, pasitelkęs *Vedānta-sūtros* aforizmus”.

Muktika Upaniṣad sako, kad iš viso yra 108 *Upaniṣados*. Štai keletas jų: 1) *Īśa*, 2) *Kena*, 3) *Kaṭha*, 4) *Praśna*, 5) *Muṇḍaka*, 6) *Māṇḍūkya*, 7) *Tittiri*, 8) *Aitareya*, 9) *Chāndogya*, 10) *Bṛhad-āraṇyaka*, 11) *Brahma*, 12) *Kaivalya*, 13) *Jāvāla*, 14) *Śvetāśva*, 15) *Haṃsa*, 16) *Āruṇi*, 17) *Garbha*, 18) *Nārāyaṇa*. 108 *Upaniṣadose* sukauptos visos žinios apie Absoliučią Tiesą. 108 maldos karoliai, kuriais naudojasi *vaiṣṇavos*, kartodami *mantra*, atstovauja 108 *Upaniṣadoms*, kuriose sukauptas visas Absoliučios Tiesos žinojimas. Kai kurie *vaiṣṇavos* transcendentalistai taip pat mano, kad 108 karoliai pažymi 108 Viešpaties Kṛṣṇos artimiausius palydovus, kurie dalyvauja *rāsos* šokyje.

Viešpats Caitanya priešinosi klaidingoms *Upaniṣadų* interpretacijoms ir atmetė visus aiškinimus, neperteikiančius tiesioginės *Upaniṣadų* prasmės. Tiesioginė interpretacija vadinama *abhidhā-vṛtti*, o netiesioginė — *lakṣanā-vṛtti*. Netiesioginė interpretacija — beprasmis dalykas. Skiriami keturi pažinimo būdai: 1) tiesioginis pažinimas (*pratyakṣa*), 2) hipotetinis pažinimas (*anumāna*), 3) istorinis pažinimas (*aitihya*) ir 4) pažinimas per garsą (*śabda*). Iš šių keturių būdų geriausias — pažinimas per *Vedų* šventraščius (jie yra Absoliučios Tiesos garsinė reprezentacija). Studijuojantys *Vedas* tradiciškai, geriausiu pažinimo būdu laiko pažinimą per garsą.

Vedų raštija sako, kad bet kurios gyvos esybės išmatos ir kaulai yra nešvarūs dalykai, bet kartu ji teigia, kad karvės mėšlas ir kriauklė — švarūs. Atrodytų, šie tvirtinimai vienas kitam prieštarauja, bet kadangi *Vedos* karvės mėšlą ir kriauklę laiko švariais, *Vedų* pasekėjai juos irgi laiko švariais. Jei kokį nors teiginį norime suvokti, netiesiogiai interpretuodami, reiškia mes abejojame tuo, kas parašyta *Vedose*. Žodžiu, *Vedas* per netobulus jų interpretavimus mes nesuvoksime; *Vedas* reikia pripažinti tokias, kokios jos yra. Kai jos nepripažįstamos tokios, kokios jos yra, tada *Vedų* teiginiai yra neautoritetingi.

Pasak Viešpaties Caitanyos, bandantys savaip interpretuoti *Vedas* jokiū būdu nėra protingi žmonės. Tokiomis interpretacijomis jie tik klaidina savo pasekėjus. Indijoje yra tam tikras sluoksnis žmonių, kurie vadinasi *ārya-samāja*. Jie skelbiasi pripažįstą tik pirmines *Vedas* ir atmeta kitus *Vedų* raštus. Tačiau čia tik motyvas pateikti savo pačių interpretacijas. Pasak Viešpaties Caitanyos, tokios interpretacijos nepriimtinos. Jos neturi nieko bendra su *Vedomis*. Viešpats Caitanya sako, kad vediškieji *Upaniṣadų* teiginiai — tarsi saulės šviesa. Saulės šviesoje viskas matoma labai aiškiai ir ryškiai, lygiai taip aiškūs ir ryškūs *Vedų* teiginiai. Pūs-

dami klaidingų interpretacijų miglą, filosofai *māyāvādžiai* saulės šviesą užtemdo.

Po to Viešpats Caitanya pasakė, kad visi *Vedų* teiginiai *Upaniṣadose* orientuoti į galutinę tiesą, vadinamą Brahmanu. Žodis „Brahmanas” reiškia „didžiausias”, o kai mes kalbame apie didžiausiąjį, iškart pagalvojame apie Aukščiausią Dievo Asmenį — visų emanacijų šaltinį. Jei didžiausias neturi visų šešių vertenybių, jis nėra didžiausias. Didžiausias, kuris turi visas šešias vertenybes — tai Aukščiausias Dievo Asmuo. Taigi Aukščiausias Brahmanas kartu yra ir Aukščiausias Dievo Asmuo. *Bhagavad-gītoje* (10.12) Arjuna pripažįsta Kṛṣṇą Aukščiausiu Brahmanu (*param brahma*). Beasmenio Brahmano ir lokalizuotos Supersielos idėjas apima Aukščiausio Dievo Asmens sąvoka.

Kalbėdami apie Aukščiausią Dievo Asmenį, mes visuomet pridedame žodį *śrī*, kuris nurodo, kad Jis pasižymi visomis šešiomis vertenybėmis. Kitaip sakant, Jis visada yra asmenybė; jei Jis nebūtų asmenybė, neturėtų visų šešių vertenybių. Sakydami, kad Aukščiausia Absoliuti Tiesa beasmenė, mes turime galvoje, kad Jo asmenybė nemateriali. Todėl kai kurie filosofai, norėdami pabrėžti skirtumą tarp Jo transcendentinio kūno ir paprastų materialių kūnų, traktavo Jį kaip impersonalų materialiu požiūriu. Kitaip sakant, neigiama buvo materialinė asmenybė, bet teigiama dvasinė. *Śvetāśvatara Upaniṣad* (3.19) aiškiai nurodo, kad Absoliuti Tiesa neturi materialių kojų bei rankų, tačiau tas pat šventraštis sako, kad Jis turi dvasines rankas, ir jomis paima viską, kas Jam aukojama. Jis neturi materialių akių — užtat turi dvasines akis, kuriomis mato viską. Jis viską girdi, nors neturi materialių ausų. Savo tobulomis jausmėmis Jis suvokia praeitį, ateitį ir dabartį. Jis žino viską, bet mums Jis neperprantamas, nes materialiomis jausmėmis Jo suvokti neįmanoma. Būdamas visų emanacijų pradžia, Jis yra aukščiausias ir didžiausias, Jis — Dievo Asmuo.

Egzistuoja daug analogiškų *Vedų* himnų, kurie aiškiai sako, kad Aukščiausia Absoliuti Tiesa — Asmenybė, nepriklausanti materialiam pasauliui. Antai *Hayaśirṣa-pañcarātra* aiškina, kad nors iš pradžių visos *Upaniṣados* Aukščiausią Brahmaną traktuoja kaip beasmenį, galų gale pripažįsta asmenišką Aukščiausio Viešpaties pavidalą. Analogišką posmą randame ir *Śrī Īsopaniṣad*:

hiraṇmayena pātreṇa
satyaśyāpīhitam mukham
tat tvaṁ pūṣann-apāvṛṇu
satya-dharmāya dṛṣṭaye

„O mano Viešpatie, viso, kas gyva, globėjau, tikrąjį Tavo veidą slepia akinantis spindėjimas. Praskleiski tą uždangą ir pasirodyk Savo tyram *bhaktai*” (*Īśa*. 15).

Šis posmas atkreipia dėmesį į tai, kad kiekvienas turi užsiimti atsidavimo tarnyba Aukščiausiam Viešpačiui — Tam, kuris palaiko visą visatą. Visi mes gyvi Jo malone, todėl atsidavimo tarnyba Jam — tikroji religija. Aukščiausias Dievo Asmuo — tai amžinas *sac-cid-ānanda* pavidalas; Jo spindėjimas pripildo kūriniją, kaip saulės šviesa pripildo saulės sistemą. Kaip saulės diską slepia akinantys saulės spinduliai, taip ir transcendentinį Viešpaties pavidalą slepia akinantis spindėjimas, kuris vadinasi *brahmajyoti*. Ir išties, šiame posme aiškiai pasakyta, kad amžiną, palaimingą ir visa žinantį Aukščiausio Viešpaties pavidalą slepia akinantis *brahmajyoti* spindėjimas, sklindantis iš Aukščiausio Viešpaties kūno. Taigi *brahmajyoti* šaltinis yra Paties Viešpaties kūnas, ir tą mintį patvirtina *Bhagavad-gītā* (Bg. 14.27). Apie tai, kad beasmenis Brahmanas yra pavaldus Aukščiausiam Asmeniui, kalba *Hayaśiṛṣa-pañcarātra* ir visos kitos *Upaniṣados* bei *Vedų* raštai. Ten, kur iš pradžių kalbama apie beasmenį Brahmaną, galiausiai teigiamas Aukščiausias Asmuo. Pavyzdžiui, *Īsopaniṣad* nurodo, kad Aukščiausia Absoliuti Tiesa nuo amžių yra ir asmeniška, ir beasmenė, tačiau Jos asmeniškasis aspektas svarbesnis už beasmenį.

Pasak vienos *Taittirīya Upaniṣad mantrų* (*yato vā imāni bhūtāni jāyante*), kosmoso reiškinią tėra Aukščiausios Absoliučios Tiesos emanacija, ir ji glūdi Aukščiausioje Absoliučioje Tiesoje. Absoliuti Tiesa pavadinta lėmėju, kuris jungia tris aspektus: kuriamąjį, priešastinį ir lokalizuojantį. Taigi kaip lėmėjas, Jis yra Aukščiausias Dievo Asmuo, nes visi išvardinti požymiai būdingi asmenybei. Kaip kuriantis kosmoso reiškinijos veiksnys, Jis — mąstymo, jausmų ir valios šaltinis. Be mąstymo, jausmų ir valios kosmoso reiškinijoje nebūtų tvarkos ir planingumo. Ir vėlgi, Jis yra priešastinis veiksnys, nes Jis pirmasis sumanė kosmosą. Jis ir lokalizuojantis veiksnys, nes viskas glūdi Jo energijoje. Akivaizdu, kad visi minėtieji atributai yra asmenybės atributai.

Chāndogya Upaniṣad (5.2.3) sako, kad Aukščiausias Dievo Asmuo, norėdamas tapti daugeliu, nužvelgia materialią gamtą. Apie tai liudija ir *Aitareya Upaniṣad* (1.1): *sa aikṣata* — „Viešpats nužvelgė materialią gamtą“. Iki Jam žvelgiant, kosmoso reiškinią neegzistavo, todėl Jo žvilgsnis materijos nesuterštas. Jis turėjo matymo galią dar prieš sukuriant materiją, todėl Jo kūnas nematerialus. Jo mintys, jausmai ir veiksmai transcendentalūs. Žodžiu, galima daryti išvadą, kad protas, kuriuo Viešpats mąsto, jaučia ir išreiškia Savo valią — transcendentinis; transcendentinės ir akys, kuriomis Jis nužvelgia materialią gamtą. Jo transcendentinis kūnas ir joslės egzistavo prieš sukuriant materiją, todėl Viešpaties protas ir mintys, jausmai bei valia taip pat transcendentiniai. Tokia visų *Vedų* raštų svarbiausia mintis.

Žodis „Brahmanas“ *Upaniṣadose* pasitaiko labai dažnai. Brahmaną, Paramātmą ir Bhagavāną, Aukščiausią Dievo Asmenį, — visus kartu *Śrī-*

mad-Bhāgavatam vadina Absoliučia Tiesa. Brahmano ir Paramātmos pažinimas — tai etapui siekiant galutinio Aukščiausio Dievo Asmens pažinimo. Štai tikroji *Vedų* raštijos išvada.

Taigi, pasak liudijimų, kuriuos pateikia įvairūs *Vedų* raštai, Aukščiausias Viešpats Kṛṣṇa yra galutinis Brahmano pažinimo tikslas. *Bhagavad-gītā* (Bg. 7.7) irgi teigia, kad už Kṛṣṇą nėra nieko aukščiau. Madhvācārya, vienas didžiausių *ācāryų* mokinių sekoje, kuri prasidėjo nuo Brahmos, savo *Vedānta-sūtros* komentaruose teigė, kad į viską reikia žvelgti remiantis autoritetingais šventraščių liudijimais. Jis pateikė *Skanda Purāṇos* posmą, kuris sako, kad *Ṛg Veda*, *Sāma Veda*, *Atharva Veda*, *Mahābhārata*, *Pañcarātra* ir pirminis *Rāmāyaṇos* variantas — tikri *Vedų* liudijimai. *Vaiṣṇavų* pripažįstamos *Purāṇos* irgi laikomos *Vedų* liudijimais. Iš tikro visą tų raštų turinį reikia pripažinti galutine išvada nereikalaujant įrodymų, o *Vedų* raštija skelbia, kad Kṛṣṇa — Aukščiausias Dievo Asmuo.

Asmeniško ir beasmenio aspektų pažinimas

Purānos vadinamos papildomais *Vedų* kūriniais. Paprastam žmogui kartais sunku suprasti, apie ką kalba pirminės *Vedos*, todėl *Purānos* viską išaiškina gyvais pasakojimais ir istoriniais pavyzdžiais. *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.14.32) sako, kad Mahārājai Nandai, Vṛndāvanos piemenims ir gyventojams labai pasisekė, nes kupinas palaimos Aukščiausias Brahmanas, Dievo Asmuo, amžinai pramogauja jų draugo vaidmenyje.

Pasak *Śvetāśvatara Upaniṣad* „*apāṇi-pādo javano grahītā*“ *mantros*, Brahmanas neturi materialių rankų ir kojų, ir vis dėlto Jo eigastis labai didinga, ir Jis priima viską, kas Jam aukojama. Vadinasi, Jis turi transcendentines galūnes ir nėra beasmenis. Tačiau nesuprantantys *Vedų* pagrindų žmonės pabrėžia beasmenius materialius Aukščiausios Absoliučios Tiesos bruožus ir todėl Absoliučią Tiesą klaidingai vadina beasmenė. *Māyāvādos* filosofai impersonalistai stengiasi įrodyti, kad Absoliuti Tiesa beasmenė, tačiau tai prieštarauja *Vedų* raštams. Nors *Vedų* raštija patvirtina, kad Aukščiausia Absoliuti Tiesa turi daugybę energijų, impersonalistai *māyāvādžiai* vis tiek mėgina įrodinėti, esą Absoliuti Tiesa neturi energijos. Bet jie negali nuneigti to, kad Absoliuti Tiesa — tai kupina energijos asmenybė. Įrodyti, kad Ji beasmenė, tiesiog neįmanoma.

Anot *Viṣṇu Purānos* (6.7.61–63), gyvos esybės — tai *kṣetrājña* energija. Nors gyvoji esybė yra sudėtinė Aukščiausio Viešpaties dalelė ir viską žino, ji vis dėlto įgrimzta į materijos purvą ir kenčia visas materialios būties kančias. Skirtingus šių gyvų esybių gyvenimo kelius lemia tai, kiek smarkiai jos išipainiojusios materialioje gamtoje. Pirmąpradė Aukščiausio Viešpaties energija — dvasinė energija, ir ji nesiskiria nuo Aukščiausio Absoliutaus Dievo Asmens. Gyvoji esybė vadinama ribine Aukščiausio Viešpaties energija, o materialinė energija — žemesnioji energija. Apšvaigusi nuo materijos ir užimanti ribinę padėtį gyva esybė išipainioja į žemesnės energijos, materijos, pinkles. Tuomet ji užmiršta savo dvasinę esmę, sutapatina save su materialia energija ir dėl to kenčia trejopas

kančias. Tik tada, kai ji nusiplauna materijos nešvarybes, ji gali užimti savo tikrąją padėtį.

Vedos nurodo, kad konstitucinę gyvos esybės, Viešpaties ir materialios energijos padėtį reikia suprasti ieškant jų savitarpio saitų. Pirmiausia reikia pamėginti suprasti Aukščiausio Viešpaties — Dievo Asmens konstitucinę padėtį. Aukščiausias Viešpats turi amžiną, visa žinantį ir palaimingą kūną, o Jo dvasinė energija pasklidusi amžinybe, žinojimu ir palaima. Jo palimos prade galima aptikti Jo malonumo galią, o amžinybės pradas parodo Jį, kaip visa ko priežastį. Savo žinojimo aspektu Jis — aukščiausias žinojimas. Žodis *kṛṣṇa* ir nurodo aukščiausią žinojimą. Kitaip sakant, Aukščiausias Asmuo *Kṛṣṇa* — visų žinių, palimos ir amžinybės versmė. Savo aukščiausią žinojimą *Kṛṣṇa* apreiškia kaip tris energijas — vidinę, ribinę ir išorinę. Savo vidinės energijos dėka Jis egzistuoja kartu su Savo dvasine apsuptim, ribinės energijos dėka Jis reiškiasi gyvų esybių pavidalu, o per Savo išorinę energiją Jis suteikia Sau materialios energijos išraišką. Kiekviename tokio energijos apreiškimo fone — amžinybė, palaima, galia ir visiškas žinojimas.

Sąlygota siela — tai išorinės galios nugalėta ribinė galia. Tačiau kai ribinė galia paklūsta dvasinei galiai, ji subręsta mylėti Dievą. Aukščiausias Viešpats turi visas šešias vertenybes, ir niekas nesugebės įrodyti, kad Jis neturi pavidalo ar energijų. Tokie pareiškimai visiškai prieštarauja *Vedų* nurodymams. Iš tikrųjų Aukščiausias Dievo Asmuo — visų energijų valdovas. Ir tiktai gyvą esybę — be galo mažą Jo sudėtinę dalelę — gali nugalėti materialią energiją.

Munḍaka Upaniṣad pasakoja apie du paukščius, tupinčius medyje. Vienas paukštis lesa medžio vaisius, o kitas paukštis tiesiog stebi jį. Ir tik tada, kai lesantis paukštis pažvelgia į kitą paukštį, jis išsivaduoja nuo visų rūpesčių. Tokioje padėtyje yra ir be galo mažą gyvoji esybė. Kai tik ji užmiršta Aukščiausią Dievo Asmenį, stebintį visą jos veiklą, ją apninka trejopos kančios. Bet kai ji pažvelgia į Aukščiausią Viešpatį ir atsiduoda Jam, visi jos rūpesčiai ir materialios kančios baigiasi. Gyva esybė amžinai pavaldi Aukščiausiam Viešpačiui. Aukščiausias Viešpats visada yra energijų valdovas, tuo tarpu gyva esybė visada yra Viešpaties energijų valdžioje. Kokybiškai gyva esybė tapati Dievui, todėl yra linkusi valdyti materialią gamtą. Tačiau ji tokia mažą, kad pati patenka materialios gamtos priklausomybėn. Todėl gyvoji esybė vadinama ribine Viešpaties galia.

Gyva esybė turi polinkį pakliūti materialios gamtos įtakon, todėl ji niekada nesusivienys su Aukščiausiu Viešpačiu. Jei gyva esybė prilygtų Aukščiausiam Viešpačiui, jos negalėtų valdyti materialią energiją. *Bhagavad-gītoje* gyva esybė apibūdinama kaip viena Aukščiausio Viešpaties energijų. Nors energija neatskiriama nuo jos šaltinio, vis dėlto energija

ir jos šaltinis netapatūs. Kitaip sakant, gyva esybė ir tapati Aukščiausiam Viešpačiui, ir kartu skiriasi nuo Jo. *Bhagavad-gītā* (7.4-5) aiškiai sako, kad žemė, vanduo, ugnis, oras, eteris, protas, intelektas ir netikras ego — tai aštuonios kokybiškai žemesnės elementarios Viešpaties energijos, o gyva esybė — aukštesnės kokybės energija. *Vedų* raštija patvirtina, kad transcendentinis Aukščiausio Viešpaties pavidalas amžinas, kupinas palaimos ir žinojimo.

Aukščiausio Viešpaties pavidalas, egzistuojantis anapus materialios gamtos *gunų*, nepanašus į šio materialaus pasaulio pavidalus. Jo pavidalas yra grynai dvasinis, nepalyginamas su jokių materialiu pavidalu. Pasak *Vedų* raštų, tas, kuris nepripažįsta dvasinio Aukščiausio Viešpaties pavidalo, yra ateistas. Viešpats Buddha nepripažino šio *Vedų* principo, todėl *Vedų* mokytojai jį laiko ateistu. Nors filosofai *māyāvādžiai* ir dedasi pripažįstą *Vedų* principus, jie netiesiogiai skelbia budizmą, t.y. ateistinę filosofiją, ir nepripažįsta Aukščiausio Dievo Asmens. *Māyāvādī* filosofija dargi blogiau negu budizmas, kuris atvirai neigia *Vedų* autoritetą. *Māyāvādī* filosofija dangstosi *Vedāntos* filosofija, todėl ji daug pavojingesnė už budizmą ir net už ateizmą.

Vyāsadeva sudėjo *Vedānta-sūtrą* visų gyvų esybių labai. Būtent per *Vedānta-sūtrą* galima suprasti *bhakti-yogos* filosofiją. Nelaimė, *māyāvādžių* komentarai, *Śārīraka-bhāṣya*, tiesiog sugriovė *Vedānta-sūtros* svarbiausiąją idėją. *Māyāvādžių* komentarai neigia dvasinį, transcendentinį Aukščiausio Dievo Asmens pavidalą, o Aukščiausias Brahmanas pažeminamas iki individualaus Brahmano — gyvos esybės — lygio. Teigiama, kad nei Aukščiausias Brahmanas, nei individualus Brahmanas neturi dvasinio pavidalo ir individualybės, nors *Vedos* aiškiai teigia, kad Aukščiausias Viešpats — vienintelė aukščiausia gyva esybė, o kitos gyvos esybės — tai daugybė Jo subordinacijų. Todėl skaityti *māyāvādžių* *Vedānta-sūtros* komentarus visuomet pavojinga. Didžiausias pavojus yra tas, kad prisiskaičius tokių komentarų galima pamanyti, jog gyva esybė prilygsta Aukščiausiam Viešpačiui. Sąlygotą gyvają esybę nukreipti šiuo klaidingu keliu labai lengva, o kartą juo pasukusi, ji gali niekada nebesugrįžti į savo tikrąją padėtį — patirti palaimą, kurią teikia amžina *bhakti-yogos* veikla. Kitaip sakant, skatindama impersonalinės pažiūros į Aukščiausią Viešpatį išigalėjimą, *māyāvādī* filosofija padarė didžiulę žalą žmonijai. Taigi filosofai *māyāvādžiai* atima iš žmonių galimybę išgirsti tikrąją *Vedānta-sūtros* žinią.

Vedānta-sūtra nuo pat pradžių pripažįsta, kad kosmoso reiškinią tėra Aukščiausio Viešpaties energijų apraiška. Pirmasis aforizmas (*janmādy asya*) Aukščiausią Brahmaną apibūdina kaip Tą, iš kurio viskas išeina. Viskas Jo palaikoma ir viskas Jame išnyksta. Taigi Absoliuti Tiesa — kūrimo, palaikymo ir naikinimo priežastis. Vaisiaus priežastis — medis.

Apie medį, kuris nokina vaisius, negalima sakyti, kad jis beasmenis. Vienas medis gali duoti šimtus ir tūkstančius vaisių, bet jis išlieka nepakitęs. Vaisius užsimezga, bręsta ir kurį laiką kabo ant šakos, paskui vysta ir išnyksta. Bet tatai nereiškia, kad kartu su juo žūna medis. Taigi nuo pat pradžių *Vedānta-sūtra* aiškina antrinio produkto teoriją. Visą kūrimo, palaikymo ir naikinimo veiklą atlieka nesuvokiama Aukščiausio Viešpaties energija. Kosmoso reiškinija — tai Aukščiausio Viešpaties energijos transformacija, nors Jo energija ir Jis Pats tapatūs ir neatskiriami. Prisiļietęs prie geležies, filosofinis akmuo pagamina daug aukso, bet pats nė kiek nepakinta. Nors Aukščiausias Viešpats ir sukuria milžiniškas materialaus kosmoso manifestacijas, Jis visada išlaiko Savo transcendentinį pavidalą.

Māyāvādī filosofija turi tiek ižūlumo, kad atmeta šį faktą, kurį *Vedānta-sūtroje* kelia Vyāsadeva, ir bando iŗvirtinti transformacijos teoriją, kuri nuo pat pradžių iki pabaigos yra gryniausias išsigalvojimas. Anot *māyāvādī* filosofijos, kosmoso reiškinija tėra Absoliučios Tiesos transformacija, o už kosmoso reiškinijos ribų Absoliuti Tiesa atskirai neegzistuoja. Tačiau *Vedānta-sūtra* sako visai ką kitą. *Māyāvādžiai* aiškina, kad toji transformacija — iliuzija, bet ji nėra iliuzija. Ji tik laikina. *Māyāvādžiai* tvirtina, kad yra viena realybė — Absoliuti Tiesa, ir kad ši pasauliu vadinama materiali reiškinija — iliuzija. Tačiau tai neteisybė. Susiteršimas materija nėra iliuzija tikraja ta žodžio prasme; jis, kaip santykinė tiesa, — laikinas. Reikia skirti laikinus dalykus nuo iliuzinių.

Praṇava, ar *omkāra*, — tai svarbiausias garsas *Vedų* himnuose. *Omkāra* laikomas garsine Aukščiausio Viešpaties forma. Iš *omkāros* atsirado visi *Vedų* himnai ir patsai pasaulis. Žodžiai *tat tvam asi*, taip pat skambantys *Vedų* himnuose — ne patys svarbiausi garsai, jie tik paaiškina konstitucinę gyvos esybės padėtį. Aforizmas *tat tvam asi* reiškia, kad gyva esybė — dvasinė aukščiausios dvasios dalelė. Tačiau *Vedāntoje* ar *Vedų* raštijoje ši tema nėra svarbiausia. Svarbiausias garsas, kuris atstovauja Aukščiausiajam, yra *omkāra*.

Visi tie klaidingi *Vedānta-sūtros* aiškinimai laikomi ateistiniais. Nepripaįindami amžino transcendentinio Aukščiausio Viešpaties pavidalo, filosofai *māyāvādžiai* nesugeba atsidedti tikrai atsidavimo tarnybai. Todėl iš jų visiems laikams atimta Kŗṣṇos sąmonė ir atsidavimo tarnyba Kŗṣṇai. Tyras Dievo Asmens *bhakta* nepripaįįsta, kad *māyāvādī* filosofija veda iŗ transcendentinę realizaciją. Filosofai *māyāvādžiai* negali ištrūkti iš materialios kosminio pasaulio dorovės ir nedoros aplinkos ribų ir dėl to jie be atvangos tai puola prie materialių džiaugsmų, tai juos atmeta. Bedvasius dalykus jie klaidingai laiko dvasiniais ir užmiršta amžiną dvasinį Aukščiausio Dievo Asmens pavidalą, o taip pat Jo vardą, savybes ir apsuptį. Transcendentinius Aukščiausiojo žaidimus, Jo vardą, pavidalą ir savybes

jie laiko materialios gamtos padariniais. Dėl to, kad *māyāvādžiai* tai pripažįsta, tai atmeta materialius malonumus ir kančias, jie pasmerkti amžinai kentėti materialias kančias.

Tikrieji Viešpaties *bhaktos* niekada nesutaria su filosofais *māyāvādžiais*. Impersonalizmas jokių būdu negali reprezentuoti amžinybės, palaimos ir žinojimo. Dorai nesuprasdami, kas yra išsivadavimas, *māyāvādžiai* iš esmės tyčiojasi iš amžinybės, žinojimo ir palaimos, vadindami tai materializmu. Jie atmeta atsidavimo tarnybą, nes neturi pakankamai proto, kad suprastų, ką gi atsidavimo tarnyba duoda. Žodžių ekvilibristika, kuria pasinaudodami, jie bando suplakti krūvon žinojimą, pažinimo objektą ir pažįstantį subjektą, terodo jų nemokšiskumą. Tikroji *Vedānta-sūtros* pirmųjų posmų prasmė — perteikti antrinio produkto teoriją. Viešpats valdo begalę neribotų galimybių energijų ir įvairiais būdais apreiškia antrinius tų energijų produktus. Viskas yra Aukščiausio Viešpaties valdžioje, Jis — aukščiausias valdovas ir Jis išreiškia Save per begalinę daugybę energijų ir ekspansijų.

Bhaṭṭācārya atsiverčia

Impersonalizmo ir voidizmo filosofijų pasekėjams anapusinis pasaulis — tai nejuslus amžinybės ir palaimos pasaulis. Voidizmo atstovai nori įrodyti, kad galų gale viskas yra nejuslu, o impersonalistai — kad anapusiniame pasaulyje egzistuoja tik žinojimas, be veiklos. Taip menkos nuovokos filosofai, sielų gelbėtojai, mėgina savo netobulą žinojimą perkelti į tobulos dvasinės veiklos sferą. Iš savo patirties impersonalistas žino, kad materialinė veikla sukelia kančias, todėl jis nori pagrįsti neveiklaus dvasinio gyvenimo idėją. Apie atsidavimo tarnybos veiklą jis neturi nė menkiausio supratimo. Iš tikrųjų dvasinė atsidavimo tarnybos veikla filosofams voidistams ir impersonalistams nesuprantama. Užtat filosofai *vaišnavos* labai gerai žino, kad Absoliuti Tiesa — Aukščiausias Dievo Asmuo — negali būti beasmenis arba kažkokia tuštuma, kadangi Jis valdo nesuskaičiuojamą daugybę galių. Turėdamas daugybę energijų, Jis gali atskleisti daugybę Savo pavidalų, tuo pat metu pasilikdamas Absoliutus Aukščiausias Dievo Asmuo. Taigi ir kurdamas daugybės pavidalų ekspansijas, ir išspinduliuodamas Savo begalines energijas, Jis nepraranda Savo transcendentinių pozicijų.

Taigi Viešpats Caitanya atskleidė daugybę *māyāvādī* filosofijos trūkumų, ir nors Bhaṭṭācārya logika ir žodžių ekvilibristika mėgino įrodyti savo teisumą, Viešpats Caitanya sugebėjo atsispirti jo išpuoliams. Viešpats teigė, kad *Vedų* raštai siekia trijų tikslų: suvokti mūsų ryšius su Absoliučiu Aukščiausiu Dievo Asmeniu, veikti vadovaujantis tuo suvokimu ir pasiekti aukščiausią gyvenimo tobulumą — meilę Dievui. Kas mėgina įrodinėti, kad *Vedų* raštija turi kokių nors kitų tikslų, tas, be abejonės, yra savo vaizduotės auka.

Po to Viešpats, pateikęs keletą *Purāṇų* posmų, įrodė, kad Śaṅkarācārya buvo įgaliotas skleisti savo mokslą Aukščiausio Dievo Asmens įsakymu. Antai Jis pacitavo *Padma Purāṇos* posmą (62.31), kur Viešpats liepia Mahādevai — Viešpačiui Śivai — sugalvoti tokius *Vedų* raštijos aiškini-

mus, kurie nukreiptų žmones nuo tikrojo *Vedų* tikslo. „Šitaip tu pamėgin- si paversti juos ateistais, — sakė Viešpats. — Tada jie galės greičiau pa- gausinti savo giminę”. *Padma Purāna* (25.9) taip pat sako, kad Viešpats Šiva paaiškino savo žmonai Pārvatī, kad Kali amžiuje jis ateis *brāhma- nos* pavidalu skleisti netobulą *Vedų* interpretaciją — *māyāvādimā*, kuris iš esmės yra nauja ateistinės budizmo filosofijos versija.

Tokie Viešpaties Caitanyos aiškinimai apstulbino Bhaṭṭācāryą. Išgirdęs *māyāvādī* filosofijos aiškinimą iš Viešpaties Caitanyos lūpų, jis neteko žado. Nesulaukęs atsakymo, Viešpats Caitanya tarė jam: „Mano bran- gus Bhaṭṭācārya, tegul tavęs netrikdo Mano aiškinimai. Prašau patikėti, kad atsidavimo tarnyba Aukščiausiam Viešpačiui — aukščiausias žmo- gaus sąmonės tobulumo lygis. Ji tokia patraukli, kad net pasiekusieji iš- sivadavimą tampa *bhaktomis* per nesuvokiamą Aukščiausio Dievo galią”. *Vedų* raštuose pateikiama daug tokių atsivertimų pavyzdžių. Antai gar- susis *Ātmārāmos* posmas iš *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.7.10) skirtas būtent tiems, kurie stengiasi realizuoti save ir jau išsivadavo nuo visų materialių prisirišimų. Tokius išsivadavusius impersonalistus su atsidavimu tarnau- ti patraukia Viešpaties Kṛṣṇos žygiai. Tuo ir pasireiškia transcendentinės Aukščiausio Dievo Asmens savybės.

Kai gyva esybė yra tyros sąmonės, ji suvokia save amžinu Aukščiau- sio Viešpaties tarnu. Iliuzijos užkerėtas žmogus tapatina save su gru- bioju ir subtiliuoju kūnais. Tokia samprata sudaro persikėlimo teorijos pagrindą. Tačiau sudėtinė Aukščiausiojo dalelė nėra pasmerkta amžinai gyventi grubiam bei subtiliam kūnuose. Grubus ir subtilus apvalkalai nėra amžinas gyvos esybės pavidalas; jie gali kisti. Kitaip sakant, gyva esybė, kuri iš prigimties yra gryna dvasia, gali būti sąlygota grubaus ir subtilaus kūnų, iš kurių išsivadavusi ji vėl sugrįžta į savo grynąją dvasinę būseną. Filosofai *māyāvādžiai* eksploatuoja persikėlimo teoriją. Jie sako, kad gyva esybė klysta, laikydama save sudėtine Aukščiausiojo dalele. Jie teigia, kad gyva esybė — tai Patsai Aukščiausiasis. Ši teorija neišlaiko kritikos.

Tada Bhaṭṭācārya paprašė Viešpatį Caitanyą pakomentuoti garsųjį *Ātmā- rāmos* posmą, — mat jis norėjo išgirsti jį iš Paties Viešpaties lūpų. Viešpats Caitanya atsakė, kad pirma Bhaṭṭācārya turėtų paaiškinti, kaip jis pats ši posmą supranta, o po to jį paaiškins Viešpats Caitanya. Bhaṭṭācārya ėmė aiškinti *Ātmārāmos śloka*, pasitelkęs logikos ir gramatikos metodus. Komentuodamas *Ātmārāmos śloka*, jis pateikė devynis aiškinimo variantus. Viešpats įvertino jo mokytumą, parodytą aiškinant posmą, ir tarė: „Mano brangus Bhaṭṭācārya, Aš žinau, kad esi labai išprususio mokslo vyro Bṛ- haspati atstovas ir sugebi puikiausiai pakomentuoti bet kurią *sāstrų* dalį. Tačiau tavo aiškinimai paremti, galima sakyti, vien akademinio išprusi-

mu. O juk be tokio grynai akademiško traktavimo yra ir kitoks aiškinimas”.

Ir tada, Bhaṭṭācāryos prašomas, Viešpats Caitanya paaiškino *Ātmārāmos śloka*. Posmo žodžius Jis analizavo tokia tvarka: 1) *ātmārāmāḥ*, 2) *ca*, 3) *munayaḥ*, 4) *nirgranthāḥ*, 5) *api*, 6) *urukrame*, 7) *kurvanti*, 8) *ahaitukīm*, 9) *bhaktim*, 10) *itthambhūta-guṇaḥ*, 11) *hariḥ*. Šis posmas jau buvo išaiškintas Viešpaties pamokymuose Sanātanai Gosvāmī. Viešpats Caitanya nutylėjo devynis Bhaṭṭācāryos aiškinimo variantus ir komentavo posmą, analizuodamas šiuos vienuolika žodžių. Taip Jis pateikė šešiasdešimt vieną posmo aiškinimo variantą. Apibendrindamas Jis pasakė, kad Aukščiausias Dievo Asmuo kupinas nesuskaičiuojamų galių; niekas negali protu aprėpti daugybės Jo transcendentinių savybių. Jo savybės visada nesuvokiamos, ir visi savęs realizacijos metodai tyrinėja Aukščiausio Dievo Asmens galias, energijas bei savybes. O Viešpaties *bhaktos* atvirai pripažįsta, kad Viešpats nesuvokiamas. Viešpats Caitanya paaiškino, kad transcendentinės Aukščiausio Viešpaties savybės sužavėjo net didžias išsivadavusias sielas — Kumāras ir Śukadevą Gosvāmī. Bhaṭṭācāryai Viešpaties Caitanyos aiškinimas padarė neišdildomą išpūdį, ir jis priėjo išvadą, kad Viešpats Caitanya — ne kas kitas, kaip Pats Kṛṣṇa. Tada Bhaṭṭācārya ėmė priekaištauti sau ir papasakojo, kad iš pradžių Viešpatį Caitanyą jis palaikė paprastu žmogumi ir tuo ižeidė Jį. Jis puolė prie Viešpaties Caitanyos lotoso pėdų, priekaištaudamas sau ir prašydamas Viešpaties nepriežastinės malonės. Viešpačiui Caitanyai patiko šio labai išprususio žmogaus nuolankumas, ir Jis apreiškė jam Savo tikrąjį pavidalą — pirma keturrankį, o po to šešiarankį (*ṣaḍbhujā*). Tada Sārvabhauma Bhaṭṭācārya keliskart nusilenkė prie Viešpaties Caitanyos lotoso pėdų ir ėmė Jam melstis. Be abejonės, jis buvo didelis mokslo žmogus ir, gavęs nepriežastinę Viešpaties malonę, galėjo įvairiais aspektais nusakyti Viešpaties darbus. Jis gebėjo apsakoti ir Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare kartojimo metodą.

Sakoma, kad šlovindamas Viešpaties žygius, Sārvabhauma Bhaṭṭācārya sukūrė šimtą posmų, kurie buvo tokie tobuli, kad geresnių negalėtų sukurti net Br̥haspati — didžiausias išminčius ir mokyčiausias dangaus planetų gyventojas. Viešpats su didžiausiu malonumu išklausė tuos posmus ir apkabino Bhaṭṭācāryą. Nuo Viešpaties prisilietimo Bhaṭṭācāryą pagavo ekstazė, ir jis beveik neteko sąmonės. Bhaṭṭācārya verkė, visas virpėjo, krūpčiojo ir prakaitavo, ūmai imdavo šokti bei giedoti ir puldinėjo prie Viešpaties Caitanyos lotoso pėdų. Bhaṭṭācāryos svainis Gopinātha Ācārya ir Viešpaties *bhaktos* labai nustebo, matydami, kad Bhaṭṭācārya pavirto didžiu *bhakta*.

Gopīnātha Ācārya ėmė dėkoti Viešpačiui: „Tik Tavo malone Bhaṭṭācārya — žmogus su akmenine širdimi — virto tokiu *bhakta*“. Viešpats Caitanya atsakė Gopīnāthai Ācāryai, kad per *bhaktos* malonę didžiausias kietaširdis pavirto švelniu kaip gėlė *bhakta*. Gopīnātha Ācārya iš tikrųjų nuoširdžiai norėjo, kad jo svainis Bhaṭṭācārya taptų Viešpaties *bhakta*. Jis nuoširdžiai troško, kad Viešpats parodytų Savo prielankumą Bhaṭṭācāryai, ir labai džiaugėsi pamatęs, kad jo troškimą Viešpats Caitanya išpildė. Taigi Viešpaties *bhakta* gailestingesnis už Patį Viešpatį. Kai *bhakta* nori parodyti kam nors savo malonę, to imasi Viešpats, ir Jo malone žmogus tampa *bhakta*.

Viešpats Caitanya nuramino Bhaṭṭācāryą ir paprašė jį eiti namo. Tačiau Bhaṭṭācārya vėl ėmė šlovinti Viešpatį ir tarė: „Tu nužengei Pats, kad išvaduotum visas šio materialaus pasaulio puolusias sielas. Tai nesudaro Tau jokio vargo, tačiau tokį kietaširdį žmogų, kaip aš, Tu pavertei *bhakta*, — o tai tikras stebuklas. Nors aš ir buvau loginės argumentacijos bei gramatinio *Vedų* komentavimo meistras, mano širdis buvo kieta kaip geležis. Tačiau Tu spinduliavai tokia neapsakoma galia ir kaitra, kad ištirpdei tokį geležies luitą, koks buvau aš“.

Po to Viešpats Caitanya parėjo į Savo namus, o Bhaṭṭācārya nusiuntė pas Jį Gopīnāthą Ācāryą, nešinę įvairių rūšių *prasāda* iš Jagannāthos šventyklos. Kitą dieną ankstų rytą Viešpats nuėjo į *maṅgala āraṭi* Jagannāthos šventykloje. Šventyklos patarnautojai atnešė Jam girliandą nuo Dievybės ir pasiūlė įvairių rūšių *prasādos*. Viešpats buvo labai tuo patenkintas ir paėmęs girliandą bei *prasāda*, tuoj pat patraukė į Bhaṭṭācāryos namus, ketindamas dovanoti juos Bhaṭṭācāryai. Nors buvo dar labai anksti, Bhaṭṭācārya suprato, kad atėjo Viešpats ir beldžia į jo duris. Jis pašoko iš lovos ir sušuko: „Kṛṣṇa! Kṛṣṇa!“ Viešpats Caitanya išgirdo jo šūksmą. Atidaręs duris, Bhaṭṭācārya pamatė už jų stovint Viešpatį. Jis buvo toks laimingas, kad Viešpats atėjo pas jį iš pat ryto, ir pasistengė Jį kuo geriausiai priimti. Bhaṭṭācārya pasiūlė Viešpačiui patogią vietą atsisėsti, ir jiedu susėdo. Viešpats Caitanya pasiūlė Bhaṭṭācāryai *prasāda*, gautą Jagannāthos šventykloje, ir Bhaṭṭācārya buvo labai patenkintas, galėdamas imti *prasāda* iš Paties Viešpaties Caitanyos rankų. Jis tuojau ėmė valgyti *prasāda*, nors buvo dar neišsimaudęs ir neatlikęs savo kasdieninių pareigų, ir net neišsivalęs dantų. Taip jis išsivadavo nuo visų materijos nešvarybių ir prisirišimų. Pradėjęs valgyti *prasāda*, jis pacitavo *Padma Purānos* posmą. *Padma Purānoje* pasakyta, kad gavus *prasāda*, jį reikia tuojau pat valgyti, net jeigu jis sudžiūvęs, pasenęs, atgabentas iš labai toli ir net jei dar neatliktos kasdieninės pareigos. Kadangi *sāstros* reikalauja *prasāda* valgyti tuoj pat, tam nėra nei laiko, nei vietos apribojimų; Aukščiausio Dievo Asmens liepimo reikia klausyti. Egzistuoja tam tikri apribojimai, iš kokių žmonių galima paimti maistą, ir iš kokių ne,

bet *prasāda* galima imti iš bet kokio žmogaus. *Prasāda* visuomet transcendentalus, ir jį pagerbti galima bet kokiomis aplinkybėmis. Viešpačiui Caitanyai ypač patiko, kad Bhaṭṭācārya, kuris visada griežtai laikėsi taisyklių, pagerbė *prasāda*, užmiršęs visas taisykles ir apribojimus. Labai patenkintas, Viešpats Caitanya apkabino Bhaṭṭācāryą, ir jie abu, pagauti transcendentinės ekstazės, ėmė šokti. Viešpats Caitanya ekstazėje sušuko: „Dabar misija, su kuria Aš atvykau į Jagannātha Purį, baigta! Aš atverčiau tokį žmogų, kaip Sārvabhauma Bhaṭṭācārya. Dabar Aš tikrai galėsiu pasiekti Vaikuṅṭhą”.

Bhaktos misionieriškos veiklos tikslas — atversti nors vieną žmogų į tyra *bhaktą*. Tuomet jam bus užtikrinta vieta dvasinėje karalystėje. Viešpats buvo taip patenkintas Bhaṭṭācārya, kad daug kartų jį laimindamas, kalbėjo: „Brangus Bhaṭṭācārya, dabar tu — visiškai tyras Viešpaties Kṛṣṇos *bhakta*, ir dabar Kṛṣṇa labai tavimi patenkintas. Nuo šiol tu išsivadavęs nuo materialaus kūno nešvarybių ir materialios energijos pinklių. Dabar tu pasirengęs sugrįžti pas Dievą — sugrįžti į namus”. Ir Viešpats pateikė *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (2.7.42):

*yeṣāṁ sa eva bhagavān dayayed anantaḥ
sarvātmanāśrita-pado yadi nirvyalikam
te dustarām atitaranti ca deva-māyām
naiṣāṁ mamāham-iti dhīḥ śva-śṛgāla-bhakṣye*

„Kiekvienas, radęs prieglobstį prie Aukščiausio Viešpaties pėdų, pelni Aukščiausio Viešpaties prielankumą, kuris, kaip žinia, — begalinis. Tokiam žmogui taip pat leista perplaukti nežinojimo vandenyną. Tačiau Aukščiausio Dievo Asmens malonės negali tikėtis tas, kuris laiko save materialiu kūnu”.

Po šio susitikimo Viešpats Caitanya grįžo pas Save, o Bhaṭṭācārya tapo tyru ir nepriekaištingu *bhakta*. Kadangi seniau jis buvo įžymus akademinis mokslininkas, jo atsivertimas galėjo įvykti tik iš nepriežastinės Caitanyos Mahāprabhu malonės. Nuo tos dienos Bhaṭṭācārya, aiškindamas *Vedų* raštus, visada kalbėdavo ir apie atsidavimo tarnybą. Jo svainis Gopīnātha Ācārya buvo toks laimingas matyti, koks dabar tapo Bhaṭṭācārya, kad apimtas ekstazės ėmė šokti ir kartoti transcendentinius garsus Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

Kitą dieną, iš pat ryto apsilankęs Jagannāthos šventykloje, Bhaṭṭācārya nuėjo aplankyti Viešpaties Caitanyos. Pagerbdamas Viešpatį, jis puolė prieš Jį ant žemės. Po to jis ėmė kalbėti apie tai, kaip nederamai anksčiau jis elgėsi. Kai jis paprašė Viešpatį papasakoti apie atsidavimo tarnybą, Viešpats ėmė išsamiai komentuoti *Bṛhan-nāradya Purāṇos* posmą, kuris skelbia: *harer nāma harer nāma*. Girdėdamas Viešpaties žodžius, Bhaṭṭā-

cārya juto vis didesnę ekstazę. Gopīnātha Ācārya, matydamas, kas darosi jo svainiui, tarė: „Mano brangus Bhaṭṭācārya, seniau aš sakiau, kad jei žmogus laimi Aukščiausio Viešpaties prielankumą, tai jis suvokia, kaip atlikti atsidavimo tarnybą. Šiandien aš matau, kad šie žodžiai išsipildė”.

Bhaṭṭācārya su derama pagarba atsakė jam: „Brangus Gopīnātha Ācārya, tai per tave aš patyriau Aukščiausio Viešpaties malonę”. Aukščiausio Dievo Asmens malonę galima patirti per tyro *bhaktos* malonę. Viešpats Caitanya suteikė Bhaṭṭācāryai Savo malonę todėl, kad to siekė Gopīnātha Ācārya. „Tu — didis Viešpaties *bhakta*, — tęsė Bhaṭṭācārya, — o aš per savo akademinį mokslą buvau tikras neregys. Taip, tik tau tarpininkaujant, aš gavau Viešpaties malonę”. Viešpačiui Caitanyai be galo patiko Bhaṭṭācāryos žodžiai, kad Viešpaties malonę žmogus gali gauti tik *bhaktai* tarpininkaujant. Jis aukštai įvertino Bhaṭṭācāryos žodžius ir apkabino jį, patvirtindamas tų žodžių teisingumą.

Tada Viešpats paprašė Bhaṭṭācāryą vėl nueiti į Jagannāthos šventyklą, ir Bhaṭṭācārya išėjo, lydimas dviejų svarbiausių Viešpaties Caitanyos palydovų — Jagadānandos ir Dāmodaros. Apsilankęs Jagannāthos šventykloje, Bhaṭṭācārya sugrižo namo ir parsinešė daug šventykloje pirktos *prasādos*. Visą *prasādą* su savo tarnu *brāhmaṇa* jis nusiuntė Viešpačiui Caitanyai.

Be to, jis parašė du posmus ant palmės lapų ir maloniai paprašė Jagadānandos perduoti ir juos. Taigi Viešpačiui Caitanyai buvo pasiūlytas *prasāda* ir eilės, parašytos ant palmės lapų. Bet dar prieš tai, kai eilės pateko Viešpačiui į rankas, Mukunda Datta, kuris drauge su Jagadānanda sutiko perduoti eiles, nusirašė jas į savo dienoraštį. Kai Viešpats Caitanya perskaitė eiles, kurios buvo surašytos palmės lapuose, Jis suplėšė juos į skutus, kadangi labai nemėgo liaupsių. Šios eilės išliko tik todėl, kad Mukunda Datta spėjo jas nusirašyti. Eilės šlovino Viešpatį — Aukščiausiąjį Pirmapradiį Dievo Asmenį, nužengusį Viešpaties Caitanyos pavidalu skelbti žmonėms neprisirišimą, transcendentinį žinojimą ir atsidavimo tarnybą. Viešpats Caitanya buvo šlovinamas kaip Pirmapradis Dievo Asmuo ir lyginamas su malonės vandenynu. „Tebūnie man leista atsiduoti Viešpačiui Caitanyai Mahāprabhu, — sakoma eilėse. — Matydamas, kad atsidavimo tarnyba apleido pasaulį, Viešpats Caitanya nužengė Pats Caitanyos Mahāprabhu pavidalu jos skelbti. Ieškokime visi prieglobsčio prie Jo lotoso pėdų ir sužinokime iš Jo, kas iš tikrųjų yra atsidavimo tarnyba”. Viešpaties *bhaktos*, priklausantys mokinių sekai, laiko šias eiles neįkainuojamais brangakmeniais, o Sārvabhauma Bhaṭṭācārya savo eilėmis pagarsėjo kaip didžiausias iš *bhaktų*.

Taip atsivertė Sārvabhauma Bhaṭṭācārya ir tapo vienu svarbiausių Viešpaties *bhaktų*. Dabar jam terūpėjo viena — tarnauti Viešpačiui. Jis nuolat

galvojo apie Viešpatį Caitanya, o meditacija ir kartojimas tapo svarbiausiu jo gyvenimo užsiėmimu.

Kartą Sārvabhauma Bhaṭṭācārya atėjo pas Viešpatį ir, pagarbiai Jam nusilenkęs, ėmė skaityti *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (10.14.8). Posmas perteikia Viešpaties Brahmos maldą Dievui. Jis skelbia:

*tat te 'nukampām susamīkṣamāṇo
bhuñjāna evātmakṛtam vipākam
hṛd-vāg-vapurahir vidadhan namas te
jīveta yo mukti-pade sa dāya-bhāk*

„Kiekvienas, kas protą, kūną ir kalbą paskirs tarnystei Viešpačiui, net jeigu jo pečius slegia praeities piktadarysčių našta, dar šiame kančių perpildytame gyvenime būtinai gaus išsivadavimą“. Bhaṭṭācārya žodį *mukti* (išsivadavimas) pakeitė žodžiu *bhakti* (atsidavimo tarnyba).

„Kodėl tu pakeitei originalo tekstą? — paklausė Viešpats Bhaṭṭācāryos. — Jame pavartotas žodis *mukti*, o tu pakeitei jį žodžiu *bhakti*“. Bhaṭṭācārya atsakė, kad *bhakti* daug vertingesnė už *mukti*, ir kad *mukti* tyram *bhaktai* — savotiška bausmė. Todėl jis ir pakeitęs žodį *mukti* į *bhakti*. Bhaṭṭācārya taip pat paaiškino, kaip jis supranta *bhakti*. „Kas nepripažįsta transcendentinio Dievo Asmens ir Jo transcendentinio pavidalo, tas negali pažinti Absoliučios Tiesos“, — pasakė jis.

Kas nesupranta transcendentinės Kṛṣṇos kūno esmės, tas tampa Kṛṣṇos priešu ir ima atvirai reikšti Jam savo panieką arba kovoti su Juo. Tokie Kṛṣṇos priešai galų gale įsilieja į Viešpaties Brahmano spindėjimą. Viešpaties *bhaktos* visiškai nenori *mukti*, arba išsivadavimo, įsiliejant į Brahmano spindėjimą. Išsivadavimas yra penkių rūšių: 1) patekti į planetą, kur gyvena Viešpats, 2) bendrauti su Viešpačiu, 3) įgauti transcendentinį kūną, panašų į Viešpaties, 4) įgyti tokius pat turtus, kokius valdo Viešpats, 5) įsilieti į Viešpaties egzistenciją. *Bhakta* nereikia ypatingo susidomėjimo nė viena išsivadavimo rūšimi. Jis laimingas jau vien tuo, kad su transcendentine meile tarnauja Viešpačiui. Ypač jam nepriimtinas įsiliejimas į Viešpaties egzistenciją ir savo individualaus „aš“ praradimas. Tiesą sakant, vienovės su Viešpačiu idėja *bhakta* laiko pragaištinga. Vis dėlto kitų keturių išsivadavimo rūšių jis visiškai neatmeta, bet tik todėl, kad turėtų galimybę tarnauti Viešpačiui. Iš dviejų galimybių ištirpti transcendencijoje — susivienyti su beasmeniu Brahmano spindėjimu arba su Dievo Asmeniu — antroji *bhaktai* atrodo net labiau nepriimtina. *Bhakta* tesiekia vieno — pasišvęsti transcendentinei meilės tarnystei Viešpačiui.

Išklausęs Bhaṭṭācāryą, Viešpats Caitanya jam paaiškino, kad žodis *mukti* turi ir kitą prasmę. Žodis *mukti-pade* tiesiogiai nurodo Dievo Asmenį. Dievo Asmeniui su meile transcendentiskai tarnauja nesuskaičiuojama

daugybė išsivadavusių sielų, nes Jis aukščiausia išsivadavusiųjų priglomba. Šiaip ar taip, Kṛṣṇa yra galutinis prieglobstis.

„Aišku, galima ir tokia traktuotė, — atsakė Sārvabhauma Bhaṭṭācārya, — bet aš teikiu pirmenybę žodžiui *bhakti*, o ne *mukti*. Nors, pasak Taveš, žodis *mukti* turi dvi prasmes, vis dėlto tas žodis dviprasmis, ir aš labiau linkęs vartoti žodį *bhakti*, o ne *mukti*, nes tik nugirdęs žodį *mukti*, žmogus tuoj ima galvoti apie susivienijimą su Aukščiausiuoju. Todėl man nemalonu net tarti šį žodį. Užtat didžiausias džiaugsmas man — kalbėti apie *bhakti*”.

Sulig tais žodžiais Viešpats Caitanya garsiai nusijuokė ir su didžiule meile apkabino Bhaṭṭācārya.

Taip Bhaṭṭācārya, kuris anksčiau su malonumu aiškino *māyāvādī* filosofiją, tapo toks griežtas Viešpaties pasekėjas, kad net nenorėjo ištarti žodžio *mukti*. Toks dalykas įmanomas tikrai dėl nepriežastinės Viešpaties Śrī Caitanyos malonės. Viešpats lyg filosofinis akmuo, nes iš Savo malonės Jis geležį paverčia auksu. Bhaṭṭācāryai atsivertus, visi matė, kaip smarkiai jis pasikeitė, ir nutarė, kad šitaip pakeisti žmogų tegali nesuvokiama Viešpaties Caitanyos galybė. Todėl niekam nekėlė abejonių tai, kad Viešpats Caitanya — ne kas kitas, o Patsai Viešpats Kṛṣṇa.

Viešpats Caitanya ir Rāmānanda Rāya

Caitanya-caritāmṛtos autorius, kalbėdamas apie Viešpatį Caitanya Mahāprabhu, lygino Jį su transcendentinio žinojimo vandenynu, o Śrī Rāmānanda Rāya — su debesiu, kuris pakilo iš to vandenyno. Rāmānanda Rāya buvo žmogus, pasickęs atsidavimo tarnybos mokslo aukštumas. Viešpaties Caitanyos malone jis sukauė savyje visas transcendentines išvadas, tarytum debesis, sugeriantis iš vandenyno vandenį. Debesys, pakilę iš vandenyno, pasklinda po visą žemę ir, išlieję vandenį, vėl sugrižta į vandenyną. Taip ir Rāmānanda Rāya pirmiausia Viešpaties malone pasiekė atsidavimo tarnybos mokslo aukštumas, o po to, pasitraukęs iš valstybinės tarnybos, nutarė pasimatyti su Viešpačiu Caitanya Puryje.

Savo kelionės po Pietų Indiją metu, Viešpats Caitanya visų pirma aplankė didžiulę šventyklą, garsėjančią Jiyara-nṛsimha-kṣetros vardu. Šventykla iškilusi Siṁhācalamo vietovėje, už penkių mylių nuo Viśākhāpattanos geležinkelio stoties. Ji stūkso ant kalvos viršūnės. Ten daug ir kitų šventyklų, tačiau Jiyara-nṛsimha-kṣetra yra pati didžiausia. Šventykloje daug puikių skulptūrų, kurios traukia lankytojų dėmesį, ir dėl savo populiarumo ji labai turtinga. Šventykloje padarytas įrašas, skelbiantis, kad karalius Vijayanagara kadaise aptaisė ją auksu, ir kad auksu buvo padengtas ir Dievybės kūnas. Lankytojų patogumui šventykloje įrengti nemokami kambariai. Šventykla rūpinasi Rāmānujācāryos krypties šventikai.

Įėjęs į Jiyara-nṛsimha-kṣetros šventyklą, Viešpats Caitanya pašlovinno Dievybę eilėmis iš Śrīdharos Svāmī komentarų *Śrīmad-Bhāgavatam* (7.9.1):

*ugro 'py anugra evāyaṁ
sva-bhaktānāṁ nṛkeśarī
keśarīva svapotānāṁ
anyeṣāṁ ugra-vikramaḥ*

„Viešpats Nṛsimha labai rūstus demonams ir *abhaktoms*, tačiau be galo švelnus Savo nuolankiems *bhaktoms*, tokiems, kaip Prahlāda”. Kai at-

sidavusį Viešpačiui berniuką Prahlādą kankino jo tėvas demonas Hiraṇyakaśipu, Viešpats Nṛsimha apsireiškė kaip Kṛṣṇos inkarnacija — pusiau žmogaus, pusiau liūto pavidalu. Tarytum liūtas, kuris būna žiaurus kitiems gyvūnams, bet labai švelnus ir atlaidus savo jaunikliams, Viešpats Nṛsimha buvo negailestingas Hiraṇyakaśipu ir labai geras Savo *bhaktai* Prahlādai.

Apsilankęs Jiyara-nṛsimha-kṣetros šventykloje, Viešpats patraukė toliau, į Indijos pietus, kol galiausiai pasiekė Godāvarī upę. Stovėdamas Godāvarī upės pakrantėje, Viešpats prisiminė Yamunos upę Vṛndāvanoje, o pakrantės medžiai Jam priminė Vṛndāvanos mišką. Jį pagavo ekstazė. Nusimaudęs Godāvarī upėje, Jis atsisėdo ant kranto ir ėmė kartoti: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Sėdėdamas ir kartodamas Hare Kṛṣṇa, Viešpats pamatė provincijos valdytoją Śrī Rāmānandą Rāyą, kuris pasirodė čia kartu su savo palydovais, tarp kurių buvo daug *brāhmaṇų*. Sārvabhauma Bhaṭṭācārya kartą prašė Viešpaties apsilankyti Kabure pas didį *bhaktą* Rāmānandą Rāyą. Viešpats išsyk suprato, kad žmogus, einantis link upės, buvo Rāmānanda Rāya, ir panoro nedelsiant su juo pasikalbėti. Tačiau Viešpats buvo *sannyāsis*, todėl Jis susilaikė ir nepriėjo prie žmogaus, įnikusio į politikos dalykus. Didį *bhaktą* Rāmānandą Rāyą kažkuo patraukė būdingi Viešpaties Caitanyos, kuris iš pažiūros buvo paprastas *sannyāsis*, bruožai ir jis pats prisiartinio prie Viešpaties. Priėjęs prie Caitanyos Mahāprabhu, Rāmānanda Rāya puolė ant žemės ir išreiškė savo nuolankumą bei pagarbą. Viešpats Caitanya pasveikino jį, kartodamas: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

Kai Rāmānanda Rāya pasisakė, kas esąs, Viešpats Caitanya apkabino jį, ir juodu užliejo ekstazė. *Brāhmaṇos*, lydėję Rāmānandą Rāyą, nustebę žiūrėjo į juos, apsikabinusius transcendentinėje ekstazėje. Visi *brāhmaṇos* buvo griežti ritualinių veiksmų šalininkai ir negalėjo suprasti, ką galėtų reikšti šios *bhakti* apraiškos. Jiems ištis buvo keista, kad toks didis *sannyāsis* prisilietė prie *sūdro*, ir su tokia pat nuostaba jie žvelgė į Rāmānandą Rāyą — stambų administratorių, galima sakyti, tos provincijos karalių, kuris verkė vien tik prisilietęs prie *sannyāsio*. Viešpats Caitanya suprato *brāhmaṇų* mintis ir, atsižvelgdamas į nepalankias aplinkybes, neparodė Savo jausmų.

Nurime, Viešpats Caitanya ir Rāmānanda Rāya susėdo. „Sārvabhauma Bhaṭṭācārya labai pagarbiai atsiliepė apie tave, — tarė Rāmānandai Rāyai Viešpats Caitanya, — todėl atėjau su tavimi susitikti”.

„Sārvabhauma Bhaṭṭācārya laiko mane vienu iš savo pasekėjų, — atsakė Rāmānanda Rāya. — Todėl jis buvo tiek malonus, kad patarė Tau mane aplankyti”.

Rāmānanda Rāya buvo didžiai dėkingas Viešpačiui už tai, kad Jis prisilietė prie tokio turtuolio, kaip jis. Karalius, gubernatorius ar bet koks politikas nuolat skendi mintyse apie politiką ir pinigus, todėl *sannyāsiai* tokių žmonių vengia. Tačiau Viešpats Caitanya žinojo, kad Rāmānanda Rāya — didis *bhakta*, todėl nedvejodamas jį palietė ir apkabino. Rāmānanda Rāya, Viešpaties Caitanyos poelgio nustebintas, prisiminė *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (10.8.4): „Didžios asmenybės ir išminčiai aplanko pasauliečių namus tetrokšdami parodyti jiems savo malonę”.

Viešpats Caitanya parodė Rāmānandai Rāyai tokį ypatingą dėmesį todėl, kad Rāmānanda Rāya, nors ir gimė ne *brāhmaṇų* šeimoje, buvo labai daug pasiekęs dvasinio žinojimo ir dvasinės veiklos srityje. Dėl to jis buvo vertas didesnės pagarbos, negu žmogus, kuriam tik teko laimė gimti *brāhmaṇų* šeimoje. Romus ir kuklus Rāmānanda Rāya laikė save žemesnės kilmės žmogumi iš *śūdrų* šeimos, bet Viešpats Caitanya vertino jį, kaip asmenybę, pasiekusią aukščiausią transcendentinę atsidavimo Dievui pakopą. *Bhaktos* niekada nesiskelbia didžiais, tačiau Viešpats labai nori, kad garsas apie Jo *bhaktas* kuo plačiau pasklistų. Tą rytą, išsiskirdami po savo pirmo susitikimo ant Godāvārī kranto, Rāmānanda Rāya ir Viešpats Caitanya susitarė, kad vakare Rāmānanda Rāya ateis pas Viešpatį.

Vakare, kai Viešpats atliko apsiplovimą ir patogiai atsisėdo, pasirodė Rāmānanda Rāya su tarnu. Pagarbiai nusilenkęs, jis atsisėdo priešais Viešpatį. Dar nespėjo Rāmānanda Rāya paklausti, kaip patobulėti dvasinio pažinimo srityje, kai Viešpats Pats prakalbo: „Pateik keletą posmų iš šventraščių, kurie papasakotų apie galutinį žmogaus gyvenimo tikslą”.

Śrī Rāmānanda Rāya nieko nelaukdamas atsakė: „Žmogus, nuoširdžiai atliekantis savo pareigas pagal veiklos pobūdį, pamažu išsiugdys Dievo sąmonę”. Jis taip pat pateikė posmą iš *Viṣṇu Purāṇos* (3.8.9), kur pasakyta, kad Aukščiausias Viešpats šlovinamas atliekant pareigą pagal veiklos pobūdį, ir kito būdo Jam patenkinti nėra. Tuo norėta pasakyti, kad žmogaus gyvenimas skirtas suprasti savo ryšį su Aukščiausiu Viešpačiu, ir veikdamas šia kryptimi, kiekvienas žmogus gali atrasti save atsidavimo tarnyboje Dievui, jei vykdyt jam nurodytas pareigas. Tuo tikslu žmonių visuomenė skirstoma į keturias klases: intelektualus (*brāhmaṇos*), administratorius (*kṣatriyos*), prekijus (*vaiśyos*) ir darbininkus (*śūdro*s). Kiekvienai klasei nurodytos savos taisyklės, o taip pat profesinės funkcijos.

Pareigos, nurodytos šiom keturioms klasėms, bei jų savybės apibūdinotos *Bhagavad-gītoje* (18.41–44). Civilizuotoje ir organizuotoje žmonių visuomenėje kiekviena klasė turi laikytis jai nurodytų taisyklių. Be to pažymėtina, kad norint dvasiškai tobulėti, reikia laikytis sistemos, kuri nustato keturias pakopas (*āśramas*): mokinio gyvenimą (*brahmacarya*), šeimyninį gyvenimą (*grhastha*), pasitraukusio nuo reikalų gyvenimą (*vānaprastha*) ir pasaulio atsižadėjusio žmogaus gyvenimą (*sannyāsa*).

Rāmānanda Rāya pasakė, kad griežtai besilaikantys aštuoniems socialiniams skyriams nustatytų taisyklių iš tikrųjų gali patenkinti Aukščiausią Viešpatį, o tas, kuris jų nesilaiko, niekais leidžia savąjį žmogaus gyvenimą ir ritasi į pragarą. Norint pasiekti žmogaus gyvenimo tikslą, tereikia laikytis nurodytų taisyklių. Kiekvieno konkretaus žmogaus būdas formuojasi laikantis reguliatyvių principų, atitinkančių jo gimimą, bendravimo ratą ir išsilavinimą. Visuomenės skyrių sistema taip sumanyta, kad ji reguliuoja santykius daugybės žmonių, turinčių skirtingus būdo bruožus; ir tai galų gale leidžia taikiai valdyti visuomenę bei sudaro jai galimybes dvasiškai tobulėti. Visuomenės klases galima charakterizuoti dar ir taip: 1) tie, kurių tikslas — suprasti Aukščiausią Viešpatį, Dievo Asmenį, ir atsidėti *Vedų* ir analogiškų raštų studijoms, vadinasi *brāhmaṇas*; 2) tie, kurie turi polinkį demonstruoti savo jėgą ir dalyvauti valdant valstybę, vadinasi *kṣatriyas*; 3) tie, kurie dirba žemę, augina karves ir prekiauja, ar plėtoja komercinę veiklą, vadinasi *vaiśyas*; 4) tie, kurie neturi specialių žinių, bet patiria pasitenkinimą, tarnaudami kitoms trimis klasėms, vadinasi *śūdras*. Ištikimai atlikdamas savo pareigas, žmogus būtinai pažengs tobulumo kryptimi. Taigi reguliuojamas gyvenimas — tai raktas į tobulumą visiems mums. Kai reguliuojamą gyvenimą vainikuoja atsidavimo tarnyba Viešpačiui, žmogus pasiekia tobulumą. Antraip, toks reguliuojamų normų nustatymas tėra tuščias laiko švaistymas.

Išklausęs Rāmānandos Rāyos pasakojimą apie tai, kaip turi būti sutvarkytas reguliuojamas gyvenimas, Viešpats Caitanya pastebėjo, kad visos tos normos — gryniausias formalumas. Tuo Jis tarsi paprašė Rāmānandos Rāyos papasakoti apie ką nors iškilniau už tuos formalumus. Formalus apeigų ir religinių pareigų atlikimas beprasmis, jeigu jo nevainikuoja tobulai atliekama atsidavimo tarnyba. Viešpaties Višņu neįmanoma patenkinti *Vedų* nurodymus vykdant kaip ritualą. Jis išties būna patenkintas tada, kai mes pasiekiame atsidavimo tarnybos stadiją.

Posmas, kurį pacitavo Rāmānanda Rāya, sako, kad iki atsidavimo tarnybos lygio pakylama atliekant ritualinius veiksmus. Šrī Kṛṣṇa, atėjęs išvaduoti visų klasių žmones, *Bhagavad-gītoje* sako: žmogus gali pasiekti aukščiausią būties tobulumo lygį, jei atlikdamas savo pareigas pagal veiklos pobūdį, garbins Aukščiausią Viešpatį, iš kurio viskas kilo.

*sve sve karmaṇy abhirataḥ
 saṁsiddhiṁ labhate naraḥ
 svakarma-nirataḥ siddhiṁ
 yathā vindati tac chṛṇu*

*yataḥ pravṛttir bhūtānām
 yena sarvam idaṁ tatam
 svakarmanā tam abhyarcya
 siddhiṁ vindati mānavaḥ*

„Dirbdamas darbą, kuris atitinka jam būdingas savybes, kiekvienas žmogus gali tapti tobulas. Dabar paklausk, Aš pasakysiu, kaip tai daroma. Garbindamas Viešpatį, kuris yra visų būtybių pradžia ir kuris viską persmelkia, bei dirbdamas savo darbą, žmogus gali pasiekti tobulumą” (Bg. 18.45–46). Šį tobulėjimo metodą taikė didieji *bhaktos*: Bodhāyana, Ťaṅka, Dramiḍa, Guhadeva, Kapardi ir Bhāruci. Šios didžios asmenybės ir ėjo šiuo tobulėjimo keliu. Ta pačia kryptimi ragina sukti ir *Vedų* nurodymai. Rāmānanda Rāya norėjo pateikti šiuos faktus Viešpaties dėmesiui, tačiau suprato, kad vien tik atlikti ritualines pareigas maža, kadangi Viešpats Caitanya tai pavadino gryniausiu formalizmu. Viešpats Caitanya norėjo pabrėžti, kad žmogus, kuris materialiai suvokia gyvenimą, nepasieks aukščiausio tobulumo, nors ir laikytųsi visų ritualinių taisyklių.

DVIDEŠIMT AŠTUNTAS SKYRIUS

Ryšys su Aukščiausiuoju

Viešpats Caitanya atmetė *Višnu Purānos* teiginį, kurį pateikė Rāmānanda Rāya, nes norėjo parodyti, jog nesutinka su *karma-mīmāṃsos* filosofais. *Karma-mīmāṃsos* filosofai teigia, kad ryšį su Dievu lemia žmogaus darbas: jei žmogus gerai dirba, Dievas privalo jam gerai atlyginti. Vadovaujantis tokia logika, pagal *Višnu Purānos* teiginį išeitų, kad Višnu — Aukščiausias Viešpats — negali elgtis kaip tinkamas ir privalo atlyginti žmogui už jo darbą. Toks nesavarankiškas garbinimo objektas tampa priklausomas nuo garbintojo, kuris savo nuožiūra Aukščiausią Viešpatį traktuoja kaip personalų arba kaip impersonalų. Iš tiesų *karma-mīmāṃsos* filosofija labiau pabrėžia beasmeniį Aukščiausios Absoliučios Tiesos aspektą. Toks impersonalizmas Viešpačiui Caitanyai nepatiko, ir todėl Jis atmetė jį.

„Jei žinai, papasakok apie ką nors kita — kas būtų aukščiau už šią Aukščiausios Absoliučios Tiesos sampratą”, — pagaliau tarė Viešpats Caitanya.

Rāmānanda Rāya suprato Viešpaties Caitanyos užuominą ir turėdamas galvoje tai, kad atsisakyti karminės veiklos rezultatų — kur kas geriau, negu vadovautis minėta filosofija, jis pacitavo *Bhagavad-gītos* posmą:

*yat karoṣi yad aśnāsi
yaj juhoṣi dadāsi yat
yat tapasyasi kaunteya
tat kuruṣva mad-arpaṇam*

„O Kuntī sūnau, kad ir ką tu darytum, valgytum, aukotum ar atiduotum, kokias askezes atliktum — daryk tai kaip auką Man” (Bg. 9.27). Analogiškas *Śrīmad-Bhāgavatam* posmas (11.2.36) irgi teigia, kad viską: karminę veiklą, kūną, kalbą, protą, jusles, intelektą, sielą ir gamtos *gunas* — turime paskirti Aukščiausiam Dievo Asmeniui, Nārāyaṇai.

Bet Viešpats Caitanya atmetė ir antrąjį teiginį, sakydamas: „Jei žinai ką nors dar iškilniau, papasakok”.

Verčiau viską aukoti Aukščiausiam Dievo Asmeniui, kaip to reikalauja *Bhagavad-gītā* ir *Śrīmad-Bhāgavatam*, negu lyg impersonalistui stengtis padaryti Aukščiausią Viešpatį priklausomą nuo mūsų veiklos. Tačiau ir tai dar toli gražu nebus atsidavimo tarnyba Aukščiausiam Viešpačiui. Neturint tinkamo vadovo, neįmanoma atsikratyti tendencijos save tapatinti su materialia egzistencija. Veikdamas karmiškai, žmogus tegali pratęsti savo materialią būtį. Tokiu atveju jam patariama savo darbo rezultatus aukoti Aukščiausiam Viešpačiui, tačiau nesuteikiama žinių, kaip ištrūkti iš materijos pinklių. Todėl toki pasiūlymą Viešpats Caitanya atmetė.

Kai Rāmānandos pasiūlymai buvo atmesti dukart, jis pareiškė: žmogus turėtų visiškai atsisakyti veiksmų pagal veiklos pobūdį ir per atsižadėjimą pakilti į transcendentinį lygmenį. Kitaip sakant, jis rekomendavo visiškai atsižadėti žemiško gyvenimo. Savo požiūriui paremti jis pateikė Viešpaties žodžius iš *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.11.32): „Šventraščiuose Aš aprašiau apeigų taisyklę ir kelią, kuriuo galima ateiti į atsidavimo tarnybą. Atsidavimo tarnyba — aukščiausias religijos tobulumas”. Rāmānanda dar pacitavo Viešpaties Kṛṣṇos nurodymą iš *Bhagavad-gītos*:

*sarva-dharmān parityajya
mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja
aham tvām sarva-pāpebhyo
mokṣayiṣyāmi mā sucaḥ*

„Atmesk visas religijos atmainas ir tiesiog atsiduok Man. Aš išgelbėsiu tave nuo atoveikio už visas nuodėmes. Nesibaimink” (Bg. 18.66).

Viešpats Caitanya atmetė ir trečią teiginį. Mat Jis norėjo parodyti, kad vien atsižadėjimo per maža. Reikia užsiimti dar ir pažangia veikla. Be jos aukščiausio tobulumo lygio pasiekti neįmanoma. Atsižadėję pasaulio filosofai dažniausia būna dviejų rūšių: vieni siekia *nirvāṇos*, o kiti nori patirti beasmenio Brahmano spindėjimą. Tokie filosofai neišsivaizduoja, kad galima pakilti aukščiau *nirvāṇos* bei Brahmano spindėjimo ir dvasiniame danguje pasiekti Vaikuṅṭhos planetas. Vien tik atsižadėjimo nepakanka, kad žinotum, kas yra dvasinės planetos ir dvasinė veikla, todėl Viešpats Caitanya atmetė ir šį trečiąjį pasiūlymą.

Tada Rāmānanda Rāya vėl pasitelkė į pagalbą *Bhagavad-gītą*:

*brahma-bhūtaḥ prasannātmā
na śocati na kāṅkṣati
samaḥ sarveṣu bhūteṣu
mad-bhaktiṁ labhate parām*

„Kas pasiekia tokią transcendentinę padėtį, tas išsyk patiria Aukščiausią Brahmaną. Jis niekada nesisieloja, nieko netrokšta, yra vienodas visoms gyvoms esybėms. Tokiame būvyje jis gauna teisę atsidavus tyrai

tarnauti Man” (Bg. 18.54). Pirma Rāmānanda Rāya kalbėjo apie atsidavimo tarnybą atsižadant karminės veiklos, o dabar kelia mintį, kad atsidavimo tarnyba su išsamiu žinojimu ir dvasine realizacija yra dar aukštesnė.

Tačiau Viešpats Caitanya atmetė ir šį teiginį, kadangi žmogus, vien tik atsižadėjęs materialių rezultatų ir pažinęs beasmenį Brahmaną, dar nesuvokia dvasinio pasaulio ir dvasinės veiklos. Nors patyrus Brahmaną, materijos nešvarybės jo neveikia, Brahmano lygis nėra tobulas, kadangi žmogus neužsiima pažangia dvasine veikla. Brahmano patyrimas dar priklauso proto sferai, todėl jis tebėra labai paviršutiniškas. Gryna gyvoji esybė išsivaduoja tik tada, kai ji visa išitraukia į dvasinę veiklą. Kol žmogus pasinėres į apmąstymus apie beasmenį Viešpaties aspektą ar apie tuštumą, vartai į amžiną palaimingą gyvenimą ir žinojimą prieš jį iki galo neatsiveria. Kol dvasinis žinojimas netobulas, žmogaus mėginimai apvalyti protą nuo materijos įvairovės neišvengiamai susidurs su kliūtimis. Todėl impersonalistų pastangos dirbtinės meditacijos būdu paversti savo protą vakuumu pasmerktos žlugti. Išvalyti protą nuo visų materialių sampratų labai sunku. *Bhagavad-gītoje* pasakya:

*kleśo 'dhikataras teṣām
avyaktāsakta-cetasām
avyaktā hi gatir duḥkham
dehavadbhir avāpyate*

„Labai sunku tobulėti tiems, kurių protas prisirišęs prie neišreikšto beasmenio Aukščiausiojo aspekto. Pažengti šio mokslo srityje visada nelengva tiems, kurie yra įkūnyti” (Bg. 12.5). Išsivadavimas, pasiektas impersonalios meditacijos būdu, nėra visiškas; todėl Viešpats Caitanya jį atmetė.

Kai buvo atmetas Rāmānandos Rāyos ketvirtas teiginys, jis pasakė, kad aukščiausia tobulumo pakopa — tai atsidavimo tarnyba, kai nesiekiamą plėtoti žinojimo ar pasinerti į spekuliatyvius apmąstymus. Savo teiginį jis pailiustravo *Śrīmad-Bhāgavatam* posmu (10.14.3), kuriame Viešpats Brahmā sako Aukščiausiam Dievo Asmeniui:

*jñāne prayāsam udapāśya namanta eva
jīvanti san-mukharitām bhavadīyavārtām
sthāne sthitāḥ śruti-gatām tanu-vān-manobhir
ye prāyaśo 'jita jito 'py asi tais tri-lokyām*

„Mano brangus Viešpatie, žmogus turi visiškai atsisakyti monistinių spėliojimų ir liautis gilines žinias. Dvasinį gyvenimą atsidavimo tarnyboje reikia pradėti klausantis, ką kalba apie Viešpaties žygius dvasinę realizaciją pasiekęs Jo *bhakta*. Jei jo dvasinis gyvenimas remsis šiais prin-

cipais, ir žmogus nenukryps iš doro gyvenimo kelio, tai nors Tavo Šviesybė ir esi nenugalimas, jis užkariaus Tave”.

Kai Rāmānanda Rāya išsakė šį teiginį, Viešpats Caitanya nedelsdamas tarė: „Taip, tai tiesa”. Šiame amžiuje pasiekti dvasinį žinojimą neįmanoma nei atsižadėjimu, nei negryna atsidavimo tarnyba, nei karmine veikla atliekant negryną atsidavimo tarnybą, nei gilinant žinias. Kadangi dauguma žmonių — puolę, o pakelti juos palaipsnio tobulėjimo metodu nėra laiko, Viešpats Caitanya moko, kad geriausias kelias — ne skatinti juos keisti savo esamą būklę, bet suteikti galimybę klausytis apie Aukščiausio Viešpaties darbus, kaip apie juos pasakoja *Bhagavad-gītā* ir *Śrīmad-Bhāgavatam*. Transcendentines šventraščių žinias reikia įsisavinti, klausantis jų iš realizuotos sielos lūpų. Taip žmogus gyvens kaip gyvenęs ir kartu padarys pažangą dvasinio tobulėjimo srityje. Jis galės tvirtai žengti į priekį ir iki galo pažinti Aukščiausią Dievo Asmenį.

Viešpats Caitanya pripažino šiuos teiginius, bet vis dėlto paprašė, kad Rāmānanda Rāya praplėstų savo mintį ir pakalbėtų apie tolimesnius atsidavimo tarnybos etapus. Taip Viešpats Caitanya suteikė Rāmānandai Rāyai galimybę aptarti nuoseklų dvasinio tobulėjimo metodą, pradedant *varṇāśrama-dharma* (keturios kastos ir keturi dvasinio gyvenimo skyriai). Viešpats Caitanya atmetė *varṇāśrama-dharma* ir karminės veiklos vaisių aukojimą, nes, kai atliekama tyra atsidavimo tarnyba, iš to maža naudos. Jei atsidavimo tarnybos metodai nepadedą žmogui pasiekti savęs realizacijos, visi jie yra dirbtini ir negalima jų laikyti tyra atsidavimo tarnyba. Tyra atsidavimo tarnyba, kuri atliekama pasiekus savęs realizaciją, absoliučiai skiriasi nuo bet kurios kitos transcendentinės veiklos. Aukščiausio lygio transcendentinė veikla visada laisva nuo materialių troškimų ir pastangų, kurios susijusios su karmine veikla, bei spekuliatyvių samprotavimų, siekiant žinojimo. Aukščiausias lygis koncentruojasi į tai, kaip paprastai ir palankiai atlikti tyrą atsidavimo tarnybą.

Rāmānanda Rāya suprato, ko nori iš jo Viešpats Caitanya, todėl pasakė, kad aukščiausias tobulumo lygis — tyra meilė Dievui. *Padyāvālī* yra labai gražus posmas, priskiriamas Rāmānandai Rāyai. Štai jo esmė: „Kai pilve tuščia, ir kankina alkis bei troškulys, iki pilnos laimės trūksta tik pavalgyti. Taigi galima turėti visus Aukščiausio Viešpaties garbinimo elementus, tačiau Dievo garbinimas tikros transcendentinės laimės versme tetaps tada, kai jis persipins su tyra meile Dievui”. Rāmānanda Rāya sukūrė dar vieną posmą, kuris teigia, kad net po daugybės milijonų gimimų žmogus gali nesuvokti atsidavimo tarnybos prasmės, bet jei jis vienaip ar kitaip stengiasi pakilti iki atsidavimo tarnybos, bendravimas su tyru *bhakta* padės jam tai padaryti. Taigi žmogus turėtų labai norėti atlikti atsidavimo tarnybą. Šiuose dviejuose posmuose Rāmānanda Rāya aprašė reguliatyviuosius principus ir brandžią meilę Dievui. Viešpats

Caitanya norėjo pakelti jį į brandžios meilės Dievui lygį ir laukė, kad jis kalbėtų iš tokių pozicijų. Taigi tolesnis Rāmānandos Rāyos ir Viešpaties Caitanyos pokalbis pakrypo apie meilę Dievui.

Kai meilė Dievui pasiekia asmeninių santykių su Juo lygį, ji vadinasi *prema-bhakti*. Pradinėje *prema-bhakti* stadijoje konkretūs santykiai tarp Aukščiausio Viešpaties ir *bhaktos* dar yra nenusistovėję, tačiau plėtojantis *prema-bhakti*, santykiai su Aukščiausiu Viešpačiu ima reikštis įvairiais transcendentiniais atspalviais. Pirmoji stadija — tarnystė, kai Aukščiausiasis Viešpats suvokiamas kaip šeimininkas, o *bhakta* — kaip amžinas Jo tarnas. Viešpats Caitanya pritarė šiam metodui, ir tada Rāmānanda Rāya apibūdino santykius tarp tarno ir šeimininko. *Śrīmad-Bhāgavatam* (9.5.16) pasakoja, kaip Durvāsā Muni, didis *yogas* mistikas, laikęs save labai iškilia asmenybe, užsiplieskė pavydu Mahārājai Ambarīšai, kurią visi laikė didžiausiu tų laikų *bhakta*. Jis mėgino pakenkti Mahārājai Ambarīšai, bet prisišaukė didžiulę nelaimę — jį privertė pasiduoti Viešpaties *sudarśana-cakra*. Durvāsā Muni pripažino savo klaidą ir pasakė: „Nieko nėra neįmanoma tyriems *bhaktoms*, kurie visad su transcendentine meile tarnauja Viešpačiui, nes jie tarnauja Aukščiausiam Viešpačiui, kurio vien vardas yra pakankama prielaida išsivaduoti”.

Stotraratnoje (46) Yāmunācārya rašo: „Mano Viešpatie, bejėgiai tie, kurie Tau netarnauja. Jie dirba tik sau ir negauna paramos iš aukščiau. Todėl su ilgesiu laikiu laiko, kai visas skirsiu save transcendentinei meilės tarnybai Tau, visiškai negeisdamas materialiai pasitenkinti ir nevergaudamas savo protui. Tiktai su besąlyginiu atsidavimu Tau tarnaudamas, galėsiu pasidžiaugti tikru dvasiniu gyvenimu”.

Išgirdęs šiuos žodžius, Viešpats paragino Rāmānandą Rāyą tęsti savo pasakojimą.

Tyra meilė Kṛṣṇai

Viešpaties Caitanyos padrašintas tešti savo mintį, Rāmānanda Rāya pasakė, kad broliški santykiai su Viešpačiu Kṛṣṇa yra dar aukštesnio transcendentinio lygio. Jis pabrėžė, kad meilės ryšiams su Kṛṣṇa stiprėjant, sumažėja baimės jausmas ir mažiau galvojama apie Aukščiausio Viešpaties pranašumą. Kartu padidėja pasitikėjimo jausmas, ir tas pasitikėjimas vadinasi draugystė. Kartu su broliškais santykiais, tarp Kṛṣṇos ir Jo draugų atsiranda ir lygybės jausmas.

Šia proga Rāmānanda Rāya pateikė *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (10.12.11), kuriame Śukadeva Gosvāmī pasakoja, kaip Viešpats Kṛṣṇa miške valgė su Savo draugais. Viešpats Kṛṣṇa su draugais išsiruošė į mišką pažaišti su karvėmis. *Vedos* sako, kad Kṛṣṇą lydėję berniukai turėję džiaugsmo bendrauti su Aukščiausiu Dievo Asmeniu kaip su savo draugu. Didieji išminčiai Aukščiausiąjį Viešpatį laiko beasmeniu Brahmanu, *bhaktos* — Aukščiausiu Dievo Asmeniu, o paprasti žmonės — tiesiog žmogumi.

Rāmānandos Rāyos žodžiai Viešpačiui Caitanyai labai patiko, ir Jis tarė: „Gali plėtoti savo mintį dar plačiau“. Atsiliepdamas į prašymą, Rāmānanda Rāya pareiškė, kad tėviški santykiai su Kṛṣṇa — tai dar aukštesnis transcendentinis lygis. Broliškiems jausmams gilėjant, jie perauga į tėviškus jausmus — tokius, kurie sieja tėvą ir sūnų. Apie tai kalbėdamas, Rāmānanda Rāya pacitavo *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (10.8.46), kur Mahārāja Parīkṣitas prašo Śukadevos Gosvāmī papasakoti apie tai, kokią daugybę teisių darbų turėjusi atlikti Kṛṣṇos motina Yaśodā, kad Aukščiausias Dievo Asmuo vadintų ją „mama“ ir žįstų pieną iš jos krūtų. Jis priminė ir kitą *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (10.9.20), kuris sako, kad Yaśodos pelnyta Aukščiausio Dievo Asmens malonė su nieku nesulyginama ir daugel kartų pranoksta malonę, tekusią Brahmai — pirmajai sukurtai gyvai būtybei, arba Viešpačiui Śivai, ar net sėkmės deivei Lakṣmī, esančiai prie Viešpaties Viṣṇu krūtinės.

Viešpats Caitanya paprašė Rāmānandos Rāyos tęsti kalbą, nes norėjo išgirsti apie santuokinę meilę. Supratęs, ką turėjo galvoje Viešpats Caitanya, Rāmānanda Rāya nedelsdamas atsakė, kad santuokinė meilė Kṛṣṇai — tai paties aukščiausio lygio santykiai. Kitaip sakant, artimi santykiai su Kṛṣṇa prasideda įprastiniu Aukščiausio Dievo Asmens suvokimu, kuris perauga į šeimnininko ir tarno santykius. Atsiradus pasitikėjimo jausmui, toks suvokimas perauga į draugiškus santykius, kurie, savo ruožtu, tampa tėviškais, o šie, plėtodamiesi toliau, pasiekia aukščiausią meilės lygį, kuris vadinamas santuokine meile Aukščiausiam Viešpačiui. Rāmānanda Rāya pacitavo dar vieną *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (10.47.60), kur pasakyta, kad transcendentinės ekstazės būvis, kurį patyrė per *rāsos* šokį *gopēs* ir Kṛṣṇa, nepažįstamas net sėkmės deivei, kuri dvasinėje karalystėje nuolat yra prie Viešpaties krūtinės. Ką ir kalbėti apie paprastų moterų jausmus?

Toliau Rāmānanda Rāya paaiškino, kaip palaiptams išauga tyra meilė Kṛṣṇai. Jis nurodė, kad gyvąją esybę su Aukščiausiu Dievo Asmeniu sieja tik tokie santykiai, kokie jai labiausiai tinka. Iš tikrųjų santykiai su Aukščiausiu Viešpačiu prasideda šeimnininko ir tarno santykiais, kurie ilgainiui perauga į draugystę, tėvišką meilę ir į santuokinę meilę. Kai tarp *bhaktos* ir Aukščiausio Dievo Asmens susiklosto tam tikri individualūs santykiai, žinotina, kad tokie santykiai *bhaktai* ir yra tinkamiausi. Išanalizavę transcendentinius santykius, suprasime, kad jų pradžia — tai neutralus realizacijos lygis (*brahma-bhūta*). Kai mes pripažįstame Viešpatį šeimnininku, o save — tarnu, šie mūsų santykiai plėtojasi ir, kai Aukščiausias Viešpats tampa mūsų draugas, jie būna kur kas gilesni. Tačiau jie dar labiau pagilėja, kai tampame Jo tėvais. Taip plėtojasi santykiai — iš draugystės jie perauga į tėvišką ir pagaliau — į santuokinę meilę, kuri reiškia aukščiausius santykius su Dievu.

Savęs realizavimas, kai gyva būtybė susijusi su Viešpačiu per tarnystę, yra transcendentinis, o kai jis pasipildo brolybės jausmu, santykiai su Viešpačiu sustiprėja. Meilei stiprėjant, šie santykiai pasiekia tėvystės bei santuokinės meilės lygį. Rāmānanda Rāya pateikė *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* posmą (2.5.38), teigiantį, kad dvasinis potraukis Aukščiausiam Viešpačiui visuomet transcendentinis, tačiau kiekvienas *bhakta* labiau linkęs į individualius santykius, tuos, kurie jam teikia daugiau malonumo nei kiti.

Pseudobhaktos negali dirbtinai užmegzti transcendentinių santykių su Aukščiausiu Viešpačiu, patys juos išgalvodami. *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* (1.2.101) Rūpa Gosvāmī teigia, kad atsidavimo tarnybai, kuri nesiremia *Vedų* šventraščiais ar *Vedų* kūrinių ir nesivadovauja juose nurodytais principais, jokiū būdu negalima pritarti. Śrī Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Mahārāja taip pat pabrėžė, kad neverti pasitikėjimo nei pro-

fesionalūs dvasiniai mokytojai bei profesionalūs *Bhāgavatam* skaitovai, nei profesionalūs *kīrtanos* atlikėjai, nei tie, kas užsiima pačių išsigalvota atsidavimo tarnyba. Indijoje nemažai tokių profesionalų bendruomenių: Āula, Vāula, Kartābhajā, Neḍā Daraveśa, Snāi, Atibāḍi, Cūḍādhārī bei Gaurāṅganāgarī. Nereikia manyti, kad „Ventor Gosvāmī Draugijos” arba *gosvāmī* kastos nariai — tai pirmųjų šešių Gosvāmių palikuonys. Neverti pasitikėjimo ir tariamieji *bhaktos*, kuriantys neautoritetingas giesmes apie Viešpatį Caitanyą, ir profesionalūs šventikai bei samdomi šventraščių skaitovai. Tų, kurie nesilaiko *Pañcarātros* principų, taip pat impersonalistų bei sekso mėgėjų net iš tolo negalima lyginti su žmonėmis, paskyrusiais savo gyvenimą tarnauti Kṛṣṇai. Tyras *bhakta*, visuomet užsiėmęs veikla Kṛṣṇos sąmonėje, gali viską paaukoti tarnystei Viešpačiui. Kas paskyrė savo gyvenimą tarnauti Viešpačiui Caitanyai, Kṛṣṇai ar dvasiniam mokytojui, kas griežtai laikosi šeimyninio gyvenimo taisyklių bei atsižadėjimo normų, nurodytų Caitanyos Mahāprabhu pasekėjams, tas — *bhakta*, ir jo negalima net statyti į vieną gretą su profesionalais.

Kai visiškai išsivaduojame nuo materijos nešvarybių, visų rūšių santykiai su Kṛṣṇa teikia mums transcendentinį malonumą. Deja, žmonės, nelabai išmanantys transcendentinį mokslą, nesugeba deramai įvertinti įvairių santykių su Aukščiausiu Viešpačiu. Jiems atrodo, kad visus tuos santykius pagimdo *māyā*. *Caitanya-caritāmṛta* teigia, kad žemė, vanduo, ugnis, oras ir eteris (penki grubieji pradmenys) atsiranda vienas iš kito, nuo subtilesnių formų virsdami grubesnėmis. Pavyzdžiui, eteriui būdingas garsas, o orui — garsas ir lytėjimas. Pridėjus ugnį, jau atsiras garsas, lytėjimas ir forma. Kai prisidės vanduo, jame bus garsas, lytėjimas, forma ir skonis, o pridėję žemę, turėsime garsą, lytėjimą, formą, skonį ir kvapą. Kaip pereinant nuo eterio prie žemės gausėja naujų savybių, taip ir pereinant nuo vieno transcendentinių savitarpio santykių prie kitų išsirutulioja penki būdingi atsidavimo tarnybos bruožai, kuriuos visus kartu aptinkame santuokinės meilės santykiuose. Todėl pripažinta, kad santuokinės meilės santykiai su Kṛṣṇa — aukščiausias tobulos meilės Dievui lygis.

Śrīmad-Bhāgavatam (10.82.44) pasakya: „Atsidavimo tarnyba Aukščiausiam Dievo Asmeniui yra kiekvienos gyvos esybės gyvenimas”. Iš tikrųjų Viešpats Vrajos mergelėms sakė, kad tik savo meilės dėka jos gali bendrauti su Juo. Sakoma, kad santykiuose su Savo *bhaktom* Viešpats Kṛṣṇa priima visų rūšių atsidavimo tarnybą, atsižvelgdamas į *bhaktos* polinkius. Taip Kṛṣṇa atsiliepia į *bhaktos* jausmus, suteikdamas kiekvienam tai, ko jam reikia. Jei kas nori bendrauti su Kṛṣṇa kaip tarnas su šeimnininku, Kṛṣṇa tobulai atlieka šeimnininko vaidmenį. Bendraudamas su *bhakta*, norinčiu patirti tėviškos meilės Kṛṣṇai jausmą, Kṛṣṇa atlieka idealaus sūnaus vaidmenį. O jei *bhakta* nori garbinti Kṛṣṇą, patir-

damas santuokinės meilės jausmus, Kṛṣṇa elgiasi kaip idealus sutuoktinis ar meilužis. Tačiau Pats Kṛṣṇa pripažino, kad Jo meilės santykiai su Vrajos mergelėmis — santuokinės meilės *rāsa* — yra aukščiausia tobulumo stadija. *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.32.22) Kṛṣṇa *gopēms* sako:

*na pārāye 'haṁ niravadya-saṁyujām
sva-sādhu-kṛtyaṁ vibudhāyuṣāpi vaḥ
yā mābhajan durjaya-geha-śṛṅkhalāḥ
saṁvṛścyā tad vaḥ pratiyātu sādhunā*

„Jūsų santykiai su Manimi — grynai transcendentiniai, ir Aš nieko negaliu pasiūlyti jums mainais už jūsų meilę, net ir po daugybės gimimų. Jūs pajėgėte visiškai atsisakyti potraukio materialiems malonumams ir ieškojote tik Manęs. Kadangi Aš neišgaliu atlyginti jums už jūsų meilę, jums belieka tenkintis savo pačių veiksmis”.

Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Mahārāja pažymėjo, kad kai kurie paprasti žmonės mano, jog kiekvienas gali garbinti Aukščiausią Viešpatį taip, kaip jam išeina, ir taip pasiekti Aukščiausią Dievo Asmenį. Jie teigia, kad Aukščiausią Viešpatį galima pasiekti per karminę veiklą, spekuliatyvų pažinimą, meditaciją ar askezę, ir kiekvienas šių būdų naves į tikslą. Anot jų, ten pat galima ateiti įvairiais keliais, tad Aukščiausią Absoliučią Tiesą galima garbinti ir kaip deivę Kālī, ir kaip deivę Durgą, arba kaip Viešpačius Śivą, Gaṇešą, Rāma, Hari ar Brahmą. Žodžiu, jie mano, jog visiškai nesvarbu, kaip į Absoliučią Tiesą kreipiamasi, nes visi vardai yra viena ir tas pat. Jie pateikia pavyzdį apie žmogų, turintį daug vardų: jis atsiliepia, pašauktas bet kuriuo jų.

Šios pažiūros paprastam žmogui gali labai patikti, tačiau tai grynų gryniasusias nesusipratimas. Kas garbina pusdievius, skatinamas materialios aistros, tas Aukščiausio Dievo Asmens nepasieks. Jei žmogus garbins pusdievius, išorinė Viešpaties energija jam už tai atlygins, tačiau tatau nereikia, kad tokiu garbinimu jis pasieks Aukščiausią Viešpatį. Ir tikrai, *Bhagavad-gītā* garbinti pusdievius nerekomenduoja:

*antavat tu phalaṁ teṣāṁ
tad bhavaty alpa-medhasām
devān deva-yajo yānti
mad-bhaktā yānti mām api*

„Menkos nuovokos žmonės garbina pusdievius, o to garbinimo vaisiai — riboti ir laikini. Pusdievių garbintojai eina į pusdievių planetas, bet Mano *bhaktos* galiausiai pasiekia aukščiausiąją Mano planetą” (Bg. 7.23). Taigi palaiminimą bendrauti su Juo Aukščiausias Viešpats suteikia tiems, kurie garbina Jį, o ne pusdievius. Netiesa, kad kiekvienas garbinantis materialius pusdievius gali pasiekti Aukščiausią Dievo Asmenį. Todėl

reikia tik stebėtis, kaip žmogui gali šauti į galvą mintis, kad garbindamas pusdievius, jis pasieks tobulumą. Atsidavimo tarnybos, atliekamos visiškoje Krišnos sąmonėje, rezultatai nepalyginami su tais, kurie gaunami garbinant pusdievius, per karminę veiklą ar spekuliatyvius samprotavimus. Karminės veiklos rezultatai žmogų gali nuvesti arba į dangaus, arba į pragaro planetas.

Transcendentiniai Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimai

Tarp įprastų religinių pareigų atlikimo ir atsidavimo tarnybos yra didžiulis skirtumas. Atlikdamas religinius ritualus, žmogus gali pasiekti laimėjimų ekonomikos vystymo ir juslių tenkinimo srityje arba gauti išsivadavimą (įsiliedamas į Aukščiausiojo egzistenciją), tačiau transcendentinės atsidavimo tarnybos rezultatai visiškai nepanašūs į šias laikinas gėrybes. Atsidavimo tarnyba Viešpačiui dvelkia amžinu gaivumu ir teikia vis didesnę transcendentinį malonumą. Todėl atsidavimo tarnybos ir religinių ritualų teikiamą naudą skiria praraja. Didžioji dvasinė energija, kuri vadinasi *jaḍādhiṣṭhātrī*, ar *mahāmāyā*, — materialaus pasaulio prižiūrėtoja, bei įvairių materialaus pasaulio skyrių „vadovai“ — pusdieviai, ir išorinės Aukščiausio Viešpaties energijos veiklos produktai, tėra iškreipti Aukščiausio Viešpaties turtingumo atspindžiai. Pusdieviai iš tikro yra Aukščiausio Viešpaties įsakymų vykdytojai, jie padeda tvarkyti materialią kūriniją. *Brahma-saṁhitā* teigia, kad galingiausios valdytojos Durgos darbai — tik blankus Aukščiausio Viešpaties darbų atliepinys. Saulė yra tarsi Aukščiausio Viešpaties akis, o Brahmā — lyg Aukščiausio Viešpaties šviesos atšvaitas. Taigi visi pusdieviai kartu su išorine energija, Durgādevī, ir įvairių skyrių „vadovais“ tėra Aukščiausiojo Viešpaties tarnai materialiaame pasaulyje.

Dvasiniame pasaulyje egzistuoja kita energija — aukštesnioji. Tai dvasinė, arba vidinė, energija, kurios veiklą nukreipia *yogamāyā*. *Yogamāyā* — vidinė Aukščiausio Viešpaties galia; ji irgi yra Viešpaties valdžioje, tačiau veikia dvasiniame pasaulyje. Kai gyvoji esybė pasirenka vadovu ne *mahāmāyā*, o *yogamāyā*, ji palengva tampa Kṛṣṇos *bhakta*. Besivaikantys materialių gėrybių ir laimės patiki savo reikalus materialiai energijai *mahāmāyai* arba materialiams pusdieviams — Viešpačiui Šivai ir kitiems. *Śrīmad-Bhāgavatam* pasakoja, kad trokšdamos gauti Kṛṣṇą už savo vyrą, Vṛndāvanos *gopės* meldėsi dvasinei energijai *yogamāyai*, kad išsipildytų jų troškimas. O *Sapta-śatī* pasakya, kad karalius Suratha ir

pirklys vardu Samādhi garbino *mahāmāyā*, melddami materialių turtų. Taigi klysti ir dėti lygybės ženklą tarp *yogamāyos* ir *mahāmāyos* nevalia.

Viešpats egzistuoja absoliučiu lygmeniu, todėl nėra skirtumo tarp švento Viešpaties vardo ir Paties Aukščiausio Viešpaties. Aukščiausiasis Viešpats vadinamas įvairiais vardais, ir kiekvienas vardas turi savo paskirtį ir prasmę. Antai Jį vadina Paramātma (Supersiela), Brahmanu (Aukščiausiu Absoliutu), Sr̥ṣṭikarta (kūrėju), Nārāyaṇa (transcendentiniu Viešpačiu), Rukmiṇīramaṇa (Rukmiṇī vyru), Gopīnātha (*gopių* valdovu) ir Kṛṣṇa. Taigi Viešpats vadinamas įvairiais vardais, ir tie vardai nurodo įvairias Jo funkcijas. Aukščiausio Viešpaties kūrėjo aspektas skiriasi nuo Viešpaties Nārāyaṇos aspekto. Kai kurie Viešpaties kūrėjo vardai yra suvokiami ir materialistiškiems žmonėms. Tačiau neišmanoma visiškai perprasti Aukščiausio Dievo Asmens esmės, tesupratus, ką reiškia Jo vardas „kūrėjas“, kadangi materialaus pasaulio kūrimas yra išorinės Aukščiausio Viešpaties energijos funkcija. Todėl „Dievo kūrėjo“ sąvoka teatspindi išorinį Jo požymį. Analogiškai, vadindami Aukščiausią Viešpatį Brahmanu, mes negalime išivaizduoti šešių Aukščiausio Viešpaties vertenybių. Suvokus Brahmaną, šešios vertenybės ne visiškai suvokiamos, todėl Brahmano suvokimas nėra visiškas Aukščiausio Viešpaties pažinimas. Paramātmos, arba Supersielos, pažinimas taip pat dar nėra visas Aukščiausio Dievo Asmens pažinimas, nes visa persmelkianti Aukščiausio Viešpaties prigimtis tik iš dalies atspindi Jo turtus ir galybę.

Net transcendentiniai santykiai tarp Nārāyaṇos ir Jo *bhaktų* Vaikuṇṭhoje nėra pilnaverčiai ta prasme, kad juose nerealizuota visa tai, kas būdinga santykiams su Kṛṣṇa Goloka Vṛndāvanoje. Kṛṣṇos *bhaktos* nepatiria pasitenkinimo iš atsidavimo tarnybos Nārāyaṇai. Atsidavimo tarnyba Kṛṣṇai tokia patraukli, jog Kṛṣṇos *bhaktos* nenori garbinti jokio kito pavidalo. Antai Vṛndāvanos *gopėms* nepatinka regėti Kṛṣṇą, Rukmiṇī vyro pavidalu, ir jos niekada nesikreipia į Jį „Rukmiṇīramaṇa“. Vṛndāvanoje Kṛṣṇą vadina „Rādhākṛṣṇa“ — „Kṛṣṇa, kuris yra Rādhārāṇī nuosavybė“. Nors įprastine prasme „Rukmiṇī vyras“ ir „Rādhos Kṛṣṇa“ yra vienodo lygio sąvokos, vis dėlto dvasiniame pasaulyje vardai išreiškia skirtingą įvairių transcendentinės Kṛṣṇos asmenybės aspektų suvokimą. Dedantis lygybės ženklą tarp „Rukmiṇīramaṇos“, „Rādhāramaṇos“, „Nārāyaṇos“ ar bet kurio kito Aukščiausio Viešpaties vardo, daro klaidą, nes painioja skirtingus skonių. Ši klaida vadinama specialiu terminu — *rasābhāsa*. Išmanantys *bhaktos* nepripažįsta tokio painiojimo, nes tai prieštarauja tyros atsidavimo tarnybos reikalavimams.

Śrī Kṛṣṇa, Aukščiausias Dievo Asmuo, įkūnija Savyje absoliutų tobulumą ir grožį, tačiau kai Jis yra drauge su Vrajos mergelėmis, Jį vadina Gopījanavallabha. *Bhaktos* neišgali mėgautis Aukščiausio Viešpaties grožiu labiau negu Vrajos mergelės. *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.33.7) tei-

gia, kad nors Kṛṣṇa, Devakī sūnus, ir Pats yra aukščiausio tobulumo ir grožio viršūnė, tačiau kai Ji supa *gopės*, Jis yra panašus į taurų brangakmenį, žaižaruojantį dieviško grožio aukso aptaisuose. Viešpats Caitanya pripažino, kad Aukščiausio Viešpaties, kaip santuokinės meilės objekto, suvokimas yra aukščiausia realizacija, tačiau Jis paprašė Rāmānandą Rāyą tęsti kalbą.

Išgirdęs šį prašymą, Rāmānanda Rāya pastebėjo, kad tai pirmasis kartas, kai papasakojus apie *gopes*, jis prašomas kalbėti toliau, stengiantis suvokti Kṛṣṇą. Tarp Vrajos mergelių ir Kṛṣṇos egzistuoja transcendentinis artumas, — nurodė Rāmānanda, — tačiau santuokinės meilės santykiai tarp Rādhārāṇī ir Kṛṣṇos — visų tobuliausi. Joks paprastas žmogus nesupras tos ekstazės, kuri pripildo transcendentinę Rādhārāṇī ir Kṛṣṇos meilę, kaip nesupras ir transcendentinės meilės tarp Kṛṣṇos ir *gopių* skonio. Ir vis dėlto, mėginant eiti *gopių* pėdomis, pakylama į aukščiausią transcendentinės meilės pakopą. Todėl tas, kuris nori pasiekti transcendentinio tobulumo lygmenį, turi eiti Vrajos mergelių pėdomis — atlikti *gopių* tarno-padėjėjo vaidmenį.

Viešpats Caitanya apreiškė Śrīmatī Rādhārāṇī būseną, kurią Ji patyrė, kai Kṛṣṇa palaikė su Ja ryšius iš Dvārakos. Jokiam paprastam žmogui tokia transcendentinė meilė neįmanoma, todėl nederėtų imituoti aukščiausio tobulumo lygio, kurį parodė Caitanya Mahāprabhu. Tačiau jei kas trokštų tokio bendravimo, jis gali sekti *gopių* pėdomis. *Padma Purāṇoje* pasakyta, kad lygiai kaip Rādhārāṇī, Kṛṣṇai labai brangi ir *kuṇḍa*, kurią vadina Rādhākuṇḍa. Rādhārāṇī — vienintelė *gopė*, kuri Kṛṣṇai brangesnė už visas kitas *gopes*. Ir *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.30.28) nuomone, Rādhārāṇī ir *gopių* meilės tarnystė Kṛṣṇai yra pati tobuliausia, ir Viešpats taip jomis patenkintas, kad visai nenori skirtis su Śrīmatī Rādhārāṇī.

Išgirdęs Rāmānandą Rāyą kalbant apie Kṛṣṇos ir Rādhārāṇī meilės santykius, Viešpats Caitanya tarė: „Prašau tavęs pasakoti toliau. Kalbėk ir nesustok“. Viešpats taip pat pasakė, kad Jis su didžiuliu malonumu klausosi pasakojimų apie Kṛṣṇos ir *gopių* meilės nuotykius. „Rodos, nektaro upė tekėtų iš tavo lūpų“, — pasakė Jis. Rāmānanda Rāya prakalbo apie tai, kaip Kṛṣṇa, šokdamas su *gopėmis*, pagalvojo: „Aš nerodau ypatingo dėmesio Rādhārāṇī“. Kadangi kitų *gopių* draugijoje buvo nelengva parodyti ypatingą meilę Rādhārāṇī, Kṛṣṇa pagrobė Ją iš ten, kur vyko *rāsos* šokis, ir pareiškė Jai ypatingą prielankumą. Visa tai išaiškines Viešpačiui Caitanyai, Rāmānanda Rāya tarė: „O dabar mėgaukimės transcendentinių Rādhos ir Kṛṣṇos meilės nuotykių žavesiu. Šiame materialiaame pasaulyje niekas negali jiems prilygti“.

Taigi Rāmānanda Rāya tęsė savo pasakojimą. Kartą, per *rāsos* šoki, Rādhārāṇī staiga paliko šokio vietą, tarsi užpykusi, kad Jai neskiriamas ypatingas dėmesys. Kṛṣṇa labai troško matyti Rādhārāṇī, nes be Jos *rā-*

šos šokis liautūsi būti *rāsos* šokiu, tad pasigedęs, labai nuliūdo ir išėjo Jos ieškoti. Vienas *Gīta-govindos* posmas pasakoja apie tai, kaip Kṛṣṇa, Kaṁsos priešas, irgi norėjo patirti meilės nuotykių su moterimis, todėl išsivedė su Savimi Rādhārāṇī ir paliko kitas Vrajos mergeles. Kṛṣṇą labai iškaudino Rādhārāṇī dingimas, ir didžiai nusiminęs Jis ėmė ieškoti Jos Yamunos pakrantėje. Negalėdamas Jos surasti, Kṛṣṇa įbrido į pačią Vṛndāvanos miško tankmę ir ėmė raudoti. Rāmānanda Rāya nurodė, kad aptariant šiuos du ypatingus *Gīta-govindos* posmus (3.1–2), galima patirti aukščiausią Kṛṣṇos ir Rādhos meilės nuotykių žavesį. Nors buvo daug *gopių*, su kuriomis Kṛṣṇa galėjo šokti, tačiau labiausiai Jis geidė šokti su Rādhārāṇī. Per *rāsos* šokį Kṛṣṇa sukūrė daugybę Savo ekspansijų ir atsistojų kiekvienai *gopių* porai per vidurį, bet su Rādhārāṇī Jis buvo vienas. Ir vis dėlto Rādhārāṇī buvo nepatenkinta Kṛṣṇos elgesiu. *Ujjvala-nīlamanī* pasakoja: „Meilės nuotykių takas — tarsi gyvatės šliaužimas. Jauniems išsimylėjusiems būdinga dvejopa proto būklė — būklė, su priešastimi, ir būklė, be priešasties“. Taigi kai Rādhārāṇī, nesulaukdama ypatingo dėmesio, supyko ir išėjo iš pievelės, kur vyko *rāsos* šokis, Kṛṣṇa, Jos nematydamas, labai nuliūdo. Laikoma, kad *rāsos* šokis yra absoliučiai tobulas tik tada, kai jame dalyvauja Rādhārāṇī, o Jai išėjus, Kṛṣṇai pasirodė, kad šokis nutrūko. Todėl Jis paliko tą vietą ir išėjo Jos ieškoti. Niekur neradęs Rādhārāṇī, Kṛṣṇa labai nusiminė. Todėl suprantama, kad net visų *gopių* draugijoje Kṛṣṇai Jo malonumo galia neteikė džiaugsmo. Jis jautėsi patenkintas tik būdamas su Rādhārāṇī.

Kai Rāmānanda Rāya pasakojo apie transcendentinę Rādhārāṇī ir Kṛṣṇos meilę, Viešpats Caitanya prisipažino: „Aš atėjau pas tave, norėdamas suprasti transcendentinius Kṛṣṇos ir Rādhos meilės nuotykius, ir dabar esu labai patenkintas, nes tu taip gražiai juos apibūdina. Tavo žodžiai atskleidė, kad Kṛṣṇos ir Rādhos meilė — aukščiausias meilės lygis“. Ir vis dėlto Viešpats Caitanya paprašė Rāmānandos Rāyos paaiškinti dar kai ką: „Kokie yra transcendentiniai Kṛṣṇos ir Rādhārāṇī bruožai, kokie transcendentiniai Jų abipusės meilės požymiai ir kokia Jų meilė? Jei tu malonėsi Man apie tai papasakoti, būsiu labai dėkingas. Niekas, išskyrus tave, negali to pasakyti“.

„Aš nieko nežinau, — visiškai nusižeminęs atsakė Rāmānanda Rāya. — Aš tiesiog sakau tai, ką Tu verti mane sakyti. Žinau, kad Tu esi Pats Kṛṣṇa, ir vis dėlto Tu jauti malonumą, klausydamasis mano pasakojimų apie Kṛṣṇą. Todėl maldauju atleisk man, jei kur suklysiu. Aš tesistengiu išreikšti žodžiais tai, ką Tu verti mane išsakyti“.

„Aš esu *māyāvādis sannyāsis*, — paprieštaravo Viešpats Caitanya. — Apie transcendentinius atsidavimo tarnybos dalykus Aš nieko neišmanau. Sārvabhaumos Bhaṭṭācāryos dėka Mano protas prašviesėjo, ir dabar Aš mėginu suprasti atsidavimo tarnybos Viešpačiui Kṛṣṇai esmę. Bhaṭṭācār-

ya Man patarė susitikti su tavimi, kad suvokčiau Kṛṣṇą. Be to, jis sakė, kad Rāmānanda Rāya — vienintelis, kuris ši tą žino apie meilę Kṛṣṇai. Taigi Sārvabhaumos Bhaṭṭācāryos patartas, atėjau pas tave. Todėl, maldauju nedvejoti ir papasakoti Man viską apie slaptingus Rādhos ir Kṛṣṇos santykius”.

Taip Viešpats Caitanya iš esmės Rāmānandą Rāyą iškėlė aukščiau Sa-veš. Toks poelgis turi labai gilią prasmę. Jei rimtai norime suvokti transcendentinę Kṛṣṇos prigimtį, privalome kreiptis į tą, kuris išties apdovano-tas Kṛṣṇos sąmone. Nederėtų didžiuotis materialia kilme, materialiais turtais, materialiu išsilavinimu bei grožiu ir visu tuo stengtis pavergti pasiekusiojo Kṛṣṇos sąmonės aukštumas širdį. Jei taip nusiteikę kreipia-mės į Kṛṣṇos sąmonės žmogų ir manome, kad taip palenksime jį į save, reiškia susidarėme klaidingą nuomonę apie šį mokslą. Į Kṛṣṇos sąmonės žmogų reikia kreiptis kuo nuolankiausiai ir pateikti protingus klausimus. Tam, kas tenori mesti jam iššūkį, toks prakilnus, pasiekęs Kṛṣṇos sąmonę žmogus, niekuo negalės padėti. Iš žmogaus, įsisąmoninusio Kṛṣṇą, įžū-lus pasipūtėlis nieko nelaimės. Jis taip ir liks materialios sąmonės. Vieš-pats Caitanya, nors ir buvo gimęs kilmingoje *brāhmaṇų* šeimoje ir pasie-kė aukščiausią tobulumo lygį — *sannyāsa*, Savo elgesiu parodė, kad net kilni asmenybė neabejodama ims mokytis iš Rāmānandos Rāyos, kuris, atrodytų, buvo šeimos žmogus ir pagal savo padėtį visuomenėje buvo žemesnis už *brāhmaṇą*.

Taigi Viešpats Caitanya įtikinamai parodė, kad rimtam mokiniui visiškai nesvarbu, ar jo dvasinis mokytojas kilęs iš aukštos *brāhmaṇų*, ar iš *kṣatrijų* šeimos, ar jis *sannyāsis*, *brahmacāris*, ar kas nors kitas. Kiek-vieną, kuris sugeba mokytis kitus Kṛṣṇos sąmonės mokslo, reikia laikyti *guru*.

Aukščiausias tobulumas

Kokią padėtį žmogus visuomenėje beužimtų, jeigu jis visiškai įsisavino Kṛṣṇos mokslą, arba pasiekė Kṛṣṇos sąmonę, jis gali tapti *bona fide* dvasiniu mokytoju, kuris teikia iniciaciją ir moko šio mokslo. Kitaip saktant, žmogus gali tapti *bona fide* dvasiniu mokytoju, jeigu turi pakankamai žinių apie Kṛṣṇos mokslą, Kṛṣṇos sąmonę. Dvasinio mokytojo statusas jokia būdu nepriklauso nuo jo padėties visuomenėje ar kilmės. Tokią išvadą padarė Viešpats Caitanya Mahāprabhu, ir tai visiškai atitinka *Vedų* nurodymus. Pasiremdamas šia išvada, Viešpats Caitanya, anksčiau vadintas Viśvambhara, savo dvasiniu mokytoju pasirinko *sannyāsī* Īśvara Purī. Viešpats Nityānanda Prabhu ir Śrī Advaita Ācārya taip pat pasirinko dvasinį mokytoją — kitą *sannyāsī* Mādhavendra Purī, dar vadina- mą Lakṣmīpati Tīrtha. Kitas didis *ācārya*, Śrī Rasikānanda, savo dvasi- niu mokytoju pasirinko Śrī Śyāmānandą, nors šis savo kilme ir nebuvo *brāhmaṇa*. O Gaṅgānārāyaṇa Cakravartī tapo Narottamos dāsos Tḥāku- ros mokiniu. Senovėje gyveno net toks medžiotojas vardu Dharma, ku- ris tapo daugelio žmonių dvasinis mokytojas. *Mahābhāratoje* ir *Śrīmad- Bhāgavatam* (7.11.32) aiškiai nurodoma, kad žmogų, kad ir kas jis bū- tų — *brāhmaṇa*, *kṣatriya*, *vaiśya* ar *sūdra*, — reikia vertinti pagal jo as- mens savybes, o ne pagal kilmę.

Žmogaus padėtį nulemia jo asmens savybės, o ne kilmė. Tarkim, jei žmogus, gimęs *brāhmaṇų* šeimoje, pasižymi *sūdro*s savybėmis, jį ir de- ra laikyti *sūdra*. O žmogų, gimusį *sūdrų* šeimoje, bet savybėmis prilygs- tantį *brāhmaṇoms*, reikia laikyti *brāhmaṇa*. Visos *sāstros*, o ir didžiųjų išminčių bei autoritetų komentarai teigia, kad *bona fide* dvasinis moky- tojas nebūtinai turi būti *brāhmaṇa*. Jis teturi pasižymėti viena savybe — gerai išmanyti Kṛṣṇos mokslą, Kṛṣṇos sąmonę. Ir vien jau dėl to jis pui- kiausiai gali būti dvasinis mokytojas. Tokią išvadą priėjo Śrī Caitanya Mahāprabhu, diskutuodamas su Rāmānanda Rāya.

Hari-bhakti-vilāsoje pasakyta, kad jei vienas *bona fide* dvasinis moky- tojas kilęs iš *brāhmaṇų* šeimos, o kitas, ne mažiau kompetentingas, kilęs

iš *śūdrū*, reikia pasirinkti tą, kuris kilo iš *brāhmaṇū* šeimos. Toks tvirtinimas — savotiška nuolaida visuomenėje paplitusioms nuotaikoms, tačiau ji neturi nieko bendra su dvasiniais dalykais. Šis nurodymas taikytinas tiems, kurie visuomeninę padėtį vertina labiau, negu dvasinę. Jis neliečia žmonių, kurių ketinimai dvasios dalykuose rimti. Rimtas žmogus greičiau pritaras Caitanyos Mahāprabhu žodžiams: kiekvieną, gerai išmanantį Kṛṣṇos mokslą, reikia laikyti dvasiniu mokytoju, nepaisant jo visuomeninės padėties. *Padma Purānoje* randame daug fragmentų, kurie teigia, kad iškilnus, aukštą dvasinio tobulumo lygį pasiekęs Viešpaties *bhakta* — tai pirmarūšis *bhakta*, ir todėl jis yra dvasinis mokytojas. Tuo tarpu žmogus, gimęs *brāhmaṇū* šeimoje ir užimantis aukštą padėtį visuomenėje, negali būti dvasinis mokytojas, nebūdamas Viešpaties *bhakta*. Kas kad žmogus gimė *brāhmaṇū* šeimoje ir labai gerai išmano visus *Vedū* raštų siūlomus ritualus, bet jeigu jis nėra tyras *bhakta*, jis negali būti dvasinis mokytojas. Visos *śāstros* pabrėžia, kad svarbiausia *bona fide* dvasinio mokytojo savybė — Kṛṣṇos mokslo išmanymas.

Todėl Viešpats Caitanya paprašė Rāmānandos Rāyos nedvejoti ir toliau Jį mokyti, nekreipiant dėmesio į tai, kad Jis *sannyāsis*. Taip Viešpats Caitanya paskatino jį tęsti pasakojimą apie Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus.

„Kadangi Tu prašai manęs pasakoti apie Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus, aš paklūstu Tavo įsakymui, — nuolankiai sutiko Rāmānanda Rāya. — Aš kalbėsiu taip, kaip Tau patinka”. Taip Rāmānanda nuolankiai sutiko būti marionete Viešpaties Caitanyos rankose. Jis tetroško — šokti pagal Caitanyos Mahāprabhu valią. Savo liežuvį jis palygino su suderintu muzikos instrumentu ir pridūrė: „O tuo instrumentu groji Tu”. Taigi, kaip Viešpats Caitanya gros, toks ir bus Rāmānandos Rāyos garsas.

Jis pasakė, kad Viešpats Kṛṣṇa — Aukščiausias Dievo Asmuo, visų inkarnacijų šaltinis ir visų priežasčių priežastis. Egzistuoja nesuskaičiuojama daugybė Vaikuṅṭhos planetų, nesuskaičiuojama daugybė Aukščiausio Viešpaties inkarnacijų, ekspansijų, taip pat begalės visatų, ir vienintelis visų šių egzistencijų šaltinis — Aukščiausias Viešpats Kṛṣṇa. Jo transcendentinių kūnų sudaro amžinybė, palaima ir žinojimas, ir visi pažįsta Jį kaip Mahārājos Nandos sūnų ir Goloka Vṛndāvanos gyventoją. Jis kupinas šėšių vertenybių — viso turto, galios, šlovės, grožio, žinojimo ir atsižadėjimo. *Brahma-saṁhitā* (5.1) byloja, kad Kṛṣṇa — Aukščiausias Viešpats, visų viešpačių Viešpats, o Jo transcendentinis kūnas — *sac-cid-ānanda*. Kṛṣṇa neturi jokio šaltinio, bet Pats yra visa ko šaltinis. Jis — aukščiausia visų priežasčių priežastis ir Vṛndāvanos gyventojas. Be to, Jis be galo patrauklus, lyg Kupidonas. Jį galima garbinti *kāma-gāyatrī mantra*.

Brahma-saṁhitā, aprašydama transcendentinę Vṛndāvanos žemę, vadiną ją amžinai dvasine. Dvasinėje Vṛndāvanos žemėje gyvena sėkmės deivės, vadinamos *gopėmis*. Visos jos — Kṛṣṇos mylimosios, o Kṛṣṇa —

vienintelis visų *gopių* mylimasis. Toje žemėje auga troškimų medžiai — *kalpa-vr̥kṣa*, kurie patenkina visus troškimus. Dirva tenai — filosofinis akmuo, o vanduo — nektaras. Toje žemėje žodis skambus kaip daina, o žingsnis lengvas kaip šokis, ir jos gyventojai niekada nesiskiria su fleita. Kiekvienas daiktas ten švyti pats savaime lyg saulė materialiam pasaulyje. Žmogaus gyvenimo tikslas — suvokti šią transcendentinę Vṛndāvanos žemę, ir tas, kam nusišypso laimė, turi plėtoti žinias apie Vṛndāvaną ir jos gyventojus. Toje aukščiausioje buveinėje ganosi karvės *surabhi*, kurių piene maudosi visas kraštas. Tenai veltui negaištama nė akimirkos, todėl ten nėra praeities, dabarties ar ateities. Mūsų žemėje plyti anos Vṛndāvanos — aukščiausios Kṛṣṇos buveinės — ekspansija, kurią tobuliausi *bhaktos* garbina kaip aukščiausią buveinę. Tačiau įvertinti Vṛndāvanos svarbą sugeba tik pasiekusieji aukštą dvasinio žinojimo lygį — Kṛṣṇos sąmonę. Paprastam žmogui atrodo, kad Vṛndāvana — tik miestelis, tačiau kilnaus *bhaktos* akimis, jis niekuo nenusileidžia pirminei Vṛndāvanai. Vienas didis šventasis *ācārya* taip giedojo: „Kada mano mintys apsisvalys nuo visų nešvarumų, kad aš galėčiau pamatyti Vṛndāvaną tokią, kokia ji yra? Kada suprasiu knygas, kurias paliko Gosvāmiai, ir, supratęs jas, galėsiu perprasti transcendentinius Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus?“

Kṛṣṇos ir Vṛndāvanos *gopių* meilės nuotyčiai taip pat transcendentiniai. Jie atrodo kaip paprasčiausi seksualūs materialaus pasaulio meilės ryšiai, tačiau tarp jų — neperžengiama praraja. Materialiam pasaulyje neilgam pabudęs geismas po vadinamojo pasitenkinimo praeina. O dvasiniame pasaulyje meilė tarp *gopių* ir Kṛṣṇos nuolatos stiprėja. Čia ir yra transcendentinės meilės ir materialaus geismo skirtumas. Geismą, arba vadinamąją meilę, gimdo šis kūnas, todėl jis laikinas, kaip ir kūnas. Tačiau meilė, kylanti iš amžinos sielos dvasiniame pasaulyje, yra dvasinio lygio, todėl amžina. Štai kodėl Kṛṣṇą vadina amžinai jaunu Kupidonu.

Viešpats Kṛṣṇa garbinamas kalbant *gāyatrī mantrą*, o ypatinga, Jam garbinti skirta *mantra* vadinasi *kāma-gāyatrī*. *Vedų* raštija aiškina, kad garso virpesiai, išvaduojantys protą nuo prasimanymų, vadinasi *gāyatrī*. *Kāma-gāyatrī mantrą* sudaro 24 1/2 skiemens:

*klīm kāma-devāya vidmahe
puṣpa-bāṇāya dhīmahi
tanno 'naṅgaḥ pracodayāt*

Šią *mantrą* mokinys gauna iš dvasinio mokytojo tada, kai padaro pažangą, kartodamas Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Žodžiu, *kāma-gāyatrī mantrą* ir *saṃskārą*, arba išventinimą į tobulus *brāhmaṇas*, suteikia dvasinis mokytojas tada, kai jis mato, kad mokinys jau pažengęs dvasinio žinojimo srityje. Tačiau netgi tada *kāma-gāyatrī* tam tikromis aplinky-

bėmis nekartotina. Šiaip ar taip, norint pasiekti patį aukščiausią dvasinį lygmenį, pakanka kartoti Hare Kṛṣṇa.

Brahma-saṁhitā nuostabiai aprašo Kṛṣṇos grojimą fleita: „Kai Kṛṣṇa ėmė griežti Savo fleita, jos garsai pasiekė Brahmos ausį *Vedų om mantros* pavidalu“. Skiemuo *om* sudarytas iš trijų raidžių: „A“, „U“ ir „M“. Jis nusako mūsų santykius su Aukščiausiu Viešpačiu, mūsų veiklą, per kurią galime pasiekti aukščiausią meilės tobulumą ir tikrąją dvasinę meilę. Kai Kṛṣṇos fleitos garso virpesiai sklinda iš Brahmos lūpų, jie tampa *gāyatrī*. Taip Kṛṣṇos fleitos garso veikiamas, Brahmā, aukščiausias kūrinys ir pirmoji gyva esybė materialiaame pasaulyje, buvo išventintas į *brāhmaṇas*. Śrīla Jīva Gosvāmī patvirtina, kad Brahmą išventino į *brāhmaṇas* Kṛṣṇos fleita. Apšviestas *gāyatrī mantros*, kuri sklido iš Kṛṣṇos fleitos, Brahmā įgijo visą *Vedų* žinojimą. Atsidėkodamas už Kṛṣṇos suteiktą malonę, jis tapo pirmuoju visų gyvų esybių dvasiniu mokytoju.

Žodis *klīm*, prijungiamas prie *gāyatrī mantros*, *Brahma-saṁhitoje* aiškinamas kaip transcendentinė meilės Dievui sėkla, arba *kāma-gāyatrī* sėkla. Meilės objektas — Kṛṣṇa, amžinai jaunas Kupidonas. Kṛṣṇai lenkiamasi tariant *klīm mantrą*. *Gopāla-tāpanī Upaniṣad* taip pat pabrėžia, kad Kṛṣṇą vadinant Kupidonu, nereikia manyti Jis yra šio materialaus pasaulio Kupidonas. Kaip jau sakytą, Vṛndāvana — tai dvasinė Kṛṣṇos buveinė, o žodis „Kupidonas“ — irgi dvasinis ir transcendentinis. Nemanykime, kad materialusis Kupidonas ir Kṛṣṇa — vieno lygio. Materialusis Kupidonas įkūnija išorinį, fizinį potraukį, o dvasinis Kupidonas išreiškia patrauklumą, kuriuo Supersiela sužavi individualią sielą. Iš tikrųjų geismas ir seksas būdingas ir dvasiniam gyvenimui, tačiau dvasinei sielai įgijus kūną, kuri sudaro materijos pradmenys, tas dvasinis impulsas tepasireiškia per materialųjį kūną ir todėl yra iškreiptas dvasinio geismo ir sekso atspindys. Kai žmogus gerai susipažįsta su Kṛṣṇos sąmonės mokslu, jis supranta, kad materialus lytinis potraukis šlykštus, tuo tarpu dvasinis seksas skatintinas.

Dvasinis seksas būna dvejojo pobūdžio: sąlygotas konstitucinės mūsų „aš“ padėties, ir sąlygotas meilės objekto. Kai žmogus suvokia šio gyvenimo tiesą, tačiau dar ne visiškai apsivalęs nuo materijos nešvarybių, jis iš esmės nėra transcendentinėje buveinėje — Vṛndāvanoje, nors ir gali suvokti, kas yra dvasinis gyvenimas. Tačiau tada, kai žmogaus nebeveikia lytiniai materialaus kūno impulsai, jis tikrai gali pasiekti aukščiausią buveinę — Vṛndāvaną. Pasiekus tokią būseną, galima kartoti *kāma-gāyatrī* ir *kāma-bīja mantras*.

Toliau Rāmānanda Rāya paaiškino, kad Kṛṣṇa žavi tiek vyrus ir moteris, tiek judančias ir nejudančias būtybes — taigi visas gyvas esybes. Todėl Jis vadinamas transcendentiniu Kupidonu. Čia Rāmānanda Rāya priminė *Śrīmad-Bhāgavatam* posmą (10.32.2), kuris sako, kad Viešpats,

pasirodęs Vrajos mergelėms šypsodamasis ir grodamas Savo fleita, atrodė visai kaip Kupidonas.

Įvairių *bhaktų* polinkiai skirtingi, todėl skirtingi ir jų santykiai su Aukščiausiu Viešpačiu. Visi tie santykiai su Viešpačiu vienodai geri, nes visi jie nukreipti į Kṛṣṇą. *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* taip sako: „Kṛṣṇa — visų malonumų šaltinis, nuolat žavintis *gopes* dvasiniu Savo kūno blizgesiu. Jis ypač žavi Tāraką, Pālį, Śyāmą ir Lalitą. Kṛṣṇa labai brangus pirmajai iš *gopių* — Rādhārāṇī”. Kṛṣṇos žaidimai šlovina *gopes* lygiai taip pat, kaip ir Patį Kṛṣṇą. Santykiai su Kṛṣṇa yra įvairūs, ir pašlovinti visi tie, kuriuos vilioja vienokia ar kitokia savitarpio santykių su Kṛṣṇa rūšis.

Kṛṣṇa toks gražus, transcendentinis ir patrauklus, kad kartais sužavi net Patį Save. Štai ką sako posmas iš *Gīta-govindos* (1.11):

*viśveṣām anurañjanena janayann ānandam indīvara-
śreṇī-śyāmala-komalair upanayann aṅgair ananṅotsavam
svacchandam vraja-sundarībhir abhitaḥ pratyāṅgam āliṅgitaḥ
śṛṅgāraḥ sakhi mūrtimān iva madhau mugdho hariḥ krīḍati*

„Mano mielas drauge, tik pažvelk, kokie džiaugsmingi transcendentiniai Kṛṣṇos pavasario žaidimai, kaip Jis skleidžia aplink Savo kūno grožį. Jo švelnios kojos ir rankos, kurios primena nuostabų mėnulį, nuolat liečia *gopių* kūnus. Jis toks gražus, kai apkabina įvairias jų kūno dalis. Kṛṣṇa toks gražus, kad žavi net Nārāyaṇą, o kartu ir sėkmės deivę, kuri nuolat būna su Nārāyaṇą”.

Śrīmad-Bhāgavatam (10.89.58) Bhūmā-puruṣa (Mahā-Viṣṇu) sako Kṛṣṇai: „Mano brangus Kṛṣṇa ir Arjuna, aš pavogiau *brāhmaṇos* sūnus tik tam, kad pamatyčiau Jus”. Arjuna bandė išgelbėti keletą jaunuolių, prieš laiką mirusių Dvārakoje, o kai jam nepavyko, Kṛṣṇa nuvedė jį pas Bhūmā-puruṣą, ir Bhūmā-puruṣa, vietoj mirusių kūnų gražindamas gyvus jaunuolius, pasakė: „Jūs abu nužengiate į pasaulį išsaugoti religijos įstatymus ir sunaikinti demonus”. Kitaip sakant, Bhūmā-puruṣą irgi sužavėjo Kṛṣṇos grožis, ir ši žaidimą Jis sugalvojo tik tam, kad galėtų pamatyti Kṛṣṇą. *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.16.36) rašo, kad Kṛṣṇai nubaudus gyvatę Kālīyą, viena iš Kālīyos žmonų pasakė Kṛṣṇai: „Brangus Viešpatie, mes negalime suprasti, kuo taip nusipelnė ši puolusi gyvatė, kad patyrė Tavo lotoso pėdų spyrius, kai net sėkmės deivei teko keletą metų kęsti askezes tik tam, kad pamatytų Tave”.

Kaip Kṛṣṇa susižavi Savo Paties grožiu, aprašyta *Lalita-mādhavoje* (8.34). Išvydęs Savo atvaizdą, Kṛṣṇa apstulbo: „Koks nuostabus vaizdas! Jis žavi Mane lygiai taip, kaip jis žavi Rādhārāṇī”.

Glaustai papasakojęs apie Kṛṣṇos grožį, Rāmānanda Rāya prabilo apie dvasinę Kṛṣṇos energiją, kurią valdo Śrīmatī Rādhārāṇī. Kṛṣṇa turi daugybę energetinių ekspansijų. Trys energijos yra svarbiausios: vidinė, išo-

rinė ir ribinė. Apie tai liudija šeštas *Viṣṇu Purāṇos* skyrius, kur pasakyla, kad Viṣṇu turi vieną energiją, kuri vadinasi dvasinė energija, bet ji reiškiasi trejopai. Kai dvasinę energiją užvaldo neišmanymas, ji vadinama ribine energija. O dėl pačios dvasinės energijos, tai ji pasireiškia trimis pavidalais, kadangi Kṛṣṇa — tai amžinybės, palaimos ir žinojimo derinys. Kalbant apie Jo palaimą, pažymėtina, kad Jo dvasinė energija reiškiasi kaip malonumą teikianti galia. Jo amžinybės aspektas pasireiškia energijos pavidalu, o Jo žinojimas — dvasinio tobulumo pavidalu. Kaip liudija *Viṣṇu Purāṇa* (1.12.69): „Kṛṣṇos malonumo galia teikia Kṛṣṇai transcendentinį malonumą ir palaimą”. Taigi, kai Kṛṣṇa nori pajusti malonumą, Jis apreiškia Savo dvasinę galią, vadinamą *hlādinī*.

Savo dvasiniu pavidalu Kṛṣṇa mėgaujasi Savo dvasine energija, o tai ir sudaro visą Rādhā-Kṛṣṇos žaidimų esmę. Šiuos žaidimus gali suvokti tik iškilnūs *bhaktos*. Neverta net stengtis suprasti Rādhā-Kṛṣṇos galių ir žaidimų iš materialaus lygio. Dažniausia žmonės klaidingai suvokia juos, kaip materialius.

Malonumo galiai dar labiau suintensyvėjus, ji vadinasi *mahābhāva*. Śrīmatī Rādhārāṇī, amžinoji Kṛṣṇos žmona, yra *mahābhāvos* išsikūnijimas. Knygoje *Ujjvala-nīlamaṇi* (4.3) Rūpa Gosvāmī sako, kad dėl pirmavimo meilėje Kṛṣṇai varžosi dvi *gopės* — Rādhārāṇī ir Candrāvalī. Jas lyginant galima pamatyti, kad Rādhārāṇī viršesnė, nes Ji turi *mahābhāva-svarūpā*. *Mahābhāva-svarūpos*, arba personifikuotos *mahābhāvos*, sąvoka taikytina vienai Rādhārāṇī. *Mahābhāva* kupina malonumo galios, ji — aukščiausios meilės Kṛṣṇai išraiška. Todėl visas pasaulis žino, kad Kṛṣṇa labiausiai myli Rādhārāṇī, o Jos vardas visada siejamas su Kṛṣṇa — Rādhā-Kṛṣṇa.

Brahma-saṁhitā (5.37) irgi liudija, kad Kṛṣṇa kuria Savo ekspansijas dvasiniame pasaulyje per Savąją malonumo galią ir kad visos Jo galios niekuo nesiskiria nuo Jo Paties. Nors Kṛṣṇa visada linksmi leidžia laiką Savo malonumo galios ekspansijų draugijoje, Jis yra visur esantis. Todėl Brahmā pagarbiai lenkiasi Govindai — visų priešasčių priešasčiai.

Kaip Kṛṣṇa yra aukščiausias dvasinio tobulumo simbolis, taip Rādhārāṇī — aukščiausias simbolis dvasinio malonumo galios, kuri patenkina Kṛṣṇą. Kṛṣṇa — beribis, todėl ir Rādhārāṇī, stengdamasi patenkinti Jį, yra beribė. Kṛṣṇa patiria džiaugsmą vien matydamas Rādhārāṇī, bet Rādhārāṇī taip kuria Savo ekspansijas, kad Kṛṣṇa trokšta per Ją patirti dar didesnę malonumą. Kṛṣṇa nepajėgė įvertinti Rādhārāṇī malonumo galios, todėl nutarė Pats atlikti Rādhārāṇī vaidmenį, ir toks Rādhos ir Kṛṣṇos junginys yra Śrī Caitanya Mahāprabhu.

Toliau Rāmānanda Rāya ėmė kalbėti apie Rādhārāṇī, kaip apie aukščiausią Kṛṣṇos malonumo galios simbolį. Rādhārāṇī sukuria įvairius pa-

vidalus turinčias ekspansijas — Lalitą, Viśākṣhą ir kitas artimas Savo palydoves. Savo knygoje *Ujjvala-nīlamanī* Rūpa Gosvāmī aprašo Śrīmatī Rādhārāṇī savybes. Jis pažymi, kad pats Rādhārāṇī kūnas jau yra tikra transcendentinio malonumo raida. Jos kūnas, išdabintas gėlėmis, skleidžia gardų aromatą ir yra sklidinas transcendentinės meilės Kṛṣṇai. Rādhārāṇī — Jo malonumo galios išsikūnijimas. Jos transcendentinis kūnas maudomas triskart: pirmiausia — malonės vandenyse, antrą kartą — jaunystės grožio vandenyse ir trečią kartą — jaunatviško spindesio vandenyse. Šitaip triskart išmaudytas Jos kūnas aprengiamas žerintieji rūbais ir papuošiamas asmenišku Kṛṣṇos grožiu, kurį galima palyginti su kosmetikos puošmenimis. Taigi Jos grožis — tobuliausias meno kūrinys. Jos kūną puošia dar ir dvasinės ekstazės požymiai — virpuly, ašaros, suakmenėjimas, prakaitavimas, dusulys, visų kūno funkcijų nutrūkimas dėl patiriamo transcendentinio džiaugsmo, mikčiojimas, aukštas kraujospūdis ir pamišimas.

Puošiamoji transcendentinė malonumo galia turi devynis simptomus. Penki iš jų būdingi Jos asmeniško grožio ekspansijai, papuoštai gėlių girliandomis. Jos nedrumsčiama ramybė lyginama su dengiančiu kūną rūbu, nuplautu kamparu. Jos slaptos kančios dėl Kṛṣṇos — tai mazgas jos plaukuose, o *nilakos* ženklas ant Jos kaktos — tai Jos sėkmė. Rādhārāṇī klausia amžinai krypta į Kṛṣṇos vardus ir Jo šlovę. Kaip žmogaus lūpos parausta kramtant betelio riešutus, taip Rādhārāṇī akių krašteliai tamsėja dėl Jos beatodairiškos meilės Kṛṣṇai. Tą patamsėjimą galima palyginti su balzamu, kurį naudoja gamta, juokaudama su Rādhā ir Kṛṣṇa. Rādhārāṇī šypsena — kamparo skonio. Išsiskyrimo girlianda virpa ant Jos kūno, kai Ji eina gulti į išdidumo lovą aromatų menėje. Dėl Jos ekstatiškos meilės Kṛṣṇai Jos krūtinę dengia pykčio palaidinukė. Ji garsėja kaip geriausia iš Kṛṣṇos draugių ir groja styginiu muzikos instrumentu. Kai Kṛṣṇa stovi Savo jaunatviška poza, Rādhārāṇī apkabina Jį per petį. Nors Rādhārāṇī turi tiek daug transcendentinių savybių, Ji nuolat užsiėmusi tarnyste Kṛṣṇai.

Śrīmatī Rādhārāṇī puošia *sūddīpta-sāttvika* emocijos, kurios išsilieja tai sielvartu, tai paguoda. Śrīmatī Rādhārāṇī kūne pasireiškia visų rūšių transcendentinės ekstazės. *Sūddīpta-sāttvika* emocijos užplūsta tada, kai išimylėjęlį apima tam tikri jausmai, kurių jis negali suvaldyti. Rādhārāṇī pasižymi dar ir kitomis emocijomis, kurios vadinasi *kilakiñcita*; jos pasireiškia dvidešimčia įvairių būdų. Šias emocijas iš dalies sukelia kūnas, protas ir įpročiai. Antai kūno emocijos pasireiškia poza ir judesiais, proto emocijos — grožiu, blizgesiu, veido spalva, aromatu, kalba, kilnumu ir kantrybe, o įpročių emocijos — žaidimais, džiaugsmiais, pasiruošimais ir užmaršumu.

Sėkmės *tilaka* puošia Śrīmatī Rādhārāṇī kakta, ir dar Ji turi *prema-vaicittya* medalioną. *Prema-vaicittya* pasireiškia tada, kai du įsimylėjęliai susitinka ir bijo išsiskirti.

Śrīmatī Rādhārāṇī penkiolika dienų jaunesnė už Kṛṣṇą. Jos ranka visada guli ant draugių pečių, ir Ji nuolat kalba ir galvoja apie žaidimus su Kṛṣṇa. Jos švelnios kalbos savaip svaigina Kṛṣṇą, ir Ji nuolat pasiruošusi išpildyti Jo troškimus. Žodžiu, Ji patenkina visus Śrī Kṛṣṇos reikalavimus ir pasižymi išskirtinėmis, nepaprastomis savybėmis, kurios teikia Kṛṣṇai džiaugsmą.

Vienas *Govinda-līlāmṛtos* posmas sako: „Kas subrandina Kṛṣṇos meilę? Atsakymas tegali būti vienas: Śrīmatī Rādhikā. Ką Kṛṣṇa myli labiau už viską? Atsakymas vienas: Śrīmatī Rādhikā ir nieką daugiau“. Plaukų blizgesys, akių drėgnumas, krūtų standumas — tai vis Śrīmatī Rādhikos požymiai. Tik Śrīmatī Rādhikā sugeba išpildyti visus Kṛṣṇos troškimus. Niekas kitas to padaryti negali.

Satyabhāmā — dar viena Śrīmatī Rādhārāṇī varžovė, ir ji nuolatos stengiasi prilygti Śrīmatī Rādhārāṇī. Rādhārāṇī viską daro taip gerai, kad visos Vrajos mergelės ateina pasimokyti iš Jos meistriškumo. Jos grožis toks nepaprastas, kad net sėkmės deivė ir Viešpaties Šivos žmona Pārvatī trokšta prilygti Jai grožiu. Arundhūtī, garsėjanti kaip skaisčiausia moteris visatoje, trokšta pasiekti Śrīmatī Rādhārāṇī skaistumą. Jei net Viešpats Kṛṣṇa negali įvertinti visų Śrīmatī Rādhārāṇī grynai transcendentinių savybių, tuo labiau to nepadarys paprastas žmogus.

Išklausęs Rāmānandos Rāyos pasakojimo apie Rādhos-Kṛṣṇos savybes, Viešpats Caitanya panoro išgirsti iš jo apie tai, kaip pasireiškia Jų abipusė meilė. Rāmānanda Rāya apibūdino Kṛṣṇą žodžiu *dhīra-lalita* — žodžiu, kuris vartojamas kalbant apie tą, kuris labai gudrus ir jaunas, kuris moka pajuokauti, nepažįsta rūpesčių ir visad pataikauja savo draugei. Kṛṣṇos meilės nuotykiškai su Rādhārāṇī niekada nesibaigia. Vṛndāvanos miško tankynės — Jo mėgstamiausia meilės žaidimų su Rādhārāṇī vieta. Taip Jam pavyksta patenkinti Savo meilės geidulius. *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* pasakytą: „Savo akiplėšiškėmis ir begėdiškėmis šnekėmis apie lytines pramogas Kṛṣṇa privertė Śrīmatī Rādhārāṇī užsimerkti, ir, tuo pasinaudojęs, Kṛṣṇa išpaisė Jos krūtis paveikslėliais. Dėl tų grožybių Rādhārāṇī draugės ilgai šaipėsi iš Jos. Taigi Kṛṣṇa buvo pasinėręs į nesibaigiančius meilės žaidimus. Taip Jis padarė Savo jaunystę sėkmingą“.

Išgirdęs apie tuos transcendentinius veiksmus, Viešpats Caitanya tarė: „Mano brangus Rāmānanda, viskas, ką papasakojai apie transcendentinius Śrī Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus — gryniausia tiesa, ir vis dėlto tu gali pasakyti dar kai ką.“

„Man labai sunku išreikšti žodžiais ką nors kilnesnio, — atsakė Rāmānanda Rāya. — Galiu tik pasakyti, kad egzistuoja dar ir emocinė veikla,

vadinama *prema-vilāsa-vivarta*, kurią aš mėginsiu paaiškinti, bet nesu tikras, kad Tau patiks tai, ką išgirsi”. *Prema-vilāsa* sudaro dveji emociniai veiksmai — išsiskyrimas ir susitikimas. Tas transcendentinis išsiskyrimas toks skaudus, kad teikia netgi didesnę ekstazę, negu susitikimas. Rāmānanda Rāya mokėjo teisingai suprasti be galo iškilnius Rādhos ir Kṛṣṇos santykius, todėl sukūrė nuostabią giesmę ir pagiedojo ją Viešpačiui. Giesmėje giedama, kad išimylėjėliai, prieš susitikdami, pergyvena tam tikrą jausmą, kuris kyla iš jų transcendentinių veiksmų. Tas jausmas vadinasi *rāga*, arba potraukis. Śrīmatī Rādhārāṇī išreiškė norą — „tegul Mūsų potraukis vienas kitam ir meilė pasiekia aukščiausią laipsnį”, bet abipusio potraukio priežastis — Pati Rādhārāṇī. „Kad ir kokios būtų priežastys, — pasakė Rādhārāṇī, — Mūsų meilė sujungė Tave ir Mane į nedalomą visumą. Dabar, kai atėjo laikas skirtis, Aš negaliu suprasti, kaip kilo ir augo Mūsų meilė. Mūsų meilė neturi nei priežasties, nei tarpininko, išskyrus patį Mūsų susitikimą, kai Mes žvilgsniais pasakėme, kad mylime vienas kitą”.

Tuos abipusius Kṛṣṇos ir Rādhārāṇī jausmus labai sunku suvokti, jei žmogus nepasiekęs tyros dorybės lygmens. Iš materialios dorybės lygmens tokią transcendentinę abipusę meilę suvokti stačiai neįmanoma. Norint ją suvokti, reikia pakilti virš materialios dorybės lygmens. Taip yra todėl, kad abipusiai Rādhos ir Kṛṣṇos jausmai neturi nieko bendra su materialiu pasauliu. Net didžiausi spekuliatyvūs mąstytojai nei tiesiogiai, nei netiesiogiai negali jų suprasti. Materiali veikla vyksta arba per grubųjį kūną, arba per subtiliąją energiją — protą, tačiau abipusiai Rādhos ir Kṛṣṇos jausmai aukščiau tokių apraiškų ir spekuliatyvių samprotavimų. Jie suvokiami tiktai išgrynintomis juslėmis, kurių neveikia jokie materialaus pasaulio įvardijimai. Žmonės, kurių juslės grynos, sugeba suvokti šiuos transcendentinius bruožus ir abipusius jausmus, tačiau impersonalistai ir tie, kurie nieko neišmano apie dvasines jusles, mato tik tai, kas prieinama materialioms juslėms, todėl jie nepajėgia suvokti nei dvasinių santykių, nei juslių veikimo dvasiniu lygiu. Žmonės, iškilę eksperimentinio mokslo dėka, tesugeba tenkinti savo surambėjusias materialias jusles grubaus kūno veikla arba spekuliatyviais samprotavimais. Viskas, ką pagimdo kūnas arba protas, visada netobula ir neamžina, o transcendentinė dvasinė veikla — visada šviesi ir nuostabi. Tyra transcendentinio lygio meilė — tai nesumišusio su materialia aistra, grynai dvasinio tyrumo etalonas. Materialūs troškimai laikini — apie tai liudija seksualinis svaigulys, patiriamas materialiaame pasaulyje. Dvasiniame pasaulyje tokio svaigulio nėra. Kliūtys, sutinkamos juslių tenkinimo kelyje, sukelia vien materialų stresą, kurio negalime net lyginti su dvasinio išsiskyrimo jausmu. Dvasinis išsiskyrimas nepasizymi nei svaiguliu, nei beprasmybe, kurie taip būdingi materialaus išsiskyrimo jausmui.

Viešpats Caitanya pripažino, kad išsiskyrimas yra aukščiausia transcendentinės abipusės meilės pakopa, ir pasakė Rāmānandai Rāyai: „Vien tavo dėka Aš sugebėjau suvokti tą aukštą transcendentinę būseną. Jos neįmanoma patirti, nesielgiant transcendentistiškai. Gal būsi toks malonus ir paaiškinsi Man, kaip Aš galėčiau pasiekti šį lygmenį?“

„Man pačiam taip pat sunku Tau šitai paaiškinti, — atsakė Rāmānanda Rāya. — Bet jei Tu panorėsi, aš žinau, kad galėsiu kalbėti apie viską, ką Tu nori išgirsti. Niekas neišvengs Tavo aukščiausiosios valios. Iš tiesų niekas pasaulyje negali pasipriešinti Tavo aukščiausiajai valiai, ir nors atrodytų, jog kalbu aš, iš tikrųjų kalbu ne aš — kalbi Tu. Todėl Tu esi ir kalbėtojas, ir klausytojas. Tad leisk man kalbėti taip, kaip Tu to pageidauji — pasakoti apie tai, be ko neįmanoma pasiekti aukščiausio transcendentinio lygio“.

Ir Rāmānanda Rāya ėmė pasakoti apie slaptingus bei transcendentinius Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus. Jų nesupras tie, kurių emociniai santykiai su Aukščiausiu Viešpačiu yra tarno santykiai su šeimininku, draugo su draugu ar tėvo su sūnumi. Šį slaptingą dalyką galima suvokti tik bendraujant su Vrajos mergelėmis, nes slaptingus žaidimus gimdo tų mergelių jausmai bei emocijos. Nebendraujant su Vrajos mergelėmis, tokio transcendentinio suvokimo neįmanoma nei išsiugdyti, nei išpuoselėti. Kitaip sakant, slaptingi Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimai plėtojosi mergelių malone. Be jų malonės jie nesuvokiami. Norėdami šiuos žaidimus suvokti, turime eiti Vrajos mergelių pėdomis.

Kai gyva būtybė išties suvokia slaptinguosius Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus, jai leidžiama juose dalyvauti. Kitaip šie slaptingieji žaidimai nesuvokiami. Apie tai liudija *Govinda-līlāmṛta* (10.17): „Abipusius Rādhos ir Kṛṣṇos jausmus, nors jie visiems akivaizdūs, džiaugsmingi, nuolat stiprėja ir nežino ribų, tegali suvokti Vrajos mergelės bei jų pasekėjai“. Kaip negalima suvokti dvasinės Aukščiausio Viešpaties energijos ekspansijos be Jo nepriežastinės malonės, taip niekas nesuvoks Rādhos ir Kṛṣṇos transcendentinio lytinio gyvenimo, jei neis Vrajos mergelių pėdomis. Asmeninės Rādhārāṇī patikėtinės vadinasi *sakhī*, o Jos artimos pagalbininkės — *mañjarī*. Labai sunku apibrėžti jų santykius su Kṛṣṇa, nes pačios bendrauti su Kṛṣṇa ar asmeniškai Jį turėti jos netrokšta. Teisingiau būtų sakyti, jos visada pasiroošusios padėti Rādhārāṇī bendrauti su Kṛṣṇa. Jų meilė Kṛṣṇai ir Rādhārāṇī tokia tyra, kad iki visiškos laimės joms pakanka matyti Rādhą ir Kṛṣṇą drauge. Matydamos Juos drauge, jos jaučia transcendentinį džiaugsmą. Tikrasis Rādhārāṇī pavidalas lyginamas su vijokliu, apraizgiusiu Kṛṣṇos medį, o Rādhārāṇī draugės, Vrajos mergelės — su to vijoklio lapais ir žiedais. Kai medį apsieva vijoklis, tai apveja jį ir to vijoklio lapai bei žiedai. Teigini, kad Rādhārāṇī — tai Kṛṣṇos malonumo galios ekspansija ir kad Ji lyginama su vijokliu, o Jos draugės,

Vrajos mergelės — su vijoklio lapais bei žiedais, patvirtina *Govinda-līlā-mṛta* (10.16). Kai Rādhārāṇī ir Kṛṣṇa linksminasi, Vrajos mergelės patiria netgi didesnę malonumą negu Pati Rādhārāṇī.

Rādhārāṇī palydovės nelaukia Paties Kṛṣṇos dėmesio, bet Rādhārāṇī taip jomis patenkinta, kad Ji rengia atskirus Kṛṣṇos pasimatymus su Vrajos mergelėmis. Rādhārāṇī griebiasi visokiausių transcendentinių gudrybių, kad Jos palydovės susitiktų su Kṛṣṇa, ir tie pasimatymai Jai teikia daugiau džiaugsmo, nei Jos Pačios pasimatymai su Juo. Kṛṣṇa, matydamas, kad Rādhārāṇī ir Jos draugėms Jo draugija teikia malonumą, būna dar labiau patenkintas. Toks bendravimas ir abipusės meilės santykiai neturi nieko bendra su materialiu geismu, nors jie ir panašūs į materialią vyro ir moters sąjungą. Dėl šio panašumo tokie santykiai kartais transcendentine kalba ir vadinami transcendentiniu geismu. *Gautamīya-tantra* (B.r.s. 1.2.285) taip sako: „Geismas — tai noras tenkinti savo paties jusles. O Rādhārāṇī ir Jos palydovės netrokšta jusliškai tenkintis pačios. Jos tetrokšta vieno — patenkinti Kṛṣṇą“. Ši mintis patvirtinama ir *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.31.19), kur *gopės* kartą taip kalbėjo:

*yat te sujāta-caraṇāmburuhaṁ staneṣu
bhītāḥ śanaiḥ priya dadhīmahi karkaṣeṣu
tenāṭavim aṭasi tad vyathate na kiṁ svit
kūrpādibhir bhramati dhīr bhavad-āyusām naḥ*

„Mano brangus drauge Kṛṣṇa, dabar Tu klaidžioji po mišką Savo basomis pėdomis, kurias kartais dedi mums ant krūtų. Kai Tavo pėdos liečia mūsų krūtis, mes galvojame, kad jos per kietos Tavo švelnioms pėdoms. Dabar Tu klaidžioji miške ir žengi per akmenis, ir mes nežinome, ką Tu jauti. Tu — mūsų siela ir didžiausia gyvenimo brangenybė, todėl skausmas, kurį Tu patiri, žengdamas per kietus akmenis, mums sukelia daug kančių“. Jausmai, kuriuos išsakė Vrajos mergelės — tai aukščiausi Kṛṣṇos sąmonės jausmai. Ši *gopių* lygį pasiekia kiekvienas, kurį išties žavi Kṛṣṇos sąmonė. Yra šešiasdešimt keturios atsidavimo tarnybos kategorijos, kurios gali žmogų pakylėti iki *gopių* lygio, t.y. besąlyginio atsidavimo. Meilė Kṛṣṇai *gopių* lygmeniu vadinasi *rāgānuga*, spontaniška meilė. Užsimezgas spontaniškam meilės ryšiui su Kṛṣṇa, sekti *Vedų* taisyklėmis jau nebereikia.

Transcendentinėje buveinėje gyvena įvairių kategorijų Viešpaties Kṛṣṇos asmens *bhaktos*. Antai yra Kṛṣṇos tarnai — Raktaka ir Patraka bei Kṛṣṇos draugai — Śrīdāmā ir Sudāmā. Tenai yra ir Kṛṣṇos tėvai — Nanda ir Yaśodā, tarnaujantys Kṛṣṇai pagal savo transcendentines emocijas. Kas nori įeiti į aukščiausią Kṛṣṇos buveinę, gali rasti prieglobstį pas vieną tokių transcendentinių tarnų. Ilgainiui, atliekant meilės tarnystę, galima pasiekti transcendentinę meilę Kṛṣṇai. Žodžiu, *bhakta*, kuris

su meile tarnauja Jam šiame materialiaame pasaulyje, sekdamas amžinu Kṛṣṇos palydovų pavyzdžiu, pasiekia tą pačią padėtį, kokią turi ir jie.

Išminčiai, kuriuos mimi *Upaniṣados* ir *śruti*, irgi trokšta pakilti iki *gopių* padėties, todėl eina jų pėdomis, kad pasiektų šį aukščiausią gyvenimo tikslą. Taip pasakyta ir *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.87.23): išminčiai, norėdami suvaldyti kvėpavimą, protą ir jusles, mistinės *yogos* būdu praktikuoja *prāṇāyāma* (transą). Taip jie nori susilieti su Aukščiausiu Brahmanu. Tą patį tikslą pasiekia ir ateistai, neigiantys Dievo buvimą. Jei ateistai žūna nuo Aukščiausio Dievo Asmens inkarnacijos rankos, jie taip pat susilieja su Aukščiausio Viešpaties Brahmano egzistencija. Tačiau Vṛndāvanos mergelės, garbinančios Śrī Kṛṣṇą, atrodo lyg gyvatės įgeltos, nes Kṛṣṇos kūnas lyginamas su gyvatės kūnu. Gyvatės kūnas niekada nebūna tiesus, jis visada išsiritęs. Taip lygiai Kṛṣṇa dažnai stovi triskart išlenkęs kūną, o *gopės* yra įgeltos Jo transcendentinės meilės. *Gopių* padėtis, be abejo, daug geresnė už visų *yogų* mistikų ir tų, kurie trokšta susilieti su Aukščiausiu Brahmanu. Daṇḍakāraṇyos išminčiai norėdami pasiekti *gopių* padėtį taip pat eina Vrajos mergelių pėdomis. *Gopių* padėtis nepasiekiamą vien laikantis reguliatyviųjų principų. Tikriau, reikia labai rimtai laikytis principų, kuriuos nustatė *gopės*. Tai patvirtina ir *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.9.21), kur pasakyta, kad Viešpatį Śrī Kṛṣṇą, Śrīmatī Yaśodos sūnų, nelengva pasiekti tiems, kurie vadovaujasi spekuliatyvių samprotavimų principais, tačiau prie Jo lengva priartėti visoms gyvoms būtybėms, kurios eina atsidavimo tarnybos keliu.

Yra daug *pseudobhaktų*, pasiskelbusių Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu pasekėjais, kurie, neturėdami tam pakankamo pagrindo, pasidabina lyg Vrajos mergelės. Toki elgesį smerkia ir pažengusieji dvasios dalykų žinovai, ir pasiekusieji atsidavimo tarnybos aukštumų. Tokie žmonės puošia išorinį materialųjį kūną, nes per savo kvailumą neskiria kūno nuo sielos. Jie klaidingai mano, kad dvasiniai Kṛṣṇos, Rādhārāṇī ir Jos palydovių, Vrajos mergelių, kūnai — materialūs. Reikia labai gerai išidėmėti, kad šios manifestacijos — tai amžinos palaimos ir žinojimo ekspansijos transcendentiniame pasaulyje. Jos neturi nieko bendra su materialiais kūnais, todėl ir Vṛndāvanos mergelių kūnai, rūbai, papuošalai bei poelgiai neturi nieko bendra su šia materialia kosmoso reiškiniija. Vṛndāvanos mergelės nėra materialaus pasaulio gyventojų potraukio objektas, jų transcendentinis žavesys skirtas žavėti visų patraukliausiąjį Kṛṣṇą. Viešpats — visų patraukliausias, todėl Jis vadinamas Kṛṣṇa, bet Vṛndāvanos mergelės sužavi net ir Ji. Todėl *gopės* — ne iš šio materialaus pasaulio.

Jei žmogus klaidingai mano, kad materialusis kūnas toks pat tobulas, kaip ir dvasinis, ir ima mėgdžioti Vṛndāvanos mergeles, visas jo mintis užvaldo impersonalioji *māyāvādī* filosofija. Impersonalistai pataria prak-

tikuoti *aham grahopāsana* — metoda, kai savo paties kūnas garbinamas, kaip Aukščiausiasis. Taip nusiteikę, pseudotranscendentalistai pasidabina kaip Vrajos mergelės. Atsidavimo tarnyboje tokie poelgiai nepriimtini. Net Śrīla Jīva Gosvāmī, autoritetingiausias Gauḍīya-*sampradāyos ācārya*, pamerkė tokius imitatorius. Transcendentinės realizacijos metodo esmė — eiti Aukščiausio Viešpaties palydovų pėdomis; įsivaizduoti save tiesioginiu Aukščiausio Viešpaties palydovu — smerktinas dalykas. Autorizuoti *vaiṣṇavų* principai skelbia, kad reikia tapti vieno Kṛṣṇos *bhaktų* pasekėju, o ne įsivaizduoti save esant Kṛṣṇos palydovu.

Taip Rāmānanda Rāya paaiškino, kaip reikia užkrėsti save Vrajos mergelių dvasia. *Caitanya-caritāmṛta* aiškiai sako, kad reikia perimti emocinius veiksmus, o ne pamėgdžioti Kṛṣṇos palydovų apsirengimą. Taip pat reikia nuolat medituoti Rādhos ir Kṛṣṇos santykius transcendentiniame pasaulyje. Apie Rādhą ir Kṛṣṇą būtina galvoti dvidešimt keturias valandas per parą ir amžinai Jiems tarnauti. Nereikia keisti savo išorę persirenginėjant. Veikdamas Rādhārāṇī draugų ir palydovų dvasia, žmogus galų gale sugebės pakilti į tobulumo lygmenį ir patekti į transcendentinę Kṛṣṇos buveinę — Goloka Vṛndāvaną.

Gopių emocijų siekimų nuotaika vadinasi *siddha-deha*. Šis žodis nurodo grynai dvasinį kūną, kuris yra aukščiau juslių, proto ir intelekto. *Siddha-deha* — tai apsivaliusi siela, kuri nusipelno tarnauti Aukščiausiam Viešpačiui. Neišgryninus savojo „aš“ iki tyro dvasinio lygio, neišmanoma tarnauti Viešpačiui Jo palydovo vaidmenyje. Toks tyras dvasinis „aš“ nesuteptas jokių materijos nešvarybių. *Bhagavad-gītā* sako, kad tą, kuris užsiteršęs materija, materialioji sąmonė verčia persikelti į kitą materialų kūną. Mirties valandą jis mąsto materialiai, todėl jis pereina į kitą materialų kūną. O kai žmogus išlaiko savo grynąjį dvasinį identitetą ir galvoja apie dvasinę meilės tarnybą Aukščiausiam Viešpačiui, jis pereina į dvasinę karalystę, kad galėtų bendrauti su Kṛṣṇa. Žodžiu, atgavęs savo dvasinį identitetą ir galvodamas apie Kṛṣṇos palydovus, žmogus pelni teisę būti perkeltam į dvasinę karalystę. Niekas negali kontempliuoti ar mąstyti apie veiklą dvasinėje karalystėje, neatgavęs savo gryojo dvasinio „aš“ (*siddha*). Taigi Rāmānanda Rāya pasakė, kad nepasiekus *siddha-dehos*, neišmanoma nei bendrauti su Vrajos mergelėmis, nei betarpiškai tarnauti Dievo Asmeniui, Kṛṣṇai, ir Jo amžinai situoktinei Rādhārāṇī. Kalbėdamas apie tai, Rāmānanda prisiminė *Śrīmad-Bhāgavatam* eiles (10.47.60):

*nāyam śriyo 'ṅga u nitāntarateḥ prasādaḥ
svar-yoṣitām nalina-gandha-rucām kuto 'nyāḥ
rāsotsave 'sya bhujadaṇḍa-grhīta-kaṇṭha-
labdhāśiṣām ya udagād vraja-vallavīnām*

„Nei sėkmės deivė Lakṣmī, nei dangaus karalystės mergelės negali pasiekti to, kas galima Vrajabhūmi mergelėms, tad ką jau kalbėti apie kitus”.

Viešpačiui Caitanyai labai patiko Rāmānandos Rāyos aiškinimai, ir Jis apkabino jį. Jiedu ėmė verkti transcendentinės realizacijos ekstazėje. Taip Viešpats ir Rāmānanda Rāya ištisą naktį kalbėjosi apie transcendentinius Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus, o ryte išsiskyrė. Rāmānanda patraukė namo, o Viešpats nuėjo atlikti apsiplovimą.

Jiedviem išsiskiriant, Rāmānanda puolė Viešpačiui Caitanyai į kojas ir ėmė maldauti: „Mano brangus Viešpatie, Tu atėjai ištraukti manęs iš tamsybės liūno. Todėl meldžiu, pasilik čia dar bent dešimčiai dienų, kad mano siela apsivalytų nuo materijos nešvarybių. Tu vienas tegali dovanoti tokią transcendentinę meilę Dievui”.

„Aš atėjau pas tave, kad Pats apsivalyčiau, klausydamasis tavo pasakojimų apie transcendentinius Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus, — atsakė Viešpats. — Man nusišypsojo didžiulė laimė, nes tu vienas tesugebi paaiškinti transcendentinius žaidimus. Aš nepažištu pasaulyje kitos asmenybės, kuri sugebėtų perprasti transcendentinius Rādhos ir Kṛṣṇos abipusiškos meilės santykius. Tu prašai Manęs pasilikti nors dešimčiai dienų, o Aš nenorėčiau išsiskirti su tavimi iki Savo gyvenimo pabaigos. Prašau tavęs, atvyk ten, kur Aš daugiausia gyvenu — į Jagannātha Purį, ir mes būsime drauge iki mudviejų amžiaus galo. Taip tavo draugijoje galėsiu nugyventi visas likusias Savo dienas, mėgindamas suvokti Kṛṣṇą ir Rādhą”.

Kitą vakarą Śrīman Rāmānanda Rāya vėl atėjo pas Viešpatį, ir jiedu tęsė pokalbį apie tuos pačius transcendentinius dalykus.

Viešpats Caitanya ėmė klausinėti: „Koks yra aukščiausias išsilavinimo lygis?”, ir Rāmānanda Rāya tuoj pat atsakė, kad aukščiausias išsilavinimo lygis — tai Kṛṣṇos mokslo išmanymas. Materialaus išsilavinimo etalonas — juslinis pasitenkinimas, o aukščiausias dvasinio išsilavinimo kriterijus yra Kṛṣṇos mokslo išmanymas. *Śrīmad-Bhāgavatam* (4.29.50) sako, kad aukščiausias darbas — tas, kuris patenkina Aukščiausią Dievo Asmenį, o aukščiausias mokslas, ar žinojimas, — tas, kuris pakelia žmogų iki visiškos Kṛṣṇos sąmonės. Štai Prahlāda Mahārāja dar vaikystėje, mokydamas savo draugus mokykloje, aiškino, kad klausytis apie Viešpatį, giedoti, atminti, garbinti, melstis, tarnauti, draugauti su Kṛṣṇa ir viską Jam aukoti — tai aukščiausias dvasinis žinojimas.

„O kokią didžiausią šlovę gali pelnyti žmogus?” — Viešpats Caitanya paklausė Rāmānandos Rāyos, ir šis tuoj pat atsakė, kad garsiausiu pasaulyje laikytinas žmogus, kuris įsisąmonino Kṛṣṇą.

Pabaigos žodis

Amžina šlovė gaubia tą, kuris garsėja kaip žmogus, įsisąmoninęs Kṛṣṇą. Materialiame pasaulyje visi siekia trijų dalykų: įamžinti savo vardą, išgarsėti visame pasaulyje ir pasipelnyti iš savo materialios veiklos. Tačiau niekas nesusimąsto, kad visa tai — materialus vardas, šlovė ir nauda — yra laikino materialaus kūno palydovai, ir kai kūnas numiršta, jo palydovams taip pat ateina galas. Gero vardo, šlovės ir naudos — to, kas susiję su kūnu, žmogus siekia tik dėl savo neišmanymo. Vertas pasigailėjimo yra tas, kuris susieja savo šlovę su kūnu ar pagarsėja kaip tobulos dvasinės sąmonės žmogus, bet nepažįsta aukščiausios dvasios, Višņu. Tikroji šlovė teaplanko žmogų pasiekus Kṛṣṇos sąmonę.

Śrīmad-Bhāgavatam pripažįsta dvylika autoritetų, ir visi jie garsėja tuo, kad yra dideli Viešpaties *bhaktos*. Tai Brahmā, Nārada, Viešpats Śiva, Manu, Kapila, Prahlāda, Janaka, Bhīṣma, Śukadeva Gosvāmī, Bali, Yamarāja ir Kumāros. Šias asmenybes minime ir šiandien, nes jos buvo dideli ir ištikimi Viešpaties *bhaktos*. *Garuḍa Purānoje* pasakyta, kad garsūs Aukščiausio Viešpaties *bhaktos* Kali amžiuje sutinkami rečiau, negu tokie pusdieviai, kaip Brahmā ar Viešpats Śiva. Apie Nārados ir Puṇḍarikos pokalbius Yudhiṣṭhira pasakė: „Kas po daugybės daugybės gimimų suvokia esąs Vāsudevos tarnas, tas yra visų šlovingiausias ir tas gali visus išvaduoti“. Tą patį *Bhagavad-gītoje* (7.19) Kṛṣṇa sako Arjunai:

*bahūnām janmanām ante
jñānavān mām prapadyate
vāsudevaḥ sarvam iti
sa mahātmā sudurlabhaḥ*

„Po daugybės gimimų ir mirčių tas, kuris iš tikrųjų žino, atsiduoda Man, nes suvokia, kad Aš — būties ir visų priešasčių priešastis. Bet tokių didžiųjų sielų labai reta“. *Ādi Purāna* sako, kad išsivadavimas ir transcendentinis gyvenimas yra visų Dievo *bhaktų* palydovai. *Bṛhan-nāradya Purāna* teigia, kad net tokios asmenybės, kaip Brahmā ir kiti pusdieviai,

nenumano, ko iš tikrųjų verti Aukščiausio Dievo Asmens *bhaktos*. *Garuḍa Purāna* pažymi, kad iš daugelio tūkstančių *brāhmaṇų* gal tik vienas išmano, kaip atnašauti aukas, o iš daugelio tūkstančių tokių išmanančių *brāhmaṇų* galbūt tik vienas gerai išmano *Vedānta-sūtra*. Ir iš daugybės tūkstančių tokių *vedāntistų* teatsiras gal vienas, kuris garsėja kaip Viešpaties Višnu *bhakta*. Daug yra Višnu *bhaktų*, tačiau į Dievo karalystę vertas tik tas, kurio atsidavimas tvirtas. *Śrīmad-Bhāgavatam* (3.13.4) taip pat sako, kad *Vedas* studijuoja daugelis, bet geriausias jų tas, kuris širdyje nuolat prisimena Aukščiausią Dievo Asmenį. *Nārāyaṇa-vyūha-stavos* maldose sakoma, kad net didysis Brahmā, yra niekingesnis už niekingiausią, jei jis neatsidavęs Viešpačiui, ir pašlovintas mikrobas, jei jis — Viešpaties *bhakta*.

Po to Viešpats Caitanya paklausė Rāmānandos Rāyos: „Kas pasaulyje vertingiausia?“ Rāmānanda Rāya atsakė, kad vertingiausią brangenybę ir didžiausius turtus turi tas, kuris myli Rādhā-Kṛṣṇą. Žmogaus, linkusio tenkinti materialias jusles ar kaupti materialius turtus, negalima laikyti išties turtingu. Pasiekus dvasinį Kṛṣṇos sąmonės lygmenį, pradedama suprasti, kad nėra didesnių turtų už meilę Rādhā-Kṛṣṇai. *Śrīmad-Bhāgavatam* pasakojama, kad Mahārāja Dhruva ieškojo Aukščiausio Viešpaties, trokšdamas gauti valdų, bet kai pagaliau išvydo Kṛṣṇą, jis tarė: „Aš toks laimingas, kad man nieko daugiau nereikia“. *Bhagavad-gītoje* taip pat teigiama, kad žmogus, atradęs prieglobstį pas Aukščiausią Dievo Asmenį arba pasiekęs aukščiausią meilės lygį, jau nebeturi ko siekti. Nors tokiems *bhaktoms* Viešpats gali suteikti viską, ko tik jie nori, jie nieko neprašo.

Viešpaties Caitanyos paklaustas, kas gyvenime skausmingiausia, Rāmānanda Rāya atsakė, kad skausmingiausia išsiskirti su tyru *bhakta*. Kitaip sakant, kai visuomenėje nėra Viešpaties *bhaktų*, žmonės labai kenčia ir bendravimas jiems teikia daug skausmo. *Śrīmad-Bhāgavatam* (3.30.7) teigia, kad jei žmogus, neturintis galimybės bendrauti su tyru *bhakta*, laimės ieško visuomenėje, draugystėje ir meilėje, kur nėra Kṛṣṇos sąmonės, — jo būklė laikytina labai sunkia. Penktoje *Bṛhad-bhāgavatāmṛtos* (5.44) giesmėje pasakyta, kad bendravimas su tyru *bhakta* brangesnis už patį gyvenimą, ir išsiskyrus su juo, net akimirkos neįmanoma išbūti laimingam.

Paskui Viešpats Caitanya Rāmānandos Rāyos paklausė: „Kas iš daugybės vadinamųjų išsivadavusių sielų yra išties išsivadavęs?“ Rāmānanda atsakė, kad geriausiu tarp išsivadavusiųjų laikytinas tas, kuris visas per-smelktas šventos meilės Rādhai ir Kṛṣṇai. *Śrīmad-Bhāgavatam* (6.14.4) pasakyta, kad Nārāyaṇos *bhaktų* taip reta, kad iš milijonų milijonų žmonių vargiai ar rasis nors vienas.

„O kokią giesmę tu laikai visų geriausia?“ — paklausė Caitanya Ma-hāprabhu. Rāmānanda atsakė, kad geriausia — bet kuri giesmė, apdainuojanti Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus. Sąlygotame gyvenime sielą yra pavergęs seksas. Visa grožinė literatūra — pjesės ir romanai bei materialios dainos pasakoja apie vyro ir moters meilę. Kadangi žmonėms tokia literatūra labai patinka, Kṛṣṇa atėjo į šį materialų pasaulį ir apreiškė Savo transcendentinius meilės nuotykius su *gopėmis*. Yra neaprepiama daugybė kūrinių, pasakojančių apie *gopių* ir Kṛṣṇos santykius, ir tas, kuriam tokia literatūra arba pasakojimai apie Rādha ir Kṛṣṇą tampa gyvenimo ramsčiu, gali pasiekti tikrąją laimę. *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.33.36) sako, kad Viešpats apreiškė Savo žaidimus Vṛndāvanoje, norėdamas parodyti, kaip Jis iš tikrųjų gyvena. Protingieji, mėginantys suvokti Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus — tai laimingiausi žmonės, o giesmės, apdainuojančios tuos žaidimus — nuostabiausios giesmės pasaulyje.

Po to Viešpats Caitanya paklausė: „Kas pasaulyje visų naudingiausia ir palankiausia?“ Rāmānanda Rāya atsakė, kad nieko nėra naudingiau už bendravimą su tyrais *bhaktomis*.

„O apie ką tu patartum žmogui galvoti?“ — paklausė Viešpats Caitanya. Rāmānanda atsakė, kad žmogus turėtų visada galvoti apie Kṛṣṇos žaidimus. Tatai ir yra Kṛṣṇos sąmonė. Kṛṣṇos žygiai labai įvairūs, jie aprašomi daugelyje *Vedų* raštų. Reikėtų nuolat galvoti apie šiuos žaidimus — tai geriausia meditacija ir aukščiausia ekstazė. *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.2.36) Śukadeva Gosvāmī teigia, kad reikia nuolat galvoti apie Aukščiausią Dievo Asmenį, ir ne tik galvoti, bet taip pat klausytis bei aukštinti Jo vardą, šlovę ir didybę.

„O kokia meditacija geriausia?“ — paklausė Viešpats Caitanya. „Geriausias medituotojas tas, kuris nuolat medituoja į Rādhos ir Kṛṣṇos lotoso pėdas“, — atsakė Rāmānanda Rāya. Taip liudija ir *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.2.14): „Aukščiausias Dievo Asmuo yra vienintelis visų *bhaktų* valdovas, vienintelis, kurio vardą reikia nuolat kartoti, kurį reikia nuolat medituoti ir kuriam reikia nuolat lenktis“.

„Kur derėtų žmogui gyventi, atsižadėjus visų malonumų?“ — vėl paklausė Viešpats Caitanya. Rāmānanda Rāya atsakė, kad žmogus turėtų atsakyti visų malonumų ir apsigyventi Vṛndāvanoje, kur Viešpats Kṛṣṇa apreiškė tiek daug žaidimų. *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.47.61) Uddhava sako, kad geriausia gyventi Vṛndāvanoje — tegu net žole ar vijokliu. Juk būtent Vṛndāvanoje gyvena Aukščiausias Viešpats, ir būtent čia *gopės* garbino Aukščiausią Viešpatį — viso *Vedų* žinojimo galutinį tikslą.

„O apie ką labiausiai verta klausytis?“ — toliau klausė Caitanya Ma-hāprabhu.

„Apie Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus“, — atsakė Rāmānanda. Išgirde apie

Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus iš tiesioginio šaltinio, iškart pasiekiamo išsivadavimą. Deja, kartais žmonės šių žaidimų klausosi ne iš save realizavusios sielos. Dėl to jie neretai supainiojami. *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.33.40) teigia, kad klausydamiesi apie Kṛṣṇos žaidimus su *gopėmis*, pasiekiamo aukščiausią atsidavimo tarnybos lygį ir išsivaduojame iš materialių aistrų, kurios yra pavergusios mūsų širdis materialiam pasaulyje. Žodžiu, klausydamiesi apie Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus, atsikratome visų materialių aistrų. Jeigu žmogus, klausydamasis apie Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus, neatsikrato materialių aistrų, jis neturėtų klausytis apie juos. Išgirdus apie Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus ne iš tiesioginio šaltinio, jie suprantami klaidingai — tik kaip įprasti santykiai tarp vyro ir moters. Taip žmogus gali būti suklaidintas.

„O kokia Dievybė garbintina labiausiai?“ — paklausė paskui Caitanya Mahāprabhu, ir Rāmānanda Rāya nieko nelaukdamas atsakė: aukščiausias garbinimo objektas — transcendentinė pora, Śrī Rādhā ir Kṛṣṇa. Egzistuoja daugybė garbinimo objektų, antai impersonalistai garbina *brahmajyoti*, tačiau garbinant ne Rādhā ir Kṛṣṇą, o kitus objektus, užgęsta gyvybės požymiai, ir mes tampame panašūs į medį ar kitą nejudantį kūną. Tas pat laukia ir tų, kurie garbina vadinamąją tuštumą. Trokštantys materialių malonumų (*bhukti*), garbina pusdievius ir pasiekia jų planetas, kur patiria materialią laimę. Po to Viešpats Caitanya paklausė, kas nutinka tiems, kurie siekia materialios laimės ir išsivadavimo iš materijos jungo. „Kur jie galiausiai eina?“ — paklausė Jis. Rāmānanda Rāya atsakė, kad kai kurie jų galų gale pavirsta medžiais, o kiti pasiekia dangaus planetas ir tenai patiria materialią laimę.

Rāmānanda Rāya toliau kalbėjo apie tai, kad žmonės, kurių netraukia Kṛṣṇos sąmonė, ar dvasinis gyvenimas, yra tarsi varnos, kurios su džiaugsmu lesa karčius *nimba* medžio vaisius. Tačiau poetiška gegutė lesa mango sėklas. Nevykėliai transcendentalistai be atvangos kuria ir permašto sausas filosofijos teorijas, tuo tarpu transcendentalistai, pamilę Rādhā ir Kṛṣṇą, kaip ir gegutės, mėgaujasi saldžiais vaisiais. Taigi Rādhos ir Kṛṣṇos *bhaktos* yra patys laimingiausi. Kartūs *nimbos* vaisiai apskritai nevalgomi. Šie vaisiai yra vien sausi spekuliatyvūs samprotavimai ir vilioja tik į varnas panašius filosofus. O štai mango sėklos be galo gardžios. Jų skoniu mėgaujasi tie, kurie su atsidavimu tarnauja Rādhai ir Kṛṣṇai.

Rāmānanda Rāya ir Caitanya Mahāprabhu šitaip prakalbėjo visą naktį. Jie tai šoko, tai giedojo, tai verkė. Po šios nakties, švintant, Rāmānanda Rāya grįžo namo. Tos pačios dienos vakarą jis vėl atskubėjo pas Caitanyą Mahāprabhu. Jie kalbėjo apie Kṛṣṇą, o paskui Rāmānanda Rāya puolė Viešpačiui į pėdas ir tarė: „Mano brangus Viešpatie, Tu toks maloningas,

kad atskleidei man mokslą apie Kṛṣṇą ir Rādhārāṇī, Jų meilės santykius, *rāsos* šokį ir Jų žaidimus. Niekada nemaniau, kad sugebėsiu kalbėti apie tokius dalykus. Tu mokei mane kalbėti, kaip kitados Brahmą mokei *Vedų* mokslo”.

Tokiu būdu Supersiela perteikia Savo pamokymus. Išoriškai Ji nematoma ir kalba *bhaktai* iš vidaus. Tą patį liudija *Bhagavad-gītā*: tam, kuris nuoširdžiai tarnauja Viešpačiui, Viešpats pataria iš vidaus ir elgiasi taip, kad žmogus galų gale pasiekia aukščiausią gyvenimo tikslą. Kai Brahmā gimė, nebuvo kas jį moko; todėl Aukščiausias Viešpats Pats mokė Brahmą *Vedų* mokslo per jo širdį. *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.4.22) Śukadeva Gosvāmī patvirtina tą mintį, kad pirmąsyk *gāyatrī mantrą* Aukščiausiasis įdėjo į Brahmos širdį. Śukadeva Gosvāmī meldė Viešpatį, kad Jis padėtų jam išdėstyti *Śrīmad-Bhāgavatam* Mahārājai Parikṣitui.

Śrīmad-Bhāgavatam Pirmos Giesmės pirmasis posmas Aukščiausią Absoliučią Tiesą vadina „Tuo, kuris mokė Brahmą vidujai, per širdį”. *Śrīmad-Bhāgavatam* autorius Vyāsadeva sako: „Leiskite man pagarbiai nusilenkti Śrī Kṛṣṇai, Aukščiausiam Dievo Asmeniui, kuris yra kosmoso reiškinių atsiradimo, buvimo ir žlugimo priežastis”. Jei mes išties pasistengsime perprasti Aukščiausią Tiesą, suprasime, kad Ji tiesiogiai ir netiesiogiai viską žino. Ji — vienintelė Aukščiausia Asmenybė ir tik Ji yra visiškai nepriklausoma. Ji viena tegalėjo mokyti Brahmą iš vidaus Supersielos pavidalu. Mėgindamas suvokti Aukščiausią Tiesą, susipainioja net didžiausias mokslo žmogus, nes Joje glūdi visa patyrimui prieinama kosmoso reiškinių. Nors ši materiali reiškinių yra ugnies, vandens, oro ir žemės produktas, atrodo, kad ji tikrai egzistuoja. Juk Joje ir tik Joje glūdi dvasinė ir materiali manifestacijos, kaip ir gyvosios esybės. Todėl Ji yra Aukščiausioji Tiesa.

Rāmānanda Rāya toliau kalbėjo Viešpačiui Caitanyai: „Iš pradžių išvydau Tave *sannyāsio* išvaizda, o paskui kaip piemenuką. Priešais Tave regiu aukso lėlę — Tavo odą ji nuspalvina aukso spalva. Ir vis dėlto Tavo veidas tamsus kaip piemenuko. Ar galėtum paaiškinti, kodėl matau Tave tokį? Prašau sakyti man tiesiai ir aiškiai”.

„Iškilniems *bhaktoms* būdinga visur matyti Kṛṣṇą, — atsakė Viešpats Caitanya. — Kur jie pažvelgs, matys ne kažkokių daiktų kontūrus, o Kṛṣṇą”. Tas pats pasakyta ir *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.2.45):

*sarva-bhūteṣu yaḥ paśyed
bhagavad-bhāvam ātmanaḥ
bhūtāni bhagavatya ātmāny
eṣa bhāgavatottamaḥ*

„Tas, kuris pasiekė atsidavimo tarnybos aukštumą, mato Supersielą — Kṛṣṇą, kuris yra visų individualių sielų Siela”. Analogišką posmą rasime Dešimtoje Giesmėje (10.35.9), kur sakoma, kad visi vijokliai, augalai ir medžiai, nusėti žiedų ir vaisių, nulinko meilės ekstazėje Kṛṣṇai, nes Kṛṣṇa — jų sielų Siela. Kai Kṛṣṇa juos paliko, medžiai ir augalai apaugo spygliais.

„Tavo Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimų suvokimas pats kilniausias, — tęsė Viešpats Caitanya. — Todėl tu visur matai Rādhą ir Kṛṣṇą”.

Rāmānanda Rāya atsakė: „Prašau Taveš nemėginti slėptis. Aš suprantu, kad Tu perėmei Śrīmatī Rādhārāṇī mąstyseną bei odos spalvą ir bandai suvokti Save iš Jos padėties. Tu atėjai į žemę pažvelgti į Save Rādhārāṇī akimis. Nors dažniausia Tu nužengi, norėdamas suvokti Save, tuo Tu dalini pasauliui ir Kṛṣṇos meilę. Dabar Tu asmeniškai atėjai čia išvaduoti manęs. Prašau nemėgink apgauti manęs. Aš meldžiu. Tau šitai nepritinka”.

Labai patenkintas šiais žodžiais, Viešpats Caitanya nusišypsojo ir atskleidė Rāmānandai Savo tikrąjį pavidalą, sujungiantį savyje Śrī Rādhą ir Kṛṣṇą. Taigi Viešpats Caitanya buvo Patsai Śrī Kṛṣṇa su išoriniais Śrīmatī Rādhārāṇī bruožais. Jis parodė Rāmānandai Rāyai Savo transcendentinį sugebėjimą pavirsti tai dviem, tai vėl viena asmenybe. Kam nusišypso laimė suvokti Viešpatį Caitanyą, o taip pat Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus Vṛndāvanoje, tas Śrī Rūpos Gosvāmī malone sugebės suvokti ir tikrąją Śrī Kṛṣṇos Caitanyos Mahāprabhu esmę.

Išvydęs tą nepakartojamą Viešpaties Caitanyos pavidalą, Rāmānanda Rāya nualpo ir parpuolė ant žemės. Viešpats Caitanya palietė jį, ir Rāmānanda atsigavo. Rāmānanda Rāya labai nustebė, vėl regėdamas Viešpatį Caitanyą elgetos drabužiais. Viešpats Caitanya apkabino jį, nuramino ir pasakė, kad Rāmānanda — vienintelis žmogus, regėjęs šį pavidalą. „Kadangi tu supratai Mano išikūnijimo tikslą, Aš suteikiau tau ypatingą malonę regėti būtent šį Mano Asmens bruožą, — tarė Viešpats. — Mano brangusis Rāmānanda, Aš nesu kažkoks skaisčiaveidis vardu Gaurapuruša. Aš — tas pats Kṛṣṇa, Mahārājos Nandos sūnus. Tik todėl, kad Aš prisiliečiau prie Śrīmatī Rādhārāṇī kūno, dabar įgijau tokį pavidalą. Śrīmatī Rādhārāṇī liečiasi tik prie Kṛṣṇos, todėl Mane ir paveikė Jos odos spalva, mąstymas ir kalbos. Šitaip Aš mėginu suvokti transcendentinį Jos santykių su Kṛṣṇa skonį”.

Negali būti abejonės, kad ir Kṛṣṇa, ir Viešpats Caitanya — pirmapradis Dievo Asmuo. Nevalia mėginti Viešpatį Caitanyą atskirti nuo Śrī Kṛṣṇos. Savuoju Śrī Kṛṣṇos pavidalu Jis yra aukščiausias besimėgaujantis subjektas, o Viešpaties Caitanyos pavidalu — aukščiausias mėgavimosi objektas. Niekas negali būti toks nepaprastai patrauklus kaip Śrī Kṛṣṇa, ir

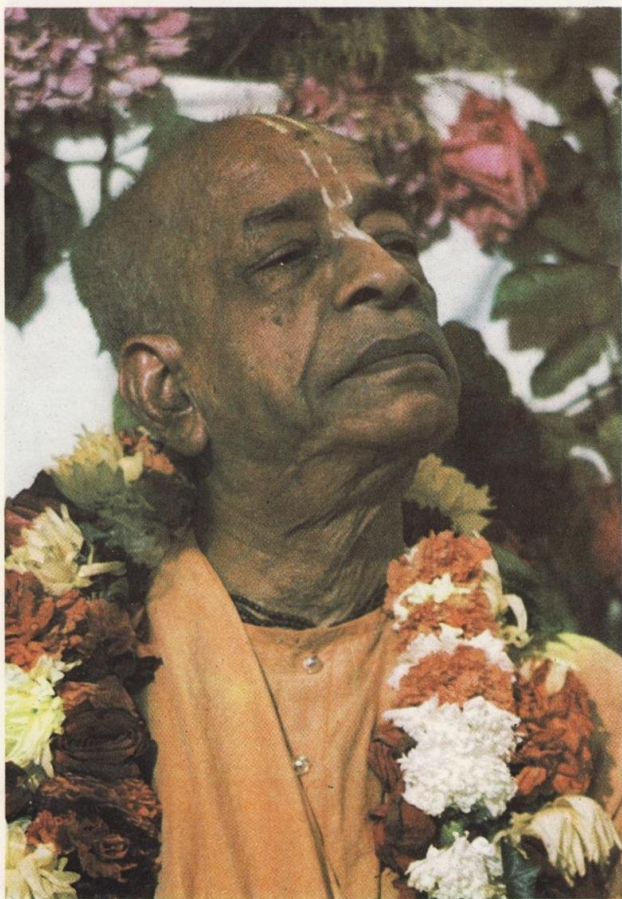
niekas, išskyrus Śrī Kṛṣṇą, negali patirti džiaugsmo, kurį Jam teikia aukščiausia atsidavimo forma — Śrīmatī Rādhārāṇī. Nė vienas Viṣṇu pavidalas, išskyrus Śrī Kṛṣṇą, neturi šios galimybės. Šitai išaiškinta *Caitanya-caritāmṛtoje*, kur aprašomas Govinda. *Caitanya-caritāmṛtoje* pasakytą, kad Śrīmatī Rādhārāṇī — vienintelė, kuri sugeba sukelti Śrī Kṛṣṇai transcendentinio malonumo jausmą. Todėl Śrīmatī Rādhārāṇī yra pirmoji iš Vrajos mergelių, mylinčių Govindą — Aukščiausią Dievo Asmenį, Śrī Kṛṣṇą.

„Dabar gali būti tikras, kad Aš nieko nenuslėpiau nuo tavęs, — tarė Viešpats Caitanya Rāmānandai. — Net jei ir mėginčiau ką nors nusišlėpti, tu esi taip toli pažengęs *bhakta*, kad gali perprasti visas Mano paslaptis. Aš prašau tavęs saugok šią paslaptį ir nickam jos neatskleisk. Jei ji išaiškėtų, visi galvotų, kad Aš beprotis. Tiesų, kurias atskleidžiau tau, nesugeba suvokti materialiai mąstantys žmonės. Apie tai išgirdę, jie tik juoksis iš Manęs. Tu visa tai suvoki, tad ir saugok paslaptį. Materialisto akimis, *bhakta*, pagautas meilės Kṛṣṇai ekstazės, yra beprotis. Mudu lyg pamišėliai. Todėl prašau neatskleisti šių tiesų paprastiems žmonėms. Jei išpasakosi, jie tikrai pajuoks Mane”.

Viešpats Caitanya praleido su Rāmānanda Rāya dar dešimt naktų. Jis džiaugėsi, galėdamas bendrauti su juo, ir kalbėjo apie Kṛṣṇos ir Rādhos žaidimus. Jų pokalbiai vyko aukščiausiu meilės Kṛṣṇai lygiu. Kai kurie jų pokalbiai buvo aprašyti, bet daugumos jų aprašyti neįmanoma. *Caitanya-caritāmṛtoje* Rāmānandos Rāyos ir Viešpaties Caitanyos pokalbiai lyginami su metalų tyrinėjimu. Analizuojant ir lyginat metalų savybes, metalai tyrinėjami tokia tvarka: pirmiausia varis, po to bronzą, vėliau sidabras, auksas ir galiausiai — filosofinis akmuo. Pirmieji Viešpaties Caitanyos ir Rāmānandos Rāyos pokalbiai gali būti palyginti su variu, o prakilniausi jų pokalbiai — su auksu. Tačiau penktasis jų pokalbių matavimas panašus į filosofinį akmenį. Jei žmogus tikrai siekia aukščiausio suvokimo lygio, jis pirmiausia turi išmokti skirti bronzą nuo vario, po to — auksą nuo sidabro ir taip toliau.

Vicnuoliktą dieną Viešpats Caitanya paprašė Rāmānandos Rāyos, kad šis leistų Jam grįžti į Jagannātha Purį. „Mes galime gyventi Jagannātha Puryje drauge iki gyvenimo pabaigos ir visą laiką kalbėtis apie Kṛṣṇą”. Viešpats Caitanya apkabino Rāmānandą Rāyą ir išsiuntė jį namo. Ryte Viešpats išsiruošė į kelią. Ant upės kranto, greta Hanumāno šventyklos, Jis susitiko su Rāmānanda Rāya. Apsilankęs Hanumāno šventykloje, Jis patraukė tolyn. Per tą laiką, kol Caitanya Mahāprabhu gyveno Karpūroje, Jį aplankė įvairiausi žmonės, ir Jo malone visi tapo Aukščiausio Viešpaties *bhaktomis*.

Viešpačiui Caitanyai išėjus, Rāmānandą Rāyą apėmė begalinis ilgesys, ir jis nutarė tuojau pat palikti tarnybą ir vėl susitikti su Viešpačiu Jagannātha Puryje. Rāmānandos Rāyos ir Viešpaties Caitanyos pokalbiuose dalijamasi mintimis apie gryniausiąją atsidavimo tarnybos formą. Klausantis Rāmānandos Rāyos ir Viešpaties Caitanyos pokalbių, galima suvokti Śrī Rādhos ir Kṛṣṇos žaidimus ir tą slaptą vaidmenį, kurį vaidino Viešpats Caitanya. Kam nusišypsos didžiulė laimė patikėti šiais pokalbiais, tas pateks į transcendentinę Rādhos ir Kṛṣṇos apsuptį.

Śrī Śrīmad
A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda
Tarptautinēs Krišnos Sāmonēs Organizācijas Īkūrējas-Ācārya

Śrīdhāma Māyāpuras, Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu gimtinė Vakarū Bengalījoje (Indija).

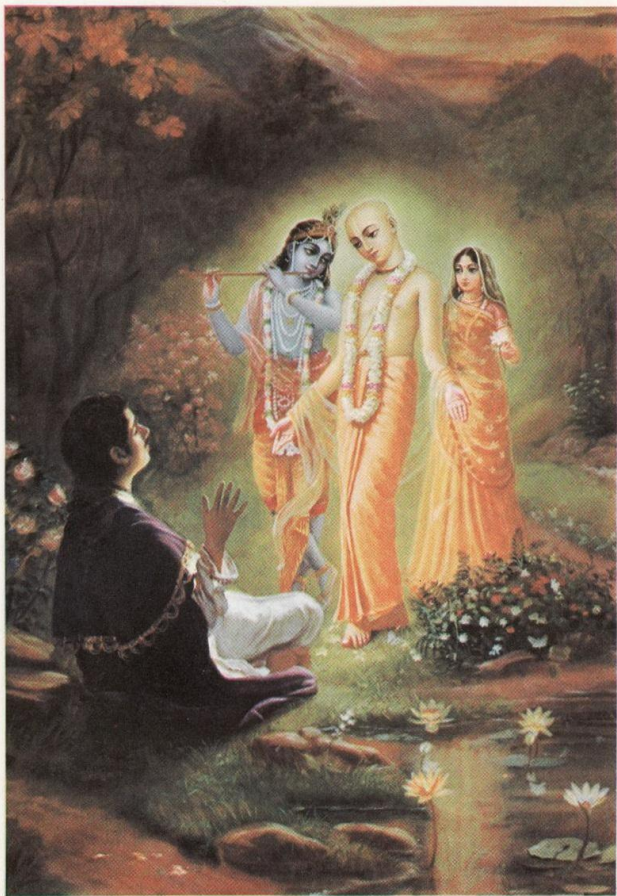
Viešpats Caitanya ir Nityānanda tarytum saulė ir mėnuo patekėjo drauge išsklaidyti materialaus pasaulio tamsą.

Viešpats Caitanya — tai Patsai Kṛṣṇa, tačiau Jis perėmė Rādhārāṇī elgseną, kad parodytų mums, kaip reikia mylėti Kṛṣṇą ir giedoti šventąjį vardą.

„Mano brangus pone, kodėl Tu sėdi toje nešvarioje vietoje? — paklausė Prakāśānanda. — Prašau ateiti ir sėstis šalia mūsų”.

Viešpats Caitanya nusišypsojo ir atskleidė Rāmānandai Savo tikrajį pavidalą, sujungiantį savyje Śrī Rādhā ir Kṛṣṇā.

Savo dvasiniu pavidalu Kṛṣṇa mėgaujasi Savo dvasine energija, o tai ir sudaro visą Rādhā-Kṛṣṇos žaidimų esmę.

Kṛṣṇa apsieiškia penkiomis skirtingomis ekspansijomis: Jis ir visi Jo palydovai ateina kaip Aukščiausiojo Viešpaties *bhaktos* — Śrī Kṛṣṇa Caitanya, Nityānanda, Advaitācarya, Gadādhara, Śrīvāsa ir kiti.

Priedas

Apie autorių

Jo Dieviškoji Malonė A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda į šį pasaulį atėjo 1896 metais Indijoje, Calcuttos mieste. Su savo dvasiniu mokytoju, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī, pirmą kartą susitiko Calcuttoje 1922 metais. Bhaktisiddhāntai Sarasvatī, garsiam teologui ir šešiasdešimt keturių Gauḍīya Maṭhų (*Veḍu* institutų) įsteigėjui, patiko išsilavinęs jaunuolis, ir jis įtikino pastarąjį skirti savo gyvenimą *Veḍu* žinojimui skleisti. Śrīla Prabhupāda tampa Bhaktisiddhāntos Sarasvatī pasekėju, o po vienuolikos metų (1933 m.) — oficialiai inicijuotu mokiniu.

Pirmojo susitikimo metu Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura paprašė Śrīlos Prabhupādos skelbti *Veḍu* žinojimą anglų kalba. Vėlesniais metais Śrīla Prabhupāda parašo komentarus *Bhagavad-gītai*, prisideda prie Gauḍīya Maṭhos veiklos, o 1944 metais pradeda leisti dvisavaitinį žurnalą anglų kalba — *Back to Godhead* („Atgal pas Dievą“), kurį dabar Vakaruose toliau leidžia Jo mokiniai daugiau negu trisdešimčia kalbų.

1947 metais, pripažindama retą Śrīlos Prabhupādos išprusimą ir atsidaivismą Viešpačiui, Gauḍīya Vaiṣṇavų Bendrija suteikia jam „Bhaktivedantos“ titulą. 1950 metais, būdamas penkiasdešimt ketverių metų amžiaus, Śrīla Prabhupāda atsisako šeimyninio gyvenimo ir tampa *vānaprastha* — duoda atsiskyrėlio įžadus, daugiau laiko paskirdamas studijoms ir knygų rašymui. Jis išvyksta į šventą Vṛndāvanos miestą ir apsigyvena istorinėje viduramžių Rādhā-Dāmodaros šventykloje. Čia, kuklioje aplinkoje, jis keletą metų atsidėjęs studijuoja ir rašo. 1959 metais Śrīla Prabhupāda duoda *sannyāsio* įžadus.

Rādhā-Dāmodaros šventykloje Śrīla Prabhupāda pradeda kurti savo gyvenimo šedevrą — daugiatomį 18 000 posmų *Śrīmad-Bhāgavatam* (*Bhāgavata Purānos*) vertimą su komentarais. Parašo *Easy Journey to Other Planets* (lietuviškai „Anapus laiko ir erdvės“).

1965 metais, išleidęs tris *Bhāgavatam* tomus, Śrīla Prabhupāda atvyksta į Jungtines Valstijas įgyvendinti misiją, kurią jam uždėjo dvasinis mokytojas. Vėliau jis išleidžia daugiau kaip šešiasdešimt tomų autoritetingų vertimų su komentarais bei studijų, kuriose apžvelgia Indijos religijos ir filosofijos klasikinius kūrinius.

1965 metais kroviniu laivu atvykęs į New Yorką, Šrīla Prabhupāda praktiškai neturėjo jokių lėšų. Tik kitų metų liepos mėnesį, patyręs didelius sunkumus, jis įkuria Tarptautinę Krišnos Sąmonės Organizaciją. Kai 1977 metais Šrīla Prabhupāda apleido šį pasaulį (lapkričio 14 dieną), jo vadovaujama Organizacija jau buvo išaugusi į pasaulinio masto konfederaciją, kurią sudarė daugiau kaip šimtas *āśramų*, mokyklų, šventyklų, institutų bei žemės ūkio bendruomenių.

Vakarų Virginijoje Šrīla Prabhupāda įkūrė dvasinę bendruomenę „New Vṛndāvana“, be to, Vakarų šalyse įvedė *Vedų* švietimo sistemą — *guru-kulą*.

Šrīla Prabhupāda — taip pat ir keletą stambių tarptautinių kultūros centrų Indijoje įkūrimo iniciatorius. Numatyta, kad aplink Šrīdhāma Māyāpuros centrą Vakarų Bengalijoje iškils dvasinis miestas. Šiam grandioziniam užmojiui įgyvendinti prireiks virš dešimties metų. Vṛndāvanoje (Indija) pastatyta didinga Kṛṣṇa-Balarāmos šventykla ir viešbutis svečiams iš viso pasaulio. Stambus kultūros bei švietimo centras yra ir Bombėjuje. Daugelyje svarbių Indijos vietų taip pat bus sukurti centrai.

Vis dėlto vertingiausias Šrīlos Prabhupādos indėlis — tai jo knygos. Mokslininkų nepaprastai vertinamos už autoritetingumą, minties gilumą ir aiškumą, jos naudojamos kaip akademiniai vadovėliai daugelyje kolegdžų. Šrīlos Prabhupādos raštai išversti daugiau kaip į 40 kalbų. Leidykla „The Bhaktivedanta Book Trust“, įsteigta 1972 metais publikuoti Šrīlos Prabhupādos knygas, šiuo metu yra stambiausia Indijos religijos bei filosofijos literatūros leidėja pasaulyje.

Jau būdamas garbingo amžiaus, per dvylika metų, Šrīla Prabhupāda su paskaitomis keturiolika kartų apkeliaavo planetą, pabuvojo šešiuose kontinentuose. Nepaisant to, kad buvo labai užimtas, Šrīla Prabhupāda visą laiką daug rašė. Jo raštai sudaro ištisą *Vedų* filosofijos, religijos, literatūros bei kultūros biblioteką.

Japa-meditacija

Norintiems išsivaduoti iš kančių ir rūpesčių bei siekiantiems laimės vienas svarbiausių veiklos aspektų yra meditacija.

Meditacija — tai „vidinis susikaupimas“, jis neįmanomas neturint tikslo. Trokštantis atsikratyti kasdieninių, protą blaškančių vargų turi pakilti iš materialaus lygio į transcendentinį, dvasinį lygį. Tai pasiekti jis gali nuolatos kartodamas Dievo vardus ir taip su Juo bendraudamas.

Įvairūs religiniai raštai teigia: Dievas turi daugybę vardų — Kṛṣṇa, Rāma, Jehova, Alachas, Buda ir kt. Dievo vardų kartojimas apvalo sąmonę ir pakelia ją iš materialaus lygio į dvasinį. Indijoje išstisus tūkstantmečius žmonės kartoja įvairias *mantras*, šventus Viešpaties vardus. Sanskrite *mana* reiškia protą, o *traya* — išsivadavimą. Taigi *mantra* yra transcendentinių garsų rinkinys, išvaduojantis mūsų protą nuo nerimo ir baimės.

Vedų raštai vieną šių *mantrų* vadina *mahā-mantra* (didžiąja *mantra*). *Kali-santarana Upaniṣad* teigia, kad šešiolika ją sudarančių žodžių — Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare — ypač rekomenduotina Kali-yugai — baimės, kivirčių ir veidmainystės epochai, kurioje mes gyvename.

Vardo *Kṛṣṇa* reikšmė — „visų patraukliausias“, *Rāma* — „visa džiuginantis“, o *Hare* — tai kreipimasis į atsidavimo tarnybos Viešpačiui energiją. Todėl *mantra* reiškia: „O visų patraukliausias, o visa džiuginantis Viešpatie, o Viešpaties energija, prašau leisti man atsidavus Tau tarnauti“.

Hare Kṛṣṇa *mantrai* kartoti nėra griežtų taisyklių. Nuostabiausia, kad ją galima kartoti visur — namuose, darbe, vairuojant automobilį, autobuse ar metro, be to, bet kuriuo paros metu.

Yra du *mantros* meditacijos būdai: individualus, vadinamas *japa*, kai žmogus kartoja *mantrą* su karolių vėriniu, ir kolektyvinis, kai pirma gieda vedantysis, o paskui kiti jam pritaria — toks kartojimas vadinamas *kīrtana*. *Kīrtanos* metu dažnai akompanuojama muzikos instrumentais arba tiesiog plojama delnais. Abu šie būdai yra vienodai rekomenduotini, nes abu vienodai palankūs asmenybės vystymuisi.

Pirmajam *mantros* meditacijos būdai reikalingas tik karolių vėrinys. Jį galima išigyti parduotuvėje arba pasidaryti pačiam remiantis šiais praktiškais patarimais:

1. Įsigykite 109 didelius apvalius medinius karolius (1—2 centimetrų skersmens) ir 3—5 metrų ilgio storą stiprų siūlą.

2. Užmegzkite mazgą, palikę 15 centimetrų nuo galo, ir verkite vieną po kito karolius, po kiekvieno užmegzdami tvirtą mazgą.

3. Suvėrę 108 karolius, abu galus perverkite per paskutinį karolį.

4. Šis karolis vadinamas Kṛṣṇos karoliu ir turėtų būti didesnis už likusius. Per jį pernėrę abu siūlo galus, užmegzkite mazgą ir nupjaukite siūlo likutį. Štai jūsų karolių vėrinys ir baigtas.

Pradėdami *mantros* meditaciją, karolių vėrinį laikykite dešinėje rankoje. Nykščiu ir didžiuoju pirštu suspauskite karolį, einantį iškart po Kṛṣṇos karolio, ir pasakykite *mantrą*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Sukalbėję posmą, suspauskite kitą karolį ir vėl pakartokite *mahā-mantrą*. Taip darykite tol, kol ties kiekvienu karoliu sukartosite *mantrą* ir prieisite Kṛṣṇos karolį — tuomet jūs būsite baigę vieną *japos* ratą. Vieno rato *mantros* kartojimas turėtų trukti maždaug septynias minutes, tačiau pirmu metu tai gali trukti dešimt ir daugiau minučių. Ties Kṛṣṇos karoliu *mantros* nekartokite, tik apsukite vėrinį ir vėl tęskite *mantros* kartojimą. Kartoti *mantrą* su karolių vėrinium rankose itin svarbu, nes taip įtraukiamas lytėjimas, o tai padeda geriau susikaupti medituojant *mantrą*.

Jei per dieną pasižadate kartoti *mantrą* tam tikrą ratų skaičių, jums pravers neilga virvutė ir ant jos suverti karoliai: jų kiekis priklauso nuo jūsų pasirinkto ratų skaičiaus. Mazgų tarp šių karolių nereikia, jie būtini tik virvutės galuose, kad nenusmuktų karoliai. Užbaigę ratą, skaičiuoklės vieną karolį perstumkite žemyn.

Kartoti *mantrą* galite namuose arba vaikščiodami gryname ore, garsiai arba tyliai, svarbu, kad patys girdėtumėte, ką sakote. Svarbiausia — aiškiai ir tiksliai tarti kiekvieną žodį. Jūsų dėmesį, galbūt, patrauks pašalinės mintys, nes protas neramus ir nepastovus, verčia nuolatos galvoti apie įvairiausius dalykus. Pabandykite visas savo mintis sutelkti į Hare Kṛṣṇa *mahā-mantros* kartojimą ir išiklausykite į kiekvieną žodį.

Kartoti *mantrą* galima bet kuriuo paros metu, tačiau *Vedų* raštai pažymi, kad dvasinei veiklai tam tikros valandos palankesnės. Tinkamiausias laikas dvasiniam tobulėjimui — ankstyvas rytas. Gerai, jei *mantrą* kartosite kasdien vienu ir tuo pačiu metu. Pradėkite nuo vieno dviejų ratų *mantros* kartojimo per dieną ir palaipsniui jų skaičių didinkite iki šešiolikos; tiems, kas rimtai žiūri į *japa*-meditaciją ir kas nori tapti Viešpaties Kṛṣṇos *bhakta*, tai rekomenduojamas minimumas.

Skirtingai nuo *japos* — individualios meditacijos, *kīrtana* yra kolektyvinė meditacija. *Kīrtanos* metu Hare Kṛṣṇa *mantrą* giedame pagal kokią nors melodiją. Giedoti galima pritariant muzikos instrumentams. Rink-

tis *kīrtanai* galite tiek namie, su šeima ar draugais, tiek svečiuose arba gamtoje. Iš pradžių Hare Kṛṣṇa *mantrą* gieda vienas žmogus, „vedantysis“, o vėliau visi kiti pagal tą pačią gaidą ją atkartoja. Paskui vedantysis vėl gieda *mantrą* ir vėl visi kiti jam antrina. Taip giedama Hare Kṛṣṇa *mantra*, o *kīrtana* tęsiasi ir jos dalyviai pajunta nuolat augantį dvasinį džiaugsmą.

Giedant visiems kartu, Hare Kṛṣṇa *mantrą* girdite ne tik ją išstardamas pats, bet ir kai kiti ją taria — tai *kīrtanos* privalumas. Giedoti *mantrą* galima pagal kiekvieną melodiją, pritariant (nors tai ir nebūtina) kokiais nors muzikos instrumentais. Ypač dera *kīrtanose* tradiciniai indų instrumentai — būgnai ir cimbolai; jeigu jų nėra, galima pritarti bet kuriuo turimu instrumentu — daugiau vaizduotės. Galima panaudoti ir kitus instrumentus — pianiną, vargonus, fleitą, gitarą ir t.t. Pakanka ir tiesiog ploti delnais. *Kīrtanose* gali dalyvauti vaikai, tai jiems suteiks galimybę dvasiškai tobulėti. Rengti *kīrtanas* galima vakarais kartu su visa šeima. Gerai ruošti *kīrtanas* kiekvieną dieną arba kada tik įmanoma.

Kartodami Hare Kṛṣṇa *mantrą*, pajusite dvasinį žvalumą, ir šis pojūtis nuolatos stiprės. Galite įsitikinti tuo patys. Pabandykite penkias minutes kartoti bet kokią kitą žodį ar frazę. „Pepsi-kola“ jau po kelių minučių jums mirtinai įgris ir nesuteiks jokio pasitenkinimo. Tuo tarpu Kṛṣṇos vardas — transcendentinis, Jo vardą norisi nuolatos kartoti.

Kad ir kokiomis aplinkybėmis žmogus kartotų *mahā-mantrą*, tai nepaprastai skatins jo dvasinį tobulėjimą. Vis dėlto didieji išminčiai ir šventieji — *japa*-meditacijos autoritetai — rekomenduoja remtis keliais patarimais: tai sustiprins ir pagreitins tokios meditacijos poveikį.

Kuo daugiau žmogus kartoja Hare Kṛṣṇa *mantrą*, tuo lengviau jam laikytis išvardintų principų, nes ši giesmė suteikia dvasinių jėgų ir išugdo tobulesnio džiaugsmo supratimą. Dvasinę palaimą patyrusiam žmogui gerokai paprasčiau atsikratyti blogų įpročių, trukdančių dvasiškai tobulėti.

1. Norintiems rimtai ir nuoširdžiai siekti dvasinio tobulėjimo rekomenduojame laikytis žemiau išvardintų keturių pagrindinių principų:

- nevalgyti mėsos, žuvies ir kiaušinių;
- nevirtoti intoksikatų (narkotikų, alkoholio, tabako, taip pat kavos ir arbatos);
- nežaisti azartinių lošimų;
- neturėti nesantuokinių lytinių santykių (o santuokiniai ryšiai — skirti tik vaikams pradėti).

2. Reikia nuolatos skaityti A. C. Bhaktivedantos Swami Prabhupādos kūrinius, ypač *Bhagavad-gītā* ir *Śrīmad-Bhāgavatam*. Jau vien klausantis apie Kṛṣṇą, apie Jo nepaprastus žygius ir transcendentinius žaidimus, valosi širdis, užteršta ilgo buvimo materialiam pasaulyje. Nuolatos klau-

sydamasis apie Kṛṣṇą ir dvasinį pasaulį, kuriame Kṛṣṇa amžinai pramogauja su Savo *bhaktomis*, žmogus suvokia sielos prigimtį, tikrąją dvasinę veiklą ir tobulą metodą, kuris išvaduoja iš šio materialaus pasaulio.

3. Kiekvienas, norįs tapti atspariu materijos purvui, turi maitintis tik vegetariniu maistu, prieš tai paaukojęs jį Aukščiausiam Viešpačiui Kṛṣṇai, — toks maistas yra sudvasintas. Už kiekvienos gyvos būtybės (įskaitant ir augalus) nužudymą mūsų laukia *karmos* atoveikis, tačiau *Bhagavad-gītoje* Kṛṣṇa sako, kad Jis panaikina *karmos* pasekmes tam, kuris aukoja Jam vegetarinį maistą (žr. „Mitybos yoga“).

4. Savo veiklos rezultatus derėtų aukoti Aukščiausiam Viešpačiui Kṛṣṇai. Jei žmogus triūsia tik savo malonumui, tenkina tik savo jusles, jis patiria savo veiklos karminį atoveikį. O jei jis dirba vardan Kṛṣṇos, tetrokšdamas Jį patenkinti — jo veikla karminio atoveikio nesulaukia. Kada žmogus dirba vardan Kṛṣṇos, tai ne tik išvaduoja jį nuo *karmos*, bet ir atgaivina miegančią meilę Kṛṣṇai. Galima tęsti savo įprastą veiklą, jeigu ji — tiesiogiai ar netiesiogiai — neprieštaruja keturiems reguliatyviems principams, išvardintiems aukščiau.

5. Tvirtai nutaręs praktikuoti *japa*-meditaciją žmogus turi kuo daugiau bendrauti su pasirinkusiais tą patį tikslą žmonėmis — tai suteiks dvasinę paspirtį. Supantis pasaulis mus labai stipriai veikia — tai natūralu, todėl nepatariama bendrauti su tais, kurie neturi jokių dvasinių tikslų. Bendravimas su žmonėmis, siekiančiais dvasinio tobulumo, Hare Kṛṣṇa *mantr*os kartojimas ir laikymasis reguliatyviųjų principų — pats tiesiausias ir patogiausias tobulėjimo kelias grįžti namo, atgal pas Dievą.

Mitybos yoga

Baigdamas aprašyti *bhakti-yogą* (atsidavimo *yogą*) *Bhagavad-gītoje*, Viešpats sako: „O Kuntī sūnau, kad ir ką tu darytum, valgytum, aukotum ar atiduotum, kokias askezes tu atliktum — daryk tai kaip auką Man” (Bg. 9.27). Ten pat Jis kalba, kad žmogui dera valgyti tik tai, kas pirmiau buvo paaukota Jam. Todėl maisto siūlymas Kṛṣṇai yra neatskiriamą *bhakti-yogos* sistemos dalis.

Viešpats taip pat nusako tas aukas, kurias Jis priima. „Jeigu kas su meile ir atsidavimu pasiūlys Man lapelį, gėlę, vaisių ar vandens, Aš priimsiu auką” (Bg. 9.26). Kṛṣṇa sąmoningai nepamini mėsos, žuvies ir kiaušinių, todėl Kṛṣṇos *bhakta* tokio maisto Jam neaukoja. Iš meilės Kṛṣṇai *bhakta* siūlo Jam tik patį geriausią, patį švariausią maistą, todėl skerdyklose užmuštų gyvulių pūvantys kūnai ir viščiukų gemalai, be abejo, šiam tikslui netinka.

Kṛṣṇos sąmonėje *bhakta* aukoja Kṛṣṇai maistą ir taip išreiškia Jam savo meilę. Net kasdieniniame gyvenime — norėdami parodyti kokiam nors žmogui savo atsidavimą ir meilę, ruošiame jam valgį, ir tas žmogus įvertina ne tik patį maistą, bet ir šilumą, su kuria visa tai buvo paruošta. Toks pat ir maisto aukojimas Kṛṣṇai — jis skirtas ugdyti mūsų meilę ir atsidavimą Dievui.

Be abejo, sunku mylėti nepažįstamą, niekadoms nematytą pavidalą. Unikalus *Vedų* raštai smulkiai aprašo Dievo asmenybės bruožus. Kitų tradicinių pasaulio religijų raštuose Dievas minimas tik kaip aukščiausiasis tėvas, o apie Jo asmenybę pateikiama stebėtinai mažai žinių. Kristus vadino save Dievo sūnumi, Mahometas buvo Jo pranašas, o kas yra Patsai Dievas? Jis apsireiškia tik netiesiogiai — kaip dangaus akis, degantis krūmas ir panašiai.

Tačiau jei pripažįstame, kad mus sukūrė Dievas, remdamiesi logika mes negalime neigti, jog Pats Jis taip pat turi visus asmenybės požymius — tam tikrą pavidalą, išorę, visus jutimo organus, jų sugebėjimus ir savybes. Jei mes turime tam tikrą pavidalą ir charakterį, o Dievas jų neturiš, tuomet šiuo atžvilgiu mes Jį pranokstame. Tačiau nelogiška tvirtinti, kad Dievo kūrinys gali kažkuo pranokti savo Kūrėją. Vadinasi, jei mes esame asmenybės, tai ir Dievas yra asmenybė, turinti nepaprastai galingą dva-

sinį pavidalą. Galų gale sakoma, kad mes sukurti pagal Dievo pavyzdį ir panašumą.

Įsivaizduodami Dievą, Vakarų dailininkai dažniausia piešia kresną barzdotą proseni. Tačiau *Vedų* raštai pateikia tikslų Dievo išorės ir asmenybės bruožų aprašymą, be to, šie senovės Indijos raštai yra vienintelis tokių žinių šaltinis. Visų pirma, Dievas visada jaunas. Nepaprastos Jo savybės žavi net išsivadavusias sielas. Jis — pats gambiausias dailininkas ir pats gambiausias muzikantas. Jis nepaprastai iškalbus ir be galo protingas, linksmo būdo ir visa ko atsižadėjęs. Be to, Jis apreiškia nepakartojamus transcendentinius žaidimus su Savo amžiniais palydovais. *Vedos* pateikia nesibaigiančius Aukščiausio Dievo Asmens patraukliųjų savybių aprašymus. Todėl Jį vadina Kṛṣṇa arba „visų patraukliausiu“. Kai mes suvoksime Dievo Asmenį, bus daug paprasčiau į Jį sutelkti savo mintis — ypač, kai aukosime Jam maistą.

Kadangi Kṛṣṇa yra visų galingiausias ir absoliučiai dvasinis, visa, kas tik susiliečia su Juo, taip pat tampa absoliučiai tyra ir dvasiška. Kai kurie dalykai apvalo net materialiam pasaulyje. Pavyzdžiui, saulė stipriais spinduliais gali iš užteršto ežero išgarinti švarų vandenį. Jei tokia savybė būdinga saulei — materialiam objektui, mums sunku net įsivaizduoti tą apvalančią galią, būdingą Aukščiausiam Dievo Asmeniui, Kṛṣṇai, be jokio vargo sukūrusiam milijonus saulių.

Iš tikrųjų Savo transcendentinių energijų padedamas, materiją Kṛṣṇa gali paversti į dvasią. Jeigu į ugnį įdėsime metalinį strypą, neužilgo jis įkais iki raudonumo ir įgaus visas svarbiausias ugnies savybes. Taip pat ir maistas (materiali substancija) tampa absoliučiai dvasinis, kai jį pasiūlome Kṛṣṇai. Toks maistas virsta *prasāda* — sanskrito kalba tai reiškia Viešpaties malonę.

Bhakti-yogoje prasāda labai svarbu. Kitos *yogos* reikalauja dirbtinai tramdyti savo jusles, tačiau praktikuodamas *bhakti-yogą* žmogus gali pasirinkti tokią dvasinę veiklą, kuri patenkintų jusles ir ištrauktų jas į veiklą. Tokios praktikos dėka juslės palaipsniui tampa dvasinės, ir jas pradeda traukti dvasiniai džiaugsmi — daug kartų pranašesni už visus mūsų materialiai patirčiai prieinamus malonumus.

Vedų raštai pateikia daugybę *prasādos* aprašymų ir aiškina jo poveikį. Viešpats Caitanya, Aukščiausio Viešpaties inkarnacija, apsireiškęs Indijoje prieš 500 metų, taip kalbėjo apie *prasādą*: kiekvienam anksčiau teko ragauti materialius dalykus, tačiau šis maistas nepaprastai skanus ir skleidžia nuostabų kvapą; jau vien kvapas, nekalbant apie skonį, sužavi protą ir verčia žmogų užmiršti visus kitus gardumynus. Tai liudija, kad Kṛṣṇos lūpos, kupinos dvasinio nektaro, lytėjo šį kasdieninį maistą ir suteikė jam visas transcendentines savybes.

Valgantis tik Viešpačiui Kṛṣṇai aukotą maistą yra vegetaras tikraja to žodžio prasme. Daugelis gyvūnų, pavyzdžiui, balandžiai ir beždžionės, taip pat nevartoja mėsos, todėl pati savaimė vegetarinė mityba nėra didelį pasiekimas. *Vedos* teigia, kad žmogaus gyvenimo tikslas — atgavinti pirmąją ryšį tarp sielos ir Dievo, ir, siekiant šio tikslo, labai svarbu *prasādos* poveikis.

Tobulas tikro vegetarizmo suvokimas nulemia visų pirma tai, kokius produktus ruošiamės aukoti Kṛṣṇai. *Bhagavad-gītoje* Viešpats sako, kad maistą galima skirstyti į tris rūšis pagal tai, kokiai *guṇai* (dorybės, aistros ar neišmanymo) jis priklauso. Pieno produktai, grūdai, cukrus, daržovės, vaisiai ir riešutai yra dorybės *guṇoje*, ir juos galima siūlyti Kṛṣṇai. Įprasta, kad aistros ir neišmanymo *guṇose* esantis maistas neaukojamas Kṛṣṇai, kuris Pats *Bhagavad-gītoje* (17.9–10) sako, jog toks maistas „sukelia kančias, nelaimes ir ligas” ir kad jis „nešviežias, sugedęs ir nešvarus”. Nesunku suprasti, kad mėsa, žuvis ir kiaušiniai, o taip pat česnakas, svogūnai ir grybai — tai maistas, priklausantis žemiausioms *guṇoms*. Jų siūlyti Kṛṣṇai nedera. Kava ir arbata, kurių sudėtyje yra kofeino — tai narkotinės medžiagos, todėl jų taip pat negalima siūlyti Kṛṣṇai. Jas galima pakeisti pirktų ar surinktų įvairių žolelių arbata.

Perkant produktus reikia atminti, kad mėsos, žuvies ir kiaušinių gali būti kitų produktų sudėtyje, todėl būtina atidžiai perskaityti etiketes, o ginčytiniais atvejais klausiti pardavėjo arba kreiptis į fabriką. Pavyzdžiui, kai kuriose jogurto ir grietinės rūšyse yra želatinos, kuri gaminama iš skerdyklose užmuštų gyvūnų kaulų, ragų ir kanopų. Būtina taip pat įsitikinti, kad gaminant sūrį, kurį jūs perkate, nebuvo panaudotas veršelio skrandžio fermentas.

Taip pat dera vengti to maisto — ypač grūdinio — kurį gamino žmonės, nesantys Viešpaties Kṛṣṇos *bhaktos*. Subtilieji gamtos dėsniai taip sutvarkyti, kad virėjo sąmonė veikia ne tik fizinę maisto kokybę, bet ir subtiliąją. Taip maistas nepastebimai veikia mūsų sąmonę. Kitas pavyzdys, atskleidžiantis šį principą — paveikslas, kuris nėra vien tik potepių derinys ant drobės gabalo, bet taip pat išreiškia dailininko nuotaiką, kuri persiduoda stebinčiam paveikslą žmogui. Lygiai taip, kai valgome maistą, gamintą neturinčių dvasinės sąmonės žmonių, pavyzdžiui, kokio nors fabriko darbininko, mes, be abejo, gauname atitinkamą dozę materialios sąmonės. Be to, kiek tai įmanoma, mes turime vartoti tik šviežius, natūralius produktus.

Ruošiant valgių ypač svarbu laikytis švaros, kadangi dvasinis tobulėjimas ir švara — lygiaverčiai dalykai. Kṛṣṇai negalima siūlyti nieko nešvaraus. Todėl virtuvėje stenkitės palaikyti tvarką. Prieš pradėdami gaminti, būtinai kruopščiai nusiaplaukite rankas. Ruošdami valgių, jo neragaukite. Tai

meditacijos proceso dalis: jūs gaminate ne šiaip sau, bet ruošiate maistą Kṛṣṇai patenkinti, todėl Jis turi būti pirmasis, kas paragaus ir pasisotins šiuo maistu. Jei gaminate pagal išbandytus receptus, nesuklysite.

Gerai turėti lėkštutę ir kitus stalo reikmenis, skirtus tik Kṛṣṇai. Puiku, jei šie reikmenys nauji ir niekur kitur nenaudoti. Kai maistas paruoštas, ant šios lėkštutės dedame po truputį visų patiekalų. Pats paprasčiausias aukojimo būdas — tiesiog ištarti: „Mano brangus Viešpatie Kṛṣṇa, prašau paragauti šio valgio“. Atminkite, tikrasis viso to tikslas — išreikšti savo atsidavimą ir padėką Viešpačiui, todėl ruošdami Kṛṣṇai įdėkite visą savo širdį, ir Jis priims jūsų auką. Dievas Pats Sau pakankamas. Jam nieko netrūksta, todėl šis atnašavimas — tai būdas parodyti savo meilę ir dėkingumą Jam. Pasiūlę Kṛṣṇai maistą, keletą minučių kartokite Hare Kṛṣṇa *mantrą*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Paskui *prasāda* (tiksliai šio žodžio reikšmė — „Viešpaties malonė“) galima patiekti į stalą. Visas paruoštas maistas dabar laikomas paaukotu Kṛṣṇai, tačiau tai, kas buvo pačioje lėkštutėje, ypač vertinama ir vadinasi *mahā-prasāda*. Svarbu, kad kiekvienas gautų paragauti ir *mahā-prasādos*. Pabandykite suprasti *prasādos* dvasines savybes ir atminkite, kad šis maistas išvaduoja jus nuo *karmos* įtakos. Bet visų pirma — mėgaukitės juo!

Galbūt ilgainiui jūs panorėsite aukoti Viešpačiui maistą pagal taisykles, nustatytas Hare Kṛṣṇa judėjimo tiems, kas praktikuoja Kṛṣṇos sąmonę namuose. Šiuo tikslu išrenkite paprastą altorių su Viešpaties Kṛṣṇos, Viešpaties Caitanyos ir Śrīlos Prabhupādos, Hare Kṛṣṇa judėjimo dvasinio mokytojo, atvaizdais. Juos galima iškirpti iš šios knygos. Pilnas valgio aukojimo ritualas nuo paprastesnio ritualo skiriasi dar tuo, kokios maldos yra kalbamos. Siūlant pagal visas taisykles tris kartus pakartojamos žemiau surašytos maldos, be to, atliekantis ritualą žmogus nusilenkia prieš altoriuje esančius atvaizdus, ties kuriais prieš tai padėjo lėkštutę su maistu Kṛṣṇai. Paskui, kai maldos pasakytos, maistas turi dešimt penkiolika minučių likti ant altoriaus, kol Viešpats skanauja. Ši laiką *bhakta* gali skirti *kīrtanai* (žr. „Japa-meditacija“).

*nama om viṣṇu-pādāya kṛṣṇa-preṣṭhāya bhū-tale
śrīmate bhaktivedānta-svāmin iti nāmine*

*namas te sārasvate deve gaura-vāñī-pracāriṇe
nirviśeṣa-sūnyavādi-pāścātya-deśa-tāriṇe*

„Pagarbiai lenkiuosi Śrī Śrīmad A. C. Bhaktivedantai Swami Prabhupādei, kuris labai brangus Viešpačiui Kṛṣṇai, nes rado prieglobstį prie Jo lotoso pėdų.

Pagarbūs nusilenkimai tau, o dvasini mokytojau, Sarasvatī Gosvāmī tarne. Tu gailestingai skleidai Viešpaties Caitanyadevos mokymą ir gelbsti Vakarų pasaulį, apimtą impersonalizmo ir voidizmo”.

*namo mahā-vadānyāya kṛṣṇa-prema-pradāya te
kṛṣṇāya kṛṣṇa-caitanya-nāmne gaura-tviṣe namaḥ*

„O gailestingiausia Dievo inkarnacija! Tu esi Pats Viešpats Kṛṣṇa, nužengęs kaip Śrī Caitanya Mahāprabhu. Tavo oda aukso spalvos kaip Śrīmatī Rādhārāṇī, ir Tu dosniai dalini tyrą meilę Kṛṣṇai. Pagarbiai Tau lenkiusi”.

*namo brahmaṇya-devāya go-brāhmaṇa-hitāya ca
jagad-dhitāya kṛṣṇāya govindāya namo namaḥ*

„Reiškiu savo pagarbą Viešpačiui Kṛṣṇai, kuris yra visų *brāhmaṇų* garbinama Dievybė. Jis linki gera karvėms ir *brāhmaṇoms*, o taip pat visoms gyvoms esybėms. Dar kartą lenkiusi Govindai, visų juslių džiaugsmo šaltiniui”.

Cituoti šaltiniai

Knygoje cituojami arba minimi šventraščiai. (Skaičiai nurodo puslapius.)

- Ādi Purāṇa*, 259
- Agni Purāṇa*, 113
- Aitareya Upaniṣad*, 164, 204
- Atharva Veda*, 173, 205
- Bhagavad-gītā**
- Bhagavat-sandarbha*, 173
- Bhakti-rasāmṛta-sindhu*, 20, 31, 33, 101–102, 106, 107, 108, 110–111, 115–116, 117, 234, 249, 252
- Brahma-samhitā*, 10, 14, 54, 55, 64, 68, 69, 75, 78, 189, 239, 246, 248, 250
- Bṛhan-nāradya Purāṇa*, 133, 156, 217, 259–260
- Caitanya-candrodaya*, 143
- Caitanya-caritāmṛta*, 3, 5, 108, 147, 235, 257
- Chāndogya Upaniṣad*, 204
- Gautamīya-tantra*, 255
- Gīta-govinda*, 242, 249
- Gopāla-tāpanī Upaniṣad*, 248
- Govinda-līlāmṛta*, 20, 252, 254–255
- Hari-bhakti-sudhodaya*, 39, 124, 131, 136
- Hari-bhakti-vilāsa*, 182, 245–246
- Harivamśa*, 118–119
- Hayaśīrṣa-pañcarātra*, 63, 204
- Īsopaniṣad*, 5–6, 183–184, 203
- Kalīsantarāṇa Upaniṣad*, 157–158
- Kaṭha Upaniṣad*, 1, 146
- Kātyāyana-samhitā*, 98
- Kṛṣṇa-karṇāmṛta*, 85, 110, 111
- Kṛṣṇa-sandarbha*, 119, 189
- Laghu-bhāgavatāmṛta*, 119
- Lalita-mādhava*, 59, 249
- Mahābhārata*, xii, 119, 174, 180, 245
- Māṇḍūkya Upaniṣad*, 171, 173, 174
- Mārkaṇḍeya Purāṇa*, 52
- Mātsya Purāṇa*, 195
- Muktika Upaniṣad*, 202
- Muṇḍaka Upaniṣad*, 208
- Nārada-bhakti-sūtra*, 44

- Nārada-pañcarātra*, 108, 157, 173
- Nṛsimha-tāpanī*, 199
- Padma Purāṇa*, 52, 110, 142, 163, 182, 189, 195, 213–214, 216, 241, 246
- Pādmottara-khaṇḍa*, 78
- Padyāvalī*, 230
- Praśna Upaniṣad*, 164
- Rāmāyaṇa*, 91, 174
- Ṛg Veda*, 164
- Sāma Veda*, 189
- Siddhārtha-saṁhitā*, 62
- Śiva Purāṇa*, 163
- Smṛti-mantra*, 193
- Śrī Caitanya-candrāmṛta*, 148
- Śrīmad-Bhāgavatam* *
- Śruti-mantras*, 193, 194, 256
- Stotraratna*, 231
- Śvetāśvatara Upaniṣad*, 21, 164, 172, 203, 207
- Taittirīya Upaniṣad*, 171, 204
- Ujjvala-nīlamaṇi*, 242, 250, 251
- Vāyu Purāṇa*, 162
- Viṣṇu Purāṇa*, 45, 71, 119, 125, 140, 168, 169, 207, 223, 227
- Viśvaprakāśos* žodynas, 123

* Nuorodų į *Bhagavad-gītā* ir *Śrīmad-Bhāgavatam* labai gausu, todėl čia jos neminimos.

Žodynėlis

- Abhidhā-vṛtti** — tiesioginis šventraščių aiškinimas.
- Abhidheya** — atsidavimo tarnybos praktika sąlygotame gyvenime.
- Ācārya** — dvasinis mokytojas, mokantis savo pavyzdžiu.
- Acintya** — tai, kas nesuvokiama.
- Acyuta** — tas, kuris nepatiria nuopolio; Kṛṣṇos vardas.
- Adhibhautika** — kančios, kurias sukelia kitos gyvos būtybės.
- Adhidaivika** — gamtos nelaimės, kurias gimdo pusdieviai iš aukštesniųjų planetų.
- Adhirūḍha** — santuokinės meilės būseną, būdingą Vrajos mergelėms.
- Adhyātmika** — kančios, kurias sukelia protas ir kūnas.
- Ādi-rasa** — pirminė, grynoji sekso psichologija.
- Advaita** — tai, kas nedualu.
- Ahaṁ brahmāsmi** — įsisaŕmoninimas, kad „aš nesu šis kūnas“.
- Ahaṁ grahopāsanā** — procesas, kai savasis kūnas garbinamas kaip Aukščiausiasis.
- Akāma** — tas, kuris neturi materialių troškimų.
- Amṛta** — tai, kas nemirtinga.
- Anubhāva** — kūno požymiai, kurie pasireiškia *bhaktai* išgyvenant meilės Kṛṣṇai ekstazę.
- Ārurukṣu-yoga** — įvairių statinių pozų ir proto koncentravimo praktika.
- Ārya** — tie, kurie tiki galimybe tobulėti dvasiniame gyvenime.
- Ārya-samāja** — grupė žmonių, kurie pripažįsta pirmines *Vedas* ir atmeta kitus *Vedų* raštus.
- Asamaurdha** — Aukščiausias Viešpats, kurio niekas nepranoksta ir kuriam niekas neprilygsta.
- Āśraya-tattva** — Absoliuti Tiesa, visų apraiškų prieglobstis.
- Avatāra** — tas, kuris nužengia iš dvasinio dangaus.
- Āveśa-avatāros** — gyvosios būtybės, apdovanotos tam tikromis Aukščiausio Viešpaties galiomis.
- Āveśa-rūpa** — žr. *Śaktyāveśa-avatāra*.
- Avidyā** energija — materialus pasaulis.
- Avyakta** — tai, kas neišreikšta.
- Bālya** — Kṛṣṇa vaiko aspektu.
- Bhakti-rasāmṛta-sindhu** — gryno atsidavimo tarnybos nektaro vandėlynas.

- Bhāva** — būvis prieš meilę Dievui.
- Bhukti** — materialus pasitenkinimas.
- Brahmacāris** — mokinys, besilaikantis celibato.
- Brahmajyoti** — personalus spindėjimas, kurį skleidžia Kṛṣṇos kūnas.
- Brahmāṇḍa** — visata.
- Caitanya** — gyvybės jėga.
- Caṇḍāla** — šunėdis.
- Caranāmṛta** — vanduo, kuriuo buvo plaunamos Dievybės.
- Catur-vyūha** — pirminiai keturrankiai Kṛṣṇos pavidalai.
- Dāmodara** — taip buvo pavadintas Kṛṣṇa, kai Jo motina surišo Jį virvėmis.
- Dāmodara** — *vaiṣṇavų* kalendoriaus mėnuo, atitinkantis spalio pradžią.
- Daṇḍa** — *sannyāsio* lazda.
- Dāsyā-rasa** — amžini tarnystės santykiai su Aukščiausiu Viešpačiu.
- Dhira** — ramybės stadija, kai liežuvio ir lytinių organų impulsai nejaudina.
- Dhṛti** — gebėjimas kontroliuoti liežuvio ir lytinių organų impulsus.
- Ekādaśī** — pasninko diena; vienuoliktoji diena po pilnaties ir vienuoliktoji diena po jaunaties.
- Gaurāṅga** — Viešpats Caitanya; tas, kuris aukso spalvos.
- Goloka Vṛndāvana** — Kṛṣṇos buveinė dvasiniame danguje.
- Gopinātha** — Kṛṣṇa, *gopių* valdovas ir mylimasis.
- Gopēs** — Vṛndāvanos piemenaitės.
- Gosvāmīai** — pagrindiniai Viešpaties Caitanyos mokiniai.
- Govinda** — *vaiṣṇavų* kalendoriaus mėnuo, atitinkantis vasarį.
- Grhastha** — šeimos žmogus.
- Guṇa-avatāros** — inkarnacijos, valdančios tris gamtos *guṇas*.
- Guṇos** — gamtos veiksniai.
- Guru** — dvasinis mokytojas.
- Hlādinī** galia — Kṛṣṇos malonumo galia.
- Hṛṣīkeśa** — *vaiṣṇavų* kalendoriaus mėnuo, atitinkantis rugpjūtį.
- Yajña** — auka.
- Yajñeśvara** — Višṇu, aukų Viešpats.
- Yuga-avatāros** — inkarnacijos, kurios nurodo dvasinės realizacijos kelią kiekvienai atskirai epochai.
- Jagad-guru** — viso pasaulio dvasinis mokytojas.
- Jaṅgama** — judančios būtybės.
- Jīva-śakti** — gyvosios būtybės, kurios tenkina materialių džiaugsmų norą.
- Jñāna** — žinių gilinimas.
- Jñānīai** — filosofai empirikai.
- Kalpa-vṛkṣa** — dvasinio pasaulio medis, kuris išpildo troškimus.
- Kamaṇḍalu** — vandens indas, kuriuo naudojasi atsiskyrėlis.
- Karma-kāṇḍa** — grynai ritualinė veikla.

Karma-mīmāṃsā — filosofija, kuri laiko, kad Dievas yra priklausomas nuo žmogaus veiksmų.

Keśava — *vaiṣṇavų* kalendoriaus mėnuo, atitinkantis lapkričio pabaigą.

Kirtana — Aukščiausio Viešpaties šlovinimas.

Kṛpā — malonė.

Kṛṣṇa-bhaktos — išsivadavusios sielos, visiškai pasišventusios atsidavimo tarnybai.

Kṛṣṇa-bhakti-rasa — meilės mainai tarp Kṛṣṇos ir Jo *bhaktų*.

Kṛṣṇaloka — planeta dvasiniame pasaulyje, kurioje gyvena Kṛṣṇa.

Kṣatriyos — administracinė visuomenės klasė.

Kṣetrājña — gyvoji būtybė, veiklos lauką pažįstantis subjektas.

Lakṣanā-vṛtti — netiesioginė šventraščių interpretacija.

Lilā-avatāros — inkarnacijos, kurios nužengia pademonstruoti dvasinius žaidimus materialiam pasaulyje.

Mādana — išimylėjėlių, kurie susiję santuokinės meilės ryšiais, susitikimas.

Madana-mohana — Kṛṣṇa, sužavėjęs Kupidoną.

Mādhava — *vaiṣṇavų* kalendoriaus mėnuo, atitinkantis sausį.

Madhura-rasa — amžini santuokinės meilės su Aukščiausiu Viešpačiu santykiai.

Madhusūdana — *vaiṣṇavų* kalendoriaus mėnuo, atitinkantis balandį.

Mahābhāva — aukščiausia meilės Dievui tobulumo stadija.

Mahāraurava — pragaras, į kurį papuola gyvulių žudikai.

Mahātmā — didžioji siela.

Mahat-tattva — visuminė materialinė energija.

Mañjarī — artimos Rādhārāṇī pagalbininkės.

Manvantara-avatāros — Manu inkarnacijos.

Mārgaśīrṣa — *vaiṣṇavų* kalendoriaus mėnuo, atitinkantis spalio pabaigą ir lapkričio pradžią.

Mauṣala-lilā — paskutinis Kṛṣṇos žaidimų materialiam pasaulyje periodas.

Māyā — savitarpio santykių su Kṛṣṇa užmarštis.

Māyā-śakti — užslėpta Absoliučios Tiesos energija.

Mohana — išimylėjėlių, kurie susiję santuokinės meilės ryšiais, išsiskyrimas.

Mokṣa-kāma — siekiantis išsivadavimo.

Mukta — išsivadavusi siela.

Muniai — didieji mąstytojai ir apsišvietę mokslo žmonės.

Nārāyaṇa — *vaiṣṇavų* kalendoriaus mėnuo, atitinkantis gruodį.

Nirguṇa — be materialių kokybių; Kṛṣṇos apibūdinimas.

Nirvāṇa — materialistinio gyvenimo pabaiga.

Padmanābha — *vaiṣṇavų* kalendoriaus mėnuo, atitinkantis rugsėjį.

Parameśvara — aukščiausias valdovas, Kṛṣṇa.

Paramparā — mokinių seka, prasidedanti nuo Paties Kṛṣṇos.

Parā-prakṛti — aukštesnioji energija.

Para-tattva — Absoliuti Tiesa.

Pariṇāma-vāda — antrinių produktų doktrina.

Patitapāvana — Viešpats Caitanya, žemiausiai puolusių sąlygotų sielų gelbėtojas.

Paugaṇḍa — Kṛṣṇa nuo šešerių iki dešimties metų.

Prābhava-prakāśa — keturrankis Kṛṣṇos pavidalas.

Pradhāna — materialios reiškinių pradmenys.

Prākṛta-sahajiyā — *pseudobhaktos*, kurie materialiai suvokia Kṛṣṇos žaidimus.

Prasāda — maistas, paaukotas Kṛṣṇai, kurio likučius valgo *bhaktos*.

Prasthāna-traya — trys mokslo apie transcendentinę realizaciją skyriai.

Premā — meilė Dievui, nelaukiant atlygio.

Puruṣa-avatāros — Višņu ekspansijos, kurios kuria, palaiko ir naikina kosmosą.

Rāga-mārga-bhakti — atsidavimo tarnyba prisirišimo prie Viešpaties būsenoje.

Rāgānuga — spontaniška meilė Dievui.

Rāgātmikā — stiprus prisirišimas su giliu susikaupimu į meilės objektą.

Rasa — savitarpio santykiai tarp Viešpaties ir gyvųjų būtybių.

Rasābhāsa — skonių susimaišymas atsidavimo tarnyboje.

Rati — prisirišimas.

Rūḍha — santuokinės meilės būseną, būdingą Dvārakos karalienėms.

Rukmiṇīramaṇa — Kṛṣṇa, Rukmiṇī vyras.

Śabda — transcendentinis garsas.

Sac-cid-ānanda-vigraha — Kṛṣṇos pavidalas, įkūnijantis amžinybę, žinojimą ir palaimą.

Śacinandana — Caitanya Mahāprabhu, motinos Śacī sūnus.

Ṣaḍbhujā — šešiarankis Viešpaties Caitanyos pavidalas.

Sādhana-bhakti — atsidavimo tarnyba, laikantis tam tikrų normų ir reikalavimų.

Sakhī — asmeninės Rādhārāṇī patikėtinės.

Sakhya-rasa — amžini draugystės santykiai su Aukščiausiu Viešpačiu.

Śaktyāveśa-avatāra — tinkama gyvoji būtybė, įgaliota Kṛṣṇos Jam atstovauti.

Śama — proto suvaldymas, sutelkiant jį į Aukščiausią Viešpatį.

Saṁskāra — apvalomosios apeigos dukart gimusiųjų kastoms.

- Saṅkīrtana** — kolektyvus Viešpaties šlovinimas.
- Sannyāsa** — pasaulio atsižadėjimas.
- Sannyāsis** — žmogus, davęs pasaulio atsižadėjimo įžadus.
- Śānta-rasa** — pradinė meilės Dievui stadija, kurioje išsivadavęs nuo materijos nešvarybių žmogus patiria Viešpaties didybę.
- Sarva-kāma** — tas, kuris turi materialų norą džiaugtis.
- Siddha-deha** — apšvaliusi siela, verta tarnauti Kṛṣṇai.
- Smṛti-prasthāna** — autoritetingos knygos, nurodančios galutinį tikslą, kurių autoriai yra išsivadavusios sielos.
- Śrīdhara** — *vaiṣṇavų* kalendoriaus mėnuo, atitinkantis liepą.
- Sṛṣṭikartā** — Kṛṣṇa, kūrėjas.
- Śruti-prasthāna** — žinojimo sritis, kuri pagrįsta įrodymais iš *Vedų* mokymo.
- Sudarśana-cakra** — Viešpaties Viṣṇu disko formos ginklas.
- Śūdros** — darbininkija.
- Surabhi** — dvasinio dangaus karvės, kurios duoda begalinį kiekį pieno.
- Sūtra** — koncentruotas, nepriekaištingos formos ir neįtikėtinos jėgos pagal prasmę ir turinį veikalas.
- Svarūpa-śakti** — Kṛṣṇos vidinė galia.
- Svayaṁ-rūpa** — Kṛṣṇos asmenišką pavidalą.
- Tadekātmā-rūpa** — pavidalą, labiausiai panašų į asmenišką Kṛṣṇos pavidalą, tačiau besiskiriantis nuo jo tam tikrais kūno sandaros ypatumais.
- Tilaka** — šventas molis, naudojamas *bhaktos* kūnui pašventinti.
- Titikṣā** — pasirengimas iškęsti kančias, kad būtų išlaikyta proto pusiausvyra ir suvaldytos juslės.
- Trivikrama** — *vaiṣṇavų* kalendoriaus mėnuo, atitinkantis gegužę.
- Tryadhīśvara** — Kṛṣṇa, Gokulos, Mathuros ir Dvārakos valdovas.
- Udbhāsvara** — išoriniai požymiai, kurie pasireiškia *bhaktų* kūnuose.
- Vaibhava-prakāśa** — „emociniai“ Kṛṣṇos pavidalai.
- Vaibhava-vilāsa** — dvidešimt keturi svarbiausi keturrankiai Kṛṣṇos pavidalai.
- Vaiṣṇavāparādha** — tyro Viešpaties *bhaktos* įžeidimas.
- Vaiṣṇavos** — atsidavę Aukščiausio Viešpaties pasekėjai.
- Vaiśyos** — prekijų ir ūkininkų visuomenės klasė.
- Vāmana** — *vaiṣṇavų* kalendoriaus mėnuo, atitinkantis birželį.
- Vānaprastha** — gyvenimas atsiskyrus.
- Varnāśrama-dharma** — keturios kastos ir keturi dvasinio gyvenimo skyriai.
- Vātsalya-rasa** — amžini tėvystės santykiai su Aukščiausiu Viešpačiu.

Vibhāva — tai, kas didina meilę Kṛṣṇai.

Vibhūti — ypatingas Aukščiausio Viešpaties prielankumas gyvajai būtybei.

Vidhi-bhakti — atsidavimo tarnyba, atliekama vadovaujantis reguliatyviais principais.

Viṣṇu — *vaiṣṇavų* kalendoriaus mėnuo, atitinkantis kovą.

Viṣṇu-tattva — nesuskaičiuojamos pirminės Kṛṣṇos ekspansijos.

Viśrambha — meilė ir artumas Viešpačiui be baimingos pagarbos.

Viśuddha-sattva-pradhāna — *māyāvādžių* terminas, kuriuo žymimas kolektyvus neišmanymas.

Viśvambhara — tas, kuris palaiko visą visatą ir vadovauja visoms gyvoms esybėms.

Vivartavāda — transformacijos doktrina.

Vrajāśiai — Vṛndāvanos gyventojai.

Kaip tarti sanskritą

Transliteracijos sistema, kurios laikomasi šioje knygoje — tai sistema, kuri per paskutiniuosius penkis dešimtmečius pasaulio mokslininkų vartojama žymėti visiems sanskrito kalbos garsams. Dalį sanskrito terminų ir vardų knygoje pateikiame su lietuviškomis galūnėmis ir kaitome pagal lietuvių kalbos taisykles.

Trumpasis balsis **a** tariamas kaip **a** žodyje „kad“, ilgasis **ā** — kaip **a** žodyje „lašas“. Trumpasis **i** tariamas kaip **i** žodyje „tik“, ilgasis **ī** — kaip **y** žodyje „lyja“, trumpasis **u** — kaip žodyje „kur“ ir ilgasis **ū** — kaip žodyje „dūmai“. Balsis **ṛ** tariamas kaip **ri** žodyje „rimas“. Balsiai **e** ir **ai** tariami kaip **ei** žodyje „keistas“ ir **o** bei **au** tariami kaip **o** anglų kalbos žodyje „go“ [gou] („eiti“). *Anusvāra* (**m̐**) yra grynas nosinis garsas ir tariamas kaip **n** prancūzų kalbos žodyje „boñ“ („geras“). *Visarga* (**ḥ**) — stiprus aspiratas (artikuliacijai būdingas stiprus iškvėpimas, kylantis dėl staigaus oro srovės nutraukimo). Dvieilio gale **aḥ** tariamas kaip **aha**, o **iḥ** — kaip **ihi**.

Guturaliniai (gomuriniai) priebalsiai — **k**, **kh**, **g**, **gh** ir **ṅ**; juos tariant, liežuvio užpakalinė dalis pakyla ir priartėja prie minkštojo gomurio. **K** tariamas kaip žodyje „kalnas“, **kh** — kaip junginys „kch“, **g** — kaip žodyje „gilus“, **gh** — kaip junginys **gh** ir **ṅ** — kaip žodyje „dingti“.

Palataliniai (liežuvio vidurinieji) priebalsiai — **c**, **ch**, **j**, **jh** ir **ñ**; juos tariant liežuvio vidurinė dalis pakyla ir priartėja prie kietojo gomurio. **C** tariamas kaip žodyje „čia“, **ch** — kaip junginys **čch**, **j** — kaip žodyje „džiaugsmas“, **jh** — kaip junginys **džh** ir **ñ** — kaip anglų kalbos žodyje „canyon“.

Cerebraliniai priebalsiai — **ṭ**, **ṭh**, **ḍ**, **ḍh** ir **ṇ** — tariami panašiai kaip dantiniai, tačiau liežuvio priešakinė dalis neliečia dantų, bet užsiriečia į viršų ir apatine puse liečia priešakinę kietojo gomurio dalį.

Dantiniai priebalsiai — **t**, **th**, **d**, **dh** ir **n**; juos tariant liežuvio priešakinė dalis liečia dantis. **T** tariamas kaip žodyje „tikslas“, **th** — kaip junginys **tch**, **d** — kaip žodyje „diena“, **dh** — kaip junginys **dh** ir **n** — kaip žodyje „ne“.

Labialiniai (lūpiniai) priebalsiai — **p**, **ph**, **b**, **bh** ir **m**; juos tariant dalyvauja lūpos. **P** tariamas kaip žodyje „pintinė“, **ph** — kaip junginys **pch**, **b** — kaip žodyje „banga“, **bh** — kaip junginys **bh** ir **m** — kaip žodyje „miegas“.

Pusbalsiai **y**, **r**, **l** ir **v** tariami atitinkamai kaip žodžiuose „**j**autrus“, „**r**atas“, „**l**aikas“ ir „**v**aikas“. Sibilantai (švilpiamieji ir šnypščiamieji) — **š**, **ś** ir **s** tariami atitinkamai kaip žodžiuose „**ś**altis“, „**ś**ienas“ ir „**s**aulė“. Raide **h** žymimas garsas tariamas kaip žodyje „**h**imnas“.

Pastaba: junginys **jñ** tariamas kaip junginys **gj** (pvz.: **yajña** — kaip **jagja**).

Cituotų posmų rodyklė

- abhayam sarvadā tasmāi*, 91
aham sarvasya prabhavo, 154
aham tvām sarva-pāpebhyo, 2
aho mahātman bahu-doṣa-duṣṭo, 131
ajānatā mahimānam tavedam, 30
aḅṅnoḅ phalaṁ tvādr̥ṣa-darśanam hi, 39
anādir ādir govindaḅ, 54
ananya-mamatā viṣṅau, 108
antavat tu phalaṁ teṣām, 236
anye ca saṁskṛtātmāno, 58
apārtham śruti-vākyānam, 164
ārto jijñāsur arthārthī, 126
arho 'yam brahma-sūtrānam, 189
āruḅya kṛcchreṅa param padam, 91, 128
aṣṭākṣara-svarūpeṅa, 173
athāto brahma-jijñāsā, 6
ātmārāmāś ca munayo, 121
avajānanti mām mūdhā, 2, 177
avidyā-karma-saṁjñānyā, 169
avyaktā hi gatiṛ duḅkham, 229
bahūnām janmanām ante, 32, 52–53, 259
balim haradbhiś cira-lokapālaiḅ, 77–78
bhaktir ity ucyate bhīṣma, 108
bhaktiā saṁjātayā bhaktiā, 188
bhavāpavargo bhramato yadā, 93
bhayam dvitīyābhiniवेशataḅ syād, 47
bhūtāni bhagavaty ātmany, 263
brahma-bhūtaḅ prasannātmā, 128, 199, 228
brahmeti paramāmeti, 54
brūhi yogeśvare kṛṣṅe, 141
caskambha yaḅ sva-raṁhasāskhalatā, 122
catur-vidhā bhajante mām, 126
daivī hy eṣā guṅamayī, 48
devān deva-yaḅo yānti, 238
dhanyeyam adya dharaṅi, 135
dr̥gbhiḅ pibanty anusavābhinavam, 83
dvāparādau yuge bhūtvā, 163
dvāpare paricaryāyām, 71
dyupataya eva te na yayur, 76
eka-deśa-sṅhitasyāgner, 45
eko 'thavāpy acyuta tat-samakṣam, 30
eṣo vedāḅ ṣaḅ-āṅgāni, 157
ete cāmśa-kalāḅ pumsaḅ, 54
ete 'linas tava yaśo 'khila-loka, 133
evamvrataḅ svapriya-nāma, 160
gāyatrī-bhāṣya-rūpo 'sau, 189
gopyas tapaḅ kim acaran, 83
grantho 'ṣṭādaśa-sāhasraḅ, 189
guṅṅmanas te'pi guṅṅn, 76
guṅṅebhyaś ca param vetti, 4
harāv abhaktasya kuto mahad-guṅā, 95
hasaty atho roditi rauti gāyaty, 160
hīnārthādhika-sādhake tvayi, 110
hiraṅmayena pātreṅa, 6, 203
hr̥ḅi yasya preraṅayā pravartito, 20
imaḅ vivasvate yogam, 12
indrāri-vyākulaḅ lokam, 54
iśvaraḅ paramaḅ kṛṣṅaḅ, 54
iti matvā bhajante mām, 154
iti ṣoḅaśakam nāmnām, 158
jagaddhitāya so 'py atra, 55
janmādy asya, 170, 179, 197
jihvā-phalaṁ tvādr̥ṣa-kīrtanam, 39
jñāne prayāsam udapāsyā, 229
kācam vicinvaṅn api divya-ratnam, 136
kaḅ paṅḅitas tvad aparām, 98–99
kalau naṣṭa-dr̥śām eṣa, 141
kalau nāsty eva nāsty eva, 156
kālena yair vā vimitāḅ, 76
karma-svarūpa-tyāḅjyatvam, 164
keśarīva svapotānam, 221
kha iva rajāmsi vānti vayasā, 76
klīm kāma-devāya vidmahe, 247
ko vetti bhūman bhagavan, 76
kṛṣṅam enam avehi tvam, 55
kṛṣṅa-varṅam tviṣāḅkṛṣṅam, 70–71
kṛṣṅe svadhānopagate, 141
kṛte yad dhyāyato viṣṅum, 71
kṣipāmy ajasram aśubhān, 178
kurvanty ahaitukīm bhaktim, 121
kva vā katham vā kati, 76
mām evaiṣyasi satyam te, 94
mām eva ye prapadyante, 48
manmanā bhava mad-bhakto, 94
mayaiva kalpitam devi, 163
māyāvādam asac-chāstraḅ, 163
muktānam api siddhānam, 22, 182
na cchandasā naiva jalāḅni-sūryair, 93

nadyo 'drayaḥ khaga-mṛgāḥ, 135
na karhicin mat-parāḥ, 107
namas te vāsudevāya, 70
namo mahā-vadānyāya, 6
nānyam guṇebhyaḥ kartāram, 4
na pāraye 'ham niravadya, 236
na premā śravaṇādi-bhaktir, 110
na sādhayati mām yogo, 51
na svādhyāyas tapas tyāgo, 51
nātaḥ parataropāyaḥ, 158
nāyam śriyo 'ṅga u nitāntarateḥ, 257
niṣkalam anantam aśeṣa-bhūtam, 75
nityotsavam na tatpur drśibhiḥ, 84
param bhāvam ajānanto, 2, 177
param brahma param dhāma, 175
paras tasmāt tu bhāvo 'nyo, 11
parasya brahmaṇaḥ śaktis, 45
parātma-jīvayor aikyam, 164
praṇaya-raśanayā dhṛtāṅghri, 188
prāṇopahārāc ca yathendriyāṅām, 95
prāyo amī muni-gaṇā bhavadīya, 133
rahūgaṇaitat tapasā na yāti, 93
rasotsave 'sya bhujadaṇḍa, 257
sakheti matvā prasabham, 30
sakṛdeva prapanno yas, 91
samaḥ sarveṣu bhūteṣu, 128, 199, 228
śamo manniṣṭhatā buddher, 31
sarva-bhūteṣu yaḥ paśyed, 263
sarva-dharmān parityajya, 2
sarva-karma-paribhramāṣān, 213
sarvam aṣṭākṣarāntaḥstham, 157
sarvān dadāti suhṛdo bhajato, 98–99
sarva-vedānta-sārṛthaḥ, 157
sarva-yoniṣu kaunteya, 13
sat-saṅgam ākhyena sukhābahena, 131
sat-saṅgamo yarhi tadaiva, 93
sat-saṅgān mukta-duḥsaṅgo, 126–127
satyaṁ diśaty arthitam arthito, 92
smarantaḥ smārayantaś ca, 188
śreyah-srutim bhaktim udasya, 89
śṛṇu devī parakṣyāmi, 163–164
śrotavyaḥ kīrtitavyaś ca, 100
sthānābhilāṣī tapasi sthito 'ham, 136
sthāne sthītāḥ śruti-gatām, 229
sudurlabhāḥ prasāntātmā, 22, 182
sukhāni goṣpadāyante, 124
svacchandaṁ vraja-sundarībhir, 249
svāgamaiḥ kalpitais tvam ca, 163
svakarmaṇā tam abhyarcya, 225

svakarma-nirataḥ siddhim, 224–225
svām kāṣṭhām adhunopete, 141
svaprema-sampat-sudhayādbhuteham, 20
svayam tv asāmyātiśayas, 77–78
svayam vidhatte bhajatām, 92
sve sve karmaṇy abhirataḥ, 224–225
tān aham dvīpataḥ krūrān, 178
tan-māyayāto budha ābhajet tam, 47
tasmād bhārata sarvātmā, 100
tāsām brahma mahad yonir, 13
tat kim karomi viralaṁ, 110
tat tvam pūṣann apāvṛṇu, 6, 203
te dustarām atitaranti ca, 217
tenājavim aṭasi tad vyathate, 255
teṣām asau kleśala eva śīsyate, 89
teṣām satata-yuktānām, 133
trayya copaniṣadbhiś ca, 30
tvac chāiśavam tri-bhuvanādbhutam, 110
tvat-sākṣāt-karaṇāhlāda, 124
ugro 'py anugra evāyam, 221
upagīyamāna-māhātmyam, 30
vadanti tat tattva-vidas, 54
vāsudevaḥ sarvam iti, 52–53, 259
vedaś ca sarvair aham, 154
viṣṇor nu vīrya-gaṇanām, 122
viṣṇu-śaktiḥ parā proktā, 169
vivasvān manave prāha, 12
viśveṣām anuraṅjanena janayann, 249
viśṛjati hṛdayam na yasya, 188
vyaktam hi bhagavān eva, 173
yac cāvahāsartham asatkrto 'si, 30
yaḥ sa sarveṣu bhūteṣu, 11
yajanti tvan-mayās tvām vai, 58
yajñaiḥ saṅkīrtana-prāyair, 70–71
yā mābhajan durjaya-geha-, 236
yasyāsti bhaktir bhagavaty, 95
yasyānanam makara-kuṇḍala, 84
yataḥ pravṛttir bhūtānām, 225
yathā taror mūla-niṣecanena, 95
yat karoṣi yad aśnāsi, 227
yato vā imāni bhūtāni jāyante, 171, 204
yat tapasyasi kaunteya, 227
yat te sujāta-caraṇāmburuaṁ, 255
ye 'nye 'ravindākṣa vimukta-māninas,
 90–91
yeṣām aham priya ātmā sutaś ca, 107
yeṣām sa eva bhagavān, 217
yeṣām śravaṇa-mātreṇa, 163–164
yo 'jñāna-mattam bhuvanam, 20

Abėcėlinė-dalykinė rodyklė

A

Abhaktos

nedori, todėl jų reikia vengti, 98
nepatiria atsidavimo tarnybos skonio,
117

Nṛsiṃha rūstus *abhaktoms*, 222
tyras *bhakta* nemėgsta bendrauti su,
95

žr. *taip pat* Ateistai

Absoliuti Tiesa

108 *Upaniṣadose* sukauptos visos
žinios apie, 202

absoliuti prigimtis, *x*

— amžina, 125

amžinai asmeniška ir beasmenė, 204

amžinai egzistuoja su Savo įvairomis
energijomis, 145, 168, 192, 213

antrinio produkto teorija susijusi su,
170

apibūdinama pirmame *Bhāgavatam*
posme, 263

— asmenybė su Jai būdingomis
savybėmis, 177, 203

— aukščiausia siela, 44

brahmaṇu uždavinys — suvokti, 36

Caitanyos filosofija apie, 192

egzistuoja dvasiniame pasaulyje, 191–
192

gyvena gryną lytinį gyvenimą, 195
ir reliatyvios tiesos, 170

Īśopaniṣad kalba apie asmenišką
aspektą, 5

karma-mīmāṃsā pabrėžia beasmenį
Absoliuto aspektą, 227

Kṛṣṇa yra, 53

Kṛṣṇa yra Absoliučios Tiesos ramstis,
175

Kṛṣṇos pavaldas — didžiausia Jos
apraiška, 177

— kuriamasis, priežastinis ir
lokalizuojantis lėmėjas, 204

— kūrimo priežastis, 209

kūrinių glūdi Jos kūne, 192

lyginama su liepsna, 167

māyāvādžiai laiko beasmenę, *ix*, 4,
207

māyāvādžiai mano, kad kosmosas —
Jos transformacija, 210

māyāvādžiai mano, kad nepasižymi
įvairove, 150

mokė Brahṇą per širdį, 263

nepasižymi dualizmu, 172

nepavaldi transformacijai, 171

neverta ginčytis dėl, 180

paprasti žmonės mano, kad visi Jos
vardai yra viena ir tas pat, 236

pasižymi dvasine įvairove, 172, 176
pasižymi nepaprastomis dvasinėmis
savybėmis, 27

pažinimo etapai, 204–205

pažįsta vos keli dorovingieji, 22

substancija — tai, 197

suvokiama per atsidavimo tarnybą, 56

suvokiama trijų procesų dėka, 125

trys aspektai, 55–56

turi nusileisti iš absoliutaus lygmens,
156

Upaniṣados apibūdina impersonaliai,
5

— *Upaniṣadų* ir *Vedāntos* tikslas, 162

Vedų raštai — Jos garsinė
reprezentacija, 202

Višnu yra, 24

visiškai tobula, kai be galo didelė ir
be galo maža, 167–168

— visų emanacijų šaltinis, 170, 193

— visų manifestacijų prieglobstis, 53

— visų sudėtinių dalių šaltinis, 171

— visų svarbiausia, aukščiausia gyva
asmenybė, 190, 203

žr. *taip pat* Kṛṣṇa; Aukščiausias
Viešpats

Ācārya(os)

Caitanya pamokslavo vaidmenyje, 7

įgaloti aukštesnių autoritetų, 120

Jīva Gosvāmī — autoritetingiausias,
257

keturios *vaiṣṇavų ācāryų* kryptys, 161

- vaišnavų ācāryos* pateikė *Vedānta-sūtros* komentarus, 155
 žr. *taip pat* Dvasinis mokytojas;
 Mokinių seka
- Acintya-bhedābheda*
vaišnavų ācāryų kryptis, 161
- Acintya-bhedābheda-tattva*
Bhāgavatam kalba apie, 197
 filosofijos mokė Caitanya, x
 išdėstyta Sanātanai Gosvāmī, 45
Vedānta kalba apie, 197
- Acyuta
 — Saṅkaršaṅos *vilāsa* pavidalas, 61
 simbolių išsidėstymas rankose, 63
- Adhokšaja
 simbolių išsidėstymas rankose, 63
 — Vāsudevos *vilāsa* pavidalas, 61
- Advaita Prabhu
 — Kṛṣṇos inkarnacija, 5, 145
 Mādhavendra Purī — Jo dvasinis mokytojas, 245
 — Mahā-Viṣṇu ekspansija, 15
 pavaldus Caitanyai ir Nityānandai, 147
 — *Viṣṇu-tattva*, 146
- Ahaṁ brahmāsmi*
 — suvokimas, kad „aš nesu šis kūnas“, 169
- Ahaṁ grahopāsana*
 reiškia savo kūną garbinti kaip Aukščiausiąjį, 246–247
- Aistros *guṇa*
 aistros *guṇos* sąmonė pagimdo intelektą, 68
 Brahmā — jos inkarnacija, 68
 Pradyumna — viešpataujanti Dievybė, 68
- Ajita
 — *manvantara-avatāra*, 64
- Akrūra
 apie atsidavimą Kṛṣṇai, 98–99
 Yamunos upėje išvydo Vaikuṅṭhą, 58
 tobulumą pasiekė melddamasis, 103
- Ambariṣa Mahārāja
 Durvāsā Muni mėgino pakenkti, 231
 gavo patarimą skaityti *Bhāgavatam*, 195
 su atsidavimu tarnavo visais galimais būdais, 103
- Ananta
 apdovanotas galia palaikyti visas planetas, 73
- Golokoje viskam suteikia išraišką, 64
 negali nustatyti Viešpaties galios ribų, 76
 — *śaktiāveśa-avatāra*, 65
 — Viešpaties Kṛṣṇos galybės inkarnacija, 76
- Aniruddha
 atsiranda iš Nārāyaṅos, 59
 simbolių išsidėstymas rankose, 62
 trys pavidalai, 60
vilāsa pavidalai, 61
- Antrinių produktų teorija
 aiškinama *Vedāntos* pradžioje, 178, 210, 211
 aiškinimas, 170–171
 — *vaišnavų* filosofija, 173
- Anubhāva*
 požymiai, 113–114
- Apsivalymas
 nuo materialių troškimų per atsidavimo tarnybą, 92
 prieglobsčio kreipiantis į tyrus *bhaktas*, 134
- Ārātrika
 atliekama Kṛṣṇai penkis kartus per dieną, 143
 lankyti *ārātrika* ceremonijas — viena atsidavimo tarnybos taisyklių, 102
- Ārya-samāja
 — sluoksnis žmonių, kurie pripažįsta tik pirmines *Vedas*, 202
- Arjuna
 Kṛṣṇa parodė visatos pavidalą, 7
 Kṛṣṇa pasakoja apie Supersielą, 56
 Kṛṣṇa perteikė žinias apie *yoga*, xi
 Kṛṣṇos slaptiausiai pamokymai, 94
 laiko Kṛṣṇą Aukščiausiu Viešpačiu, 189
 meldė Kṛṣṇos atleidimo, 29–30
 pasidavė iliuzijai, 3
 pasirinko Kṛṣṇą dvasiniu mokytoju, 44
 pripažįsta Kṛṣṇą Aukščiausiu Brahmanu, 175, 203
 tobulumą pasiekė būdamas Kṛṣṇos draugu, 29, 103
- Askezės
 atliekamos kaip auka Kṛṣṇai, 227
 Kṛṣṇos grožis nesuvokiamas per, 84
māyāvādžiai atlieka rūščias, 193–194

Āśramos

išvardijami keturi, 224

žr. *taip pat Varṇāśrama-dharma**Asuros*

žr. Ateistai

Ateistai, etc.

antros kategorijos *bhakta* vengia, 95

Buddha skiriamas prie, 209

Caitanya paima į Savo globą, 149

Kali-yugoje suklaidinti *māyāvādī* filosofijos, 163, 165

kritikuoja transcendenciją, 149

lygina Dievą su laikrodininku, 194

lygina Viešpatį su pusdieviais, 182

negali išsigelbėti nuo mirties, 194

nepripažįsta Viešpaties dvasinio pavidalo, 209

netiki kūrėju, 190

nusižengimas pasakoti bedieviui apie Viešpaties šlovę, 24, 101

Šivai liepta paversti žmones, 213–214

žr. *taip pat Māyāvādžiai*;

Impersonalistai

Ateizmas

māyāvādī filosofija daug

pavojingesnė už, 209

*Atharva Veda*apie *omkāros* svarbą, 173— *Vedų* liudijimas, 205*Ātmā*

reikšmės, 122

žr. *taip pat* Dvasinė siela; Gyvos būtybės*Ātmārāmos*

šešios kategorijos atlieka atsidavimo tarnybą, 132

Ātmārāmos posmas

aiškinamas Sanātanai Gosvāmī, 121–129

Bhaṭṭācārya pateikė devynis

aiškinimo variantus, 214

Caitanya pateikė šešiasdešimt vieną aiškinimo variantą, 200

citata iš, 27–28

skirtas išsivadavusiems

impersonalistams, 214

turi vienuolika komponentų, 122

už kiekvieno jo žodžio slypi Kṛṣṇa, 127

Atminimas

Prahādā Mahārāja tobulumą pasiekė atmindamas, 103

ugdomas kartojant ir klausantis, 158

— viena atsidavimo tarnybos taisyklių, 102

Atsidavimas Kṛṣṇai

Bhāgavatam pradžioje kalbama apie, 198

didžiųjų protų, 194

— galutinis *Gīto*s nurodymas, iš gamtos *guṇos* įveikiamos per, 48, 165*Gītoje* Kṛṣṇa liepia atsiduoti Jam, 228

išperka visas skolas, 103

išsivadavimas iš materijos pinklių

per, 194

— laimė, 45

padeda ištrūkti iš *māyos* spąstų, 48

šešios svarbiausios rekomendacijos,

siekiant, ix, 99

Atsidavimo tarnyba

Absoluti Tiesa suvokiama per, 56

aprėpia viską, 94

apvalo *bhaktą* nuo materialių

troškimų, 92, 188

atgaivina meilę Dievui, 25

aukščiau išsivadavimo, 185

aukščiau keturių religijos principų,

185

Bhāgavatam suvokiama per, 141*Bhāgavatam* — jos įsikūnijimas, 196*bhakta* tesiekia, 219

būtina visiems savęs realizacijos procesams, 126

Caitanya pateikia penkis labai

svarbius reikalavimus, 135

Caitanya — visiška reprezentacija, 7,

41, 72, 218

devyni būdai, 176

draudimai, 25

dvasinė atsidavimo tarnybos veikla,

213

dvelkia amžinu gaivumu, 239

ekstazės požymiai, atsirandantys dėl,

188

gali praktikuoti kiekvienas, 185

gyvenimo tobulumas, 214

--- gyvųjų būtybių gyvenimas, 235

gopių yra pati tobuliausia, 241

išsivalvota yra nepriimtina, 235

— išsivadavimo stadijos požymis, 169

išugdo visas tauriausias savybes, 96

išvaduoja nuo visų kitų parcių, 103–

104

- jos praktika sąlygotame gyvenime, 176
- jos tobulinimas klausantis ir kartojant, 108
- kai vykdoma, remiantis mūsų dabartiniiais jutimo organais, 100
- keturių rūšių dori žmonės įsijungia į, 126
- Kr̥ṣṇa dovanoja Save mainais už, 124
- lyginama su didžiuliu vandenynu, 21
- māyāvādžiai* nesugeba atlikti tikros, 210
- meilė Dievui — tikrasis tikslas, 91
- neišsenkantis lobis, 50
- nepasiekiamo be pastangų, 133
- nėra kito kelio, išskyrus, 176–177
- nėra tiesioginio patyrimo objektas, 150
- nuodėmės kliudo pažangai, 125
- padeda nusikratyti materialios veiklos potraukio, 155
- pasiekusi brandą, virsta meile Dievui, 49
- patraukia išsivadavusias sielas, 200, 214
- prasideda klausymusi, 176
- principai išdėstyti Rūpai Gosvāmī, 20–33
- prisirišimo būsenoje, 105–111
- reguliatyvioji ir atliekama iš meilės, 100–104
- reikia klausytis ką sako dvasinis mokytojas apie, 185
- reiškia — visus jutimo organus įtraukti į tarnystę Viešpačiui, 26
- religija nieko verta, jeigu jos nevainikuoja, 224
- šamonės revoliucija neįmanoma be, 131
- Sanātana Gosvāmī įgaliotas propaguoti, 152
- Sanātana Gosvāmī parašė knygas apie jos pagrindus, 117
- sielos, išsivadavusios per, 128, 129, 177
- skirtumas tarp religijos ir, 239
- suvokiama Viešpaties malone, 218
- šešiasdešimt keturios kategorijos, 255
- tikroji religija, 204
- tikroji šviesa, 49
- tikslas — Kr̥ṣṇos lotoso pėdos, 23
- tyri *bhaktos* visada atlieka, 231
- transcendentiųjų skonių mainai, 146
- trys stadijos, 26
- vienintelis būdas, kuris padeda priartėti prie Kr̥ṣṇos, 51, 54, 85, 176, 185, 188, 256
- Viešpatį nugali, 229–230
- Višņu patenkintas, kai pasiekiamo, 224
- visų savęs realizacijos metodų pagrindas, 87
- Vrajavāsiai yra gyvas pavyzdys, 106
- žr. taip pat Bhakti*; Kr̥ṣṇos šamonė
- Atsižadėjimas
- kuriuo pasižymi Kr̥ṣṇa, neturi nieko materialaus, 175
- negyvas nėra būtinas, 117
- nėra būtinas atliekant atsidavimo tarnybą, 105
- vien jo nepakanka, kad žinotum, kas yra dvasinė veikla, 228
- vien jo per maža, 228
- Aukos
- atnašavimas — savęs realizacijos metodas Treta-yugoje, 70
- skirtos patenkinti Višņu, 52
- Aukščiausia Tiesa
- žr. Kr̥ṣṇa*
- Aukščiausias Dievo Asmuo
- žr. Kr̥ṣṇa*
- Aukščiausias Viešpats
- amžinas *sac-cid-ānanda* pavidalas, 204
- ateistams yra mirtis, 194
- atsidavimo tarnyba — vienintelė priemonė pasiekti, 185, 188
- aukščiausia gyva esybė, 146, 190
- aukščiausia individualybė, 3, 56
- aukščiausia išsivadavusiųjų priegloba, 220
- aukščiausias kosmoso inžinierius, 192
- aukščiausias valdovas, 184, 211
- bhakta* savo širdy turi, 39, 127
- bhakta* visur mato, 187
- dovanojo gausią *Vedų* raštiją, 49

egzistavo prieš kūrimą, 184, 194
 egzistencijos viduje ir išorėje, 187
 — energijos šaltinis, 170
 esti ant liežuvio, tariant
 transcendentinius garsus, 173
 gyvos būtybės veikia, vadovaujant,
 192
 gyvos būtybės — sudėtinė dalis,
 168
 — gyvų būtybių draugas, 184
 ir Jo energija nesiskiria, 210
 išminčiai laiko Brahmanu, 233
 yra visas kūnas, 198
 Jo kaip kūrėjo sąvoka, 240
 Jo vardas yra pakankama prielaida
 išsivaduoti, 231
 — kosmoso rūpintojas, 154–155
 — Krišnos mąstymo energijos
 apraiška, 63
 kupinas šešių vertenybių, 184
 lyginamas su aukso kasykla, 192
 lyginamas su filosofiniu akmeniu,
 210, 220
 lyginamas su saule, 100, 164
māyāvādžiai laiko materialios gamtos
 produktu, 164
 mokė Brahmap per širdį, 263
 nepavaldus iliuzijai, 1
 nėra tiesioginio patyrimo objektas,
 150
 nesuvokiamos galios, 172
 net galingiausi pusdieviai neprilygsta,
 182
 niekas negali suvokti Jo konstitucinės
 padėties, 184
 nori šlovinti *bhaktas*, 223
 nugalimas atsivadavimo tarnyba, 229–
 230
omkāra — Jo garsinė forma, 173,
 174, 210
 patiriamas trimis aspektais, 125
 per garso virpesius galima sueiti į
 tiesioginį kontaktą su, *x*
 saulė — Jo akis, 239
 skiriasi nuo *māyos*, 52
 su kūrinija sudaro vienovę ir skirtybę,
x, 192, 198, 209
 suvokiamas kaip šeimininkas, 231
 tikslai *mahātmos* suvokia, 194–195
 transcendentalus gamtos *guṇoms*, 4,
 164
 turi amžiną, palaimingą kūną, 208

vadinamas Paramātma, 240
 vadovauja Brahmos ir Saulės
 kūrybinei veiklai, 193
 valdo gausybę energijų, 184
 — vienintelė asmenybė, galinti
 dovanoti sėkmę, 89
 — visa persmelkiantis, 123
 — visa žinantis ir nepriklausomas,
 193, 263
 — viso, kas gyva, globėjas, 203
 — visos dvasinės energijos centras,
 178
 — visų emanacijų pradžia, 134, 190,
 203, 224
 — visų energijų valdovas, 208
 — visų priešasčių priežastis, 259
 — visų tobuliausias, 194
 — visų žinių šaltinis, 195
žr. taip pat Dievas; Krišna; Nārāyaṇa
Avatāros
 du ypatumai, 72
 žr. taip pat Inkarnacijos
Āveśa-rūpa
 žr. Śaktyāveśa-avatāra
Avidyā energija
 — materialus pasaulis, 169
žr. taip pat Energija, išorinė

B

Baimė
 atsiranda užmiršus Krišną, 131
 žmones nuolat kankina, 48
 Balabhadra
 lydi Caitanya į Purį, *xx*
 lydi Caitanya į Vṛndāvaną, *xix*
 Baladeva Vidyābhūṣaṇa
 — Rūpos Gosvāmī veikalo
 komentatorius, 119
 Balarāma
 — Krišnos veiksmo energijos
 apraiška, 63–64
 Nityānanda yra, 14–15
 — pirmoji Krišnos ekspansija ir Jo
 brolis, 11
 prilygsta Pačiam Krišnai, 58
 — *vaibhava* inkarnacija, 64
 Bali Mahārāja
 — *mahājana*, 179–180, 259

- tobulumą pasiekė viską aukodamas
Kršnai, 103
- Bendravimas**
- bendraudamas su tyrais *bhaktom*, pats
tampi tyru *bhakta*, 126–127
- bendrauti su tyrais *bhaktom* — viena
atsidavimo tarnybos taisykliu,
102
- bhakta* vengia nedoro, 95, 98, 101
- Caitanya kalba apie bendravimo su
bhaktom svarbą, 135
- su Juo Viešpats suteikia tiems, kurie
Jį garbina, 236
- su Nārada išgelbsti medžiotoją
Mṛgārī, 136–139
- su tyrais *bhaktom*, 97–98, 231
- su tyrais *bhaktom* išvaduoja nuo
materialių troškimų, 92
- su tyrais *bhaktom* susilpnina norą
išsivaduoti, 131
- tarp Kršnos ir *gopių* neturi nieko
bendra su materialiu geismu,
255
- Bhagavad-gītā**
- apibūdina *bhaktos* savybes, 118
- apie
- asmenines pastangas atsidavimo
tarnyboje, 133
 - aštuonis pradmenis, 168, 209
 - Aukščiausią Brahmaną, 175
 - aukščiausiąjį iš *yogų*, *x*
 - aukštesniąją gamtą, 11
 - bhaktas*, kurie iš Viešpaties nieko
neprašo, 260
 - brahma-bhūtos* būvi, 228–229
 - didžiųjų sielų retumą, 259
 - dievišką Kršnos energiją, 48
 - dorus žmones, kurie ima tarnauti
Kršnai, 126
 - filosofinių apmąstymų tikslą, 52–
53
 - gyvąją esybę — vieną Viešpaties
energijų, 208–209
 - keturias visuomenės klases, 223
 - kreipimąsi į dvasinį mokytoją, 41
 - Kršną, kuris yra sėklą duodantis
tėvas, 13
 - Kršną, kuris yra visa ko šaltinis,
31, 154
 - Kršną, kuris nepatiria nuopolio, 3
 - kvailius, kurie išjuokia Kršną, 2,
177
 - materialios gamtos galią, 90
 - mokinių seką, 12
 - nelengvą impersonalisto
tobulėjimą, 229
 - omkāros* svarbą, 173, 174
 - pareigas pagal veiklos pobūdį, 223
 - pusdievių garbinimą, 52
 - sielos prigimtį, 45
 - Supersielos pamokymus, 263
 - tai, kad reikia atsisakyti karminės
veiklos rezultatu, 227
 - tikrąjį Brahmano pažinimą, 128–
129, 199
 - transmigraciją, 257
 - tuos, kurie sukloidinti trijų *guṇų*,
165
 - Vāsudevą — visų priešasčių
priežastį, 194
 - vidinę galią, 85
 - Viešpaties kūną — *brahmajyoti*
šaltinį, 204
 - Viešpaties prielankumą, 184
 - visišką atsidavimą Kršnai, 98–99,
194, 228
 - visišką panirimą į Kršną, *ix*
žemesniąją energiją, 46
 - aprašo *yogų* kategorijas, 132
 - Arjuna pripažįsta Kršną Aukščiausiu
Brahmanu, 203
 - Caitanya tęsia pamokymus nuo ten,
kur joje baigė, 45
 - Caitanos mokymas toks, kaip, *ix*
galima suvokti, gyvenant *bhaktų*
bendrijoje, 102
 - galutinis nurodymas, *ix*
 - Kršna formuluoja aukščiausią
religijos įstatymą, 2
 - Kršna pareiškia, kad Jis —
pirmapradis Dievo Asmuo, 189
 - Kršna parodė Arjunai visatos
pavidalą, 7
 - Kršna sako, kad Jis yra Supersiela, 56
 - Kršnos paskutinis nurodymas, 146
 - liudija, kad Caitanya yra Patsai
Kršna, *xii*
 - nerekomenduoja garbinti pusdievių,
236
 - nusako sąmonės išgryninimo procesą,
xi
 - pasakoja apie Viešpaties darbus, 230
 - pažymi, kad Kršna — aukščiausias
valdovas, 191

- pradinė knyga apie dvasinį mokslą, 5
- pradžioje Kṛṣṇa moko, kaip atskirti sielą nuo materijos, 6
- sako, kad Kṛṣṇa yra Brahmano ramstis, 6
- slaptiausiai pamokymai, 94
- teigia, kad nėra nieko aukščiau už Kṛṣṇą, 205
- vadinama *smṛti-prasthāna*, 162
- Vedānta*, 162
- Bhāgavata Purāṇa*
- žr. *Śrīmad-Bhāgavatam*
- Bhakti**
- aukščiausia *bhakti* pakopa, 26
- Caitanya įkvepia širdyse, *xx*
- galima suvokti per *Vedānta*, 209
- nusižengimai, trukdantys augti *bhakti* augalui, 24–25
- Sanātana Gosvāmī gavo nurodymą skleisti *bhakti* kultą, 143
- žodis, kuris vartojamas dešimt reikšmių, 123
- žr. *taip pat* Atsidavimo tarnyba; Kṛṣṇos sąmonė
- Bhakti-rasāmṛta-sindhu**
- apie
- atsidavimo tarnybą prisirišimo būsenoje, 106
- dvasinį potraukį Viešpačiui, 234
- gopių* žavėjimasi Kṛṣṇa, 249
- Kṛṣṇos meilės žaidimus, 252
- Kṛṣṇos šlovinimą, 110–111
- neautorizuotą atsidavimo tarnybą, 234
- śamos* lygi, 31
- transcendentinį malonumą, kurį teikia atsidavimo tarnyba, 117
- transcendentinius *rasų* skonių, 116
- Vṛndāvanos gyventojų atminimą, 107
- aprašo šešiasdešimt keturias Kṛṣṇos savybes, 115–116
- išvardija atsidavimo tarnybos regulas, 101–103
- knyga apie atsidavimo mokslą, 20–21
- meilę Dievui lygina su saulės šviesa, 108
- parašyti Rūpai Gosvāmī nurodė Caitanya, 20–21, 33
- Bhaktisiddhānta Sarasvatī**
- apie
- išsigalvotus garbinimo būdus, 236
- māyāvādžių* padėti, 150
- profesionalius dvasinius mokytojus, 234–235
- Bhaktos**
- atsidavimo tarnyba apvalo *bhaktos* širdį, 188
- Aukščiausias Viešpats stengiasi garbinti, 223
- Bhāgavatam* perprantama bendraujant su, 141
- Caitanya išpėjo, kad negalima juodinti, 143
- Caitanya laiko Kṛṣṇa, 45
- Caitanya nužengė kaip didis *bhakta*, 147
- Caitanya — jų energijos šaltinis, 15
- gailėstingėsi už Patį Viešpatį, 216
- gali apvalyti visur viską, 39
- gamtos *guṇos* neveikia, 4
- garbina Vṛndāvaną, 247
- įgalioti Kṛṣṇos skleisti Kṛṣṇos sąmonę, 23
- iš prigimties nelinkę griežtis prievartos, 105
- išsiugdo pusdievių savybes, 97
- išsivadavę iš *māyos* kerų, 129
- išsivadavusios sielos galiausiai tampa, 121
- išsivaduoja nuo visų rūpesčių, 208
- ypatybės tikrų, 43–44
- jau pažino Brahmaną, 128
- jaučia užuojautą kitų kančioms, 137
- jiems vadovauja *yogamāyā*, 239
- Kali-yugoje sutinkami rečiau, negu pusdieviai, 259
- klausydami apie Kṛṣṇos savybes, patiria pasitenkinimą, 115
- klausymasis apie Kṛṣṇos darbus iš, 230
- Kṛṣṇa ateina į pasaulį patenkinti, 80
- Kṛṣṇa paklūsta Savo, 114
- Kṛṣṇa visada maloningas Savo, 49
- Kṛṣṇa — draugas, 114
- Kṛṣṇos žaidimus tesuvokia iškilnūs, 250
- kuriuos su Viešpačiu sieja santuokinė meilė, yra geriausi iš, 147–148
- materialistams atrodo pamišėliai, 265
- mažina kūno poreikius, 25

- mokomi iš išorės ir vidaus, 93
 nejučia pavydo, 197
 nenori išsivadavimo, 219
 nesutaria su *māyāvādžiais*, 211
 nešvaisto veltui laiko, 109
 neturi materialių troškimų, 22, 92, 219
 niekada nesiskelbia didžiais, 223
 niekam nenori suteikti skausmo, 139
 nieko neprašo Viešpaties, 260
 Nṛsiṁha švelnus *bhaktoms*, 222
 nusizengimas piktžodžiai prieš, 101
 pajunta širdyje esant Aukščiausią
 Viešpatį, 127
 panyra į nemirtingumo vandenyną,
 114
 parodo savo malonę pasauliečiams,
 223
 penkiasdešimt aštuoni tipai, 140
 pripažįsta nesuvokiamą Viešpaties
 galią, 214
 Rādhā-Kṛṣṇos yra patys laimingiausi,
 262
 Rādhārānī suteikia prieglobstį, 116
 randa prieglobstį Vṛndāvanoje, 16
 savybės išvardintos *Gītoje*, 118
 spekuliatyvūs mąstytojai gali tapti,
 132
 Supersiela kalba *bhaktai* iš vidaus,
 263
 sužavėti Kṛṣṇos savybių, 28
 teikia džiaugsmą Kṛṣṇos pavidalai, 62
 trys kategorijos, 95
 turi tikslą atversti nors vieną žmogų į
 tyrą *bhaktą*, 217
 turi vengti bendravimo su nedorais
 žmonėmis, 98, 101
 viena atsidavimo tarnybos taisyklių —
 bendrauti su, 102
 Viešpatį patiria egzistencijos viduje ir
 išorėje, 187
 Viešpaties ir Jo *bhaktų* ekstazė, 113
 Viešpats — jų visų valdovas, 261
 visada laimingi, 134
 visada pasikliauja Kṛṣṇos malone, 118
 visas jėgas skiria tarnauti Kṛṣṇai, 48
 visų garsiausi, 258, 260
 visuomet ramūs ir nesutrikdomi, 182
 visur mato Kṛṣṇą, 187, 263
 žr. *taip pat Vaiṣṇavos*
- Bharata**, karalius
 apie tyro *bhaktos* teikiamą
 palaiminimą, 93
- pavyzdys *bhaktos*, kuris išsiugdė
bhāva, 109–110
- Bhārata-varṣa**
 Indija vadinasi, 109
- Bhārgava**
 žr. Paraśurāma
- Bhāva**
bhava iliustruoja Mahārājos Parīkṣito
 pavyzdys, 109
 požymiai žmogaus, kurio tikėjimas
 peraugo į *bhava*, 109
 Rūpa Gosvāmī aprašo, 108
 — suvokimas, kad Kṛṣṇos asmenybė
 ir Jo vardas — tapatūs, 159
- Bhīma**
 — Kṛṣṇos draugas, 29
- Bhīṣmadeva**
 — *mahājana*, 179, 259
 su Kṛṣṇa siejo riteriška *rasa*, 29
- Bhūmā-puruṣa**
 žr. Mahā-Viṣṇu
- Brahmā**
 — aistros *guṇos* inkarnacija, 68
 apdovanotas kūrimo galia, 72
 apie atsidavimo tarnybos būtinumą,
 89–90
 apie tai, kaip pelnyti Viešpatį per
 atsidavimo tarnybą, 229–230
 apsilanko pas Kṛṣṇą Dvārakoje, 79–80
 — aukščiausia visatos būtybė, 119
Brahma-saṁhitoje aiškina apie
 Kṛṣṇą, 189
 Dievas mokė *Vedų* mokslo, 193
 gimsta lotoso žiedė, 14
 gyvena tol, kol Mahā-Viṣṇu iškvepia
 ir įkvepia, 68
 gyvenimo trukmės apskaičiavimas,
 14, 69
gopės priekaištauja, 85
 — *guṇa-avatāra*, 64
 į *brāhmaṇas* išventina Kṛṣṇos fleitos
 garsai, 248
 — keturių Kumārų tėvas, 79
 Kṛṣṇa mokė *Vedų* mokslo per širdį,
 12, 263
 Kṛṣṇa paaiškino *Bhāgavatam*, 183
 Kṛṣṇos fleitos garsai pasiekia Jo ausį
om mantras pavidalu, 248
 lyginamas su brangakmeniu, 68
 — *mahājana*, 179, 259
 negali pasakyti, kokį plotą užima
 Vaikuṅṭhos planetos, 76

- nenumano, ko verti *bhaktos*, 260
 pagarbiai lenkiasi Govindai, 250
 pavogė Kṛṣṇos karves ir draugus, 77
 — pirminis dvasinis mokytojas, 248
 — pirmoji gyva būtybė, 189, 233, 248
 priklausomas nuo Viešpaties, 192
 Svāyambhuva Manu — sūnus, 69
 — Viešpaties atšvaitas, 239
 — visatos inžinierius, 192
- Brahma-bhūta**
 — neutralus realizacijos lygis, 234
- Brahmacarya**
 — mokinio gyvenimas, 224
- Brahmajyoti**
 atsidavimo augalas prasiskverbia pro,
 23
 impersonalistai garbina, 262
 Kṛṣṇos priešai išsilieja į, 219
 monistai laiko Aukščiausioju, 179
 neturi materijos *guṇų* žymės, 75
 pripildo kūriniją, 204
 slepia Kṛṣṇos pavidalą, 204
 Viešpaties kūnas — šaltinis, 204
- Brahmanas**
 Aukščiausiąjį Viešpatį išminčiai
 laiko, 233
 — Aukščiausias Absoliutas, 240
 — Caitanyos kūno spindesys, 6
 garbina filosofai empirikai, 32
 įeina į Aukščiausio Dievo Asmens
 sąvoką, 203
 Kṛṣṇa žaidžia, tapdamas, 81
 Kṛṣṇa — ramstis, 6
māyāvādžiai laiko vieninteliu realiu
 dalyku, 149
 patiriamas, einant pažinimo keliu, 125
 pats žodis *Vedose* pažymi Kṛṣṇą, 175
 pavaldus Aukščiausiam Viešpačiui,
 204
 pažinimas — etapas siekiant galutinio
 pažinimo, 205
 pažinūs, pažįstamas tik Kṛṣṇos kūno
 spindesys, 55
 reiškia „didžiausias“, 203
 savybės to, kuris patyrė, 228–229
 skirtingas nuo to, ką galime
 materialiai išvaizduoti, 172
 slepia tikrąjį Dievo veidą, *ix*
 trys kategorijos garbintojų, 127
Upaniṣados nurodo į, 203
 Vaikunṭhos planetos aukščiau, 228
 — visa ko šaltinis, 193
- Brahmanas, Aukščiausias
 Kṛṣṇa yra, 175
 nėra beasmenis, 177
 turi transcendentines galūnes, 207
 turi visas šešias vertenybes, 175
 viskas išeina iš, 209
žr. taip pat Absoliuti Tiesa; Kṛṣṇa;
 Aukščiausias Viešpats
- Brahmano pažinimas
 Kṛṣṇa yra galutinis tikslas, 205
 neapima šešių vertenybių pažinimo,
 240
- Brāhmaṇos**
 apie *brāhmaṇą* reikia spręsti pagal jo
 veiksmus, 142, 245–246
 atsidėję *Vedų* studijoms, 224
bhakta kur kas kilnesnis už, 39
 gali būti dvasiniais mokytojais, 243
 gimsta iš visatos pavidalo burnos, 90
 norint sėkmingai kartoti *gāyatrī*
mantra, reikia įgyti savybių,
 191
 tik vienas iš daugelio tūkstančių gerai
 išmano *Vedāntą*, 260
 uždavinys — suvokti Absoliučią
 Tiesą, 36
- Brahma-samhitā**
 apibūdina *brahmajyoti*, 55, 75
 apie
 Brahmos gyvenimą, 68
 Durgos darbus, 239
 Goloka Vṛndāvaną, 78, 246
 Kṛṣṇą, kuris yra Aukščiausias
 Viešpats, 246
 Kṛṣṇos didybė, 78
 Kṛṣṇos ekspansijas, 10
 Kṛṣṇos kūno galią, 14
 Kṛṣṇos kūno savybes, 54
 Kṛṣṇos malonumo galią, 250
 Kṛṣṇos mąstymo energiją, 64
 Viṣṇu, kuris yra Kṛṣṇos
 ekspansija, 69
 aprašo Kṛṣṇos fleitą, 248
 Brahmā iš esmės apibūdina Kṛṣṇą,
 189
- Brahmasāvārṇi
 — dešimtas Manu, 70
- Brahma-sūtros**
žr. Vedānta-sūtra
- Brahmos *sampradāya*
 Madhvācārya — jos didysis *ācārya*,
 205

žr. taip pat Mokinių seka
 Bṛhadbhānu
 — *manvantara-avatāra*, 64
Bṛhan-nāradīya Purāna
 apie
 asmenines pastangas atsidavimo
 tarmyboje, 133
bhaktų vertinimą, 259–260
 šventų vardų giedojimą, 156
 Bṛhaspati
 Bhaṭṭācārya atstovauja, 214
 — mokyčiausias dangaus planetų
 gyventojas, 215
 Buddha
 laikomas ateistu, 209
 — *lilā-avatāra*, 64
 Budizmas
māyāvādī filosofija yra užslėptas,
 163, 209

C

Caitanya Mahāprabhu
 atskleidė *māyāvādī* filosofijos
 trūkumus, 213
 — auksaveidis Kṛṣṇa, 7
 — aukščiausias mėgavimosi objektas,
 264
Bhāgavatam vadina nepriekaištinga
purāna, x, 198
 — *bhaktų* energijos šaltinis, 15
 Bhaṭṭācārya šlovina kaip Aukščiausią
 Viešpatį, 218
 Bhaṭṭācāryai apreiškė keturranį ir
 šešiaranį pavidalus, 215
 — *bona fide* dvasinis mokytojas, 155
 — Dievas, *guru*, *bhakta* ir Dievo
 ekspansija, 5
 dovanoja mokymą apie santuokinę
 meilę Kṛṣṇai, 7, 241
 gavo Išvaros Purī iniciaciją, xv
 — gelsvoji Kali-yugos *avatāra*, 65, 70
 gimimas, xiii
 gyvenimas ir priesakai, xiii–xxi
 išaiškino *Ātmārāmos sloka*
 Bhaṭṭācāryai, 215
 Jo *bhaktos* pasiekia Goloka
 Vṛndāvaną, 119
 Jo mokymas lyg nektaras, 180

Jo mokymas nesiskiria nuo Kṛṣṇos
 mokymo, ix
 Jo nužengimą išpranašavo
Bhāgavatam, 70–71
 Jo *Śikṣāṣṭaka*, xxiii–xxiv
 keturi palydovai, 145
 kodėl Kṛṣṇa įgavo Jo pavidalą, 10
 kupinas šešių vertenybių, 6
 lygina Kṛṣṇą su saule, 45
 lyginamas su saule, 5
 mokė *acintya-bhedābheda-tatva*
 filosofijos, x, 192
 mokė to paties, kaip ir Viešpats
 Kapila, x
 mokė žmones tapti nemirtingais, 3
 mokinių sekoje, 12
 moko įsisavinti Kṛṣṇos sąmonės
 mokslą, xi
 moko tiesiogiai garbinti Kṛṣṇą, ix
 niekuomet nerodė, kad Jis Pats yra
 Kṛṣṇa, 147
 nusakė esant Kṛṣṇą tokį, koks Jis
 išties yra, 85
 pakartojo Kṛṣṇos žinią, 146
 pasirodė tarsi mėnuo, 10
 pateikė šešiasdešimt vieną
Ātmārāmos posmo aiškinimo
 variantą, 200
 — Pats Kṛṣṇa, 2, 45, 220, 242, 264
 perėmė Rādhos mąstyseną ir odos
 spalvą, 9–10, 241, 250, 264
 perprantamas, einant keliu, kurį
 nurodė šeši Gosvāmiai, 147
 — pirmapradis Dievo Asmuo, 145–
 150
 Rāmānandai Rāyai apsireiškė kaip
 Rādhā-Kṛṣṇa, 264
sankīrtana yra žaidimas, 148
 stebuklai, xviii, xx
 šlovinamas kaip Nārāyaṇa, 176
 — transcendentinio žinojimo
 vandenynas, 221
 vadinamas Gaurapuruša, 264
 vadinamas Viśvambhara, xi
 vaikystės žaidimai, xiii–xiv
 — *vaiṣṇava*, 153
 veltui dovanoja tyrą meilę Dievui, 6–
 7, 264
 visada gieda Hare Kṛṣṇa, 71
 — visiškas atsidavimo tarmybos
 įsikūnijimas, 72
 — visų dosniausia inkarnacija, xii

- visų malonių versmė, *xii*
- žemiausiai puolusiųjų gelbėtojas, 75, 145
- Caitanya-caritāmṛta*
apie
 - Aukščiausiojo šlovinimą, 5
 - penkias skirtingas Caitanyos apraiškas, 147
 - Viešpaties Caitanyos kilniadvasiškumą, 108
- aprašo Govindą, 264
- aukščiausio lygio dvasinio mokslo studija, 5
- autoritinga Viešpaties Caitanyos biografija, 1
- gaušu informacijos apie tai, kas nesuvokiama, 13
- kalba apie tai, kas plyti anapus materialios kūrinijos, 11
- žodžių vertimas, 1
- Cākṣuṣa
 - šeštasis Manu, 69
- Catuṣṣana
 - *śaktyāveśa-avatāra*, 65
 - žinojimo inkarnacija, 65

D

- Dakṣasāvārṇi
 - devintasis Manu, 70
- Dāmodara
 - Aniruddhos pavidalas, 60
 - simbolių išsidėstymas rankose, 63
- Dāsyā-rasa*
 - antra meilės Dievui stadija, 28
 - prasideda tarnystė, 32
- Dattātreya
 - *līlā-avatāra*, 64
- Devakī
 - Kṛṣṇa apsireiškė keturrankiu pavidalu, 58
 - Kṛṣṇa — sūnus, 189, 241
- Dhanvantari
 - amžinas pavidalas, 64
 - *līlā-avatāra*, 64
- Dharmasetu
 - *manvantara-avatāra*, 64
- Dhīra-lalita*
 - Kṛṣṇa yra, 252

- Dhruva Mahārāja
 - atsidavimo tarnybą pradėjo, skatinamas materialaus noro, 92
 - laimingas išvydęs Kṛṣṇą, 260
- Dhruvapriya
 - žr. Pṛśnigarbha
- Dievas
 - beribiai pavidalai, 61–65
 - Caitanya pasakoja kaip priartėti prie, 51–56
 - didūs *bhaktos* suvokia Dievą kaip savo vaiką, 7
 - nepuolantis, 3
 - niekada nepatenka materialios gamtos valdžion, 1
 - visagalis, 1
 - viskas drauge paėmus yra, 5
 - žr. *taip pat* Aukščiausias Viešpats; Kṛṣṇa
- Dievybė
 - Rādhā-Kṛṣṇa yra labiausiai garbintina, 262
 - žvelgti į Dievybę — viena atsidavimo tarnybos taisyklių, 102
- Dorybė, dorybės *guṇa*
 - bhaktos* širdis egzistuoja aukštesnėje plotmėje, negu, 108
 - Caitanyą suvokia tas, kuris pasiekė nesuterštą, 147
 - dorybės *guṇos* sąmonė, 67
 - jos valdomas žmogus, išgirdęs *māyāvādī* filosofiją, puola, 164
 - Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu — jos inkarnacija, 68
 - norint suvokti Rādhos ir Kṛṣṇos meilę, reikia pakilti virš, 253
 - stabilų lygį pasiekus, *gāyatrī mantros* kartojimas bus sėkmingas, 191
 - viešpataujanti jos Dievybė — Aniruddha, 67–68
- Draugystės santykiai
 - atsiranda lygybės jausmas tarp Kṛṣṇos ir Jo draugų, 233
 - požymiai, 114
- Durgā, Deivė
 - išorinė energija, 239
 - Viešpaties tarnas, 239
- Dvāpara-yuga
 - Dievo inkarnacija juosva, 65, 70
 - Kṛṣṇa buvo atėjęs Pats, 70
- Dvāraka
 - bhaktų rasos* Dvārakoje, 29

Brahmā apsilanko pas Kṛṣṇą, 79–80
 Dvārakas karalienių parodyta
 santuokinė meilė, 114
 gyvena keturrankiai Kṛṣṇos pavidalai,
 59
 Kṛṣṇa sukūrė 16 108 Savo
 ekspansijas, 57

Dvasinė siela
 — Dievo sudėtinė dalelė, 44–45
 dydis, 21
 Kṛṣṇa yra jos siela, 55, 263
 Kṛṣṇa — atsidavusios dvasinės sielos
 globėjas, 115
 materialiam pasaulyje beveik
 užgeso, 100
 meilė kyta iš amžinos, 247
 — nemirtinga, 4
 nėra materija, 44
 paskirta Nārāyaṇai, 227
pseudobhaktos neskiria kūno nuo, 256
 — ribinė energija, 45
 skiriasi nuo materialaus kūno, 167
 skiriasi nuo materijos, sakoma *Gitoje*,
 6
 Supersiela sužavi, 248

Dvasinis dangus
 didžioji kūrinijos dalis tenka, 13
 žr. *taip pat* Pasaulis, dvasinis

Dvasinis mokytojas
 atsidavimo tarnyba praktikuojama,
 vadovaujant, 100
 atsidavimo tarnybos sėkla gaunama
 iš, 23
bhaktas moko iš išorės, 93
 Brahmā yra pirminis, 248
 būtina kreiptis į, 44
 Caitanya apibūdino, kaip garbinti,
 142
 Caitanya yra *bona fide*, 155
 Caitanya niekada nenusižengė
 nurodymams Savo, 160
 dvasinis gyvenimas prasideda, kai
 kreipiamės į, 142
 gieda šventus vardus, 158
 imli auditorija įkvepia, 121–122
 išvaduoja nuo „aš“ bei „mano“ idėjų,
 155–156
 klausytis apie atsidavimo tarnybą iš,
 185
 koku būdu pasirinkti, 43
 Kṛṣṇa bei Caitanya pasirinko, 12, 245
 — Kṛṣṇos ekspansija, 13

mokinio tobulėjimas teikia jam
 malonumą, 160
 mokslines žinias gauname iš, 187
 nėra paprastas žmogus, 24
 padeda pasiekti Kṛṣṇos lotoso pėdas,
 90
 pasipūtėliai nieieško užtarimo, 154
 — patyręs gydytojas, 86
 profesionalus nevertas pasitikėjimo,
 235
 rasti prieglobstį pas, 101
 reikia gerbti kaip Dievą, 142
 reikia griežtai vykdyti paliepinimus, 153
 reikia klausinėti, 41
 suteikia *kāma-gāyatrī mantra*, 247
 — tas, kuris išmano Kṛṣṇos mokslą,
 243, 245, 246
 tobulas žinojimas įgyjamas iš, 185
 turime siekti malonės, 23, 120
 žr. *taip pat* Mokinių seka; Tyri
bhaktos

E

Ekādāṣī
 — atsidavimo tarnybos atributas, 113
 pasninkauti Ekādāṣī dieną liepė
 Caitanya, 143
 pasninkavimas per, 101

Ekonomikos vystymas
 reikia dėl juslinio pasitenkinimo, 196
 — vienas svarbiausių religijos
 faktorių, 196, 239

Ekstazė
 aukščiausia — galvoti apie Kṛṣṇos
 žaidimus, 261
 išryškėja, kartojant *mahā-mantra*,
 158, 159
 parodyta *rāsos* šokio metu, 234
 — preliminarai meilės Dievui pakopa,
 27
 Rādhos ir Kṛṣṇos meilės, 241
 Rādhos kūną puošia požymiai
 dvasinės, 251
 santuokinėje meilėje Dievui patiriama
 aukščiausia, 123
 simptomai, 159, 188
 trylika simptomų, 28
 Viešpaties ir Jo *bhaktų*, 113–120, 265

- Energija, išorinė
 apakina, gaubia, užvaldo sąlygotas
 sielas, 49, 169, 208
 apgaubia pirminį protą ir intelektą,
 168–169
 atlygina dvejopomis kūniškos
 egzistencijos formomis, 86
 be jos dar egzistuoja ir gyvos
 būtybės, 168
bhaktos ištrūksta iš letenų, 48
 Durgā yra, 239
yogamāyā niekaip nesusijusi su, 40
 yra materialė, 45
 kančios dėl tapatinimosi su, 207–208
 Kṛṣṇa negauna malonumo iš, 9
 kūrinija — jos manifestacija, 64, 123,
 184, 191, 240
 neįmanoma suprasti Viešpaties vien
 tik stebint, 184
 nepaliečia Garbhodakaśāyī Viṣṇu, 68
 reguliuojama tam tikrų dėsnių, 14
 sąlygotos sielos protas prisirišęs prie,
 155
 skirstoma į tris *guṇas*, 46, 184
 sudaro aštuoni pradmenys, 168
 suteikia pusdievių garbinimo
 rezultatus, 236
 tarsi tamsa, 91
 veikia Kṛṣṇai kontroliuojant, 2
 žavi sąlygotą sielą, 90
- Energija, vidinė
 be aštuonių pradmenų egzistuoja ir,
 168
 Gadādhara atstovauja, 5, 146
 yra dvasinė, 45
 jos dėka Kṛṣṇa egzistuoja kartu su
 Savo dvasine apsuptim, 208
 Kṛṣṇa apreiškia materialiam
 pasaulyje, 80–81
 Kṛṣṇa egzistuoja Savo vidinėje
 energijoje, 53, 85
 nesuvokiama be Kṛṣṇos malonės, 254
 nuo išorinės energijos skiria Virajos
 upė, 78
 pasklidusi amžinybe, žinojimu ir
 palaime, 208
 Rādhā valdo, 249
 Rādhā-Kṛṣṇos žaidimai apreiškia
 tarpininkaujant, 9
 reiškiasi kaip malonumo galia, 250
 Savo dvasiniu pavidalu Kṛṣṇa
 mėgaujasi ja, 250
- Savo pavidalą Kṛṣṇa apreiškia per,
 191
 trys kategorijos, 8
 vadovauja *yogamāyā*, 239
 Vaikuṅṭhoje neturi išraiškos, 81
 visiškai nepriklausoma, 14
 žmogus gali panaudoti, 46
- Energija(os)
 Absoliuti Tiesa turi daugybę energijų,
 170, 207
 Aukščiausias Viešpats yra centras
 visos dvasinės, 178
 Caitanya — *bhaktų* energijos šaltinis,
 15
 dualizmą gimdo Viešpaties, 172
 gyvos būtybės yra ribinė, 45, 168,
 207, 208
 gyvos būtybės visada pavaldžios
 Viešpaties, 165
 gyvų būtybių — ribota, 12
 kosmosas — Viešpaties energijos
 apraiška, 1, 164–165, 183–184,
 210
 Kṛṣṇa — visų energijų valdovas, 80,
 208
 Kṛṣṇos amžinybės aspektas
 pasireiškia kaip, 250
 Kṛṣṇos mąstymo, jutimo ir veiksmo,
 63
 Kṛṣṇos — transcendentinė ir dvasinė,
 45
māyāvādžiai negali suvokti dvasinės
 energijos įvairovės, 178
māyāvādžiai sako, kad Absoliuti
 Tiesa neturi, 207
 mokslininkai nepajėgia aprėpti
 Kṛṣṇos energijų, 76
 nėra kalbos apie energijos šaltinį be,
 10
omkāra — jų visų sanauja, 173
 pusdieviai yra Viṣṇu energija, 52
 ribinė yra dvasinė, užvaldyta
 neišmanymo, 250
 skirtumas tarp energijos šaltinio ir,
 168, 169–170, 208–209
 spekuliatyvūs mąstytojai teigia, kad ji
 absoliuti, 197
 trys svarbiausios formos, 8
 Viešpaties energija nesuvokiama,
 123, 172
 Viešpaties — skiriama į tris
 kategorijas, 169, 249–250

Viešpaties — tikra kaip ir Pats
 Viešpats, 172
 viskas remiasi Viešpaties, 31, 204
 visos Mahā-Višņu energijos yra
 dvasinės, 68

F

Filosofinis akmuo
 Absoliuti Tiesa lyginama su, 171–172

G

Rg Veda
 apie šventųjų norą regėti Višņu
 lotoso pėdas, 164
 — *Vedų* liudijimas, 205

Gadādhara
 atstovauja vidinei energijai, 146

Gāyatrī mantra
Bhāgavatam — jos ekspansija, 189
 įdėta į Brahmos širdį, 263
 jos tikslą nusako *Bhāgavatam*, 189
 paaiškina *omkāra*, 183
 pirmoji *Bhāgavatam śloka* prasideda,
 195
 skirta dvasiškai pažengusiems, 191
 Vyāsa pasitelkia, 191

Gamta, materiali
 amžinai išvaduotos sielos niekada
 nesusiliečia su, 86
 apvaisinta dvasinėmis kibirkštėmis,
 194
 Aukščiausią Viešpatį *māyāvādžiai*
 laiko produktu, 164
 baudžia ir atlygina, 47
 dalijama į aštuonis pradmenis, 168
 du aspektai, 67
 gyvos būtybės pavaldžios, 208
 gyvos būtybės stengiasi valdyti, 208
 įtaka nesiekia toliau Priežasčių
 Vandenyne, 67
 įveikia tik atsidavusios sielos, 90
 kosmosas atsiranda Viešpačiui
 nužvelgus, 164, 204
 Kṛṣṇa nepavaldus, 4

— Kṛṣṇos energijos pasireiškimas, 1
 Kṛṣṇos kūną kvailiai laiko jos
 kūrinium, 177, 178
 Kṛṣṇos žaidimus *māyāvādžiai* laiko
 padariniais, 210–211
 kupina neišmanymo, 140
māyāvādžiai mano, kad Kṛṣṇa patiria
 jos teršiantį poveikį, 149
māyāvādžiai pateko į spąstus, 150
 pasiekusio *bhāvą* nebeteršia, 159
 — Višņu galios produktas, 165
 žr. *taip pat* Pasaulis, materialus
 Gamtos dėsniai
 nepaisant Viešpaties valdžios,
 deramai atlygina, 194
 niekas negali pasipriešinti, *xii*

Gamtos *guṇos*
 Aukščiausias Viešpats jų atžvilgiu
 transcendentalus, 4, 176
Bhāgavatam iškelia skaitytoją virš,
 196
bhaktų neveikia, 4
brahmajyoti nėra nė žymės, 75
 dvasinė įvairovė jų atžvilgiu
 transcendentali, 176
 išorinė energija pasireiškia gamtos
guṇomis, 184
 jų suklaidintieji nepažįsta Kṛṣṇos, 165
 kastų savybes nulemia skirtingos, 90
 kosmosas — jų sąveikos rezultatas,
 68, 154, 191
 Kṛṣṇos pavidalo nesuteršia, 177, 209
 materialiai gamta skirstoma į tris
guṇas, 45–46
 paskirtos Nārāyaṇai, 227
 sąmonė skyla į valdomąsias funkcijas
 pagal, 67
 sunku įveikti, 48
 Vaikunthoje nedaro jokios įtakos, 67
 žr. *taip pat* Gamta, materiali

Ganga
 Kṛṣṇos žaidimai tarsi Gangos bangos,
 73
 nuplauna proto nešvąrybes, 136
 sukurta Vāmanadevos, 11

Garbhodakaśāyī Višņu
 apibūdinimas, 68
 — dalinė Mahā-Višņu manifestacija,
 14
 į kiekvieną visatą Kṛṣṇa įeina kaip, 56
 priežastis — Kṛṣṇa, 78
 — *puṣa-avatāra*, 63

Garbinimas

apeigų elementai, garbinant Dievybę, 143

aukščiausias objektas — Rādhā-Kṛṣṇa, 262

garbinti pusdievius nerekomenduojama, 236

kurį praktikavo *gopės* — aukščiausias, *x*
prasimanyti būdai, 236

Garsas

svarbus *Vedų* pažinimo procese, 13

Gauḍīya arba *Vaiṣṇava sampradāya*

Jīva Gosvāmī — autoritetingiausias jos *ācārya*, 257

Gaurahari

Caitanya vadinamas, *xiii*

Gaurakṛṣṇa

žr. Caitanya Mahāprabhu

Gaurāṅga

žr. Caitanya Mahāprabhu

Gaurapuruṣa

Caitanya vadinamas, 264

Geismas (aistra)

bendravimas tarp Kṛṣṇos ir *gopių* nėra, 255

dvasiniame gyvenime, 248

klausymasis apie Kṛṣṇą išvaduoja iš, 262

materialiame pasaulyje pavergia visu širdis, 247, 262

— noras tenkinti savo jusles, 255

— piktas šeimnininkas, 86

transcendentinis, 255

Giedojimas (kartojimas)

Caitanya mokė per, *x*

Caitanya pabrėžė šventų vardų, 135
reiškia atminti Kṛṣṇos pavidalus, etc., 158

skatina atsidavimo tarnybos pažangą, 108

Šukadeva Gosvāmī pasiekė tobulumą per, 103

trys stadijos, *x*

— viena atsidavimo tarnybos taisyklių, 102

žr. *taip pat* Šventi vardai

Giesmės

geriausios apdainuoja Kṛṣṇos žaidimus, 261

materialios pasakoja apie vyro ir moters meilę, 261

Gyvenimas (būtis)

atsidavimo tarnyba išsprendžia problemas materialaus, 94

atsidavimo tarnyba yra gyvų būtybių, 235

atsižadėjimas žemiško, 228

bedieviška būties samprata yra *māyā*, 48

bendravimas su tyru *bhakta* brangesnis už, 260

bhaktos kupinas džiaugsmo, 116–117

bhaktos laimingi visomis jo aplinkybėmis, 134

bhaktų palydovas yra transcendentinis, 259

dvasinis prasideda kreipiantis į dvasinį mokytoją, 142

keturi principai gyvuliško, 196

Kṛṣṇos žaidimai Vṛndāvanoje parodo, kaip Jis iš tikrųjų gyvena, 261

kūniškos būties sampratos atsikratymas, 135

materialiai suvokiant gyvenimą, kankina baimė, 131

materialistinio svarbiausias principas — juslių tenkinimas, 197

moterys gali pasiekti jo tobulumą, 135
privalumas — bendrauti su tyrais

bhaktom, 131

raktas į tobulumą — tai reguliuojamas, 224

skirtas išsiugdyti meilę Dievui, 49, 184, 185, 187, 199, 213

tarsi varnos tie, kurių netraukia dvasinis, 262

teikia džiaugsmą, kai nesikėsina į svetimą nuosavybę, 184

tvarkomas pagal šventraščių regulas, 100

žmogaus prasideda nuo religijos, 196
žmogaus skirtas suvokti Vṛndāvaną, 247

Gyvos būtybės

Absoliuti Tiesa yra aukščiausioji iš, 190

atsidavimo tarnyba — prigimtinis užsiėmimas, 41, 235

— Aukščiausiojo antrinis produktas, 171

— aukščiausios dvasios dalelė, 210

— be galo mažos, 169, 182

bhaktos jautrūs kančioms, 137

- bhāva* — nuolatinė jų ypatybė, 108
 Brahmā yra viena iš, 68
 Brahmā — pirmasis jų visų dvasinis mokytojas, 248
 Caitanya dėjosi viena iš paprastų, 183
 dėl gyvos esybės norų egzistuoja materialus pasaulis, 168
 dvi kategorijos, 21, 86
 gaubia žemesnioji energija, 169
 glūdi Viešpatyje, 263
 karaliui Prthu dovanota galia palaikyti, 72–73
 kelias, žadantis gerovę visoms, 98
 kenčia, nes nieko neišmano apie Kṛṣṇą, 49
 kenčia trejopas kančias, 44
 — *kṣetrājñā* energija, 169, 207
 Kṛṣṇa ir Balarāma — šaltinis visų, 64
 Kṛṣṇa pasiaukojęs visoms, 115
 Kṛṣṇa žavi visas, 248
 — Kṛṣṇos atskirtų pavidalų ekspansijos, 86
 linkusios pulti į iliuziją, 1
 lyg sėklos, pasėtos į dirvą, 148
 lyginamos su
 liepsnos kibirkštėmis, 167
 paukščiu medyje, 208
 saulės šviesos dalelėmis, 100
māyāvādžiai laiko nerealiom, 171
māyāvādžiai neigia jų dvasinį pavidalą, 209
māyāvādžiai nesugeba paaiškinti jų nelaisvės priežasties, 169
māyos suklandintos, 91
 — netiesioginės *śaktiāveśa-avatāros*, 72
omkāroje jas nurodo raidė „M“, 174
 pagal savo prigimtį nemirtingos, 1
 pareiga tarnauti aukščiausiajai visumai, 132, 154
 pasiekus *brahma-bhūtos* lygį, vienodai žvelgiama į visas, 199
 pavaldžios Aukščiausiam Viešpačiui, 56
 priklauso nuo Kṛṣṇos, 53
 — ribinė energija, 45, 148, 208
 sąlygotos grubaus ir subtilaus kūnų, 214
 Šiva nėra viena iš, 69
 skiriasi nuo materialaus kūno, 171
 su Dievu sieja tokie santykiai, kokie joms labiausiai tinka, 234
 su Dievu sudaro vienovę ir skirtybę, 45, 171, 209
 — sudėtinės Kṛṣṇos dalelės, 21, 45, 95, 100, 132, 168, 169, 194, 207, 208, 214
 sukurtos Viešpačiui nužvelgus materiją, 67, 194
 sužavėtos įstabių Kṛṣṇos savybių, 81
 transmigracija, 21, 86, 92
 turi kuriamąją galią, 170
 turi mažą dalelę penkiasdešimties savybių, 115
 užsimezga materialios gamtos išciose, 14
 veikia Viešpaties vadovaujamos, 192
 — veiklos lauką pažįstantys subjektai, 46
 — viena sudėtinių Aukščiausiojo dalių, 168
 Viešpats — aukščiausioji gyva būtybė tarp, 146
 Viešpats — draugas visų, 184
 visoms skirta pasiekti Aukščiausią Viešpatį, 49
 visos pasižymi individualiais bruožais, 3, 190
 visos turi džiaugsmo siekimo galią, 8–9
 žr. *taip pat* Dvasinė siela
 Gyvuliai
 didžioma žmonių gyvena kaip, 21–22
 keturi gyvuliško gyvenimo principai, 196
 žmogaus sąmonė labiau išsivysčiusi, negu, 190
 Gyvulių žudikai
 garma į pragarą, 39
 Gokula
 — Kṛṣṇalokos dalis, 62
 Goloka Vṛndāvana
 apreiškta visose visatose, 73
 atsidavimo augalas pasiekia, 23
 — aukščiausia Kṛṣṇos buveinė, 54, 78
 didesnė už visas materialias ir dvasines planetas, 119
 yra tarsi lotoso žiedas, 64
 Kṛṣṇa — gyventojas, 246
 Kṛṣṇos grožis deramai įvertinamas tik, 84
 pasiekiami einant *gopių* pėdomis, 257
 pasiekiami tyra meile Dievui, 126

- žr. taip pat* Pasaulis, dvasinis;
Vṛndāvana
- Gopāla Bhaṭṭa
tapo vienu iš šešių Gosvāmī, *xviii*
- Gopēs
108 *vaišnavų* maldos karoliai
atstovauja, 202
asmeniškai bendrauti su Kṛṣṇa
netrokšta, 254
atlieka tobuliausią atsidavimo
tarnybą, 241
Caitanya šlovina, 83–84
ėjimas *gopių* pėdomis, 241, 254
elgesys *gopių* dvasia, 257
gėrįsi Kṛṣṇos grožiu, 84
gieda šventus vardus, 188
gopių ekstazė *rāso* šokio metu, 234
gopių kalbos, 255
gopių padėtis geresnė negu *yogu*
mistikų, 256
įgeltos transcendentinės meilės, 256
jų ausyse skamba Kṛṣṇos fleitos
garsai, 85
klausinėja gėles, etc. apie Kṛṣṇą, 188
Kṛṣṇa apreiškė Savo meilės
nuotykius su *gopēm*
materialiame pasaulyje, 261
Kṛṣṇa joms atrodo visai kaip
Kupidonas, 249
Kṛṣṇa panašus į brangakmenį, kai Jį
supa, 241
Kṛṣṇa — numylėtasis *gopių* valdovas,
17
Kṛṣṇa — vienintelis mylimasis, 246–
247
Kṛṣṇos žaidimai su, 9
Kṛṣṇos žaidimai šlovina, 249
meldžiasi *yogamāyai*, 239
myli Kṛṣṇą, nelaukdamas jokios
naudos, x
mokosi meistriškumo iš Rādhos, 252
Rādhā Kṛṣṇnai brangesnė už visas
kitas, 241, 249
Rādhā-Kṛṣṇos žaidimai suvokiami tik
bendraujant su, 254
su Kṛṣṇa sieja santuokinės meilės
ryšiai, 29
sužavi net ir Kṛṣṇą, 256
šlovina Vṛndāvana, 135–136
tarytum varpeliai ant Kṛṣṇos kojų, 83
tarsi Rādhos vijoklio lapai ir žiedai,
254–255
- Viešpaties meilės santykiai su, 191
Vṛndāvanoje garbina Viešpatį, 261
žavisi Govindos pavidalu, 59
žavisi Kṛṣṇos kūno blizgesiu, 249
žino, kad Kṛṣṇa yra Dievas, 29
žr. taip pat Rādhārāṇī; Santuokinė
meilė
- Gopī-candana
kūno žymėjimas su, 142
- Gopījanavallabha
Kṛṣṇą vadina, kai Jis yra drauge su
gopėmis, 240
- Gopīnātha
— Kṛṣṇa — *gopių* valdovas, 16–17,
240
- Gosvāmiai
Caitanyą galima perprasti einant
keliu, kurį nurodė, 147
išsiūsti į Vṛndāvana, *xx*
Kṛṣṇadāsa Kavirāja žinių pasisėmė iš,
xix
paliko raštus, 247
praleisdavo po medžiu vieną naktį, 16
— pranašai, kuriems vadovavo
Caitanya, *xviii*
santuokinė meilė suvokiama
pasiruošus pas, 148
- Govinda
Kṛṣṇos vardas, 54
Rādhā — pirmoji iš *gopių*, mylinčių
Govindą, 265
Vāsudevą sužavi Govindos pavidalas,
58
— visų priešasčių priešastis, 250
- Govinda
— Saṅkarṣaṇos pavidalas, 59
simbolių išsidėstymas rankose, 62
- Gṛhastha
— šeimyninis gyvenimas, 224
- Grožis
Caitanyos, atėjusio *bhaktos* pavidalu,
147
gopes paviliojo Kṛṣṇos, 124
Kṛṣṇa įkūnija Savyje visą, 240
Kṛṣṇa susižavi Savo, 81
Kṛṣṇos grožio aprašymas, 83–87
Kṛṣṇos grožis ... Jo santuokinis
žavesys, 83
Kṛṣṇos kūno spindesys ... viso grožio
versmė, 84
Kṛṣṇos neturi nieko materialaus, 175
Kṛṣṇos vaikystės žaidimų, 110

Kr̥ṣṇos — išskirtinė Jo savybė, 116
 Mahā-Viṣṇu sužavėjo Kr̥ṣṇos, 249
 Nārāyaṇa žavisi Kr̥ṣṇos, 81
 Rādhos kūną puošia Kr̥ṣṇos
 asmeniškai, 251
 Rādhos — tobuliausias meno kūrinys,
 251
 Viešpaties Jo *bhaktos* akimis, 135
Guṇa-avatāros
 Brahmā, Viṣṇu ir Śiva yra, 64
Guru
 tas, kuris moko Kr̥ṣṇos mokslo, 243,
 245
 Viešpats Caitanya yra, 5
žr. taip pat Dvasinis mokytojas

H

Hayagrīva
žr. Hayaśirṣa
 Hayaśirṣa
 — *lilā-avatāra*, 64
 Haṁsa
 — *lilā-avatāra*, 64
 neamžina inkarnacija, 64
 Hanumānas
 — *dāsyas rāso* pavyzdys, 29
 tobulumą pasiekė tarnaudamas
 Viešpačiui Rāmai, 103
Haraye namaḥ kr̥ṣṇa
 gieda Caitanya, 181
Harer nāma harer nāma
 posmas, kurį paaiškino Caitanya, 176,
 217
 Hari
 Absoliuti Tiesa garbinama kaip, 236
 — Aniruddhos *vilāsa* pavidalas, 61
 Hari pavidalas Māyāpuroje, 62
 kas taria, jau išstudijavo *Vedas*, 155
 — *manvantara-avatāra*, 64
Hari-bhakti-vilāsa
 apie visuomeninę dvasinio mokytojo
 padėtį, 245–246
 — autoritetingas vadovas, 35
 — Sanātanos Gosvāmī knyga apie
 atsidavimo tarnybos pagrindus,
 117
 Haridāsa Ṭhākura
 Caitanya liepia pamokslauti, xv

Haridāsa, jaunesnysis
 Viešpats Caitanya nubaudė, xx
Haṭha-yoga
 Caitanya neužiima, 6
 Hiranyakaśipu
 kankino Prahlādą, 222
 negalėjo išsigelbėti nuo mirties, 194
 Nṛsimha jam negailestingas, 222
Hlādini galia
 — Kr̥ṣṇos malonumo galia, 8–9
 Hṛṣīkeša
 — Aniruddhos pavidalas, 60
 simbolių išsidėstymas rankose, 62–63

I

Impersonalistai
 daugiau reikšmės teikia *omkārai*, o
 ne Kr̥ṣṇai, 174
 Dievą tyrinėja tiesioginio patyrimo
 būdu, 150
 garbina *brahmajyoti*, 262
 išsivadavusius patraukia atsidavimo
 tarnyba, 214
 jais tampa neturintieji supratimo apie
 Viešpaties pavidalą, 187
 jų išsivadavimas nėra visiškas,
 229
 Kr̥ṣṇa užvaldo visas jų mintis, 121
 labai vertina *Śārīraka-bhāṣya*, 163
 mano, kad anapusiniame pasaulyje
 egzistuoja tik žinojimas, be
 veiklos, 213
 mano, kad santykius su Kr̥ṣṇa
 pagimdo *māyā*, 235
 mano, kad susivienijo su Kr̥ṣṇa, 99
 negali prasiskverbti pro Dievo
 spindesį, 6
 nepajėgia proto paversti vakuumu,
 229
 nesuvokia juslių veikimo dvasiniu
 lygiu, 253
 sako, kad Aukščiausiąjį suteršia
 materija, 179
 sako, kad *brahmajyoti* yra
 Aukščiausiasis, 179
 skatina garbinti savo kūną kaip
 Aukščiausiąjį, 256–257
žr. taip pat *Māyāvādžiai*; Ateistai

- Impersonalizmas
negali reprezentuoti amžinybės,
palaimos ir žinojimo, 211
užgniaužia įgimtą polinkį paklusti
Aukščiausiam, 161
— užslėptas budizmas, 163
- Indija
Kr̥ṣṇos pavidalai garbinami, 62
vadinama Bhārata-var̥ṣa, 109
- Indra
apibūdino Kr̥ṣṇos buveinę, 118
- Iniciacija, dvasinė
Caitanya papasakojo apie, 142
iš *bona fide* dvasinio mokytojo, 101
- Inkarnacijos
dvasiškai niekuo nenusileidžia
Dievui, 174
guṇa-avatārū išvardijimas, 64
ypatybes aprašo šventraščiai, 72
yuḡa-avatārū aprašymas, 65
joms nėra galo, 63
Kr̥ṣṇa — jų visų šaltinis, 84, 116, 246
līlā-avatārū sąrašas, 64
manvantara-avatārū sąrašas, 64
nepavaldžios materialiai gamtai, 4
om̐kāra niekuo nenusileidžia kitoms,
174
puruṣa-avatārū išvardijimas, 63
śaktyāveśa-avatārū aprašymas, 65
šešios rūšys, 63
transcendentalios materialių trūkumų
atžvilgiu, 162
visos yra Kr̥ṣṇos ekspansijos, 54
- Intelektas, etc.
aistros *guṇos* sąmonės produktas, 68
Bhāgavatam neperprantama
pasitelkus savo išmanymą, 141
dvasinis kūnas aukščiau, 257
dviejų rūšių *ātmārāmos* pasižymi
ypatingu, 134
kas išties protingas, pasišvenčia
atsidavimo tarnybai, 131
menkos nuovokos žmonės garbina
pusdievius, 236
nėra tikrasis identitetas, 45
nėra tyras tų, kurie užsiima sausa
spekuliacija, 128
niekas protu neprilygsta Dievui, 194
paskirtas Nārāyaṇai, 227
pirminį apgaubia materialiai energija,
168
subtilus pradmuo, 168
- Īśvara Purī
Caitanya gavo iniciaciją iš, *xv*
— Caitanyos dvasinis mokytojas, 245
mokinių sekoje, 12
- Išsilavinimas
aukščiausias — tai Kr̥ṣṇos mokslo
išmanymas, 258
Aukščiausio Viešpaties pažinti
nepadės akademinis, 184
materialaus išsilavinimo etalonas —
juslinis pasitenkinimas, 258
- Išsiskyrimas
santuokinėje meilėje, 114
skirtumas tarp materialaus ir
dvasinio, 253
skausmingiausia išsiskirti su tyru
bhakta, 260
teikia didesnę ekstazę, negu
susitikimas, 253
- Išsivadavimas
atliekant religinius ritualus, 239
atsidavimo tarnyba apie, 185
bendraujant su tyru *bhakta*, 93
bendravimas su tyru *bhakta* aukščiau,
94
Bhāgavatam — išsivadavimo šaltinis,
195
bhaktos būtinai gaus, 219, 259
dvasinė veikla prasideda po, *xii*, 43,
170
kai kurie jo siekiantys pavirsta
medžiais, 262
— ketvirtoji materialaus tobulumo
pakopa, 117
klausantis apie Kr̥ṣṇą, 261–262
lyginamas su įskrendančiu medin
paukščiu, 170
māyāvādžiai iš tikrųjų nėra
išsivadave, 90
māyāvādžių teigimu — tai
individualaus „aš“ pabaiga, 149
materialus pasaulis suteikia galimybę
išsivaduoti, 53
neatliekant dvasinės veiklos, nėra
visiškas, 229
neįmanomas be atsidavimo tarnybos,
89, 90, 177
neprilygsta meilei Dievui, 159
noras išsivaduoti silpsta, bendraujant
su tyrais *bhaktom*, 131
noras išsivaduoti — nepalankus
veiksny, 25

norima, pavargus nuo materialios veiklos, 48
 norint išsivaduoti, būtina kontroliuoti lytinius impulsus, 3
 pasiekia tik saujelė *jñānių*, 22
 penkių rūšių, 26, 219
 per atsidavimo tarnybą, 129
 per *mahā-mantrą*, 199
 — ragana burtininkė, 26
 tyri *bhaktos* atmeta, 26, 219
 trokšti yra pati didžiausia kliūtis, 127
 — vienas svarbiausių religijos faktorių, 196
 Viešpaties vardas — pakankama prielaida išsivaduoti, 231
 Viešpats — aukščiausia išsivadavusiųjų priegloba, 219–220
 — žinojimo rezultatas, 105
 Išsivadavusios sielos
 atsikrato netikro ego, 169
 — autoritetingų knygų autoriai, 162
bhaktos yra geriausi iš, 182
 dviejų kategorijų, kurios turi materialius kūnus, 128
 galiausiai tampa *bhaktom*, 121
 geriausios iš jų myli Rādhā-Kr̥ṣṇą, 260
 puola dėl nusižengimų Viešpačiui, 182
 susižavi atsidavimo tarnyba, 200
 sužavėtos Viešpaties savybių, 215
 žr. *taip pat Bhaktos*

Y

Yajña
 — *lilā-avatāra*, 64
 — *manvantara-avatāra*, 64
 Yamarāja
 — *mahājana*, 180, 259
 Yāmunācārya
 apie tikrą dvasinį gyvenimą, 231
 Yamunos upė
 Akrūra išvydo dvasinį dangų, 58
 Caitanyai priminė Godāvarī upę, 222
 pakrantėje Kr̥ṣṇa ieško Rādhos, 242
 Yaśodā
 Kr̥ṣṇą laiko paprasčiausiu vaiku, 30

— Kr̥ṣṇos motina, 233, 256
 su Kr̥ṣṇa sieja motiniška meilė, 29
 Yoga mistinė
 aštuoni principai yra rekomenduojami žemesnio lygio žmonėms, *xi*
 — būdas patirti Supersielą, 125
 — būdas suvaldyti protą ir jusles, 256
 Kr̥ṣṇa perteikė Arjunai žinias apie, *xi*
 neleidžia įvertinti Kr̥ṣṇos grožio, 84
 skirta kontroliuoti jusles, *x*
 Yogai
Gītā aprašo aukščiausią iš, *x*
gopių padėtis geresnė už, 256
 Kr̥ṣṇos ekspansijos niekuo nepanašios
 į, 57
 Yogai mistikai
 dvi rūšys, 132
 garbina Paramātmą, 32, 132
 Yogamāyā
gopės meldėsi, 239
 imasi Kr̥ṣṇos tarnaitės vaidmens *rāsā-līlos* šokio metu, 78
 yra Viešpaties valdžioje, 239
 nesusijusi su materialia energija, 80
 nukreipia vidinės energijos veiklą, 239
 Savo ekspansijas Kr̥ṣṇa apreiškia per, 76
 vadovauja *bhaktoms*, 239
 žr. *taip pat* Energija, vidinė
 Yogeśvara
 — *manvantara-avatāra*, 64
 Yudhiṣṭhira
 apie tikrąją šlovę, 259
 Yuga-avatāros
 apibūdino Viešpats Caitanya, 70
 aprašymas, 65

J

Jagāi ir Mādhāi
 Caitanya atvertė, *xvi*
 Jagannātha Miśra
 Caitanyos tėvas, *xiii*
 Jagannātha Purī
 Caitanya atlieka Savo misiją, 217
 Caitanya susitiko su Sārvabhauma Bhaṭṭācārya, 201
 garbinamas Puruṣottamos pavidalas, 62

Janaka
— *mahājana*, 179, 259

Janārdana
— Pradyumnos *vilāsa* pavidalas, 61
simbolių išsidėstymas rankose, 63

Janmāṣṭamī
bhaktos privalo švęsti, 143

Jīva Gosvāmī
— autoritetingiausias Gauḍīya-
sampradāyos ācārya, 257

Caitanya galima perprasti einant
keliu, kurį nurodė, 147

įrodo, kad Kṛṣṇa yra pirmapradis
Dievo Asmuo, 189

— Sanātanos ir Rūpos sūnėnas, *xix*

Jīva-śakti
— gyvos būtybės, trokštančios
materialių malonumų, 168

Jīvos
dirbtinai keliamos Aukščiausiojo
vietos, 169

žr. *taip pat* Gyvos būtybės; Dvasinė
siela

Jñāna-yoga
Caitanya neužsiima, 6
yra savizudybė, 50

Juslės (jutimo organai)
atsidavimo tarnyba, remiantis mūsų
dabartinėmis, 100

Aukščiausiojo Viešpaties tobulos,
203

bhaktos suvaldė, 105

dvasinis kūnas aukščiau, 257

išgrynintų neveikia pasaulio
įvardijimai, 253

įtrauktos į tarnystę Viešpačiui, 26, 134

yoga skirta kontroliuoti, *x*
materialios gauna pasitenkinimą iš
grubaus kūno veiklos, 253

materialios yra ribotos, 12, 28

materialistas negali pažvelgti toliau,
negu leidžia jo, 192

meilė Rādhā-Kṛṣṇai suvokiama
išgrynintomis, 253

pajungtos tarnauti Kṛṣṇai, *xi*
paskirtos Nārāyaṇai, 227

Pradyumna — jų šeimininkas, 68
protas — centrinis jų kontrolės
faktorius, *x*

sąlygotų sielų netobulos, 162

valdomos mistinės *yogos* būdu, 256

Viešpaties egzistavo prieš kūrimą, 204

Višņu neįmanoma suvokti
materialiomis, 167

Juslių tenkinimas
ekonomika vystoma dėl, 196

geismas yra prisirišimas prie, 255

karmine veikla užsiimama dėl, 22,
105

kliūtys jo kelyje sukelia stresą, 253

ligos, etc., verčia susilaikyti nuo, *xi*
— materialaus išsilavinimo etalonas,
258

nesulyginamas su meile Dievui, 159

nugali Kṛṣṇos sąmonė, 48

polinkio reikia atsižadėti, 3

pusdievius garbina dėl, 262

Rādhā ir *gopės* pačios netrokšta,
255

sąlygotos sielos laime laiko, 48–49

sąmonė nukreipta į, 32

— svarbiausias materialistinio
gyvenimo principas, 197

tyri *bhaktos* atmeta, 26

— trečioji materialaus tobulumo
pakopa, 117

Vedos nurodo reguliuojamą, 196

— vienas svarbiausių religijos
faktorius, 196, 239

K

Kali-yuga
bhaktą sutiksi rečiau, negu pusdievi,
259

Caitanya — jos *yuga-avatāra*, 70–71

Dievo inkarnacija juosva arba gelsva,
65, 70

nėra kito kelio, išskyrus *mahā-*
mantros giedojimą, 156, 161,
177

Šiva ateina *brāhmaṇos* pavidalu,
214

Šiva išgalvojo *māyāvādī* filosofiją,
163

Kalisantarāṇa Upaniṣad
apie *mahā-mantros* galia, 157–158

Kalki
— *lilā-avatāra*, 64

Kalpa-avatāros
žr. *Lilā-avatāros*

Kalpa-vṛkṣa

Vṛndāvanoje, 16

Kāma-gāyatrī mantra

apdainuoja Kṛṣṇos veidą, 84

cituojama, 247

klīm — jos sėkla, 248

Kṛṣṇa garbinamas, 246, 247, 248

Kṛṣṇos fleitos garsai sklinda iš

Brahmos lūpų kaip, 248

suteikia dvasinis mokytojas, 247

suvokia tas, kuris išsivadavo nuo

seksualių troškimų, 248

Kaṁsa

Kṛṣṇa — jo priešas, 242

Kančios

apibūdinamos trejopos, 54

atsidavimo tarnyba nugali, 51

bhaktos jautrūs kitų, 137*bhaktos* laisvi nuo, 134

dėl netikro ego, 46

kas atmena patrauklųjį Kṛṣṇą,

išsivaduoja iš, 124

māyāvādžius veikia materialios,

211

pasirengimas paaukoti kančias vardan

Kṛṣṇos, 101

pažinus tiesą, išsivaduojama iš,

198

pažinus tikrovę, kokia ji yra,

išskylama virš, 127

pirmos kategorijos *bhakta* gali

išvaduoti kitus nuo, 95

sąlygotos sielos kenčia trejopas, 86

sutapatinus save su materialia

energija, 207–208

užmiršus Kṛṣṇą, 47

— Viešpaties užmiršimo rezultatas,

208

Kapila

— amžinas pavidalas, 64

apie spontanišką norą tarnauti Kṛṣṇai,

26

Caitanya mokė to paties, kaip ir, *x*— *mahājana*, 179, 259— *śaktyāveśa-avatāra*, 65— *sāṅkhyā-yogos* kūrėjas, *x*

Kārāṇodakaśayī Viṣṇu

žr. Mahā-Viṣṇu

Kārdami Kapila

— *līlā-avatāra*, 64*Karma-yoga*

Caitanya neužsiima, 6

*Karma-kāṇḍa**Bhāgavatam* aukščiau, 197

grynai ritualinė veikla, 52

Karma-mīmāṁsā

filosofija, 227

pabrėžia beasmenį Absoliuto aspektą,

227

Karvės

pagerbimas, 101

Kastų sistema

žr. *Varṇāśrama-dharma**Kṣatriyos*

— administratoriai, 223

gali būti dvasiniais mokytojais,

243

gimsta iš visatos pavidalo rankų,

90

Vāsudevos pavidalu Kṛṣṇa mašto

apie Save kaip vieną iš, 58

Kešava

pavidalas Mathuroje, 62

simbolių išsidėstymas rankose, 62

— Vāsudevos ekspansija, 59

Kešava Bhārati

išventino į *sannyāsius* Caitanya, *xvi*,

150

priklaušė Śaṅkarācāryos

sampradāyai, 153*Kṣetrajña* energija

gyvos būtybės yra, 207

Kṣīrodakaśayī Viṣṇu

— dorybės *guṇos* inkarnacija, 68

Kṛṣṇa yra priežastis, 78

palaiko kūriniją, *ix*— *puṣa-avatāra*, 63

sukuria Supersielos ekspansiją, 56, 68

Klausimai

Bhāgavatam nėra vien rinkinys

atsakymų į, 141

Caitanyos malone Saṅātana Gosvāmī

pateikė, 41

Naimiśaraṇyos išminčiai iškėlė Sūtai

Gosvāmī šešis, 141

reikia pateikti tam, kuris įsisąmonino

Kṛṣṇą, 243

Saṅātanos Gosvāmī Caitanyai, 43

Klausymasis apie Kṛṣṇą

— būdas gauti transcendentinę žinią,

198

juo prasideda atsidavimo tarnyba,

176

mielas širdžiai, 98

- Parikšitas Mahārāja pasiekė tobulumą, 103
pašalina iš širdies geismą, 262
primena apie Jo pavidalą, etc., 158
suteikia išsivadavimą, 262
— svarbiausias tobulėjimo būdas, 100, 102, 108
- Kosmosas
— Absoliučios Tiesos emanacija, 204
— antrinis Aukščiausiojo produktas, 171, 172, 173
Aukščiausias Dievo Asmuo yra transcendentalus kosmoso reiškiniųjai, 164
— gamtos *gunų* sąveikos rezultatas, 68, 154, 191
glūdi Viešpatyje, 263
ima kurtis, kai Viešpats nužvelgia materialią gamtą, 164, 204
išraišką įgauna per išorinę energiją, 64, 191
māyāvādžiai laiko Absoliučios Tiesos transformacija, 210
māyāvādžiai laiko nerealiu, 171
nėra iliuzinis, 173
sudaro su Absoliučia Tiesa vienvė ir skirtybę, 171
— tikrosios realybės atspindys, 191
— Viešpaties energijos apraiška, 45, 183–184, 209
Viešpaties valia kuriamas, palaikomas ir naikinamas, 190
Viešpats yra priežastis, 263
viskas jame priklauso nuo Višņu, 53
žr. taip pat Pasaulis, materialus
- Kr̥ṣṇa
— Absoliučios Tiesos ramtis, 175
— Absoliuti Tiesa, 53
— Aniruddhos *vilāsa* pavidalas, 61
apreiškia Savo vidinę galią Rādhārāṇī pavidalu, 9
atėjo išvaduoti visų klasių žmones, 224
— aukščiausias besimėgaujantis subjektas, 264
— Aukščiausias Brahmanas, 175, 203
— aukščiausias dvasinio tobulumo simbolis, 250
— aukščiausias dvasinis mokytojas, 44
— aukščiausias mylimasis, 115
— aukščiausias valdovas, 115, 191
— Aukščiausiasis Tėvas, 49
— Aukščiausioji Tiesa, 53
be Kr̥ṣṇos nebūtų Rādhārāṇī, 9
Bhāgavatam niekuo nesiskiria nuo, 141
— Brahmano ramstis, 6
brangus tiktai *bhaktoms*, 51
Caitanya Mahāprabhu yra, 2, 220, 242, 264
Caitanyos pavidalu atlieka Rādhārāṇī vaidmenį, 9–10
— Devakī sūnus, 241
— *dhīra-lalita*, 252
— energijos šaltinis, 168
— galutinis Brahmano pažinimo tikslas, 205
— galutinis prieglobstis, 220
įkūnija Savyje absoliutų tobulumą ir grožį, 240
— Yašodos sūnus, 256
— Karmsos priešas, 242
keturios išskirtinės savybės, 116
Kr̥ṣṇą nuolat medituoja *paramahamsos*, 189
kupinas šešių vertenybių, 54, 78, 80, 83, 125, 175, 203, 208, 246
labai brangus Rādhai, 249
— *llā-avatāra*, 64
lyginamas su dangumi, 188
lyginamas su saule, 1, 45, 91
— Mahā-Višņu priežastis, 78
maloningas Savo *bhaktoms*, 49
— Nandos Mahārājos sūnus, ix, 53, 246
— neišsenkamas viso grožio lobynas, 84
nesiskiria nuo Savo vardo, pavidalo, etc., x
omkāra nesiskiria nuo, 174
omkāroje Kr̥ṣṇą nurodo raidė „O“, 174
panašus į brangakmenį, kai Jį supa *gopės*, 241
pasirūpina atsidavusia siela, ix
patrauklus lyg Kupidonas, 246, 247, 248
— pirmapradis Višņu, 69
reiškiasi penkiomis galiomis, 145

- *sac-cid-ānanda-vigraha*, 178
- sėklą duodantis tėvas, 13
- simbolių išsidėstymas rankose, 63
- slypi už kiekvieno *Ātmārāmos* posmo žodžio, 127
- stovi triskart išlenkęs kūną, 256
- sujaudintas *Rādhārāṇī* asmenybės savitumo, 116
- Supersiela, 78
- susižavi Savo Paties grožiu, 81, 249
- suvokiamas per atsidavimo tarnybą, 176
- svarbiausias Viešpaties vardas, 189
- šešiasdešimt keturios savybės, 115–116
- tapatus Savo šventam vardui, 157, 159
- tiesiogiai egzistuoja Savo vidinėje galioje, 53
- vadinamas Govinda, 54
- vadinamas Madana-mohana, 80, 83
- valdomas *Rādhārāṇī*, 116
- Vasudevos ir Devakī sūnus, 189
- visa ko centras, 51
- visa ko savininkas, 54
- visa ko šaltinis, 31
- visada atrodo kaip šešiolikmetis, 73
- visi *ātmārāmos* linkę garbinti, 132
- viską apimantis, visur esantis, 125, 250
- visų ekspansijų pradžia, 10
- visų inkarnacijų užuomazga, 116, 246
- visų malonumų šaltinis, 124, 249
- visų manifestacijų prieglobstis, 53
- visų mistinių jėgų valdovas, 76
- visų patraukliausias, 189, 200, 264
- visų priežasčių priežastis, 53, 78, 189–190, 194, 246
- visų pusdievių valdovas, 78
- visų sielų siela, 55
- visų *Viṣṇu-tattvū* valdovas, 78
- žavi *Nārāyaṇa*, 249
- žavi vyrus ir moteris, 248
- žodis *kṛṣṇa* nurodo aukščiausią žinojimą, 208
- žr. taip pat* Dievas; Aukščiausias Viešpats
- Kṛṣṇa Caitanya
- žr. Caitanya Mahāprabhu*
- Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī
- aprašo Caitanya, kaip Patį Kṛṣṇa, 14
- *Caitanya-caritāmṛtos* autorius, 15
- istorija, 15–16
- išreiškia pagarbą mokinių sekai, 5
- pasisėmė žinių iš Gosvāmių, *xix*
- Kṛṣṇaloka
- glūdi Kṛṣṇos mąstymo energijoje, 64
- trys dalys, 62
- žr. taip pat* Pasaulis, dvasinis; Goloka Vṛndāvana
- Kṛṣṇos ekspansijos
- aprašymas, 57–60
- jū — galybė, tačiau jos yra vienas ir tas pats Dievo Asmuo, 58
- kiekviena jū — skirtinga individualybė, 57
- niekuo nepanašios į paprastų *yogū* ekspansijas, 57
- Kṛṣṇos fleita
- jos garsai pasiekia Brahmos ausį *om mantros* pavidalu, 248
- jos garsai, sklisdami iš Brahmos lūpų, tampa *gāyatrī*, 248
- sužavi sėkmės deive, 124
- vilioja *gopes*, 17, 31
- Kṛṣṇos lotoso pėdos
- atsidavimo tarnybos tikslas, 23
- Brahmā pagarbiai nusilenkė prie, 79
- didūs protai atsiduos, 194
- dovanojamos tam, kuris klausosi apie Jį, 127
- galutinis prieglobstis, 117, 217
- Ganga išteka iš pirštų, 136
- gopiū* širdys tarsi lapai, nukritę prie, 84
- Kāliyą spardė, 249
- kas užsiima sausa proto spekuliacija, neranda prieglobsčio prie, 128
- Lakṣmī tobulumą pasiekė tarnaudama, 103
- meditacija į, 261
- nuogaštavimai išnyksta prisilietus prie, 182

- pasiekiamos per dvasinio mokytojo malonę, 90
- pašlovina Vrajabhūmi žemė, 135
- puolama, jeigu neieškoma prieglobsčio prie, 177
- širdis susieta meilės saitais su, 188
- šventieji visada trokšta regėti, 164
- Vedos* garbina, 154
- Kr̥ṣṇos pavidalas**
- amžinai būdingas tiktai Kr̥ṣṇai, 83
- amžinas, kupinas palaimos ir žinojimo, 208, 209
- apsireiškia per vidinę galią, 191
- bet kuri dalis atlieka kitų dalių funkcijas, 14
- Bhāgavatam* kalba apie, 191
- *brahmajyoti* šaltinis, 204
- kas nesupranta Kr̥ṣṇos kūno esmės, tampa Kr̥ṣṇos priešu, 219
- Kr̥ṣṇos pavidalą slepia *brahmajyoti*, 203–204
- kvailiai išjuokia, 177
- māyāvādžiai* laiko materialiu, 149, 209, 210, 211
- medituoti rekomenduoja *sāṅkhya-yoga*, *x*
- negali būti net kalbos apie meilę Dievui, nepažinus, 187
- nėra materialus, 165, 187, 204, 209
- reiškiasi trim aspektais, 57–60
- skatina su atsidavimu tarnauti, 128
- spindesys sklinda iš, 55, 177
- sudarytas iš amžinybės, palaimos ir žinojimo, 246
- šventi vardai nesiskiria nuo, *x*
- transcendentiniai bruožai, 53–54, 80, 115
- transcendentinių malonumų išikūnijimas, 177
- Kr̥ṣṇos sąmonė**
- absoliutus mokslas, *xi*
- Advaitācārya apsieiškė skleisti, 15
- aukščiausi jos jausmai, 255
- bhaktas* Kr̥ṣṇa įgalioja skleisti, 23
- Caitanya moko įsisavinti jos mokslą, *xi*
- dvasinis gyvenimas įmanomas tik, 117
- iškelia aukščiau materialios gamtos lygmens, 4
- išsivadavimo stadijos požymis, 169
- išsivadavusios sielos visada joje, 47
- joje esantys išsiugdo visas taurias savybes, 95–96
- jau pažino Brahmaną, 128
- supranta, kad nėra didesnių turtų už meilę Rādhā-Kr̥ṣṇai, 260
- žino viską, 43
- jos pagrindinis principas, 8
- kas išmano jos mokslą yra dvasinis mokytojas, 245–246
- kas nusiplauna materijos nešvarybės, gali atsidėti veiklai su, 131
- kickvienas gali pasikelti į Kr̥ṣṇos sąmonės lygį, 135
- kiekvienas, kuris nėra joje, skęsta kvailybėje, 154
- meilės Dievui ugdymas, 176
- neskiria dėmesio pusedievių garbinimui, 25
- Pats Aukščiausiasis tampa atpildu už visišką, 127
- penktasis žmogaus siekių matavimas, 176
- proto kontrolė, jį įtraukiant į, *x*
- reiškia suvokti, kad tarp Viešpaties ir Jo vardo nėra skirtumo, 156
- reiškia visada galvoti apie Kr̥ṣṇos žaidimus, 261
- Šaṅkara užtemdė, 174
- sunaikina norą ieškoti materialių džiaugsmų, 48
- taikymas gyvenime, 109
- tie, kurių ji netraukia, yra tarsi varnos, 262
- tikroji sąmonė, 86
- tikroji šlovė ateina su, 259
- tikroji šviesa, 49
- tyri *bhaktos* visuomet užsiėmę veikla su, 235
- žmogaus Kr̥ṣṇos sąmonėje savybės, 97
- žr. *taip pat* Atsidavimo tarnyba; *Bhakti*
- Kr̥ṣṇos šlovinimas**
- tyri *bhaktos* visada šlovina Kr̥ṣṇą, 110–111
- Kr̥ṣṇos žaidimai**
- amžini, 73

- apreiškiami per vidinę energiją, 9
atskirai aprašyti Dešimtoje Giesmėje, 190
- bhaktos* visada atmena, 109
- Caitanya ir Rāmānanda Rāya kalbėjosi apie, 258
- galima suvokti, klausantis Caitanyos ir Rāmānandos Rāyos pokalbių, 265
- geriausia giesmė apdainuoja, 261
— geriausia klausymosi tema, 261–262
- Gītoje* ir *Bhāgavatam*, 189–190, 230
išsivadavęs žmogus sugeba suprasti, 199
— išskirtinė Kṛṣṇos savybė, 116
kaip Supersielos ir Brahmano, 81
Kṛṣṇa nesiskiria nuo, *x*
Kṛṣṇos mąstymas vadinamas Jo žaidimais, 59
- Kumāros susižavi, 128
- kupini dvasinės įvairovės, 178
- laimė, radus jų prieglobstį, 261
- lyginami su žemės sukimusi aplink saulę, 73
- māyāvādžiai* laiko materialiais, 178, 210–211
- parodo, kaip Jis iš tikrųjų gyvena, 261
- paskutiniai, 119
- piemenuko — patys svarbiausi, 81
- Rādhā nuolat galvoja apie, 252
- Rāmānandos Rāyos suvokimas apie juos — pats kilniausias, 264
- rāsa-līlā* — patys iškilniausi, 17
- reikia klausytis ką kalba *bhakta* apie, 229
- reikia nuolat galvoti apie, 261
- Rūpa Gosvāmī atrado jų vietas, *xix*
su Rādhā plėtojosi *gopių* malone, 254
su Rādhārāṇī, 8, 239–243
- Šukadevą Gosvāmī patraukė, 124, 128, 199–200
- suvokia tik iškilnūs *bhaktos*, 250
- šlovina *gopes*, 249
- tarsi Gangos bangos, 73
- traukia bendrauti su Kṛṣṇa, 127
- traukia išsivadavusius impersonalistus, 214
- Vṛndāvanoje, 261
- Kumāros atstovauja žinojimui — vienam Kṛṣṇos turtingumo aspektų, 72
- Brahmā — tėvas, 79
— *līlā-avatāros*, 64
— *mahājanos*, 179, 259
— netiesioginiai *avatāros*, 72
patraukė *tulasī* lapelių aromatas, 200
— *śānta-bhaktos*, 29
susižavėjo Kṛṣṇos žaidimais, 128
sužavėti Viešpaties savybių, 215
- Kūnas, dvasinis
aukščiau juslių, proto ir intelekto, 257
suteikia Aukščiausias Viešpats, 128
- Kūnas, materialus
bhaktos mažina poreikius, 25–26
daugybė žmonių įsitikinę, kad kūnas yra jų tikrasis „aš“, 136
gaunamas, atsižvelgiant į veiklą, 47
gimdo geismą, 247
grubųjį sudaro penki pradmenys, 86
įgyjamas per materialią sąmonę, 257
iškreiptai atspindi seksualius troškimus, 248
kančių priežastis yra, 44
kas juo save laiko, negali tikėtis Viešpaties malonės, 217
Kṛṣṇa ir Jo palydovai neturi nieko bendra su, 256
mahā-mantra išvaduoja iš jo aplinkybių, 157
materiali veikla vyksta per, 253
nėra tikrasis „aš“, 45
saistomas įvardijimų, 26
sąlygoja gryną dvasiā, 212
sąlygota siela išstrigusi, *xii*
skiriasi nuo sielos, 167, 171
subtilųjį sudaro trys pradmenys, 86
sudarytas iš žemesniosios gamtos, 11
vardas ir šlovė išnyksta kartu su, 259
— veiklos laukas, 46
žmonės tapatina save su, 171
- Kupidonas
Kṛṣṇa nugali Kupidono puikybę, 83
Kṛṣṇa patrauklus lyg, 246, 247, 248
- Kūrīnija (kūrimas)
Absoliuti Tiesa yra priežastis, 209
dvasiniame pasaulyje kūrimas nevyksta, 64
glūdi Absoliučios Tiesos kūne, 192
— išorinės energijos funkcija, 240
Kṛṣṇos ekspansijos ateinančios į, 67
lyginama su miražu, 191

Nārāyaṇa anapus, 167
 nesuvokiamos Viešpaties energijos
 pasklidusios visoje, 123
 palaiko Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, *ix*
 pusdieviai padeda tvarkyti, 239
 Viešpaties spindėjimas pripildo, 204
 Viešpats egzistavo prieš, 184, 194
 Viešpats su ja sudaro vienovę ir
 skirtybę, *x*, 192, 197–198
 Viešpats — visų kūrinių šaltinis, 190

L

Laikas

tyrų *bhaktų* neveikia, 107

Laimė

atsidavus Kṛṣṇai, 45
bhaktos vienodai sutinka kančią ir,
 118
 jos šaltinis — meilė Dievui, 230
 materialį patiriama garbinant
 pusdievius, 262
 radus prieglobstį pasakojimuose apie
 Rādhā-Kṛṣṇą, 261
 sąlygotų sielų netikra, 48
 tuos, kurie vaikosi materialios laimės,
 valdo *mahāmāya*, 239

Lakṣmī

— prie Viṣṇu krūtinės, 233, 234
 tobulumą pasiekė tarnaudama Kṛṣṇos
 lotoso pėdoms, 14, 103
žr. taip pat Sėkmės deivė

Lakṣmīdevī

Caitanya vedė, *xiv*

Lakṣmī-Nārāyaṇa

Nārāyaṇa garbinamas kaip, 9–10

Lakṣmīpati Tīrtha

žr. Mādhavendra Purī

Lalitā

— artima Rādhos palydovė, 251
 — *gopė*, kurią žavi Kṛṣṇa, 249

Liepsna

Absoliuti Tiesa lyginama su, 167

Lilā

žr. Kṛṣṇos žaidimai

Lilā-avatāros

dvidešimt penkių sąrašas, 64
 kuria inkarnacijos tipui priklausantys
svām̐śa pavidalai, 63

Lytinis gyvenimas (seksas)

dvasiniame gyvenime, 248
 dvejopo pobūdžio dvasinis, 248
 kiekvieną vyrą pančioja, 3
 Kṛṣṇos begėdiškos šnekos apie, 252
 materialus yra šlykštus, 248
 pirminis ir grynas, 195
 reikalingas pradėti vaikams
 materialiame pasaulyje, 14
 sąlygotas sielas pavergęs, 261
 seksualinis svaigulys, 253
 suvokti Rādhā-Kṛṣṇos, 254
 verčia judėti materialų pasaulį, 195
 Viešpats Caitanya sankcionavo
 reglamentuotą, 3

M

Madana-mohana

dvasiniame pasaulyje Kṛṣṇą vadina,
 80, 83
 Sanātana Gosvāmī pastatė šventyklą,
 117

Madana-mohanos *vigraha*

— Dievybė, padedanti daryti pažangą
 Kṛṣṇos sąmonėje, 15–16

Mādhava

simbolių išsidėstymas rankose, 62
 — Vāsudevos ekspansija, 59

Mādhavendra Purī

— Advaitos ir Nityānandos dvasinis
 mokytojas, 245

Īśvara Purī — jo mokinyš, *xv*

mokinių sekoje, 12

— *sannyāsis*, 245

Madhura-rati

— penkta meilės Dievui stadija, 28

Madhusūdāna

— Saṅkarṣaṇos pavidalas, 59
 simbolių išsidėstymas rankose, 62

Madhvācārya

parašė *Vedāntos* komentarus, 163

Mahābhārata

Bhāgavatam — jos aiškinimo tęsinys,
 189

kalba apie *omkāros* svarbą, 174

liudija, kad Caitanya yra Patsai

Kṛṣṇa, *vii*

sudūrė Vyūsa, 190

- vadinama *smṛti-prasthāna*, 162
Mahābhāva
 Rādḥā — jos išsikūnijimas, 250
 — suintensyvėjusi malonumo galia, 250
Mahādeva
 žr. Šiva
Mahājanos
 citi pėdomis, 179
 sąrašas dvylikos, 179–180, 259
 Šiva yra vienas iš, 163
Mahāmāyā
 garbinama dėl materialių turtų, 240
 — iškreiptas Viešpaties turtingumo atspindys, 239
 — materialaus pasaulio prižiūrėtoja, 239
 siekiantys materialios laimės patiki reikalus *mahāmāyai*, 239
 žr. *taip pat* Durgā
Mahā-mantra
 Caitanyos dvasinis mokytojas Jam liepė giedoti, 153
 giedodamas Caitanya tampa tarsi beprotis, 71, 157
 išvaduoja iš materijos nešvarybių, 173
 išvaduoja nuo „aš“ bei „mano“ idėjų, 155–156
 Kali-yugoje išsivadavimas pasiekiamas kartojant, 161, 177, 199
 kas padaro pažangą ją kartodamas, gauna *gāyatrī-mantra*, 247
 meilė Dievui giedant, 159
 norint pasiekti aukščiausią lygmenį, pakanka kartoti, 248
 paprastiems žmonėms patariama giedoti, 161
 reikšmė, 155–156
 reiškia ir kreipimąsi į Caitanya bei Nityānandą, 11
 sukaupia savyje visus *Vedų* ritualus, 157
 — *Vedāntos* esmė, 157
Mahā-purāṇa
 žr. *taip pat* Śrīmad-Bhāgavatam
Mahātmos
 retai sutiksi, 194
 žr. *taip pat* Bhaktos
Mahat-tattva
 Vāsudeva — jos viešpataujanti Dievybė, 67
 Mahā-Viṣṇu
 Advaitācārya — ekspansija, 15
 — pirmą kartą visų visatų Supersiela, 68
 — pirmoji inkarnacija materialiam pasauliui, 67
 priežastis — Kṛṣṇa, 78
 — *puruṣa-avatāra*, 63
 Saṅkarṣaṇa — šaltinis, 10
 susijungia su Savo žmona Māyā, 13
 suteikia išraišką šešiolikai pradinėms energijoms, 67
 visatos išeina iš Jo kūno porų, 68
 žavisi Kṛṣṇa, 249
Māyā
 apibrėžimas, 48
 Aukščiausias Viešpats nepavaldu, 2
bhaktos išsivadavo iš kerų, 129
 Caitanyos malone išstruktūruota iš, *xii*
 impersonalistai mano, kad santykius su Kṛṣṇa pagimdo, 235
 jos įtaką nugali tyra atsidavimo tarnyba, 26
māyāvādžiai mano, kad įvairovė yra, 150
māyāvādžiai mano, kad Kṛṣṇos pavidalas yra, 149
māyos pozicijos pažinimas, 52
 moteris — tvirtiausios jos granginės, 3
 Šiva įgauna daug pavidalų, sąveikaudamas su, 69
 tarsi tamsa, 91
 — tiesioginė materialios gamtos priežastis, 67
Māyāpuras
 Caitanya gimė, *xiii*
 gyvena Hari pavidalas, 62
Māyāvādžiai
 Absoliučią Tiesą laiko beamsene, *ix*, 4, 207
 atmets Vyāso iškeltus faktus, 210
 bando įtvirtinti transformacijos teoriją, 210
bhaktos niekad nesutinka su, 211
 Caitanya atvertė, 175–180
 daro skirtumą tarp Kṛṣṇos ir Jo kūno, 161
 daug pavojingesni už budistus, 209
 filosofijos aprašymas, 149
 filosofijos esmė, 164

- gyvą būtybę laiko Aukščiausiuoju, 214
- iš tikrųjų nėra išsivadavę, 90
- išjuokia Kṛṣṇos žaidimus, 178
- jų *Vedāntos* komentarus skaityti pavojinga, 209
- mano, kad Dievas pavaldus materialioms sąlygoms, 1–2
- mano, kad Viṣṇu yra materialios gamtos produktas, 165
- mėgdžioja *gopes*, 256
- negali ištarti transcendentinių garsų, 157
- neigia Dievo pavidalą, 209, 210
- nėra nei visa žinantys, nei nepriklausomi, 193
- nesugeba atsidėti tikrai atsidavimo tarnybai, 210
- nesugeba paaiškinti gyvų esybių nelaisvės priežasties, 169
- nesugeba suvokti esybių ir Aukščiausiojo santykių esmės, 146
- neteisingai interpretuoja *Vedāntą*, 150
- netiesiogiai skelbia budizmą, 209, 214
- sako, kad Absoliutas neturi savybių, 27
- teigia, kad materialus pasaulis iliuzinis, 173, 210
- vengė Caitanyos malonės, 149–150
- žr. *taip pat* Impersonalistai; Ateistai; Šaṅkarācārya
- Maldos**
- Akrūra tobulumą pasiekė melsdamasis, 103
- Bhaṭṭācārya ėmė melstis Caitanyai, 215
- Bilvamaṅgalos Tṭhākuros, 110
- Caitanyos *Śikṣāṣṭaka*, *xxiii–xxiv* garbinant Dievybę, 143
- kalbėti maldas — viena atsidavimo tarnybos taisyklių, 102
- Kṛṣṇos grožis jomis nenusakomas, 84
- personifikuotų *Vedų*, 76–77
- Rūpos Gosvāmī Caitanyai, 19–20
- Sanātanos Gosvāmī, 110, 120
- Viešpačiui Caitanyai, 35
- Viešpaties Brahmos, 76, 219
- Malonė** (gailėstingumas)
- aistra ir pyktis — negailėstingi, 86
- Aukščiausią Viešpatį galima suvokti tik per Jo, 184
- be Caitanyos malonės neįmanoma suvokti *Bhāgavatam*, 141
- bendraudant su nedorėliais netenkama gailėstingumo, 98
- bhakta* gailėstingensnis už Patį Viešpatį, 216
- bhakta* visada pasikliauja Kṛṣṇos, 118
- bhaktų* malonė pasauliečiams, 223
- Caitanya yra visų malonių šaltinis, *xii*, 218
- kad taptum tyru *bhakta*, būtina užsitarnauti tyro *bhaktos*, 93, 94, 182
- kas laiko save kūnu, negali tikėtis Viešpaties, 217
- kiekvienas gali išisąmoninti Kṛṣṇą per Kṛṣṇos, 135
- Kṛṣṇa iš Savo malonės dvejetainiai moko *bhaktas*, 93
- Kṛṣṇa nužengia iš Savo, 81
- niekas nesuvokia dvasinės energijos be Viešpaties, 254
- Rādhā-Kṛṣṇos žaidimai plėtojosi *gopių*, 254
- reikalinga dvasinio mokytojo, 23, 120
- tikėtis Kṛṣṇos malonės — viena atsidavimo tarnybos taisyklių, 102
- tikrąją Caitanyos esmę galima suvokti per Rūpos Gosvāmī, 264
- tyras *bhakta* gailėstingas nekaltiems, 95
- turime gyventi iš Dievo, 184
- Vedų* raštija yra Kṛṣṇos, 49
- Viešpaties galima patirti per tyro *bhaktos*, 218
- visi mes gyvi Viešpaties malone, 204
- Malonumas, etc.**
- amžinai išsivadavusių sielų, 86
- bhaktos* nepriklausomi nuo materialaus, 134
- Brahmano patyrimas teikia menką, 160
- gopių*, kai jos mato Rādhā ir Kṛṣṇą drauge, 254
- klausydami apie Kṛṣṇos savybes, *bhaktos* patiria, 115
- Kṛṣṇa apreiškia *hlādinī* galią, kad patirtų, 250
- Kṛṣṇai teikia atsidavimo tarnyba, 51
- Kṛṣṇa — malonumų šaltinis, 124, 249

- Kršnos pavidalai teikia *bhaktoms*, 62
 Kršnos pavidalas — įsikūnijimas
 transcendentinių, 177
māyāvādžiai pripažįsta ir atmeta
 materialius, 211
 meilės Dievui, 111
 mokinio tobulėjimas dvasiniam
 mokytojui teikia, 160
 Rādhā vienintelė, kuri gali suteikti
 Kršnai, 265
 Rādhos ir Kršnos susitikimų su
gopėmis, 255
 Rādhos kūnas yra raida
 transcendentinio, 251
 reikėtų atsaisyti ir apsigyventi
 Vṛndāvanoje, 261
 transcendentinį patiria tikrai *bhaktos*,
 117
 transcendentinių malonumų meilės
 vandenynas, 159
 vadinamas *brahmānanda*, 124
 varnų, 262
 Viešpaties palaimos prade galima
 aptikti Jo malonumo galią, 208
 visos gyvos būtybės ieško, 9
- Maṅgala āraṭi*
 Caitanya nuėjo į, 216
- Mañjarī*
 — artimos Rādhos pagalbininkės, 254
- Mantros*
 Caitanya pamini, 142
Vedų prasideda skiemeniu *om*, 174
- Manu
 skaičius, 69
- Manvantara-avatāros*
 neįmanoma suskaičiuoti, 69
 sąrašas keturiolikos, 64
- Materialistai
bhaktos nelenktyniauja su, 197
 mano, kad nėra kito kūrėjo, išskyrus
 juos pačius, 192
 nesupranta Caitanyos, 265
- Materija
 apvaisinta gyvomis būtybėmis, 67
 dvasinė siela nėra, 44
Gītoje siela skiriama nuo, 6
 Kršna valdo materijos visumą, 193
 Kršnos pavidalas nepasiekiamas
 reakcijoms, 187
 kūrimo tikslu Viešpats nužvelgia, 194
 materialistai mano, kad ji savaime
 įgauna formą, 192
- žemesnė energija, 207
- Mathurā
 apsireiškę keturrankiai Kršnos
 pavidalai, 59
 gyventi Mathuroje — viena
 atsidavimo tarnybos taisyklių,
 102
 keturi pavidalai saugo, 63
 meilės tarnystė joje kiek suvaržyta, 29
 visada gyvena Kešavos pavidalas, 62
- Matsya
 — *lilā-avatāra*, 64
- Meditacija
 aprašoma *yogū*, 133
 geriausia — galvoti apie Kršnos
 žaidimus, 261
 į Rādhā-Kršnos lotoso pėdas, 261
 į Višņu pavidalą, *x*
yogai mistikai medituoja lokalizuotą
 Višņu, 132
 neatveda į tobulumą, 51
 nėra būtina atsidavimo tarnyboje,
 105
 nėra tiesioginis savęs realizacijos
 metodas, 86
 Rādhā-Kršnos santykių, 257
 — savęs realizacijos metodas Satya-
 yugoje, 70
 tėra proto veikla, 4
- Meilė Dievui
 aprašoma *vaišṇavų* raštijoje, 8
 brandą pasiekusi atsidavimo tarnyba
 yra, 49
 — būtina sąlyga, norint įvertinti
 Kršnos grožį, 84
 Caitanya užlieja ateistus, 149
 Caitanya veltui dovanoja, *xii*, 2, 6,
 264
caṅḍālos gali išsiugdyti, 188
 dvi jos ekstazės dalys, 27
 glūdi kiekviename mūsų, 25
 iki jos lygio galima pakilti per tyro
bhaktos malonę, 93, 98
 išsiugdyti padeda dvi savybės, 107–
 108
 jos potvynį sukėlė Caitanya, 148
 jos vaisiaus ragavimas, 25
klim yra jos sėkla, 248
 Kršnos sąmonė — jos ugdymas, 176
 Kršnos žaidimai gali ja užlieti visą
 visatą, 81
 — laimės versmė, 230

lyginama su saulės šviesa, 108
mahābhāva — aukščiausios meilės
 Kṛṣṇai išraiška, 250
 nepažinus Kṛṣṇos pavidalo, negali
 būti net kalbos apie, 187
 niekas negali suprasti žmogaus, kuris
 išsiugdė meilę Kṛṣṇai, 111
 pasiekęs, nebeturi ko siekti, 260
 pasiekiami *mahā-mantros* dėka, 158,
 159
 pasiekiami studijuojant *Bhāgavatam*,
 188
 pasiekusi asmeninių santykių su Juo
 lygi, 231
 — paslėptas lobis, 49
 pažadinama klausantis apie Kṛṣṇą,
 100
 — penktasis žmogaus siekių
 matavimas, 159
premā — aukščiausia jos pakopa,
 109
 santuokinė meilė — aukščiausias jos
 lygis, 235
 skirtumas tarp geismo ir, 247
 — tikrasis atsidavimo tarnybos
 tikslas, 91
 — tikrasis gyvenimo tikslas, x, 51,
 108, 158, 184, 185, 187, 199,
 213, 230
 — tikroji *Vedāntos* paskirtis, 176
 — tyrumo etalonas, 253
Vedų raštų esmė — pasiekti, 159
 — vertingiausia brangenybė, 260
 vystymosi etapai, 27–29

Mėnuo
 Caitanyos pateka, 10
 Kṛṣṇos veidas lyginamas su, 84
 Nityānanda lyginamas su, 5

Mirtis
 ateistai negali išsigelbėti nuo, 194

Mistinė yoga
 leidžia pažinti Supersielą, 54

Mistinės jėgos
 Brahmā pavogė Kṛṣṇos karves,
 pasitelkęs savo, 77

Mohinī
 — *līlā-avatāra*, 64
 nėra amžina inkarnacija, 64

Mokinių seka
Bhāgavatam pasiekia mus per, 183
Gītoje Kṛṣṇa apibūdina, 12
 transcendencija pažįstama per, 156

žinios tobulos, kai perduodamos per,
 12
žr. taip pat Dvasinis mokytojas

Mokslininkai
 įsitikinę, kad Saulė — visatos šaltinis,
 193
 nepajėgia aprėpti Viešpaties galių, 76
 visiškai priklausomi nuo daugybės
 dalykų, 193

Monistai
 sako, kad *brahmajyoti* yra
 Aukščiausiasis, 179
 vadinami Brahmano garbintojais, 127

Monizmas
 kas juo seka, praranda savo tikrąjį
 identitetą, 50
 netiesiogiai skatina kūnišką seksą,
 195
 Śaṅkara norėjo įtvirtinti jo doktriną,
 178

Moterys
 asmenys pernelyg prisirišę prie, 98
 gali pasiekti būties tobulumo pakopą,
 135
 Kṛṣṇa labai patrauklus visoms, 115
 Kṛṣṇa žavi vyrus ir, 248
 — *māyos* tvirčiausios grandinės, 3
 materialios dainos pasakoja apie vyro
 ir moters meilę, 261

Mukti
 — bausmė tyriems *bhaktoms*, 219
žr. taip pat Išsivadavimas

N

Nadija
 Caitanya gimė, *xiii*
 — garsus mokslų centras, *xiv*
 — *vaiṣṇavų* namai, *xv*

Naimiṣāranyos išminčiai
 iškėlė Sūtai Gosvāmī šešis klausimus,
 141
 labai trokšta suprasti *Bhāgavatam*,
 199
 teiraujasi apie *Vedų* esmę, 189

Nanda Mahārāja
 Kṛṣṇa — sūnus, 54, 63, 246
 su Kṛṣṇa sieja tėviška meilė, 29
 Vidyādharcita užpuolė, 182

Nārada Muni

apie *māyā*, 47–48apie *varṇāśrama-dharma*, 90

— atsidavimo tarnybos inkarnacija, 65, 72

Brahmā aiškina jam *Bhāgavatam*, 183

laiko Kṛṣṇą Aukščiausiu Viešpačiu, 189

— *līlā-avatāra*, 64— *mahājana*, 179, 259— netiesioginė *avatāra*, 72

Parvata Muni vadina jį filosofiniu akmeniu, 139

— *śaktyāveśa-avatāra*, 65

stebisi Kṛṣṇos ekspansijomis, 57

užsitarnavo *bhaktų* prielankumą, 23

— Vyāsadevos dvasinis mokytojas, 89

Nārada-pañcarātra

apie

*bhāv*os būseną, 108*mahā-mantros* galią, 157

transcendentinius garso virpesius, 173

Nārāyaṇa

anapus kūrinijos, 167

Caitanya šlovinamas kaip, 176

Caitanya švytėjo tarsi, 153

dvidešimt Jo reprezentacijų

dvasiniame danguje, 62–63

įvairiais pavidalais viešpatauja

Vaikuṅthos planetose, 13

Jo *bhaktos* pasiekia Vaikuṅthą, 119Jo *bhaktų* reta, 260

Jo pažinimas nėra pilnavertis, 240

Kṛṣṇa apsirėiškė Devakī kaip, 58

Kṛṣṇa — šaltinis, 84

neturi Kṛṣṇos švelnumo ir didžiadvasiškumo, 84

pavidalai atsiranda iš, 59

penki ypatingi broožai, 116

simbolių išsidėstymas rankose, 62

šlovinamas kaip Lakṣmī-Nārāyaṇa, 9–10

— transcendentinis Viešpats, 240

— Vāsudevos ekspansija, 59

Vedānta — Jo žodžiai, 162*Vedos* atsiranda iš Jo kvėpavimo, 162

vertenybės, 83

viską turime paskirti Nārāyaṇai, 227

Vyāsadeva — Jo galios inkarnacija, 162, 183, 198

žavisi Kṛṣṇos grožiu, 81, 249

žr. *taip pat* Aukščiausias Viešpats; Viṣṇu

žr. Vaikuṅtha

Nara-nārāyaṇa

— *līlā-avatāra*, 64— *vaibhava* inkarnacija, 64

Narottama dāsa Ṭhākura

Gaṅgānārāyaṇos Cakravartī dvasinis mokytojas, 245

giesmė, 148

gimė ne *brāhmaṇų* šeimoje, 142

meldžia Caitanyos malonės, 15

Neišmanymas

Absoliučiai Tiesai svetimas, 172

gaubia materialią gamtą, 140

gyvos būtybės kenčia dėl, 49

jo užvaldyta dvasinė energija vadinama ribine, 250

jo veikiami *māyāvādžiai* teigia, kad pasaulis iliuzinis, 173neišmanymo *guṇ*os sąmonės produktai, 68

žmonės siekia gero vardo ir šlovės dėl, 259

Nemirtingumas

Dievo ir gyvų būtybių, 1

Netikras ego

išsivadavusios sielos neturi, 169

nėra tikrasis „aš“, 45

pririša prie kūno ir šalutinių jo produktų, 48

subtilus pradmuo, 168

transmigracija vyksta dėl, 46

Nīlāmbara Cakravartī

— Śacīdevī tėvas, *xiii*

Nimāi

Caitanyą motina vadino, *xiii*

Nirvāṇa

Vaikuṅthos planetos aukščiau, 228

Nityānanda Prabhu

Advaita Prabhu pavaldus, 147

— Balarāma, 14–15

Caitanya liepė pamokslauti, *xv*

lyginamas su mėnuliu, 5

Mādhavendra Purī — Jo dvasinis mokytojas, 245

patarė Kṛṣṇadāsai Kavirājai vykti į Vṛndāvaṇą, 15

— pirmoji Kṛṣṇos energijos manifestacija, 5

— pirmoji Viešpaties ekspansija, 145

- priklauso *Višnu-tattvos* kategorijai, 146
 — *Šaṅkaršaṅos* manifestacija, 10
- Nyāya-prasthāna*
Vedānta yra, 162
- Nṛsimha*
 — *lilā-avatāra*, 64
 — Pradyumnos *vilāsa* pavidalas, 61
 rūstus demonams, švelnus *bhaktoms*, 222
 simbolių išsidėstymas rankose, 63
- Nṛsimha-caturdaśī*
bhaktos privalo švęsti, 143
- Nuodėmės
 didžiausia — *Kṛṣṇos* kūną laikyti materialiu, 177
Kṛṣṇa apsaugo *bhaktas* nuo, 104, 124–125, 228
 padarytos pasikliaujant švento vardo kartojimo galia, 24, 101
 užkietėję nusidėjėliai nė kiek nebijo daryti, 138
 Viešpats apvalo *bhaktos* širdį nuo, 188
- Nusižengimai (įžeidimai)
 didžiausias — laikyti, kad *Višnu* ir gyvos būtybės yra to paties lygio, 167
 didžiausias — lyginti ką nors su Dievu, 182
 didžiausias — manyti, kad *Kṛṣṇos* kūnas materialus, 177, 178
 garbinant, apibūdino *Caitanya*, 143
 kas įžeidžia *bhaktas*, praranda viską, 182
 prieš šventąjį vardą, 24, 101
 prieš Viešpatį verčia sąlygotą sielą pulti, 182
 užsiimantys sausa proto spekuliacija puola dėl, 128

O

- Oṃ namo bhagavate vāsudevāya* cituojama, 189
- Oṃkāra*
 — dieviškoji *Vedų* esmė, 183
 — garsinė Viešpaties forma, 210
Kṛṣṇos fleitos garsai pastekia Brahmos ausį kaip, 248

- māyāvādžių* laikomas materialiu, 174
 nesiskiria nuo *Kṛṣṇos*, 174
 neturi materialaus pavidalo, 174
 nusako mūsų santykius su Viešpačiu, 248
oṃkāra aiškina *gāyatrī mantra*, 183
 — pirminė visų *Vedų* reprezentacija, 174
 sudarytas iš trijų raidžių, 248
 — svarbiausias garsas *Vedų* himnuose, 210
vaiṣṇavų aiškinimu, 174
 — visų energijų sanaupta, 173
- Ṭoṭa-gopīnātha
 šventykloje išėjo *Caitanya*, xx

P

- Padma Purāṇa*
 apibūdina *bhaktos* požymius, 142
 apie
bona fide dvasinį mokytoją, 246
māyāvādī filosofijos pavojingumą, 163–164
prasādos valgymą, 216
 pusdievių garbinimą, 52
 tai, kad *Śiva* yra *Šaṅkara*, 214
 pateikia tyro atsivadavimo pavyzdį, 110
 svarbiausiu pripažįsta *Kṛṣṇos* vardą, 189
 užsimena apie *Bhāgavatam*, 195
- Padmanābha*
 — *Aniruddhos* pavidalas, 60
- Pañcarātra*
 ir *Vedānta* yra viena ir tas pat, 162
 tų, kurie nesilaiko jos principų, negalima lyginti su *bhaktom*, 235
 — *Vedų* liudijimas, 205
- Parā* energija
 Paties Viešpaties energija, 169
- Paramahamsos*
 iki jų lygio pakylama, sutikus išklausti *Bhāgavatam*, 199
 medituoja *Kṛṣṇą*, 189
 tik jie sugeba pajusti *rāsos* šokio skonį, 191
 ? — taip pat *Bhaktos*

Paramātmā

- dalinė Caitanyos reprezentacija, 6
- etapas siekiant galutinio pažinimo, 205

garbina *yogai* mistikai, 32

Jos pažinimas dar nėra visiškas, 240

Kr̥ṣṇa yra Paramātmos siela, 55

visų kūnuose, 55

Paramparā

žr. Mokinių seka

Parā-prakṛti

— aukštesnioji energija, 168

Paraśurāma

— inkarnacija, nugalinti blogio pradus, 65

— *lilā-avatāra*, 64

— netiesioginė *avatāra*, 72

— *śaktyāveśa-avatāra*, 65

Parīkṣitas Mahārāja

— *bhāvōs* pavyzdys, 109

tobulumą pasiekė klausydamasis, 103

Pārvaṭī

grožiu trokšta prilygti Rādhai, 252

— Viešpaties Šivos žmona, 119

Pasaulis, dvasinis

Absoliuti Tiesa gyvena, 191

Akrūra išvydo Yamunos upėje, 58

aprašymas, 16

aukščiausia planeta — Kr̥ṣṇaloka, 62

aukščiausia planetų sistema yra

Goloka Vṛndāvana, 54

avatāra — nužengiantis iš, 67

dvidešimt Nārāyaṇos reprezentacijų, 62

gyvena išsivadavusios sielos, 47

kiekvienas daiktas švyti savaime, 247

Kr̥ṣṇa kuria ekspansijas per Savo malonumo galią, 250

Kr̥ṣṇa — pradžia, 154

kūrimas nevyksta, 63

mahā-mantra nusileidžia iš, 156–157

materialus pasaulis — atspindys, 184–185

meilė nuolatos stiprėja, 247

nėra miražų, 191

nėra nieko, išskyrus *omkāra*, 173

nėra svaigulio, 253

nesuvokiamas pažinusi Brahmaną, 229

pasirengimas pereiti į, 257

patiriamas realus lytinis gyvenimas,

195

sudaro tris ketvirtadalius Kr̥ṣṇos energijos, 78

veikia *yogamāyā*, 239

veikia vidinė energija, 239

veikla nemirtinga, 4

Višnu priklauso, 167

viskas yra dvasinės prigimties, 14

viskas sąmoninga, 11

žr. *taip pat* Vaikuṅṭha; Goloka Vṛndāvana

Pasaulis, materialus

— *avidya* energija, 169

be lytinių santykių vaiko nepagimdys, 14

Bhāgavatam transcendentali jo veiklai, 196

Brahmā — pirmoji gyva būtybė, 193

Caitanya-caritāmṛtos objektas — tai, kas plyti anapus, 11

Dievo požiūriu menkas, 1

— dvasinio pasaulio atspindys, 184
egzistuoja dėl gyvos būtybės norų, 168

gyventi, palaikant santykius su Kr̥ṣṇa, 117, 118

gopēs nėra iš, 256

išgrynintų juslių neveikia jo įvardijimai, 253

jame mūsų širdis pavergia aistros, 247, 262

kas vertingiausia, 260

Kr̥ṣṇa apreiškė Savo meilės nuotykius su *gopēmīs*, 261

Kr̥ṣṇa apsireiškia, kad patenkintų *bhaktas*, 80

Kr̥ṣṇai neteikia džiaugsmo, 9

Kr̥ṣṇa — Kupidonas, bet ne šio, 248

Kr̥ṣṇa — pradžia, 154

Kr̥ṣṇos išėjimo paslaptis iš, 119

Kr̥ṣṇos pavidalas nepanašus į pavidalus, 209

kūnas ir siela skirtingi, 167

laikinas, tačiau nėra iliuzija, 210

lytinis gyvenimas verčia judėti, 195

mahāmāyā — prižiūrėtoja, 239

māyāvādžiai laiko iliuzija, 173, 210

— materialios ir dvasinės energijų sąveika, 192

materialistai mokslininkai apsvaiginti jo dualizmo, 154

— maža visos kūrinijos dalis, 13

- meilė nėra pastovi ir daro svaiginamą poveikį, 8
 negyvi objektai nesąmoningi, 11
 nėra nieko naudingiau už bendravimą su tyrais *bhaktom*, 261
 netenka patrauklumo, atliekant atsidavimo tarnybą, 108
 niekas negali prilygti Rādhos ir Kṛṣṇos meilei, 241
 nuo jo nešvarybių išvaduoja transcendentinis garsas, 173
 pažinę *omkāra*, išsivaduojame iš jo dualizmo, 174
 perpildytas kančių, 9
 Rādhos ir Kṛṣṇos meilė neturi nieko bendra su, 253
 seksualinis svaigulys, patiriamas, 253
 sudaro vieną ketvirtadalį Kṛṣṇos energijos, 79
 suteikia galimybę išsivaduoti, 53
 užteršia gyvas būtybes, 148
 veikia du pradai, 53
 Viṣṇu nėra iš, 167
 visi siekia trijų dalykų, 259
 viskas tik sąlyginė tiesa, 191
 viskas vertinama netobulu būdu, 12
 vyksta nuožmios varžybos, 196
 Vṛndāvana nusileidžia į, 16
žr. taip pat Kosmosas; Gamta, materialiai
- Patañjali**
 mėgino patirti įsivaizduojamą Viešpaties pavidalą, 179
- Planetos**
 Ananta apdovanotas galia palaikyti visas, 73
 beribės plauko danguje tarsi atomai, 77
bhaktos netrokšta pasikelti į dvasines, 134
 Bṛhaspati — mokyčiausias dangaus planetų gyventojas, 215
 demonai pakliūva į pragaro, 178
 dvasiniame pasaulyje neturi pradžios, 63–64
 dvasinio dangaus amžinos, 62
 džiaugsmi bei vargai patiriami visose, 133
 garbinant pusedievius, pasiekiamos jų, 236, 262
 Goloka Vṛndāvana didesnė už visas materialias ir dvasines, 119
- karminė veikla nuveda į dangaus arba pragaro, 237
 kiekvienoje visatų —
 nesuskaičiuojama daugybė, 55
 Kṛṣṇa gyvena visose dvasinėse, 86
 Nārāyaṇa — viešpataujanti Vaikuṅthos planetų Dievybė, 116
 nedora veikla veda į pragaro, 47
 palaiko Kṛṣṇos energijos, 123
 pasikėlimas į aukštesnes, 47
 Vaikuṅthos planetos — beribės, 75
 Vaikuṅthos planetų šaltinis — Kṛṣṇa, 246
Vedos rekomenduoja būdus pakilti į, 197
 visas kontroliuoja Viešpats, 190
- Prābhava-prakāśa*
 — keturrankiai Kṛṣṇos pavidalai, 58
- Prabodhānanda Sarasvatī**
 apie transcendentinį Caitanyos judėjimo skonį, 149
 Gopālos Bhaṭṭos Gosvāmī dėdė, *xviii*
- Pradhāna*
 — materialaus pasaulio pradmenys, 67
- Pradyumna**
 atsiranda iš Nārāyaṇos, 59
 pasidalija į tris pavidalus, 60
 — Saṅkarṣaṇos manifestacija, 10
 simbolių išsidėstymas rankose, 62
 — viešpataujanti aistros *guṇos* Dievybė, 68
vilāsa pavidalai, 61
- Pradmenys**
 aštuoni materijos, 46, 168, 209
 dvasinė siela įgyja kūną, kurį sudaro materijos, 248
 grubųjį kūną sudaro penki, 86
 pavaldūs Kṛṣṇai, 53
 subtilųjį kūną sudaro trys, 86
 sukurti Aukščiausiojo Viešpaties, 177
 -- Viešpaties emanacijos, 192
- Pragaras**
 dėl materialios sąmonės nusiritama į, 90
 nedori darbai veda į, 47
- Prahlāda Mahārāja**
 apie aukščiausią dvasinį žinojimą, 258
 apie tyrų *bhaktų* malonę, 94
 — *mahājana*, 179, 259
 Nṛsimha geras Prahlādai Maharajai, 222

- tobulumą pasiekė atmindamas, 103
- Prakāśānanda Sarasvatī
Caitanya atvertė, *xix–xx*
Caitanya jam pataria kartoti *mahā-mantra*, 199
- Caitanyos pokalbiai su, 151–165
gavo prieglobstį prie Caitanyos lotoso pėdų, 183
— visų *sannyasių* impersonalistų vyriausiasis, 152
- Prākṛta-sahajiyos
— apgauti ir nelaimingi, 106
vengia studijuoti *Vedānta*, 155
- Pralambāri Balarāma
— *lilā-avatāra*, 64
- Prāṇāyāma
praktikuoja išminčiai, norėdami susilieti su Brahmanu, 256
- Pranava omkāra
— svarbiausias *Vedų* žodis, 173
— Viešpaties garsinė reprezentacija, 173
žr. taip pat Omkāra
- Prasāda
Caitanya atnešė Bhāṭṭācāryai, 216
Caitanya siūsdavo Savo motinai, *xx*
Kṛṣṇa valgo žvilgsniu, 14
nėra apribojimų imant, 216–217
ragauti *prasāda* — viena atsidavimo tarnybos taisyklių, 102
- Pratāparudra-deva
stoja po Caitanyos vėliava, *xviii*
- Prema-bhakti
— aukščiausia meilės Dievui pakopa, 109
raida, 231
- Prema-vaicittya
pasireiškia tada, kai išsimylėjėliai bijo išsiskirti, 252
Rādhā turi *prema-vaicittya* medalioną, 252
- Priežasčių VandenyNAS
Mahā-Viṣṇu guli, 11, 67
- Prisiršimas
dvi kategorijos, 29
dvi savybės, 108
prie Kṛṣṇos yra amžinas, 113
Rādhos prie Kṛṣṇos, 251
- Protas, etc.
apvalytu matoma Vṛndāvana, 247
atsidavimo tarnyba tampa patraukli širdžiai, 92–93
- bhaktos* suvaldytas, 105
bhaktos žvalus ir tyras, 97
Caitanyą paveikė Rādhos mąstymas, 264
didis atsiduos Kṛṣṇai, 194
dvasinis kūnas aukščiau, 257
dvasios būseną santuokinėje meilėje, 115
filosofinį domina kūrinių kilmė, 190
Ganga nuplauna jo nešvarybes, 136
impersonalistų mintis užvaldo Kṛṣṇa, 121
kančios, kurias sukelia, 44
Kṛṣṇa pavergia Kupidono, 83
materiali veikia vyksta per, 253
meditacija tėra jo veikla, 4
nėra tikrasis „aš“, 45
paskirtas Nārāyaṇai, 227
pirminį gaubia materialinė energija, 168
primityvi ir subtili jo veikla, *x–xi*
proto emocijos, 251
sąlygotos sielos suglumęs, 191
sąlygotos sielos traukia išorinė energija, 155
— subtilus pradmuo, 168
sunku išvalyti nuo materialiu sampratų, 229
sutelktas į Aukščiausią Viešpatį, 31, 118
tyro *bhaktos* mintys krypta į Kṛṣṇą, 26
Viešpaties transcendentinis, 204
Viešpats turi didžiausią, 190
visiems kūrėjams tarpininkams vadovauja tikrasis protas — Kṛṣṇa, 193
— visų jusių kontrolės faktorius, *x*
- Prśnigarbha
— *lilā-avatāra*, 64
— *vaibhava* inkarnacija, 64
- Prthu
apdovanotas galia palaikyti gyvas būtybes, 72–73
— *lilā-avatāra*, 64
— netiesioginė *avatāra*, 72
— *śaktyāveśa-avatāra*, 65
tobulumą pasiekė garbindamas, 103
— vykdomosios valdžios inkarnacija, 65
- Puolusios sielos
žr. Sąlygotos sielos

Purāṇos

apie Śaṅkarācāryos misija, 213–214

apie Viešpaties dvasinės energijos,
177Caitanya prisakė Sanātana Gosvāmī
remtis, 143kalba apie *omkāros* svarbą, 174— papildomi *Vedų* kūriniai, 85, 207pateikia nuorodas į *Bhāgavatam*, 195pripažįsta, kad Viešpats yra visos
energijos centras, 178skelbia, kad Kṛṣṇa — vienintelis
garbinimo objektas, 52, 85

skirtos šviesti sąlygotas sielas, 49

sudarė Vyāsa, 190

vadinamos *smṛti-prasthāna*, 162— *Vedų* liudijimai, 205viską išaiškina gyvais pasakojimais,
207*Puruṣa-avatāros*

išvardijimas, 63

kuria Śaṅkaršaṅos tipui priklausantys
svāmīsa pavidalai, 63

Puruṣottama

pavidalas Jagannātha Puryje, 62

simbolių išsidėstymas rankose, 63

— Vāsudevos *vilāsa* pavidalas, 61

Pusdieviai

bhaktos išsiugdo tauriausias jų
savybes, 96, 97*bhaktos* neieško globos pas, 99

dori žmonės tampa, 47

garbina Vaikuṅthos gyventojus, 67

garbinami dėl materialių malonumų,
239, 262— iškreiptas Viešpaties turtingumo
atspindys, 239išties trokštantys išsivaduoti, liaujasi
garbinę, 131

Kṛṣṇa — valdovas visų, 78

Kṛṣṇos sąmonėje negarbinami, 25

— materialaus pasaulio skyrių
„vadovai“, 239

nederą negerbti, 101

nevalia lyginti su Viešpačiu, 182

nusižengimas laikyti lygiais
Viešpačiui, 101

pakerėti Kṛṣṇos grožio, 81

— Viešpaties kūno daly, 198

Viešpats nepasiekiamas garbinant,
236–237

— Viṣṇu energijos, 52

žr. taip pat Brahmā; Śiva

Pūtanā ragana

išvaduota Kṛṣṇos, 99

R

Rādhā-Kṛṣṇa

Caitanya Rāmānandai Rāyai

apsireiškė kaip, 263–265

geriausias išsivadavusios sielos
persmėlktos meilės Rādhā-
Kṛṣṇai, 260

labiausiai garbintina Dievybė, 262

meditacija į Rādhā-Kṛṣṇos lotoso
pėdas, 261meilė Rādhā-Kṛṣṇai — vertingiausia
brangenybė, 260

patekti į Rādhā-Kṛṣṇos apsuptį, 266

Rādhā-Kṛṣṇos *bhaktos* yra patys
laimingiausi, 262

reiškia Kṛṣṇa, Rādhos nuosavybė, 240

— tai abipusė meilė, 8

vaiṣṇavos kupini dvasinės meilės, xx

Rādhākuṇḍa

labai brangi Kṛṣṇai, 241

Rādhārāṇī

— amžina Kṛṣṇos žmona, 250

— aukščiausia atsidavimo forma, 264

— aukščiausias malonumo galios
simbolis, 250

— aukščiausioji mylimoji, 115

be Kṛṣṇos nebūtų, 9

— beribė, 250

brangesnė Kṛṣṇai už visas kitas

gopes, 241, 249, 265

Caitanya perėmė Jos mąstyseną ir

odos spalvą, 9–10, 241, 264

Candrāvalī — svarbiausia Jos

varžovė, 250

dvasinė energija, kurią valdo, 249

dvidešimt keturios savybės, 116

gopės mokosi meistriškumo iš, 252Jos asmeninės patikėtinės ir artimos
pagalbininkės, 254Jos vardas visada siejamas su Kṛṣṇa,
250

Kṛṣṇa apreiškia malonumo galų

Rādhārāṇī pavidalu, 9

Kṛṣṇa išsivedė iš *rasos* šokio, 30, 241

- Kr̥ṣṇa Jai labai brangus, 249
 Kr̥ṣṇa — Rādhārāṇī nuosavybė, 240
 Kr̥ṣṇos žaidimai su, 9
 kuria Savo ekspansijos, 250
 liečiasi tik prie Kr̥ṣṇos, 264
 lyginama su vijokliu, 254
 — *mahābhāvos* įsikūnijimas, 250
 nuolat užsiėmusi tarnyste Kr̥ṣṇai, 251
omkāroje Ją nurodo raidė „U“, 174
 pasipuošusi *sūddīpta-sāitvika* emocijomis, 251
 pasižymi emocijomis, kurios vadinasi *kilakiñcita*, 251
 penkiolika dienų jaunesnė už Kr̥ṣṇa, 252
 reikia veikti Jos palydovų dvasia, 257
 turi *prema-vaicittya* medalioną, 252
 užpykusi paliko *rāsos* šoki, 241–242
 valdo Kr̥ṣṇa, 116
 — vienintelė, kuri sugeba sukelti Kr̥ṣṇai malonumo jausmą, 265
- Rādhikā
 žr. Rādhārāṇī
- Rāga-mārga-bhakti
 — atsidavimo tarnyba prisirišimo būsenoje, 106
- Rāgānuga
gopių meilė Kr̥ṣṇai vadinasi, 255
- Rāghavendra
 — *līlā-avatāra*, 64
- Raivata
 — penktasis Manu, 69
- Rāma
 Absoliuti Tiesa garbinama kaip, 236
- Rāmacandra
 Hanumānas tobulumą pasiekė tarnaudamas, 103
 šlovinamas kaip Sītā-Rāma, 10
- Rāmāyaṇa
 apie tai, kad Kr̥ṣṇa apsaugo Savo *bhaktas*, 91
 kalba apie *omkāros* svarbą, 174
 — *Vedų* liudijimas, 205
- Rāmānanda Rāya
 apie tyrą meilę Dievui, 230
 Caitanya pasveikino, kartodamas *mahā-mantra*, 222
- Caitanyoje mato Rādhā-Kr̥ṣṇa, 263–265
 gimė ne *brahmaṇų* šeimoje, 223
 lyginamas su debesiu, 221
 — marionetė Caitanyos rankose, 246
 sukūrė giesmę Caitanyai, 253
- Rāmānujācārya
 apibūdina Kr̥ṣṇą ir visas Jo apraiškas, 5
 apie gyvų būtybių individualumą, 170
 parašė *Vedāntos* komentarus, 162–163
- Ramybė
 pasiekia tik *bhaktos*, 22
- Rasābhāsa
 išmanantys *bhaktos* nepripažįsta, 240
- Rasikānanda
 Śyāmānanda — jo dvasinis mokytojas, 245
- Rasos
 atsidavimo nektaro vandenyne, 114
 neįmanoma išsigalvoti, 234
 penkios svarbiausios, 28, 114
 raida, 234
 septynios antraeilės, 29
 skirstomos į dviejų tipų ekstazes, 114
 svarbiausios visada glūdi *bhaktos* širdy, 29
 transcendentiniai jų skoniai, 116
- Rāsos šokis
 eiliniai žmonės nesupranta, 9
 jo metu *yogamāyā* imasi Kr̥ṣṇos tarnaitės vaidmens, 78
 Kr̥ṣṇa išsiveda Rādhārāṇī iš, 30, 241
 Kr̥ṣṇa jį pradeda kaip naujas Kupidonas, 83
 Kr̥ṣṇa palieka *gopes* per, 188
 Kr̥ṣṇa sukuria Savo ekspansijos *rāsos* šokiui, 57
 nedori žmonės iškart skaito apie, 191
 — pats iškilniausias Vṛndāvanos žaidimas, 17
 tik *paramahamsos* sugeba pajusti jo skonį, 191
 tobulas tada, kai jame dalyvauja Rādhā, 242
 užpykusi Rādhā paliko, 241–242
- Rāvaṇa
 negalėjo išsigelbėti nuo mirties, 194

Reguliatyvūs principai
 aprašymas, 101–104
 atsidavimo tarnyba, laikantis, 125–126
 Caitanya nusakė *vaišnavų*, 143
gopių padėtis nepasiekiamo, laikantis,
 256
 reikia laikytis, 143
 visų jų esmė, 100

Religija
 atsidavimo tarnyba yra tikroji, 204
 atsidavimo tarnyba — aukščiau
 keturių jos principų, 185
 beprasmė, jeigu jos nevainikuoja
 atsidavimo tarnyba, 224
 jos apeigos atliekamos dėl materialios
 naudos, 196
 keturi svarbiausieji faktoriai, 196
 skirtumas tarp atsidavimo tarnybos ir,
 239
 Viešpats — visų religijų kildintojas,
 164
 visų jos atmainų atmetimas, 228
 žmogaus gyvenimas prasideda nuo,
 196

Ṛṣabha
 — *līlā-avatāra*, 64
 — *manvantara-avatāra*, 64
 — *śaktyāveśa-avatāra*, 65

Rudra
 žr. Śiva

Rukmiṇī
 Kṛṣṇa pajuokavo su, 30
 Kṛṣṇa — Jos vyras, 240
 traukia Kṛṣṇos kūno bruožai, 124

Rukmiṇīramaṇa
 — Kṛṣṇa, Rukmiṇī vyras, 240

Rūpa Gosvāmī
 apie neautorizuotą atsidavimo
 tarnybą, 234
 aprašo *bhāvą*, 108
 gauna Caitanyos nurodymą parašyti
Bhakti-rasāmṛta-sindhu, 33
 įgaliotas skleisti Kṛṣṇos sąmonę, 117
 — jaunesnis Sanātanos Gosvāmī
 brolis, 19
 Jiva Gosvāmī — jo sūnėnas, *xix*
 jo malone suvokiama tikroji
 Caitanyos esmė, 264
 malda Caitanyai, 6
 nustato tikrąją tiesą *Laghu-*
bhāgavatāmṛtoje, 119
 pavyzdinčiai padalija savo turta, 35–36

Rūpesčiai (nerimas)
 kankina žmogų, 48
 Vṛndāvanos gyventojai nepažįsta
 jokių, 78

S

Sac-cid-ānanda-vigraha
 — transcendentinis Kṛṣṇos pavidalas,
 178, 204, 246
 žr. *taip pat* Kṛṣṇos pavidalas

Śacīdevī
 — Caitanyos motina, *xiii*, 9

Sākara Maṅlikas
 gavo Rūpos Gosvāmī vardą, 35

Sakhī
 — asmeninės Rādhos patikėtinės, 254

Sākhyā-rati
 — trečioji meilės Dievui stadija, 28

Śaktyāveśa-avatāros
 apibūdinimas, 65
 du tipai, 72

Sąlygotos sielos
 Caitanya gelbsti žemiausiai puolusias,
 75
 Caitanya nėra viena iš, 146
 du tipai, 21
 dvejų kūnų kevalė, 86
 išvaduoja *mahā-mantra*, 156, 157, 173
 klysta, manydamos, kad yra
 laimingos, 48
 nugalėtos išorinės galios, 208
 nuogaštavimai išnyksta palietus
 Kṛṣṇos lotoso pėdas, 182
 paklydusios, nesuprantančios žodžių
 „aš“, „man“, „mano“ prasmės,
 155
 pasižymi keturiais trūkumais, 162
 pavergtos sekso, 261
 turi eiti Caitanyos pėdomis, 147
 užlietos meilės Dievui potvynio,
 148
 užsikrėtusios transformacijos idėja,
 171
vaišnavos visa širdimi užjaučia, 23
Vedos skirtos apšviesti, 49
 visos yra priklausomos nuo
 Viešpaties, 192
 žr. *taip pat* Gyvos būtybės; Žmonės

Sāma Veda

patvirtina, kad Kṛṣṇa — dieviškasis
Devakī sūnus, 189
— *Vedų* liudijimas, 205

Samādhi

tobula, *x*

Sambhoga

keturi tipai, 115

Ṣaṃonē

— aukštesniosios gamtos požymis, 11
išgryninimo procesas, *xi*
kreipiamą į juslinį pasitenkinimą, 32
sukūrė Mahā-Viṣṇu žvilgsnis, 67

Ṣaṃ lygmuo

aprašymas, 31

Ṣaṃskāra

— išventinimas į tobulus *brāhmaṇas*,
247

Sanaka Kumāra

susizavi Kṛṣṇai aukotų gėlių aromatu,
124, 128

Sanātana Gosvāmī

atsikrato brangios vilnonės skraistės,
40

Caitanya mokė, *xix*

Dabiras Khāsas gavo Sanātanos
Gosvāmī vardą, 43

ėmė atsidėjęs studijuoti *Bhāgavatam*,
36

įgaliotas propaguoti *Bhāgavatam*,
152

Jīva Gosvāmī — jo sūnėnas, *xix*
maldos, 110, 119

nepaprastai vertino visi tyri jo laikų
bhaktos, 143

parašė knygas apie *vaiṣṇavizmą*, 117
pastatė Madana-mohanos šventyklą,
117

Rūpa Gosvāmī — jo jaunesnysis
brolis, 19

Ṣaṃkarācārya

aiškinimai dirbtini ir išgalvoti, 175,
183

aiškino, kad Absoliuti Tiesa yra
beasmenė, 170

išgalvojo netiesioginį *Vedāntos*
aiškinimą, 174

iškelia transformacijos teoriją, 170

jo *Śārīraka-bhāṣya* pražūtingai veikia
žmones, 161

paprastam žmogui jo komentarus
skaityti pavojinga, 162

pateikia virvės, klaidingai palaikytos
gyvate, pavyzdį, 171

pripažįsta, kad Nārāyaṇa egzistuoja
anapus kūrinijos, 167

savo iliuzijos teoriją pagrindė
neteisingomis prielaidomis, 170

— Šivos inkarnacija, 163–164, 213–
214

skelbė, kad *tat tvam asi* yra
aukščiausi garsai, 173

žr. *taip pat Māyāvādžiai*

Ṣaṃkarāṇa

atsiranda iš Nārāyaṇos, 59

— Kṛṣṇos veiksmo energijos
apraiška, 63

— Mahā-Viṣṇu šaltinis, 10

Nityānanda — Jo manifestacija, 10
simbolių išsidėstymas rankose, 62
trys pavidalai, 59

vilāsa pavidalai, 61

Ṣaṃkhyā-yoga

rekomenduoja medituoti Viešpaties
pavidalą, *x*

Viešpats Kapila — jos kūrėjas, *x*

Ṣaṃkīrtana

Caitanya gavo dvasinio mokytojo
nurodymą skleisti, 160

māyāvādžiai kritikavo Caitanya ir,
150

neriekia jokio išankstinio
pasirengimo, *xii*

Rūpa ir Sanātana Gosvāmiai
prisijungė prie, 35

šlovinama *Śikṣāṣṭakoje*, *xxiii*
— transcendentinis Caitanyos

žaidimas, 71, 148
— viena atsidavimo tarnybos
taisyklių, 102

Ṣaṃnyāsa

Caitanya davė *ṣaṃnyāsio* įžadus,
būdamas dvidešimt ketverių
metų, 3, 35, 149

duoti *ṣaṃnyāsio* įžadus, dar nereiškia
išsivaduoti, 176

— pasaulio atsižadėjimas, 224

Ṣaṃnyāsīai

gali būti dvasiniais mokytojais, 243
vengia politikų, 223

Ṣaṃta-bhaktos

pavyzdžiai, 29

Ṣaṃta-rasa

dvasinė veikla nevyksta, 32

- neutrali meilės Dievui stadija, 28
- Santuokinė meilė
- aukščiausias meilės Dievui lygis, 234, 235
- Caitanya laiko aukščiausia realizacija, 241
- Dvārakoje ir Vṛndāvanoje, 114
- Rādhārāṇī patrauklumas — santuokinės meilės skonis, 116
- suvokiama, pasiruošus pas Gosvāmius, 148
- turi penkis atsidavimo bruožus, 235
- žr. *taip pat Gopės*; Rādhārāṇī
- Sārvabhauma
- atsiverčia, 213–220
- Bṛhaspati atstovas, 214
- Caitanyos pokalbiai su, 201–205
- didžiausias savo laikų logikos žinovas, 201
- eilės Caitanyai, 218
- geriausias savo laikų *naiyāyika*, xvii
- *manvantara-avatāra*, 64
- pateikė devynis *Ātmārāmos* posmo aiškinimo variantus, 214
- vienas geriausių *vaiṣṇavų*, xviii
- Šāstros
- apie *bona fide* dvasinį mokytoją, 246
- apie *prasādos* valgyimą, 216
- aprašo tikrų *brāhmaṇų* savybes, 142
- žr. *taip pat* Šventraščiai
- Satyabhāmā
- Rādhos varžovė, 252
- Satya-yuga
- Dievo inkarnacija balta, 65, 70
- savęs realizacijos metodas joje — meditacija, 70
- Satyasena
- *manvantara-avatāra*, 64
- Saulė
- Bhāgavatam* lyginama su, 141
- Garbhodakaśāyī Viṣṇu lyginamas su, 68–69
- ilustruoja antrinių produktų doktriną, 171
- jos kūrybinei veiklai vadovauja Kṛṣṇa, 193
- Kṛṣṇa lyginamas su, 45, 91, 164
- mokslininkai laiko visatos šaltiniu, 193
- tarsi Viešpaties akis, 239
- Sāvarni
- aštuntasis Manu, 70
- Savęs realizacija
- atliekant atsidavimo tarnybą, 129
- mahā-mantra* — vienintelė priemonė Kali-yugoje pasiekti, 71, 157, 161
- metodai skirtingose *yugose*, 70
- tikros žmonių visuomenės tikslas, 196
- visų jos metodų pagrindas — atsidavimo tarnyba, 87
- Savybės
- bhaktas* įkvepia Kṛṣṇos, 135
- Šeša
- apdovanotas galia tarnauti Viešpačiui, 73
- Sėkmės deivė
- ima atgailauti, kad laimėtų Kṛṣṇos draugystę, 84
- negali pasiekti to, kas galima *gopėms*, 257
- ncpatyrė *gopių* ekstazės, 234
- sužavėta Kṛṣṇos fleitos garsais, 124
- žavisi Kṛṣṇa, 249
- žr. *taip pat* Lakṣmī
- Sėkmės deivės
- visos *gopės* yra, 16
- Vṛndāvanoje gyvena, 246
- Siddha-deha
- nepasiekus, neišmanoma tapti *gopių* palydovu, 257
- tyras dvasinis „aš“, 257
- Siddhārtha-saṁhitā
- apibūdina dvidešimt keturis Viṣṇu pavidalus, 62
- Śikṣāṣṭaka
- apie nuolankumą, 153
- aštuoni posmai, kuriuos paliko Caitanya, xxiii–xxiv
- Sītā-Rāma
- Viešpats Rāma šlovinamas kaip, 10
- Šiva
- Absoliuti Tiesa garbinama kaip, 236
- apie *Bhāgavatam* suvokimą, 141
- Garbhodakaśāyī Viṣṇu įgauna Jo pavidalą, 68
- *guṇa-avatāra*, 64
- Yaśoda pelnė didesnę malonę, negu, 233
- lyginamas su jogurtu, 69
- *mahājana*, 179, 259

- nesugeba įvertinti, kiek plačiai išsidriekusios Vaikunthos planetos, 75–76
- penkios nepaprastos Šivos savybės, 116
- Šaṅkarācārya — Jo inkarnacija, 163–164, 213–214
- Śivadhāma
vieta, kur gyvena Šiva ir Pārvatī, 119
- Skanda Purāna*
apibrėžia žodį *sūtra*, 162
- apie
gerašias *bhaktų* savybes, 105–106
tai, kad *bhaktos* nenaudoja prievartos, 139
Vedų liudijimus, 205
- Smṛti-mantra*
apie Brahmaną — visa ko šaltinį, 193
- Smṛti-prasthāna*
— autoritetingos knygos, kurias parašė išsivadavusios sielos, 162
- Socialistai
idėja apie visuomenę be konkurencijos dirbtina, 197
- Śrī Caitanya-candrāmṛta
apie transcendentinį Caitanyos judėjimo žavesį, 148–149
- Śrī Rāmaṇavamī
bhaktos privalo švesti, 143
- Śrīdāmā
Kṛṣṇa nešiodavo ant pečių, 30
— Kṛṣṇos draugas, 29, 255
- Śrīdhara
— Pradyumnos pavidalas, 60
simbolių išsidėstymas rankose, 62
- Śrīdhara Svāmī
apie tikro *brāhmaṇos* požymius, 142
apie Viešpatį Nṛsimhą, 221–222
Caitanya laiko autoritetu, 53
įrodo *Bhāgavatam* autoritetingumą, 195
- Śrīmad-Bhāgavatam*
aiškina kaip pasiekti meilę Dievui, 185
analizuoja dvasinę ir materialią energijas, 53
apibūdina *bhaktų* savybes, 95–96, 97
apie
Absoliučios Tiesos asmenišką savybę, 177
apsivalymą nuo materialių troškimų, 92
- artimų *bhaktų* santykius su Kṛṣṇa, 107
- atsidavimą Kṛṣṇai, 98–99
- atsidavimo tarmybos būtinybę, 89–90
- atsidavimo tarmybos kelią, 256
- bendravimą su tyru *bhakt*a, 93, 94, 97–98, 109, 126–127
- beribes inkarnacijas, 63
- Bhāgavatam* sako, kad ji atstovauja Kṛṣṇai, 141
- bhaktai* garantuotą išsivadavimą, 219
- bhaktos* įžeidimą, 182
- bhaktos* nepriklausomybę nuo išiskolinimo kitiems, 103
- bhaktų* laisvę, 4
- bhaktų* ramumą, 22
- bhaktų* retumą, 182, 260
- Brahmos apsilankymą pas Kṛṣṇą Dvārakoje, 79–80
- darbą, kuris patenkina Dievą, 258
- Dhruvą Mahārāją, 260
- Durvāsą Muni ir Mahārāją Ambariṣą, 231
- Dvārakos karalaičių meilės nerimą, 115
- dvasinės sielos dydį, 21
- dvasinių mokytojų ir Supersielą, 93
- dvi *yogų* rūšis, 132, 133
- ekstazę *rāso* šokio metu, 234
- gāyatrī mantra*, 263
- geriausią mokinį, 260
- gyvenimą Vṛndāvanoje, 261
- gopes*, ieškančias Kṛṣṇos, 188
- gopių* laimę, 83–84, 257
- gopių* maldas *yogamāyai*, 239
- gopių* santykius su Kṛṣṇa, 236
- išminčius, kurie praktikuoja *prāṇāyāma*, 256
- išsiskyrimą su tyrais *bhaktomis*, 260
- Yašodos pelnytą malonę, 233
- yogus* mistikus, 132
- yuga-avatāras*, 70
- Kālijos žmonių maldas, 249
- Kṛṣṇą ir Jo draugus, 233
- Kṛṣṇos apsireiškimą Devakī ir Vasudevai, 29
- Kṛṣṇos atėjimą, 54
- Kṛṣṇos ekspansijas Dvārakoje, 57–58

- Kr̥ṣṇos grožį, 84
 Kr̥ṣṇos plaukų inkarnacija, 119
 Kr̥ṣṇos turtus ir galybę, 77–78
 Kumāras, 200
mahā-mantros galia, 155
 Mahā-Viṣṇu, 67–68
 Mahā-Viṣṇu žavėjimasi Kr̥ṣṇa, 249
māyā, 47–48
 motiną Yaśodā, 30
 Nandos Mahārājos sėkmė, 207
 Nārados Muni gyvenimo istorija, 23
 necivilizuotus žmones, apsvailančius per atsidavimo tarnybą, 134
 neribotai išsidriekusias Vaikuṅthos planetas, 76
 nesuskaičiuojamas Absoliuto galias, 172
 nuopolį tų, kurie užsiima sausa proto spekuliacija, 128
 palaiminimą iš tyro *bhaktos*, 93–94, 182, 223
 pasiklovimą Kr̥ṣṇa, 118
 paskutinį Kr̥ṣṇos žaidimų etapą, 119
 paukščių ir bičių atsidavimo tarnybą, 133–134
 požymius, kurie charakterizuoja socialinio gyvenimo skyrius, 142
 prieglobsčio ieškojimą pas Kr̥ṣṇą, 99–100, 217
 spontanišką norą tarnauti Kr̥ṣṇai, 26
 sugebėjimą visur matyti Supersielą, 263
 Šukadevą Gosvāmī, 199–200
 švento vardo giedojimą, 160
 tai, kad viską turime paskirti Nārāyaṇai, 227
 tai, kaip Rādhā brangi Kr̥ṣṇai, 241
 tikrąjį išsivadavimą, 177
 tris Absoliučios Tiesos aspektus, 54–55, 204–205
 tris *bhaktų* kategorijas, 95
 tuos, kurie pasirošę išgirsti, 199
 Viešpatį Vāmanadevą, 122–123
 Viešpaties atminimą, 100
 Viešpaties ir *bhaktos* ryšį, 188
 Viešpaties pamokymus Brahmai, 193
 Viešpaties pelnytą atsidavimo tarnybą, 229–230
 Viešpaties žaidimus Vṛndāvanoje, 261
 visa apimančią atsidavimo tarnybą, 94–95
 žemiško gyvenimo atsižadėjimą, 228
 žmogaus baimės priežastį, 131
 aprašo asmenišką Absoliučios Tiesos savybes, 197
 Kr̥ṣṇos ir *gopių* žaidimus, 17, 30–31
 pragarą, skirtą gyvulių žudikams, 39
 transcendentinius požymius, 188
ātmārāmos posmas iš, 27, 214
ātmārāmos posmo aiškinimas, 121–129
 — atsidavimo tarnybos įsikūnijimas, 196
 aukščiau už *jñāna-kāṇḍā*, etc., 197
 — aukštesnio lygio dvasinio žinojimo knyga, 5
 — autorinis *Vedāntos* komentaras, kurį parašė Vyāsa, 198
 — autorizuotas *Vedāntos* aiškinimas, 156, 162, 183, 188–189, 199
bhaktos jaučia potraukį studijuoti, 116–117
 Caitanya laiko nepriekaištinga *purāṇa*, x, 198
 Caitanya pabrėžė kaip svarbu studijuoti, 135, 143
 cituoja Viešpatį Caitanya, 39
 Dešimta Giesmė aprašo Kr̥ṣṇos malonumo galia, 9
 Dešimta Giesmė — jos esmė, 190
 Dievą laiko *bhaktos* vaiku, 7
 — dvidešimt antro skyriaus tema, 181–185
 dvylikos *mahājanų* sąrašas, 179–180, 259
 — *gāyatrī mantros* ekspansija, 189
gopių kalbos iš, 255
 — išsivadavimo šaltinis, 195
 jos klausytis — viena atsidavimo tarnybos taisyklių, 102
 keturi esminiai posmai, 183 184

- kiekvienas jos žodis turi begalybę reikšmių, 141
- Krščnos pamokymai Uddhavai iš, 51
- labai mėgstama Caitanyos, 84
- leis pažinti tikrovę tokią, kokia ji yra, 127
- lilā-avatārū* sąrašas, 64
- liudija, kad Caitanya yra Patsai Krščna, *xii*
- lyginama su saule, 141
- *Mahābhāratos* aiškinimo tęsinys, 189
- Mātsya* ir *Padma Purānos* užsimena apie, 195
- Naimišāranyos išminčiai labai trokšta klausytis, 199
- nepriekaištinga *purāna*, 190
- niekuo nesiskiria nuo Krščnos, 141
- nurodo, kad žmogų reikia vertinti pagal jo savybes, 245
- nusako *avatāros* ypatumus, 72
- pabrėžia, kad visa ko šaltinis yra asmenybė, 179
- pakelia sąlygotos sielos dvasią, 92
- pasakoja apie
- substanciją ir santykines tiesas, 197
 - Viešpaties darbus, 230
 - Viešpaties pavidalą, 191
- pasakojimas apie karalių Nandą ir Vidyādhārācitą, 182
- pasakojimas apie paslėptą lobį, 49–50
- pasiekia mus per mokinių seką, 183
- pataria nuolat galvoti apie Krščną, 261
- patvirtina, kad *māyāvādžiai* iš tikrųjų nėra išsivadavę, 90–91
- pirmasis posmas aprašo Absoliučią Tiesą, 263
- pirmoji *śloka* prasideda *gāyatrī mantra*, 195
- pranašauja Caitanyos nužengimą, 70–71
- prasideda atsidavimu Dievui, 198
- profesionalūs jos skaitovai neverti pasitikėjimo, 198–199, 234–235
- Purānū* nuorodos į, 195
- reikia klausytis nuo pradžios, 199
- sako, kad
- Krščna yra amžinas, 125
 - Krščna yra Kupidonas, 248–249
 - Krščna panašus į brangakmenį, kai Jį supa *gopės*, 240–241
 - Krščna — galutinis prieglobstis, 53
 - Krščna — visa ko šaltinis, 31
 - Krščna — visų sielų siela, 55
- Sanātana Gosvāmī atsidėjęs studijavo, 36
- Sanātana Gosvāmī įgaliotas propaguoti, 152
- skyrė apie *rāsos* šokį — slappingiausioji jos dalis, 191
- studijuodami pasieksime meilę Dievui, 188
- sudarė Vyāsadeva, 127
- sudaryta iš aštuoniolikos tūkstančių posmų, 189
- Šukadeva meldė Viešpatį, kad padėtų jam išdėstyti, 263
- Šukadeva studijavo pas Vyāsadevą, 199–200
- sukūrimo istorija, 190
- suteikia žinių apie Vaikunthą, 13
- suvokiama atsidavimo tarnybos pagalba, 141
- suvokiama *bhaktū* bendrijoje, 102
- suvokiama Caitanyos malone, 140–141
- šlovina Vṛndāvanos žemę, 135
- transcendentali juslių tenkinimui, 196
- *Upaṇiṣadū* esmė, 183
- vadinama *smṛti-prasthāna*, 162
- *Vedānta*, 162
- Vedāntos* komentaruose vadovaujamosi jos principais, 163
- viso *Vedū* žinojimo esmė, 189
- Śrīvāsa
- įkūnija tyrą *bhaktą*, 146
 - jo namuose Caitanya apreiškėdavo dieviškąsias galias, *xv*
 - ribinė energija, gyvoji būtybė, 5
- Śrṣṭikartā
- Krščna, kūrėjas, 240
- Śruti-mantros
- apie
 - Brahmaną — visa ko šaltinį, 193
 - gyvų būtybių sukūrimą, 194
 - išminčius, kurie trokšta pakilti iki *gopiū* padėties, 256
 - žinios, pagrįstos įrodymais iš *Vedū* mokymo, 162
- Stotraratna*
- apie tikrą dvasinį gyvenimą, 231
- Sudāmā
- Krščnos draugas, 255

Sudaršana-cakra

privertė pasiduoti Durvāṣa Muni,
231

Sudhāmā

— *manvantara-avatāra*, 64

Šūdro

gimė iš visatos pavidalo kojų, 90
kas suvokia *omkāra*, nustoja buvęs
śūdra, 174

patiria pasitenkinimą tarnaudami
kitoms trimis klasėms, 224

Šukadeva Gosvāmī

— *mahājana*, 179, 259

meldė Viešpatį, kad padėtų jam
išdėstyti *Bhāgavatam*, 263

studijavo *Bhāgavatam* pas Vyāsadevą,
199–200

teigia, kad reikia nuolat galvoti apie
Kṛṣṇą, 261

tobulumą pasiekė kartodamas, 103

žavisi Kṛṣṇos žaidimais, 124, 199–200

žavisi Viešpaties savybėmis, 215

Supersiela

būdas, kuriuo Supersiela perteikia
pamokymus, 263

garbina *yogai* mistikai, 132

įeina į Aukščiausio Dievo Asmens
sąvoką, 203

— individualių sielų Siela, 263

Jos džiaugsmai materialiu protu
nesuvokiami, 9

Kšīrodakaśāyī Viṣṇu sukuria Jos
ekspansiją, 56, 68

Kṛṣṇa yra, 78

Kṛṣṇa žaidžia, tapdamas Supersiela,
81

Mahā-Viṣṇu yra pirmapradė, 68

mokė Brahmą iš vidaus, 263

moko *bhaktas* iš vidaus, 93

patiriama einant *yogos* keliu, 125

— visa persmelkianti Kṛṣṇos
ekspansija, 54, 55

žavi individualią sielą, 248

žinios įgyjamos iš, 13

žr. *taip pat* Paramātmā

Surabhi karvės

Vṛndāvanoje Kṛṣṇa gano, 16, 247

Sūta Gosvāmī

atsako į šešis klausimus *Bhāgavatam*,
141

pateikia *Bhāgavatam* kaip visų *Vedų*
esmę, 189

Svayāmbhuva

— *mahājana*, 259

— pirmasis Manu, 69

Svayam-rūpa

— Kṛṣṇos asmeniškias pavidalas, 57

Svārōciṣa

— antrasis Manu, 69

Svarūpa Dāmodara

— Caitanyos sekretorius, xx

Śvetāśvatara Upaniṣad

apie

Brahmaną kaip asmenį, 207

dvasinės sielos dydį, 21

nesuvokiamas Absoliuto energijas,
164, 172

Viešpatį kaip dvasinę asmenybę,
203

Š

Šeimos žmonės

daug Viešpaties Caitanyos *bhaktų*
buvo, 3

Širdis

apvaloma per atsidavimo tarnybą,
188

bhaktą laimina Aukščiausiasis,
esantis jo, 187

bhakta pajunta širdy esant
Aukščiausią Viešpatį, 127

bhakta turi Viešpatį savo, 39

bhaktos širdy gimsta noras užmegzti
ryšį su Viešpačiu, 159

Brahmā gavo pamokymus per, 263

Caitanya joje įkvepia *bhakti*, xx
materialiame pasaulyje geismas

pavergia mūsų, 262

patiria malonumą, klausantis apie
Kṛṣṇą, 98

suminkštėja, giedant šventus vardus,
160

susieta meilės saitais su Kṛṣṇos
lotoso pėdom, 188

šventas vardas spinduliuoja Savo

šlovę *bhaktos*, 158

transcendentalistų tyra, 197

Šlovė

bhaktos amžina, 259

būti *bhakta* yra didžiausia, 258

Šlovinimas

aukštinti *bhaktą* yra liežuvio
tobulumas, 39

Caitanya kalbėjo apie švento vardo
garbinimą, 143

Vṛndāvanos žemės, 135

Šventi vardai

Caitanya alpsta nuo, *xv*
gieda *bona fide* dvasinis mokytojas,
158

giedami nuolankoje dvasios
būsenoje, *xxiii*, 153

giedojimo svarbą pabrėžė Caitanya,
135, 143

gopės gieda, 188

iš jų svarbiausias — „Kṛṣṇa“, 189

— išsigelbėjimo priemonė Kali-
yugoje, 156

jų giedojimo ekstazė, 159, 188

kartojimą lyginti su dorovinga
materialia veikla —
nusižengimas, 101

nesiskiria nuo Kṛṣṇos, *x*, 24, 159,
173, 240

nusižengimai šventiems vardams, 24,
101

nusižengimas savaip interpretuoti, 101

pakankama prielaida išsivaduoti, 231

Rādhos klausia krypta į, 251

rašymas ant kūno, 102

reikia nuolat kartoti, 261

sklinda iš transcendentinio lygmens,
156–157

tobulumą galima pasiekti, suvokus
identišumą Viešpaties ir, 156

turi savo paskirtį ir prasmę, 240

— Viešpaties garsinė inkarnacija, *x*
žr. taip pat Giedojimas (kartojimas)

Šventraščiai

antros kategorijos *bhaktā* nepajėgia
remtis įrodymais iš, 95

Caitanya pabrėžė, kaip svarbu remtis
autoritetingais, 72

daugiau nei paprastai skaitomi

Ekādaśī dieną, 101

gyvenimas tvarkomas, vadovaujantis
jū nurodymais, 100

į viską reikia žvelgti remiantis, 205

inkarnacijos tikrinamos pasitelkus,
147

Kṛṣṇą garbina visi autorizuoti, 30
nevalia negerbti, 101

reikia klausytis iš realizuotų sielų, 230

visi pabrėžia bendravimo su tyrais
bhaktom būtinybę, 94

visi užsimena apie meilę Dievui, 8
žinios yra mokslinės, kai gaunamos
iš, 187

T

Tadekātmā-rūpa

apibūdinimas, 57

Taittirīya Upaniṣad

apie Absoliučią Tiesą

— kosmoso šaltinį, 204

— visų sudėtinių dalių šaltinį,
171

Tāmasa

— ketvirtasis Manu, 69

Tapanamīśra

— Caitanyos palydovas, 181

Tat tvam asi

paaiškina gyvos būtybės padėtį, 210
tėra antraeilės reikšmės žodžiai, 173

Tėvystės santykiai

broliški santykiai perauga į, 233

požymiai, 114

Tikėjimas

atsidavimo tarnyba atlikta su, 188
kad Kṛṣṇa apsaugos, 99

mahā-mantras kartojimas su, 157

pagimdo polinkį atsidavimo tarnybai,
108

su tyrais *bhaktom* bendraujama dėl,
108

trijų *bhaktų* kategorijų, 95

— tvirtas apsisprendimas vykdyti

Viešpaties įsakymą, 94

Viešpačiu ir dvasiniu mokytoju, 160

Tilaka

ant Rādhos kaktos yra Jos sėkmė,
251

vaiṣṇavos žymi kūną, 61

Tyri *bhaktos*

antros kategorijos *bhaktā* draugauja
su, 95

apsivaloma prieglobsčio kreipiantis į,
134

atsidavę Viešpačiui visiems laikams,
ix

- atsisako išsivadavimo, 26
 bendravimas su, 230
 ir Caitanyos filosofijos pasekėjai yra viena ir tas pat, 146
 išvaduoja nuo materialių troškimų, 92
 jiems nieko nėra neįmanoma, 231
 kol neužsitarnausi jų malonės, netapsi tyru *bhakta*, 182
 Kṛṣṇa apsaugo, 99
 Kṛṣṇa nepakenčia, kai įžeidinėjami Jo, 24
 kuriems patinka Nityānanda ir Advaita, 148
 nepripažįsta *māyāvādī* filosofijos, 210
 noras išsivaduoti susilpnėja, bendraujant su, 131
 pasaulyje nieko nėra naudingiau už bendravimą su, 261
 pats tampa tyru *bhakta*, bendraudamas su, 126
 penkios svarbiausios *rasos* visada glūdi širdyse, 29
 per jų malonę galima patirti Viešpaties malonę, 218
 seka kurio nors Vrajabhūmi gyventojų pėdomis, 107
 sukūsti Kṛṣṇos kūno spindesio, 85
 tesiremia *Vedānta*, 155
 tik dėl tikėjimo bendraujame su, 108
 vienodai žvelgia į visas būtybes, 199
 Viešpats tiesiogiai globoja, ir visada šlovina Viešpatį, 111
 viską paaukvoja Viešpačiui, 235
 žino kaip viską panaudoti Kṛṣṇai, 187
 žr. *taip pat Bhaktos*; Dvasinis mokytojas
- bulumas**
 aukščiausias, 245–258
 — bendrauti su tyrais *bhaktom*, 94
 dvasinį pasiekė Vyāsa, 192
 einant *gopių* pėdomis, 241
 gali pasiekti moterys, 135
 garbinant Viešpatį, 224
 gyvenimo yra meilė Dievui, *x*, 158, 184, 187, 230
 išsivadavimas dar nėra jo viršūnė, 43
 jį pasiekusių *bhaktų* pavyzdžiai, 103
 keturios pakopos materialaus, 117
 Kṛṣṇa — aukščiausias dvasinio tobulumo simbolis, 250
- Kṛṣṇa — visų tobulumų meistras, 116
 Kṛṣṇos sąmonė yra, 50, 51, 214
 Kṛṣṇos žinojimas pasireiškia dvasinio tobulumo pavidalu, 250
 kurį parodė Caitanya, nedera imituoti, 241
 nepasiekiamas materialiai suvokiant gyvenimą, 225
 neužsiimant pažangia veikla, neįmanoma pasiekti, 228
 pasipūtėliai stengiasi pasiekti savo pastangomis, 154
 Rādhos ir Kṛṣṇos savitarpio santykiai — visų tobuliausi, 241
rāsos šokis yra tobulas, kai jame dalyvauja Rādhā, 242
 reguliuojamas gyvenimas — raktas į, 224
 — suvokti Viešpaties ir Jo švento vardo identiškumą, 156
 vykdančias dvasinio mokytojo paliepimus, 153
- Transcendentalistai**
bhakta tampa didžiausiu iš visų, 182
 galų gale visi atlieka atsidavimo tarnybą, 132
 gilinantys žinojimą yra dviejų tipų, 127
 kai kurie tarsi varnos, 262
 pamilė Rādhā-Kṛṣṇą, 262
 šešios pagrindinės kategorijos, 132
 trys kategorijos, 126
 visiškai nejaučia pavydo, 197
 žavisi Kṛṣṇos savybėmis, 124
 žr. *taip pat Bhaktos*
- Transformacijos teorija**
 gryniausias išsiugvojimas, 210
 laiko kūną gyva būtybe, 171
māyāvādžiai bando įtvirtinti, 210
 sąlygotos sielos yra užsikrėtusios, 171
 skelbė Śaṅkara, 170, 178
- Transmigracija**
 dėl materialios sąmonės, 257
 dėl netikro ego, 46
 gyvų būtybių, 21, 86, 92
- Tretā-yuga**
 Dievo inkarnacija raudona, 65, 70
 savęs realizacijos metodas joje — aukų atnašavimas, 70

Trivikrama

- Pradyumnos pavidalas, 60
- simbolių išsidėstymas rankose, 62

Tulasī medelis

- atsidavimo tarnybos atributas, 113

Caitanya pasakė, kaip rinkti lapelių nuos, 143

Kumāras patraukė jo lapelių aromatas, 200

Nārada liepė Mrgāri garbinti, 138

paukūtų lapelių uostymas, *xi*

vandens aukojimas, 102

Turtas

Rūpa Gosvāmī parodė kaip padalinti, 35–36

U

Uddhava

apie gyvenimą Vṛndāvanoje, 261

apie tai, kad reikia ieškoti Kṛṣṇos prieglobsčio, 99

Kṛṣṇos pamokymai jam, 51

šlovina Kṛṣṇos turtus ir galybę, 77–78

Ujjvala-nīlamanī

apie

meilės nuotykių taką, 242

Rādhārāṇī ir Candrāvalī, 250

Rādhos savybes, 251

Upaniṣados

apie išminčius, kurie trokšta pakilti iki *gopių* padėties, 256

apie tai, kaip išvysti tikrąjį Viešpaties veidą, *ix*

Bhāgavatam — jų esmė, 183

Caitanya priešinosi klaidingoms interpretacijoms, 202

garbina Kṛṣṇą, 30

joms atstovauja 108 maldų karoliai, kuriais naudojasi *vaiṣṇavos*, 202

labai dažnai pasitaiko žodis

„Brahmanas“, 204

liudija, kad Caitanya yra Patsai Kṛṣṇa, *xii*

Muktika Upaniṣad išvardintos 108-os, 202

nurodo į Brahmaną, 203

Šaṅkaros *Upaniṣadų* aiškinimai — išgalvoti, 176

sukaupusios visas žinias apie Absoliučią Tiesą, 202

teiginiai tarsi saulės šviesa, 202

teigia, kad Viešpats yra Brahmano šaltinis, 204

tiesioginė jų prasmė, 164

tikslas — Absoliuti Tiesa, 162

vadinosios *śruti-praśhāna*, 162

visos pripažįsta Viešpaties asmenišką pavidalą, 203

Upāsanā-kāṇḍa

Bhāgavatam aukščiau, 197

Upendra

— Šaṅkaršanos *vilāsa* pavidalas, 61

simbolių išsidėstymas rankose, 63

Urukrama

ātmārāmos tarnauja, 132

reiškia Viešpatį Vāmanadevą, 122

Uttama

— trečiasis Manu, 69

V

Vaibhava-avatāros

žr. *Manvantara-avatāros*

Vaibhava-prakāśa

— Kṛṣṇos „emocinės“ formos, 58

Vaibhava-vilāsa

— keturrankiai pavidalai, 59

Vaikuṅṭha

— *manvantara-avatāra*, 64

Vaikuṅṭhos planetos

— aukščiau Brahmano ir *nirvānos*, 228

Bhāgavatam suteikia Žinių apie, 13

gamtos *guṇos* nedaro įtakos, 67

gyventojai apdovanoti šešiomis vertenybėmis, 75

glūdi Kṛṣṇos mąstymo energijoje, 64

jose apreikšti Kṛṣṇos pavidalai, 59

Kṛṣṇa — šaltinis, 246

— Kṛṣṇos turtų ir galybės ekspansija, 123

meilės tarnystė jose kiek suvaržyta, 29

Nārāyaṇos *bhaktos* pasiekia, 119

nėra sielvarto ir baimės, 78

- pasiekiamos laikantis reguliatyvių
 atsidavimo tarnybos principų,
 126
- visos telpa vienoje Vṛndāvanos
 dalyje, 77
- visose viešpatuja Nārāyaṇos
 pavidalai, 13
- žr. taip pat* Pasaulis, dvasinis
- Vaišnavos**
- aiškina *omkāra*, 174
- aukščiau už *brāhmaṇas*, 36
- Caitanya buvo *vaišnava*, 153
- Caitanya nusakė jų reguliatyvius
 principus, 143
- Caitanya supo, *xx*
 filosofija apie antrinius produktus,
 173
- išsiskiria dvasine meile Rādhā-
 Kṛṣṇai, *xx*
- kalendorius, 61
- keturios *vaišnavų ācāryų* kryptys,
 161
- māyāvādžiai* jų komentarų
 nepripažįsta, 161
- pripažįsta *Purāṇas*, 205
- rašija apibūdina meilę Dievui, 8
- romūs ir nuolankūs, 153
- sako, kad Absoliutas neturi materialiu
 savybių, 27
- siekia tapti vieno Kṛṣṇos *bhaktų*
 pasekėju, 257
- vaišnavų ācāryos* pateikė *Vedāntos*
 komentarus, 155
- visa širdimi užjaučia sąlygotas sielas,
 23
- visada šlovina Kṛṣṇą, 4
- žino, kad Absoliuti Tiesa nėra
 beasmenė, 213
- žymi kūną *tilaka*, 61
- žr. taip pat Bhaktos*
- Vaišyos**
- gimė iš visatos pavidalo liemens,
 90
- užsiima žemdirbyste ir prekyba, 224
- Vaivasvata Manu**
- *mahājana*, 179
- septintasis Manu, 70
- Vāmana**
- *līlā-avatāra*, 64
- *manvantara-avatāra*, 64
- Pradyumnos pavidalas, 60
- simbolių išsidėstymas rankose, 62
- Vāmanadeva**
 dviem žingsniais aprėpė visatą, 122
- sukūrė Gangos upę, 11
- Vāmanadvadaśi**
- bhaktos* privalo švęsti, 143
- Vānaprastha**
- gyvenimas, pasitraukus nuo
 šeimos reikalų, 224
- Varāha**
- *līlā-avatāra*, 64
- *vaibhava* inkarnacija, 64
- Varṇāśrama-dharma**
- palengvina atlikti savo pareigą, 90
- Vasudeva**
- Kṛṣṇa — sūnus, 189
- meldėsi Kṛṣṇai su baiminga pagarba,
 29
- Vāsudeva**
- atsiranda iš Nārāyaṇos, 59
- didūs protai atsiduoda, 194
- kas iš tikrųjų žino, atsiduoda
 Vāsudevai, 32, 259
- kas suvokia esąs Jo tarnas, yra visų
 šlovingiausias, 259
- Kṛṣṇos jutimo energijos apraiška,
 63
- plenarinė Dievo dalis, 189
- simbolių išsidėstymas rankose, 62
- susižavi Govindos pavidalu, 58
- trys ekspansijos, 59
- Vasudevos ir Devakī sūnus, 189
- Vāsudevos pavidalu Kṛṣṇa laiko *Save*
kṣatriyos sūnumi, 58
- viešpataujanti *mahat-tattvos*
 Dievybė, 67
- vilāsa* pavidalai, 61
- Vātsalya-rasa**
- keturios savybės, 33
- ketvirta meilės Dievui stadija, 28
- Vedānta**
- apie nesuvokiamas Viešpaties
 energijas, 172
- Bhāgavatam* — jos autorizuotas
 aiškinimas, 156, 162–163, 183,
 189, 198, 199
- bhakti-yoga* suvokiama per, 209
- Caitanya paaiškino Sārvabhaumai,
xviii
- Caitanya parodė kaip studijuoti, 154
- didieji *vaišnavų ācāryos* sudarė
 komentarus, 155
- Gīta* ir *Bhāgavatam* yra, 162

- iš daugelio tūkstančių *brāhmaṇų* tik vienas išmano, 260
- kiekvieną posmą Caitanya aiškino *māyāvādžiams sannyāsiams*, 175–180
- klaidingi aiškinimai laikomi ateistiniais, 210
- kosmosą laiko Viešpaties energija, 209
- Kṛṣṇa — sudarytojas, 154
- mahā-mantra* — esmė, 157
- nevalia studijuoti dėl pramogos, 153
- *nyāya-prasthāna*, 162
- nusako santykius tarp Dievo ir gyvų būtybių, 179
- pabrėžia atsidavimo tarnybos svarbą, 179
- pirmasis aforizmas, 170, 209
- pradžioje dėsto antrinių produktų teoriją, 178, 210, 211
- reikia suvokti taip, kaip pasakė Nārāyaṇa,
- Šaṅkaros komentarai — jo vaizduotės padarinys, 183
- skaityti *māyāvādžių* komentarus pavojinga, 209
- skirta šviesti sąlygotas sielas, 49
- studijų tikslas, 167–174
- sudarė Vyāsa, 161–162, 190, 209
- tikroji paskirtis — meilė Dievui, 176
- tikslas pasiekiamas kartojant Hare Kṛṣṇa, 155
- vaiṣṇavų ācāryų* komentarai, 161
- Vedānta-sūtra*
- tikslas — Absoliuti Tiesa, 162
- Vedos*
- apie
- Absoliučios Tiesos prigimtį, 170
- pakilimą į aukštesnes planetas, 197
- Viešpaties dvasines energijas, 177
- atsirado iš Nārāyaṇos kvėpavimo, 162
- Bhāgavatam* — esmė visų, 189
- kalba apie funkcinių dievybių garbinimą, 196
- kalba apie *omkāros* svarbą, 174
- kas taria *Ha-ri*, išstudijavo, 155
- Kṛṣṇa garbina visos, 30, 154
- Kṛṣṇa — žinovas, 154
- nepritaria aukštyneigiam pažinimo procesui, 156
- nurodo reguliuojamą jausių tenkinimą, 196
- omkāra* — esmė, 174, 183
- parodo kaip mylėti Dievą, 8
- praṇava omkāra* — svarbiausias žodis, 173
- skirtos šviesti sąlygotas sielas, 49
- sudarė Vyāsa, 190
- suteikia žinių apie dvasinį dangų, 13
- teigia, kad karvės mėšlas ir kriauklė — švarūs, 202
- teiginiai aiškūs ir ryškūs, 202
- žodis „Brahmanas“ pažymi Kṛṣṇą, 175
- Vedų* himnai
- omkāra* — svarbiausias garsas, 210
- pažymi transcendentinę Kṛṣṇos prigimtį, 175
- prasideda skiemeniu *om*, 174
- sako, kad Absoliuti Tiesa yra asmenybė, 203
- vaizduoja Garbhodakaśāyī Viṣṇu, 68
- Vedų* raštai (raštijs)
- aiškina *gāyatrī mantra*, 247
- apie
- beatodairišką tikėjimą Viešpačiu ir dvasiniu mokytoju, 160
- filosofinį akmenį, 171
- įvairias Absoliučios Tiesos energijas, 145, 170, 207
- Kṛṣṇos pavidalų egzistavimą visame pasaulyje, 62
- Vedų* atsiradimą, 162
- Viešpaties pavidalus, 209
- Viṣṇu padėti, 69
- aprašo Kṛṣṇos žaidimus, 261
- Bhāgavatam* virš kitų, 196
- Bhāgavatam* — aiškinimas visų, 189
- daro skirtumą tarp energijos ir energijos šaltinio, 168
- esmė — pasiekti meilę Dievui, 159
- garsinė Absoliučios Tiesos reprezentacija, 202
- kvėpuodamas Aukščiausias Viešpats kuria, 140–141
- mahā-mantras* kartojimas — esmė visų, 156
- mini trijų rūšių procesus, kurių dėka galima pasiekti Absoliučią Tiesą, 125
- Šaṅkara nuslepia tikrąją esmę, 178
- siekia trijų tikslų, 213
- skelbia, kad Kṛṣṇa — vienintelis garbinimo objektas, 85

- skelbia Kṛṣṇą esant Aukščiausiu
Viešpačiu, 80, 205
sudarė Vyāsadeva, 190, 198
svarbiausia mintis visų, 204
- Vėžlio inkarnacija
— *vaibhava* inkarnacija, 64
- Vibhu
— *manvantara-avatāra*, 64
- Vidhi-bhakti
— atsidavimo tarnyba, laikantis
reguliatyvųjų principų, 125–126
- Vilāsa-mūrti
išvardijimas, 61
- Višnu
— Absoliuti Tiesa, 24
Akrūra išvydo Yamunos upėje, 58
auka yra skirta patenkinti Ji, 52
— aukščiausia dvasia, 259
buvimą spekuliatyvūs filosofai neigia,
179
didis, o gyvos būtybės be galo
mažos, 182
— *guṇa-avatāra*, 64
ir *omkāra* yra viena ir tas pat, 174
Jo *bhaktos* daro stebuklus, 134
Jo pavidalo meditavimas, *x*
karma-mīmāṃsos filosofai neigia Jo
savarankiškumą, 227
kūnas nesiskiria nuo sielos, 167
Lakṣmī — prie Jo krūtinės, 233, 234
lyginamas su milžinišku šviesuliu, 10–
11
mistikai medituoja lokalizuotą, 132
nėra beasmenis, 165
nereikia pašalinės pagalbos, kad
galėtų kurti, 14
nesuvokiamos galios, 122
pasirodė Dhruvai Mahārājai, 92
patenkintas, kai pasiekiamė
atsidavimo tarnybos stadiją,
224
penkios nepaprastos savybės, 116
pirmapradis Višnu yra Kṛṣṇa, 69
pusdieviai — Jo energija, 52
— Saṅkarṣaṇos pavidalas, 59
simbolių išsidėstymas rankose, 62
sukuria Mahā-Višnu ekspansiją, 11
šventieji trokšta regėti Jo lotoso
pėdas, 164
turi vieną energiją, kuri reikiiasi
trejopai, 250
— vienintelis meilės objektas, 108
visada turime atminti, 100
viskas kosmose pavaldus, 53
- Višnu *mūrti*
simbolių išsidėstymas rankose, 62
- Višnu *Purāna*
apie
Brahmano didybę, 125
gyvas būtybes, kurios yra
kṣetrajña energija, 207
Kṛṣṇos energijos dvasiškumą, 140
mahā-mantra, 71
pareigas pagal veiklos pobūdį, 223
tris energijos rūšis, 250
tris Viešpaties energijos
kategorijas, 169
daro skirtumą tarp energijos ir
energijos šaltinio, 168
lygina Kṛṣṇą su saule, 45
- Višnupriyā
Caitanya vedė, *xv*
- Višnu-tattva
— be galo didelė Absoliučios Tiesos
dalis, 168
Kṛṣṇa — valdovas, 78
Nityānanda ir Advaita Prabhu yra,
146
- Vipralambha
— ketveriopa ekstazė, 114–115
- Virajā upė
skiria dvasinę ir materialią energijas,
78
- Virāta-puruṣa
žr. Visatos pavidalas
- Viśākhā
— artima Rādhos palydovė, 251
- Visatos
atsiranda iš Mahā-Višnu porų, 14, 68
Garbhodakaśāyī Višnu įeina į visas,
68
Kṛṣṇa pajėgia palaikyti
nesuskaičiuojamas, 116
Kṛṣṇa — šaltinis, 246
Kṛṣṇos pavidalai išplitę visose, 62
Kṛṣṇos žaidimai vyksta visose, 73
materialios energijos ekspansija
sukuria, 123
materialios turi pradžią ir pabaigą, 75
nesuskaičiuojami *manvantara-
avatāros* josc, 69
palaiko Viešpats, 204
plauko *brahmajyoti*, 55
Viešpats kontroliuoja, 190

- Visatos pavidalas
Kṛṣṇa parodė Arjunai, 7
pagimdo kastas ir gyvenimo skyrius, 90
- Višištādaita
dėsto vienovės įvairovėje filosofiją, 5
— *vaiṣṇavų ācāryų* kryptis, 161
- Visuomenė, žmonių
keturios *āśramų* pakopos, 224
skirstoma į keturias klases, 223
- Višvambhara
Caitanya anksčiau vadintas, *xi, xiii*, 245
- Višvanātha Cakravartī
nagrinėja grynąją sekso psichologiją, 195
- Višvarūpa
— Caitanyos vyresnysis brolis, *xiv*
- Višvaksena
— *manvantara-avatāra*, 64
- Vivasvānas
Kṛṣṇa mokė *yogas*, 12
- Vyabhicāri
požymiai, 114
- Vyāsadeva
— amžinas pavidalas, 64
— *Bhāgavatam* ir *Vedāntos* autorius, 127, 156, 161–162, 179, 209
— *lilā-avatāra*, 64
mokinių sekoje, 12
Nārada jam aiškina *Bhāgavatam*, 183
Nārada Muni — jo dvasinis mokytojas, 190
— Nārāyaṇos galios inkarnacija, 161–162, 183, 198
nepajuto pasitenkinimo tol, kol neparašė *Bhāgavatam*, 190
pasitelkia *gāyatrī mantra*, 191
pripažįsta Kṛṣṇą Aukščiausiu Viešpačiu, 189
Šukadeva studijavo *Bhāgavatam* pas, 199–200
- Voidistai
nori įrodyti, kad viskas nejuslu, 213
- Vrajabhūmi
tyras *bhakta* seka kurio nors jos gyventojų pėdomis, 107
- Vṛndāvana
aprašymas, 246–247
Caitanya pabrėžė, kad svarbu gyventi šventose vietose kaip, 135
- Caitanya pasiuntė Rūpą Gosvāmī į, *xix*
gyventojai neturi rūpesčių, 78
gyventojų sėkmė, 207
idealią atsidavimo tarnybą galima matyti, 106
iš esmės Patsai Kṛṣṇa, *x*
yra mūsų žemėje, 247
joje gyventi — viena atsidavimo tarnybos taisyklių, 102
joje Kṛṣṇą vadina Rādhākṛṣṇa, 240
jos *bhaktų rasos*, 29
jos gyvūnai — *bhaktos*, 134
Kṛṣṇa apreiškė Savo žaidimus, norėdamas parodyti, kaip Jis iš tikrųjų gyvena, 261
Kṛṣṇa daugiausia gyvena, 63, 248
Kṛṣṇa elgėsi tarsi žmogus, 55–56
Kṛṣṇa sužavėjo žvėris, medžius, 124
Kṛṣṇa — gyventojas, 246
Kṛṣṇos buveinė, 248
Kṛṣṇos žaidimai, 261
materialiame ir dvasiniame pasaulyuose, 16
miško tankynės teikia džiaugsmą Kṛṣṇai ir Rādhai, 252
santuokinė meilė parodyta, 114
šlovinimas, 135–136
vienoje jos dalyje telpa visos Vaikuṅthos, 77
žmogaus gyvenimo tikslas — suvokti, 247
žr. taip pat Goloka Vṛndāvana

Ž

- Žaidimų *avatāros*
žr. Lilā-avatāros
- Žemė
čia gyvendamas Kṛṣṇa pademonstravo šešias vertenybes, 175
dalijama į septynias salas, 62
Kṛṣṇos pavidalų esama, 62
Vṛndāvanos ekspansija žemėje, 247
- Žuvies inkarnacija
— *vaibhava* inkarnacija, 64